

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Davası

SAVUNMA

AYDINLIK
YAYINLARI

DÜZELTME CETVELİ

SAVUNMA'da aşağıdaki yerlerde baskı hatası olmuştur. Hatalar için özür diler, düzeltmenizi rica ederiz.

sayfa	satır	yanlış	doğru
4	3	Mahkemesinde Türkiye İhtilalci İşçi Köylü	Mahkemesinde yargılanmaya başlanan Türkiye İhtilalci İşçi Köylü
38	32	AMERİKAN	AMERİKANCI
394	37	aşağından	aşağıdan
437	9	kuruluşu	kurtuluşu
440	30	temzilenmeli	temizlenmeli
488	32	halka	halkla
549	11	davsına	davasına

437. sayfanın 14. satırının yerine :

nin bir ifadesidir. Zulme boyun eğerek, zalimlerle uzlaşa-

512. sayfanın 21. satırı atlanmıştır :

«İşçi sınıfı yarı yolda durdu. 'Mülksüzleştirenlerin mülk-

TÜRKİYE İHTİLALCİ İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ DAVASI

SAVUNMA

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Davası

SAVUNMA

AYDINLIK
YAYINLARI

Bu savunma, 10 Ocak 1973 tarihinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Üç Nolu Askerî Mahkemesinde Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Davası sanıkları tarafından hazırlanıp, 14 Haziran - 9 Temmuz 1974 tarihleri arasında yapılan duruşmalarda okunmuştur. Savunmayı, okunduğu tarihte tutuklu bulunan 141 sanık imzalamıştır.

Birinci baskı: Eylül 1974

AYDINLIK
YAYINLARI

Adres
İbrahim Müteferrika Sokak
Fazilet Han No. 208
Ulus - Ankara
Tel: 10 43 53

İstanbul Bürosu
Yerebatan Caddesi, No. 43/5

Sorumlu Yönetmen
Ali Karşılayan

Dizgi - Baskı
Yelken Matbaası

Kapak Baskısı
Renk Matbaası

İÇİNDEKİLER

BU DAVA ZULÜM VE İŞKENCE ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞTİR 17

Faşizmin TİİKP'ye ve kitlelere karşı terör kampanyası, *17*/İşkence örgütleri: MİT, Kontrgerilla ve Siyasî Polis, *19*/İşkence yuvaları ve işkenceciler, *24*/İşkence bize halk için daha çetin ve fedakar bir şekilde savaşmayı öğretti, *27*/Savcılık, yürüttüğü soruşturma ile kanunsuzluk içine batmıştır, *29*/Sıkıyönetim adaleti işkenceye dayanıyor, *32*/İşkence ile alınan ifadelerin hukukî değeri yoktur, *35*.

MAHKEMENİZ BÜTÜN YARGILAMA BOYUNCA KANUNLARI ÇİĞNEMİŞ, HALKA VE DEVRİMCİLERE DÜŞMAN OLDUĞUNU GÖSTERMİŞTİR 43

Mahkemeniz Sıkıyönetim Komutanlığının emri altında olağanüstü bir mahkemedir, *43*/Sorgu safhası peşin hükümlerin hukukî merasimine başlangıç olmuştur, *47*/ Askerî cezaevlerinde hüküm süren zulüm ve baskı, savunma hakkımızı yoketmiştir, *50*/Zulüm ve kanunsuzluklar «asker kişi» olduğumuz gerekçesine dayandırıldı, *54*/ Cezaevindeki zulmün amacı, devrimcileri yıldırmak ve ve halka ihanet ettirmektir, *56*/Cezaevindeki zulmün başlıca uygulayıcıları kimlerdir? *59*/Mahkemeniz cezaevinde yapılan zulme ortak olmuştur, *61*/Avukatlarımıza yapılan baskılar ve dilekçelerimize el konması, savunma hakkımızı ortadan kaldırmıştır, *63*/Yazılı deliller sanıklardan gizlenmiştir, *66*/Duruşma salonunda yapılan baskılardan mahkemeniz sorumludur, *70*/«Kahrolsun hainler ve zalimler!», *74*/Yargılama, «savaş hali» hükümleri uygulanarak gıyabımızda yapıldı. *80*/Halkın devrimci mücadelesi yargılandığı için duruşmalar halktan gizlenmiştir, *83*/ Tahkikatı genişletme taleplerimizin reddedilme-

si, hakkımızdaki hükmün MİT işkencehanelerinde verildiğini göstermektedir, *86/*Burada mahkum edilmek istenen, ihtilalci fikirlerimiz ve yurdumuza ve halkın davasına olan bağlılığımızdır, *89/*.

HALKIMIZ TARİH BOYUNCA ZULME KARŞI NİCE MÜCADELELER VERMİŞ YİĞİT BİR HALKTIR 93

Orta Asya'da kabile toplumunun çözülüşü, *95/*Türk istilalarından önce Önasya'da İslâm feodalitesi, *96/* Oğuzların Önasya'yı istilası ve Selçuklularda feodal devlete sıçrayış, *98/*Anadolu Selçuklu devletinde feodalleşme daha yüksek bir düzeye ulaştı, *100/*Batınîlerin mücadelesi Selçuklu feodallerine korku saldı, *101/*Halkın yenilmez mücadele ruhu Babaî ayaklanmasını yarattı, *102/*Osmanlı devletinin kuruluşu: Feodalizmin geri aşamalarından merkezî-feodal despotluğa geçiş ve göçebe demokrasisinin sonu, *105/*Mirî mülkiyet, büyük feodallerin sınıf mülkiyetiydi, *107/* Köylünün feodaller tarafından sömürülmesini sağlayan şart, onun silahsız ve toprağa bağlı oluşuydu, *108/*Feodal hakim sınıf, köylünün ürününü vergiler ve angarya yoluyla gaspediyordu, *108/* Esas ylyiciler, büyük feodallerdi, *110/*Köylünün alınteri ve göznurunu, debdebe ve sefahat içinde yiyip bitiriyorlardı, *110/*Osmanlı adaleti, halk için sürekli bir sıkıyönetimdi, *111/*Halkımız Osmanlı feodallerinin zulmüne asla boyun eğmedi, *113/*Feodal sömürünün ağırlığı, toplumumuzun gelişmesini engelleyen temel etken oldu, *117/*16. yüzyılın ikinci yarısındaki üretim buhranları, binlerce köylünün açlıktan kırılmasına yol açtı, *119/*Tefeci-tüccar sermayesi, köylü üzerindeki feodal boyunduruğu daha da ağırlaştırdı, *119/*Celâlî isyanları: «Osmanoğulları âleme cevr-ü cefayı ziyade kıldılar. Bu yüzden itaatlerinden çıktık.» *122/*18. yüzyıl, eski dirlik sahiplerinin yerini alan eşraf ve âyanın hakimiyet devri oldu, *125/* Kapitülasyonlar Avrupa'nın nüfuzunu arttırdı, *128/*Osmanlı hakim sınıfları, yabancı kapitalistlerle işbirliğini adım adım yoğunlaştırdı, *129/*1838 Ticaret Sözleşmesiyle ülkemiz, Avrupa'nın yarı sömürgesi oldu, *131/*«Osmanlı ülkesi, ecnebilerin müstemlekesinden başka bir şey değildi. Osmanlı halkı, Türk milleti, esir vaziyetine getirilmişti.» -Mustafa Kemal, 1923, *133/*Halk sınıflarının sırtına binen yeni bir dağ: Emperyalizmi *135/*Osmanlı zulmü altında ezilen

milliyetler ayaklanıyor, *137*/Yeni Osmanlılar önderliğinde meşrutiyet mücadelesi, *138*/Halkın mücadelesi ve Meşrutiyetin ilanı, *139*/Abdülhamit istibdadı halka kan ağlattı, *141*/Jön Türk hareketi, *142*/Devrimin itiçi gücü: Milliyetlerin ve halk yığınlarının mücadelesi, *143*/1908 burjuva demokratik devrimi, *145*/İttihat ve Terakki iktidarı, halk yığınlarının yükselen mücadelesini bastırdı, *147*/ Ve Türkiye'nin yağması devam etti, *150*.

SİLAHA SARILAN TÜRKİYE'NİN YOKSUL HALKI KURTULUŞ SAVAŞIMIZI ZAFERE ULAŞTIRDI **153**

Halkımız emperyalist işgale boyun eğmedi, *154*/ Gerçek kahraman kitlelerdir, *156*/Sultan ve İstanbul hükümetleri, yurdumuzu işgal eden emperyalistlere uşaklık ettiler, *165*/Halkımız Amerikan mandasını reddetti, *168*/Kurtuluş Savaşımızın önderliğini millî burjuvazi ele geçirdi, *170*/Türkiye Komünistleri millî mücadelede fedakarca savaştılar, *173*/Ezilen halkların Kurtuluş Savaşımıza desteğini unutmuyoruz, *176*/Lenin'in başında bulunduğu Sovyetler Birliği, Kurtuluş Savaşımıza büyük destek oldu, *177*/Komünist Enternasyonal ve bütün dünya Komünistleri Kurtuluş Savaşımızı desteklediler,*182*.

HALKIMIZ ELLİ YILDIR BURJUVAZİ VE TOPRAK AĞALARININ DİKTATÖRLÜĞÜNE KARŞI MÜCADELE EDİYOR **185**

Lozan, emperyalizme karşı mücadelede Kemalist burjuvazi için dönüm noktası oldu, *185*/Kemalist reformlar Kurtuluş Savaşından kalan ilerici mirasın etkisiyle yapıldı, *187*/ Kemalist burjuvazi, işçi ve köylüleri insafsızca sömürerek hızla zenginleşti, *189*/Büyüyen Kemalist burjuvazi yurdumuzu giderek emperyalizme teslim etti, *191*/ Kurtuluş Savaşının yükünü fedakarca omuzlayan köylüler üzerinde toprak ağalarının tahakkümü devam etti, *192*/Acı tecrübeler halkımıza kurtuluş yolunu gösteriyor, *193*/Halkın sırtına basarak iktidara geldiler ve halkı ezdiler, *194*/Burjuvazinin devlet kapitalizmi politikası, *199*/ Devlet kapitalizmi yoksul halk üzerindeki sömürü ve baskıyı arttırdı, *203*/Emperyalizmle işbirliği, Nazilere hizmet eden sahte tarafsızlık politikasına vardı, *206*/«Millî Şef»in faşist diktatörlüğü, *208*/İkinci Dünya Savaşından sonra

faşistlerin çizmelerini giyen Amerikan emperyalistleri Türkiye'ye hakim oldular, *212*/«Çok partili rejim»: Hakim sınıfların diktatörlüğünün yeni biçimi, *213*/DP'nin eseri: Amerikan emperyalizminin doludizgin sömürüsü, *216*/ «Türkiye'yi küçük Amerika yapacağız» diyorlardı, *221*/ Bayar-Menderes faşist diktatörlüğü, *222*/«Kahrolası diktatörler, bu dünya size kalır mı?», *224*/ 27 Mayıs 1960 hareketi Bayar-Menderes faşist diktatörlüğünü devirdi, *227*/Faşizmi, ancak proletarya önderliğindeki halkın devrimci gücü mezarına gömebilir, *228*/27Mayıs'tan geri dönüş, koalisyon hükümetleri döneminde devam etti, *230*/ Halkımız demokratik haklarını mücadeleyle kazandı, *231*/ ABD emperyalizminin komplosu, *234*/Ve işçi sınıfımızın cevabı: «Kahrolsun iktidar!», *235*/AP iktidarı emperyalist yağma ve soyguna hız verdi, *236*/Halkın yükselen mücadelesi yeni örgütlerin doğmasına yol açtı, *238*/Fabrika, toprak ve üniversite işgalleri, 1969 yılına damgasını vurdu, *239*/«Korksunlar yürüyen halktan», *242*/1969: AP iktidarı diken üzerine oturdu, *248*/Halk, mücadelesine şehitler vererek devam etti, *250*/Halkın mücadelesi 15-16 Haziran'da en yüksek noktasına ulaştı, *252*/15-16 Haziran mücadelesi, işçi sınıfımız için devrimci bir okul oldu, *255*/1970 sonlarına doğru toplumun bütün sınıf ve tabakaları kaynıyor ve hakim sınıflar içinde faşizm eğilimleri güçleniyordu, *257*/Faşizm, halkın mukavemet mevzilerine hücum edilerek tezgahlanıyor, *260*/Gerici baskı tedbirleri uygulayarak faşist diktatörlüğü hazırladılar, *264*/Hakim sınıflar içinde, yıkılmakta olan AP'nin yerini alma mücadelesi şiddetlendi, *266*/12 Mart darbesiyle generallerin eli kanlı faşist diktatörlüğü kuruldu, *267*.

BÜYÜK BURJUVAZİ VE TOPRAK AĞALARININ AMERİKAN FAŞİST DİKTATÖRLÜĞÜ HALKIMIZA ZULÜM VE SEFALET GETİRDİ **270**

Faşist general klikleri hangi menfaatlerin temsilcisiydi, *271*/Demokratik güçlerin birleşememesi faşizmin başarısını kolaylaştırdı, *273*/Erim hükümetinin ilk işi halka saldırmak oldu, *275*/ Faşizmin ideolojisi: Irkçılık, militarizm ve komünizm düşmanlığı, *277*/«Yumruğu kuvvetli olanın Atatürkçülük anlayışı», *277*/Sıkıyönetime sırtlarını dayayan patronlar işçi sınıfımıza zulmettiler, *279*/«Toprak ve

hürriyet isteyen köylüleri kan ve ateşle bastıracaktık. İşte faşizm budur.», *282*/Faşizmin Kürt milliyeti üzerindeki baskı ve terörü, *285*/Faşizm, bütün halk için hudut tanımayan bir zorbalık ve kanunsuzluk rejimidir, *289*/Halk için faşist çeteler arasında tercih olamaz, *292*/«Varlığımız feda olsun bu uğurda savaşa, yemin ettik biz devrimciler faşizmi yıkmaya», *295*/«Fırtına» ekenler, kasırga biçeceklerdir, *297*/ Faşizmin en ağır baskı döneminde halkın mücadelesi durmadı, *299*/General klikleri Faruk Gürler'i Cumhurbaşkanı seçtiremediler, *301*/Tecrit olan faşist diktatörlük, seçimleri yaparak meşruiyet kazanmayı planladı, *303*/Baskı ve terörün devam etmesine rağmen, halkın mücadelesi canlanmaya başladı, *304*/Emekçi sınıfların partilerinin yasak olduğu seçimde, halkın faşizme karşı tepkisini CHP kullandı, *309*/Tüfeklere kumanda eden, iktidara da kumanda eder, *310*/Halkın kurtuluşu reform değil devrim meselesidir, *312*/Geçmişteki zulme sünger çekmek, bugün zulmü davet etmektir, *313*/ «Sosyal barış» politikası, faşizme teslimiyet politikasıdır, *314*/Faşizme karşı halkın en geniş birliği için mücadele edelim, *316*.

EZİLEN HALKLAR VE BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETARYASI EMPERYALİZMİN KÖHNE DÜNYASINI YIKIYOR VE YEPYENİ BİR DÜNYA KURUYOR **318**

Asya halklarının devrimci fırtınası, «Özgür Asya»nın haberini müjdeliyor, *319*/Siyah Afrika silkiniyor ve ayağa kalkıyor, *321*/Lotin Amerika ve Avrupa'nın ezilen halklarının mücadelesi ilerliyor, *323*/Üçüncü Dünya ülkeleri başta iki süper devlet olmak üzere emperyalizme karşı birleşiyorlar, *324*/İki süper devlet içte ve dışta büyük güçlüklerle karşı karşıya, *325*/ABD emperyolizmi ve Sovyet sosyal- emperyalizmi, çağımızın en büyük sömürücüleri ve zalimleridir, *327*/Kapitalist ve revizyonist ülkeler proletaryasının devrimci mücadelesi, *329*/Sosyalist ülkelerle ezilen halkların emperyalizme karşı mücadeleleri tek bir cephede birleşiyor, *331*/«Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen dünya halkları, birleşin!», *333*/İhtilali zafere ulaştırmak için halkımızın fedakarlık ve kahramanlığına güveniyoruz, *335*.

EMPERYALİZME BAĞIMLI EKONOMİK YAPI ANCAK DEVRİMLE TASFİYE EDİLEBİLİR 338

Emperyalist tekeller, sermaye yatırımları yoluyla Türkiye ekonomisinin kilit noktalarını kontrol ediyor, *338*/Emperyalizm Türkiye ekonomisinde tekeller yaratıyor, *340*/Türkiye'de sanayi her yönden emperyalizme bağımlıdır, *344*/Emperyalist tekeller, yurdumuzun zengin kaynaklarını yağma ediyor, *347*/Emperyalizmin dış ticaret yoluyla sömürüsü, *350*/Emperyaiist krediler sömürüyü ağırlaştırıyor ve geleceğimizi ipotek altına alıyor, *353*/Ortak Pazar üyeliği, yurdumuz üzerindeki emperyalist sömürüyü daha da arttırmaktadır, *357*/Emperyalizm, kendi mezar kazıcılarını yaratıyor, *360*/İşsizlik, pahalılık ve iş güvenliğinin olmayışı, işçi sınıfımızı ağır hayat şartlarına mahkum ediyor, *362*/Küçük ve orta burjuvazi, tekellerin baskısı altında eziliyor, *365*/TİİKP, emperyalizmi ve işbirlikçilerini tasfiye etmek için halkımızın gücüne ve yaratıcı çalışmasına güveniyor, *366*.

PROLETARYA, BÜTÜN KÖYLÜ KİTLESİNİ EZEN SERFLİK DÜZENİ KALINTILARINI YOKETMEK İÇİN SAVAŞ İLAN ETMİŞ BULUNUYOR 371

Yurdumuzda nüfusun çoğunluğunu köylüler meydana getiriyor, *372*/Yurdumuzda tarım tekniği geniş ölçüde karasabana ve dövene dayanmaktadır, *373*/Tarım işçileri, köylük bölgelerde sosyalist toplumun habercileri olarak gelişmektedir, *375*/Yoksul köylüler, topraksızlığın acısını çekiyorlar, *377*/Yoksul köylülerin önemli bir kısmı, ortakçılık, kiracılık ve angarya gibi yarı-feodal sömürü biçimleri altında eziliyor, *378*/Kapitalizmin gelişmesi, yoksul köylülerin önemli bir kısmını yarı-proleterler haline getiriyor, *381*/Eski toplumun kalıntısı olan tefeci sömürüsü, yoksul köylüler üzerinde ağır bir yüktür, *381*/Yoksul köylülerin büyük çoğunluğu, esas olarak kapitalist piyasanın değil, toprak ağaları ve tefecilerin sömürüsü altındadır, *383*/Tefecilerin ve vurguncu tüccarların sömürüsü altındaki orta köylüler yıldan yıla yoksullaşıyor, *385*/Emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazinin zengin köylüler üzerindeki baskısına karşıyız, *387*/Halkımızın büyük toprak sahipleri ve tefecilerden soracak hesabı vardır, *387*/Köylüler niçin mücadele ediyor: Toprak, hürriyet, bütün borç-

ların iptali *388/* Yıllardır aldatıldığımız yeter artık! *391/* Ağaların hiçbir tazminat hakkı olamaz *392/*Köylüler toprak ve hürriyete proletarya önderliğinde gerçekleştirecekleri demokratik devrimle kavuşacaklardır, *393/*TİİKP'nin Toprak Devrimi Programı gün ışığı gibi apaydınlık! *395.*

TÜRKİYE İHTİLALCİ İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ KÜRT MİLLETİNİN KADERİNİ TAYİN HAKKINI KAYITSIZ ŞARTSIZ SAVUNUYOR 398

Doğu bölgesinin geriliğinin temelinde milli baskı ve eşitsizlik yatıyor, *398/*Kürt halkı Ortadogu'nun en eski halklarından biridir, *401/*Kürt halkının zengin bir kültürü ve dili vardır, *402/*Eskiçağ ve ortaçağ, sömürücü zalimlere ve istilacılara karşı Kürt halkının mücadeleleriyle doludur. *404/*Kürtlerin 19. yüzyıldaki milli ayaklanmaları burjuva demokratik hareketlerin bir parçasıydı, *407/*Osmanlı devleti, halkları birbirine kırdırmak için Hamidiye Alaylarını kurdu, *409/*Jön Türk Devrimi, Kürtlerin millî uyanışını hızlandırdı, *410/*20. yüzyıl başında Kürtler emperyalistlerin yağma siyasetine boyun eğmediler, *411/*«Da azadiya milleta, Riya Lenin danakım», *412/*Türk ve Kürt hakları emperyalizme karşı omuz omuza savaştılar, *412/*Cumhuriyet döneminde Kürt milliyeti üzerindeki milli baskı ve zulüm devam etti, *417/*Gerici Şeyh Sait ayaklanmasını bahane eden hükümet Kürt halk kitlelerine katliam uyguladı, *418/* Millî zulme karşı Ağrı isyanını Türk ve İran gericileri birlikte bastırdılar, *420/*«Dersim'e sefer olur, zafer olmaz!» *422/*«Şifre buyurmuş bir paşa, Vurulmuşum hiç sorgusuz, yargısız», *424/*Kürt halkı yoktur da, bu kadar zulüm kime yapılmıştır? *426/ «Başka milletleri ezen bir millet hür olamaz», 429/*TİİKP, Kürt milletinin isterse ayrı bir devlet kurma hakkını tanır, *430/*TİİKP, iki kardeş halkın Demokratik Halk Cumhuriyeti içinde eşit haklarla birleşmesine çalışıyor, *433/*TİİKP, Kürt milletinin kendi kaderini Kürt işçi ve köylülerinin menfaatleri yönünde tayin etmesi için mücadele ediyor, *434/*Halkior omuz omuza savaşarak kurtuluşa kavuşacaklardır, *436/* TİİKP, her iki milliyetten proletaryanın öncü müfrezesidir, *437/*TİİKP, Kürt milletinin demokratik haklarını her şart altında savunuyor, *438/*Ezilen Kürt milleti, kurtuluşa ulaşmak için Türk, İran ve Arap hoiklanyla birleşmelidir, *440.*

BUGÜNKÜ DEVLET ORDUSU, PARLAMENTOSU, BÜROKRASİSİ, ADALETİ VE İDEOLOJİSİYLE HALKIMIZI EZEN BİR BASKI MEKANİZMASIDIR 442

Türkiye ordusu NATO generallerinin emrine verilmiştir. *442/* Yurdumuzdaki ABD üsleri ve askeri birlikleri, halkımız üzerinde devamlı bir tehdittir, *444/*Donatımı ABD emperyalizmine bağımlı olan Türk ordusu her şantaja boyun eğmeye mahkum edilmiştir. *446/*Türk ordusuna verilen görev: ABD'nin Ortadoğu'daki jandarmalığı, *450/*Ordu kimin «muhafızı» ve «hadimi»dir? *452/*Askerlik bütün halk için eziyet ve cefadan başka bir şey değildir, *454/*Assubaylar, orduda sürekli olarak hor görülmektedir, *458/* Orduda ırkçı ve militarist ruh körüklenmektedir, *459/* Yurtsever ve genç subaylar tehdit altında tutulmakta ve tasfiye edilmektedir, *460/*Demokratik Halk İhtilali, hakim sınıfların ordusunu kaldıracak, Halk Ordusunu kuracaktır, *462/*Hakim sınıflar için en geniş hürriyet, halk için zulüm ve zindan, *464/*Hak ve hürriyetler halk için kağıt üzerinde kalmaktadır, *465/*Parlamento ve seçimler hakim sınıfların kapalı av alanıdır, *467/*Devlet idaresi yozlaşmış, rüşvet ve yolsuzluk almış yürümüştür, *468/*Alınterinin karşılığı: Polis copu ve jandarma dipçiği, *471/*Adalet mekanizmasının görevi: emekçi halkı zincire vurmak! *472/* Suçların temelinde kader değil, bozuk düzen yatıyor, *473/* Demokratik Halk İhtilali, emekçi yığınlara hürriyet getirecektir, *475/*Halk İktidarının organları: Milli Meclis ve Halk Meclisleri, *476/*Bürokrasi kaldırılacak, rüşvet ve yiyiciliğin kökü kazınacaktır, *477/*Halk mahkemeleri halkın adaletini uygulayacaktır, *479/*Hükümlüler devrimci eğitim ve üretici çalışmayla topluma kazanılacaktır, *479/* Kadınlar üzerindeki baskılara son verilecek, çocuklar korunacaktır, *481/*Sağlık hizmetlerinin parasız olması halk, iktidarının görevidir, *484/*Emperyalist ve gerici ideolojiler, geniş halk yığınlarını baskı altında tutuyor, *487/*İşbirlikçi burjuvazinin laikliği gericiliğin üzerine sürülmüş bir ciladır, *490/*Eğitimde eşitsizlik daha beşikten başlamaktadır, *491/*«Münevver ve inkılapçı gençlerimiz eli nasırlı mazlum halkımızın arasına girmelidirler», *493/*Hakim sınıfların sanatı bir avuç zenginin zevkine hitap ediyor, *494/* Devrime ve üretimin gelişmesine hizmet eden bir eğitim! *495/*Bütün sanat ve kültür kurumları halkın yönetimine geçecektir, *498.*

ZULME KARŞI İSYAN HALKIN EN TABİİ HAKKIDIR! 500

Baskı ve şiddete ilk başvuran daima hakim sınıflar olmuştur, *500*/Bütün dünya tarihi ezilen sınıfların haklı isyanlarıyla doludur, *502*/İhtilalci şiddet yeni toplumun ebesidir, *503*/Dünya halklarının tecrübesi kurtuluş yolunu gösteriyor, *505*/«Hakimiyet kuvvetle, kadr ile ve zorla alınır», *507*.

MARKSİZM-LENİNİZM-MAO ZEDUNG DÜŞÜNCESİ EZİLEN DÜNYANIN KURTULUŞUNA REHBERLİK EDİYOR 509

Marksizmin özü proletarya ihtilali ve proletarya diktatörlüğüdür, *509*/Paris Komününün ihtilalci ruhu bütün dünyayı dolaşıyor, *511*/«Leninizm, emperyalizm ve proletarya devrimi çağının Marksizmidir» -Stalin-, *513*/Büyük Ekim Devrimi proleter devrimleri çağını açtı, *519*/Stalin Lenin'in emanetini korudu ve geliştirdi, *522*/Mao Zedung Çin Devriminin büyük fırtınası içinde Marksizm-Leninizmi geliştirdi,*523*/Modern revizyonistler Lenin'in ölümsüz fikirlerini yokedemezler, *525*/Büyük Proleter Kültür Devrimi emperyalizme ve revizyonizme ağır darbe indirdi, *527*/Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi bütün insanlığın malıdır, *531*/

TÜRKİYE İHTİLALCİ İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİNİN DEVRİMCİ GEÇMİŞİNİN MİRASÇISIDIR 536

Türkiye Komünistleri yurt dışında Mustafa Suphi önderliğinde Bolşevik Devriminin fırtınası içinde teşkilatlanıyor, *536*/Türkiye Komünistleri İstanbul'da Şefik Hüsnü önderliğinde işçi sınıfı içinde teşkilatlanıyor, *540*/Türkiye Komünistleri Anadolu'da Milli Mücadelenin Ateşi içinde teşkilatlanıyor, *543*/Türkiye Komünist Partisi Birinci Kongresi işçi sınıfımızın ihtilalci hareketini yurt çapında birleştirdi, *545*/Biz, Mustafa Suphi'nin yolundan yürüyoruz, *547*/Kurtuluş Savaşı yıllarında Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkasının mücadelesi, *549*/İşgalcilere ve Sultana karşı Türkiye Komünist Partisinin halka yaptığı çağrı: «Uyanınız, kalkınız, silahlanınız, teşkilatlanınız!» *550*/Türkiye Komünist Partisi, Şefik Hüsnü önderliğinde teşkilatlan-

maya ve mücadeleye devam etti, *554*/Şefik Hüsnü'nün Leninist çizgisinin ifadesi olan Türkiye Komünist Partisi 1926 Programı günümüze de ışık tutuyor, *558*/Kemalist burjuvazinin terörü oportünizmin tahribatıyla birleşti, *559*/«Kahrolsun tek parti ve vurguncular saltanatı!», *561*/Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi emekçilerin umudu oldu, *564*/Biz, Şefik Hüsnü'nün Leninci ve Staiinci yolundan yürüyoruz, *567*/Türkiye Komünist Partisinin hataları Zeki Baştımar yönetimi altında oportünizme dönüştü, *568*/Revizyonist ihanet Türkiye devrimine büyük zarar verdi, *569*/Marksist-Leninist hareket oportünizmle mücadele içinde gelişti, *570*/ TİİKP Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnülerin Leninci çizgisi temelinde inşa ediliyor, *573*/TİİKP, Türkiye Komünist Partisinin ihtilalci davasını devralmıştır, *574*.

TÜRKİYE DEVRİMİNİN YOLU: HALK SAVAŞI 579

Halkımız bağımsızlık ve demokrasiye ancak proletarya önderliğinde kavuşabilir, *580*/Halk cephesinin temeli: İşçi-Köylü ittifakı, *581*/Devrimci savaş halk yığınlarının savaşıdır, *582*/TİİKP, demokratik devrimi başardıktan sonra durmaksızın proletarya diktatörlüğünü kuracaktır, *583*.

HALKIMIZ FAŞİST KANUNLARI TANIMIYOR 141-142 MUTLAKA YIKILACAKTIR 585

Teşkilatlanmak halkın en tabii hakkıdır, *585*/141. ve 142. maddeler faşist Mussolini İtalyasından alınmıştır, *587*/ Mussolini kanunlarını daha da ağırlaştırmak «şerefli» Türkiyenin hakim sınıflarına aittir, *589*/«Bu kanunlar zulüm kanunlarıdır!», *590*/Halkımız 141-142'yi mahkum ediyor, *591*/Biz halkın hükmüne saygı duyuyoruz, *599*.

SAVUNMAYI İMZALAYANLAR 601

EK SAVUNMA 603

ANKARA SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI
ÜÇ NO'LU ASKERİ MAHKEME BAŞKANLIĞINA,

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Davası, Amerikan emperyalistlerine, işbirlikçi burjuvaziye ve toprak ağalarına karşı halkımızın devrimci mücadelesinin zulüm ve zorbalıkla bastırılmak istendiği bir dönemde yürütüldü.

Bir yanda tarihin en ileri sınıfı olan proletaryanın ve bütün ezilen halkın haklı mücadelesi, diğer yanda hakim sınıfların en gerici, en şoven kesimlerinin faşist diktatörlüğü. Haklı bir dava ve bu davanın savaşçılarıyla, bütün halkı ezmek ve sömürülerini devam ettirmek isteyenler arasındaki mücadele, sınıf mücadelesinin her alanında olduğu gibi bu yargılamada da açıkça görüldü.

BU DAVA ZULÜM VE İŞKENCE ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞTİR

TİİKP Davası, başından sonuna kadar her türlü kanunsuzluğun yapıldığı bir davadır. Burada, her biri bu yargılamayı temelinden çökertecek derecede önemli olan bu kanunsuz uygulamaları bütün kanıtlarıyla belirteceğiz. Bu davanın temelinde halka karşı girişilen bir baskı ve terör kampanyası yatmaktadır. Önce bu konuyu ele alacağız.

Faşizmin
TİİKP'ye ve Kitlelere Karşı Terör Kampanyası

1971-1972 yıllarında faşizm, bütün halka ve ilerici teşkilatlara karşı bir saldırı ve terör kampanyası yürüttü. Halkımızın, emperyalizme, gerici hakim sınıflara ve faşist diktatörlüğe karşı mücadelesini örgütleyen TİİKP de bu saldırıya hedef oldu. Faşist diktatörlük, işçi ve köylü kitleleriyle bağlarını yoketmek, halkı öndersiz bırakmak için, yalnız TİİKP'ye değil, halk kitlelerine de saldırdı. Onlar, kendi ağızlarıyla ifade ettikleri şu faşist mantığı uyguladılar: «Nasıl balığı öldürmek için suyu kurutmak gerekirse, komünist hareketi ezmek için de, ona hayat veren kitlelere saldırmak gerekir.»

Bu mantığa uygun olarak Türkiye'nin birçok yerinde halka saldırdılar. Söke'de köylülere kitle terörü uygulandı. Köylüler cemselere doldurulup götürüldüler. Köylerin ihtilalcilere yardımını kesmek için Söke'nin Köprüalan,

Azap, Afşar, Serçin köylerinde köyün kenarında oturanlar, köyün içinde oturmaya mecbur edildi. Bafa gölü civarında yürütülen komando harekatında köylülere baskı yapıldı, çobanlara işkence edildi. İhtiyar ve sağır bir köylü dahi ihtilalcilere yiyecek götürdüğü bahanesiyle falakaya çekildi. Yörükler dağı terketmeye zorlandı. Yoksul halk, bütün bu baskılara rağmen komandolara yardım etmeyerek zorbalığa karşı nefretini gösterdi. Komandoların komutanı Afşar köylüleri için, «Bu köy yediden yetmişe komünist. Bize bir bardak su bile vermediler. Bu köyü haritadan sileceğiz,» diyerek halka olan düşmanlığını ifade etti.

Diyarbakır'da, TİİKP'ye karşı yürütülen terör kampanyası sırasında Harbecin köylülerine ve üniversite öğrencilerine, Siverek'te şehir halkından devrimcilere baskı ve işkence uygulandı.

İstanbul'da çoğu Magirus ve Pankurt fabrikasından olmak üzere birçok işçiye sırf yıldırmak amacıyla işkence yapıldı. İhtilalci Gençlik Birliği'nin (İGB), üç yurtsever kardeşimizin idamını protesto etmek için yürüttüğü boykot sırasında, gelişigüzel toplanan üniversiteli gençler falakaya çekildi.

Ankara'da da TİİKP ve İGB'nin faaliyetine karşı gençlik kitlesine aynı baskı yöntemleri uygulandı.

İşte bu davanın hazırlanışı böyle başladı. Yani doğrudan doğruya halkımıza saldırarak, TİİKP'yi bağrına basan halk kitlelerine zulmederek! Bu dava sanıklarının çoğu, aynı kaderi paylaştıkları işçi ve köylüler arasında, faşist askeri diktatörlüğe karşı mücadele ederken yakalandılar ve ağır işkencelere maruz kaldılar.

Hakim sınıflar, TİİKP'yi kitlelerden koparmak için bir yandan işçilere, köylülere ve gençlere saldırırken, diğer yandan aleyhimizde yalan haberler ve iftiralar yaydılar. Sıkıyönetim komutanlıkları, yayınladıkları bildirilerde ihtilalci partiyi gözden düşürmek, kitleleri yıldırmak için her şeyi yaptılar. Daha savcılık tahkikatı sürdürülürken İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının brifinglerinde TİİKP'nin, TCK'nın 146. maddesini ihlal eden bir teşkilat olduğunu

belirttiler. Gerek yargılama başlamadan önce, gerekse duruşmalar devam ederken sıkıyönetim komutanlıklarının birçok yayınında TİİKP ve sanıklar hakkında her türlü suçlayıcı ve karalayıcı propagandayı sürdürdüler. Meselâ, İzmir Sıkıyönetim Komutanı Cemal Süer, Ege'de polis ve komando baskınlarından sonra yayınladığı bildiride yoksul köylülerin TİİKP'yi desteklemesine hücum ediyordu. Cemal Süer, aynı bildiride, TİİKP militanlarını «soyguncu» ve «cani» gibi tanıtmaya çalışıyor, «ata yadigarı olan toprakları koruyacaklarını» söylüyor ve köylüleri «davranışlarını düzeltmeye» çağırarak tehdit ediyordu.

Cemal Süer'i halkımız sonraları daha da iyi tanıdı. Paşa, emekliye ayrıldıktan sonra Karamürsel Mağazaları isimli büyük bir şirketin müdürlüğüne getirilerek büyük burjuvazi tarafından mükâfatlandırıldı. Cemal Süer, burada da halk düşmanı faaliyetlerine devam ederek, grev yapan işçilerin üzerine kiraladığı zorbaları saldırttı. Böylece «ata yadigarı» dediği ağa topraklarını köylülerden korumakta ne kadar kararlıysa, patronların menfaatlerini de aynı şekilde koruduğunu gösterdi.

Aynı günlerde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı da yayınladığı bir bildiride, TİİKP'yi MİT'in tertiplediği gemi batırma, Kültür Sarayı yangını gibi olayların sorumlusu olarak göstermeye çalıştı. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı bu tertipleri TİİKP'ye malederek onu karalayabileceğini sandı.

Biz, sömürücü zalimlerin komünizme ve TİİKP'ye saldırılarından korkmuyoruz. Hakim sınıflar tarih boyunca komünist harekete saldırarak halkımızın proletarya partisi önderliğinde mücadeleye atılmasını önlemeye çalıştılar. Ama TİİKP'nin varlığı, onun mücadelesi ve bu mücadelede yer alan işçiler ve yoksul köylüler, bu yalan ve iftira kampanyasının ne kadar boşa çıktığını gösteriyor.

İşkence Örgütleri:
MİT, Kontrgerilla ve Siyasî Polis

10 Ocak 1973 tarihinde arkadaşımız Doğu Perinçek'in okuduğu dilekçede, mahkemenizi reddederken şu hususları belirtmiştik:

«Sıkıyönetim mahkemelerinde görülen birçok dava gibi sanığı bulunduğumuz dava da, MİT işkencehanelerinde hazırlandı. Savcılar iddialarını en ağır işkencelerle alınan ifadeler üzerine inşa etmeye çalıştılar. Ve nihayet tutukevlerinde sanıklar dayak, hakaret, tehdit ve bunun gibi yollarla baskı altında tutuldular. Adil bir yargılamanın önşartı olan savunma olanakları sınırlandı ve tehdit altına alındı. Bu işkence ve baskıların hakimlerle ilgisi olmadığı iddia edilemez. Çünkü, kendileri, bu yollarla inşa edildiğini bildikleri ve bu şartlar altında görülen bir davaya bakmaktadırlar. Adli mekanizma emniyeti, savcılığı, tutukevi ve mahkemeleriyle bir bütündür. Mevcut şartlar altında mahkemeniz hakimlerinin adil ve tarafsız bir yargılama yapmasına imkan yoktur.»

Davanın hazırlanışını anlatırken, polis ifadelerinin alınış şekli üzerinde durmak, burada özellikle önem kazanıyor. Çünkü Savcıların sıkı sıkıya sarıldığı ve delil olarak gördüğü tek belge onlardır.

TİİKP davası, Genel Kurmay Başkanlığına bağlı Kontrgerilla teşkilatının, MİT ve Siyasî Polisle işbirliği ederek özel işkence yuvalarında yaptığı sorgularla hazırlandı. Bu davanın 230 tutuklu sanığından büyük çoğunluğu ağır işkencelere maruz kaldı. Diğer sanıklar ise, polisin maddî ve manevî baskısı altında tutuldular, dövüldüler, tehdit ve hakarete uğradılar.

1972 yılı içinde çeşitli şehirlerde MİT mensuplarınca yakalanarak emniyet müdürlüklerinde ve götürüldüğümüz işkence yuvalarında gözaltına alındık. Küfür, tehdit ve dayakla götürüldüğümüz bu yerlerde manyetolu telefon, telering cihazı gibi aletlerden veya şehir cereyanından vücudun çeşitli yerlerine verilen elektrik şoku, falaka, copla dövme, kadınlara cinsel organlarından, erkeklere makattan cop veya elektrikli cop sokma, tutukluyu asarak coplama, tırnaklarını yakma, kum torbasıyla dövme, vücudun çeşitli yerlerinde sigara söndürme gibi işkencelere maruz kaldık.

Yurdumuzda 12 Mart faşist darbesinden sonra, TİİKP sanıklarının dısında daha yüzlerce devrimci ve yurtsevere

işkence yapıldı. Faşist generaller çetesi, işkenceyi halkın devrimci teşkilatlanmasını yoketmek ve bütün yurtseverleri yıldırmak için yaygın bir şekilde sürdürdü.

İşkence, Türkiye'de Kontrgerilla faaliyetlerinin sadece bir bo[illegible]udür. Kontrgerilla, ABD emperyalistlerinin devrim ve kurtuluş savaşlarına karşı kurduğu özel teşkilatlar örnek alınarak kurulmuştur. Bu teşkilat, MİT'ten ve komando teşkilatı içinden Amerikan emperyalizmine en sadık, faşist generallerin en güvendiği halk düşmanlarından meydana getirildi. Bunlar bol paralarla beslendiler. Napoli'de NATO Savunma Kolejinde ve çeşitli CİA kurslarında Amerikalı kontrgerilla uzmanları tarafından eğitildiler. Aynen, ezilen halkların kurtuluş mücadelelerini bastırmak amacıyla Amerikalı general Vestmorland'ın (Westmoreland) Kontrgerilla Harp Okulunda yetiştirdiği «goriller» gibi ...Fransız **Lö Mond** (Le Monde) gazetesi bu kontrgerilla teşkilatının İstanbul'da 3. Kolordu Komutanı Fikret Göknar tarafından kurulduğunu yazdı.

Götürüldüğümüz işkence merkezlerinde, gözlerimiz açılır açılmaz duyduğumuz ilk söz şu oldu: «Burası Genel Kurmay Başkanlığına bağlı bir Kontrgerilla üssüdür. Burada kanun, adalet, anayasa, babayasa yoktur. Ya istediğimiz gibi ifade verirsin, ya da senin canının bizim için bir önemi yoktur. Öldürüp bir kenara atarız, kaçarken vuruldu, deriz.» Bizzat işkenceciler, bu şebekenin Genel Kurmaya doğrudan doğruya bağlı olduğunu söylüyorlardı. Nitekim, ST 31-23 Özel Kuvvetler Talimnamesi, Özel Kuvvetler Komutanlığının doğrudan doğruya Genel Kurmay Başkanlığına bağlı olduğunu yazmakta ve işkencecilerin sözlerini doğrulamaktadır. Ayrıca bu husus, işkenceci Albay Orhan Sümer'in gazetelerde yeralan sözlerinden de anlaşılmaktadır. Bu Albay, işkence paralarının paylaşılması sırasında meslekdaşlarıyla arasında çıkan anlaşmazlıkla ilgili açıklamasında, Ankara'da işkence şebekesinin en üstünde yeralan Tümgeneral Tevfik Türüng'ün her hafta zamanın Genel Kurmay Başkanı Memduh Tağmaç'a rapor verdiğini belirtmiştir.

Kontrgerilla teşkilatı; MİT, Siyasi Polis ve inzibat kuvvetleriyle sıkı işbirliği halindedir. Kontrgerillanın emrine verilen birlikler, gerilla mücadelesinin ve ayaklanmaların bastırılması için özel olarak yetiştirilmiş komando taburlarıdır. İşkence merkezlerinin komando birlikleriyle içiçe olması ve işkence ekiplerinde bir komando subayının da bulunması bunu göstermektedir.

Kontrgerilla teşkilatı, ihtilalcilere ve yurtseverlere ağır işkenceler uygularken, komando taburları da takip ve yakalamalarda ve köylü mücadelelerinin bastırılmasında görevliydiler. Kızıldere'de, Nurhak dağlarında ve Samandağ'da devrimcileri takip eden ve katledenler bu komando taburlarıydı. Bunlar, Söke ovasında ve Bafa gölü civarında TİİKP'ye ve yoksul köylülere karşı terör kampanyaları yürüttüler. Bu kampanyalarda motorlu askeri birlikleri, helikopterleri ve deniz motorlarını seferber ettiler. Doğuda yoksul Kürt köylülerine gece gündüz zulmeden, İstanbul'da işçi ayaklanmalarını bastırmak için «Fırtına» adı verilen tatbikatlar yapan ve kitle terörü uygulayanlar da, bu komando taburlarıdır. Hakim sınıflar halkımızdan o kadar korkuyorlar ki, artık en küçük bir köylü hareketine karşı bile bu taburlar sevkediliyor.

İktidarlar, hiçbir kanunda yeri olmadığı için bu Kontrgerilla teşkilatını açıkça ağızlarına alamıyorlar. Fakat bazı gazete ve dergiler vasıtasıyla, bu işkence ve zulüm şebekesinin reklamını da yapıyorlar. Mesela, 1-7 Ekim 1973 tarihli sayısında **Yankı** dergisi, Kontrgerillanın, 1960'da yapılan bir NATO toplantısında kararlaştırıldığı üzere, bütün NATO ülkelerinde kurulduğunu, amacının, devrimciler ve halk kitleleri üzerinde terör yaratmak olduğunu yazdı.

İki buçuk yıllık sıkıyönetim boyunca bütün terör kampanyaları sıkıyönetim karargahlarındaki istihbarat daire başkanlıklarınca yürütüldü. Sıkıyönetim bölgesindeki MİT bölge başkanlığının, Kontrgerilla teşkilatı ve onunla içiçe olan komando taburlarının, Siyasî Polis, Merkez Komutanlığı ve inzibat kuvvetlerinin faaliyetleri bu başkanlık tarafından yönlendirildi.

Nitekim, İstanbul'da Erenköy'deki Kontrgerilla merkezinde birçok yurtsevere yapılan işkencelere nezaret eden Tümgeneral Memduh Ünlütürk, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanıydı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün, bir gazetede çıkan konuşmasında İstanbul'da Kontrgerilla teşkilatının kurulması ve işkenceyle sorguya çekme konusunda Memduh Ünlütürk'ü görevlendirdiğini açıkça söylüyordu. Yine Faik Türün, Erenköy'deki işkence yuvasını Kontrgerilla örgütüne özel olarak hazırlattığını itiraf ediyor. Burada 250'ye yakın subay ve sivilin sorguya çekildiğini, bu sorgularda MİT'çi subayların hazır bulunduğunu ve tutuklulara dayak atıldığını da kabul ediyor. (**Yankı**, 1-7 Ekim 1973, **Hürriyet** gazetesi, 7-8 Şubat 1974) Ankara'da ise, işkence şebekesinin başında Tümgeneral Tevfik Türüng bulunuyordu.

MİT ve Kontrgerilla teşkilatları başta CİA olmak üzere bütün gerici hükümetlerin polis ve istihbarat teşkilatlarıyla işbirliği yapmıştır ve yapmaktadır.

MİT, yurdumuzda ve Ortadoğu'da milli kurtuluş ve devrim hareketlerinin bastırılması için ABD, İran, İsrail ve gerici Arap hükümetlerinin gizli polisiyle sıkı işbirliği halindedir. MİT, Ortadoğu'da Arap ve Filistin halklarının topraklarını kurtarmak için verdikleri anti-emperyalist mücadeleye katılan Türkiyeli ihtilalcileri katlettirmek amacıyla, işte bu gerici hükümetlerden medet umuyor. Nitekim, 1973 baharında İsrail siyonistlerinin ve Lübnan gericilerinin Filistin fedailerine saldırıları sırasında MİT ve CİA, planlarını uygulayarak Bora Gözen, Kerim Öztürk, Cafer Topçu, Ahmet Özdemir, Yücel Özbek, Ali Kiraz, Şükrü Öktü ve Gürol İlban adlı ihtilalci yoldaşlarımızı katlettiler. Bir yoldaşımızı yaraladılar ve birini de esir ettiler. Aynı işbirliği, yurdumuzda İranlı ve Arap devrimci kardeşlerimizin takibinde de görülüyor. MİT, İranlı yurtseverleri Şah'ın faşist işkence ve cinayet şebekesi Savak'a teslim ediyor.

MİT, Almanya ve Fransa'daki işçilerimizi ve devrimcileri de Alman ve Fransız polisiyle işbirliği halinde takip ediyor. MİT ajanları, Türk işçilerinin arasına girerek, onların Alman patronlarına ve Türkiye'deki baskı ve zulüm reji-

mine karşı mücadelelerini önlemeye çalışıyorlar. Türkiyeli devrimcileri Alman polisine ihbar ederek Alman burjuvazisi hesabına casusluk da yapıyorlar. Son aylarda birçok Türkiyeli devrimci, Alman polisi tarafından tutuklandı.

İşkence Yuvaları ve İşkenceciler

Biz, TİİKP Davasında sorgular sırasında işkencelerin delillerini ortaya koyduk, işkence gördüğümüz yerleri ve işkencecilerin isimlerini açıkladık. Bugün artık bütün dünyanın bildiği bu yerleri ve isimleri tekrar belirtiyoruz.

TİİKP sanıklarına **işkence yapılan yerler:**

Ankara'da:

1. MİT Ankara Bölge Teşkilatı Başkanlığı. Etimesgut'ta Güvercinlik Jandarma Komando Taburu içinde. Tutuklular önce iki üç basamak çıktıktan sonra bir binanın bodrum katına indirilirler. Burada hücreler var. Komando erleri nöbet tutuyor.

2. Mamak Muhabere Okulunun Keçikıran tepedeki eski radyoevi binası. Buraya götüren araç önce dik bir meyile tırmanıyor. Üç dört basamak çıkıp kapıdan girdikten sonra, solda duvarları perde kaplı, zemini beton olan bir yere giriliyor. Yerde beton üzerinde uzanan ince bir tahta şerit var. Bitişik odada masa, sandalye ve yatak mevcut. Ayrıca bir hol ve birkaç oda daha var. Tutuklular kalabalık olmayınca burası pek kullanılmıyor. Burada özellikle asker ve subaylara işkence yapılıyor. Cezaevinden alınan tutuklular da, cezaevine yakın olduğu için genellikle buraya götürüldüler ve işkenceye uğradılar.

3. Bahçelievler 4. Cadde No 20'deki MİT sorgulama merkezi.

4. Mamak 28. Tümendeki MİT işkencehanesi. Arızalı bir araziden geçtikten sonra iki basamaklı bir yere giriliyor. İki taraflı odalar var. Çevreden borazan, trampet sesleri ve tümen camiinden ezan sesleri geliyor.

5. Ankara Emniyet Müdürlüğü 6. kat.

İstanbul'da:

1. MİT İstanbul Bölge Başkanlığı sorgu yeri. Erenköy, Ziverbey Caddesi, Tüccarbaşı Sokak No. 2'deki köşk. Bu-

rası çevreye akıl hastanesi olarak tanıtıldı.

2. Harbiye Merkez Komutanlığındaki yeni yapı. Burada da hem subay, hem sivil sorgucular işkence yapıyorlar. Deniz Piyade Komando Taburu erleri nöbet tutuyor.

3. İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. Şubesinin Sirkeci'de Sansaryan hanının 3. katındaki eski yeri.

4. İstanbul Emniyet Müdürlüğünün Gayrettepe'deki yeni binasının 2. katı.

İzmir'de:

1. Hilâl Karakolu arkasında Atlı Polis ahırları.
2. İzmir Emniyet Müdürlüğü 1. Şube.

Diyarbakır'da:

1. Eski tutukevindeki Merkez İnzibat Şubesi.
2. Diyarbakır Narkotik Bürosu.
3. Eski tutukevi civarında İkinci Tabur.
4. Vilayet Konağında Emniyet 1. Şube.
5. TRT yakınındaki MİT merkezi.

Bu davanın sanıkları halktan gizlenerek götürüldükleri bu yerlerde günlerce işkenceye uğradılar. Buralarda işkence sırasında tesbit edebildiğimiz **bazı işkenceciler şunlardır:**

Ankara'da:

1. Ankara eski Merkez Komutanı Tevfik Türüng. Ankara'da yapılan bütün operasyonlar ona bağlı olarak yürütüldü. Hatta Kızıldere'deki hunhar katliamda da o vardı. Merkez Komutanlığında birçok kişiye bizzat kendisi işkence yaptı.

2. Eski 28. Tümen Komutanı Tümgeneral Abdullah Kuloğlu. 28. Tümen içinde yapılan işkenceler, emir ve bilgisi altında yapılmaktaydı. İşkence yapılan binaya gelerek tutuklulara gözükmekten çekinmemiştir.

3. Merkez Komutanlığı Harekat Subayı Albay Orhan Sümer. Arama taramalarda ve karakol kurulan evlerin çevresinde teşkil edilen ekiplerde görevliydi. Bu işkenceci de çok sayıda tutukluya işkence yaptı. **Cumhuriyet** gazetesinde yayınlanan mektubunda sorgulamaları yürüttüğünü açıkça söylemektedir.

4. Merkez Komutanlığı İstihbarat Subayı Tank Albay Yaşar Savaş. MİT ile irtibat işlerini yürütüyordu. Ankara'da işkence gören hemen bütün subayların işkencesini yönetti.

5. MİT Ankara Bölge Başkanı Fevzi. Ankara'da hemen bütün önemli sorgularda, işkencelerde hazır bulunuyor, ifadeleri bizzat alıyordu.

6. Piyade Üsteğmen Yusuf Emre Çağla. MİT mensubu, Ankara Merkez Komutanlığında görevli, işkencelerde hazır bulunuyordu.

7. 1. Şube emniyet amirlerinden Ümit Erdal. Siyasi Polisle MİT arasındaki irtibat görevini yürütüyordu. İşkence yapıyor, arama taramalara ve baskınlara katılıyordu.

8. Ankara 1. Şube Müdürü İhsan Parlak. Emniyet binasındaki işkenceleri yönetiyordu.

9. 1. Şube başkomiserlerinden Taner Arda.

10. 1. Şube komiser muavinlerinden Ersin Yılmaz.

11. Emniyet Müdürlüğü görevlilerinden Rükneddin Sorgun.

İstanbul'da:

1. Sıkıyönetim İstihbarat Daire Başkanı Tümgeneral Memduh Ünlütürk. İstanbul'daki bütün operasyon ve işkenceleri yöneten işkencecibaşı.

2. Emniyet 1. Şube Müdürü Şükrü Balcı. İşkencelerde hazır bulunuyor ve yönetiyordu.

3. MİT mensubu Sezai Pamir. Karısı İnci Pamir, İstanbul Pamukbank Beyoğlu şubesinde memurken, kocasının arkadaşlarımıza işkence yaptığını açıkça söylemişti.

4. İstanbul 1. Şube komiserlerinden Fahrettin Benli.

5. İstanbul 1. Şube komiserlerinden Kemal Eyüboğlu.

6. 1. Şube'de polis memurları Mehmet Şirin, Enver Çakır, Mahmut Dikler, Hikmet Yapar.

İzmir'de:

1. Adli Müşavir Deniz Hakim Yarbay Remzi Özkömür. İşkencenin baş sorumlularından. Tutuklulara işkence yapılması emrini vermiştir.

2. Sıkıyönetim Harekat Şubesi Başkanı Güverte Albay Haluk Zenger. Operasyon ve işkenceleri yönetiyordu.

3. Emniyet 1. Şube Müdürü İlhan Naymanlar.
4. 1. Şube komiserlerinden İbrahim Şenözlüler.
5. Polis memurları Erkan Dinçtürk, Hilmi Can, Yaşar, Yümnü ve Mehmet.

Diyarbakır ve Siverek'te:

1. Diyarbakır'da Askeri Savcı Yaşar Değerli. İşkencelerde hazır bulunmakta ve sorgu yapmaktadır.
2. Diyarbakır'da Narkotik Şube komiseri Atilla.
3. Diyarbakır'da polis memuru Mustafa.
4. Siverek'te MİT görevlisi Mustafa.
5. Siverek'te Siverek Karakolu komiser yardımcısı Bekir Ege. Halen Muğla'da emniyet görevlisi.

Tunceli'de:

1. Eski Emniyet Müdürü Salih Suphi Savdır.
2. Üsteğmen Fehmi Altınbilek.

Bütün bu işkence yerlerini ve işkencecileri mahkemenize bildirdiğimiz ve keşif yapılmasını talep ettiğimiz halde, mahkemeniz bu talebimizi reddetmiştir.

İşkence Bize Halk İçin Daha Çetin ve Fedakar Bir Şekilde Savaşmayı Öğretti

Faşist diktatörlük, bir yandan bize işkence yaparken, diğer yandan ailelerimize ve yakınlarımıza da baskı yaptı. İşkenceciler, bizi manevî baskı altında tutmak ve davamıza ihanet ettirmek için bazılarımızın ailelerini bile gözaltına aldılar ve işkenceyle tehdit ettiler. Bazı arkadaşlarımızın yakınları günlerce gözaltında tutuldu. Baskı ve hakarete uğradılar. Bir kısmı işlerinden atıldı.

Anlattığımız bütün bu zulüm ve işkenceler yalnız Türkiye'de uygulanmıyor. Bugün emperyalistler ve faşistler Vietnam, Brezilya, Mozambik, Zimbabve, Şili, Endonezya, İran, Yunanistan gibi sömürge ve yarı-sömürgelerde ve daha birçok emperyalist ülkede, yurtseverlere ve ihtilalcilere en ağır işkenceleri yapıyorlar. Emperyalist ve faşist ülkelerde işkence araçları imali, neredeyse bir sanayi sektörü haline gelmiştir. CIA, işkence ve sorgu metodları üzerinde bir bilim dalı gibi çalışıyor. İşkence üzerine

her yeni keşif, kapitalist ülkelerde, yarı-sömürge ve sömürgelerde derhal uygulanmaya başlanıyor. İşkencenin mevcut olduğu bütün ülkelerde işkence metodları hemen hemen aynıdır.

Hakim sınıflar, tarih boyunca halkımızın mücadelesini bastırmak için zulüm uyguladılar. Fakat ne ihtilalcilere yapılan işkenceler, ne de halka yapılan zulüm devrimci mücadeleyi durduramadı. Kurtuluş Savaşı yıllarında, Damat Ferit ve Vahdettin gibi emperyalist uşakları da Bekir Ağa Bölüğünde yüzlerce Kuvayı Milliyeciye ve devrimciye işkence uyguladılar. Elli yıldan beri Türkiyeli komünistler, bizim de işkence gördüğümüz İstanbul'daki Sansaryan hanında ve Harbiye'deki Merkez Komutanlığı hücrelerinde ağır zulme ve işkenceye uğradılar. «Tabutluk» adı verilen ve bugün de hâlâ kullanılan hücrelerde aylarca tutuldular. İstanbul'da Birinci Şubede tutuklu bulunduğumuz hücrelerin tavanına 1940'lardaki tevkiflerde yazılmış olan şu sözler, işkenceye karşı komünistlerin tutumunu gösteriyor ve bize ışık tutuyor:

«Buraya girdin, ihtilalci vakarına halel getirme!»

İşkence, hiç şüphesiz çöken sınıfların başvurduğu bir araçtır. Onlar, yıkılışlarını bir süre daha geciktirebilmek için her türlü zulme başvurmaktadırlar. İşkence, emperyalistler ve işbirlikçilerinin halkın mücadelesi karşısındaki çaresizliğinin bir eseridir. Onlar, işkence ve zulüm uygulayarak, bizlere şu gerçeği bir kere daha öğrettiler: **Halkın kurtuluşu için çetin bir şekilde savaşmak, her türlü zulme fedakarca göğüs germek gerekir. Hakim sınıflar, yaptıkları zulümle daha kararlı, daha fedakar ve daha tecrübeli ihtilalciler yetiştirdiler. Birçok komünist ve yurtsever, MİT ve Kontgerilla örgütlerinde yapılan işkencelere göğüs gerdiler. Halka duydukları sorumluluk ve bağlılığı unutmadılar.**

Halkın devrimci mücadelesine şiddet uygulayanlar, kendilerinin yıkılış yolunu da göstermişlerdir. Halk yığınları, hakim sınıfları ancak devrimle yıkacaklarını, bizzat kendi tecrübeleriyle faşist iktidarlardan öğrenmektedirler. Ama halklar, kendilerine en ağır zulüm ve işkence uygulayanlara dahi işkence etmezler. Halkların önderi olan ko-

münistler, işkencenin ve zulmün düşmanıdırlar. Bunu bizzat Amerikan generalleri dahi itiraf etmektedirler. Genel Kurmay Başkanlığının iki Amerikalı generalden çevirterek yayınladığı Hindiçini'de Gerilla Harbi ve İkinci Dünya Savaşında Partizan Mücadelesi konusundaki iki kitapta, komünistlerin ve halk ordularının işkence yapmadığı açıkça belirtiliyor. Bu, bütün dünyaca bilinen ve en azılı komünizm düşmanlarının, hatta Kontrgerilla işkencecilerinin dahi teslim ettikleri bir gerçektir. Çünkü işkence, yıkılmakta olan sınıfların tablatından gelir. Başta işçi sınıfı olmak üzere halk ise, zulüm ve sömürünün kalktığı bir gelecek için mücadele ediyor.

Savcılık Yürüttüğü Soruşturma ile Kanunsuzluk İçine Batmıştır

12 Mart faşist darbesinden sonra Anayasada ve kanunlarda yapılan bir değişiklikle, gözaltında tutma süresi 24 saatten bir aya çıkarıldı. Bu değişikliğin amacı sorgu ve işkence süresini uzatmaktı. Anayasa Mahkemesi bu değişikliği iptal etti. Ancak 12 Marttan sonraki iktidarlar, Anayasa Mahkemesinin kararını bir yana ittikleri gibi, kendi çıkarttıkları kanunu da çiğneyerek tutukluları aylarca gözaltında tuttular. Gizli Kontrgerilla merkezlerinde kaldığımız süre, gözaltında tutulma süresinden sayılmadı. İşkence yapılmak üzere Kontrgerilla merkezlerine gönderildiğimizde, emniyetteki kayıtlarda serbest bırakılmış gibi gösteriliyorduk. Hatta bazılarımızdan bu yolda imza bile aldılar. Bunun tek sebebi, işkence sırasında ölüm halinde sorumluluktan kurtulmak düşüncesiydi. Öte yandan, yakalandıktan sonra nerede olduğumuz gizlendi ve yakınlarımıza hiçbir bilgi verilmedi.

Bazılarımız bir aydan fazla gözaltında tutulduğumuz halde bu süre, İddianamede bir ay olarak gösterilmiştir. Savcılar, gözaltına alındığımız tarihleri değiştirmekten çekinmemişlerdir. Bu konudaki itirazlarımız mahkeme zabıtlarına da geçmiştir. 9 Mart 1973 tarihli celsede yirmi üç arkadaşımız, Savcılar tarafından kanuna uydurulmak için değiştirilen gözaltına alınma tarihlerine itiraz ettiler. Bir ay-

dan uzun süre gözaltında tutma şeklindeki kanunsuz uygulamaların bir kısmı Savcıların bütün gayretlerine rağmen gizlenemedi ve İddianamede bile yeraldı.

MİT merkezlerinden veya emniyet müdürlüklerinden alınıp gözaltına getirilen arkadaşlarımız, burada da dövüldüler ve hakarete uğradılar. Savcılığa çıkana kadar bir çoğumuz, MİT ifadelerini kabul etmemiz için tehdit altında tutulduk. Savcılıkta ifadesini kabul etmeyip gözaltından ya da cezaevlerinden alınarak tekrar işkenceye çekilen birçok tutuklu vardır.

Daha sonra çıkarıldığımız Askerî Savcılıkta, bu sefer bazı savcıların baskı ve tehditleriyle karşılaştık. Bazı askerî savcılar ifade alırken işkence tehdidini kullandılar. MİT'te alınan ifadelerimizi kabûl ettirmeye çalıştılar. Diyarbakır Askerî Savcısı Sabahattin Ar ve İstanbul askerî savcılarından Nevzat Çizmeci, savcılık ifadelerini işkencecilerin ve polislerin yanında, tehdit altında aldılar. Askerî savcılar, ifadelerdeki çelişmeleri gidermek amacıyla, tutuklandıktan çok sonra bazı arkadaşlarımızı yeniden işkenceyle sorguya çektirdiler. Birçok arkadaşımız, cezaevlerinden alınarak götürüldükleri MİT işkencehanelerinde, savcıların hazırladıkları sorularla karşılaştılar.

Savcılar şimdi bunları inkar ediyorlar, ama bizzat yazdıkları İddianame, MİT sorgularının savcılar tarafından hazırlandığını gösteriyor: Bu dava sanıklarından Mehmet Duran Şeker, 11 Aralık 1972'de cezaevinden alınıp MİT'e götürülmüş ve üç günlük işkence ve sorgudan sonra 14 Aralık 1972'de ifadesi imzalatılarak cezaevine geri getirilmiştir. Bu ifade İddianamede kullanılmıştır. Oysa İddianame 12 Aralık 1972 tarihini taşıyor. Savcılar nasıl oluyor da MİT'te alınan ifadeden, daha ifade alınmadan iki gün evvel haberdar olabiliyorlar? Savcılar, bu durumu farkedince, işkencecilerle yaptıkları işbirliğini örtbas etmek için bu ifadeyi yokettiler. Fakat İddianamede Mehmet Duran Şeker'e ait olarak gösterdikleri ifadeler hâlâ mevcuttur. Bunu nasıl örtbas edecekler?

Savcılıktan alınıp tutuklandıktan sonra, birbirimizle kesinlikle görüşemeyeceğimiz şekilde çeşitli cezaevlerin-

de veya koğuşlarda hapsedildik. Avukatlarımızla olan görüşmelerimiz de uzun bir süre engellendi. Savcılar ve cezaevi idarecileri işbirliği halinde, mahkemede arkadaşlarımızı ve halkımızın devrimci mücadelesini suçlamamız için çeşitli baskılardan, tehdit, telkin ve vaadlere kadar her yolu denediler.

Faşistler, TİİKP sanıklarının birliğini parçalamak, arkadaşlarımıza ve ihtilalci mücadelemize olan güvenimizi sarsmak için devamlı yalan haber, iftira yaydılar. Tahliye olmanın şartı olarak «mahkemede uslu durmayı», «mahkemeyi reddetmemeyi», «elebaşılara uymamayı», «pişmanlık duyduğunu belirtmeyi», «devrime ihanet ve hakaret etmeyi» gösterdiler.

Savcılar, tutukluların dayanışmasını önlemek için de çeşitli yollara başvurdular. Kendilerinin benimsediği «her koyun kendi bacağından asılır» zihniyetini, sanıklara da benimsetmeye çalıştılar. Her birimizi cezaevi idaresiyle işbirliği halinde kendi hayatını yaşayan koyunlar haline getirmeye ve teker teker teslim almaya uğraştılar. Cezaevlerindeki Birlik'ten ayrılmayı, tahliye olmanın bir şartı olarak gösterdiler.

Yargılama başlamadan önce bazılarımız MİT'e çekilip yeniden ifadelerimiz alınırken, bazı sanıklar da savcılığa çağrılıyordu. Savcılar, bu sanıkları bir yandan tehdit ediyorlar, diğer yandan tahliye vaadleriyle onları teslim almaya, kendi hizmetlerine sokmaya çalışıyorlardı. Bu yöntemler, ilerde belirteceğimiz gibi, cezaevlerinde ve mahkemelerde de uygulandı. Davanın ileri safhalarında TİİKP'ye ve sanıklara küfreden Halis Özkan, Turan Yılmaz gibi birkaç hain, bu yolla faşizmin hizmetine girdiler. Halis Özkan, yargılamanın sorgu safhasında, sorgu sırası yaklaşırken sık sık savcılığa çağrılıyor, burada savcıların ve MİT ajanlarının vaadlerine ve baskılarına uğruyordu. Bu hain, o zaman bu durumu bize açıkça itiraf etmişti. Bütün bunlara rağmen, bilindiği gibi, bu davada böyle birkaç hain dışında tehdit ve vaadlerle ihanet yoluna sapan olmadı.

Buraya kadar anlattıklarımızın gösterdiği gibi, bu davanın hazırlanması, halka uygulanan terörden, MİT işkence-

lerine ve savcılık soruşturmasından hapishanede yapılan zorbalığa kadar, baştan aşağı zulüm ve kanunsuzluk içine batmıştır.

Sıkıyönetim Adaleti
İşkenceye Dayanıyor

İddiaların işkenceye dayandırılması, yapılan kanunsuzluğun en açık bir ifadesidir. Savcıların mantığına göre: «İşkence doğruyu söyletir, sanıklar da işkence gördüklerini söylüyorlar, öyleyse bu ifadeler doğrudur.» Nitekim Savcı Cahit Atay, sanık Sami Pirençek'e sorgusu sırasında «İşkence doğruyu söyletir» derken, bu mantıkla hareket ediyordu. Yine Ankara Sıkıyönetim savcılarından İlhan Şenel, kendisine işkence yapıldığını söyleyen Fatmagül Berktay'a «O kadar olur, başka türlü doğruyu söylemiyorsunuz» diyebilmiştir. Bu tutum, işkenceleri meşru gören bir tutumdur.

Sıkıyönetim mahkemeleri de bu konuda savcılar kadar suçludur. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığında görevli hakim Akdemir Akmut, bir duruşmada işkenceleri şu sözlerle mazur gösteriyordu:

> **«İşkencenin doğruyu söyletmek için mi, yoksa hiç bir zaman işlemedikleri suçları sanıklara itiraf ettirmek için mi yapıldığını tesbit etmek imkansızdır.»**

İşte sadece işkencecilere ve onların sorumluluğunu paylaşanlara yakışan bu mantık, sıkıyönetim adaletine temel olmuştur. Bu anlayışı, Ankara 1 Nolu Sıkıyönetim Mahkemesinde görülen Caner Güçal ve arkadaşları hakkındaki davanın 28.2.1974 tarihli ve 1974/1 evrak nolu gerekçeli kararında da görüyoruz. Hakim Albay Remzi Siretli, Albay Saadettin Üçüncüoğlu, Binbaşı Siret Kurtcebe'nin imzaları bulunan hükümde şöyle deniyor:

> **«Sanıkların emniyet ifadesine bakıldığında suçlarının ikrarı, fiillerinin irtikap ediliş tarzları, aralarındaki toplantıları ve konuşmaları birbirlerinden duyduklarını söylemeleri gibi beyanları, bir BASKININ, ZORLAMANIN mevcudiyetini ortaya koymaktadır.**
>
> **«Şu halde, iddia edildiği gibi, işkence yapılmış ise ger-**

çeğe aykırı bilgi elde edilmemiş, gerçeğe uygun bilgi elde edilmiştir...

«HAKİKATİ ORTAYA ÇIKARMAK İÇİN SUÇ İŞLEMEK BAŞKA, ORTAYA ÇIKAN HAKİKAT BAŞKADIR.»

Mahkemenizin de işkenceler konusundaki tutumu, askeri savcıların ve diğer sıkıyönetim mahkemelerinin tutumundan farklı olmamıştır. Sorgular sırasında birçoğumuz gördüğümüz işkenceleri somut delilleriyle anlattık. Hattâ bazı arkadaşlarımız işkence izlerini hâlâ taşıdıklarını söylediler. Doktor muayenesiyle bunların tesbitini istediler. İşkenceler hakkında soruşturma açılmasını istedik. Ayrıca cezaevlerinden tekrar MİT'e işkenceye götürüldüğümüzü belirttik ve tedbir almanızı talep ettik.

Mahkemeniz de, tıpkı Savcılar gibi, bu haklı isteklerimizi dikkate almadı ve hiç bir teşebbüste bulunmadı. Bütün davranış ve sözlerinizle işkenceleri meşru gördüğünüzü ortaya koydunuz. Üstelik Mahkemeniz yapılan işkenceleri anlatan arkadaşlarımızı susturmaya çalıştı. Duruşma hakimi Tahsin Özer, kâh bağırıp çağırarak, kâh duruşmadan atmakla tehdit ederek işkenceleri örtbas edeceğini zannetti. Aynı Tahsin Özer, konuşmakta ısrar eden bir arkadaşımıza «Arkadaşlarınızın dilekçelerini deşarj olmaları bakımından aldık» diyebilmiştir. Devrimcilerin deşarj olmaya ihtiyacı yoktur. Biz, gördüğümüz işkenceleri mahkemeye bildirerek faşizmin zulüm ve ahlâksızlığını gösterdik ve böyle bir rejime alet olmamanızı istedik.

Fakat Mahkemeniz işkencecilerin bizleri alıp MİT'e götürmesinde hiç bir sakınca görmedi. Mesela arkadaşımız Semih Koray, MİT'e götürüldüğünde «İstanbul Savcılığı istetmiş» diye cevap verdiniz. Mahkemeniz, bu gidiş gelişlerde neler olduğunu çok iyi bildiği halde, kılını bile kıpırdatmamıştır.

Bütün bunları, Mahkemenizin ve Savcıların kanunlar karşısında ne kadar sorumsuz olduğunu göstermesi bakımından belirtiyoruz. TCK'nın 235. maddesi, bir memurun vazifesini yaptığı sırada bir suç işlendiğini öğrenmesi halinde, bunu ilgili makama bildirmesi gerektiğini, aksi tak-

dirde cezalandırılacağını söylüyor. Bu hususu belirten ve Mahkemenizin işkence suçunu ilgili mercilere bildirmesini isteyen bütün taleplerimiz reddedildi. Bizlere yapılan işkenceler, cezaevlerindeki dayak ve hakaretler suç olduğuna göre, Mahkemenizin harekete geçmesi ve görevini yerine getirmesi gerekirdi. Her halde Heyetiniz, devrimcilere yapılan işkenceleri suç saymadığı için buna lüzum görmedi. Bir arkadaşımız «İşkence doğruyu söyletmez» dediği zaman, Hakim Binbaşı Tahsin Özer «O sizin zatî kanaatiniz» sözlerini sarfetmekten çekinmedi. Bu sözleriyle duruşma hakimi, Savcı Cahit Atay'dan bir farkı olmadığını, yani işkenceyi bir sorgu yöntemi olarak benimsediğini açıkça göstermiştir. Mahkemeniz, diğer yandan işkenceleri örtbas etmeye de çalışmıştır. Mahkemenize göre sanıklara işkence yapılması, cezaevlerinde dayak atılması suç değildir. Ama aynı sanıklar bunları gelip mahkemede anlatır ve tedbir almanızı isterlerse, bu suçtur. İşkence suçunu örtbas etmek, işkence suçuna ortak olmak demektir. Mahkemenizin işte bu tutumu, gerek red sebeplerimizde, gerekse sorgu vermememizde ne kadar haklı olduğumuzu açıkça gösteriyor. En doğru ifadeyi işkencecilerin alacağına inanan bir mahkeme önünde ifade vermedik. Çünkü böyle bir tutum, işkenceye dayanan bir yargılamaya meşruluk kazandırmaktan başka hiçbir şeye hizmet etmezdi.

Bu davanın Savcıları işkenceler hakkında hiçbir işlem yapmazken, Mahkemenizin ihbarı üzerine hakkımızda hakaret davaları açtılar. Savcıların suç saydıkları bazı sözlerimiz şunlardır: «MİT ve polis işkenceleri...», «Kontrgerilla», «Bize işkence yapıldı», «MİT işkencehaneleri», «MİT işkencecileri» vs. Bütün bunlar Savcıların da tıpkı sıkıyönetim mahkemeleri gibi, zulüm ve baskıyı örtbas etme çabalarını göstermektedir.

Onlardan, işkenceler hakkında soruşturma açmalarını istediğimiz zaman «Sıkıyönetim bize emir vermedikçe tahkikat açamayız» diyorlardı. «Öyleyse zulme alet olmayın, istifa edin» dediğimizde, «Biz istifa bile edemeyiz» diyenler de onlardı. Bu sözler, Askeri Savcıların sıkıyönetim paşalarına ne kadar bağlı olduklarını göstermektedir.

İşkenceyle Alınan İfadelerin Hukukî Değeri Yoktur

Savcıların İddianameleri işkenceye dayanmaktadır. Esas Hakkında Mütalaa ise İddianamenin biraz daha genişletilmiş olarak tekrarı mahiyetindedir. Bu Mütalaayı bütünüyle ele alıp incelediğimizde görülmektedir ki, yargılama boyunca davayla ilgili hiçbir delil ortaya konmadığı için, bunların değerlendirilmesi de yapılamamaktadır. Delil olarak getirilenler, işkenceyle alınmış olan polis ifadeleri ve bazı belgelerdir. Reddettiğimiz ifadeler ısrarla delil olarak ileri sürülmektedir. Hem de bunlar daha önce İddianamede yeralmasına rağmen, yargılama safhasında ortaya çıkan yeni delillermiş gibi, Mütalaaya konulmuştur.

Askeri Savcılar, Esas Hakkında Mütalaalarında işkenceyle alınan ifadelerin hukukî olduğunu ispat etmeye çalışıyorlar. Şöyle diyorlar:

> **«Mevzuubahis ifadeler sırasıyla izah, münakaşa ve kanuni müstenidatı gösterileceği üzere tamamen sıhhatli, hukukî ve bu itibarla amme davası ikamesine ve hüküm tesisine salih bulunan muteber beyanlar. dır.» (EHM s. 6)**

Savcılar, işkenceyle alınan ifadelere o kadar muhtaçtırlar ki, savcılıkta ve mahkemelerde bu ifadelerin reddedilmesinin onlar için hiçbir anlamı yoktur. Bu durumda, hakkımızda verilecek mahkumiyet kararı, ancak işkenceye dayanacaktır. O halde, yapılan yargılamanın ne anlamı kalmıştır? Aslında onlar, bu tutumlarıyla, yargılamayı bir formalite olarak gördüklerini ortaya koyuyorlar.

Savcılar, işkenceyle alınan ifadeleri hukukî gösterebilmek için gerçekleri tahrif ediyorlar. Esas Hakkında Mütalaa, polis ifadelerini askerî savcılık ve mahkemelerde de kabul ettiğimizi söylüyor. Önce, burada Savcıların kasden muğlak bıraktıkları bir noktayı belirtmeliyiz. Hangi mahkemede polis ifadelerini kabul etmişiz? Biliyorsunuz, bu mahkemede sanıkların hemen hepsi, işkenceyle alındığı için bu ifadeleri reddettiler. Ayrıca 173 sanığın savcılıkta polis ifadelerini, 144'ünün de tutuklama mahkemesinde hem

polis hem savcılık ifadelerini kabul ettikleri iddiası da doğru değildir.

Savcılar, polis ifadelerini savcılıkta tamamen reddeden 13 sanığın ve bu ifadelerin büyük bir kısmını ve en önemli noktalarını reddeden 39 sanığı, ifadelerini kabul etmiş göstermektedirler. Aynı şekilde polis ifadelerini tutuklama mahkemesi önünde tamamen reddeden 9 sanık ve kısmen reddeden 28 sanık, Esas Hakkında Mütalaada bu ifadelerini kabul etmiş gösteriliyorlar. Bu açık tahrifatın yanısıra, polis ifadelerini gerçekten kabul etmiş olanların önemli bir kısmının ifadesinde kendilerini veya başkalarını suçlayıcı hiçbir husus yoktur.

Esas Hakkında Mütalaa, ayrıca, bazı sanıkların «evvelki ifadelerinde hiçbir hususu açıklamamalarına rağmen, askeri savcılık ve mahkemelerde müsnet suçla ilgili hususları teferruatlı olarak samimiyet ve büyük bir nedamet hissi içinde anlattıklarını» iddia ediyor. Savcılar ciddi olmak zorundadır. Kimdir bu sanıklar? Ne zaman ve nerede böyle bir şey söylemişlerdir?

Savcılar, ifadelerin kanunlara uygun bir şekilde alındığını belirtirken şunları da söylüyorlar:

> **«Sıkıyönetimin ilanı üzerine Sıkıyönetim Kanununun 2. maddesi hükümleri gereğince zabıta kuvvetlerine ait görev ve yetkiler sıkıyönetim komutanlığına geçmiştir. Bu itibarla zabıta bu muameleleri sıkıyönetim komutanının emriyle ve onun adına yapmaktadır. Esasen zabıta aym hükümler gereğince sıkıyönetim komutanının emrine de girmiş bulunmaktadır. Bu sebeple emniyetçe alınmış ifadeler ne gayrıkanunî ve ne de mesnetsizdir.» (EHM s. 7)**

MİT'in, Kontrgerilla teşkilatının işkenceyle ifade alması hangi kanunda, kitapta vardır? Savcılar buna cevap veremiyorlar! Aşağıdaki sözleri, onların çaresizliğini daha da iyi göstermektedir:

> **«Kaldı ki, aynı kanunun 15. maddesi gereğince de bu maddede yazılı suçlara elkoyan merciler, bu suçlara ait hazırlık soruşturması evrakını sıkıyönetim komutanlığına göndermekle yükümlü bulunmaktadır.» (EHM s. 17)**

Soruşturma evrakının sıkıyönetim komutanlığına gönderilmesiyle ifadelerin doğruluğu ve geçerliliği arasında hiçbir ilgi yoktur. Yoksa Savcılar, yüzlerce kanunsuzluğun içinden sadece soruşturma evrakının sıkıyönetim komutanlığına gönderilmesinin mi kanunî olarak yerine getirildiğini söylüyorlar? Kaldı ki, sıkıyönetim komutanlıkları sorgu yapma yetkisine de sahip değildirler. Askeri Yargıtay İkinci Dairesinin 26.4.1973 gün ve 1973/73 esas, 1973/103 sayılı kararı şöyle diyor:

> **«1402 sayılı kanunun 3. maddesi, genel güvenlik ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde sıkıyönetim komutanlığının görev ve yetkilerinin nelerden ibaret olacağını** tek tek **saymış, böylece** kanun, görev ve yetkilerde tadadî **bir sistemi kabul etmiştir. Kanun koyucunun kabul ettiği bu sisteme göre, madde muh. tevasında gösterilmiş haller dışmda, sıkıyönetim komutanlığını görevli ve yetkili saymak mümkün değildir.»**

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 3. maddesinde sayılan sıkıyönetim komutanlığının görev ve yetkileri arasında «sorgulama» bulunmamaktadır. Nitekim MİT tarafından sorguya çekilen bizlerin ifadeleri altındaki sahte polis imzaları da bunu doğrulamaktadır. İfadelerimiz Kontrgerilla ve MİT tarafından alındığı halde, bu kanunsuzluk polis imzalarıyla gizlenmeye çalışılmıştır. Savcılar, sıkıyönetim komutanlığının dahi gizlemeye çalıştığı bu kanunsuzluğu açıkça savunuyorlar.

Dava dosyasında bulunan bazı belgeler de ifadelerin kanunsuz olarak MIT tarafından alındığını göstermektedir. Ankara Merkez Komutanlığının 24.4.1972 gün ve İSTH: 3598-36-72/661-2927 sayılı yazısında, «Alaattin Sevimli'nin 24 Nisan 1972 günü sorgusu yapılmak üzere MİT Ankara Bölge Başkanlığına teslim edilmiş olduğu, sorgusu yapıldığında bilahare gönderileceği» belirtiliyor. Bu belgenin altında Tümgeneral Tevfik Türüng'ün imzası vardır.

Asker ve subayların tabi oldukları Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa göre, silâhlı kuvvetler mensuplarının sorguları sadece Merkez Komutanlığınca yapılabilir.

Tevfik Türüng'ün yukarıdaki yazısından da açıkça görülebileceği gibi, birçok arkadaşımızın ifadesi MİT tarafından tamamen kanunsuz bir şekilde alınmıştır. Bu arkadaşlarımızdan Oktay Cengizbay, Bülent Boyer ve İşbora Alp Kamoy'un MİT'te alınan ifadelerinin altında polis isim ve imzaları bulunmaktadır. Yani Merkez Komutanlığı yerine bu sefer polisler imza atmış görünüyorlar. Kaldı ki, bu imzalar dahi sahtedir. Bu hususu daha önce bilirkişi raporuyla tesbit etmiş ve tahkikatın derinleştirilmesi için Mahkemenize bildirmiştik.

Tevfik Türüng'ün yukarıdaki sözlerine benzer bir ifade, Orgeneral Semih Sancar imzalı bir belgede de yeralıyor. Şimdiki Genel Kurmay Başkanı, o zamanın 2. Ordu ve Ankara Sıkıyönetim Komutanı, 26.4.1972 tarih ve ADL. MÜŞ. 1972/682-7/15446 sayılı yazısında şöyle diyordu: «Nuri Çolakoğlu sorgulama ekibine teslim edilmiştir.»

Bu sorgulama ekibinin ne olduğunu da Faik Türün'den öğreniyoruz. Faik Türün sorgulama ekiplerinin Esas Bilgi Unsurları (EBU) adını verdiği MİT mensuplarından kurulduğunu, **Hürriyet** gazetesindeki sözleriyle itiraf etmiştir.

Gün Zileli ve Hasan Yalçın'ın MİT'te olduğunu gösteren bir belge de Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Mahkemesinde görülen hakaret davası dosyasında bulunmaktadır. Bu belgede, Hasan Yalçın ve Gün Zileli'nin sorğu için MİT'e teslim edildiği Cezaevleri Müdürü M. Kemal Saldıraner tarafından, kendi el yazısıyla ifade edilmektedir. Doğu Perinçek'in bu konudaki açıklaması 6.9.1973 tarihli Hakaret Davası duruşma tutanaklarının 16. sayfasında yeralmaktadır.

Bu belgeler ilk ifadelerin tamamen kanunsuz olarak yetkili ve görevli olmayan gizli teşkilatlar tarafından alındığını ve hiçbir hukukî değere sahip olmadığını göstermektedir.

Esas Hakkında Mütalaa şöyle diyor:

> **«İfadeler öyle hususları ihtiva etmektedir ki, anlatılmaması halinde bilinmesine, şu veya bu suretle öğrenilmesine imkan bulunmamaktadır.» (EHM s. 6)**

Savcılar, bilinmesine ve öğrenilmesine imkân olmadığını söyledikleri hususların, sırf işkenceyle alınan ifadelerde yeraldığı için gerçek olduğunu nasıl iddia edebilmektedirler? Bu iddianın akıl ve mantıkla bağdaşan bir tarafı yoktur.

Savcılar, işkenceyle alınan polis ifadelerinin gerçekleri aksettirdiğini ve hukukî olduğunu ispat etmek için bazı Yargıtay kararlarına başvuruyorlar. Ama Askerî Yargıtayın şu kararları her halde gözlerinden kaçmış olmalıdır:

1. Askerî Yargıtay 4. Dairesinin 28.11.1972 gün ve 972/406-400 sayılı kararı:

> «... **suçluluklarına esas teşkil eden polisçe alınmış ifadeleri teyid eden başkaca bir delile de dosya meyanında rastlanmamış olması muvacehesinde...** yeterli, objektif ve inandırıcı delilin olmadığı...»

2. Askerî Yargıtay 2. Dairesinin 10.1.1972 gün ve 971/457 esas, 972/1 sayılı kararı:

> «**Bir sanığa işkence yapılıp yapılmaması ve bunun tahkiki, işkence yapanlar hakkında takibata tevessül bakımından önem taşıdığı; bunun da sanıkla ilgili davayla bir münasebeti olmadığı; ancak bu davayla ilgili olarak samğın eski ifadelerinin işkenceyle temin edildiği iddia olunduğu ve bu eski ifadeler sanık aleyhine bir delil olarak kabul ile hükme mesnet ittihaz edildiği takdirde** iddianın tahkikinde zarurét bulunduğu...»

Savcıların örnek aldıkları Yargıtay kararları dahi kendi mantıklarını çürütmektedir. Nitekim Esas Hakkında Mütalaanın 9. sayfasında yeralan Askerî Yargıtay 4. Dairesinin 19.12.1972 tarih ve 1972/424 esas ve 1972/421 karar sayılı içtihadı, polis ifadelerinin:

1. Bütün ifadelerin monoton olmaması,

2. İfadelerin, olayların bizatihi seyrine uygunluk göstermeleri ve

3. Sanıkların, «pek iradî bir surette icabeden gizli noktaları ikrar etmeyip, ikrara zorlamaya dair de hiçbir emarenin bulunmaması yönlerinden değerlilik içinde olduğunu» belirtmektedir.

Görüldüğü gibi Yargıtay kararı, ifadelerin monoton olmasını, bu ifadelerin sanıkların beyanları olmadığının ve bu nedenle ifadelerin hukukî bakımdan geçerli olamayacağının gerekçesi olarak belirtiyor. Savcılar, bizim polis ifadelerimizi bu açıdan hiç incelemiyorlar. Çünkü Yargıtayın belirttiği monotonluk ifadelerimiz incelendiği zaman açıkça görülmektedir. İstanbul, Ankara, Ege ve Doğu Anadolu'da yakalanan sanıkların ifadeleri olayların tek tek ele alınması ve işlenmesi bakımından monotonluk içindedir. İfadeler o kadar monotondur ki, yapılan Türkçe hataları dahi aynıdır ve bizlere ait olmayan bir dille yazılmıştır. Burada bir tek örnekle yetiniyoruz: Mesela, Ankara'da yakalanan sanıkların hemen hepsinin ifadesinin sonunda, «... ben bütün bu işleri Anayasayı zor yoluyla tebdil, tağyir ve ilga etmek, seçimle kurulmuş olan TBMM'ni iskat etmek amacıyla ve bilerek isteyerek yaptım» seklinde sözler yeralıyor. Bu sözler, ifadelerin bize ait olmadığını açıkça göstermektedir. İfadeler incelendiğinde monotonluk daha açık olarak görülmektedir.

Yargıtayın sözü geçen kararında ifadelerin geçerli olması için bunların «olayların bizatihî seyrine uygunluk göstermeleri» gerektiği de belirtiliyor. Savcılar, bu kararı örnek aldıklarına göre hangi olaylara uygunluktan bahsediyorlar? Bir uygunluktan sözedebilmek için, her şeyden önce objektif bir olayın varlığı ispat edilmelidir. Meselâ, bir cinayet olayı ispat edilmeksizin ifadelerin böyle bir olayla uygunluk gösterdiği iddiası anlamsızdır. Savcılar, her şeyden önce bütün sanıkların her birinin kanunda tarif edilen eylemi işlediklerini gösteren maddî olayları ispat etmelidirler ki, ancak bundan sonra, ifadelerin bu olaylara uygun düştüğünü söyleyebilsinler.

Emniyet ifadeleri arasında bütün işkence ve gayretlere rağmen uygunluk sağlanamamıştır. Örneğin, Parti'nin kuruluşuyla ilgili olarak ona yakın ifadede tamamen farklı tarihler sözkonusudur.

Sözü geçen Yargıtay kararının 3. maddesi, «sanıkların... gizli noktaları ikrar etmemelerini», cebir ve şiddet olmadığının bir işareti olarak gösteriyor ve böyle ifadeler

hukuken geçerlidir, diyor. Yani aksi takdirde geçerli olmayacaklar. Savcılar, «ifadelerimizin gizli noktaları ikrar ettiği» görüşünde olduklarına göre, o zaman Yargıtay kararı gereğince, bu ifadeler cebir ve şiddet altında alınmıştır ve hukuken geçerli değildir.

Öte yandan emniyet ifadelerindeki gerçekle bağdaşmayan hususlar ve çelişkiler, savcıların bütün gayretlerine rağmen İddianamelerinde ve Esas Hakkında Mütalaalarında yeralıyor. İfadelerin en önemli noktaları birbirini doğrulamıyor, aksine yalanlıyor. Davaya temel olan en önemli hususlardan, sanıkların ferdî faaliyetlerine kadar birçok olayın gerçek olmadığı açıkça görülmektedir. Polis ifadelerinde yeralan, fakat gerçekleşmesi maddî olarak imkansız olan hususlar hiç araştırılmadan İddianameye ve Esas Hakkında Mütalaaya alınmıştır.

Savcılar, madem ki polis ifadelerinin doğru olduğunu iddia ediyorlar, o halde neden bu ifadelerde yeralan bazı hususları İddianameye ve Esas Hakkında Mütalaalarına değiştirerek almışlardır? Niçin, birçok hususu tahrif etmek ihtiyacını duymuşlardır? İfadelerin farklı yerlerini gerçeğe aykırı bir şekilde monte etmelerinin sebebi nedir? Hatta, ifadelerimizde hiçbir şekilde mevcut olmayan bazı uydurma ve hayalî beyanlar bile, biz söylemişiz gibi İddianamede yeralmaktadır. Gerek İddianamede, gerekse Esas Hakkında Mütalaada lehimize olan hususlar ve beyanlar savcılar tarafından kasıtlı olarak gizlenmiştir.

Burada sadece yapılan tahrifatlarla ilgili iki örnekle yetiniyoruz. Savcılar, İddianamede, Doğu Perincek'in ağzından Leyla Güz hakkında ifade uydurmuşlardır. (s. 192) Doğu Perinçek'in emniyet ifadesinde Leylâ Güz'ün adı dahi geçmemektedir. Bu durum Savcılara anlatıldığı ve kendileri yaptıkları tahrifatı kabul ettikleri halde düzeltmek ihtiyacını dahi duymamışlardır.

Esas Hakkında Mütalaanın 16. sayfasına Doğu Perinçek'in sorgu dilekçesi, tahrif edilmek suretiyle aşağıdaki şekilde alınmıştır:

> **«TİİKP, 1970'lere varmadan mücadeleye atılmış ve Merkez Komitesi teşekkül etmiştir. Bunu Partimizin**

üyelerine yaptığım bazı açıklamalar dolayısıyla biliyorum...» (EHM s. 16)

Doğrusu şu şekildedir:

«TİİKP, 1970'lere varmadan mücadeleye atılmış ve Merkez Komitesi teşekkül etmiştir. Bunu Partimizin üyelerine yaptığı bazı açıklamalar dolayısıyla biliyorum...»

Bu basit bir daktilo hatası değildir. Verdikleri düzeltme cetvelinde de bu husus düzeltilmemiştir. Savcılar, dilekçesini tahrif ederek küçük bir (m) harfi ilavesiyle Doğu Perinçek'i Parti üyelerine bir açıklama yapmış gibi göstermektedirler. Onlar, o kadar kanunsuz bir tutum içindedirler ki, harf oyunlarından medet ummaktadırlar.

Diğer taraftan bu ifade, Savcıların TİİKP'nin 1971 yılında kurulduğuna dair iddialarıyla da çelişmektedir.

Savcılar, ifadelerde yeralan hususları aleyhimize değiştirdikleri gibi tutanaklarla belgelenmiş gerçekleri dahi tahrif etmekten çekinmiyorlar. Esas Hakkında Mütalaanın 81. sayfasında, dinlenen tanıkların hepsinin isimlerini sayarak bunların suç iddialarını doğrulayan ifadeler verdiklerini ileri sürüyorlar. Madem öyledir, bugün de savunduğumuz fikirlerimizi gösteren yüzlerce sayfalık Mütalaalarında bu tanık ifadelerine niçin yer vermiyorlar? İsimlerini saydıkları tanıkların çoğu sanıkların lehine ifade vermişlerdir. Savcılar, bütün şahit ifadelerinin suç iddiasını doğruladığı şeklinde genel bir ifadeyle iddialarını ispat etme gayreti içindedirler.

MAHKEMENİZ BÜTÜN YARGILAMA BOYUNCA KANUNLARI ÇİĞNEMİŞ, HALKA VE DEVRİMCİLERE DÜŞMAN OLDUĞUNU GÖSTERMİŞTİR

Mahkemeniz Sıkıyönetim Komutanlığının Emri Altında Olağanüstü Bir Mahkemedir

10 Ocak 1973 tarihinde başlayan duruşmalara işte bu şartlar altında çıkarıldık. Bu ilk duruşmada mahkemenizi reddederken şu hususları da belirtiyorduk:

> **«Mevcut iktidar, son iki yıl içinde bütün halkımıza ve özellikle halkın kurtuluşu için mücadele eden Marksist-Leninistlere karşı şiddetli bir baskı ve yıldırma kampanyası yürüttü. Sıkıyönetim mahkemeleri bu kampanyanın bir parçası olarak kurulan 'olağanüstü' mahkemelerdir. Anayasanın 'tabii hakim' kavramı çiğnenmek suretiyle kurulmuşlardır. Bu mahkemelerin hakimlerine, ihtilalcileri ezme kampanyasının bir parçası olarak ihtilalcileri ağır cezalara çarptırmak suretiyle yıldırma ve sindirme görevleri verilmiştir. Haklarında red talebinde bulunduğumuz Başkan ve hakimler de emir kumanda zinciriyle halkı ve ihtilalcileri ezen iktidara bağlıdır. Tarafsız davranabilmelerine imkan yoktur. İhtilalcileri mahkum etmek için kurulan mahkemelerde kendilerine görev verilmesi ve onların bu görevi kabul etmeleri, tarafsız davranamayacaklarının en açık delilidir.»**

Anayasanın 132. maddesi şöyle diyor:

«Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.»

Yine Anayasanın 7. maddesine göre, yargı yetkisi bağımsız mahkemelerce kullanılır.

Sıkıyönetim mahkemelerinin kuruluş ve çalışması Anayasanın bu hükümlerine tamamen aykırıdır. 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununa göre, sıkıyönetim mahkemeleri, sıkıyönetim komutanlarına emir kumanda zinciriyle bağlıdırlar. Bu kanunun 11. maddesi sıkıyönetim mahkemelerinin üyelerini Genel Kurmay Başkanlığı Adlî Müşaviri, Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet İşleri Başkanı ve Teftiş Kurulu Başkanından kurulu bir heyetin seçeceğini belirtiyor. Mahkemelerdeki subay üyeyi aynı heyet, Genel Kurmay Başkanının teklifine göre seçmektedir. Böylece sıkıyönetim mahkemeleri, kuruluşları ve heyetlerinin tayin şekliyle sıkıyönetim rejimine bağlanmış olmaktadır.

Yine Sıkıyönetim Kanununun 2. maddesine göre, hakim ve savcılar, sıkıyönetim komutanının izni olmadıkça istifa bile edemezler, emekliye ayrılamazlar.

Askerî Yargıtay Başkanı Hakim Tümgeneral Refet Tüzün, askerî hakimlerin durumlarını belirten 357 sayılı kanundan şöyle bahsediyor:

«Hakimler de son yapılan değişiklik ile idarî ve meslekî koyu bir hiyerarşi içerisine sokuldukların. dan, bütün askerî mahkeme hakimleri, mahkemenin nezdinde kurulduğu komutanın emrindedir.

«Askerî Yargıtay da bu hiyerarşik müesseseye göre, Milli Savunma Bakanının idarî hiyerarşisine dahil edilmiştir. Hiyerarşide amir, astın sicil üstüdür ve ast amirin idarî sicilliyle yükselebilir, terfi ve ter. fihleri buna göre mümkündür.

«Hiyerarşik amirin malûm ve inkar edilmez dört tür yetkisi vardır:

«1. Amir, astına her türlü emir, talimat verir, telkin ve tavsiyede bulunur, genelge gönderir. En mühimi, amir hizmetin şefi olduğu için suç teşkil etmeyen

emirlerinin yapılmasını aynen ister. Anayasaya göre de kanunların yorumu kendisine aittir. Ast aldığı emri yapmaya, hukuka ve vicdanına bağlı kalma yerine, amirinin emrini ifaya zorunludur.

«2. Amir, memuru dilediği zaman denetleme yetkisine sahiptir.

«3. Amir, maiyetinin yükselmesine sicil üstü sıfatıyla hakimdir.

«4. Amir, memurunu disiplin kudreti yetkisiyle cezalandırabilir.

«Bunlardan sonra bir hakim Anayasaya uygun teminat içine konulmuş ve mahkemelerin bağımsızlık ilkesine sadık kalınmış olur mu?» (Milliyet, 12.2.1973)

Yine bu kanunun 22. maddesi «sicil notu ortalaması, sicil tam notunun yüzde ellisinden az olan yüzbaşı ve binbaşılar ile, yüzde altmışından az olan yarbay ve albayların» ordudan atılacağını belirtmektedir. Aynı maddeye göre, **«tutum ve davranışlarıyla yasa dışı görüşleri benimsedikleri anlaşılan»** hakim ve savcılar da disiplinsizlik sebebiyle ordudan atılırlar. Sıkıyönetim komutanları, sicil üstü olarak atma kararında yetkili amirlerdir.

Sadece sicil işlemine ve atılma kararına dair bu hükümler bile, sıkıyönetim mahkemelerinin Anayasada belirtildiği gibi bağımsız mahkemeler değil, sıkıyönetim komutanlığına bağlı mahkemeler olduğunu göstermektedir. Sıkıyönetim komutanlarının emirleri dışında vereceği bir kararla her an cezaya çarptırılacağını, hatta ordudan atılacağını bilen hakimler, büyük burjuvazi ve toprak ağalarının sıkı denetimi ve baskısı altındadırlar ve hakim sınıfların adaletini temsil ederler.

Bu gerçeği doğrulayan birçok örnek vardır. Meselâ, bazı sanıklara TCK'nın 146. maddesine göre idam cezası verme emri alan İstanbul 1 Nolu Mahkemesi, bu emre uymayarak başka bir maddeden 30 yılı aşan ağır hapis cezası verdi. Bunun üzerine bu mahkeme lâğvedildi, üyeleri başka yerlere sürüldüler. Daha sonra bu davaya bakan 3 Nolu Mahkeme emre uyarak sanıkları istenen idam cezasına çarptırdı.

Mahkemeniz de, bütün sıkıyönetim mahkemeleri gibi sıkıyönetim komutanlığına emir kumanda zinciriyle bağlıdır. Mahkemenizin bağlı olduğu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının komünistlere ve devrimcilere karşı düşmanlığı bütün dünyaca bilinmektedir. Hemen hepimiz sıkıyönetim komutanlıkları tarafından işkenceyle sorguya çekildik. Savcılar iddialarını işkenceyle alınan bu ifadeler üzerine inşa ettiler. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının çeşitli kararlarıyla savunma olanaklarımız tamamen ortadan kaldırıldı. Ankara Sıkıyönetim Komutanı Semih Sancar, mahkeme başlamadan önce, yayınladığı bildirilerde devrimcilere olan düşmanlığını açıkça ortaya koydu. Daha sonra aynı göreve getirilen Namık Kemal Ersun da aynı tutumu sürdürdü. Ersun, 5 Nolu Tutukevinde bulunan arkadaşlarımıza, «Eğer mahkemelerde komünist olduğunuzu söylemekte devam ederseniz, pençemden kurtulamazsınız» diyordu. Bu generallerin bağlı olduğu Genel Kurmay Başkanlığı ise bütün orduya dağıttığı **Ders Alalım** adlı kitapta, sıkıyönetimde yargılanan bütün subay ve assubaylardan «satılmış, vatan haini, yıkıcı, anarşist vs.» gibi sıfatlarla bahsediyordu. Bu komutanların emrinde kurulan Mahkemenizin bizi yargılarken her türlü baskıdan uzak olarak, tarafsız bir yargılama yapamayacağı açıktı.

Nitekim daha önce Sıkıyönetim Komutanlığının emriyle TİP Davası sanıklarını ağır hapis cezalarına çarptıran, bu mahkemedir. Yine bu mahkeme, Prof. Mümtaz Soysal'ı yazdığı bir ders kitabı dolayısıyla ağır hapse mahkum etmiş, Askerî Yargıtayın bozma kararlarına rağmen bunda defalarca ısrar etmiştir.

Red talebimizde bütün bu hususları açıkladık. Mahkemeniz talebimizi ciddi olmadığı gerekçesiyle kabul etmedi. Böylece bütün yargılama boyunca sürecek olan kanunsuz karar ve uygulamalarına başladı. Hakimlerin, halka baskı ve zulüm uygulayan bir iktidarın emri altında ve husumet besledikleri sanıkları yargılamaları, ciddi olmaktan da öte vahim bir durumdur.

Sunay - Tağmaçların iktidarları, ihtilalcileri ezme kampanyasının bir parçası olarak olağanüstü nitelikteki sıkı-

yönetim mahkemelerini kurarken, Yargılama Usulü Kanununda yaptıkları değişikliklerle de sanıkların savunma hakkını ortadan kaldırmışlardır. Anayasa, herkesin meşru bütün yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde kendini savunma hakkına sahip olduğunu belirtiyor. Oysa 353 sayılı Yargılama Usulü Kanununda yapılan değişiklikler, özellikle «savaş hali» hükümleri, savunma hakkını ortadan kaldırmıştır.

Mahkemeniz ise yargılama boyunca bu faşist kanunu bile çiğneyerek savunma hakkımızı **tamamen** yoketmiştir. Esasen ne Anayasa, ne de yürürlükte olan kanunlar sıkıyönetim mahkemeleri için hiç bir şey ifade etmemiştir. Bu mahkemelerde savunma hakkı, sadece halkın davasına, devrimci mücadelemize küfretmek şartıyla vardır. Bu mahkemelerde, faşizme boyun eğmeyenlerin hiçbir hakkı olamaz. İşte sıkıyönetim mahkemelerinde görülen bütün davalar bu kurala uygun olarak yürütülmüştür.

Sorgu Safhası
Peşin Hükümlerin Hukukî Merasimine
Başlangıç Olmuştur

Buraya kadar anlattıklarımız 10 Ocak 1973 tarihinde mahkemenizi reddederken ne kadar haklı olduğumuzu göstermektedir. Mahkemeniz bu dilekçemizi reddederken bile, Sıkıyönetim Komutanlığının emirleri dışında hareket etmeyeceğini ve adil bir yargılama yapmak niyetinde olmadığını göstermiştir. Nitekim bütün yargılama boyunca mahkemenizin tutumu böyle olmuştur.

Sorgu safhası, mahkemenizin sorgu sırasıyla ilgili usul hükümlerini çiğnemesiyle başladı. Heyetiniz, duruşmaların daha başında sanıkları, durumu «hafif» ve «ağır» olanlar diye ikiye ayırarak peşin kanaatini açıklamaktan çekinmedi. Sorguların sırasını da buna göre keyfî olarak düzenlemek istedi. Aslında yargılama boyunca görülmüştür ki, bu davada hukukî durumu «hafif» ve «ağır» olanlar diye bir ayırım yoktur. Bu davada faşizme boyun eğmeyen sanıkların büyük çoğunluğu ile faşizme teslim olan üç beş hain arasında bir ayırım vardır. Mahkemeniz, daima bu ayırıma

göre hareket etmiştir. Ve bu tutumuyla bizi İddianamede yazılan fiiller dolayısıyla değil, faşizme boyun eğmediğimiz ve halkımıza bağlı kaldığımız için yargıladığını açıkça ortaya koymuştur.

Sorguda sanıkların büyük çoğunluğu ifade vermeyi reddettiler. Ancak kanunî şartlar gerçekleştiği takdirde ifade vereceklerini belirttiler. Bunun gerekçesini arkadaşımız Doğu Perinçek'in dilekçesinden buraya aynen alıyoruz:

> **«Yargılamanın başladığı ilk gün hangi şartlar altında yargılandığımızı ve burada kendi hür irademizle, baskılardan uzak ifade verecek ve savunma yapacak şartların olmadığını ifade etmiştik. Baskılar yargılama başladıktan sonra da devam etti. Mahkemeye çıktığımızın ilk haftası, beş arkadaşımızın tutukevinde çeşitli vesilelerle dövüldüğü, hakaret gördüğü, kanunsuz olarak tecrit hücrelerine atıldıkları hususları dilekçelerle bilginize arzolundu. Hatta arkadaşlarımızdan biri vücudundaki çürükleri göstermek istediği zaman buna gerek görmediniz. Verilen dilekçelere rağmen, sizleri buraya hakim olarak tayin eden idare hiçbir tahkikat açmış değil. Aynı şekilde kadın tutukevindeki kadın sanıkların adli tıbba sevk ve yapılan baskılarla ilgili şikayet ve taleplerine de bir cevap verilmemiştir. Öte yandan Sıkıyönetim Komutanlığı, verdiği bir kararla dosyadaki vesikaların fotokopisinin çıkarılmasını da yasaklamış ve sanıkların yazılı belgeleri görme ve kendilerini savunma imkanını kaldırmıştır.**
>
> **«Bu tehditler ve baskılar altında kanunî bir sorgu yapılması ve burada serbest irademle ifade vermem için gerekli şartlar mevcut değildir. Ben sizlerin bağımsız hakimler olmayışınıza ve idare tarafından tayin edilmenize rağmen, gene de ifade vermek ve burada gerçekleri savunmak istiyorum. Bunu halkımıza karşı iki yıldır yürütülen faşist komplonun teşhir edilmesi bakımından özellikle istiyorum. Fakat burada verdiğim ifadeler yüzünden tekrar MİT'e götürülebilirim. Bu yersiz bir endişe değildir. Çünkü tutuklandıktan üç ay sonra MİT'e götürüldüm. Ayrıca birçok arkadaş yargılanması başladıktan aylarca**

sonra MİT işkencehanelerine çekilmişler ve bu sırada mahkemeye götürülmemişlerdir. Hapishanede zaman zaman MİT'e teslim etme tehditleri de yapılabilmektedir.

«Bu sebeple:

«MİT'e götürülmeyeceğime, hapishanede dayak ve hakarete uğramayacağımıza, savunma imkanlarımızın kaldırılmayacağına, özet olarak mevcut kanunların uygulanacağına dair bize teminat verilene kadar ve bu yönde olumlu işaretler görene kadar İFADE VERMEYECEĞİM. Bu şartlar altında sanık olarak susma hakkımı kullanıyorum.»

Sorgu vermeyişimizin sebebi olarak belirttiğimiz şartlardan bir tanesi bile, burada yapılan yargılamanın kanunsuz olduğunu göstermeye yeter. Adil bir yargılama yapılabilmesi için yerine getirilmesini istediğimiz şartlar, sadece sorgular sırasında değil, bütün yargılama boyunca sağlanmamıştır.

Mahkemenizin ısrarla sürdürdüğü bir kanunsuzluk da, sorgusu yapılan sanığa diğer sanıkların soru sorma hakkını ortadan kaldırmasıdır. Oysa toplu davalarda bu konudaki kanun hükmünün uygulanması çok önemlidir. Mahkemeniz, sanıkların birbirine soru sorma hakkını önleyerek, sanıkların lehine olan hususların ortaya çıkmasına engel olmaya çalışmıştır.

Sorgu sırasında emniyet ifadelerimiz okunmadı. Böyle olduğu halde, tutanaklara ifadelerin okunduğu yazıldı. Bu konudaki haklı taleplerimiz mahkemenizce reddedildi. Mahkemeniz, ifadeleri okumamakla yaptığı kanunsuzluğu gerçek dışı tutanak düzenleyerek gizlemeye çalışmıştır. Sanıkların hepsinin mahkeme önündeki sözleriyle, emniyet ifadeleri baştan aşağı çelişme halindedir. Çünkü bütün sanıklar emniyet ifadelerini reddetmişlerdir. Buna rağmen, ifadelerin okunmaması ve zıtlığın sanıklardan sorulmaması Usul Kanununun açıkça çiğnenmesi demektir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, ifadelerin okunması bütün sanıkların kendi haklarında delil olarak kullanılan bu ifadeleri öğrenmeleri ve kendilerini savunmaları bakımından da bir zarurettir. Dava dosyasından fotokopi alınmasını ya-

saklıyorsunuz, ifadelerin suretlerini vermiyorsunuz, avukatların dosyayı incelemelerini engelliyorsunuz, üstelik de ifadelerimizi duruşmada okumadan geçiyorsunuz. Bu durumda, sanıklar leh ve aleyhlerindeki delilleri nasıl tesbit edecekler ve kendilerini nasıl savunacaklardır? Heyetiniz bu uygulamalarıyla savunma hakkımızı tamamen ortadan kaldırmıştır.

Sorgu vermeyişimizin en önemli sebeplerinden biri de tutuklu bulunduğumuz cezaevlerinde can güvenliğimizin ve savunma hakkımızın yokedilmesidir. Mahkemede hangi şartlar altında ifade vermeye çağrıldığımızı göstermesi bakımından askerî cezaevlerinde uygulanan zulüm ve baskıyı açıklamak istiyoruz.

Askerî Cezaevlerinde Hüküm Süren Zulüm ve Baskı Savunma Hakkımızı Yoketmiştir

1972 yılının ilk aylarından başlayarak bütün bu dava boyunca tutuklu bulunduğumuz cezaevlerinde ağır baskı ve zulüm gördük. Sık sık, toplu olarak veya tek tek çekilerek dövüldük, hakarete uğradık. Bunların olmadığı günlerde de devamlı dayak tehdidi altında tutulduk. Cezaevlerinde dövülmemiş veya hakarete uğramamış tutuklu hemen hemen hiç yoktur. Üç yıldır cezaevlerinde olup bitenler anlatmakla bitmez. Burada sadece, uygulanan politikayı genel hatlarıyla ve özet olarak belirtiyoruz.

Tutuklular cezaevine daha ilk geldikleri gün dayakla karşılanırlar. Cezaevindeki baskı ve zulme bir başlangıç olan bu gözdağı dayağı, bir gelenek haline gelmiştir.

Şimdi bazılarımızın hâlâ kalmakta olduğu Arka Hücreler idare tarafından «terbiye yeri» diye adlandırılmış, burada tutuklulara devamlı dayak atılmıştır. Talim dayağı, koğuşlarda da sık sık uygulandı. Diyarbakır ve İzmir'den buraya gönderilen arkadaşlarımız talim bahanesiyle koğuşlarında dövüldüler. Cezaevinin arka tarafından bulunan iki tecrit hücresi de, tutukluları dövmek ve çeşitli şekillerde eziyet etmek için kullanıldı. Bunun dışında, birçok tutuklu defalarca tek tek veya küçük gruplar halinde, idareye, bu-

laşıkhaneye, tecrit hücrelerine veya kalorifer dairesine çekilerek dövüldüler.

İdare, cezaevinde dayak ve hakareti günlük ve tabii bir muamele haline getirdi. Olay çıkmadığı, herhangi bir sanığın dövülmediği gün geçmedi. Bu dayak ve hakarete her zaman bir bahane bulundu. Bu bahanelerin yaratılması için inzibatlara özel kışkırtma görevleri verildi ve bu işte temayüz edenler mükafatlandırıldı.

Cezaevi idaresi birçok kere koğuşlara toplu saldırılar düzenledi. Kadın arkadaşlarımızın tutuklu bulundukları koğuşlara bu şekilde iki defa saldırıldı. 1 Nolu cezaevinde Ön Hücre, Arka Hücre, 2, 3, 5. Koğuşlar ve devrimci arkadaşlarımızın kaldıkları sıralarda Dış-B Koğuşu çeşitli zamanlarda saldırıya uğradı. Bu saldırılarda, inzibatlar başlarında cezaevi yöneticileri olmak üzere coplar ve sopalarla, tamamen silâhsız olan tutukluları kıyasıya dövdüler ve yaraladılar.

Dayak ve hakaretler zaman zaman hayasız bir işkence haline getirildi. Uzun süre İç Emniyet Amirliği yapan Burhan Poturna, kimi arkadaşlarımızın alnında sigara söndürdü. Bir arkadaşımıza, bir inzibatın bacağındaki kan yalatılmaya kalkışıldı. Daha sonra da bu inzibatın tenasül organını öpmesi için dayak atıldı. Arkadaşlarımızdan gözü patlayıncaya ve böbreklerinden kan gelinceye kadar dövülenler oldu.

Cezaevi idarecileri, savcılıkta ve cezaevinde yürütülen soruşturmalarla ilgili olarak da tutukluları ağır bir şekilde dövmüşlerdir. Bu yolla tutukluları ifade kabul etmeye ve ifade vermeye zorlamışlardır.

Cezaevleri işkence, baskı, dayak konularında MİT'in bir şubesi olarak da çalışmıştır. MİT, cezaevi ve savcılar işbirliği ederek mahkemelere ifade temin etmişlerdir. Bu işbirliği, mahkemeleri de içine alarak, bizlerin durumunu izleme, gerekli baskı ve tedbirleri uygulama ve tahliye politikası alanlarında da sürdürülmüştür.

MİT'te gördüğümüz işkenceleri yöneten subaylar, birçok defa cezaevine gelerek Albay Saldıraner'le fikir teatisinde bulunmuşlardır. MİT mensupları sık sık cezaevlerin-

den tutukluları alıp götürmüşler ve işkence ile ifade almışlardır. Öyle zamanlar olmuştur ki, çok iyi tanıdığımız MİT arabalarının cezaevi kapısına dayanarak içimizden birini alıp gitmediği gün olmamıştır. Birçok arkadaşımız, tutuklandıktan aylar, hatta yıllar sonra tekrar MİT'e götürülüp sorguya çekilmişlerdir. Arkadaşlarımız Hasan Yalçın ve Gün Zileli, tutuklanmalarının üzerinden bir yıldan fazla bir zaman geçtiği halde MİT'e götürülmüşler ve işkence edilerek sorguya çekilmişlerdir. Bu arkadaşlarımıza sorulan soruların Savcılar tarafından hazırlandığı, bizzat sorguyu yapan MİT mensuplarınca söylenmiştir. Bu davada yargılanmakta olan arkadaşlarımız Doğu Perinçek, Nuri Çolakoğlu, Ali Karşılayan, Gürhan Ertür, Latif Güvercin, Atıl Ant, Ali Lütfi Tınç, Gönül Zileli, Kâmil Erdem, Semih Koray, Ömer Kömürcüoğlu da aynı şekilde cezaevlerinden alınarak tekrar MİT'e götürülmüşlerdir. Yine bu davanın sanıklarından İsmet Tufan Yazıcı, Mehmet Duran Şeker ve Abdullah Tuncay da tutuklandıktan sonra tekrar MİT'e götürülenler arasındadır.

Cezaevindeki bütün baskı ve dayak olaylarında kanunî yollara başvuranların karşısına gene idare çıkmaktadır. Verilen şikayet dilekçeleri geri yollanmış, ısrar edilirse yırtılıp atılmıştır. Bazı arkadaşlarımız ise dayak olaylarının sorumluları hakkında takibat yapılmasını istedikleri için tekrar dövülmüşlerdir.

Cezaevi idaresi, kendi zulmünü örtbas etmek için dövülen sanıklar aleyhine mukavemet ve isyan davaları da açtırdı. Mesela kadınlar hapishanesinde yapılan saldırılar, arkadaşlarımızın tutukluların MİT'e gönderilmesine karşı çıkmaları yüzünden tertiplenmiştir. Başlarında Binbaşı Ayhan Kutluer ve assubaylar bulunan birkaç manga asker, arkadaşlarımızı iki defa ağır surette dayaktan geçirdi. Bazı kız arkadaşlarımız, assubaylar tarafından ağızları bağlanarak ve sürüklenerek idareye götürüldü ve dövüldü. Hücrelere atılarak zincire vuruldular. Arkadaşlarımızın cezaevi idaresine isyan ettiğini ileri süren cezaevi yöneticileri, mahkemede şeref ve namusları üzerine yemin ederek yalan ifade vermekten çekinmediler. Tutanaklarla belgelenen

yalan ifadelerle arkadaşlarımızın cezalandırılmasını sağladılar. Cezaevi yöneticilerinin yalan söylediğini mahkeme önünde ispatlayan bir avukat duruşmadan sonra 3 Nolu cezaevine getirilerek dövüldü.

Kısa sayılabilecek son iki üç senenin tecrübeleri halkımıza şunu öğretmiştir: Faşist diktatörlüklerin sermayesi bir yandan zulüm ve işkence, diğer yandan da yalan, demagoji, ahlâksızlık ve sahtekarlıktır. Nitekim bizim de gördüğümüz ve yaşadığımız gibi, eli kolu bağlı kadınlara ve çocuklara işkence etmek, dünyanın her yerinde faşistlerin başvurdukları bir usuldür. Arkasında birkaç manga coplu asker, tamamen savunmasız 20-25 kadına meydan dayağı çekmek: İşte faşistlerin kahramanlığı budur.

Cezaevlerinde uygulanan baskı ve zulüm 1973 yaz aylarından itibaren tutukluların birliği ve dayanışması karşısında geriledi. Bir arkadaşlarına saldırı olduğu zaman, bütün tutuklular «Kahrolsun faşistler» diye bağırmakta ve koğuş kapılarını yumruklamaktaydılar. Ayrıca cezaevi yönetiminin baskılarına karşı çeşitli zamanlarda açlık grevleri yapıldı. İdarenin baskı politikası her seferinde tutukluların daha güçlü direnişiyle karşılaştı. Dışarıda ise, halkımız cezaevlerinde yapılan zulme karşı duyduğu nefreti çeşitli şekillerde ifade etti. Bu şartlar altında idare, zorbalığını yeniden yürütmek ve Arka Hücrelerde kalan arkadaşları ezmek ve yıldırmak amacıyla 17 Kasım 1973 günü bir saldırı tertipledi. Bu olayın da baş tertipçisi, Binbaşı Ayhan Kutluer'dir.

Sadece 1 Nolu cezaevinde veya Kadınlar Hapishanesinde değil, diğer askerî cezaevlerinde de aynı politika uygulanmıştır. Nitekim 3 Nolu Askerî Cezaevinde sanıklara her yemekten önce «Kahrolsun Komünistler» diye bağırmaları için baskı yaptılar. Faşistler, dünyanın her yerinde devrimcilerin ve yurtseverlerin inançlarını yıkmak için böyle yollara başvurmuşlardır. Fakat bütün bu yaptıkları, kararlı ve inançlı devrimcilerin çoğalmasından başka bir şeye yaramamıştır.

Zulüm ve Kanunsuzluklar
«Asker Kişi» Olduğumuz Gerekçesine Dayandırıldı

Cezaevi idarecileri, bir yandan hakkımızda davalar açtırırken, diğer yandan da zulümlerine hukukî kılıf geçirmeye kalkıştılar. Bunun için 353 sayılı kanunun 10. maddesini tahrif ederek kullandılar. Bu madde, biz tutukluların, sadece yargılama usulü bakımından «asker kişi» sayılacağımızı belirtiyor. Yani bu maddeye göre, bizim yargılanmamız Askerî Yargılama Usulü Kanununa tabidir. Fakat Sıkıyönetim Komutanlığı ve Adlî Müşavirliği, bizim Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa tabi olduğumuzu iddia ettiler. Sonra da kendilerini «komutan», bizi de «asker kişi» saymak suretiyle cezaevlerinde uygulanan her türlü zorbalığı ve kanunsuzluğu meşru göstermeye çalıştılar.

Mesela, «asker kişiye talim yaptırılır» diyen cezaevi idarecileri, talim bahanesiyle yüzlerce tutukluya baskı ve eziyet yaptılar. Falakaya yatırdılar, copla dövdüler, yerlerde sürüngdürdüler. Havalandırmalara uygun adımla çıkmak, günde dört defa yapılan sayımlarda askeri talim yapmak. Bütün bunlar «askerî disiplin» gerekçesiyle açıklandı.

«Asker kişi» sayıldığımızdan, mahkemelere ya da savcılığa gidecekler için, kravat takma mecburiyeti koydular. Birçok arkadaşımız kravat takmadığı için dövüldü, hücreye atıldı. Onlar, sıkıyönetim mahkemelerine saygıyı, tutuklulara zorla kravat taktırarak sağlayacaklarını sandılar. Oysa, mahkemeler, zorla taktırılan kravatlarla değil, faşist baskıya alet olmayarak saygı kazanabilirler.

Cezaevi yöneticileri, kravat takmayanları mahkemeye göndermemek yoluna da gittiler. Daha birkaç hafta önce 2 Nolu Mahkemede görülmekte olan Hakaret Davasında mahkeme heyeti, bu yüzden bir duruşmayı ertelemek zorunda kaldı. Cezaevi yöneticileri, kravat takmadıkları için sanıkların çoğunu mahkemeye göndermediği gibi, mahkeme heyetine yoklama vermeyi de reddettiler. Bu kanunsuzluk, duruşma tutanaklarında yeralmıştır.

Tutuklularla ilgisi olmayan helaların temizlenmesi, buz kırdırtmak gibi angaryalar da, hep «asker kişi» olduğumuz gerekçesine dayandırıldı.

Cezaevi yöneticileri, bu kanunsuz yoruma dayanarak, dilekçe ve şikayet haklarımızı yokettiler, kanun yollarını kapattılar. Kaldı ki, dilekçe ve şikâyet hakkı askerler için de ortadan kaldırılamaz. Böylece, kendileri hakkında yazdığımız şikayet dilekçeleri de dahil, bütün dilekçelerimize el koydular. Kendilerini cezaevindeki zulmün hem uygulayıcısı, hem de tek «şikayet mercii» haline getirdiler. Bu kanunsuzluk, kız arkadaşlarımızın TBMM'ne gönderdikleri işkence konusundaki şikâyet dilekçelerine el koymaya kadar vardırıldı.

Bizim «asker kişi» sayılmamız suretiyle yapılan kanunsuzluğu yine kız arkadaşlarımız Başbakan'a yazdıkları bir mektupla açıkladılar. Bu mektup, can güvenliğimizi ve savunma hakkımızı yokeden uygulamaların, nasıl kanun sahtekarlıklarına dayandırıldığını göstermektedir.

Çeşitli gazete ve dergilere yazdığımız mektuplar da, aynı kanunsuz gerekçeyle yerlerine gönderilmedi. Cezaevi yöneticileri, «asker kişi» olduğumuzu iddia ederek, gazete ve dergilere mektup yazma hakkımızı yasakladılar. Biz «asker kişi» değiliz. Ayrıca, askerlerin mektup yazma hakları olmadığı iddiası da kanunsuzdur.

Şüphesiz, biz «asker kişi» sayılmaktan çekinmeyiz. Çünkü bütün halkımız askerlik yapıyor. Ancak açıkça görülüyor ki, bizlere zulmetmek için sivil olmamız yetmiyor, daha ağır baskılar yapabilmek için asker saymak ihtiyacı duyuluyor. Böylece cezaevi yöneticilerine daha keyfî ve kanunsuz uygulama imkanları sağlanıyor.

Bu uygulamalar, TİİKP'nin Programında «Orduda, aslında işçi ve köylü olan askerler üzerinde baskı ve dayağa dayanan gerici bir disiplin uygulanmaktadır,» şeklinde ifade edilen gerçeğin, bu zulmü uygulayanlar tarafından doğrulanmasından başka bir şey değildir. Onlar, askerlere zulmetmeyi kanunî bir hak olarak görmektedirler.

İlk önce Ferit Melen'in Savunma Bakanlığı zamanında «asker kişi» olduğumuz iddia edilerek başlatılan uygulamalar, bugün de devam etmektedir. Bu kanunsuzluğun yolaçtığı daha birçok uygulamaları ilerde ayrıntılı olarak açıklayacağız.

Cezaevindeki Zulmün Amacı,
Devrimcileri Yıldırmak ve Halka İhanet Ettirmektir

Cezaevinde yapılan zulüm ve baskıdan beklenen nedir? Bize yapılanların cezaevindeki nizam ve disiplinin sağlanmasıyla hiçbir ilgisi yoktur. Zulmün temelinde esas olarak komünistleri, halkın davasına sadık kalan yurtseverleri yıldırmak, sindirmek ve yollarından döndürmek gibi yukarıdan tayin edilmiş bir politika yatmaktadır. Cezaevi idarecileri, dayak, işkence ve hakaretle tutukluların devrimci inançlarını yıkmaya, onları yıldırmaya ve teslim almaya çalışmışlardır. Böylece zayıf unsurların devrim saflarını terketmesi düşünülmüştür. Nitekim birçok arkadaşımız, mahkemeye hitaben yazdıkları dilekçelerde halkın davasını savunmaya kararlı olduklarını söyledikleri için dayak, baskı ve tehditlere maruz kaldılar. Bazı arkadaşlarımız ise, cezaevindeki dayak ve hakaret olaylarını mahkemede açıkladıkları için dövüldüler. Maruz kaldığımız bu baskıları her seferinde burada açıkladık. Bunlar dava dosyasında yeralan dilekçelerimizle, duruşma tutanaklarıyla sabittir.

Cezaevi idarecileri, halkın davasına bağlı kalanları bu şekilde sindireceklerini sanmışlardır. Cezaevleri eski müdürü Albay M. Kemal Saldıraner bu politikayı «Burası bir hastanedir, burada komünistler zorla tedavi edilirler,» diye özetliyordu. Faşizmin, memurlarına komünizm hakkında öğrettiği tek şey budur: Tehlikeli ve bulaşıcı bir hastalık. Çarlık polisinden bu yana onların kafasında bir milim ilerleme yok. Çarlık polisi Ohrana da böyle söylüyordu. Bütün dünyada faşistlerin ve gericilerin mantığı budur. Fakat bu mantık, hiçbir yerde efendilerini yıkılmaktan kurtaramamıştır. Ama yine de çaresizlik içinde zulme devam ediyorlar. Bir yandan da devrimcilerin pişman olup tövbe etmelerini bekliyorlar. Fakat bu dava, bekleyişlerinin ne kadar umutsuz olduğunu göstermiştir. Baskı ve zulüm, halkın davasına sadık devrimcilerin daha da kenetlenmesine, mücadeleye daha da sıkı sarılmalarına yolaçmıştır.

Cezaevlerinde, zulüm ve dayağın yanında bir başka politika daha uygulanıyor. Bu, Dış-B politikasıdır. Dış-B, 1

Nolu Cezaevinde bazı tutukluları halkın davasından koparmak için, özel ve imtiyazlı muamele uygulanan bir koğuştur. Diğer koğuşlarda uygulanan dayak ve baskı, burada nasihat, telkin ve «iyi muamele»ye dönüşür. Savcıların da tavsiyesiyle buraya alınan sanıklara cezaevi idaresi yaklaşır ve tahliye vaadlerinin de yeraldığı telkinlerde bulunur. Bu davada, bizlere ve TİİKP'ye hakaretle dolu dilekçeler okuyan iki-üç hain, işte bu telkinlerin etkili olduğu kişilerdir. Ve bu koğuştan tahliye edilmişlerdir. Dış-B'ye, MİT'in emrine girmiş ve AP'ye geçmiş hainlerin yanına, devrimci arkadaşlarımız da yollandı. Bu arkadaşlar, bir yandan dayak ve işkence tehdidi altında tutulurken, diğer yandan da onlara halkın davasına ihanet etmeleri için telkinler yapıldı. Mahkemenizin bu durumdan da haberi vardır. Bu konuda mahkemenize verdiğimiz dilekçelerden birini örnek olarak alıyoruz. Arkadaşımız Ziya Yüksel 25.9.1973 tarihli dilekçesinde şunları söylüyordu:

«19.4.1973 tarihinde sorgumla ilgili olarak Mahkemenize hitaben çeşitli baskı ve tehditler nedeniyle savunma hakkımın kısıtlandığını, bu sebeple sorgu vermeyeceğimi belirten bir dilekçe yazmıştım. Ve bu, kontrol edilmek üzere her zaman olduğu gibi cezaevi idaresince alınmıştı. İşte bu dilekçem nedeniyle Üsteğmen Burhan Poturna tarafından sorguya çekildim. 'Bu ne, niçin yazdın?' diye sordu. 'Sorgu vermeyeceğime dair gerekçeli dilekçem' dedim. Bunun üzerine Üsteğmen küfürlerle üzerime yürüyerek, tekme ve yumruklarla dövdü. Bu dayak faslı daha sonra da muhafızları tarafından koğuşuma götürülünceye kadar sürdürüldü. Bu dilekçem cezaevi idaresi tarafından bana verilmedi...

«Yukarda bahsedilen olayı Mahkemenize aksettirmem üzerine tutukevinde Üsteğmen Burhan Poturna beni çağırarak 'Seni öldüreceğim, mahkeme tehliye etse bile, sen buradan çıkamayacaksın. Kıçına kurşun sıkıp seni öldüreceğim' diyerek tehdit etti. Hatırlanacağı gibi ben bu tehdidi de Mahkemenize anlatarak tedbir alınmasını talep etmiştim.

«Bunu da Mahkemenize anlatmam üzerine beni halkın davasından uzaklaştırabilmek ve diğer sanıklara karşı kullanabilmek için daha değişik bir politikanın uygulan-

masına geçildi. Koğuşum değiştirilerek 2. Koğuştan Dış-B'ye alındım. Bu nakil sırasında Üsteğmen Burhan Poturna beni odasına çağırtarak, 'Ulan cahil oğlu cahil, senin beynini yıkadılar... Bak, Mehmet Günay, Bahattin Günay, Fethi Aliş, Turan Yılmaz yakında tahliye olacaklar, aklını başına topla, 3-4 celse sonra sen de tahliye olursun' dedi. Ayrıca muhafızına da 'Bunun en ufak sesi çıktığında tecrite götürüp istediğinizi yapacaksınız' şeklinde emir verdi. Tahliye yetkisi doğrudan doğruya Mahkemeye ait olması gerektiğine göre, nasıl oluyor da tutukevi idarecileri bu tür vaadlerde bulunabiliyorlar?...

«1973 Mayıs ayı içide Üsteğmen Burhan Poturna tarafından tekrar çağrıldım. Üsteğmen bana 'Mahkemede ne oldu?' diye sordu. İdare, sanıkların mahkemedeki tek tek davranışlarını Dış-B'de kalan birtakım sanıklar vasıtasıyla takip etmektedir. Ayrıca Üsteğmen, bu konuşma sırasında bana, koğuşta bulunan... bazı tutuklularla özellikle konuşmam, dostluk kurmam şeklinde talimat vermeye çalıştı. Özellikle konuşmamı istediği şahıslardan birisi İrfan Uçar'dır. Kendisi Dış-B Koğuşunda hakim sınıflara daha fazla yaranabilmek için açıkça AP-nin propagandasını yapmaktadır. Bütün bunlar göstermektedir ki, idare tutukluları ihbarcılığa, hainliğe sürükleyebilmek için elinden geleni yapmaktadır...

«Bütün bu anlattığım olaylar mahkemedeki davranışlarımla yakından ilgilidir.

«Bunların birçoğu, daha önce mahkemenize anlatıldığı ve tedbir alınması istendiği halde, halkın davasına saldıran bazı sanıkları 'can güvenliği' sebebiyle tahliye eden Mahkemeniz, bütün bu olayların kendisini ilgilendirmediğini söylemiş ve herhangi bir tedbir alma yoluna gitmemiştir.

«Bazı sanıkların iddia ettiği gibi, TİİKP Davası sanıklarının diğer birkaç sanık üzerinde baskısı kesinlikle söz konusu değildir. Ben de TİİKP sanıklarının birçok haklı taleplerine iştirak etmemiştim. Bunun üzerine tutukevinde diğer sanıklardan herhangi bir baskı görmüş değilim. Tam tersine, herkese olduğu gibi, bana da arkadaşça davranılmıştır. Tutuklular üzerinde esas baskı tutukevi idaresince yapılmaktadır.

«Bugüne kadar mahkemedeki davranışlar sebebiyle tutukevinde sanıklara dayak atıldığını gördüm. Yine mahkemede idarenin hoşuna gidecek davranışlarda bulunanların derhal koğuşlarının değiştirildiğine, çeşitli vaadlerle TİİKP Davası sanıkları aleyhine ajan olarak kullanılmaya çalışıldığına tanık oldum.

«Bu politika bazı kişiler üzerinde başarılı olabilmektedir. Bana gelince, fakir ve dürüst bir halk çocuğu olarak kendi kişisel çıkarımı hiçbir zaman ön planda tutmamaya, daima halkımın safında yeralmaya ant içmiş bulunuyorum...»

Cezaevindeki Zulmün Başlıca Uygulayıcıları Kimlerdir?

Cezaevi idarecileri, faşizmin zulüm ve terör politikasını yürütmek için özellikle seçilmişlerdir. Uzun süre Cezaevleri Müdürlüğü yapan **M. Kemal Saldıraner,** Nasyonal Sosyalist olduğunu her fırsatta açıklamıştır. Kendisinin, Hitler'in yürüttüğü katliamlar konusundaki düşüncesi de şuydu: «Hitler otuz milyon insanı öldürmekle iyi etti. Böylece otuz milyon kişiye otuz milyon ekmek bulmaktan kurtuldu.» Kore'de Amerikan emperyalizmine hizmet ederken yaralanmış olmakla övünen bu Albay, elinde yetkisi olsa bütün devrimci tutukluları yokedeceğini defalarca söylemiştir.

Üsteğmen Burhan Poturna zulüm görevine, buna ehliyetli olduğunu göstererek gelmiş, bu sayede göze girip yükselerek iş başında kalmıştır. Burhan Poturna, zulüm, dayak, kışkırtma ve ihbar işlerinde kullanmak üzere inzibatlardan kendine bağlı bir çete oluşturmuştur. Bu çete mensupları, diğer askerlere göre imtiyazlı bir duruma sahiptirler. Üsteğmen Burhan Poturna, ırkçı ideolojisini her fırsatta ortaya koymuştur. Ermeni ve Yahudi arkadaşlarımızı bilhassa dövdürmüştür. «Biz burada Ermenileri ve Yahudileri s.keriz» diyerek hayasız hakaretlerde bulunmuştur. Bir Kürt arkadaşımıza inzibatın bacağına bulaşan kanı yalatmak için, «Bu halis Türk kanıdır, yalayacaksın» diyerek baskı yapan da Burhan Poturna'dır.

Binbaşı Ayhan Kutluer, koğuşlara toplu saldırılar tertiplemekle ün kazanmıştır. Birkaç manga askeri arkasına alarak, tutuklu kadın arkadaşlarımıza saldırmak «kahramanlığını» gösteren ve sonra onları mahkum ettiren de odur.

Doktor Yüzbaşı Metin Denli, hangi ideolojiye sahip olduğunu göstermek için Hitler'in **Kavgam** kitabını masasının üzerinden eksik etmeyen cezaevi doktorudur. İşkence gören devrimcileri tekrar işkence yapılır hale getirmek için MİT işkencehanelerinde de görev yapmıştır. Tıp talebesi olduğu sıralarda Şehir Tiyatrosuna ve ilerici parti kongrelerine yapılan faşist saldırılara katıldığı gazetelerde yazıldı. Kendisi, cezaevi doktoru olduğu halde cezaevinde uygulanan teröre bizzat katılmış, tutukluları dövmüş veya dövdürmüştür. Kasıtlı olarak zararlı ilaçlar vermiştir.

Cezaevindeki zulüm politikasının başlıca uygulayıcıları işte bunlardır. Bunların yaptıkları zulüm, herkes tarafından bilindiği, hergün gazetelerde yayınlandığı halde hâlâ görevlerinin başındadırlar. Bu da göstermektedir ki, emirleriyle cezaevlerinde zulüm ve işkence yaptıran generaller hâlâ iktidardadırlar.

Cezaevi yöneticileri zulümlerine alet etmek istedikleri inzibatlara karşı çeşitli yöntemler uyguladılar. Tutuklulara baskı yapmayı kabul etmeyen, kışkırtmada bulunmayan, ispiyon getirmeyen askerler dövüldü, ezildi. Normal asker dayağının üstüne bir de bu yüzden eziyet gördüler. Bazı askerler üzerinde uygulanan bu baskının yanısıra «mükafatlandırma» sistemi de kullanıldı. Aranan devrimcileri ihbar etmeleri için binlerce lira para vaadederek halkımızı ahlâksızlığa teşvik eden zihniyet, cezaevlerinde de aynı politikayı uyguladı. Tutuklular hakkında ispiyon getiren inzibatlara elli lira ile yüz lira arasında para verildi. Zulme alet olanlar teşvik edildi, koğuş çavuşluğuna getirildi.

Askerlere devrimci düşmanlığı aşılamak için sistemli propaganda ve eğitim yapıldı ve hâlâ da yapılıyor. MHP'nin ırkçı ve faşist görüşlerini yayan dergiler askerlere zorla okutuluyor. Eğitimlerde bütün yurtta yürütülen anti-komü-

nizmin yalan ve iftiradan ibaret malzemesi kullanılıyor. Askerler yemeklerden önce burada «Kahrolsun Komünistler» diye zorla bağırtılıyorlar.

İnzibatlar, özellikle eski MHP komandolarından seçiliyor. Bunlardan biri, subayların gözü önünde asker elbisesinin yakasına faşist bozkurt rozeti takarak dolaşmış ve görüşme odası duvarlarına faşist sloganlar yazmıştır.

Şüphesiz inzibatlar üzerindeki faşist eğitimin bir amacı da, aslında işçi ve köylü olan askerlerin halka hizmet eden devrimcilerden etkilenmelerini önlemektir. Fakat yalan ve iftira hiçbir zaman ayakta duramaz. Gerçekler dikenli tellerle ve zulümle zaptedilemez. Faşistlerin özel olarak seçtiği, eğittiği, türlü baskı ve vaadlerle bizlere karşı kullanmaya çalıştığı askerlerin bir çoğu, hakim sınıflara ve onların zulüm ve sömürü düzenine duydukları nefreti belirtmişlerdir. MHP gibi faşist örgütlerde eğitilmiş bir avuç inzibat dışında birçok asker, idarenin zulüm politikasına alet olmamaya çalışmıştır.

Mahkemeniz

Cezaevinde Yapılan Zulme Ortak Olmuştur

Biz yargılamanın daha ilk gününden başlayarak cezaevlerinde uygulanmakta olan baskı ve zulmü mahkemenize anlattık ve tedbir almanızı istedik. Cezaevinde can güvenliğimizin olmadığını, bu şartlar altında yapılacak yargılamanın adil bir yargılama olamayacağını açıkladık. Bütün davranış ve taleplerimizle mahkemenizi kanunları uygulayarak görevini yapmaya çağırdık. Mahkemenizin faşizme alet olmaması için çalıştık. Fakat mahkemeniz bu konudaki bütün taleplerimizi «Bunlar idarî tasarruflardır, biz karışmayız» sözleriyle reddetti. Dayak, baskı ve hakaretin «idarî tasarruf» olduğunu hangi kanun yazıyor? 353 sayılı kanunun 76. maddesine göre, tutukluların can güvenliği mahkemelerin sorumluluğu altındadır. Fakat Mahkemeniz bu sorumluluğunu yalnız Halis Özkan ve Turan Yılmaz adlı hainleri tahliye ederken hatırlamıştır. Daha doğrusu cezaevi idaresinin himayesi altındaki bu sanıkların can güvenliği,

onların tahliye edilmesi için bir hukukî kılıf olarak kullanılmıştır.

353 sayılı kanunun 76. maddesi açıktır. Tutuklular hakkında uygulanabilecek hücreye atma, demire vurma gibi disiplin tedbirlerinin alınması kanun tarafından mahkemeye verilmekte, yani cezaevindeki güvenliğimiz, mahkemenin teminatına bağlanmaktadır. Hatta kanun, o kadar açıktır ki, eskiden tutukluların güvenliği adlî müşavirliğe emanet edildiği halde, bir madde değişikliğiyle askerî mahkemelere bırakılmıştır. Bu kanunda sadece demire vurmadan, hücreye atmadan sözedilmesi, sanıklara işkence yapmanın, dayak atmanın, hakaret etmenin serbest ve kanunî olduğunu mu gösteriyor? Yani kanun, bunca baskı ve zulüm şekli içinden sadece bir ceza olarak getirdiği «demire vurma»yı mı, mahkemelerin yetkisine veriyor? Elbette hayır. Anayasanın «işkence yasaktır» hükmü de dikkate alınırsa, kanunun sanıkların dövülmesini, işkence edilmesini ve hakareti aklından bile geçirmediği meydandadır. Hücreye koyma ve demire vurma gibi tedbirleri mahkeme kararına bırakan kanun, tutuklulara dayak atılmasını ve işkence yapılmasını önleme görevini şüphesiz ki mahkemelere vermiştir.

Mahkemeniz bütün yargılama boyunca 76. maddenin yüklediği görevleri yerine getirmeyerek can güvenliğimizi sağlamamıştır. Yargılamanın ilk gününden itibaren bütün duruşma tutanakları bizim bu yöndeki taleplerimizle doludur.

Mahkemeniz, bu taleplerimizi dikkate almadığı gibi, zulmü örtbas etme yoluna gitmiştir. Maruz kaldığımız işkence, dayak ve hakaretleri anlatmak isteyen arkadaşlarımızı konuşturmadınız ve sözlerini zapta geçirmediniz. 3 Mayıs 1973 tarihli duruşmada arkadaşımız Gürhan Ertür'ü cezaevindeki zulmü anlatmak ve sorumluluğunuzu hatırlatmak istediği için duruşmadan çıkardınız. 5 Haziran 1973 tarihli duruşmada ise aynı konuda konuşmak isteyen arkadaşımız Doğu Perinçek'i susturdunuz. Bu kanunsuz tutumunuz karşısında haklı olarak **«Kahrolsun faşistler»** diye bağıran sanıkları salondan çıkardınız.

Mahkemenizin işkence ve zulüm karşısındaki sorumsuz davranışı ağır sonuçlar doğurmuştur. 20 Mart 1973 tarihli dilekçemizde, bu davanın sanığı olan İbrahim Kaypakkaya'nın yakalandığını belirterek, işkence göreceğini kendi tecrübelerimizle bildiğimiz için davaya dahil edilmesini istedik. Mahkemeniz talebimizi kabul etmedi ve İbrahim Kaypakkaya faşistler tarafından öldürüldü.

Avukatlarımıza Yapılan Baskılar ve Dilekçelerimize El Konması, Savunma Hakkımızı Ortadan Kaldırmıştır

Cezaevlerinde can güvenliğimizi ortadan kaldıran baskı, dayak ve işkenceler dışında, birçok kanunsuz uygulamalarla savunma imkânlarımız kısıtlandı veya tamamen ortadan kaldırıldı. Bu uygulamalar hâlâ devam etmektedir.

Avukatlarımızla olan görüşmelerimizin engellenmesi ve onlara yapılan baskılar, bu uygulamanın bir parçasıdır. Doğrudan doğruya savunma hakkının dokunulmazlığına ait olan bu husus, kanunların teminatı altındadır. 353 sayılı Askerî Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 91. maddesi sanık-avukat görüşmesinin istisnaî olarak hangi durumda denetlenebileceğini şu şekilde belirtiyor:

> **«... gerektiğinde iddianamenin askerî mahkemeye verilmesine kadar sanık ile müdafiinin görüşmesinde askerî savcı veya yardımcısı hazır bulunabilir.»**

Oysa cezaevlerinde, yargılamanın başlamasından bir buçuk sene sonra bile, avukatlarımızla görüşmelerimiz dinlenmekte, görevliler ellerinde kâğıt kalem, konuşulanları yazmakta, hatta müdahale etmektedirler. Bu kanunsuz uygulamaya son verilmesi için verdiğimiz dilekçelere, 4. Kolordu Komutanı Hamza Günalp imzasıyla verilen cevapta şöyle deniyordu:

> **«353 sayılı kanunun 91. maddesinde, tutukluların avukat ile yapacakları görüşmelerde, bu şahıslardan başka kimsenin bulundurulmayacağına dair açık bir kayıt yoktur.»** (1974/486-4-3085 sayılı yazı)

Kolordu Komutanının sözünü ettiği maddede avukatla görüşmesi sırasında «tutuklunun başından aşağıya bir kova su dökülmeyeceğine» dair de bir kayıt yoktur. Bu mantıkla her türlü kanunsuzluk yapılabilir, nitekim yapılmaktadır. Kanunlarla yasaklanmamış ve sınırlanmamış her şey, fertler için hak ve hürriyettir. Oysa Kolordu Komutanlığı bunun tam tersi olan faşist rejimlerin mantığını uygulamaktadır. Kanunda sözü edilmeyen her türlü hak ve hürriyeti ortadan kaldırmaktadır.

Kaldı ki, kanunun hükmü en ufak yoruma yer bırakmayacak şekilde açıktır. Kanun, esas olarak avukat görüşmelerinin dinlenemeyeceğini kabul ettiği için, ancak istisnaî durumu belirtmiştir.

4. Kolordu Komutanlığının aynı cevabında, avukat görüşmelerinde alınan «tedbirler»in sebebi de şöyle açıklanmaktadır:

> **«Komutanlık... tutukevinin emniyet ve düzeninin bozulmaması ve arzu edilmeyen nahoş olaylara sebebiyet verilmemesi için bu neviden görüşmelerde tedbir almak zorunluluğunu hissetmiş bulunmaktadır.»**

Avukat görüşmelerinin nahoş olaylara yol açabileceğini ileri sürenler, cezaevinde her türlü zulüm ve baskıyı uygulatmaktan hiçbir zaman geri durmamışlardır. Onlara göre, tutuklulara dayak atılması ve hakaret edilmesi nahoş olaylardan değil, cezaevi düzeninin bir parçasıdır. Bu da göstermektedir ki, belirtilen gerekçe, yapılan kanunsuzluğa kılıf uydurmaktan başka bir amaç taşımamaktadır.

Bu kanunsuzluğa bulunan kılıf, bazen gülünç olmak derecesine varmıştır. Eski Müdür Kemal Saldıraner, avukat görüşünde görevli bulunmasıyla ilgili olarak, «Avukatınız size saldırabilir, bu sebeple tedbir alıyorum» diyebilmiştir.

Yalnız görüşlerin dinlenmesiyle yetinilmemiş, avukatlarımız hakaret ve tehdide de maruz kalmışlardır. Bnb. Ayhan Kutluer arkadaşımızla görüşmeye gelen avukat Doğan Tanyer'e hakaret etmekten çekinmemiştir. Kız arkadaşlarımızın mukavemet davasındaki avukatları Yılmaz Sel, Binbaşı Ayhan Kutluer'in tertip ve yalancı tanıklığını orta-

ya koyması üzerine duruşmadan sonra 3 Nolu Cezaevine getirilip orada dövülmüş ve bir süre tutulmuştur.

Avukatlarımıza yapılan baskılara sıkıyönetim mahkemeleri de katılmışlardır. Bizzat mahkemenizin avukatlarımıza bağırıp çağırdığına, hakaret ettiğine tanık olduk. Diğer mahkemelerde de savunma yapan avukatlara hakaret davaları açıldı. Bu yüzden gözaltına alınan avukatlara cezaevlerinde eziyet edildi.

Gerek avukatlarımızla görüşmelerimizin kontrol edilmesi, gerekse avukatlara yapılan baskılar, doğrudan doğruya biz sanıkların savunma hakkını yoketmeye yönelmiştir.

Cezaevlerinde, savunma imkânlarımızı yokeden başka bir kanunsuzluk da, çeşitli belgelere, sorgu ve dilekçelerimize, savunma notlarımıza el konmasıdır. Çeşitli tarihlerde arama bahanesiyle koğuşlarda bulunan savunma ve sorgu hazırlıklarımız ve dilekçelerimiz alınıp götürüldü ve iade edilmedi. İade edilmesi için yaptığımız çeşitli müracaatlar, «tetkike gönderildi» diye geri çevrildi. Bu şekilde el konulan ve «tetkike gönderilen» metinleri geri almak mümkün olmadı.

Cezaevi idaresi, mahkemeye verilmek üzere hazırlanmış dilekçe ve sorgularımıza da sansür uyguladı, hâlâ da uyguluyor. Bu amaçla koğuşlarda bulunan bize ait daktilolar dışarı çıkarıldı. Sorgu ve dilekçelerimizi koridorda, gardiyan ve inzibatların nezaretinde yazmak zorunda bırakıldık. Bu şartlarda yazdığımız metinler de yine «tetkik için» alındı. Hatta bir ara idarece kontrol edilip, üstü çizilen kısımların yazılmayacağı bile emredildi. Mahkemeye hitaben yazılmış dilekçelerimizin geri verilmediği zamanlarda bunları mahkemenize okuyamadık. El konan dilekçelerimizin geri verilmesi için yaptığımız talepler, duruşma zabıtlarında mevcuttur. 20 Mart 1973 tarihli dilekçemizde de belirttiğimiz gibi, mahkemelere sunulan herhangi bir dilekçe, yazılı metin veya savunma hiç bir makam tarafından kontrol edilemez. Hiç bir gerekçe böyle bir davranışı haklı gösteremez. Dilekçelerimizin kontrol edilmesi, savunma hakkının baskı altına alınması ve tutuklularda çekin-

genlik yaratılması amacına yönelmektedir ve savunmanın mahremiyetini ortadan kaldırmaktadır.

Mahkemeniz bu konudaki bütün taleplerimize kayıtsız kaldı. Hatta heyetiniz, zaman zaman bu sansürü tasvip ettiğini de gösterdi: Cezaevi idaresinin el koyduğu bazı dilekçelerimiz Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından suç delili diye mahkemenize gönderildi, siz de bunları delil kabul edip dosyaya koydunuz. Mahkemeye hitaben yazılan ve burada okunan dilekçelerin bir nüshası zaten dosyada bulunmaktadır. Diğer nüshalara da el koymakla, Sıkıyönetim Komutanlığının emir ve talimatlarını her türlü kanun ve usul hükmünün üzerinde tuttuğunuzu gösterdiniz.

Bu kanunsuz el koyma işlemleri, mahkemeye yazılan dilekçelerimizin yanısıra, mektuplarımıza ve diğer mercilere gönderdiğimiz dilekçelere de uygulandı. Öyle zamanlar oldu ki, yazdığımız mektuplardan ve dilekçelerden hiç biri yerine ulaşmadı.

Yazılı Deliller
Sanıklardan Gizlenmiştir

Savunma hakkımızı yokeden uygulamalardan biri de, dava dosyasında bulunan polis ifadelerinin ve yazılı belgelerin verilmemesidir. Polis ve savcılık ifadelerinin, delil niteliğindeki metinlerin ve diğer belgelerin incelenmesi ve suretlerinin alınması, savunma hazırlığı için zorunludur. Hele TİİKP Davası gibi tamamen hazırlık soruşturması sırasında alınan ifadelere ve yazılı belgelere dayandırılan, bunlardan başka hiç bir somut delil gösterilemeyen böyle bir davada sanıkların bu belgeleri incelemeleri daha da önemlidir. Savcılar bütün iddialarını bu belgelere dayandırdıklarına göre, kendimizi savunabilmek için bunların bir suretinin elimizde olması zorunludur. Oysa, daha yargılama başlamadan Sıkıyönetim Komutanlığının koyduğu bir yasak ile bu belgelerin fotokopileri çekilemedi. Savcılar, iddianamelerini hazırlamak için bütün belgeleri ellerinde tutarken, bizim bunlara bir göz atmak imkanımızın bile olmaması, savunmamızı imkansız hale getirmiştir.

Sıkıyönetim Komutanlığı, fotokopi çekmeyi yasakladığı gibi, daha evvelce çekilmiş fotokopilerin bizlere verilmesini de engelledi. Avukatlarımızın cezaevine getirdiği fotokopilere ve dosyadan çıkarttıkları suretlere cezaevi idaresi el koydu. Bunun üzerine bu belgelerin Mahkemeniz eliyle bize verilmesini talep ettik. Mahkemeniz bu talebimizi reddetti. Daha önce fotokopi yasağını Sıkıyönetim Komutanlığının sorumluluğuna yükleyen Mahkemeniz, red kararıyla kendisinin de bu kanunsuz tutuma ortak olduğunu gösterdi.

Mahkemenizin daha sonraki tutumu bu kanaatimizi doğruladı. Fotokopi çekimini yasaklayan idarî kararın iptali için Danıştayda açtığımız dava üzerine, Başbakanlık yolladığı savunmasında bu kararı kaldırdığını belirtti. Avukatlarımız, Başbakanlığın bu kararını, o tarihte sıkıyönetim de kalkmış olduğundan, Mahkemenize bildirerek fotokopi çekme izni istediler. Duruşma hakimi Tahsin Özer'in cevabı şu oldu: «Yasaklama kararını Sıkıyönetim Komutanlığı değil biz verdik!» Ve fotokopi yasağı devam etti.

Mahkemeniz, avukatlarımızın bu konudaki son taleplerini de aynı kanunsuz tutumla reddetmiştir. 30 Nisan 1974 tarihli duruşma tutanaklarının 282. sayfasından da anlaşıldığı gibi Mahkemeniz red gerekçesi olarak, belgelerin fotokopilerinin satılmasını önlemeyi, ifadelerin yakalanmamış sanıklara ulaşmasını engellemeyi ve kalem teşkilatının kifayetsiz, zamanın yetersiz oluşunu göstermiştir. Bütün bunlar Mahkemenizin, biz sanıkların savunma hakkını çiğnerken gösterdiği en son bahanelerdir. Hiçbir sebep sanıkların yazılı belgelere veya suretlerine sahip olma haklarını ortadan kaldıramaz. Üstelik, Mahkemenizin ileri sürdüğü gerekçelerin hepsi de gayriciddidir ve Mahkemenizin kanunsuz tutumunun nerelere kadar vardığını açıkça göstermektedir. Mahkemenizin bu tutumu, cinayet işleyebileceği iddiasıyla bir kişiyi hapse atmaktan farksızdır.

Fotokopi yasağında ısrar eden Mahkemeniz, bunun sorumluluğunu daha önceleri idarî makamlara yüklemekte ne kadar samimiyetsiz olduğunu böylece bir kere daha gösterdi. Üstelik avukatlarımızın dava dosyasını inceleme-

leri için verilen izin yalnız haftada yarım gün olarak kısıtlandı.

Bu konuda, sıkıyönetimin kalkmasından sonra mahkemenizin bağlandığı 4. Kolordu Komutanlığına da müracaat ettik. Kolordu Komutanı Hamza Günalp talebimizi reddederken şu gerekçeyi öne sürdü:

> **«353 sayılı Askerî Yargılama Usulü Kanununda dava dosyasındaki yazılı belgelere ait fotokopi veya suretlerin sanıklara verilebileceğine mütedair bir kayıt olmadığından...» (1973-6678-7/14847 sayılı yazı)**

353 sayılı kanunun 90. maddesi ise şöyle diyor:

> **«Müdafi, iddianamenin askerî mahkemeye verilmesinden ittibaren davaya ait her çeşit evrakı incelemek ve dosyadan istediği evrakın birer benzerini almak hakkına sahiptir.»**

İşte faşist hukuk mantığının bir örneği daha! Müdafiye tanınan bir hak, sanıktan esirgenebilir mi? Müdafi, sanığın vekilidir. Dava dosyasını inceleme hakkını da sanığa vekâleten kullanır. Eğer kanun, dosya evrakının benzerinin çıkarılması konusunda, sanıklardan sözetmeyip yalnız müdafilerden sözetmişse, bunun anlamı, bu belgelerin sanıklara verilemeyeceği midir? Meselâ, kanun, sokakta yürümenin serbest olduğunu da yazmıyor; o zaman sokakta yürümek yasak mıdır? Bunu ancak faşist mantık böyle yorumlayabilir. Kaldı ki, yalnız sanıkların değil, avukatlarımızın fotokopi almalarına da izin verilmemektedir.

Bir yanda kanunsuzluklarına her gün yeni bir bahane gösteren hakimler, öte yanda kanunları keyfi olarak yorumlayan ve hak hukuk tanımayan adlî müşavirler: İşte sıkıyönetim adaletini bunlar temsil ediyor.

Belgeleri veya fotokopileri inceleme hakkımızın yokedilmesi, bu belgeleri Savcıların istedikleri gibi kullanmaları ve hatta tahrif edebilmeleri imkânını yaratmıştır. Bu sebeplerle, Savcıların İddianamede ve ifadeler üzerinde yaptığı birçok tahrifatın hepsini tesbit imkanımız ortadan kalkmıştır. Burada Savcıların yaptığı tahrifattan birkaç örnek vereceğiz.

Savcılar, MİT ajanı Halis Özkan'ın bazı belgeler hakkında yaptığı açıklamaları bu belgelerin üzerine yazmışlar ve hepimizin gözleri önünde bu açıklamaları arkadaşlarımız Nuri Çolakoğlu ve Gürhan Ertür'e aitmiş gibi göstermeye kalkmışlardır. Aynı şekilde, MİT tarafından çizilen örgüt şemalarını bize ait göstermişlerdir. Belgeler okunurken durumu farketmeseydik bu tahrifatlardan haberimiz olmayacaktı. Açıkladığımız zaman, Mahkemeniz de bu durumu kabul etmek zorunda kalmıştır.

Yine savcılar, dava dosyasındaki bazı belgeleri, bu belgelerle alakası olmayan bazı arkadaşlarımıza ait gösterdiler. Bunu yaparken, arkadaşlarımızı mahkum ettirmek amacıyla hareket ediyorlardı. Mahkemeniz de bu konuda açıklama yapılmasına engel olarak savcıların bu tertibine yardımcı oldu. Ferit İlsever, kendisinin olduğunu zannettiği bazı belgelerin diğer sanıklar üzerine yazıldığını söyleyerek, bunları incelemek istedi. Mahkemeniz bu talep üzerine hiçbir karar almadı ve geçiştirdi.

Bu nedenlerle, mahkemenizde yazılı deliller hakkında ne söyleyeceğimiz sorulduğunda, cevap veremeyeceğimizi belirttik. Muhtevasını inceleyemediğimiz, üzerinde yapılan sahtekarlıkları göremediğimiz belgeler hakkında konuşmak, kanunsuz olarak yürütülen ve savunma haklarımızın yokedildiği bir yargılamaya hukukî görünüş kazandırmaktan başka hiçbir şeye hizmet etmeyecekti.

Dava dosyasındaki birçok belge duruşmada okunmadı. Birçoğu ise bizler duruşmalardan çıkarıldıktan sonra okunmadan geçildi. Okunsa dahi, biz duruşmalarda bulunmadığımız için bu belgelerin muhtevasını öğrenme imkanından yoksunduk. Savcıların aleyhimize delil olarak gösterdikleri bazı belgelerin varlığını dahi Esas Hakkında Mütalaadan öğreniyoruz. Savcılar, başka davaların dosyalarında bulunan bazı belgeleri duruşmada okunmadan bu davaya delil olarak almışlar. İstanbul'da görülmekte olan TİKKO davasındaki bazı sanıkların ifadeleri, delil vasfı taşımayan böyle belgelerdir. Bu sadece bir örnektir, daha birçoğu vardır. Bu hususlar duruşma tutanaklarından da anlaşılmaktadır.

Duruşmalarda sanıkların yüzüne karşı okunmayan, incelenmeyen ve bunlar hakkında sanıkların ifadesi sorulmayan deliller, hukukî delil niteliğini kazanamazlar. 353 sayılı kanun, delillerin sanığın yüzüne karşı okunmasını ve sanığa gösterilmesini emreder. Bu konudaki bir Yargıtay kararı da şöyle diyor:

> **«Dinlenilen şahitlere ve okunan belgelere karşı, sanığın diyeceği sorularak, zapta yazılmak gerekir.» (YCGK, 23.10.1963, E. 1/39, K. 39).**

Gıyabımızda yürütülen bu yargılama, sırf belgeler hakkında ne diyeceğimiz sorulmadığı için dahi kanunsuzdur.

Yazılı belgelerin avukat tarafından incelenmesi, kendimizi savunmamız için yetmez. Bu belgelerin muhtevasını ve üzerindeki yazının karakterini sanıklar inceleyebilmelidir. Çünkü bu konuda ancak onlar bilgi sahibidirler ve ancak onlar savunmalarına dayanak olacak hususları tesbit edebilirler.

Belgelerin ve özellikle el yazılı olanların fotokopilerini alamadığımız gibi, bu el yazılarının adlî ekspertiz tarafından kime ait olduğunun tesbiti konusundaki tahkikatı derinleştirme taleplerimiz de reddedildi. Halbuki bunlar arasında, 7-8 ayrı el yazısının aynı şahsa ait olduğu iddia edilen belgeler vardır. Bu suretle bu yazıların kendimize ait olmadığını ispat etme imkanımız da yokedildi.

Belgeleri inceleme veya fotokopilerini alma imkanımız tanındığı takdirde, bunlar üzerinde yapılan tahrifatları kısa zamanda ispat edebilir ve bu konulardaki iddiaları çürütebiliriz.

Duruşma Salonunda Yapılan Baskılardan Mahkemeniz Sorumludur

Cezaevlerindeki baskı ve kanunsuzlukların yanısıra, dava boyunca mahkeme salonunda da savunma hakkımıza tecavüz mahiyetinde olan çeşitli baskılara maruz kaldık. Bu baskıların birçoğu Heyetinizin, özellikle Mahkeme Başkanının emriyle uygulandı. Diğerleri ise, sizin yetkilerinize tecavüz edilerek yapıldığı halde, bunları olumlu karşıladınız. Esasen, yargılama boyunca Mahkemeniz, savcılık, MİT, ce-

zaevi yönetimi ve Tümen Komutanlığı, her konuda olduğu gibi, mahkeme salonunda da işbirliği halinde çalışmıştır. Bu işbirliği, aynı komutanlığın emri altında olmanın tabii sonucudur ve Sıkıyönetim yargılamasının niteliğini de ortaya koymaktadır.

Askerî Ceza ve Tutukevleri Talimatının 56. maddesi, «silâhlı muhafızların duruşmada tutukluların arkasında bulunacağını» belirtmektedir. Bu açık hükme rağmen, silahlarını sanıklara çeviren muhafızlar devamlı olarak tutukluların önünde ve aralarında durmuşlardır. Bu kanunsuz duruma son verilmesi yolundaki taleplerimiz reddedilmiştir.

Mahkemenin başladığı ilk günden itibaren aramıza dizilen inzibatlar vasıtasıyla, duruşma arasında arkadaşlarımızla konuşmamız dahi engellendi. Bu kanunsuzluğu belirtmemiz üzerine salonda görevli subaylar tarafından tehdit edildik. Tehditler itip kakmaya, hakarete kadar vardırıldı. Mahkeme salonundan tuvalete giderken selâmlaşan arkadaşlar bile dövülme tehdidiyle karşılaştılar. Birbirimizle konuşmamızı engelleyen tedbirler, gruplar arasına inzibatlardan bir duvar örerek mahkeme heyetini bile göremiyeceğimiz bir hale getirildi. Tehditler giderek tabanca çekmeye kadar vardırıldı.

Bunları Mahkemenize defalarca belirttik. Mesela, 27 Şubat 1973 tarihli bir dilekçe ile Doğu Perinçek duruşma salonundaki baskıları dile getirdi ve tedbir almanızı istedi. Bu dilekçenin bir bölümünde şöyle deniyordu:

> **«Duruşma aralarında sanıklarm birbirleriyle hukuki yardımlaşmada bulunması ve bu amaçla konuşmaları en tabii haklarıdır. Bunu engelleyen ve zor tehdidinde bulunan kanunsuz davranışlara dikkat çektiğimiz zaman, bir yüzbaşı 'Burada mahkeme yok, biz varız' diyebilmektedir. Yüzbaşının belirttiği gibi burada gerçekten mahkeme yoktur da, zorbalık mı vardır?»**

Sanıkların duruşma arasında birbirleriyle konuşmalarını önlemenin amacı ne olabilir? Hiç şüphesiz yapılmak istenen, birlik ve dayanışmamızı çökertmek, bizi mahkeme heyeti karşısında tek başına kendini kurtarmaya çalışan zavallı mahluklar haline getirmekti. Sanıkların cezae-

vinde koğuşlar arasında görüşme ve yazışmaları yasaklandığı gibi, mahkeme salonunda da bu yasak sürdürüldü. 20.3.1973 tarihinde verdiğimiz dilekçemizde bu konuda ikinci defa Mahkemenizi uyardık ve tedbir alınmasını istedik:

> **«Buradaki sanıkların çoğunluğu ortak bir kadere sahiptirler. Kendi menfaat ve geleceklerini yiğit ve cefakar halkımızın menfaat ve geleceği ile birleştirmişlerdir. Her şeyden önce bu sebeple, yani halkın safında yeralmamız sebebiyle; ikincisi, aynı suçlama altında olmamız sebebiyle, biz sanıkların birbirleriyle konuşmaları ve yardımlaşmaları en tabii haklarıdır. Bu hak, savunma hakkımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Açıkça görüldü ve ben burada bir kere daha belirtiyorum ki, sanıklar arasındaki birliği ve dayanışma ruhunu sarsmak için alınan tedbirler haksız olduğu gibi boşunadır da. Bu yöndeki uygulamalar, bu birliği daha da perçinlemekten başka bir şeye yaramadı ve yaramayacaktır. Salon inzibatıyla ilgili kanunsuz engeller kaldırılarak, kanuni bir uygulama yapılmalıdır.»**

Mahkemeniz bu ikinci talebimizi de reddetti. Yapılan kanunsuzluk artarak devam etti ve yine bu salonda görülmekte olan Hakaret Davasında olduğu gibi, görevli subayların bir arkadaşımıza tekme ve yumrukla saldırmasına kadar vardı. Sanıklar, bu saldırıya hep birlikte karşı koyarak her zaman olduğu gibi can güvenliklerini bizzat kendileri korumak zorunda kalmışlardır.

Salonda yapılan baskılar daha ileri noktalara gidemediyse, bu, sanıkların birlik halinde kararlılığı sayesinde olmuştur. Birimize yönelen bir saldırıyı hepimize yapılan bir saldırı olarak kabul ettiğimiz ve bunu topluca göğüslediğimiz içindir ki, salondaki baskılar daha ileri noktalara varamamıştır.

Cezaevi yöneticileri mahkemedeki sözlerimizden dolayı baskı ve tehditlere girişirken, Sıkıyönetim Komutanlığı da mahkemedeki olaylardan ötürü arkadaşlarımıza disiplin cezaları vermiştir. Tümen Komutanı Abdullah Kuloğlu mahkemeye gelerek, bizleri bizzat tehdit etmiştir. Bilindiği gibi, duruşma salonunun inzibatı Mahkeme Başkanının yetkisi

altındadır. Buna rağmen kanunun size verdiği yetkileri Sıkıyönetim Komutanlığının, Tümen Komutanının veya cezaevi yöneticilerinin kullanması, Mahkemenizin bağımsız olmadığını bir kere daha göstermektedir.

Mahkemeniz, duruşma salonundaki baskıların sorumluluğunu da kabul etmiştir. Bir avukata verdiğiniz cevap tutanaklarda aynen şöyledir:

> «... **Kendisine mahkeme salonunda muhafız olarak bulunan kişilerin Mahkeme Başkanınca tayin ve tesbit edildiği bildirildi.**» (Tutanak, s. 145)

Bu cevabınız da göstermiştir ki, bugüne kadar öne sürdüğünüz, «Bunlar idari tedbirdir, biz karışmayız» mazereti, sırf bu baskıları devam ettirmek için ileri sürülmüştür.

Duruşma salonundaki baskılardan sorumlu olduğunu açıkça itiraf eden Mahkeme Başkanının, bütün yargılama boyunca bizlere karşı tutumu da bu sözlerimizi doğrulamaktadır. O, aklına estiği zaman bağırıp çağırarak, salondan atarak, elinde kâğıt kalem ağzımızdan çıkan her «komünist», «faşist» sözcüğünü not ederek, sanıkları tehdit ettiğini zannetmiş ve bizlere olan düşmanlığını göstermiştir.

Biz, bir buçuk senedir devam eden yargılama boyunca gördük ki, yapılan baskılarda yetkilerin kimde olduğu meselesi, fiiliyatta hiç önemli değildir. Zira yetkiler ister sizde, ister Sıkıyönetim Komutanında, ister cezaevi yöneticilerinde olsun uygulama dalma baskı ve kanunsuzluk şeklinde olmuştur.

Sıkıyönetimin yargılama mekanizmasının bir parçası olduğu halde, Mahkemenizi duruşmanın başından itibaren halkı ezen bir rejimin aleti olmamaya ve savunma haklarımıza riayet etmeye çağırdık. Bu konuda 27 Şubat 1973 ve 20 Mart 1973 tarihlerinde dilekçeler verdik, çeşitli duruşmalarda beyanlarda bulunduk. Ayrıca, tanık beyanlarına karşı da bütün Türkiye'de olduğu gibi cezaevinde de faşist zorbalık hüküm sürdüğünden birşey söylemeyeceğimizi belirttik. Bütün bunlara rağmen, Mahkemeniz kanunsuz tutumunda ısrar etmiş, bütün kararları ve uygulama-

larıyla savunma hakkımızı çiğnemiştir. Bu durum karşısında 8 Mayıs 1973 tarihinde Heyetinizi tekrar reddettik. Red talebimiz okunduğu zaman, ne kadar haklı olduğumuz bir kere daha görülebilir.

«Kahrolsun Hainler ve Zalimler»

Cezaevi yöneticileri ve MİT'in ortaklaşa yürüttükleri ihanete zorlama politikasını açıklamıştık. Mahkemeniz, bu politikayı tahliye politikasıyla destekledi ve bu tutuma ortak oldu. Bunun en açık kanıtı, Mahkemenizin tahliye ettiği bazı sanıkların niteliği ve nasıl bir tutum takındıktan sonra tahliye oldukları hususudur. Bu şahısları, diğer tahliye olanları itham altında bırakmamak için az ileride tek tek açıklayacağız.

Bütün yargılama boyunca görüldü ki, bu heyetin, tahliye politikasını uygularken, sanıkların iddia edilen suçla ilgilerini araştırmak, tutukluluk veya tahliye hallerinin gerektirdiği hukukî durumlarını incelemek diye bir meselesi yoktur. Mahkemeniz, davanın başından beri, tahliye olabilmek için sorgu vermeyi; ispiyonculuk ve bölücülük yapmayı, arkadaşlarımıza, TİİKP'ye ve Marksizm - Leninizme küfretmeyi; cezaevi ve savcılıkla işbirliği etmeyi tahliyede tayin edici bir ölçü olarak kullanmıştır. Halka ihanet eden üç-beş sanık Mahkemenizin bu isteklerine teslim olarak tahliye olmuşlardır. Fakat sanıkların büyük çoğunluğu, teslimiyet ve ihanet yolunu reddettiler. Bu sebepledir ki, haklarındaki iddialar tamamen temelsiz olmasına rağmen, sanıkların büyük çoğunluğu tutuklu bulunuyorlar. Hatta istenen cezayı doldurmuş olduğu halde hâlâ tutuklu olanlar vardır.

Halka ihanet ettikleri için Mahkemeniz tarafından tahliye edilenler şunlardır:

Halis Özkan: Bu hain MİT'le işbirliği yaptı. Marksizm-Leninizme ve TİİKP'ye küfrettiği için tahliye edildi.

Turan Yılmaz ve Hasan Ayten: Marksizm - Leninizme ve TİİKP'ye küfrettikleri, halka ihanet ettikleri için tahliye edildiler.

İlyas Çakır: Söke civarında jandarmaların önüne düşerek ihtilalcileri takip harekatında rehberlik etti.

Ömer Madra: Halkın davasına ihanet etti.

Hikmet Cengiz: Marksizm - Leninizme saldırdığı için tahliye edildi.

Rıfat Çelik, Abdülkadir Özdere, Hüseyin Kahraman, Yaşar Güler: Bunlar da Marksizm - Leninizme saldırdıkları için tahliye edildiler.

Kaya Eren, Korkut Yiğitalp ve Sökeli Mehmet Cengiz: Cezaevinde ispiyonculuk yaptıkları için tahliye edildiler.

Nuri Uluçay ve Sayın Bilen: Savcılıkla işbirliği ettikleri için tahliye edildiler.

Biz, daha duruşmaların başında ihanete zorlama çabalarının hakim sınıflara duyduğumuz nefreti arttırmaktan ve birliğimizi güçlendirmekten başka bir şeye hizmet etmeyeceğini belirtmiştik. Olaylar da bunu doğrulamıştır.

6.9.1973 tarihli duruşmada Halis Özkan'ın, MİT tarafından yazdırılmış bir dilekçesi okundu. Bu dilekçe faşistleri, MİT işkencelerini, sömürü ve zulüm rejimini savunuyor; TİİKP'ye, halkın mücadelesine ve Marksizm - Leninizme küfrediyordu. Bu dilekçenin bir tertip olduğu ve MİT tarafından yazıldığı öyle açıktır ki, duruşma yargıcı Tahsin Özer, dilekçe okunmadan çok önce Halis Özkan'ın yakında bir açıklama yapacağını açıkça söylemişti.

Bu dilekçe bütün arkadaşlarımız tarafından nefretle lanetlendi. Erdoğan Kaymaz, Durmuş Uyanık, Alaattin Sevimli, Şule Zaloğlu ve Doğu Perinçek söz alarak iftiraları cevaplandırdılar.

Erdoğan Kaymaz cevabında TİİKP saflarında savaşan bir işçi olduğunu belirterek şunları söyledi:

«Biz işçiler kimler tarafından kandırıldığımızı çok iyi biliyoruz. Bizi kandırmaya çalışanlar, işçi sınıfını insafsızca sömüren patronlar ve onların faşist iktidarlarıdır.

İşçileri kandırmaya çalışanlar emperyalizmin uşaklarıdır. İşçilerin TİİKP tarafından kandırılması diye bir şey sözkonusu olamaz. Çünkü işçiler bilinçli bir şekilde TİİKP saflarında mücadele etmektedirler. İşçiler, kurtuluşun TİİKP'nin ihtilalci mücadelesi ile olacağına inanmaktadırlar...

«Ben TİİKP'nin işçi sınıfını ve ezilen halkımızı kurtuluşa götüreceğine inanıyorum. Onun yolunda bilinçli bir şekilde mücadele ediyorum. TİİKP, işçilerin partisidir. İşçiler, Halis Özkan gibi hainlerden, işçi sınıfına saldırmanın hesabını soracaklardır.»

Durmuş Uyanık da Halis Özkan'a şu sözlerle cevap verdi:

«Şunu açıkça belirtiyorum: Ben bir köylü olarak aldatılmadım, halkın mücadelesine gönüllü olarak katıldım. Çünkü halkın kurtuluşu için çalışmak menfaat karşılığı olmaz, halka olan sevgiden ötürü olur. Bu mücadeleye öncülük eden TİİKP içinde bilerek ve isteyerek yer aldım. TİİKP'nin saflarında olmak her işçi ve yoksul köylü için gereftir. Halis gibi hainlerin iftirası Partimizin işçi ve köylülerin kalbindeki itibarını silemez...

«Partimize olan güvenimiz tamdır. Çünkü Partimiz TİİKP yaşıyor ve yaşayacaktır. Onun yaşamaması için Türkiye halklarının yokolması gerekir. Partimiz gücünü halktan alıyor, halk varoldukça o da varolacaktır.»

Alaattin Sevimli ise şunları belirtti:

«İftiranamede TİİKP'nin ordu konusundaki görüşleri, TİİKP davası sanıklarının askerlere karşı tutumu tahrif edilerek, faşistlerin ağzıyla yerilmektedir. Arkadaşlarla birlikte beni de suçlayan bu sözlere ordu içinden gelen bir komünist olarak cevap vermek isterim...

«Daha çocuk yaşta girdiğim askeri okuldan bugüne kadar bütün gördüklerim ve gözlemlerim, TİİKP'nin programma ve yoluna olan inancımı kuvvetlendirmiştir. Orduda aslında işçi ve köylü olan askerler üzerinde baskı ve dayağa dayanan gerici bir disiplin uygulanmakta, ırkçı ve militarist ruh devamlı körüklenerek askerler, assubaylar ve subaylar baskı altına alınmaktadır. Yurtsever ve genç subaylar, NATO'ya uşaklık eden kumanda heyeti tarafından devamlı tehdit altında tutulmakta ve

tasfiye edilmektedir. Nitekim bizler de, söylendiği gibi aldatılarak, kandırılarak gelmedik buraya. Emperyalizme ve faşizme karşı çıktığımız için tasfiye edildik ve karşınıza gönderildik...

«Halka hizmet eden komünistler ve yurtseverler, bu ihanetleri gördükçe zalimlere olduğu gibi onların uşaklarına ve ajanlarına da daha çok nefret ve kin duyuyorlar.»

Şule Zaloğlu ise iftiralara şu karşılığı verdi:

«Hakim sınıflar her yola başvurarak komünistlere saldırıyorlar. Çünkü komünistler işçilerin, köylülerin, askerlerin ve bütün emekçi halkın en kararlı savunucuları ve önderleridir. Onlar komünistlerin şahsında, aslında halkımıza saldırıyorlar. Böylelikle kendi kaçınılmaz çöküşlerini geciktireceklerini sanıyorlar. Ama bütün bu çabalar boşunadır. Halkımız TİİKP önderliğinde bütün halk düşmanlarını ezip geçecek ve mutlaka kurtuluşa ulaşacaktır. Buna olan inancımız tamdır.»

Son olarak Doğu Perinçek'in Halis Özkan'ın dilekçesi hakkındaki sözlerinin bir kısmını tutanaklardan aynen alıyoruz:

«Bu dilekçeyi Halis Özkan yazmamıştır. Bu dilekçeyi halkımıza zulmeden parababaları ve toprak ağalarının gizli teşkilâtı olan MİT yazmıştır. Onun için bu dilekçeyi ciddiye alıyorum ve cevaplandırıyorum.

«Bu dilekçe, bu dava sanıklarının birliğini daha da sağlamlaştırmıştır. Militan ihtilalci ruhumuzu pekiştirmiştir. Hatalarımızı yenme ve halkımıza layık ihtilalciler olma azmimizi geliştirmiştir.

«Biz, MİT ajanlarının fikirlerinden korkmayız. Çünkü onlar çok zavallı fikirlerle ortaya çıkıyorlar. Onlar, Osmanlı padişahlarının yönetim biçimlerinin halkımızın ve milletimizin tabiatına uygun olduğu iddiasındadırlar. Haddizatında milletimizin tabiatında kölelik yoktur. Tam tersine onun tarihi zulme karşı mücadele destanlarıyla doludur...

«MİT ajanı, bu iftiralar yanında demagoji ve sahtekarlığa da başvurmaktadır. Mehmetçiğin kanından bahsetmektedir. CİA'ya bağlı MİT ajanlarının 'Mehmetçiğin kanı'ndan bahsetmeye hakkı yoktur. Çünkü o kanlar, MİT

ajanlarının efendileri olan emperyalistlere karşı dökülmüştür. İşçi ve köylülerimizin mübarek kanıdır.

«MİT ajanı, kendisi Amerikan emperyalistlerinin ajanı olduğu halde, bizim dış düşmanlarla ilişkimiz olduğunu ileri sürmektedir. TİİKP, Diyarbakır'dan Söke'ye kadar Türkiye'nin bağrından çıkmıştır ve halkımızın bağrında kök salmaktadır. Bu MİT ajanı, üsler mevzuunda Amerikan emperyalistlerinin hizmetinde bir ağızla konuşmaktadır. Bizim Partimizin programı, hiçbir yabancı ülkeye üs verilmeyeceğini ve tek bir yabancı askerin Türkiye'de bulunmayacağını belirtmektedir. Fakat MİT ajanının patronları, bunu söyleyemezler. Biz enternasyonalistiz. Çin Halk Cumhuriyeti ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, halkımızın dostlarıdır. Onlar, bizden hiçbir menfaat istemeden ve beklemeden halkımızın mücadelesini desteklıyorlar. Onlar Türkiye'den ne üs, ne de askerî tesis istemektedirler. Gene onlar, Türkiye'nin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne aykırı olan hiçbir talepte bulunmamaktadırlar. Biz, onlarla militan bir birlik içinde olduğumuzu her zaman göğsümüzü gere gere söyledik. Ayrıca TİİKP, bütün Marksist-Leninist partilerle eşit şartlarla ve bağımsızlığını koruyarak kardeşçe dayanışma içindedir.

«MİT ajanı, Marksizm-Leninizmin çöp tenekesine atıldığını iddia etmektedir. Bu, gülünç bir iddiadır. Çöp tenekesine atılmış olan bu ajanın efendisi olan Amerikan emperyalizmidir. Onların yıldızı fena halde sönmektedir. Bütün dünyadan gelen haberler, bu MİT ajanının söylediği gibi değildir. MİT ajanının büyük patronu Kamboçya'da çok acıklı bir durumdadır. Kamboçya'daki faşistler de, patronlarının yıkılmayacağını sanıyorlardı. Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi, bütün dünya halklarının elinde bir silahtır, hayat doludur, halklara ışık tutuyor. Bizim halkımıza da ışık tutuyor. Türkiye'nin işçi ve köylüleri, Mao Zedung yoldaşın Kızıl Kitabını yüreklerinin üzerinde taşıyorlar. Aranan yoksul köylülerin ve işçilerin evlerinde artık Marksist-Leninist yayınlar çıkıyor. Bütün dünyada vurulan halk savaşçılarının üzerlerinden Marks'ın, Lenin'in, Stalin'in ve Mao Zedung yoldaşın resimleri ve rozetleri çıkıyor.

«MİT ajanı mensup olduğu sınıfın bütün ahlaki çöküşünü ve düşüklüğünü komünistlerin üzerine atıyor. Kadını

bir mal ve sermaye gibi gören bizzat parababalarıdır. Türkiye'deki ahlâkî yozlaşmayı tahrik ve teşvik eden bugünkü faşist iktidarlardır. Hiçbir Marksist-Leninist yayın organında, seks, esrar ve ahlaksızlık teşvik edilmemiştir. Ama burjuva yayın organları, sinemalar, fotoromanlar hep bunu körüklemektedir. Onlar seks düşkünü ve esrarkeş bir gençlik yaratarak halkımızı uyuşturmaya çalışıyorlar. MİT ajanının bahsettiği 'beyaz kadın ticareti', büyük burjuvazinin meşgalesidir. Kapitalist düzenin bir ekonomik sektörüdür. İhtilalci kadın arkadaşlarımız, tertemiz bir ahlaka sahiptirler. Onlar gencecik yaşlarında fabrikalarda ve köylerde işçi ve köylülerle omuz omuza savaşarak ve çalışarak, emekçi halkımızla kaderlerini birleştiriyorlar. Bundan daha ahlakî birşey olamaz.

«MİT işkencehanelerinde yapılan zulme komünistler fedakarca göğüs germişlerdir. Komünist vakarını ve şerefini korumuşlardır. Onlar, elektrik işkencesinde dahi, 'Yaşasın İhtilalci İşçi Köylü Partisi' diye haykırmışlardır.

«MİT ajanı bizim intihar etmemizi istiyor. Halbuki bizlerin hayatı işçi sınıfının ve halkın malıdır. Yaşayacağız ki, halkımıza hizmet edelim. İntihar, çöküşe giden hakim sınıfların karakteridir. Partimiz militanları ölümden korkmazlar. Ölüm tehditlerini hiçe saydıklarını, bu ajanın patronları da iyi bilirler. Partimiz, ihtilalci proletarya davası uğruna şehitler vermiştir. Bora Gözen, Kasım ve Ali Galip yoldaşlar ve isimlerini öğrenemediğimiz diğer yoldaşlarımız bu şehitlerdir.

«TİİKP halen yaşıyor ve savaşıyor... TİİKP, hatalarından dersler çıkararak yaralarını sarıyor... TİİKP'nin yaşamakta olması, MİT ajanının ona saldırmasından da anlaşılmaktadır. Elli yıldır Türkiye'de komünist hareketin öldüğünü iddia ederler. Halbuki üç gün sonra 10 Eylül'de, Türkiye'de ihtilalci proletarya partisinin Mustafa Suphi önderliğinde kuruluşunun elli üçüncü yıldönümünü kutlayacağız.

«Son olarak şunu beyan etmek isterim: Halkımız, kendisine ihanet edenleri mutlaka cezalandıracaktır. Onlar, halkın adaletinden kurtulamayacaklardır.

«Yaşasın Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi!»

Tutanak şöyle devam etmektedir:

«... Yaşasın İhtilalci İşçi Köylü Partisi dedi. Bu söz üze-

rine salondan hep bir ağızdan 'Kahrolsun Hainler' şeklinde cevap verildi. Aynı kelimeler sanık Doğu Perinçek tarafından tekrarlandığında salonda bulunanlar 'Kahrolsun Hainler ve Zalimler' şeklinde bağırarak cevap verdiler ve susmaları hususunda ikazı dinlemediler.

«Kararı müteakip ... heyet, iddia ve tutanak kâtibi aynı olduğu halde mahsus salonda toplanıldı. On dakika ara verildiği sırada heyet dışarı çıktığında, salondan dışarı atılan sanıkların yüksek sesle Enternasyonal'i söyledikleri ve görevlilere bağırdıkları görüldü.» (Tutanak, s. 170, 173)

Savcılar, Esas Hakkında Mütalaalarında sanıkların bu tutumlarını suçun bir kanıtı olarak ileri sürüyorlar. Savcıların bu tutumu da göstermektedir ki, biz İddianameye esas olan tarihlerdeki fiillerimiz dolayısıyla değil, duruşmalar sırasındaki tutumumuz dolayısıyla yargılanıyoruz ve mahkûm edilmek isteniyoruz.

Yargılama, «Savaş Hali» Hükümleri Uygulanarak Gıyabımızda Yapıldı

Mahkemeniz bu olaydan sonra bizleri ikinci kere salondan çıkardı. Bundan sonra da bir daha duruşmalara alınmadık. Bu uygulamayı, 353 sayılı kanunun 143. maddesine dayandırıyorsunuz. Sıkıyönetim mahkemelerinde uygulanmak için özellikle değiştirilen bu maddenin sonunda, «savaş halinde... birden ziyade duruşmadan çıkarılan sanık ve müdafiler, bir daha duruşmalara katılamazlar» deniyor.

Sanıkların duruşmaya alınmaması, davanın taraflarından birini ortadan kaldırmaktadır. Sanık, tanıklara soru soramayacak, tanık ifadelerine karşı kendini savunamayacak, getirilen delilleri öğrenemeyecek, bunlar hakkında konuşamayacak, kendi lehine deliller getiremeyecek, bilirkişi raporları hakkında düşüncesini belirtemeyecek ve mahkeme önünde savunmasını izah edemeyecek! Ayrıca, mahkeme bütün kararlarını taraflardan birine düşüncesini sormadan alacak! Böyle bir yargılama ancak ortaçağın engizisyon mahkemelerinde görülebilir. Sanığa, işkence al-

tında suçu kabul etmek hakkı (!) dışında hiçbir hak tanınmamaktadır.

Öte yandan sorgudan önce salondan çıkarılan sanığın ifadesinin alınması imkanı dahi ortadan kalkmaktadır. O zaman yapılan duruşmaların ne anlamı kalıyor?

Görülüyor ki, 143. madde hükmü savunma hakkını kökünden ortadan kaldırmaktadır. Anayasanın 11. maddesi bir hakkın özüne dokunulamayacağını belirtir. Bu sebeple 143. madde hükmü Anayasaya aykırıdır.

143. madde hakkında Prof. Faruk Erem şöyle diyor:

> **«Duruşmanın inzibatı kavramının, hukuk ve ceza usulü kanunlarının öngördüğünden ayrı ve ifratı yansıtan uygulamalarına rastlanmaktadır.»** (Yeni Ortam, 16.12.1973)

Gerçekten, 143. maddede yapılan değişiklik, aynı kanunun 47, 150, 152, 159, 160. maddelerinin hükümleriyle açıkça çelişmektedir. Duruşmalar sırasında sanıkların salonda bulunmalarını şart koşan bu maddelerin hükümleri, 143. maddenin uygulanmasıyla çiğnenmiş oluyor. 143. maddeyi uygulamakta bu kadar titiz ve kararlı olan Mahkemenizin, aynı kanunun diğer maddelerini uygulamakta gösterdiği kayıtsızlık dikkat çekicidir.

Ayrıca kanun, iki kere değil, «birden ziyade duruşmadan çıkarılan sanıklar»dan sözediyor. Yani, bir daha duruşmalara alınmamak için iki kere çıkarılmış olmayı şart koşmuyor, takdiri mahkemeye bırakıyor. Nitekim bunun örnekleri görüldü : Dev-Genç davasından iki kere çıkarılmış bulunan birçok arkadaşımız mahkeme heyeti tarafından daha sonra tekrar duruşmalara alındılar. Oysa siz, savunma safhasında bile bizi duruşmalara çağırmadınız. Mahkemeniz, bu tutumuyla, sanıkların savunmalarına tahammülü olmadığını ve kararını çoktan verdiğini göstermektedir.

143. madde daha evvel belirttiğimiz gibi «savaş hali» ile sınırlıdır. Kanunun 250. maddesi ise, savaş halinin bitiminde henüz bitmemiş olan işlemler hakkında barış hali hükümlerinin uygulanacağını belirtiyor. Mahkemenizin «savaş hali» olarak yorumladığı sıkıyönetim kalkalı aylar olduğuna göre, artık normal hükümleri uygulaması gerekirdi.

Aslında, mahkemenizin «savaş hali» konusunda yaptığı ilk kanunsuzluk bu değildir. 10 Ocak 1973 tarihli ilk red dilekçemizi reddederken de sıkıyönetimin savaş hali olduğunu iddia etmiş ve savaş halinde mahkemenin reddedilemeyeceğini gösteren hükmü uygulamıştınız.

Sıkıyönetim mahkemelerinde 353 sayılı kanunun savaş hali hükümlerinin uygulanacağı yolunda faşizm döneminde getirilen hüküm Anayasaya aykırıdır. Çünkü:

1. Anayasa, «savaş» ve «sıkıyönetim» hallerini birbirinden ayrı olarak ele alıyor. Bu durumda her iki halde aynı hükümlerin uygulanması Anayasanın ruhuna aykırıdır.

2. Anayasa, «savaş hali»nin TBMM tarafından ilan edileceğini öngörmüştür. TBMM'nin böyle bir kararı olmaksızın, «savaş hali» hükümlerinin uygulanması Anayasaya aykırıdır.

3. Ayrıca, «savaş hali» bahanesiyle dahi olsa, hakların özüne dokunulamaz. Oysa, gıyabî yargılama veya hakimin reddi imkânlarının ortadan kaldırılması, savunma hakkını **tamamen** yoketmektedir.

Yukarıdaki gerekçelerimizle yaptığımız Anayasaya aykırılık istemlerimiz Mahkemeniz tarafından reddedilmiştir.

Ayrıca şu soruyu da sormak gerekir: Mahkemeniz «savaş hali» hükümlerini uyguladığına göre, kiminle savaşılmaktadır? Düşman kimdir? Mahkemeniz halkın kurtuluşu için mücadele eden bizleri düşman olarak kabul ettiğine göre, bu davaya tarafsız olarak bakabilir mi?

Mahkemeniz bu sorumuza hiçbir zaman cevap verememiş, fakat komünistlere ve halka karşı düşmanlık beslemiş, bütün uygulamasıyla bunu göstermiştir.

Mahkemenizin, bu Anayasaya aykırı hükümlere dayanarak yaptığı kanunsuzluklar saymakla bitmiyor: İlk red dilekçemizi «savaş hali» gerekçesiyle reddetmiştiniz; ikinci red dilekçemizi ise bir başka heyete inceleterek «barış hali» hükümlerine dönmüş oldunuz. Daha sonra da, iki kere salondan atılmamız gerekçesiyle yine savaş haline döndünüz ve bizleri duruşmalara almadınız. Bu tutarsızlığı belirten ve hatalı kararları düzeltmenizi isteyen dilekçemizi

de reddettiniz. Görülüyor ki, Mahkemeniz, savaş veya barış hali hükümlerini, keyfî bir şekilde uygulamaktadır.

Halka ve devrimcilere karşı ilan edildiği açıkça ifade edilen sıkıyönetimde, savaş hali hükümleri uygulanmakta ve bizler düşman ilan edilmekteyiz. Diğer taraftan aynı sıkıyönetimin cezaevlerinde, Türk Silahlı Kuvvetler mensubu «asker kişi» sayılmak suretiyle her türlü zulüm ve baskıyı görmekteyiz.

Bütün bunların tek bir anlamı vardır: Bizlere en ağır zulmü uygulayabilmek için hakim sınıflar, kendi koydukları kanunları dahi çiğnemektedirler. Kanun tanımazlık ve keyfilik faşizmin karakteridir.

Halkın Devrimci Mücadelesi Yargılandığı İçin Duruşmalar Halktan Gizlenmiştir

Bütün sıkıyönetim yargılamalarında olduğu gibi TİİKP davasında da duruşmaların alenî olması ilkesi hiçbir zaman uygulanmamıştır.

Yargılamada aleniyet, duruşmaları her isteyenin, hiçbir engelle karşılaşmadan izleyebilmesi demektir. Aleniyetin tek bir anlamı vardır, o da duruşmaların halka açık olmasıdır. Basın ve yayın organlarının serbestçe haber verebilmeleri de aleniyetin bir parçasıdır. Aleniyet ilkesi sorumlulara bu ilkenin uygulanabileceği şartları sağlamak görevini de yükler.

Aleniyet ilkesinin demokratik bir karakteri vardır. Bu ilke sanık için bir garantidir. Çünkü yargılamayı halkın denetlemesini sağlar. Bu nedenle halkı ezen rejimler, özellikle siyasî davalarda aleniyet ilkesini uygulamıyorlar.

Fakat faşizme karşı mücadele eden halklar, faşistlerin açık bir şekilde yargılanmasını istiyorlar. Portekiz halkı, yüz binlerce kişinin katıldığı mitinglerde faşist işkenceci ve zalimlerin bütün halkın önünde açıkça yargılanmasını ve cezalandırılmasını istiyor. Oysa o faşistler, Portekiz ihtilalcilerini ve sömürgelerdeki millî kurtuluşçuları halktan gizli olarak yargılamışlardı. Devrimciler hakkında verdikleri peşin mahkumiyet kararlarına göstermelik mahkemelerde

kılıf geçirmişlerdi. Portekiz ve sömürge halklarını, seneler-dir sorgusuz sualsiz katletmişlerdi.

Yurdumuzda da sıkıyönetim, üç yıldır aleniyet ilkesini alabildiğine çiğnemektedir. Daha sıkıyönetimin ilk günlerinde yayınlanan bildirilerde, «duruşmaları izlemede sanık yakınlarına öncelik tanınacağı» açıklandı. Görünüşte sanık yakınlarına yardımcı olma izlenimini veren bu açıklamanın, aslında sanık yakınları dışındaki herkese duruşmaları yasaklamak amacını güttüğü ortaya çıktı. Duruşmaları izlemek üzere başvuranlara, başlarının belaya girebileceği hissettirildi. Duruşmaları izleyenlerin fişlendiği söylentisi çıkarıldı. Tabiî bu söylenti, faşist zulüm ve baskısının artmasıyla birleşince, doğrudan doğruya halkın üzerinde bir tehdit halini aldı.

Sanık yakınları da baskıların dışında kalmadılar. Yakınlarımız, bu davayı izleyebilmek için bin türlü yokuşa sürüldü. İki fotoğraf ile birlikte duruşmadan bir gün önce ta Mamak'taki Komutanlığa müracaat etmek, alınan izin belgesiyle ertesi gün iki-üç vasıta değiştirerek Tümen kapısına gelmek ve eğer kontenjan dolmadıysa duruşmayı izleyebilmek!

Şehir içinde Sıkıyönetime mahsus duruşma salonları olduğu halde, TİİKP davası için 28. Tümen içinde özel bir salon hazırlanmıştır. Diğer bütün engeller olmasa bile, şehir dışında askerî bölge içinde bir baraka kurup «isteyen gelsin» demek, aleniyeti çiğnemek için yeterlidir. Ayrıca, salonda en az yüz kişilik bir dinleyici topluluğunu alabilecek kadar yer varken en fazla on kişi alınmakta ve sanık yakınları dışında hiç kimse duruşmaları izleyememektedir. Sadece üç-beş yakınımızın duruşmalara alınması, yapılan kanunsuzluğu gizleyebilmek içindir. Bu suretle gerçeğe aykırı olarak duruşmaların açık olduğu izlenimi yaratılmak istenmiştir.

Basın ve yayın organları da sıkıyönetimin sansür ve baskısı altında tutuldu. Mahkeme haberleri Savcılar tarafından hazırlandı ve basına hakim sınıfların propaganda aracı olan Anadolu Ajansı vasıtasıyla verildi. Anadolu Ajansının verdiği haberlerin dışında kendi kaynaklarından al-

dıkları haberleri yayınlamak isteyen gazeteler açıkça tehdit edildi. Bu tehditler sonraları gazetelerde de yazıldı. Bunları artık herkes biliyor. Yine birçok gazeteci sıkıyönetim komutanlıkları tarafından duruşmalara sokulmadı. **Yenigün** ve **Barış** gazetelerinin TİİKP davasını izlemek için Sıkıyönetim Komutanlığına yaptıkları müracaat reddedildi. Bu gazeteler bunu açıkça yazdılar.

Öte yandan, haber tekelini elinde tutan Anadolu Ajansı, uzun süre bu dava hakkında faşizmin işine gelecek bir haber bulup veremedi. Bir yıldan fazla bir zaman boyunca, iki-üç ayda bir «TİİKP davasına devam edildi» cinsinden iki satırlık haberler yayınlayan Anadolu Ajansı, MİT'in hizmetine giren hain Halis Özkan'ın ve Turan Yılmaz'ın TİİKP'ye ve Marksizme küfreden dilekçelerine dört elle sarıldı. Ajansın etraflı olarak verdiği bu dilekçeleri gerici gazeteler büyük manşetlerle yayınladılar.

Yine Anadolu Ajansı, 1973 Ağustos ayı içinde mahkemede okunan bir belgeyi ve bu belge hakkında konuşan bir arkadaşımızın sözlerini, tamamen tahrif ederek dört ay sonra Aralık ayında piyasaya sürdü. Oysa o tarihte sanıkların büyük çoğunluğu duruşmalara dahi alınmamaktaydı. TİİKP Davasını bir yıl boyunca unutturmaya çalışanlar, Aralık ayında tahrifat ve karalamalarla dolu haberler çıkarmak telaşına düşmüşlerdir. Bu olayın bir başka yönü de, Mahkemenizin ve Savcıların ihtilalcileri karalama kampanyasına fiilen katıldığını göstermesidir. Yalnız dava dosyasında bulunan bir belgeyi basına vermenizin başka bir anlamı yoktur.

Biz, Anadolu Ajansı vasıtasıyla tezgahlanan hakkımızdaki yalan kampanyasına karşı kanunî yollara başvurduk. Arkadaşımız Doğu Perinçek'in yazdığı tekzip metinleri Sulh Ceza Mahkemesi tarafından önce kabul edildiği halde, baskılar sonunda karar değiştirildi.

Yine Halil Berktay'ın gazetelere yazdığı düzeltme mektupları önce 4. Kolordu Komutanlığı tarafından «Gazetelere mektup yollayamazsınız» diye geri çevrildi. Daha sonra yazılan tekzip metinleri, 4. Kolordu Komutanlığınca ilgili mahkemeye üzerine şu not düşülerek gönderildi:

> «... **Tekzip müessesesinin hudutları aşıldığı ve propaganda gayesiyle hareket olunduğu hususunda kanaat hasıl olmakla...»** (4. Kor. Komutanlığının Ankara Sulh Ceza Mahkemesine gönderdiği 27.12.1973 gün ve 73-6678-7 sayılı yazısı)

Görüldüğü gibi 4. Kolordu Komutanlığı, sivil mahkemeleri de sıkıyönetim mahkemeleri gibi kendi astı olarak kabul ediyor ve talimat gönderebiliyor. Hukuken tamamen bağımsız olması gereken sivil mahkemelere böyle talimatlar yazanlar, kendilerine bağlı sıkıyönetim mahkemelerine kim bilir ne emirler vermektedirler!

Halil Berktay, daha sonra bütün bu kanunsuzlukları bir şikayet dilekçesiyle Millî Savunma Bakanlığına duyurdu ve sorumlular hakkında kanunî takibat yapılmasını istedi. Genel Kurmay Başkanlığından gelen cevap şöyle başlıyordu:

> «... **bu davanın sanıkları daima propaganda maksadıyla hareket ettiklerinden...»**

Bu cevabın tam metnini ve tarih ve sayısını veremiyoruz; çünkü cezaevi idaresi diğer bütün resmi yazışmalarda olduğu gibi, bu cevabın metnini de bizden gizlemiş, sadece muhtevasını sözlü olarak bildirmiştir. Sanıklara verilen cevabın gizlenmesi, hiç şüphesiz kanunî müracaat yollarına gidilmesini önlemek amacını gütmektedir.

Bütün bunlar sıkıyönetim mahkemelerindeki yargılamayı halktan gizlemek için ne gibi kanunsuzluklara gidildiğini göstermektedir.

Tahkikatı Genişletme Taleplerimizin Reddedilmesi, Hakkımızdaki Hükmün MİT İşkencehanelerinde Verildiğini Göstermektedir

Mahkemeniz, bütün yargılama boyunca sürdürdüğü kanunsuz tutumunu tahkikatı genişletme safhasında da devam ettirdi. Toplam olarak tesbit edebildiğimiz seksen iki talepten yetmiş dört tanesini reddettiniz.

Tahkikatı genişletme taleplerimiz esas olarak şu hedeflere yönelmişti: Hazırlık ifadelerinin işkenceyle alındığını ispatlamak, birçok emniyet ifadesi üzerindeki polis im-

zasının sahteliğini kanıtlamak ve dava dosyasındaki el yazılı belgeler hakkında adlî ekspertiz incelemesi yapılmasını sağlamak.

İşkenceyle alınmış ifadeler hukuken geçerli değildir ve bunu ispatlamak sanığın hakkıdır. Bu konudaki delillerimiz ve tahkikat taleplerimiz iddia ve suçlamayı çürütecek kuvvette olduğu halde Mahkemeniz bunları reddetmiştir.

Birçok arkadaşımız tahkikatı genişletme taleplerinde kendilerine işkence yaparak ifade alan MİT ve emniyet mensuplarının isimlerini belirttiler ve dinlenmelerini istediler. Bu taleplerin hepsi reddedildi. Yine birçok arkadaşımız kendilerine işkence yapıldığını görenlerin tanık olarak dinlenmesini talep ettiler. Bu taleplerimizi de reddettiniz. Öte yandan aradan iki yıl geçmesine rağmen hâlâ duran işkence izlerinin tesbiti için yaptığımız Adlî Tıbba sevk istemlerimiz de kabul edilmedi.

Mahkemenize ifadelerimizin geçersiz olduğunu ispatlayacak başka taleplerde de bulunduk: Duruşma tutanaklarında yazıldığı gibi, avukatlarımız 42 ifadenin altındaki imzaların sahte olduğunu tesbit etmişler ve mahkemenize bunu bildirerek bilirkişi incelemesi istemişlerdir. İfade tutanaklarında aynı emniyet görevlisine ait olarak gözüken imzaların birbirini tutmadığı, avukatlarımızın sağladığı uzman raporlarıyla belgelenmiştir. Ayrıca ifadelerimizin altındaki ismi yazılı kimseler, ifadelerimizi alan şahıslar değildir. İfadelerimizi alan şahısların kimliğini gizleme gayreti, bu şahısların birer işkence uzmanı olmasından ileri gelmektedir. Mahkemeniz de bu gerçeği örtbas etmek için gerekeni yapmış ve tahkikatı genişletme taleplerimizi reddetmiştir. Bu tutum, ne pahasına olursa olsun, bu ifadelere dayanarak hakkımızda hüküm vermeye kararlı olduğunuzu göstermektedir.

Dava dosyasında bulunan belgeler üzerinde yapılmış olan tahrifat, tahkikatı genişletme taleplerimizin diğer önemli konusunu teşkil ediyordu. Mesela, el yazısıyla kaleme alınmış birçok belgenin bazı arkadaşlarımıza ait olduğu iddia ediliyor. Bilirkişi tarafından incelendiği takdirde, bu yazıların aynı elden çıkmadığı anlaşılacaktır. Bu hususun

tesbiti MİT ifadelerinde bu yazılara yapılan bazı atıfların da gerçekle ilgisi olmadığını ortaya koyacaktır. Ama mahkemeniz bu yoldaki taleplerimizi de reddetmiştir.

Tahkikatı genişletme safhasında öne sürdüğümüz bu taleplerin önemini ve haklılığını belirtmek için bu örnekleri daha da çoğaltabiliriz.

Mahkemeniz, tahkikatın genişletilmesi taleplerimizi reddederken «davanın aydınlanmasıyla doğrudan ilişki görülmediği» ve «iddia ve isnadın sadece sayılan sebeplere istinat etmediği» (Tutanak, s. 262) gerekçelerini ileri sürdü. Reddedilen 74 talebimizin hepsi de davanın en canalıcı noktalarını aydınlatabilecek ve iddiaları çürütebilecek değerdedir. Diğer taraftan, sanıkların «iddia ve isnadın» bir kısmını çürütmek hakları da vardır. Mahkemeniz iddiaların bir kısmını çürütmemize dahi imkan tanımazken, iddiaların tamamını nasıl çürüteceğiz? Kaldı ki, Heyetiniz bu tutumuyla iddialar hakkında peşin kanaat sahibi olduğunu da ortaya sermiştir.

Tahkikatı genişletme taleplerimizin red gerekçelerinden birini de duruşma tutanaklarından şöyle tesbit ediyoruz:

> «... **tevsii tahkikat taleplerinin bu safhanın başlamasından üç ay sonra ileri sürülmeleri, taleplerin ciddiyetini ispatlamaktan ziyade son zamanlarda çıkarılacağı yaygın hale gelen af kanunu vesilesiyle zaman kazanıp, duruşmayı sürüncemede bırakmaya matuf olduğu kararına varıldığından...**» (Tutanak, s. 262)

Mahkeme, bunu nereden çıkarmıştır? Mahkemeler bir talebin haklı olup olmadığına, muhtevasına bakarak karar verirler. Oysa heyetiniz, birtakım gerçek dışı gerekçeler icat ederek en haklı taleplerimizi reddetmiştir. Tahkikatı genişletme taleplerinin bu safha başladıktan üç ay sonra yapılamayacağı yolunda bir usul hükmü mü vardır? Tam tersine, sanık bütün yargılama boyunca tahkikatın derinleştirilmesini isteyebilir. Ayrıca taleplerimizin o tarihte yapılmasının önemli sebepleri vardı: Her şeyden evvel, Mahkemenizin kanunları çiğnemekten vazgeçip taleplerimizi dinlemek için bizleri duruşmaya almasını bekledik. Tahkikatı ge-

nişletme taleplerimizin çoğu halen dava dosyasında bulunan belgelerle ilgili idi. Bu belgelerin fotokopilerinin çekilmesini yasakladınız. Bu belgeleri duruşmada bize göstermediniz. Avukatlarımıza bu belgeleri incelemeleri için haftada ancak yarım gün imkan tanıdınız. Bütün bu şartlar altında, **üç ay** sonra tahkikatı genişletme talebinde bulunmamızla af kanunu arasında hiçbir bağlantı yoktur. Aslında Mahkemeniz bu gerekçe ile kendi niyetini ortaya koymuştur.

Sanıkların kendi lehlerine delil getirmeleri önlendiğine göre, yapılan yargılama neyi ifade etmektedir? Bu olay da göstermektedir ki, bizler hakkındaki hüküm, MİT işkencehanelerinde çoktan verilmiştir. Çünkü orada işkenceyle alınan gerçek dışı ifadeler dışında hiçbir delil kabul edilmemektedir.

Burada Mahkum Edilmek İstenen,
İhtilalci Fikirlerimiz ve
Yurdumuza ve Halkın Davasına Olan Bağlılığımızdır

Savcılar, Esas Hakkında Mütalalarında şöyle diyorlar:

> **«Sanıklar... ifade vermeyeceklerini belirten ve mahkeme huzurunda okuyup, mahkemeye tevdi ettikleri dilekçelerinde, vs sebeplerle verdikleri bir kısım dilekçelerinde açıkça TİİKP'nin mevcudiyeti, tesis ve teşkili, maksat ve gayeleri, çeşitli faaliyetleri, Tüzük, Program vs, kararları ve ferdî çalışmaları ve ideolojileri ile ilgili açıklamalar yapmışlar red ve cerh ettikleri ifadelerinin doğruluğunu bu suretle bir kere daha ve Mahkeme huzurunda ikrar ve itiraf etmişlerdir.»** (EHM, s. 14-15)

Öncelikle belirtelim ki, sanıkların «TİİKP'nin tesis ve teşkili», «çeşitli faaliyetleri» ve sanıkların «ferdî çalışmaları» konusunda mahkeme önünde bir beyanları yoktur. Bütün dilekçelerimiz ve mahkeme tutanakları bunun kanıtıdır.

TİİKP'nin mevcudiyetinden ise, sıkıyönetim komutanlarından gerici parti liderlerine kadar herkes sözetmektedir. Bunu belirtmek suç olamaz. TİİKP yaşamakta ve mücadelesine devam etmektedir.

TİİKP'nin ideolojisine, maksat ve gayelerine gelince: Bunların belirtilmesi ile, suç iddiası arasında hiçbir bağlantı yoktur. Savcılar bütün gayretleriyle bizlerin Marksizm-Leninizme inandığımızı ispat etmeye çalışıyorlar. Oysa biz, inançlarımızı esasen açıkça savunuyoruz ve savunmaya devam edeceğiz.

Savcılar bir kısım arkadaşlarımızın mahkemede «komünist ihtilalci» olduğunu belirtmelerini, mahkemeye verdiğimiz dilekçelerimizdeki fikirlerimiz ve cezaevinden yakınlarımıza yazdığımız mektupları, suç delili olarak gösteriyorlar. Suç delili olarak Esas Hakkında Mütalaaya alınan bazı sözlerimiz şunlardır:

> **«Ben bir işçiyim, fabrikada işverenlerin işçiler üzerinde nasıl baskı ve zulüm uyguladıklarını gördüm... Sıkıyönetim işçiler ve bütün halkımız üzerinde büyük baskı ve zulüm uyguladı, işçilerin en haklı isteklerini bastırmak için patronların safında yeraldı... Bugünkü fikirlerimi bu mücadele içinde edindim...»** (Hayrettin Şahman, 8.2.1973, EHM, s. 28)
>
> **«Ben burada fikirlerimden ötürü ve halkın safında yeraldığım için yargılanıyorum.»** (Mütalaaya sadece bu cümle alınmış. Yurdanur Atadan, 8.3.1973, EHM s. 47)
>
> **«Ben halkların kardeşliğini savunduğum için yargılanıyorum ve bu yüzden hakim sınıfların faşist baskılarına maruz kaldım... Bugün Kürt milliyeti üzerindeki baskılar katmerlidir. Emperyalizmin ve yerli gericilerin ağır sömürüsüne ek olarak, hakim Türk burjuvazisinin ırkçı faşist eritme politikasının bir sonucu olan ulusal baskılarm altındadır...»** (Bedri Gültekin, 9.12.1973, EHM s. 35)
>
> **«Ordu içinde de Amerikan emperyalizminin saldırgan askerî örgütünün NATO generallerinin emrinde olmaya, tüm ikili anlaşmalara ve yabancı üslere karşı çıktığım; erleri ve astları ezmeye dayanan gerici ve faşist disiplini uygulamadığım; bir avuç parababasının, zalim toprak ağalarmm, kan emici tefecilerin çıkarına Türkiye halklarının bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini ezme aracı olmayı kabullenmediğim için bugün burada yargılanmaktayım...»** (Alaattin Sevimli, 13.2.1973, EHM. s. 39)

«Ekmeğini alnının teriyle kazanan bir işçi ve sınıfının bilincine ermiş bir proletarya ihtilalcisi olarak halkın kurtuluşu yolunda çalışmaktayım. Elbette ki burjuvazi, beni de bütün işçi sınıfı öncüleri gibi yargılamak isteyecektir...» (Rıfat Işık, 8.3.1973, EHM s. 44)

«Biz de buna karşılık proleter kültürümüzü sonuna kadar sabır ve azimle geliştirerek o kokuşmuş burjuva kültürünü ta yerin dibine garkederiz ve bunda da kararlıyız.» (Hulki Akbaş, 5.9.1973, EHM s. 78)

Bütün bunlar, bizim düşüncelerimizi ve inançlarımızı yansıtan belgelerdir. Bunların suç kanıtı olarak Esas Hakkında Mütalaaya alınması, burada fikir ve inançlarımızın yargılandığını açıkça gösteriyor.

Esas Hakkında Mütalaada bütün sanıkların durumunun tek tek ele alınması, haklarındaki delillerin incelenmesi ve iddia edilen suçla ilgilerinin belirtilmesi gerekirken Savcılar bunu da yapmıyorlar. Birçok sanığın isminden bile bahsedilmiyor. Savcıların mantığı şudur:

- TİİKP mevcuttur.
- Sanıklar ihtilalci düşüncelere sahiptirler.
- Öyleyse sanıklar bu Parti'nin faaliyetlerini sevk ve idare ve tanzim etmişlerdir.

Bu nasıl bir mantıktır? Sebep ve sonuç arasında hiçbir bağ ve ilgi yoktur.

Savcılar, «kasıt ve niyetimizin» ifadesi olarak bizim mahkemelerdeki sözlerimizi ve cezaevinden yazdığımız mektupları gösteriyorlar. Oysa, hakkımızdaki iddialar tutuklanmadan önceki fiillerimiz dolayısıyladır. Buna rağmen mahkemedeki sözlerimiz ve mektuplarımızın suç kanıtı olarak gösterilmesi, bizim bugünkü tutumumuz dolayısıyla mahkum edilmek istendiğimizin en açık delilidir.

Proletarya ihtilalcilerinin siyasî inançlarından dolayı mahkum edilmesi, faşist diktatörlüklerde görülmektedir. Halkın teşkilatlanmasını ve devrimci fikirlerin yayılmasını önlemek amacıyla, Mussolini İtalyasından alınan faşist 141 ve 142. maddeler dahi siyasî inanç ve kanaatleri mahkum edememektedir. Savcılar, proletaryanın ve halkın mücadelesine karşı Mussolini kanunlarını dahi yeterli görmemektedirler.

Mahkemeniz de, gerek tahliye politikası, gerek buraya kadar açıkladığımız tutumuyla Savcılardan farklı olmadığını göstermiştir.

Savcıların, Marksizm-Leninizme olan inancımızı ispat çabaları gereksizdir. Çünkü biz, Marksizm-Leninizme olan sarsılmaz bağlılığımızı her zaman açıkça belirttik ve şimdi bir kere daha belirtiyoruz. Mussolini kanunlarının ceza tehditleri, bizim proletaryanın ihtilalci düşüncesi ve davası uğruna mücadele azmimizi sarsamaz.

Şimdi Savcıların bütün iddia ve ithamlarına cevap verecek ve düşüncelerimizi savunacağız.

HALKIMIZ TARİH BOYUNCA ZULME KARŞI NİCE MÜCADELELER VERMİŞ YİĞİT BİR HALKTIR

TİİKP, proletarya diktatörlüğünü kurmak ve kapitalizmi yıkarak sosyalizmi gerçekleştirmek amacını programında belirtmiştir. Bizler de burada, proletarya diktatörlüğü uğruna mücadele etmekle suçlanıyoruz. Evet, biz bir avuç işbirlikçi zalimin halkımız üzerindeki gerici diktatörlüğünü yıkmak, onun yerine işçi sınıfı önderliğinde demokratik halk iktidarını kurmak ve durmaksızın proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmek için mücadele ediyoruz. Esasen tarihin gelişimi bu yöndedir.

Uzun bir feodal geçmişi olan ülkemiz, 19. yüzyılın başlarında, Avrupa kapitalizminin yarı-sömürgesi haline geldi. Bugün, Amerikan emperyalizminin boyunduruğu altında geri bir tarım ülkesi olan yurdumuz, bağımsızlık ve demokrasiye mutlaka kavuşacaktır.

Savcılar, tarihin bu önüne geçilmez akışını durdurmaya çalışan hakim sınıflara hizmet etmekle yetinmiyorlar. Kendilerini feodal çağın sultanlarını savunmakla da yükümlü sayıyorlar. Fatihler, Yavuzlar ve Kanunîler gibi feodal zalimlerin, «Türk tarihini yapanlar» olduğunu iddia ederek halkımızı hor görüyorlar. «Üstün ırk», «üstün millet» teorileriyle hem Osmanlı aristokrasisinin diğer halklar üzerindeki tahakkümünü, hem de bugünkü işbirlikçi hakim sınıf-

ların Kürt milleti üzerindeki tahakkümünü savunuyorlar ve faşizme ideolojik dayanak arıyorlar.

Millî Kurtuluş zaferinde dökülen kanlar henüz kurumamışken, Mahmut Esat Bozkurt, İzmir İktisat Kongresinde şöyle diyordu:

> **«... hakimiyeti milliye hakkını sâbık tâcidarlarımız ellerine geçirerek kendilerine maletmişler ve Türk milleti, bütün bir tarih içinde uzun asırlar, firavunların ehramlarına kırbaç darbeleri altında taş çeken esirlerden daha bedbaht bir hayat geçirmiştir.»**

İşte, Cumhuriyeti gerçekleştiren Kurtuluş Savaşının fikriyatı!

Ve işte, elli yıl sonra sultanları savunan Cumhuriyet Savcıları!

Hem Fatih, Yavuz, Kanunî gibi zalimlerden, hem de halktan yana olmak mümkün değildir! Hem Sunay-Tağmaç çetesinden, Erim ve Melen iktidarlarından yana olmak, hem de halkını ve yurdunu sevmek mümkün değildir! Türkiye'de 12 Mart'tan sonra kurulan iktidarlar, köylüye sözümona toprak vadettiler. Ama sömürü ve zulümden, çizmeli-kamçılı bir yönetimden, komando dayağı ve jandarma dipçiğinden başka birşey vermediler. Onun için biz, Askerî Savcıların, köylülerimizi yüzyıllar boyu ezmiş olan Osmanlı feodallerini göklere çıkarmasına hiç şaşmıyoruz.

Orta Asya göçebe kabilelerinden ve Arap-İslâm feodalitesinden Osmanlı devletine kadar uzanan gelişme çizgisi, her adımda, hakim sınıfların gaddarlığı ve emekçi halkın mücadelesiyle doludur. Ortaçağın geri ekonomik şartlarının doğurduğu dağınıklığa ve bilimsel bir ideolojiye sahip olmamalarına rağmen, sömürü ve zulmün olduğu her yerde, halk yığınları zalimlere karşı birleştiler ve mücadeleye atıldılar. İlkel toplumun eşitlikçi geleneklerini yaşattılar ve yüzyıllar sonra gelecek olan Komünizmin müjdecisi oldular. Toplumları ilerleten, yarınları yaratan, emekçi yığınların bu mücadelesidir.

Varsın, Askerî Savcılar, tarihteki bütün zalimlerin, sömürücülerin, işkencecilerin yanında yer alsınlar! TİİKP'nin yeri,

Kadılar, müftüler fetva yazarsa
İşte kement, işte boynum asarsa
İşte hançer, işte kellem keserse
Dönen dönsün, ben dönmezem yolumdan

diyen emekçi yığınların, halk isyancılarının safıdır.

İhtilalci mücadelemizin, halkın bağrında derin kökleri vardır. Biz, kitlelerin yüzyıllardır özlediği toprak ve hürriyet, eşitlik, bağımsızlık ve sosyal kurtuluş için, Komünizm davası için savaşıyoruz. Halkımızın yüzyıllardır gösterdiği fedakarlık ve kahramanlıklarından güç alıyoruz. Bağımsızlığına düşkün, hürriyet uğruna tarih boyunca nice mücadeleler vermiş halkımızın kurtuluşu için çalışıyoruz.

Askerî Savcıların iddialarına karşı, halkımızın devrimci geçmişini savunacak ve TİİKP Programının dayandığı tarihi gerçekleri açıklayacağız.

Orta Asya'da Kabile Toplumunun Çözülüşü

Feodal ilişkiler, daha Orta Asya'da iken, Türk toplulukların bağrında filizleniyordu. MÖ 8. yüzyıldan itibaren Orta Asya'da sık sık kurulup dağılan Hunlar, Göktürkler, Uygurlar gibi kabile konfederasyonları, hakim ve tabi kabileler şeklinde örgütlenmişlerdi. Kan bağları çözülüyor, toplum gitgide «akbudun» denilen beyler ile «karabudun» denilen çoban halka ayrılıyordu. At, sığır, koyun ve deve sürülerinden ibaret olan servet, göçebe aristokrasisinin elinde toplanıyordu. Bozkır kabilelerinin beyleri, zamanla kendi çevrelerine özel maiyetler topladılar. Zenginliklerini arttırmak için giriştikleri yağma savaşları, başlı başına bir ekonomik faaliyet haline geldi. Engels; kabile toplumunun bağrında sınıfların belirdiği, ama henüz halktan ayrı bir silahlı gücün yaratılmadığı ve bütün kabile halkının silahlı olduğu bu gelişme düzeyini «askerî demokrasi» diye adlandırıyor.

Toprak, hâlâ özel mülkiyet konusu değildi. Marks'ın belirttiği gibi, sürüleri mülk edinen çoban kavimler için toprak, ilkel sınırsızlığı içinde kalıyordu. Gerçi zamanla, göçebe aristokrasisinin yükselmesine bağlı olarak, kabilenin

otlaklar üzerindeki ortak tasarruf hakkı da beylerin toprak üzerindeki hakimiyetine dönüştü. Fakat bu hakimiyet, başlangıçtaki ortak tasarruf biçiminden sıyrılmadı. Bu durumda olan göçebe halklar, yerleşik toplumları boyundurukları altına aldıklarında, ilk önce topraklar görünüşte bütün istilacı kavmin mülkiyetine geçiyordu. Daha sonra yeni teşekkül eden feodal-merkezî otorite, toprakları beylerin ve maiyet adamlarının tasarrufuna veriyordu. Bu usul, «mirî mülkiyet» denilen feodal mülkiyet biçiminin ve «dirlik» dağıtma sisteminin ilkel şeklidir.

Türk İstilalarından Önce
Ön Asya'da İslam Feodalitesi

MS 7. yüzyıldan itibaren Ön Asya'nın tarihi, çeşitli göçebe istilalarının yerleşik feodal toplumları boyunduruk altına almasından doğan gelişmelerin tarihidir.

Bu istila dalgalarından ilki olan göçebe Araplar, 7. ve 8. yüzyıllarda, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın geniş alanlarını hakimiyetleri altına aldılar. Bizans ve İran'dan devraldıkları feodal kurumları geliştirerek, İslam feodalitesinin çeşitli şekillerini ortaya çıkardılar.

Araplar, istila ettikleri ülkelerde, halkı toprağa bağlayarak çeşitli vergilerle sömürmeye giriştiler. Bedevî aristokrasisi, fethedilen toprakları «iktâ» denilen malikânelere bölerek paylaştı. İktâ sahipleri, toprağı işleyen köylüler üzerinde feodal bir aristokrasi meydana getirdiler. Köylüler, bu aristokrasinin baskısı altında giderek hürriyetlerini kaybettiler. Toprağa bağlı serfler haline getirildiler. Halife Ömer'in, Heyetinizin arkasında asılı duran, «Adalet mülkün temelidir» sözü, teşekkül eden devletin özel mülkiyete ve emekçilerin sömürülmesine dayandığını ifade ediyordu.

Tamamen tüccar ve aristokrat olan Emevîler zamanında, hakim sınıfların hayatında debdebe ve israf hızla arttı. Abbasîler devrinde ise İslam devleti, tam bir feodal doğu despotluğu haline geldi. Halkın öfkesinden korkan halifeler ve asiller, yüksek duvarlarla çevrili saraylarına çekilip, etraflarına devşirme hassa orduları topladılar. Şefik Hüsnü şöyle diyor:

«Halife sarayının ihtişam ve debdebesi, saray mensuplarının, şehirli zenginlerin sefahat ve israfı, biçare köylü ailesinin kuru ekmeğinden keserek ödediği vergilerle ve angaryayla sağlanıyordu.» (Aydınlık, Sayı 10, 1 Kasım 1922)

Büyük feodal mülkiyetin gelişmesi ve İslam devletinin halkı gitgide daha fazla baskı altına alması, emekçi yığınların tepkisiyle karşılaştı. Feodal toplumdaki sınıf mücadeleleri, İslâm'ın farklı mezhepleri arasındaki mücadeleler görünümüne büründü. Şehirlerde toplanan hakim sınıflar, büyük toprak sahipleri, yüksek memurlar, tüccarlar ve yeni feodalleşen, bir kısım kabile beyleri, Sünnîliği benimsiyorlardı. Bunlara karşı ezilen köylüler ve göçebeler, çeşitli Batınî mezheplerinde toplanmaya başladılar. Feodal parçalanmanın yaygınlaşması da, sınıf mücadelesinin yükselmesi için elverişli şartlar yaratıyordu. 8. yüzyılın ortasında Şiîlerin Emevîleri deviren mücadelelerinden sonra, 9. ve 10. yüzyıllar, feodal zalimlerin tahtlarını sarsan muazzam ayaklanmalara sahne oldu.

İslam toplumundaki sınıf mücadelelerinin kökleri, aslında çok daha eskidir. MS 6. yüzyılın başlarında İran'da, mal ve mülkün ortaklaşa kullanılmasını emreden Mazdak dini, ezilen halk içinde geniş taraftar toplamıştı. Sasanî hakim sınıfları, Mazdakçılığı bastırabilmek için, 400 bin kişiyi katlettiler. Ama bu zulüm dahi, özel mülkiyetin getirdiği yoksulluk ve sefalete karşı halk yığınlarında kök salan kollektivist düşünceyi silemedi. Mal ve mülkün ortak olması düşüncesi, sömürü ve zulmün ağırlaştırdığı şartlarda tekrar tekrar filizlendi.

İslam feodalitesinin, eski Sasanî feodalitesinden farksız bir hal alması karşısında, eski Mazdakçılık, Babek adında, bir Müslüman tarafından İslâmî bir görünüm altında tekrar canlandırıldı. Babek taraftarları, hakim sınıflara karşı gizli bir şekilde örgütlendiler ve halifeliğe karşı ayaklandılar. Uzun yıllar süren isyan sonunda, Babek yakalanıp hakim sınıflar tarafından Bağdat'ta idam edildi.

Babek isyanı devam ederken, Basra ve çevresindeki zenci liman ve toprak köleleri de, büyük toprak ve köle sa-

hiplerine karşı ayaklandılar. İsyancılar, ayaklanmanın başarıya ulaştığı yerlerde büyük sermaye sahiplerini öldürüyor, mülklerini ve tarlalarını yakıyor, kölelerini azat ediyorlardı. On beş yıl süreyle üzerlerine gönderilen halife ordularını bozguna uğrattılar. Halkın bağrına bastığı ihtilalcileri, tarihin her döneminde korkunç görmüş olan hakim sınıflar, isyancıların önderi Ali'ye «El Habîs» adını verdiler.

Zenci isyanının hemen ardından, 874 yılında, büyük Karmatî ayaklanması patlak verdi. Bir Batınî mezhebi olan Karmat taraftarları, zengin ve yoksul ayırımını doğuran özel mülkiyetin kalkmasını istiyorlardı. Başlangıçta Karmatîler, özlemlerinin mücadele etmeksizin gerçekleşebileceğine inanıyor, kendi dışlarından bir kurtarıcı, bir Mehdi bekliyorlardı. Fakat hakim sınıfların zulmü ve şiddeti, onlara da kurtuluş için ayaklanmaktan başka yol olmadığını öğretti. Halifeliğe karşı Karmatî ayaklanmaları yüz yıl kadar sürdü. Zenginlerin malları, köylüler ve göçebeler arasmda bölüştürülüyor, isyan bölgelerinde toplum işleri demokratik kurullarda halledilîyordu.

Bu ayaklanmalar bastırıldıktan sonra da, ezilen yığınlar içinde yaydıkları ihtilalci düşünceler, her çağda halkın kalbinde yaşamaya ve toplumun gelişmesini derinden etkilemeye devam etti. Bu zengin mücadele tecrübesi, Selçuklu ve Osmanlı devletlerindeki isyanların mayasını meydana getirdi.

Oğuzların Ön Asya'yı İstilası ve Selçuklularda Feodal Devlete Sıçrayış

MS 8. yüzyıldan itibaren, Batı Türkistan'da tarımın ve yerleşik hayatın yayılması, İslamiyetin kabulüyle elele yürüdü. Toprağa yerleşen aristokrasi ve tüccarlar, İslam hakim sınıflarının ideolojisi olan Sünnîliği benimsediler. Sir-i Derya Oğuzlarında boylar şeklindeki kabile teşkilatlanması, 10. yüzyılın başında artık kan bağını değil, aynı beye tabi olan toplulukları ifade ediyordu. Toplum yüksek, orta ve aşağı sınıflara ayrılmıştı. Yerleşik tarım, meta üretimi ve ticaret geri olduğu için, kölelik önemsiz durumdaydı. Esas sömürülen kitleyi, çoban halk meydana getiriyordu. Oğuz asil-

leri, kalabalık özel maiyetlere sahiptiler. Türk aristokrasisinin etrafında yavaş yavaş bir Sünnî ulema zümresi toplandı. İslam dünyasındaki sınıf mücadeleleri, askerî demokrasiden devlete geçiş içinde bulunan göçebe ve yerleşik Türk topluluklarında da belirmeye başladı. Kaşgarlı Mahmut'un naklettiği,

«Yer baskısı dağ, budun baskısı bey»

sözü, beylerin sömürüsünün halkın üzerine bir dağ gibi çökmekte olduğunu gösteriyor.

Gerek nüfus artışı ve otlakların daralması, gerekse doğudan gelen kavimlerin baskısı sonucu, Sir-i Derya Oğuzları 11. yüzyılın ortalarından itibaren dalgalar halinde Yakın Doğuya göçettiler. Yerleşik İslam ülkelerine hakim olan Türk topluluklarındaki sınıf farklılaşmasının derinleşmesi, Türk-İslam devletlerinin kurulmasına yolaçtı.

7. yüzyıldaki Arap istilasından sonra İslam devletinin kuruluşu gibi, Selçuklu devletinin kuruluşu da, büyük feodal mülkiyetin istilacıların eline geçmesi, eski hakim sınıflar ile ittifak ve aşiretler halkının silahtan tecrit edilmesi temeli üzerinde gerçekleşti.

İstiladan sonraki ilk zamanlarda, Oğuz aristokratları, yerleşik halkları baskı altında tutabilmek için, istilacı kavmin bütününden meydana gelen bir silahlı güce dayanıyorlardı. Feodal devletin güçlenebilmesi için, aşiret örgütlenmesinin ve askerî demokrasinin dağıtılması, toprak üzerindeki hakimiyetin derinleştirilmesi zorunluydu. Selçuklular, fethedilen toprakları Türkmen aşiret beylerine iktâ olarak dağıtmaya giriştiler. Bu yolla aşiret toplulukları parçalanıyor ve zayıflatılıyor, yağma ve talan yasaklanıyor, Türkmenlerin bir kısmı düzenli asker haline getirilirken bir kısmı da toprağa bağlanıyor ve serfleştiriliyordu. Eski kabile aristokrasisi, yerleşik halkın tepesinde yeni bir feodal aristokrasi haline geldi.

Bununla beraber, Selçuklu aristokrasisinin toprak üzerindeki hakimiyetinin henüz nisbeten zayıf olması, iktâ alan aşiret beylerinin sultanla ilişkilerinin çok gevşek olmasına yolaçıyordu. Büyük iktâlar, bağımsız küçük beylikler gibiydi. Bu durum, Büyük Selçuklu aristokratları için-

de şiddetli çatışmalara yolaçtı. Merkezî devleti güçlendirmek için, Türkmen beylerinin büyük iktâlar üzerindeki hakimiyetlerini kırmak gerekiyordu. Sultan, devşirmelerden kurulu hassa ordusunu güçlendiriyor, mirî mülkiyeti genişletip iktâ dağıtma hakkını tekelinde bulundurarak hakimiyetini arttırmaya çalışıyordu. Melikşah zamanında, Vezir Nizamülmülk 1-2 köyden kurulu küçük iktâlar dağıtarak sultana bağlı yeni bir askerî teşkilat yaratmaya girişti. Büyük iktâ sahipleri, merkezî devleti pekiştirme çabalarına şiddetle karşı koydular. Feodal hakim sınıf içindeki mücadelelerde, bazı klik ve zümreler tasfiye oluyor, bazıları yükseliyor ve Selçuklu aristokrasisi sürekli bir değişikliğe uğruyordu.

Anadolu Selçuklu Devletinde Feodalleşme Daha Yüksek Bir Düzeye Ulaştı

Büyük Selçuklu devletindeki bu feodal parçalanma, birçok bağımsız devletin doğmasına yolaçtı. Kutulmuşoğulları sülalesi, göçebe Türkmen aşiretlerinin gücünü kullanarak bütün Anadolu'yu ele geçirdiler. Bizans'ta zaten mevcut olan gelişmiş feodal temele dayanarak daha güçlü bir devlet kurdular. Bizans aristokrasisinden fethedilen toprakların hemen tamamı, mirî mülkiyete geçirildi. 11. yüzyıla göre feodalleşmenin daha ilerlemiş olması, Anadolu'daki mirî mülkiyetin yaygınlığı ile birleşince, sultanın otoritesinin artmasını ve merkeziyetin güçlenmesini sağladı.

Nizamülmülk'ün Melikşah zamanında başlattığı küçük iktâ usulü, Anadolu Selçuklularında iyice yaygınlaştı. Merkeze bağlı subaşılar tarafından idare edilen eyaletlerin topraklarının çoğu, küçük iktâlar halinde, sipahilere dağıtıldı. Sipahi teşkilatının olgunlaşması ve sultanın bu küçük feodaller üzerindeki hakimiyetinin sağlanmasıyla, Osmanlı merkezî feodal devletine temel teşkil edecek sistem kurulmuş bulunuyordu.

Bununla beraber bu gelişmeler, sultan ile diğer büyük feodaller arasındaki çelişmeleri ortadan kaldırmadı. Büyük feodaller ve divan ricali, büyük toprak mülkiyetini çeşitli yollarla ellerinde bulunduruyorlardı. Bunların büyük ik-

tâları ve özel mülkleri vardı. Besledikleri özel ordular, sultanın hassa ordusunun ve iktâ sipahilerinin yanısıra, halk üzerindeki bir diğer silahlı baskı gücünü meydana getiriyordu.

Merkezî devletin güçlenmesiyle, feodal hakimiyet ve sömürünün ağırlaşması elele yürüdü. Selçuklu feodalleri, askerî ve siyasî güçlerine dayanarak emekçi köylülerin alınterini gasbediyor; büyük tüccarlarla elele vererek yaptıkları ticaret, tefecilik ve arazi spekülasyonuyla daha da zenginleşiyor; ellerinde bulunan devlet mekanizmasını ve «mukataa» denilen devlet tekellerini de halkı soymak için kullanıyorlardı. Büyük feodaller, muazzam servet ve nüfuzlarını kullanarak sultanın hakimiyetinin güçlenmesine ve merkeziyetçi tedbirlere karşı çıkıyorlardı.

Batınîlerin Mücadelesi
Selçuklu Feodallerine Korku Saldı

Selçuklu devletinde göçebe aşiret örgütlenmesinin çözülmesi ve feodal toprak mülkiyetinin gelişmesi, büyük sınıf mücadeleleriyle gerçekleşti. Türkmenler, silahtan tecrit edilmeye ve serfleştirilmeye karşı şiddetle direndiler. Bu yüzden, Selçuklu ve Osmanlı devletleriyle göçebeler arasında, yüzyıllar süren kanlı sınıf savaşları oldu. Daha 1059'da, Tuğrul Bey'in Bağdat'a girişinden ancak dört yıl sonra, büyük bir Türkmen ayaklanması patlak verdi. Büyük Selçuklu devleti, bu isyanı yeni kurulan hassa ordusuna dayanarak ezdi. Hakimiyetlerini yaymak için halifelikle ve İslam ülkelerinin diğer yerli feodalleriyle ittifak kuran Selçuklular, Sünnîliği korumaya ve yaymaya giriştiler. Devletin bütün imkânlarını Sünnî ulemanın eline verdiler. Batınî mezhep ve tarikatlarına karşı, devlete ve halifeliğe sadakatle hizmet edecek ideolojik dayanaklar yaratmaya çalıştılar.

Bütün bu tedbirler, halkın mücadelesini durduramadı. 9. ve 10. yüzyılların büyük sınıf mücadeleleri, halk içinde derin kökler salmıştı. Melikşah'ın son zamanları, Bahreyn ve Basra'daki büyük Karmatî hareketlerinin yanısıra, Batınî ayaklanmalarının da tekrar canlanmasına sahne oldu. İhtilalci bir Batınî mezhebi olan İsmailîlerin başına geçen

Hasan Sabbah, 1087'de gizli bir teşkilât kurdu. Bu teşkilât, Kazvin havalisindeki Alamut kalesini ve daha birçok müstahkem mevkiyi ele geçirerek buralarda üslendi. Eski Hurremî, Mazdakî, Karmatî hareketlerinin bir devamı olarak görünen Batınîler, köylüler, göçebeler ve yoksul zanaatkâr çırakları arasında hızla yayıldılar. İhtilalci bir silahlı güç örgütleyerek Selçuklu devletine ve halifeliğe karşı isyan ettiler. Selçuklular, Batınîlere karşı Yakın Doğunun bütün hakim sınıflarıyla elele verdiler. Nizamülmülk, Batınîler hakkında şöyle diyordu:

> **«... hiçbir düşman, Muhammed'in dini ve sultanın devleti için onlar kadar tehlikeli ve korkunç değildir.»**

Gerçekten Batınîler, davalarına bağlılıkları, hiçbir fedakarlıktan kaçınmamaları ve disiplinli gizli teşkilâtlarıyla, hakim sınıflara korku saldılar. Feodal mülkiyet nizamının koruyucuları, onları lekelemek için,hepsinin afyonla uyuşturulup cennet hayalleri gördükleri, bu nedenle önderlerine körükörüne itaat ettikleri gibi yalanlar uydurdular. Bunlar, elli yıldır ülkemizdeki Komünist harekete karşı hakim sınıflarca tekrarlanan ve bu davada da TİİKP'ye karşı MİT tarafından okuttürulan iftiraların tarihteki örnekleridir.

Selçuklu hakim sınıfları, halkın mücadelesini, hem yalan, hem de şiddet yoluyla söndürmeye çalıştılar. Gaddar ve zalim bir işkenceci olan Sancar, yalnız 1127'de 10 bin Batınîyi katletti. Fakat Sancar'ın zulmü yanına kâr kalmadı. 1153'de büyük Oğuz isyanı baş gösterdi. Belh civarındaki Oğuz aşiretleri, her yıl ödedikleri verginin arttırılmasını kabul etmediler. İki Selçuklu ordusunu bozdular ve Sancar'ı esir ettiler.

Halkın Yenilmez Mücadele Ruhu Babaî Ayaklanmasını Yarattı

Büyük Selçuklu devletinin Moğol istilası karşısında çökmesine yolaçan bu şiddetli köylü ve göçebe mücadeleleri, Anadolu Selçuklularında da devam etti. Göçebeler, iktisadî, siyasi, askeri ve ideolojik alanlarda feodalleşmeye karşı koyduklarından, Anadolu Selçuklu devleti de, ancak

aşiret örgütlenmesinin ezilmesi ve dağıtılmasıyla gelişip güçlendi.

13. yüzyılın başından itibaren, sömürünün ağırlaşması, şehir ve köy emekçilerini bitkin düşürdü. İşsizlik ve sefalet aldı yürüdü. Bu şartlar, köylüleri, feodalleşmeye karşı çıkan, otlakların eskisi gibi ortaklaşa kullanılmasını isteyen ve sosyal eşitliğe yönelen göçebelerle birleşmeye götürdü. Büyük feodaller arasındaki mücadelenin şiddetlenmesi de, merkezî otoriteyi zaafa uğrattı. 13. yüzyıl ortalarından itibaren, birbiri ardına büyük isyanlar patlak verdi.

Bu isyanların ilki ve en önemlisi, Babaî ayaklanmasıdır. Yesevîlik ve Kalenderîlik gibi, kurulu düzene isyankar halk tarikatlarının bir devamı olan Babaîler, sultanların ve büyük feodallerin halkın alınterini zevk ve sefahat içinde tüketmelerine karşı çıkıyor, Türkmenleri ve köylüleri mücadeleye çağırıyorlardı.

Bunlardan Baba İlyas'ın müridi Baba İshak, uzun süre Amasya'nın bir köyünde boğaz tokluğuna çobanlık ederek ve halkın dertlerini paylaşarak yaşamış, yoksul köylülerin sevgisini kazanmıştı. Onun fikirlerini bayrak edinen köylüler ve göçebeler, 1239'da Kefersud ve Maraş taraflarında ayaklandılar. Kadın-erkek, çoluk-çocuk, köylü-göçebe omuz omuza savaşan isyancılar, Selçuklu ordularını birbiri peşisıra yenerek Malatya, Tokat ve Amasya havalisine tamamen hakim oldular. Babaîler üzerine sevkedilen devşirme orduları ve ücretli Frank şövalyeleri, «Baba Resul» diye anılan Baba İshak'ı, Amasya'da yakalayıp astılar. Fakat önderlerinin ölmeyeceğine inanan isyancılar «Baba Resul» nidalarıyla savaşa devam ederek bu orduyu da bozdular. Nihayet doğu sınırından çağrılan büyük ordular, binlerce Babaîyi kılıçtan geçirerek isyanı güçlükle bastırabildi. Ama Babaîlik yokolmadı. Baba İshak'ın müridleri, halkın eşitlik ve hürriyet özlemini yaymaktan vazgeçmediler. Babaîliğin bedenî çalışmaya verdiği değer, kadınlara gösterdiği saygı, çeşitli halk tarikatlarını derinden etkiledi.

Ayaklanmanın bastırılmasından üç yıl sonra, Anadolu Moğolların istilasına uğradı. Selçuklu sultanı ve diğer aris-

tokratlar, Moğollara uşaklık etmekte birbirleriyle yarışa girdiler. Vergiler alabildiğine arttı. Soygunculuk ve zulüm görülmedik ölçülere ulaştı. Hakim sınıfların Moğollarla işbirliği yapması karşısında, emekçi yığınlar istilacılara karşı mücadeleye giriştiler. Özellikle uçlarda, göçebelerin ve köylülerin, Moğol ve Selçuklu zulmüne karşı yeni yeni isyanları başgösterdi.

1248 civarında Eskişehir ve Karahisar taraflarındaki Türkmen ayaklanması, Maraş taraflarındaki Ağaçeri Türklerinin isyanı, Niğde ve Sivrihisar isyanları, nihayet Karaman Türkmenlerinin 1277-78 yıllarındaki büyük ayaklanması birbirini izledi. İsyancılar Moğolları temizliyor, vergi memurlarının soygunculuğuna son veriyorlardı. Hakim sınıfların kullandığı Farsçaya karşı Türkçenin bir süre için resmî dil olması da, Karaman ayaklanması sırasında halkın mücadelesiyle gerçekleşti. Hakim sınıflar, Anadolu isyancılarına karşı Moğollara, devşirmelere ve ücretli askerlere dayandılar. Binlerce kişi kılıçtan geçirildi, varı yoğu yağmalandı, yerinden yurdundan edildi. Hakim sınıf tarihçilerinin kötülemek için «Cimri» dedikleri, Karaman ayaklanmasının önderi olan Türkmen şeyhi, işkenceyle öldürüldü. Derisi yüzülerek saman doldurulduğu ve şehir şehir gezdirildi. Bununla beraber bu mücadeleler, halkın bilincinde derin izler bıraktı. Hakim sınıflar, özellikle Babaî ve Karaman isyanlarını eski Hurremî, Mazdakî, Babekî, Karmatî ve Batınî ayaklanmalarının bir devamı olarak görüyorlar, halkın mücadele ruhunu yenemediklerini seziyorlardı.

Bu dönemde, şehirli hakim sınıflar içinde, Mevlevîlik gibi, Sünnîliği esas alan «sosyal barış» mezhep ve ideolojileri de çıktı. Mevlevîler, halktan nefret ediyor, bedenî çalışmayı ve alınterini hor görüyor, kadınlara değer vermiyor, kurulu düzeni savunuyorlardı. Köylü ve göçebe isyanlarına şiddetle karşıydılar. Bugün hakim sınıfların alabildiğine reklamını yaptıkları Mevlana'nın oğlu Sultan Veled, Türkleri «meşru hükümdarlarına isyan suretiyle dinî bakımdan büyük bir günah işlemiş ve öldürülmeye müstahak olmuş asiler» sayıyor, «merhamet edilmeyerek hepsinin öldürülmesini» istiyordu. Osmanlı hakim sınıflarının ideologu Koçi

Bey ise, 17. yüzyılda, gerek Türklere gerekse diğer kavimlere ve bedenî işlerde çalışanlara şöyle küfrediyordu:

> **«... hiçbir düşman, Muhammed'in dini ve sultanın devleti için onlar kadar tehlikeli ve korkunç değildir.»**
>
> **«Her zümreye, adı geçen tarihten beri, milleti ve mezhebi bilinmeyen, şehir oğlanı, türk, çingene, tatar, kürt, ecnebi, laz, yörük, katırcı, deveci, hammal, ağdacı, yol kesen, yankesici ve diğer çeşitli kimseler katılıp usul ve kaideler bozuldu.»**

Savcıların, «Türk tarihini yapanlar» olarak gösterdiği Selçuklu ve Osmanlı hakim sınıfları, Türkler dahil bütün halkları ve emekçileri işte böyle hor görüyorlardı. Tarih boyunca gerçek hoşgörüyü ve halkların eşitliği inancını, daima ezilen sınıflar yaşatmıştır. 20. yüzyılın başında Derviş Ruhullah şöyle yazıyordu:

> **Birdir her bir millet meydanımızda**
> **Türkümüz, Kürdümüz, Lazımız bizim**

Bugün de Kürt halkını baskı altında tutan hakim sınıf şovenizmine karşı, halkımızın cevabı budur.

Osmanlı Devletinin Kuruluşu: Feodalizmin Geri Aşamalarından Merkezî-Feodal Despotluğa Geçiş ve Göçebe Demokrasisinin Sonu

Moğol istilası ve halk isyanları, Anadolu'daki feodal gelişmede buhrana yolaçtı. Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu devletlerinin kuruluşuyla iki önemli darbe yemiş olan aşiret hayatı, yeni Türkmen göçlerinin de etkisiyle tekrar canlandı. Selçuklu feodalitesinin nisbeten zayıf olduğu uçlarda, askerî demokrasinin, göçebe kültür ve geleneklerinin etkisi bir süre kuvvetle hissedildi. Bununla beraber, feodal sömürü ortadan kalkmadı. Moğollardan kaçan bir kısım beyler, medreseli ulema, tüccarlar, esnaf ve zanaatkârlar Bizans ucuna göçettiler. Ticaret yollarının toplandığı, zengin bir şehir hayatının ve yerleşik tarımın bulunduğu bu bölgede, feodalitenin yeniden güçlenmesi için elverişli bir temel meydana geldi.

Bu temel üzerinde yükselen Osmanlı devleti, başından beri feodaldi. Bütün devletler gibi, ezenler ve ezilenler ayrılmıştı. İlk arazi ve vergi kanunnameleri dahi, toprağa bağlı köylülerin feodaller tarafından sömürülmesini düzenliyordu. Feodal hakim sınıfa hizmet eden, halktan ayrı bir silahlı güç ve bürokrasi mevcuttu. Lenin şöyle diyor:

«Her devlet, ezilen sınıf aleyhine yöneltilmiş özel bir baskı gücüdür. O halde, devlet ne özgürdür, ne de halk içindir.»

Osman Bey'in emrinde, medreseli Sünnî ulemadan kurulu bir divan, feodal İslam hukukunu uygulayan kadılar ve küçük bir hassa ordusu vardı. Bunun yanısıra, Osmanlılar, askerî güçlerini arttırmak için, zaten çözülmekte olan aşiret örgütlenmesini dağıtarak kendilerine bağlı özel maiyetler kurdular. Daima savaş, fetih ve yağmadan yana olan «gazi»leri ücretli asker yazarak, feodal yayılma politikasının hizmetine koştular.

Daha Osman Bey zamanından itibaren, feodal hakim sınıf, büyük dirlikleri kendi içinde paylaşmaya başladı. Eski «gazi»lere ise, Selçuklu küçük iktâlarının devamı olan, «tımar» denen küçük dirlikler verildi. Böylece Osmanlılar, ücretli maiyetlerini kendilerine bağlı küçük feodaller haline getirerek köylünün başına bekçi diktiler. Fethedilen topraklar üzerinde gazilerin yağma ve talan düzenini değil, Hıristiyan olsun Müslüman olsun bütün köylülerin serfleştirilmesine ve artı-ürünün vergiler yoluyla gasbedilmesine dayanan merkezî-feodal bir düzen kurdular. Yunus Emre'nin dediği gibi, kabile toplumunun demokratik kurallarıyla az çok bağlı aşiret beyleri, artık feodal beyler haline gelmişlerdi:

Geçti beyler mürüvveti
Binmişler birer atı
Yediği yoksul eti
İçtiği kan olmuştur

Osmanlı hakim sınıfları, hep daha düzenli, üretimden ve halktan daha fazla kopuk, merkezî devlete daha bağlı bir silâhlı güç yaratmaya çalıştılar. Eski küçük hassa ordusu, I. Murat zamanında, yeniçeri teşkilâtına dönüştü. Devşirme-

lerden kurulan ücretli yeniçeriler, merkezî feodal devletin içte ve dışta en güvenilir askerî gücü oldular. Yeniçerilerden ve tımarlı sipahilerden meydana gelen Osmanlı ordusunun görevi, içte, köylülerin artı-ürününün gaspedilmesine bekçilik etmek ve feodal aristokrasinin çeşitli kesimlerine karşı sultanın üstünlüğünü korumak; dışta, Osmanlı hakimiyetinin yayılmasını sağlamaktı. Yerleşmek ve sömürülen serf durumuna düşmek istemeyen göçebeler de bu silahlı güç vasıtasıyla ezildiler ve Türkmen aşiret demokrasisi dağıtıldı. Ortaçağın halk şairlerinden Muhyiddin Abdal'ın dediği gibi:

Eski sürüldü gitti
Geldi yenisi yetti

Gelen neydi? 15. yüzyıla ait yazarı bilinmeyen bir halk tarihinde şöyle deniyor:

«Evvelleri, hesap ve arazi defterleri bilinmiyordu. Bunlar [yani Osmanlı uleması] gelince, hesap ve arazi defterleri yaptılar. Para yığmak ve bir hazine vücuda getirmek adetinin başı da onlardır.»

Gelen, emekçi halk için kanlı bir sömürü ve zulüm düzeniydi.

Mirî Mülkiyet, Büyük Feodallerin Sınıf Mülkiyetiydi

Anadolu Selçuklularında olduğu gibi, Osmanlılarda da, Hıristiyanlardan fethedilen çok geniş topraklar hukuken devletin mülkiyetindeydi. Mirî mülkiyet, aslında Osmanlı aristokrasisinin sınıf mülkiyetiydi. Mirî topraklar tımar, zeamet ve has denilen dirlikler halinde küçük ve büyük feodallere dağıtılıyordu. Büyük feodallerin, dirliklerinin yanısıra büyük özel malikaneleri de mevcuttu. Osmanlı merkezî devleti tarafından çeşitli görevlere tayin edilen «memurlar» gibi gözüken vezirler, beylerbeyleri, sancakbeyleri, tımar subaşıları, aslında feodal hakim sınıfı meydana getiriyorlardı. Toprak ve silahlı güç bunların tekelindeydi. Mirî topraktan dirlik dağıtılması usulü, vergilerin, yani köylünün yarattığı ürünün hakim sınıf arasında paylaşılmasından başka birşey değildi. Tahrir defterlerinde, belli köylerin vergisini kimin

topladığını belirtmek için «burayı filan kişi yer» gibi ifadeler kullanılıyordu. Başlıbaşına bu gerçek, feodal hakim sınıfın köylünün alınterini yiyerek yaşadığını göstermektedir.

Köylünün Feodaller Tarafından Sömürülmesini Sağlayan Şart, Onun Silâhsız ve Toprağa Bağlı Oluşuydu

Büyük ve küçük dirlik sahiplerinden meydana gelen hakim sınıf, silâhsız halk üzerinde silâhlı bir zümre durumundaydı. Bu nedenle, «ehl-i örf», yani «güçlüler, iktidar sahipleri» adıyla anılıyordu. Bunlara, «kılıç ehli», dirliklere ise «kılıç hakkı» denilmesi de toprak mülkiyetinin silâh zoruna dayandığını ifade etmektedir. Ehl-i örf, hiçbir vergi ödemezdi. İster şehirli, ister köylü olsun, vergi ödeyen halka genel olarak «reaya» deniliyordu. Özel olarak köylülere «raiyyet» denirdi. Her iki kelime de «güdülen» anlamına gelir. Dirlik sahiplerine «sahib-i arz» (yani toprağın sahibi) ve «sahib-i raiyyet» (yani güdülenlerin sahibi) denilmesi de, dirlik sahiplerinin, hukuken toprağın özel malikleri olmamakla birlikte, toprağın ve köylülerin gerçek hakimleri olduğunu göstermektedir. 17. yüzyılda Koçi Bey,

> **«Reaya ata binip kılıç kuşanmaya alışırsa, o lezzet dimağında yerleşip, tekrar raiyyet olmaz. Askerliğe de yaramaz. Sonradan eşkiya güruhuna katılıp pek çok fitne ve fesada sebep olur.»**

ve

> **«... reaya taifesinin tımar istemesi küfürle birdir...»**

diyerek, bütün bu lezzetlerin sömüren sınıfa mahsus olduğunu belirtiyordu.

Feodal Hakim Sınıf, Köylünün Ürününü Vergiler ve Angarya Yoluyla Gasbediyordu

Osmanlı İmparatorluğunda yalnız köylüler değil, genellikle bütün emekçiler, aristokrasi tarafından belli mesleklere bağlanmışlardı. Toprak işçiliği, madencilik, tuzculuk, derbendcilik gibi meslekler, emekçi halk için babadan oğula

geçen bir mükellefiyetti. Toprağını terkeden köylüler, dirlik sahipleri ve devletin kolluk kuvvetleri tarafından takip edilirler, yakalanıp zorla topraklarına iade edilirlerdi. Toprak, tarımsal üretim ve artı-ürün, feodal hakim sınıfın denetim ve tasarrufundaydı.

Sömürünün esas şeklini öşür denilen, ürün olarak alınan toprak vergisi teşkil ediyordu. Öşürün oranı, mahsulün sekizde biri ile yarısı arasında değişiyordu. Öşürün ve diğer birçok verginin yanısıra, angarya (yani emek-rant) yoluyla sömürü de mevcuttu. Bir kere devlet, halka angarya yüklemek hakkına sahipti. İkinci olarak, bizzat dirlik sahiplerinin raiyyetlerini birçok işte ücretsiz çalıştırma hakları, feodal kanunlar tarafından tanınmıştı. Köylüyü zorla çalıştırmak yoluyla, dirlik sahiplerinin, ahırlardan saraylara kadar yaptırmadıkları şey kalmamıştı.

Bazı gerici tarihçiler, mirî toprağı, «bütün halkın ortak malı» gibi gösteriyorlar. Dirlik sahiplerinin toprağın özel malikleri olmayışından ve siyasî yetkilerin merkezî devlette toplanmış olmasından, «Osmanlı toplumunda sınıfların olmadığı», «derebeylik olmadığı», «köylünün hür olduğu» gibi sonuçlar çıkarmaya çalışıyorlar. Oysa dirlik sahiplerinin bazı yetkilerinin kısıtlanmış olması, tamamen en büyük feodal olan sultanın ve çevresinin hakimiyetini sağlamaya yönelen bir tedbirden ibaretti. Bütün tarihî gerçekler, mirî toprak sisteminin, feodal aristokrasinin toprağa bağlı köylüleri sömürmesi esasına dayandığını ispatlamaktadır. Bizzat Kanunî Sultan Süleyman, «âlemin nimetini sağlayan reayadır ki, toprağa bakıp işleyerek huzur ve rahatı terkedip elde ettikleri nimetle bizi doyururlar» demişti. Tarihçi Naimâ ise, reayayı, toplumu (yani aristokrasiyi) besleyen mide olarak niteliyordu. Aynı gerçeği, emekçi halkımız şu şekilde ifade etmiştir:

Şalvarı şaltağ Osmanlı
Eğeri kaltağ Osmanlı
Ekende yoğ, biçende yoğ
Yiyende ortağ Osmanlı

Esas Yiyiciler,
Büyük Feodallerdi

Osmanlı İmparatorluğunda «tımarlı sipahi» denilen küçük feodaller, feodal devletin emrindeki askerî bir teşkilatta toplanmışlardı. Tımarları küçük tutmak, mülk olarak vermemek ve her an geri almak tehdidiyle, sipahilerin menfaatleri Osmanlı merkezî devletine bağlanmıştı. Artı-ürünün bir kısmının sipahi teşkilatına terkedilmesi sayesinde, feodal hakim sınıf, merkezî örgütlenmesinin yanısıra, bu küçük zorbaları da köylülerin başına dikerek ülke sathına yayılmıştı.

Sömürüden aslan payını alan esas hakim sınıfı ise, sultan, büyük feodaller ve saraylılar meydana getiriyordu.

Büyük feodallerin zenginliklerinin esas kaynağı, büyük dirliklerinden ve özel mülklerinden sağladıkları toprak gelirleriydi. Yığdıkları nakit servetlerle yaptıkları tefecilik, köylülerin durumunu daha da ağırlaştırıyordu. Eyaletlerdeki devlet iktidarını da ellerinde bulunduran beyler ve paşalar, bütün harcamalarını halka ödetmek hakkına sahiptiler. Bunların rastgele saldıkları vergiler, halk tarafından nefretle «tekâlif-i şâkka» (yani eziyet vergileri) adıyla anılıyordu. III. Murat'ın Eminönü'nde yaptırdığı Yeni Camiye de halk, «zulmiyye» diyordu. Çünkü bütün parası halktan zulüm ve zorbalıkla toplanmıştı. Zamanla büyük feodaller, resmen «eziyet vergisi» adıyla halka vergi salmaya başladılar. Fatih zamanında bazı eyaletlerde rüşvet olaylarının alıp yürümesi üzerine, merkezî devlet, bu rüşvetleri dahi normal bir gelir kabul edip iltizama vermekten çekinmedi!

Bu olaylar, Askerî Savcıların savunduğu Osmanlı hakim sınıfının ne kadar açgözlü, sefih ve gaddar olduğunu açıkça göstermektedir.

Köylünün Alınteri ve Göznurunu
Debdebe ve Sefahat İçinde Yiyip Bitiriyorlardı

İçte şehir ve köy emekçilerinin, dışta ise başka halkların ezilmesi ve sömürülmesi, büyük feodallerin ve ricalin elinde hudutsuz servetler toplanmasına yolaçıyordu. Bü-

yük feodaller, ellerinde toplanan servetleri, üretimi geliştirici, ekonomiye yararlı işlerde kullanmıyorlardı.

Artı-ürünün çarçur edildiği en büyük alanlardan biri, sultanın sarayıydı. Büyük feodallerin debdebesi de ondan aşağı kalmıyordu. Hakim sınıfların paylaştığı savaş ganimetlerini elde etmenin bütün yükü de halka bindirilmişti. Mahmut Esat Bozkurt'un belirttiği gibi, Anadolu köylerinde fetih seferlerini «seller gibi gözyaşları, iniltiler takip ediyordu.»

Dinî vakıflarda, halkın sırtından yiyici bir zümre besleniyordu. Bunların işi gücü, büyük feodallerin ruhları için dua etmekti. Feodaller, bu kadar sahte duacıyı parayla çalıştırmaya mecburdular. Çünkü bütün sömürücü sınıflar gibi günahlarının sayısız olmasına karşılık, bütün halk onlara sadece lanet okuyordu.

Osmanlı sultanlığı kardeş, ana, baba, evlât katilliği üzerine kuruluydu. Saltanat için işlenen cinayetler saymakla bitmez. Savcıların özel bir sevgi besledikleri anlaşılan Fatih, saltanat uğruna kardeş ve evlat öldürmenin meşru olduğunu, kanunlara bile koydurtmuştu.

Sıkıyönetim savcılarının övdüğü Osmanlı hakim sınıfı, işte budur.

Osmanlı Adaleti,
Halk İçin Sürekli Bir Sıkıyönetimdi

Osmanlı saltanatı silâhlı güce dayanıyor, bu silâhlı güç ise köylünün sömürülmesi sayesinde besleniyordu. Osmanlı bürokrasisinin görevi, köylülerin feodal sömürü altında ezilmesini sistemleştiren Şeriat kanunlarını uygulamaktı.

Osmanlı hakimiyetinde yaşamak, halk için sürekli bir sıkıyönetimdi. Köylünün tepesinde, suçlu olsun olmasın adam yakalayıp «cerime akçesi» toplamaya bakan zorbalar koi geziyordu. Şehirler ise, gerici iktidarın merkezleriydi. Bütün feodal Doğu toplumlarında olduğu gibi, Osmanlılarda da hakim sınıflar, şehirlerde toplanmışlardı. Şehir garnizonları, kadılar, şehir subaşıları, asesler, emekçi halka karşı büyük bir baskı gücüydüler. İşleri güçleri ahaliye

her fırsatta zulmetmek ve çeşitli vergilerle soymaktı. Bursa Yeğenoğlu Müderrisi Ali Çelebi, bir gazelinde şöyle diyordu:

> **«Şehrin düzeni nasıl sağlansın ki; her fesatçı ya kadı yanında muhzır (yani mahkemeye adam götürüp getirmekle görevli) ya da muhtesip (yani kadı yardımcısı) yanında polistir.»**

Bu zulüm ve sömürü çarkı içinde, Osmanlı kadıları çok önemli bir yer tutuyorlardı. Kadılar da, köylüyü sürekli olarak ezen ve sömüren hakim sınıfın bir parçasıydılar. Sömürüden aldıkları payı ifade eden maaşlarıyla tefecilik yapıp reayanın ürününü ucuza kapatıyor, hattâ köylüleri serfliğin en ağır bir şekli olan «murabaalık» durumuna düşürüyorlardı. Rüşvet ve ahlâksızlık, ruhlarına işlemişti. Seyranî'nin

> **Rüşvet ile yazar hakim hücceti***
> **Hüccet ile alır kadı rüşveti**

sözleri, bunların faaliyetlerini tam olarak ifade ediyordu. Osmanlı «ilmiyye» sınıfının görevine, hakim sınıfların ideolojisi olan yüksek İslam düşüncesini zorla kabul ettirmek de dahildi. Taassup gitgide koyulaşıyor, Şeriat'a aykırı her düşünce yasaklanıyor, devlet medreseleri halk tarikatlarına karşı şiddetli baskılara girişiyordu. Yavuz, Şeyhülislam Kemal Paşazade'nin fetvalarına dayanarak Anadolu'da en az kırk bin yoksul insanı katletti. Kanunî, İsa ile Muhammed'in eşit olduğunu ileri sürenleri yargılamak için özel mahkemeler kurdurdu. Yunus Emre'nin ölümünden üç yüzyıl sonra, onun şiirlerini okuyanların idamını emretti.

Bütün bunların yanısıra, Osmanlı mahkemelerinde dayak ve işkence günlük işlerdi. Yavuz zamanında hükümet, faili meçhul suçlardan en yakın köy halkını sorumlu tutarak rastgele adam tutukluyordu. Tutuklananlara isnat olunan suçları kabul ettirmek için, mahkemeye çıkarılmadan önce «örf» uygulanıyor, yani işkence yapılıyordu. Duruşmada müsnet suçları kabul etmezlerse, mahkemeye ara verilip yine «örf» uygulanıyordu. Pek çok kişi, bu ağır dayak ve işkenceler sırasında ölüp gidiyordu.

---

* Kadı tarafından verilen bir çeşit belge.

Örfî İdare Savcılarının, Kanunî ve Yavuz gibi zalimleri neden bol bol övdüklerini şimdi daha iyi anlıyoruz. İşkence ile alınan ifadeleri geçerli sayan Heyetiniz de, «İşkence doğru söyletmez» diyen bir sanığa, «O sizin zatî kanaatiniz» diye karşılık vermemiş midir?

Halkımız
Osmanlı Feodallerinin Zulmüne
Asla Boyun Eğmedi

Osmanlı devleti, özellikle Anadolu'da her girdiği yerde köylülerin ve göçebelerin direnişiyle karşılaştı. Hakim sınıflar, gerici ideolojilerini yaymak için medreseler ve çeşitli teşkilatlar kurdular. Halkın düşüncesini baskı altına aldılar.

Osmanlılar, ezilen halkın toplandığı Batınî tarikatlarına karşı gitgide artan bir baskı ve şiddet uyguladılar. Halk mezhep ve tarikatlarına karşı çeşitli yalan ve iftiralar yaydılar. Tekke, vakıf ve imaret tahsisi yoluyla bir kısım halk tarikatı yöneticilerini mülk sahibi yaparak yozlaştırmaya, mücadeleden vazgeçirmeye çalıştılar. Bayramîlik, Bektaşîlik gibi kurulu düzeni ihtilal yoluyla yıkmayı amaçlamayan reformcu tarikatlara müsamaha ettiler. Batınîliğin ihtilalci akımlarına, yozlaştırma teşebbüslerine karşı direnen Kalenderîler ve Hamzavîler gibi tarikatlara ise azgın bir terör uyguladılar. Yüzbinleri zindanlara attılar, işkenceye yatırdılar, astılar, kestiler. Ama halkın mücadele azmini kıramadılar. Bugün olduğu gibi dün de, Hızır Paşaların zulmüne karşı,

Yürü bre Hızır Paşa
Senin de çarkın kırılır
Güvendiğin padişahın
O da bir gün yıkılır

diyen emekçi yığınlar, çeşitli isyanlar çıkardılar. Özellikle merkezî otoritenin zayıfladığı dönemlerde, bu isyanlar daha da büyüdü ve yaygınlaştı. Vergiler ve angarya altında ezilen köylüler, toprağa bağlanmak istemeyen göçebeler, Sünnîliğe ve Şeriat'a karşı çıkan çeşitli Batınî tarikatları-

nın mensupları, hattâ büyük feodaller ve rical tarafından tımarlarına el konan sipahiler, bu isyanların dayandığı temel kitleyi meydana getiriyordu.

Osmanlı zulmüne karşı ilk büyük isyan dönemi, 15. yüzyılın ilk yarısıdır. Timur istilası ve Fetret Devri, her yerde feodaliteye karşı akımların güçlenmesine sahne oldu. Çelebi Mehmet'in feodaliteyi yeniden sağlamlaştırma çabaları, sipahilere yeniden tımar dağıtılması ve köylüler üzerindeki baskının adım adım arttırılması ise, Anadolu'da büyük bir tepki doğurdu. Daha Yıldırım Bayezit zamanında, yüksek İslama karşı çıkan fikirler, ezilen halkın desteğini kazanıyordu. Şeyh Bedrettin, tabiatın üzerinde bir tanrı iradesi olmadığını, Müslümanlık ve Hıristiyanlık arasında bir fark bulunmadığını yayıyordu. Her türlü mülkiyetin kaldırılmasını, toprağın ve malların ortak olmasını savunuyordu:

> **«Erzak, giyecek, davar, arazi ve bütün toprak mahsulleri umumun müşterek hakkıdır. İnsanlar doğuştan ve tabii olarak eşittir. Birinin servet toplayıp biriktirmesiyle, diğerinin ekmeğe bile muhtaç kalması, ilahi maksada muhaliftir... Nikâhlı kadınlar iştirakten müstesnadır. Bu birlik haricinde kalan herşey insanların müşterek malıdır. Ben senin evinde kendi evim gibi oturabilmeliyim. Sen benim eşyamı, kendi eşyan gibi kullanabilmelisin. Emlakimize karşılıklı tasarruf edebilmeliyiz.»**

Bu eşitlikçi ve kollektivist fikirler, halk arasında yayıldı ve isyanlara yolaçtı. Ege havalisinde Türk ve Rum köylüler, gemiciler, demirciler ve diğer zenaat erbabı arasında, büyük bir halk önderi olan Börklüce Mustafa'nın yaydığı bu fikirler, geniş kitlelerce benimsendi. Börklüce Mustafa, Karaburun - Aydın bölgesinde, yoldaşı Torlak Kemal de Manisa taraflarında ayaklandılar. Börklüce'nin yoldaşları, isyan ateşini yaktıkları bölgelerde, Hıristiyan ve Müslüman emekçilerin eşitliğine ve toprakların ortaklaşa kullanılmasına dayanan bir düzen kurdular.

Osmanlılar, Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'i kanlı savaşlardan sonra yenilgiye uğrattılar ve bu halk kahramanlarına vahşi işkenceler uyguladılar. Börklüce Mustafa ve yoldaşları, en ağır işkenceler altında inançlarına daha da güçlü bir şekilde sarıldılar. Börklüce, çarmıha gerilerek Sel-

çuk şehri sokaklarında dolaştırıldı. Müridleri, «Eriş Dede Sultan!» diye haykırarak kendilerini hançerlerin üzerine attılar. Son nefeslerinde, davalarına ve pirlerine bağlılıklarını ifade ettiler. Torlak Kemal ve yakın arkadaşları asıldı. Halkın bir süre hür yaşadığı ve ortaklaşa kullandığı topraklar, tekrar tımarlı sipahilere dağıtıldı. Rumeli'de yakalanan Şeyh Bedrettin ise, Serez'de ulema tarafından yargılandı. İnançlarını ve bütün yaptıklarını kararlılıkla savundu, Mevlana Haydar'ın fetvasıyla 1420'de asıldı.

Fakat bu fetvalar ve idamlar, Bedrettin'in ve müridlerinin ihtilalci düşüncelerini ve zulme karşı yazdıkları yiğitlik destanlarını halkın gönlünden silemedi. Börklüce'nin yoldaşlarına ölümsüzlük telkin etmesi, tamamen doğru ve haklıydı. Çünkü halkın ihtilalci davası ölümsüzdür. 16. ve 17. yüzyıllarda Bedrettin taraftarlığı, genel Alevîlik cereyanıyla birleşti ve Osmanlılara karşı sık sık patlak veren isyanların ideolojik temellerini besledi. Bu mücadelelerde yer alan Dedemoğlu, Şeyh Bedrettin'e bağlılığını, iki yüzyıl sonra şöyle dile getiriyor:

Şahlar içinde Serez'in şahısın
İsmin Şeyh Bedrettin, ilim varısın
Müminler kâbesi, dostun nurusun
Güzelsin Serez'in Şahı, güzelsin,
Güzelsin pirimin nuru, güzelsin

Yine Bedrettin'den iki yüzyıl sonra, Aziz Mahmut Hüdayî Efendi, padişah I. Ahmet'e yazdığı bir mektupta, Rumeli Bedrettinlilerinin şeyhlerinin yakalanarak, mahkeme edilip asılmasını tavsiye ediyordu.

İhtilalcileri laf olsun diye mahkeme edip, önceden verilmiş kararlarla asmak veya zindanlara tıkmak: İşte hakim sınıfların adaleti, tarih boyunca hep böyle olmuştur! Ama onlar, zulüm ve işkencenin halkın mücadelesini bastırabileceğini sanmakla daima yanılmışlardır. Hamzavîlerin boğdurulmak üzere götürülürken toplu olarak söyledikleri gibi,

Sayılmayız parmağınan
Tükenmeyiz kırmağınan
Taşramızdan sormağınan
Kimse bilmez ahvalimiz

diyen emekçi yığınlar, Osmanlı feodallerinin gitgide ağırlaşan zulmüne, sayısız isyan ve mücadelelerle karşılık verdiler.

16. yüzyılın ilk yarısında, köylülerin ağır vergilere ve Türkmen aşiretlerinin zorla iskana karşı direnişleri, büyük bir Alevî hareketine dönüştü. Teke ve Adana havalisi, bu isyanların beşiğiydi. 1511'deki Şahkulu isyanını, 1519'daki Bozoklu Celal isyanı izledi. Kanunî tahta çıktığında emekçi halkın içinde bulunduğu sıkıntılar yetmiyormuş gibi, yeni seferlerin masrafını çıkarabilmek için vergileri daha da ağırlaştırmaya girişti. Rumeli'de 1520'den itibaren Ohri, Avlonya, Yanya, Manastır ve diğer yerlerde, özellikle Hıristiyan köylüler ayaklandılar. Kanunî'nin politikasına karşı Anadolu'daki tepkiler daha da şiddetli oldu. 1526 - 1527 yıllarında İçel, Adana, Halep, Yozgat, Konya ve başka yerlerde, Baba Zünnun, Domuzoğlu, Yekçe Bey, Veli Halife önderliğinde isyanlar çıktı. İsyancıların ilk yaptıkları iş, bütün halkın,

Koca başlı koca kadı
Sende hiç din iman var mı
Haramı helâlı yedi
Sende hiç din iman var mı

diye nefret ettiği soyguncu kadıları öldürmek oluyordu. Kanunî'nin Mohaç Seferinden döndüğü sırada, Alevî dedelerinden Kalender Çelebi, 20-30 bin taraftarıyla Karaman-Maraş arasındaki bölgede ayaklandı. Bundan sonraki Seyyit Üzeyir ayaklanması da güçlükle bastırıldı.

Osmanlı hakim sınıf tarihçileri, 16. yüzyılın ilk 30 yılını kaplayan bu isyanları, İran Safevîlerinin propagandasına bağlıyorlar. «Kızılbaş» sözünü bir hakaret olarak kullanıyorlar ve isyanları birtakım «yabancı ajan»ların işi gibi göstererek kendi zulümlerini haklı çıkarmaya çabalıyorlar. Bugün de emperyalizm ve işbirlikçileri, bütün dünyada işçi sınıfına ve ezilen halklara saldırırken, «kızıllar» sözünü bir küfür gibi kullanıyorlar. «Kökü dışarda» propagandasıyla, emperyalizme uşaklıklarını gizlemeye çalışıyorlar. Oysa bütün halk isyanları, ezilen yığınların bağrından çıkmıştır. Kızılbaşlığın, Ön Asya'da İslamdan önceki sınıf mücadele-

lerine kadar dayanan uzun bir geçmişi vardı. Hurremîlik ve Mazdakçılıktan kaynaklanan birçok halk tarikatları, kızıl külah giyerler, kızıl bayraklarının ardından giderlerdi. İslam tarihçileri, Batınîliğin bu kollarına «kızıl elbise giyenler» anlamına «muhammara» diyorlardı. Fransız İhtilalinde de işçilerin bayrağı kızıldı. Ezilen sınıfların gönül verdiği kızıl renk, yüzyıllardan beri bütün dünyada ihtilalin rengi olmuştur. Bizler de, yurdumuzun bağımsızlığı, halkımızın kurtuluşu için çalışan Komünistler olarak, dünya proletaryasının kızıl bayrağı altında saf tutmaktan gurur duyuyoruz. Çünkü bu bayrak, yüzyıllar boyunca hakim sınıfların zulmüne asla boyun eğmemiş halkımızın ve bütün dünya halklarının kanlarıyla boyanmıştır.

Feodal Sömürünün Ağırlığı,
Toplumumuzun Gelişmesini Engelleyen Temel Etken Oldu

Osmanlı devletinin dayandığı İslam toprak sistemi, feodal hakim sınıf ile reaya arasındaki temel çelişmenin yanısıra, feodal hakim sınıf içinde, merkezî feodalite ile mahallî feodaller, büyük feodaller ile küçük feodaller arasındaki önemli çelişmeleri de içinde taşıyordu.

Köylüden emek-rant, ürün-rant ve para-rant şekillerinde gasbedilen artı-ürün, sultanın hazinesiyle mahallî feodaller arasında bölüşülüyordu. Köylü, hem merkezî devletin, hem de dirlik sahibinin serfi durumundaydı. Bu, bir kısım gerici tarihçilerin iddia ettiği gibi, Osmanlı toprak sisteminin ileriliğini değil, tam tersine geriliğini teşkil ediyordu.

Sultan, mahallî feodallerin güçsüz olması için, onların köylüler ve toprak üzerindeki tasarruflarının sınırlı kalmasına dikkat ediyordu. Bu durum, toprağın mülkiyetinin hukuken devlete ait olmasını gerektiriyordu.

Sultanın ve merkezî feodalitenin mirî mülkiyeti koruma çabaları, özel mülkiyetin daha ileri biçimlerinin gelişmesini geciktiriyordu.

Bir yandan, feodal aristokrasinin çok geniş alanlar üzerindeki sömürü ve hakimiyetinin sürdürülmesi için, mirî toprağın dirlikler halinde dağıtılması da zorunluydu. Top-

rak üzerinde devlet mülkiyeti ile dirlik sahibinin özel tasarrufu çelişmeli bir bütün teşkil ediyordu.

Gerek merkezî feodalite, gerekse mahallî feodaller, kendi hakimiyetlerini güçlendirmek için köylüye gitgide daha fazla yükleniyor, kendi paylarını arttırmaya ve yekdiğerinin paylarını azaltmaya çalışıyorlardı.

Bütün İslâm feodalitesinde, dirlik sahiplerinin toprakla bağı nisbeten zayıftı. Büyük feodaller, uzun vadede üretimi düzenli bir şekilde geliştirmeyi düşünmüyorlar; toprağı iyileştirici, tarım teknolojisini geliştirici çabalara girişmiyorlar; toprak üzerinde köksüz, ülke ile bağları çok zayıf, hazıryiyici bir sınıf olarak kalıyorlardı. Mültezimlik ile toprak sahipliği arasında bocalayan, toprakları üzerindeki az çok geçici nitelikleri, onları en kısa zamanda en çok vergiyi toplamaya itiyordu.

Osmanlı feodalitesindeki ve genel olarak Doğu feodalitesindeki çok ağır sömürü, toplumun ve devletin hem merkezî, hem de feodal olmasının; dirlik sahiplerinin, hem merkezî devletin temsilcileri, hem de mahallî feodaller olmalarının sonucuydu.

Aynı merkezî devlet teşkilatı, zanaat üretimini de yukarıdan aşağı örgütlenen ve şehir emekçilerine en ufak bir hareket serbestisi tanımayan, çok katı bir lonca sistemi içine hapsetmiş bulunuyordu. Aristokrasinin feodal üretim ilişkilerini yerleştirmede güçlü aracı olan merkezî devlet, yeni üretici güçlerin gelişmesinin önüne büyük bir engel olarak çıkıyordu.

Köylüye, üretimi ilerletmek, yeni teknoloji kullanmak şöyle dursun, yaşayabilmesi için gerekli ürünü dahi zaman zaman bırakmayan feodal sömürünün ağırlığı, gerek köylüleri, gerekse esnaf ve zanaatkarları bitkin düşürdü. Yeniden üretimi güçleştirdi. Sermaye birikimini, iç pazarın genişlemesini ve şehir sanayisinin serbestçe gelişmesini engelledi. Ağır sömürü, ülkemizin kapitalizme geçişini ve bağımsız bir sanayi ülkesi haline gelmesini önleyen temel etken oldu.

16. Yüzyılın İkinci Yarısındaki Üretim Buhranları, Binlerce Köylünün Kıtlıktan Kırılmasına Yolaçtı

Mirî toprak sisteminin çelişmeleri, ağır sömürü ve paylaşım kavgaları, Osmanlı devletini de çöküşe götürdü.

Her üretim buhranı, feodal aristokrasiyi de güç duruma düşürüyor, gelirlerini azaltıyor, merkezî feodalite ile mahallî feodaller arasında daha şiddetli çatışmalar doğuruyordu. Timur istilası ve şehzade kavgalarının merkezî otoriteyi sarsması, Fatih ve Yavuz'un fetih seferlerinde başka halkların alınteri gasbedilerek sağlanan ganimetler, büyük buhranları ancak bir süre geciktirdi. Bununla beraber reayanın, Fatih döneminden itibaren gitgide artan baskılar karşısında uzun süre dayanması imkansızdı.

Merkezî devletin bütün takibine rağmen, Yavuz ve Kanunî zamanında topraklarını terkeden köylü kitleleri hızla çoğaldılar. İşsiz kitleleri, soyguncu kadıların, sancakbeylerinin malikanelerine hücum ederek zalimleri öldürüyor, mallarına el koyuyorlardı. 1510-1530 yıllarında Anadolu ve Rumeli'de ardarda patlak veren isyanlar, aynı yüzyılın ikinci yarısında doruğuna ulaşacak olan buhranın ilk habercileriydi. Osmanlı İmparatorluğu, 1550'lerden başlayarak, sürekli bir kıtlık dönemine girdi. 1564'deki ilk büyük kıtlığı, 1574-1576 yıllarındaki şiddetli felaket izledi. 1578'den 1637'ye kadar bütün imparatorluk topraklarında kırk büyük kıtlık oldu. Binlerce köylü açlıktan kırıldı. Bu devre ait kaynaklarda, halkın ot otladığı, palamutlarla karnını doyurmaya çalıştığı, çaresizlikten kendini ve çocuklarını esir diye sattığı açıkça belirtilmektedir. Koçi Bey bile 1630'da,

> **«Reaya fukarasına olan bu zulüm, hiçbir tarihte, hiçbir iklimde, hiçbir padişah memleketinde olmamıştır,»**

diyordu. Ama halkı kasıp kavuran bu felaketin ortasında, Mısır valiliğinden dönen İbrahim Paşa, 1585'de III. Murat'a 2 milyon düka altını tutarında hediyeler getiriyordu!

Tefeci-Tüccar Sermayesi, Köylü Üzerindeki Feodal Boyunduruğu Daha da Ağırlaştırdı

Bu muazzam servetler, büyük feodallerin ve ricalin, tefeci-tüccar sermayesiyle işbirliğinden sağlanıyordu.

15. yüzyıldan itibaren Batı Avrupa ülkelerinin gerçekleştirdiği büyük coğrafî keşifler, eski dünyanın ticaret yollarını değiştirdi ve Osmanlı merkezî devletinin nakdî gelirlerini kısmen sarstı. Fatih ve Yavuz'un fetih seferleri, tamamen yeni yolların uğrak ve kavşak noktalarını ele geçirmeye ve yükte hafif, pahada ağır uzun mesafe ticareti üzerindeki hakimiyeti yeniden kurmaya yönelmişti. Bu mümkün olmayınca, Osmanlılar, Kanunî zamanından itibaren kapitülasyonlar yoluyla Batı Avrupa tüccarını Doğu Akdeniz'e çekmeye çalıştılar.

16. yüzyılda Batı Avrupa, kapitalizmin doğuş sarsıntıları içindeydi. Güney Amerika'nın talan edilmesinden İspanya'ya akan çok miktarda altın ve gümüş, İspanyol feodalleri tarafından askerî harcamalarda ve lüks tüketiminde kullanılarak bütün Batı Avrupa'ya yayılıyor, ticaret ve imalat sermayesi birikimini hızlandırıyor, aynı zamanda büyük fiyat artışlarına yolaçıyordu. Bu sırada, Batı Avrupa'daki mahallî ve gevşek lonca örgütlenmesi dağılıyor; şehirlerde bağımsız üreticiler çoğalıyor; köylük bölgelerde ürün-rant, pararanta dönüşüyor; feodal üretim ilişkileri çözülerek bir zengin köylü zümresi yükseliyor; böylece şehir sanayisinin yeni ürünleri için daha geniş bir pazar meydana geliyordu. İşte 16. yüzyıldaki «fiyat devrimi», ancak üretim ilişkilerindeki bu önemli değişiklikler temeli üzerinde, Batı Avrupa'da sanayi üretiminin gelişmesini teşvik etti ve feodalizmin çöküşünü hızlandırdı.

Kapitülasyonlarla Osmanlı toplumuna giren Batı Avrupa tüccarının, bu altın ve gümüşün bir kısmıyla büyük çapta tahıl ve sanayi hammaddesi satın alması, esas nedeni temeldeki üretim buhranı olan fiyat artışlarını daha da şiddetlendirdi. Fiyatların yükselmesi, zanaat üretimini sıkıntıya soktu ve tefeci-tüccar sermayesini güçlendirdi. Marks şöyle diyor:

> **«Ticaretin eski üretim tarzını ne dereceye kadar çözücü olduğu, onun (yani eski üretim tarzının) iç bünyesine ve sağlamlığına bağlıdır. Bu çözülüş sürecinin nereye götüreceği, hangi üretim tarzının eskisinin yerini alacağı, eski üretim tarzının özelliğine bağlıdır.»**

Osmanlı toplumunda başından beri büyük feodal toprak mülkiyeti ve devlet iktidarı ile içiçe bulunan, hazıryiyici nitelikteki tefeci-tüccar sermayesinin güçlenişi, feodal ilişkileri çözmedi, tam tersine köy ve şehir emekçileri üzerindeki baskıyı daha da arttırdı. Sultanın, büyük ricalin ve tefecilerin eline geçen altın ve gümüş, lüks tüketim, savaş harcamaları ve daha büyük âtıl servetler yığmak için kullanıldı.

Yığdıkları servetlerle taşra şehirlerinde büyük emlak ve irat sahibi olan eşraf ve ayan, buhranın doğurduğu şartlarda, bu paralarla, çaresizlik içinde kıvranan köylülere faizle borç verdiler. Böylece serfliğin daha ağır biçimlerini geliştirdiler. Köylü üzerindeki boyunduruk, dirlik sahiplerinden eşrafın eline geçmeye başladı.

Köylünün toprağı terketmesinden, üretimin düşmesinden ve fiyat artışlarından büyük zarar gören tımarlı sipahiler de eşraf ve ayandan yüksek faizle aldıkları borçları ödeyemez duruma düştüler. Geliri yetmeyen dirliklerini bunlara iltizama vermeye ve hatta satmaya başladılar. Beylerbeyi ve sancakbeyleri de, tefeci sermayeyle sıkı ilişkiler içindeydiler. Fakat, geniş siyasî ve askerî güçlerine dayanarak, gerek köylülere ve gerekse eşrafa karşı zorbalığa girişebiliyor, henüz durumlarını belli ölçülerde koruyabiliyorlardı. Sultan ve merkezdeki büyük rical ise, büyük harp masrafları, sınırsız israf ve üretimin çökmesi sonucu hızla boşalan hazineyi kısa vadede doldurabilmek için, padişah haslarını iltizama vermeye başladılar. Tefeci-tüccar sermayesinin en güçlü temsilcileri olan Galata sarrafları, eskiden beri işbirliği içinde oldukları büyük ricale, bu iltizamların alınmasında para sağlayarak nüfuzlarını daha da arttırdılar. Böylece bunlar, 16. yüzyıl ortalarında iktisadî buhrandan kârlı çıkan tek zümre oldular.

İktisadî ve siyasî gücünü koruyabilmek için dirlik sahiplerinin gelirlerine göz diken sultan ve büyük rical, ilk ağızda timarlı sipahilere ve daha sonra, taşra ayan ve eşrafının malî gücüne dayanarak, beylerbeyi ve sancakbeylerine karşı harekete geçtiler. Sultan ve çevresi, onların feodal yetkilerine darbe indirerek, toprak gelirinin en az

yüzde altmışını toplayan eski dirlik sahiplerini aradan çıkartmayı, bu toprakların bir kısmını eşrafa iltizama vererek sömürüden aldıkları payı arttırmayı amaçlıyorlardı. Eski dirliklerin iltizama verilmesiyle sağlanan gelirin bir kısmı da, eyalet askerinin zayıflamasını telafi etmek için, ücretli merkezî orduyu güçlendirmeye harcanıyordu.

Celalî İsyanları:
«Osmanoğulları Âleme Cevr-ü Cefayı Ziyade Kıldılar. Bu Yüzden İtaatlerinden Çıktık.»

Eski dirlik sahiplerinin gücü adım adım kırılırken, köylü kitlelerinin 16. yüzyılın başından beri devam eden direnişleri, 1575'deki büyük kıtlıkla birlikte, mahallî feodallere karşı sürekli bir mücadeleye dönüştü ve her tarafa yayıldı.

Anadolu medreselerinde çok kötü şartlar altında yaşayan ve İstanbul'daki büyük medreselere giremeyen öğrenciler de halka azgınca zulmeden feodallere karşı nefretle doluydular. Toplu halde bulunan ve diğer medreselerdeki arkadaşlarıyla kolayca haberleşebilen öğrenciler, iktisadî buhranın baskısı altında teşkilatlandılar, silahlandılar ve haklarının verilmesini talep ederek ayaklandılar.

Öğrencilerin en kuvvetli isyan merkezleri, Isparta, Denizli, Alaiye, Antalya, Muğla, Aydın ve İzmir çevreleri gibi, köylülerin feodal zorbalara karşı silahlı mücadeleye başladıkları yerler oldu. Toprağını terkeden köylülerden pek çoğu, öğrenci kıyafetleri giyerek bu çetelere katıldılar. 1582 yılında öğrenciler, Eskişehir'de kadıyı öldürdüler, gecikmiş vergileri toplamakta olan çavuşun odasını basıp paraları aldılar, vergi borçlarından dolayı zincire vurulmuş olan köylüleri serbest bıraktılar. Aynı yıl İskilip'te, bir zeamet sahibinin malına el koydular ve kendisini öldürdüler. İsyancıları takibe memur edilen bir serdar, Urla çarşısında öğrenciler tarafından öldürüldü ve mahpuslar yine serbest bırakıldı. Merkezî despotluğun öğrencilere karşı uyguladığı şiddetli zulüm ve işkenceler, köylü kitlelerinin isyancılarla daha geniş ölçüde birleşmesinden başka bir işe yaramadı.

İstanbul'dan gönderilen köylülerin ve öğrencilerin silahlarının toplanması yolundaki emirler, büyük tepkilerle karşılaştı. Halk silahlarını vermedi. Sultan ve çevresi, halkın isyancılara yardım etmesini bir türlü engelleyemedi. Merkezî despotluk, isyancılara karşı halkı kullanabilmek için, köylülerden «il erleri» denilen bir milis teşkilatı kurulmasını ferman etti. Bu silah geri tepti. Yoksul köylüler, ele geçirdikleri silahları hakim sınıflara çevirdiler. İsyan bayrağını açan il erleri, Celalî bölüklerinin çekirdeklerini oluşturdular. Efsane ve türküleri halkımızın dilinde yaşayan Köroğlu Ruşen de bu ilk Celalî bölüklerinin reislerindendir.

İsyan hareketi geliştikçe, beylerbeyleri ve sancakbeyleri de, maiyetlerini genişlettiler, zulüm ve zorbalıklarını arttırdılar. Bunlar arasında, sırf gelin ve gerdek resmi alabilmek için köylülerin kızlarını zorla evlendiren, nikahlı kadınları boşatıp başkalarına verenlere rastlanıyordu. Eski dirlik sahiplerini tasfiye siyaseti güden merkezî despotluk, halkın beylerbeyleri ve sancakbeylerine karşı mücadelesinden yararlanmak istedi. 1590 yılında, halkın büyük mahallî feodallere karşı silahlı direnişini meşru sayan ve il erlerinin bir kere daha teşkilatlanmasını emreden bir ferman çıkarıldı.

Fakat köylüler bütün Anadoluda sancakbeylerini, beylerbeylerini, subaşıları öldürmek, konaklarını basmak, idam mahkumlarını ipten almak, mahkumları serbest bırakmakla kalmadılar. Padişah haslarına tahsildar sokmamaya, vergi vermemeye, kadılar ve merkezin diğer adamlarını da öldürmeye başladılar. İstanbul-İran sefer yolu üzerinde bölük bölük yeniçerileri imha ediyorlardı. Göçebe Türkmenler de ayaklanmalara vargüçleriyle katıldılar.

Baba İshak, Börklüce ve Bedrettin hareketlerinin ruhu Anadolu'da tekrar canlandı. Köylü kitleleri, yüzyıllardır kanlarını emen zorbaları bir kere başlarından defedince, içlerinde yaşayan demokrasi özlemini gerçekleştirmeye girişiyorlardı. Menteşe sancağında kendilerine bir serdar seçen köylüler, ne mahallî, ne de merkezî feodalitenin adamlarını bölgelerine sokmadılar. Karesi sancağında köylüler, beylerbeyi uzlaşmak için yanlarına vardığında, kim olursa

olsun bütün hükümet adamlarıyla ilişkilerini kestiklerini ve yönetim işlerini kendi aralarında hallettiklerini bildirdiler. Kastamonu'da meydanda toplanan halk, kendilerine zulmedenleri kadı ve sancakbeyinin gözü önünde yargıladı. Bunlar tarafından daha önce idama ve hapse mahkum edilmiş bütün mahpusları da serbest bıraktılar.

Teşkilatlı ve büyük isyanların başlaması üzerine merkezî despotluk, «bütün isyancıların evlerine dönmelerini» emreden ve «dağdan inip kendi hallerinde durmadıkları takdirde, evlatlarının, ailelerinin ve akrabalarının toptan katledileceğini» bildiren bir balyoz fermanı çıkartmak zorunda kaldı. 17. yüzyılın başındaki isyancılardan Kalenderoğlu Mehmet ise, Osmanlı sultanına karşı şu bildiriyi yayınlamıştı:

> **«Osmanoğulları mütegallibedir... Onlar millet içine fitne fesat soktular. Aleme cevr-ü cefayı ziyade kıldılar. Bugüne dek her zulme katlandık, sabrettik. Fakat artık bıçak kemiğe dayandı. Bu nedenle itaatlerinden çıktık. Sayısız dilaverlerle elele verdik. Tanrı yardımcımız olursa, Osmanoğullarına Üsküdar'dan gerisini haram edeceğiz. Fırsat onların olursa, ne yapalım, ettiğimiz işlerin dillere destan olması yeter.»**

Merkezî feodalitenin tasfiye siyasetine karşı büyük ve küçük dirlik sahiplerinin de ayaklanmasıyla, isyanın en yüksek noktasında önderlik bunların eline geçti. Sınıf çıkarları gereği, merkezî despotlukla anlaşan ve başına geçtikleri köylü kitlelerine ihanet eden feodaller, 1603'den itibaren isyancı birliklerin parçalanmasına, morallerinin bozulmasına ve zayıf düşmelerine yolaçtı. Bu durumdan yararlanan merkezî despotluk Kuyucu Murat Paşayı serdar tayin ederek Celalîler üzerine gönderdi. Bu zalim Osmanlı paşası, 1607-1608 yıllarında 100 bin Anadolu köylüsünü katlederek Celalî isyanlarını bastırdı. Çadırının önünde boğazlattırdığı köylülerin kellelerinden piramitler yaptırttı, cesetlerini kuyulara doldurttu. Köyünde kıtlık olduğu için babasıyla birlikte isyana katılan küçük bir çocuğu dahi, «Belki büyüdüğü zaman asi olur» diyerek kendi elleriyle boğdu.

Köylülerin feodal tahakküme karşı ayaklanmaları, emeğin özgürleşmesi ve toplumun ilerlemesi özlemini ifade ediyordu. Tarihte üretici güçler ve insan emeği üzerindeki baskıların kalkmasına yönelen her hareket, o gün için başarı şansı olmasa da, ilerici bir karakter taşır. Kölelikten sosyalizme kadar bütün toplumların tarihi, emeğin özgürleşmesi tarihidir. Osmanlı İmparatorluğunun ortaçağa has ekonomik şartları ve dinî ayrılıklar, koyu feodal ilişkiler içindeki dağınık köylü kitlelerinin birleşmesini güçleştirdi. Diğer taraftan, köy ve şehir üretimi üzerindeki ağır baskılar, toplumun gelişmesini ve bağımsız bir sermaye sınıfının teşekkülünü de önledi. Bu şartlar, Osmanlı toplumundaki demokratik hareketlerin başarısız kalmasına yolaçtı.

Osmanlı feodalleri, köylü ve göçebe ayaklanmalarını merkezî devletin gücüne dayanarak bastırdılar. Köylünün toprak ve hürriyet özlemini kanla boğmaya çalıştılar. Bugünkü toprak ağalığının temelinde yatan büyük feodal mülkiyeti işkence ve zulümle, silah zoruyla korudular. Böylece toplumumuzun geri kalışının ve 19. yüzyılda Avrupa kapitalizminin yarı-sömürgesi haline gelişimizin de baş sorumluları oldular.

18. Yüzyıl, Eski Dirlik Sahiplerinin Yerini Alan Eşraf ve Ayanın Hakimiyet Devri Oldu

Büyük Celalî isyanlarının yenilgisinden sonra, yıpranan eski dirlik sahipleri kesin çöküşe gitti. Merkezî despotluk, zaptettiği dirlikleri mukataa haline getirerek gelirlerini kendisine aktarmaya başladı. 1650 yılından itibaren, dirlik sahiplerinden toprak gelirinin yarısının «tımar bedeli» denilen bir vergi şeklinde alınmaya başlanması da aynı siyasetin devamıydı.

Merkezî feodalitenin tefeci sermayesiyle taşra eşrafına dayanarak ve dirlik sistemini dağıtarak sağladığı geçici hakimiyet, kendi çöküşünün tohumlarını da içinde taşıyordu.

Celalî isyanları, nüfusun seyrelmesine, çok büyük alanların boşalmasına yolaçmıştı. Hâlâ varolan göçebe kitlele-

ri ve başıboş köylüler, 17. ve 18. yüzyıllar boyunca zorla iskan edildi. Zaman zaman, birikmiş vergilerin ve özel borçların bir kısmı affedildi. Geçici vergi muafiyetleri tanındı. Fakat bu tedbirler, temeldeki üretim buhranını ancak kısmen hafifletebildi.

Tefeci-tüccar sermayesine bağlı iltizam usulünün gitgide yaygınlaşması ise, köylü için yeni yeni felaketlerin kaynağı oldu. Çünkü mültezimler, gerek saraya ve ricale peşin ödedikleri rüşvetleri, gerekse tefecilerden aldıkları yüksek faizli borçları, ağır bir soygunla halkın sırtından çıkarıyorlardı. İyice azalan tarım üretimi, büyük şehirleri besleyemiyor, kıtlıklar sürekli bir hal alıyordu.

Feodaller ise, servetlerini yeni lüks eşya karşılığında Avrupa kapitalistlerinin kasalarına akıtmaya başladılar. 1728 yılında İstanbul'da halk açlığın pençesinde kıvranırken, zenginler bir lâle soğanına 1000 altın veriyorlardı. Tarihe «Lale Devri» diye geçen bu sefahat dönemi sonunda, İstanbul'un yoksul kitleleri 1730'da ayaklanarak sarayları, köşkleri darmadağın ettiler.

Bundan sonra devlet, zaman zaman göstermelik tutumluluk tedbirleri almak yoluna gitti. Ama bu yasaklamalar, feodal ricalin debdebesine asla dokunmuyor, sadece halkın, esnafın ve küçük memurların tüketimini daha da sınırlandırıyordu.

17. yüzyılın isyancı valilerinden Abaza Hasan Paşa, ordusuyla Üsküdar'a dayandığında, sultanın çevresi uzlaşma yolları aradı. Hasan Paşa, kendisine verilen yeni valilikten pek memnun kalmayıp,

«Bizi mahzun ve mağdur göndermekle o vilayetlere acımıyor musunuz?» diyerek halkı soyacağını açıkça ifade etti. Buna karşı Sarayın cevabı ise,

«Buradan kalkıp gitsinler, isterlerse Anadolu'yu ateşe versinler» oldu.

Dirlik düzeninin çökmesiyle mültezimlik, muhassıllık, eminlik gibi imtiyazlar kazanan taşra eşrafı ve yüksek feodal bürokratların bir kısmı yeni mahallî feodaller haline geldiler. Vezirlerin ve valilerin, rüşvet yoluyla elde ettikleri iltizam ve mukataaların gelirini toplamak üzere yolladık-

ları mütesellim ve voyvodalar da, zamanla bu yeni mahallî feodalitenin saflarına katıldılar. Merkezin tayin ettiği eyalet valileri dahi, Üsküdar'ı geçer geçmez merkeze karşı eğilimler gösteriyorlardı. Bu mahallî feodaller, artan zulüm sebebiyle köyünü bırakıp kaçan birçok kişiyi etraflarında topladılar ve özel ordular teşkilatlayarak merkeze kafa tutmaya başladılar.

Timarlı sipahilerin ortadan kalkması ve sayısı habire artan merkezî ordunun bir kısmının asalak, bir kısmının mal-mülk sahibi bir kitle haline gelmesi, merkezin askerî gücünü iyice zayıflattı. Bu yüzden, mahallî feodallerin nüfuzunun artması, askerî baskıyla engellenemedi. 17. yüzyılda eyalet valileri defalarca ayaklandılar. Merkezî feodalite, gücü yettiğinde, bu ayaklanmalara, IV. Murat'ın ve Köprülü'nün kanlı bastırma hareketleriyle karşılık verdi. Köprülü Mehmet Paşa, beş yıl içinde 36 bin kişiyi kılıçtan geçirdi. Bununla beraber sürekli bir istikrar sağlayamadı.

Mahallî feodaller, ilk önce sadece birkaç yıl için iltizamına aldıkları topraklara, 17. yüzyılın ikinci yarısında tamamen hakim oldular. 18. yüzyılda ise ayanlık vasıtasıyla çeşitli idarî yetkileri ele geçirdiler. Ayanlık, mahallin en kuvvetli feodalinin elinde babadan oğula geçen iktidar organı haline geldi. Buna karşılık, padişah ve İstanbul'daki yüksek rical, 18. yüzyılın ortalarından itibaren toprak gelirlerinin bir bölümünü tekrar ele geçirmeye çalıştılar. III. Selim, valilerin ayana karşı yeni yetkilerle donatılması ve sık sık azledilmemeleri sayesinde merkezî iktidarını güçlendirmek istedi. Yeniden idarî taksimat yaparak mahallî feodallerin nüfuz bölgelerini parçalamak yoluna gitti. Bütün bu teşebbüsler çok büyük güçlüklerle karşılaştı. Osmanlı feodalitesinin çürümüş bünyesini canlandırmak mümkün değildi. 18. yüzyıl boyunca aralıksız devam eden savaşlar, hazineyi çok ağır masraflara soktu. Sürekli toprak kayıpları, sultanın ve ricalin gelirlerini daha da azalttı. Zamanla mahallî feodalitenin çeşitli kesimleri, Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki nüfuzlarını arttırmak isteyen Avrupa ülkelerinin desteğini aldılar. Kuzey Afrika ülkeleri ve Mısır, Osmanlı devletinden koptu. Ayanın nüfuzunu kolayca kıra-

mayan padişahlar, 1808'de Sened-i İttifak anlaşmasını imzalayarak uzlaşmak zorunda kaldılar.

Kapitülasyonlar
Avrupa'nın Nüfuzunu Arttırdı

Mahallî feodalitenin yanısıra, Osmanlı İmparatorluğu 18. yüzyılda, gitgide güçlenen Avrupa ülkeleri karşısında da iktisadî, siyasî ve askerî zaaf içindeydi. Teknik bakımdan iyi donatılmış Avrupa ordularına sürekli olarak yenilen Osmanlı devleti, kapitalist ülkelere yeni yeni ticarî imtiyazlar da tanımak zorunda kaldı. Ordu ve donanmanın ihtiyaçlarını karşılayan eski ocakların yıkılması, Osmanlı ordusunun ihtiyaçlarının da büyük ölçüde Avrupa'dan sağlanması sonucunu doğurmuştu. Bazı büyük şehirlerde toplanmış bulunan Osmanlı zanaat üretimi ise, lonca teşkilatlanmasının feodal kısıtlamaları altındaydı. Avrupa tüccarının Osmanlı İmparatorluğundan hammadde alması, 16. yüzyıldan beri esnaf ve zanaatkarları sıkıntıya sokuyordu. Hammaddelerden başlayarak zanaat üretimine yansıyan fiyat artışları, Avrupa mallarıyla rekabeti güçleştiriyordu. Avrupa'da kapitalizmin gelişmesi ve sanayi mamullerinin ucuzlaması, kapitülasyonlarla düşürülen gümrükler karşısında Osmanlı zanaat üretiminin rekabet gücünü büsbütün azaltı. 18. yüzyılda zanaat loncalarının değil ihraç edecek iç tüketime yetecek kadar üretim yapma imkanları bile ortadan kalkmaya başladı. Yerli sanayi ve ticaret her yerde büyük bir gerileme içindeydi. Feodal sömürünün ağırlığı yanında, ticaret yoluyla Osmanlı pazarı üzerindeki sömürüsünü arttıran Avrupa kapitalizmi de, toplumumuzun ilerlemesini engelleyen ikinci bir güç haline geliyordu.

Osmanlı merkezî feodalitesi, gerek mahallî feodaller ve gerekse kapitalist Avrupa ülkeleri karşısında iktidarını koruyabilmek için, merkezî devleti ve orduyu güçlendirmek, yeni gelir kaynakları yaratmak yolunda bazı teşebbüslere girişti. Ordu ve askeri imalat, Avrupa'dan getirilen yabancı subay ve uzmanların eline verildi. Bu arada Avrupa mallarıyla rekabet etmek üzere yine devlet eliyle bazı hafif sanayi kuruluşları da yaratılmak istendi.

**Osmanlı Hakim Sınıfları,
Yabancı Kapitalistlerle İşbirliğini
Adım Adım Yoğunlaştırdı**

Kapitalist üretimin maddî temeli bulunmadığı için, devlet eliyle sanayileşme yolundaki bütün bu cılız çabalar başarısızlığa uğradı. Yabancı teknik personel, fabrikaları işletmektense, Avrupa'da bağlı bulundukları şirketlerden mal ithal edip yerli üretim gibi göstermeyi ve vurgun yapmayı tercih ediyordu. İltizama verilerek işletilen fabrikaların kazancı, feodal ricalin ve mültezimlerin elinde kaybolup gidiyordu. Bu yeni teşkilatlar etrafında kümelenen yüksek bürokratlar, bu yolla büyük servetler yığdılar. Galata bankerleriyle feodal hakim sınıf arasındaki sıkı ilişkiler dolayısıyla, hazineye ağır yükler yüklenilerek kurulan bütün işletmeler, sadece tefeci sermayesini güçlendirmeye yaradı. Daha eskiden olduğu gibi, 18. yüzyılda da, hazıriyiici zümrelerin elinde toplanan servetler, ticaret ve sanayi sermayesinin bağımsız teşekkülü yolunda kullanılmadı. Engels, çöküş halindeki Osmanlı toplumu hakkında şöyle diyor:

> **«Gerçekten de... Türk devlet idaresi, kapitalist toplumla bağdaşamaz. Çünkü elde edilen artı-değeri, zorba vallilerin ve gözü doymaz paşaların pençesinden kurtarmak imkansızdır. Burada, burjuva mülkiyetinin ilk temel şartı olan, tüccarın kendisi ve malı için gerekli güvenlik tedbirleri mevcut değildir.»**

Bu durum, millî bir ticaret burjuvazisinin doğuşunu da son derece güçleştiriyordu. 17. yüzyılın başlarından itibaren Doğu Akdeniz ve Karadeniz ticareti azınlıkların eline geçmişti. Kapitülasyonlarla Avrupalılara tanınan büyük imtiyazlar yüzünden, bu Rum ticaret burjuvazisi, Fransız ve İngiliz tüccarının kanadı altına girdi ve kompradorlaştı. Memlekette yabancı rekabete karşı korunmayı talep eden kuvvetli bir burjuvazi yoktu. Çöküşe giden feodal hakim sınıf için ise dış ticaret, sadece gümrük gelirlerinin kaynağı olarak önem taşıyordu. İthal mallarından alınan yüzde üçlük gümrük vergisini emin ve mültezimler vasıtasıyla toplayan padişahın, Avrupa ile ticaretin artmasına ihtiyacı

vardı. Bu sebeplerle, himayeci bir gümrük politikası uygulanmadı. Üstelik, Avrupa'nın siyasî ve ekonomik hakimiyeti arttıkça, ülkemizde bir yabancı gibi yaşayan ve herşeyi sadece kendisi için kolay gelir kaynağı olup olamayacağı açısından düşünen Osmanlı aristokrasisi arasında, Avrupa'ya dayanmak eğilimleri iyice güçleniyordu. Gelir kaynakları azalan padişahlar, daha 1783'den itibaren dış borç aramaya başlamışlardı. Avrupa elçilikleri ve tüccarı ile sıkı ilişkiler içinde bulunan azınlık ticaret burjuvazisinin çocukları ise, Osmanlı devleti etrafında diplomatik işlerde çalışan bir zümre meydana getirdiler. Zamanla Türklerin de katıldığı bu «dragoman»* zümresi ile yabancı subay ve teknisyenlerin ördüğü işbirliği ağı, zaten eskiden beri Avrupalılardan rüşvet almaya alışmış olan feodal bürokrasiyi de içine aldı. Merkezî feodalite içinde İngiliz, Fransız, Rus ve Alman taraftarlığı oluştu.

Avrupa'ya dayanma politikasının ülkemizi yabancı kapitalizme bağımlı bir açık pazar haline getirmesi kaçınılmazdı. 19. yüzyıl başında iç ve dış şartlar, Türkiye'yi Avrupa'nın yarı-sömürgesi olmaya götürdü. II. Mahmut, merkezî otoriteyi pekiştirme yolunda kendinden önce yapılmış tesebbüslere ve Avrupa devletlerine dayanarak, mahalli feodaliteye karşı yeniden mücadeleye girişti. Bu sırada Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşanın merkeze karşı isyanı, İmparatorluğun yabancı ülkelere peşkeş çekilmesine vesile oldu. İngiltere, gerek Mehmet Ali Paşaya, gerekse 1833 Hünkâr İskelesi Anlaşmasıyla imtiyazlar elde etmiş olan Rusya'ya karşı Osmanlılara yardım vaadetti. Karşılığında ise, 1838 Ticaret Sözleşmesiyle geniş imtiyazlar sağladı. Osmanlı hakim sınıflarının da menfaatlerine uygun olan sözleşmeyi, «dragoman» zümresi içinden yetişme bir işbirlikçi feodal bürokrat olan Mustafa Reşit Paşa imzaladı.

---

* Dragomanlar, Osmanlı yöneticilerinin yabancı ülkelerin temsilcileriyle yaptıkları görüşmelerde çevirmenlik yapan görevlilerdi. 19. yüzyıla kadar dragomanların çoğunluğunu Fenerli Rumlar meydana getiriyordu. Bunlar, zamanla Osmanlı dış politikası üzerinde etkili bir hale geldiler. Öte yandan kapitalist Avrupa ülkelerinin ajanları olarak çalıştılar.

1838 Ticaret Sözleşmesiyle Ülkemiz, Avrupa'nın Yarı-Sömürgesi Oldu

Hükümleri kısa zamanda diğer Avrupa devletlerine de uygulanmaya başlanan 1838 Ticaret Sözleşmesiyle, Avrupa kapitalizmine hammadde temini için büyük kolaylıklar sağlandı. Hammaddelerin ve diğer ürünlerin satın alınması ve ihracı tamamen serbest bırakıldı. Çeşitli devlet tekelleri ve ihraç yasakları kaldırıldı. Yerli tüccar için hâlâ uygulanan iç gümrük duvarlarından, yabancı tüccar muaf tutuldu. İç pazarın kapıları bütünüyle Avrupa kapitalizmine açılmış oldu.

TİİKP Programının belirttiği gibi:

> **«Osmanlı merkezî-feodal devletinin baskı ve sömürüsü altında kalan ülkemiz, 19. yüzyılın ortalarına doğru, Avrupa kapitalizminin yarı-sömürgesi haline geldi. Yabancı kapitalistler, ilk önce ticaret yoluyla... işçilerimizin ve köylülerimizin emeğini sömürdüler ve yurdumuzdaki imalat ve el zanaatlarını söndürerek bağımsız bir sanayi ülkesi olma yolundaki gelişmemizi engellediler.»**

Mustafa Kemal, 1 Mart 1922'de Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşmada aynı gerçeği şu şekilde ifade ediyordu:

> **«İktisat sahasında bizden çok kuvvetli olanlar, memleketimizde fazla olarak bir de imtiyazlı mevkide bulunuyorlardı. Kazanç vergisi vermiyorlardı. Gümrüklerimizi ellerinde tutuyorlardı. İstedikleri zaman, istedikleri eşyayı, istedikleri şartlar altında memleketimize sokuyorlardı. Bütün iktisadımıza bu sayede mutlak hakim olmuşlardı.**
>
> **«Bize karşı yapılan rekabet hakikaten çok gayrımeşru, hakikaten çok kahrediciydi. Rakiplerimiz bu suretle gelişmeye müsait kaynaklarımızı mahvettiler, ziraatımızı yaraladılar, iktisadî ve malî gelişmemizin önüne geçtiler.»**

Avrupa mallarını satmak için, 33 bin nüfuslu Trabzon'da yetmiş iki yıl içinde 1232 dükkân, Kastamonu'da on altı nüfus başına bir dükkan açıldı. Mevcut sanayi son darbeyle çöktü. 1812'de Üsküdar'da bulunan altı yüz ipek

tezgahı, 1821'de kırka, 1812'de İşkodra ve Tırnova'daki iki bin dokuma tezgahı, 1846'da iki yüze düşmüştü. Bursa ve Diyarbakır'da bulunan dokuma tezgahları, 1850'lerde, otuz-kırk yıl önceki üretimlerinin onda birini dahi yapamaz hale gelmişlerdi. 19. yüzyıl başında Halep'ten yılda yüz milyon frank tutarında çeşitli dokumalar ihraç edilirken, bu miktar elli yıl içinde yedi-sekiz milyona düşmüştü. Ankara'nın gelişme halindeki iplik ve kumaş imalatı da, Avrupa rekabeti karşısında tamamiyle sönmüştü.

1800-1820 yıllarında İstanbul'da beş bin kişinin çalıştığı 2750 kumaş ve 350 havsız kadife tezgahından 1868 yılında sadece yirmi beş tane kaldı. Isparta'daki 3100 halı tezgahı gene 1868'de otuza düştü.

Bu derece hızlı çöküş karşısında, sanayiyi diriltme yolundaki cılız teşebbüsler de neticesiz kaldı. Namık Kemal o günkü durumu şöyle anlatıyor:

> **«Avrupa fabrikalarının çürük eşyası gemi gemi taşınarak altına çevrildi. Birçok tüccar ailesiyle beraber, ikametgahlarını İstanbul'a taşıdı. Ülkemizin imalatına yıkım geldi. Tüccarımız iflasa çıktı. O imalatla uğraşan sanayi erbabı perişan oldu.»**

İç pazarda rekabet imkanını kaybeden yerli küçük tüccar ağır darbe yedi. Yerli büyük tüccar ise kompradorlaştı.

El tezgahlarının sönmesiyle, hammadde ihracatı daha da hızlandı. İmparatorluk, Avrupa kapitalizminin hammadde deposu haline geldi. Ticaretin serbestleşmesiyle, büyük toprak sahipleri ve İstanbul kompradorları, büyük ölçüde artan toprak ürünleri ve hammadde ihracatı sayesinde kasalarını doldurdular. Avrupa sanayisinin ürünlerine karşı sadece hammadde ihraç edebilen Osmanlı devletinin dış ticaret açığı hızla büyüdü. 1825-1852 yılları arasında İngiltere'nin Türkiye'ye ihracatı 1.1 milyon sterlinden 8.5 milyon sterline yükseldi. Türk-İngiliz dış ticaret dengesi ise İngiltere aleyhine 100 bin sterlin iken, İngiltere lehine 6.2 milyon sterlin oldu.

Üretim temeli çöktükçe ve bağımsız gelir kaynakları kurudukça, Osmanlı hakim sınıfları Avrupa kapitalizmine daha bağımlı hale geldiler. Onların Türkiye'deki menfaatle-

rinin koruyucusu oldular. Diğer taraftan merkezî devletin darbesini yiyen bir kısım mahallî feodaller, komprador bürokratların Avrupa kapitalizmi ile işbirliğinin kendi menfaatleri zararına gelişmesine karşı direniş gösterdiler.

Türkiye'yi kapitalist talana açan politika, tanzimat ve ıslahat hareketleriyle derinleştirilerek sürdürüldü. Böylece yarı-sömürge yapı aynı zamanda siyasî ve hukukî alanlarda da pekiştirildi. Tanzimat fermanı ve «ıslahat» hareketleriyle Osmanlı kompradorlarının menfaatleri ile serbest ticaret ve mal güvenliği teminat altına alındı. Avrupa kapitalizminin daha içerilere girmesini güçleştiren feodal kurumların parçalanmasına çalışıldı. Avrupa'da feodalizmi tasfiye eden burjuva demokratik devrimlerin bir ürünü olarak ortaya çıkan siyasî ve hukukî kurumlar, ülkemizde, kapitalist ve emperyalist sömürü mekanizmasının işleyişine hizmet edecek şekilde feodal yapıya yamandı.

Islahat adı verilen girişimler, Avrupa devletlerine bağımlılığı arttırdı, masrafları çoğaltti ve çöküşü hızlandırdı. Ordu ve donanmada yapılan ıslahatlar neticesinde ortaya çıkan, askerin giyim kuşamından teçhizatına kadar bütün yeni ihtiyaçlar, ithalat yoluyla karşılanıyordu. Ordu, tamamen dışa bağımlı bir hale getirildi. Yurdumuz böyle bir felâkete sürüklenirken bile, Osmanlı sultanları artan bir debdebe ile sefih hayatlarını sürdürdüler. Yeniden, Avrupa üslubunda saraylar, köşkler ve camiler yapıldı. Lüks ithalat ve tüketim hızla arttı. 1856 yılında 168 milyon frank tutan devlet gelirinin yüzde 56'sı, padişahın ve saraylıların maaşlarına, ordu ve donanma ile bazı derebeylerin ve aşiret beylerinin sadakatini satın almaya harcanıyordu.

«Osmanlı Ülkesi,

Ecnebilerin Müstemlekesinden Başka Birşey Değildi.
Osmanlı Halkı,Türk Milleti, Esir Vaziyetine Getirilmişti.»
(Mustafa Kemal - 1923)

Türkiye'yi hızla iflasa götüren Osmanlı hakim sınıfları, 1854'den itibaren Avrupa banka ve malî kuruluşlarından defalarca borç aldılar. Ülkemiz üzerindeki emperyalist tahakkümün ağırlaşmasına hizmet ettiler.

Soyguncu Osmanlı sultan ve paşalarının, bağımsız bir ekonomi yaratmakta hiçbir menfaati yoktu. Yüzyıllardır gasbettikleri bütün servetler gibi, ağır faiz şartlarıyla sağlanan bu borçları da, zalim ve müsrif iktidarlarını sürdürmek için kullandılar. Sırf eski borçların faizini ödeyebilmek için, yeni yeni borçlar aldılar. Bu yüzden borçlar bir çığ gibi büyüyerek, 20 yılda 240 milyon altın liraya ulaştı. Fransız ve İngiliz sermayedarları, 19. yüzyılın ikinci yarısında, Osmanlı maliyesini avuçları içine aldılar. 1863'de kurdukları Osmanlı Bankası vasıtasıyla, para basma imtiyazını dahi ele geçirdiler. Osmanlı devlet mekanizmasını, emekçi halkımızın alınterini kendi kasalarına akıtmak için çalıştırmaya başladılar.

1874 yılında devletin geliri 25 milyon, o yıl ödenmesi gereken borç ve faizler ise 13 milyon altın liraydı. Ayrıca, 17 milyon liralık kısa vadeli borç vardı. Osmanlı hükümeti, 1875 Ekiminde borçları ödeyemeyeceğini açıkladı. Bunun üzerine emperyalistler siyasî ve askerî baskılara giriştiler. Borçların ödenmesi için, 1881'de Avrupa kapitalistlerinin ve Osmanlı Bankasının temsilcileri tarafından yönetilen Düyun-u Umumiye İdaresini kurdular. İşte feodal-komprador hainler, ülkeyi emperyalizmin pençesine böyle teslim ettiler.

Emperyalistlerin doymak bilmez soygun şebekesi olan Düyun-u Umumiye, Türkiye'nin en önemli gelir kaynaklarına el koydu. Halktan doğrudan doğruya vergi toplayacak kadar, devletin egemenlik haklarını yoketti. Yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizi talan ederek, gasbettiği gelirleri 20 yılda iki misline çıkardı. Aynı zamanda Osmanlı topraklarındaki emperyalist yatırımların, ilk demiryolu ve liman tesislerinden daha geniş alanlara yayılmasına da önayak oldu.

19. yüzyılın ikinci yarısında, Doyçe Bank'ın (Deutsche Bank) temsil ettiği Alman, İtalyan ve Avusturya sermayesiyle Osmanlı Bankasının ardındaki İngiliz ve Fransız sermayesi, Türkiye işçi ve köylülerinin emeğini sömürmek için şiddetli bir rekabete giriştiler. Osmanlı hakim sınıfları, 1869'da yabancılara toprak edinme hakkını tanıdı. Ye-

ni demiryolu anlaşmalarında, hatların iki yanında uzanan maden ve ormanların işletilmesini de emperyalist demiryolu şirketlerine bıraktılar. Önemli maden bölgelerine ve özellikle Musul petrollerine yönelen demiryolları için İngiliz ve Alman emperyalistleri arasında uzun bir mücadele oldu. Sonunda Almanlar, 1890'a doğru Bağdat Demiryolunu yapma imtiyazını aldılar. Yine 1869'da Avrupalılar, doğrudan doğruya maden işletme hakkını da elde ettiler. Çeşitli madenlerimiz, Fransız, İngiliz ve Alman şirketleri tarafından yağma edildi. Tütün tekelini ve daha birçok işletmeyi de ele geçiren yabancı şirketler, soygun ve sömürülerini güvenlik altına almak için, özel silahlı teşkilatlar dahi kurdular.

Mustafa Kemal, Osmanlı devletinin bu dönemdeki halini şöyle anlatıyor:

> **«Bir devlet ki, tebaasına koyduğu vergiyi ecnebilere koyamaz, bir devlet ki, gümrükleri için vergi muamelesini ve diğer şeyleri düzenlemek hakkından menedilir, bir devlet ki, ecnebiler üzerinde yargı hakkını tatbikten mahrumdur, o devlete müstakil denilemez.»** (1923).

Halk Yığınlarının Sırtına Binen Yeni Bir Dağ: Emperyalizm!

TİİKP Programının belirttiği gibi:

> **«Yurdumuza hakim olan emperyalizm, bir yandan iç kapitalist pazarı açmak ve sömürüsünü arttırmak için kendine bağımlı bir kapitalizm geliştirdi ve feodal ilişkilerde çözülmelere yolaçtı. Öte yandan, yurdumuz üzerindeki iktisadî ve siyasî hakimiyetini perçinlemek için, feodal ilişkileri kendine tabi kıldı ve onların tasfiyesini önledi.»**

Demiryolları, maden işletmeleri, bankalar, tahıl ve hammadde ticareti yoluyla, kapitalizm Türkiye'nin içlerine doğru yayıldı. İstanbul - Ankara tren hattı açılmadan önce bu bölgeden hiçbir şey ihraç edilmezken, 1903'de yalnız tahıl ihracatı 2 milyon İngiliz lirasını buldu. Merkezdeki feodal-komprador bürokratlar da, sömürüden aldıkları payı arttırmak, mahallî feodalleri zayıflatmak ve dış borçları ödeyecek nakit gelir temin etmek amacıyla, bazı tedbirlere

başvurdular. İltizam usulünü kaldırmaya; mirî topraklardan ne kaldıysa satmaya; aşarı, merkeze bağlı tahsildarlar eliyle para olarak toplamaya çalıştılar. Gerek bu usuller, gerekse Düyun-u Umumiyenin halktan nakit vergi toplaması, para ekonomisinin ve özel toprak mülkiyetinin gelişmesini hızlandırdı. Ekim alanları genişledi. Yeni üretim teknikleri, sanayi bitkileri ve diğer piyasa ürünleri, özellikle demiryollarının ve para ekonomisinin girdiği bölgelerde yayıldı. Kapalı köy ekonomisinin pazara açılmasıyla birlikte, köylülük parçalanmaya ve yoksul, orta ve zengin köylü zümreleri meydana gelmeye başladı.

Osmanlı feodal-kompradorlarının gasbettiği alınterine emperyalizmin ortak olması, sömürüyü katmerleştirdi. Eli kamçılı devlet tahsildarlarının yoksul köylülerimiz üzerindeki zulmünü Ziya Paşa şöyle anlatıyor:

> **«Tahsildarlar, zaptiyeler ile bir sürü atlı, bir bela fırtınası gibi her gece bir köyü basarlar, eğer köylünün parası yoksa evindeki bakır, yatak, vs, bunlar yetmezse, çapa, bel, öküz, saban gibi üretim araçları alınır. Köylü hapse atılır. Bazı yerlerde vergisini veremeyenleri ağaca bağlayıp, falakaya yatırıp dövmek, kadınların uçkurlarına varıncaya kadar akçe aramak... mazur görülür.»**

Demiryolları ve toprak gelirinin artması, büyük arazi spekülasyonlarına yolaçtı. Büyük toprakların tapulanması hızlandı. Eski mahallî feodaller, toprak ağaları haline geldiler. Avrupa kapitalistlerinin liman şehirlerinde kurduğu ticarethaneler, mahsulü ucuza kapatmak için vergi tahsildarlarının ve toprak ağalarının köylü üzerindeki tahakkümünden yararlandılar. Yabancı ve yerli tüccarlar, kredi, tohum ve zorunlu ihtiyaç maddeleri vererek köylüyü borçlandırdılar. Ürüne daha tarladayken el koymaya başladılar. 1869'da kurulan Ziraat Bankasının kredileri, toprak ağaları tarafından tefecilik yapmak için kullanıldı. Paraya çevrilen aşarın, sabit bir miktar olarak değil, mahsul değerinin bir yüzdesi olarak alınmaya devam etmesi, tefeci sömürüsünün gelişmesine yardımcı oldu.

Tefeci sermayesinin güçlenmesi, köylü üzerindeki boyunduruğu ağırlaştırdı. Bu durum, artı-üründen emperyaliz-

min ve kompradorların aldığı payı arttırdı. Toprak ağalarının ve tefecilerin baskısı altında, serflik ilişkilerindeki çözülmeler sınırlı kaldı. Mahsullerini ve üretim araçlarını tefeciye kaptıran yoksul köylüler, ağaların çiftliklerinde ortakçı ve yarıcı olarak çalışmak zorunda kaldılar. Köylülerin ancak çok küçük bir kısmı, küçük toprak sahibi olabildi. Tarım ve sanayi ameleleri de sınırlı kaldı.

Namık Kemal, bugüne kadar gelen toprak ağası, tefeci ve komprador sömürüsünün köylümüz üzerindeki sonuçlarını şöyle anlatıyor:

> **«Aşarın varlığı, halkı ne kadar zulüm ve gazaba uğratmış, Rumeli ve Anadolu'da ne kadar hane halkı batırmış... halk zararına ne kadar milyon sahibi sarraflar, bankerler ortaya çıkarmış olduğunu herkes bilmektedir.»**

Osmanlı Zulmü Altında Ezilen Milliyetler Ayaklanıyor

19. yüzyılda geniş köylü kitleleri, işini ve tezgahını kaybeden esnaf ve zanaatkarlar, Avrupa kapitalizminin tahakkümüyle ağırlaşan sömürü ve zulme karşı mücadeleye atıldı. Kapitalizmin gelişmesi, halkların millî uyanışına yolaçtı. Ezilen milliyetler, Osmanlı devletinin yüzyıllardır sürdürdüğü millî baskıya karşı ayaklandılar. Esaret zincirini parçalayarak, bağımsızlıklarını kazanmaya başladılar. Ezilen milletlerin ve halk yığınlarının bu haklı mücadeleleri, 1876 Meşrutiyetine ve 1908 Devrimine yolaçtı.

19. yüzyılın başında Arabistan'da Vahabîler, «soysuzlaşmaya, yolsuzluk ve adaletsizliğe» karşı ayaklandı. On yıl kadar süren mücadele kanla bastırıldı. 1846'da Halep halkı, askere gitmemek için isyan etti. 1861'de Suriye'de Dürzîler, Kürt ve Arap milliyetleri, Avrupa kapitalizminin sömürü ve hakimiyetine baş kaldırdı. Konsolosları ve işbirlikçilerini öldürdüler. Avrupa devletleri, Suriye ve Lübnan şehirlerini topa tutup isyancıları katletti. Osmanlı zulmüne karşı Kürt milliyetinin mücadelesi de yüzyıl boyunca devam etti.

Balkanlardaki gelişmeyi ise Engels şöyle anlatıyor:

«Bir zamanlar Türk paşalarının tehditlerinden son derece korkan Rum tüccarları, Türklerin Ceneviz ve Venedik rekabetine son vermelerinden sonra, ticaretlerini o kadar geliştirdiler ki, Türk egemenliğine isyan etmeye başladılar.»

Fransız Devriminin Balkanlara yaydığı milliyetçi fikirlerden de etkilenen Balkan milletlerinin burjuvazisi, ezilen köylü yığınlarına dayanarak, Osmanlı hakimiyetine karşı mücadeleye girişti. Yunanlılar, Sırplar, Arnavutlar, Boşnaklar, Karadağlılar, Romenler, Bulgarlar ve Giritliler, millî baskılara, ağır vergilere, zulme, askere alınmaya karşı mücadele bayrağını açtılar. Osmanlı zalimleri, on binlerce köylüyü ve şehir emekçisini katletmelerine, yüzlerce köyü yakıp yıkmalarına rağmen Balkan milletlerinin bu haklı isyanlarını bastıramadı. 1821'de Yunanistan, 1858'de Romanya, 1878'de Sırbistan ve Karadağ, bağımsızlıklarını kazandılar.

Yeni Osmanlılar Önderliğinde Meşrutiyet Mücadelesi

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan Osmanlı ticaret burjuvazisi, Avrupa'nın ve komprador tüccarın artan rekabeti ve tahakkümüne karşı mücadeleye girişti. Büyük feodal-komprador bürokratların Osmanlı hakim sınıflarının bir parçasını meydana getirmelerine karşılık, küçük memurlar, genç subaylar ve aydınlar, millî ticaret burjuvazisiyle aynı safta yer aldılar. Burjuva demokratik hareketlerin siyasî kadrolarını meydana getirdiler.

Avrupa'daki 1789, 1830 ve 1848 burjuva demokratik devrimleriyle, 1871 Paris Komünü ayaklanması, ihtilalci fikirleri bütün dünyaya yaydı. Bu mücadeleler Osmanlı toplumundaki milliyetçi ve hürriyetçi cereyanlara büyük bir güç verdi.

Bugünün Savcıları, Komünistlerin yıllarca hapsini isterken, Namık Kemal kahraman Paris Komüncüleri için şöyle diyordu:

«Komün taraftarları ... toplumun ıslahını maksat edinmişlerdir.»

Abdülmecid'i öldürüp meşrutiyet ilan etme amacını güden Fedailer Cemiyeti, millî burjuvazinin ilk teşkilatlanma hareketiydi. Teşkilat, 1859'da dağıtıldı. Gizli olarak yargılanan mensupları ağır cezalara çarptırıldı. Bu hareket, feodal-komprador istibdada karşı hürriyet mücadelesi veren Yeni Osmanlıların habercisi oldu.

1865'de teşkilatlanan Yeni Osmanlılar, İmparatorluğun Avrupa kapitalizminin pençesine teslim edilmesine karşı çıktılar. Bağımsız bir kapitalizmin gelişmesini ve meşrutiyetin ilan edilmesini savundular. «Müslüman şirketi, Müslüman bankası, Müslüman fabrikası, Müslüman tüccarı» şiarlarını ileri sürdüler. Osmanlı hakim sınıflarının baskısı karşısında faaliyetlerine Avrupa'da devam ettiler. Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın öncülüğünde çıkardıkları gazetelerle, Abdülaziz'in ve onun komprador sadrazamları Âli ve Fuat Paşaların despot yönetimine karşı hürriyetçi fikirleri yaydılar. Köylü kitleleri üzerindeki baskı ve sömürüye, Avrupa sermayesinin sanayi ve ticarete getirdiği yıkıma karşı mücadele ettiler.

Yeni Osmanlıların bir kısmı, azınlıkların milliyetçiliğine karşı çıkarak, «Osmanlı milleti»nden sözediyorlar, onun haklarının meşrutî bir idareyle teminat altına alınmasını istiyorlardı. Bunlar, daha sonra Abdülaziz'le uzlaşarak Türkiye'ye döndüler. Devlet mekanizmasının içine girip onu düzeltebileceklerini sandılar. Fakat mevcut düzenin bir parçası haline geldiler.

Yeni Osmanlıların devrimci kanadını temsil eden Mehmet Bey ve arkadaşları ise Abdülaziz'le uzlaşmadılar. Avrupa'da yayınladıkları **İnkılap** gazetesiyle mücadelelerini sürdürdüler. Mehmet Bey, Paris Komününün kahraman işçilerinin safında savaşırken yaralandı.

Halkın Mücadelesi ve Meşrutiyetin İlanı

> **«İşçi sınıfımız 18. yüzyılda ilk önce madenlerde görülmeye başladı. Daha sonra emperyalizmin imtiyazlar alarak işlettiği madenlerde ve iç pazarı açmak için ulaştırma ve taşıma alanlarında yaptığı yatırımlarla birlikte gelişti.»** (TİİKP Programı, Madde 5)

1840'larda Balya-Karaaydın madenlerindeki işçiler mücadeleye başladılar. 1845'de Avrupa kapitalistleri, Bursa'da ipek fabrikası kurdular. Bu yüzden, el tezgahlarında çalışan geniş bir kitle işsiz kaldı ve yabancı sermayeye karşı hareketlere girişti. Feodal devlet, işçi hareketlerini bastırmak ve işçi sınıfımızı yabancı şirketlerin sınırsızca sömürmesini sağlamak için, 1845'de grev yapmayı ve dernek kurmayı yasaklayan «Polis Nizamnamesi»ni çıkardı.

Avrupa'da birçok ülkede demokratik devrimin patlak verdiği ve Paris Komününün kurulduğu 1870'lerde işçi sınıfımızın mücadelesi daha da şiddetlendi. Çeşitli milliyetlerden işçiler aynı çatı altında teşkilatlanarak omuz omuza mücadele ettiler. 1871'de ilk işçi teşkilatı olan Amelepervver Cemiyeti kuruldu. Cemiyet, Kasımpaşa tersanesindeki altı yüz işçinin greve gitmesi üzerine kapatıldı. Fakat işçi sınıfımızın mücadelesini durduramadılar. 1870'lerde Beyoğlu Telgraf işçileri, Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası işçileri, Ömerli-Yarımburgaz Demiryolu yapım işçileri, İzmir Demiryolu işçileri grev yaptılar.

1876 yılında halkın mücadelesi yükseldi. Haydarpaşa Demiryolu işçileri, Tersane işçileri grev yaptılar. Fişekhane işçileri ücretlerini almak için Babıâli'ye yürüdüler. 5 Mayısta Selanik'de halk, Fransız ve Alman konsoloslarını öldürdü. İstanbul'da öğrenciler de ayaklanarak Babıâli'yi bastılar. Rus çarlığının işbirlikçisi Sadrazam Mahmut Nedim aleyhinde gösteriler yaptılar.

Millî hareketlerin sarstığı feodal-komprador devlete karşı Yeni Osmanlılar'ın önderliğinde yürütülen bütün bu mücadeleler 1876'da Birinci Meşrutiyetin ilanına yolaçtı.

Burjuva demokratik hareketin ve onun sınıf temelinin güçsüz olması nedeniyle, Meşrutiyet, Padişahın otoritesine önemli kısıtlamalar getiremedi. 1876 Anayasası işçilerin milletvekili seçilmesini ve teşkilatlanmasını yasakladı. Sadece mülk sahiplerinin oylarıyla seçilen Meclis-i Mebusana taşra burjuvazisi de girebildi. Bunlar, yerli sermayeye serbesti ve haklar tanınmasını istediler. Devlet baskısına karşı çıktılar. Bunun üzerine Abdülhamit Meclis-i Mebusanı kapattı. Anayasayı yürürlükten kaldırdı. Böylece

halk üzerinde otuz üç yıl sürecek olan Abdülhamit istibdadı başladı.

Abdülhamit İstibdadı
Halka Kan Ağlattı

Abdülhamit istibdadı, emekçi yığınların yoksulluğunu arttırdı. Bütün ilerici hareketleri ezdi. Halkın mücadelesini bastırdı. Her türlü hürriyeti yoketti. Kitapları toplatıp yaktı. Basına sansür koydu. Azgın bir zulüm ve terör uyguladı.

Cumhuriyet devrinde 1931'de basılan resmi **Tarih** kitabı o devri şöyle anlatıyor:

> **«Abdülhamit devrinin iç politikası, geniş ve düzenli bir hafiye teşkilatıyla halkın her hareketini izleyerek, siyasî olaylara imkan vermemek esasına dayanıyordu... Hafiyeler, jurnal vermedikçe maaş ve ihsana hak kazanamayacaklarından bir sürü yalan ve iftiralar uydururlar, Yıldız'a arzederlerdi. Bu jurnallerin verdiği bilgiyle haklarında şüpheye düşülen kişiler, açık yargılanmak şöyle dursun, iyice bir soruşturma yapılmaksızın, uzak vilayetlere, mesela Yemen'e, Fizan'a, Trablus'a sürülürdü.»**

İşte bugünkü MİT ve siyasî polis, bu tecrübelerin mirasçısıdır!

Abdülhamit satın aldığı Kürt beylerine kurdurduğu Hamidiye alaylarını Ermenilerin üzerine saldırtarak her iki milliyeti birbirine kırdırdı ve mücadelelerini yoketmeye çalıştı. 1902-1903 yılındaki Bulgar ayaklanmasında 25 bin Bulgar köylüsünün kanına girdi. Saltanatı, Doğu Anadolu'da katledilen on binlerce emekçinin ve İstanbul sokaklarında öldürülen binlerce Ermeninin kanıyla boyandı.

Abdülhamit, halkın mücadelesini bastırmak için gerici İslamcılık ideolojisine sarıldı. Kendini bütün dünya Müslümanlarının halifesi ilan etti. İngiliz ve Fransız emperyalistleri, Abdülhamit'in halifeliğini ve İslamcılığı, kendi sömürgelerinin Müslüman halkının mücadelesini geriletmek için kullandılar. O sıralarda Türkiye'ye girmeye başlayan Alman emperyalizmi ise, bundan, İngiliz sömürgelerindeki ve Çarlık topraklarındaki Müslümanları, rakibi olan emper-

yalistlere karşı ayaklandırmak ve buralardaki nüfuzunu arttırmak için yararlanmayı tasarlıyordu.

Jön Türk Hareketi

Abdülhamit devrinde millî ticaret burjuvazisinin emperyalizm ve feodal tahakküme karşı mücadelesi şiddetlendi. Bu mücadeleye önderlik eden Jön Türk hareketinde başından beri iki akım vardı: Millî ve işbirlikçi akımlar.

Jön Türklerin milliyetçi kesimi 1889'da İttihat ve Terakki Cemiyetini teşkilatlayarak mücadeleye girişti. İttihat ve Terakki, 1789 Fransız Devriminin dünyaya yaydığı hürriyetçi ve eşitlikçi fikirleri, Abdülhamit istibdadına karşı açtığı mücadelede bayrak edindi.

İttihatçıların bir kısmı baskı yüzünden yurt dışına çıktı. Yurt içindeki teşkilat ise, 1896'da ağır bir darbe yedi. Birçok yurtsever, Abdülhamit'in hafiye teşkilatı tarafından askerî hapisanelere, kışlalara dolduruldu. Askerî mahkemelerde halktan gizli olarak yargılandılar. «Senelerce memleket gençliğini inleten» Reşit Paşanın cellat askerî mahkemesince ağır hapis cezalarına mahkum edildiler. Hiçbir baskı, onların vatan ve halk sevgisini yokedemedi. Trablus'ta askerî cezaevinde çıkardıkları gazetenin başlığının altına şu sözleri yazdılar:

> **«Dönmez vatan evladı azm-i civanmerdaneden**
> **Sürgün ile, idam ile, türlü türlü zulüm ile»**

Prens Sabahattin etrafında toplanan Jön Türklerin işbirlikçi kanadı, İngiliz emperyalizminin himayesinde bir Türkiye istiyorlardı. Bunlar, 1902'de Paris'te yapılan Birinci Osmanlı Liberalleri Kongresinde sahip oldukları çoğunluğa dayanarak meşrutiyetin ilanı için Avrupa devletlerinin müdahalesini talep ettiler. İttihat ve Terakki, bu kararı kabul eden işbirlikçi Sabahattin taraftarlarını şöyle mahkum etti:

> **«Kongrenin çoğunluğu, Türkiye'de ıslahat yapılması için büyük devletlerden 'iyiniyetli' bir müdahale isteyecek kadar kendini aşağılamış bulunuyor.»**

İttihat ve Terakki, Türkiye üzerindeki emperyalist tahakküm ve sömürüye, Abdülhamit'in istibdat yönetimine

son vermek için, ezilen Ermeni, Bulgar, Arnavut, Kürt ve Arap milliyetçi hareketleriyle ittifak yaptı ve onların mücadelesiyle birleşti. Bu hareketlerin temsilcileriyle 1907 Aralık ayında yapılan İkinci Osmanlı Liberalleri Kongresi, zalim Abdülhamit yönetimini ihtilalle devirip, yerine temsili bir hükümet kurmayı ve bu amaç için şu mücadele biçimlerini uygulamayı kararlaştırdı:

1. **Hükümetin baskılarına silahla karşı koymak.**
2. **Siyasî ve iktisadî grevler düzenlemek; polis ve hükümet memurlarının da grev yapmasını sağlamak.**
3. **Hükümete vergi vermemek.**
4. **Askerin, halkın ve devrimci grupların üzerine yürümemesi için ordu içinde propaganda yapmak.**
5. **Genel ayaklanma.**
6. **Olayların doğuracağı ihtiyaçlara göre diğer eylem biçimleri.**

Kongre ayrıca, Balkanlardaki çeşitli milliyetlerden çeteleri, «hep birlikte silahlarını Abdülhamit hükümetine» yöneltmeye çağırdı.

Bu kararlar, geniş ölçüde 1905 Rus devriminin mücadelesinden etkilenmişti. Lenin'in de işaret ettiği gibi:

> **«Rusya'da 1905 hareketinden sonra demokratik devrim bütün Asya'ya, Türkiye'ye, İran'a, Çin'e yayıldı... Dünya kapitalizmi ve Rusya'daki 1905 hareketi, nihayet Asya'yı uyandırmıştır. Ezilmiş ve cehaletin karanlığında bırakılmış yüz milyonlar, ortaçağın duraganlığından yeni bir hayata uyanmışlardır. Temel insan hakları ve demokrasi uğruna savaşmak için doğrulmaktadırlar.»** (Asya'nın Uyanışı, 7 Mayıs 1913)

Devrimin İtici Gücü : Milliyetlerin ve Halk Yığınlarının Mücadelesi

Fakat Abdülhamit'in hiçbir zulmü ezilen milliyetlerin ve halkın mücadelesini durduramadı. Bir kısım Kürt aşiretleri Hamidiye alaylarına katılmayı reddederek dağa çıktılar. Makedonya'da, Rumlar, Sırplar, Bulgarlar silaha sarılarak, Balkan harbine kadar süren çete savaşlarına devam ettiler. Halk yığınlarının ve askerlerin isyanı bütün İmparatorluğa yayıldı ve istibdadı sarsmaya başladı.

İstibdat döneminde maden ocaklarında, demiryollarında, limanlarda, havagazı, un, kiremit, kibrit fabrikalarında, inşaatlarda, tramvay ve su idarelerinde çalışan işçilerin sayısı gittikçe arttı. İstibdat yönetimi, işçi teşkilatlarını baskı altına aldı. İşçi önderlerini tutuklayıp zindanlara attı. Arabistan çöllerine sürgüne gönderdi.

Bütün bu teröre rağmen, işçi sınıfımız ve diğer emekçiler mücadeleye devam ettiler. İstanbul'da yapı işlerinde, Şirketi Hayriyede, Tersane ve gemilerde çalışan işçiler, Haydarpaşa Demiryolu işçileri, terziler, duvarcılar, ayakkabıcılar, 1876'dan 1886'ya kadar birçok mücadeleye giriştiler, grevler yaptılar. 1895'de Tophane işçileri istibdadın ağır zulmü karşısında, gizli olarak Amele-i Osmanî Cemiyetinde teşkilatlandılar. Bir yıl sonra önderlerinin tutuklanıp sürgüne gönderilmesine rağmen gizli faaliyetlerine devam ettiler.

1906'da tekrar başlayan grevler, 1908 Devrimine kadar artarak devam etti.

1906 yılından itibaren Anadolu ve Balkanlarda geniş yığınların demokratik hareketi yükseldi. İstanbul, Erzurum, Van, Uşak, Sivas, Bitlis, Denizli ve Balkan şehirlerinde halk kitleleri, yılların biriktirdiği hınçla zulüm idaresine, pahalılığa ve vergilere karşı harekete geçtiler.

Erzurum halkı isyan ederek polisle çatıştı ve valiyi esir aldı. 1908'e kadar vergi ödemeyip, askere gitmedi. 1907 yılında yoksulluk ve sefalet artık çekilmez hale gelmişti. Yine Erzurum halkı, vurgunculuk yapan un tüccarlarının bulunduğu hanları basarak, tüccarlardan birini linç etti, diğerleri kaçarak canlarını zor kurtardılar.

1907'de Bitlis'te halk yığınları ayaklanarak Abdülhamit'in zulüm şebekesinden bir polis komiserini öldürdü. Valiyi yaraladı, saraya valinin azledilmesini bildirdi. Saray isyanı bastırmak için asker gönderdiğini söyleyince, isyancıların cevabı tek kelimeydi: DÖVÜŞECEĞİZ! Bunun üzerine Abdülhamit geriledi ve valiyi azletti.

1908 Haziran ayında Sivaslı kadınlar vilayet konağı önünde toplanıp, «pahalı ve kötü kalite ekmeği» protesto ettiler. Halk, vilayet konağını bastı. Un depolarındaki mal-

lara el koydu. Un vurgunculariyla ortak olan Sivas Belediye Başkanı linç edilmekten zor kurtuldu.

1908 Devriminden önce asker kitleleri de birçok yerde demokratik taleplerle ayaklandılar. Halk için askerlik de bir zulümdü. Genç insanlar askere gitmemek için evini ocağını terkedip kaçıyordu. Osmanlı ordusunda görevli bulunan bir Alman subayı askere alma olayını şöyle anlatıyor :

> **«Asker toplama, devlet makamlarının köylere baskın etmesi biçiminde olmaktadır. Öyle köyler vardır ki, içinde genç ve çalışabilen kimse kalmamış. İnsan bu adam avcılığında hazır bulunmalı, bu elleri bağlı ve gazap dolu bakışlı yeni askerlerin gelişini görmeli... Başka bir yerde ise, köylerdeki halk dağlara kaçıyordu; tutulanlar (çoğu zaman çocuklar ve sakatlar) uzun iplere sıralama bağlanmış ve elleri bağlı olarak getiriliyorlardı...»** (Moltke)

İşte bu şartlarda askere alınan, emperyalizm ve işbirlikçilerinin menfaatleri uğruna cephelerde kırdırılan askerler ayaklanmaya başladılar. Askerler, terhis olmak ve birikmiş maaşlarını almak istiyorlardı. Asker ayaklanmaları bütün ülkeyi sardı.

İsyanların bütün ülkeye yayıldığı sıralarda, genç subaylar Balkanlarda askerleriyle birlikte dağa çıktılar. Ayaklanma, Makedonya'da bulunan bütün 3. Orduyu sardı.

Abdülhamit, Balkanlardaki isyanları kontrol altına almak ve bastırmak için askeri heyetler gönderdi. İttihat ve Terakki fedaileri, bu heyetlerin paşalarını ve Abdülhamit'in hafiyelerini öldürdü.

Arnavutluk'ta Frizovik şehri halkı, 1908 yazında Meşrutiyetin ilanı için Padişaha ültimatom gönderdi. 1876 Anayasası yürürlüğe konmadığı takdirde İstanbul'a yürüyeceklerini ve Abdülhamit'i tahttan indireceklerini bildirdiler.

1908 Burjuva Demokratik Devrimi

1908 Temmuz ayından itibaren İttihat ve Terakki, askerî birliklerin desteğiyle Balkan şehirlerinde yönetime el koydu ve Meşrutiyeti ilan etti. Bunun üzerine Abdülhamit

Meşrutiyet ilanını kabule ve Anayasayı tekrar yürürlüğe koymaya mecbur kaldı.

Böylece İttihat ve Terakki, milliyetlerin ve geniş yığınların mücadelesine dayanarak, halka kan ağlatan Abdülhamit istibdadını yıktı.

1908 Devrimini yaratan halkımızın demokratik mücadelesi, bütün dünyada ezilen milletlerin demokratik ve anti-emperyalist mücadelelerinin bir parçasıydı. Lenin, bu gerçeği şöyle ifade ediyor :

> **«Asya'da büyük fırtınaların yeni bir kaynağı ortaya çıktı. Rus devriminin ardından Türk, İran ve Çin devrimleri geldi. İşte şimdi yaşadığımız, bu fırtınalar ve onların Avrupa'daki tepkileri devridir... 800 milyonluk nüfusuyla Asya'nın, bu aynı Avrupai idealler için mücadeleye girmiş olması, bize ümitsizlik değil, cesaret vermelidir.»**
> (Karl Marks'ın Doktrininin Tarihî Kaderi, 1913)

1908 Devrimiyle halk kitleleri bazı demokratik haklara kavuştu. Anayasa yürürlüğe kondu. Mebusan Meclisi tekrar toplandı. Anti-emperyalist ve hürriyetçi fikirler yayıldı. Bütün ülkede hızlı bir uyanış oldu.

Halk, Meşrutiyetin ilanını coşkun sevinç gösterileriyle karşıladı. Çeşitli milliyetlerden halk birbiriyle kucaklaştı. Birçok yerde vilayet konaklarını, zulüm merkezlerini bastılar. Zalim vali ve kaymakamları dövdüler. Abdülhamit'in baş hafiyesi Fehim Paşa'yı Bursa'da yakalayıp linç ettiler. İşkenceciler sokağa çıkamaz oldu. Polisler, hafiyeler ortadan kayboldu.

Çeşitli sendikalarda örgütlenen işçi sınıfımız, haklarını almak için, İstanbul, İzmir, Selanik, Varna, Üsküp, Manastır ve daha birçok yerde greve gitti. Yurdun her yanını esas olarak emperyalist patronları hedef alan bir grev dalgası kapladı. Tramvay ve demiryolu işçilerinden, fırıncılar, gazete mürettipleri ve tütün işçilerine; madenciler ve Adana pamuk işçilerinden terziler ve tuğla işçilerine kadar çeşitli iş kollarında binlerce işçi çalışmayı durdurdular. İstanbul'da tülbentçi kadınlar, grev kırıcılar ve polisle çatıştı.

Ezilen milliyetler, kendi dillerinde öğretim yapmak, kendi mebuslarını seçmek gibi bazı demokratik haklar el-

de ettiler. 1908 Devrimi, ezilen milliyetlerin kurtuluş ve bağımsızlık hareketlerinin gelişmesine ve güçlenmesine destek oldu. 1908 devrimcileri, İran'daki demokratik devrime de, başlarında Halil Paşa'nın bulunduğu subaylarla beraber silah ve cephane yollayarak yardım etti.

Devrimden sonra millî kapitalizmi geliştirmek için cılız da olsa bazı atılımlar yapıldı. Sönen el zanaatları tekrar diriltilmeye çalışıldı. Halkın emperyalizme karşı muhalefet ve mücadelesi İttihatçı iktidarın işbirlikçi karakter kazandığı 1910'larda dahi, komprador tüccarın mağazalarının boykot edilmesi, İstihlâk-ı Millî Cemiyetinin kurulması ve «Yerli Malı Kullanma» kampanyaları gibi başarılar sağladı. Avusturya'nın Bosna - Hersek'i ilhakı üzerine Avusturya malları, İtalya'nın Trablusgarp'a saldırması üzerine İtalyan malları boykot edildi.

1908 Devrimi Avrupa emperyalistlerine korku verdi. Lenin bu durumu şöyle açıklıyor :

> **«Hepsi onun başarısından korkuyorlar; çünkü Türk devriminin kaçınılmaz sonucu, bir yandan bütün Balkan milletleri arasında muhtariyet ve gerçek demokrasi isteğini körüklemek, öbür yandan İran devriminin zaferini sağlama bağlamak, Asya'da demokratik hareketi yeniden hızlandırmak, Hindistan'da bağımsızlık mücadelelerini şiddetlendirmek, Rusya'nın sınırları boyunca muazzam bir alanda özgür kurumlar yaratmak olacaktır.»** (Balkanlar ve İran'da Olaylar, 1908)

İttihat ve Terakki İktidarı Halk Yığınlarının Yükselen Mücadelesini Bastırdı

Devrimden zarar gören büyük bürokratlar, kompradorlar, mahallî mütegallibe ve bir kısım aşiret reisleri, devrim aleyhine faaliyetlere giriştiler. Bazı Hamidiye alayları ayaklandırıldı. Sultan ve Şeriat lehine gösteriler yapıldı. Nihayet 13 Nisan 1909'da İstanbul'da «31 Mart Vakası» diye bilinen gerici bir ayaklanma tezgahlandı. Birçok genç subay ve yurtsever katledildi. Ayaklanma, Rumeli'den gelen Hareket Ordusu tarafından bastırıldı. Daha sonra İngiliz işbirlikçisi Prens Sabahattin grubu, 1908 Devrimine düşman olan gericilerle birleşerek, 1911'de Hürriyet ve İtilaf Fırkasını

kurdu. Bu parti, 1918'den sonra yönettiği hükümetlerle Kurtuluş Savaşına karşı İngiliz emperyalistlerine uşaklık etti.

Millî burjuvazinin ekonomik temelinin zayıflığının yanısıra, halkın teşkilatsız olması, 1908 Devriminin ılımlı karakterini tayin etti. Lenin, millî ticaret burjuvazisiyle İttihat ve Terakkinin uzlaşmacılığını şöyle açıklıyor:

> **«Genç Türkler ılımlı davranışlarından ötürü övülüyorlar. Yani bu demektir ki, Türk devrimi güçsüz olduğu için, halk yığınlarını gerçekten bağımsız bir yönde harekete geçirmediği için, Osmanlı İmparatorluğunda başlamakta olan proletarya mücadelesine düşman olduğu için övülüyor. Ve bu arada Türkiye'nin yağması devam ediyor. Genç Türkler, Türk topraklarının yağmasını hâlâ mümkün kıldıkları için övülüyorlar. Bir yandan Genç Türkleri övüyorlar, bir yandan açık amacı Türkiye'nin paylaşılması olan bir siyaseti sürdürüyorlar.»** (Balkanlar Ve Türkiye'de Olaylar, Ekim 1908)

İttihat ve Terakki, daha baştan feodal - komprador iktidarla uzlaştı. Bunun sonucu olarak, halk yığınlarının demokratik mücadelesini bastırmaya yöneldi.

> **«İttihat ve Terakki Cemiyeti[nin] toplumsal yapısı ve savunduğu esaslar itibariyle bir orta sınıf örgütü»**

olduğunu belirten Şefik Hüsnü, İttihat ve Terakkinin iktidara geldikten sonraki gelişmesini şöyle anlatıyor:

> **«Partinin kaderine hakim olan hırslı ve tecrübesiz elebaşıları, yerli ve yabancı kapitalistlerin kucağına atılmakta gecikmediler. Uluslararası kapitalizm, yeni Türk yöneticilerinin yardım ve himayesini elde etmek için onları işlerine ortak etmenin ve milleti birlikte sömürmenin en emin yol olduğunu görmüştü. İttihat ileri gelenleri, az zamanda malî ve iktisadi çevrelere karıştılar. ... Bu andan itibaren parti yöneticileri takımı içinden geldiği güçlerden -yani toplumsal durumu orta halli üyeler kitlesinden- ayrılmış oluyorlardı. Artık onlar kendi partilerinin üyelerini ve içinden çıktıkları sınıfı değil, daha Abdülhamit zamanından beri Türkiye'de mevcut kozmopolit unsurlardan oluşan şehirli sermayedar sınıfını temsil ediyor ve o sınıfın çıkarlarını savunuyorlardı.»** (Aydınlık, Sayı 22, 1 Haziran 1922)

Komprador burjuvazinin yönetimi altına giren İttihat ve Terakki, işçileri, köylüleri ve çeşitli azınlık milliyetlerini ezdiği gibi, içinden yükseldiği millî burjuvaziyi de başkı altına alan bir diktatörlük kurdu. Turancılık ideolojisiyle, Alman emperyalistlerinin Asya'daki yayılma siyasetine hizmet etti.

Bütün ülkeyi saran grev dalgası karşısında İttihatçı iktidar telaşlandı. Devrimin üzerinden bir yıl geçmeden Alman emperyalistlerinin baskısıyla Adliye Vekaletinde danışmanlık yapan Kont Ostrog'un hazırladığı «Tatil-i Eşgal Kanunu»nu çıkarttı. Bu kanunla grevi ve sendika kurmayı yasakladı. 1908 Devrimiyle kazanılan hakları gasbetti.

1908'de İngilizlerin Aydın demiryolu hattında ve Fransızların Kasaba hattında grev yapan işçilere ateş açıldı. Birçok işçi tutuklandı. İşçiler hapise atılan kardeşlerini kurtarmak için Alsancak istasyonunda direnişe geçtiler. Jandarma işçilere kurşun yağdırdı. Bir işçi şehit oldu, birçoğu yaralandı. Grevin büyümesinden korkan hükümet, takviye olarak Mecidiye zırhlısından karaya asker çıkarttı. Anadolu, Bağdat, Şark Demiryolu şirketleri ve Şirketi Hayriye işçilerinin mücadeleleri, ordu birlikleri ve atlı polisler tarafından zorbalıkla bastırıldı. Ereğli'de çok kötü şartlar altında çalışan maden işçileri, tedavi parasının ücretlerinden kesilmesine karşı çıkınca, İttihat ve Terakki hükümeti Fransız şirketinin isteği üzerine, işçilere avcı taburlarını saldırttı.

31 Mart gerici ayaklanmasını fırsat bilen hükümet, ilan ettiği sıkıyönetimle bütün halk ve işçi sınıfı üzerindeki baskısını ağırlaştırdı. Patronlar, işçilerin mücadelelerle elde ettikleri hakları yoketmeye çalıştılar. Birçok işçi kuruluşu kapatıldı. Buna rağmen, işçi sınıfımızın mücadelesi devam etti. Tütün, gıda, madencilik işletmelerinde çalışan işçiler greve gittiler. İttihat ve Terakki hükümeti 1913 yılında devrimci teşkilâtlara ve işçi sendikalarına karşı azgın bir saldırıya geçti. Bütün teşkilatları dağıttı. Devrimci önderleri tutuklayıp sürdü. İlerici gazeteleri kapattı. Sendikaları yasakladı.

İttihatçı kompradorlar, toprak ağaları ve tefecilerle birleşerek geniş köylü kitlelerini de baskı altına aldılar. Gelirleri emperyalist tekellere ayrılmış olan ağır vergilerle köylüleri sömürdüler. Bir yandan toprak ağalarının mülkiyetini sağlamlaştırırken, diğer yandan da iç pazarı emperyalizme daha fazla açmak ve emperyalizmin geniş halk yığınları üzerindeki sömürüsünü arttırmak için kanunlar çıkarttılar.

Komprador feodal diktatörlük millî azınlıklar üzerinde de baskı ve katliam politikası uyguladı. Doğuda yüz binlerce Ermeniyi katletti, geri kalanlarını da yurtlarından sürdü. Arap ve Kürt milliyetlerine çeşitli baskılar uyguladı.

1908 Devriminin yozlaşmasını Yalvaçlı bir köylü şöyle anlatıyor:

> **«Hürriyet, meşrutiyet, şimdiye kadar bizim duyduğumuz bir laf değildi. Söylendiğine göre iyi bir şeymiş. Bundan kelli, herşeyin düzeleceğini, vergilerin doğruluk ve güzellikle alınacağını, köydeki kanlı katil ve hırsızların uslanacağını, memur ve jandarmaların keyfi iş görmeyeceklerini, askere giden çocuklarımızın vaktinde tezkere alacağını ve herşeyin tümden değişeceğini sanmıştık. Ne yazık ki, hiçbir şey değişmedi. Yine eski hamam eski tas... Vergiler haksız ve yersiz... Vergi için kazanımız, yorganımız, cebren satılır. Tohumluk buğday zamanında gelmediğinden, aç kalmamak için ağalara muhtaç oluruz... Velhasıl hâlâ cebimizde beş para bulunmaz... Jandarma ve tahsildarların doyurulması ayrı bir mesele. Onların yalnız doyması yetmiyor. Üstelik rakı paralarını bile ödemek zorunda kalıyoruz.»** (Tanin, Eylül 1909)

Halkımız bu tecrübeyi defalarca yaşadı. Ve bugün, 1974 yılında da yaşıyor!

Ve Türkiye'nin Yağması Devam Etti

1908'den sonra borçlanma devam etti. Emperyalizme yeni imtiyazlar verildi. Düyun-u Umumiye'nin tahakkümü daha da ağırlaştı. Talandan kimin daha çok pay alacağı meselesi, emperyalistler arasındaki mücadeleleri şiddetlendirdi.

1880'lerden sonra Osmanlı pazarlarına giren Almanya, hızla yeni imtiyazlar elde ederek, durumunu İngiltere aleyhine geliştirdi. Düyun-u Umumiye kurulduğunda ancak yüzde 3 hisseye sahip olan Almanya, 1914'de bunu yüzde 33'e yükseltti. Aynı dönemde İngiliz hisseleri yüzde 29'dan yüzde 5'e indi. Fransa bu mücadelede Almanya karşısında durumunu koruyabildi. Hatta hisselerini yüzde 40'tan yüzde 58'e çıkardı. Bununla beraber Almanya bir yandan gönderdiği askerî heyetlerle, öte yandan malzeme ve teçhizat bakımından Osmanlı ordusuna hakim oldu.

1911 yılına kadar İngiliz ve Fransız emperyalistlerine dayanan komprador feodal iktidar, 1911'den sonra hızla Alman emperyalistleriyle işbirliğini geliştirdi. 1913'de «Alman silahlarının değişmez satın alma komisyonu başkanı» Mahmut Şevket Paşa sadrazam oldu.

Halkın ve millî burjuvazinin muhalefetini ezen Talat, Enver ve Cemal Paşalar yönetimindeki komprador - feodal İttihat ve Terakki diktatörlüğü, Alman emperyalistleriyle birlikte ülkemizi Birinci Dünya Savaşına soktu.

> **«Savaş ilanından sonra ancak diktatörcesine bir yönetimle halkın oldu-bittiye boyun eğmesini sağlayabildiler. Bu istibdat altında imtiyazlı bir burjuva sınıfı, normal şartlar altında hayalinden bile geçiremeyeceği servetler, sermayeler yığmayı başardı. Savaş araç ve gereçleri alım ve satımı, vagon tekeli, zaruri ihtiyaç maddeleri üzerinde yapılan vurgunlar vs bu sınıf mensuplarına büyük servetler getirdi.»** (Şefik Hüsnü, Aydınlık, Sayı 22, 1 Haziran 1922)

Binlerce işçimiz, savaş sırasında cephelere sürülen Alman işçilerinin yerini almak üzere Almanya'ya gönderildi. Bunların ve askere alınanların yerini, çıkartılan kanunlarla çalışmaya mecbur edilen kadınlarımız aldı.

Emperyalistler ve işbirlikçileri kendi emelleri uğruna, Galiçya'dan Arabistan çöllerine kadar çeşitli cephelerde yüz binlerce Anadolu köylüsünü kırdırdı. Alman emperyalistlerinin Bakû petrollerini ele geçirmesine hizmet eden Enver Paşanın «Turancı» siyaseti uğruna yalnız Sarıkamış seferinde 90 bin asker soğuktan donarak öldü.

Savcıların savunduğu «üstün ırk», «üstün millet» teorileri, o zaman Alman emperyalistlerine hizmet ederek halkımızı felakete sürükledi. Bugün de Amerikan emperyalistlerine hizmet ediyor.

SİLAHA SARILAN TÜRKİYE'NİN YOKSUL HALKI KURTULUŞ SAVAŞIMIZI ZAFERE ULAŞTIRDI

1918 yılında Almanya ve diğer müttefikleriyle birlikte Osmanlı orduları da yenildi. 1918 Kasımında İtilaf emperyalistleriyle Mondros Mütarekesi imzalandı. Mondros'un hemen ertesinde, İttihat ve Terakkinin işbirlikçi yöneticileri, yurttan kaçtılar. İngiliz işbirlikçisi Hürriyet ve İtilaf Partisi iktidara geldi. İngiliz uşağı Damat Ferit Sadrazam oldu. Bu arada İngiliz, Fransız ve İtalyan emperyalistleri de yurdumuzun çeşitli yerlerini işgal etmeye başladılar.

İngiliz, Fransız, İtalyan ve Çarlık Rusyası hükümetleri, savaştan önce gizli anlaşmalarla dünyayı aralarında paylaşmışlardı. Fakat 1917 Ekiminde, başında Lenin'in bulunduğu Rusya proletaryası, Rus burjuvazisini yıktı ve iktidarı ele geçirdi. İşçi hükümetinin yaptığı ilk iş, savaşa son vermek oldu. Hemen arkasından da, Çarlığın savaşta işgal ettiği Anadolu'nun doğusundaki topraklardan çekildi. Dünyanın paylaşılması konusunda emperyalistler arasında yapılmış anlaşmaları açıkladı ve bunları yırtıp attığını ilan etti.

Rusya'daki Bolşevik Devrimi, ezilen milletlerin emperyalizme karşı mücadelelerinde onlara yeni bir heyecan ve güç verdi. Rusya'nın savaştan çekilmesi, İtilafçı emperyalistler arasındaki çelişmeleri şiddetlendirdi.

Savaşı kazandıktan sonra İngiliz, Fransız ve İtalyan emperyalistlerinin ellerine geniş bölgeler geçti. Eskiden Çar-

lık Rusyasına vaadedilen ülkeler de sahipsiz kaldı. Emperyalistler, daha önceki anlaşmalarla birbirlerine bıraktıkları bölgeleri ele geçirme çabalarına giriştiler. Bu arada İtalyanların işgal etmesini önlemek için İngilizler, İzmir ve civarını Yunanlılara işgal ettirdiler.

Emperyalistlerin ve özellikle İngilizlerin Anadolu politikasının esası, Anadolu'nun küçük devletçikler halinde parçalanmasıydı. Trakya'da Fransız - Yunan himayesinde bir devlet, Karadeniz'de Pontus devleti, Anadolu'nun kuzeydoğusunda Ermeni, güneydoğusunda Kürt devleti, Orta Anadolu'da Türk devleti, güneyde Fransız himayesinde ayrı bir devlet teşkili planlanıyordu. İstanbul dahi ayrı bir devlet haline getirilecekti.

Aralarında düşmanlık yaratılacak olan bu devletçikler, Anadolu'da emperyalist hakimiyetin sürdürülmesinde büyük bir kolaylık sağlayacaklardı. Emperyalistler, bu kukla devletleri Sovyet Hükümetine karşı da tehdit ve saldırı araçları olarak kullanmayı düşünüyorlardı.

Halkımız
Emperyalist İşgale Boyun Eğmedi

Sömürü ve zulme karşı mücadelelerle dolu bir tarihe sahip olan yiğit halkımız, emperyalist işgale boyun eğmedi. Emperyalistlerin işgal ettiği her yurt parçasında geniş halk kitleleri silaha sarıldı. Varlığını, bağımsızlığını, onurunu korumak için kanını döktü, canını verdi. Emperyalist işgalciler bir karış toprağı dahi çarpışmadan ele geçiremediler. Edirne'den, İzmir'den Kars'a; Trabzon'dan, İstanbul'dan Adana'ya, Maraş'a, Antep'e kadar her yerde mukavemet ateşleri tutuşturuldu. İşçiler, köylüler, kadınlar, gençler, çocuklar, bütün halk, Anadolu'nun çeşitli millîyetlerden Türk-Kürt bütün halkı, emperyalistlerin karşısına dikildi. Bugün faşizme ve emperyalizme karşı silahlı mücadeleyi savunan bizler, Kurtuluş Savaşında çarpışan halkımızın bu geleneklerinin temsilcileriyiz.

İlk mücadeleler Doğuda başladı. Bölge halkı, ellerindeki silahlarla millî kuvvetler teşkil ettiler. Şehir ve kasabalarda Millî Şûralar meydana getirildi. 5 Kasım 1918'de

Kars'da İslâm Şûrası toplandı. 18 Ocak 1919'da Kars, Ardahan ve Batum'dan gelen delegelerin toplandığı Kars Kongresinde, «Cenubî - Garbî Kafkas Hükümeti Muvakkate-i Millîyesi» (Güneybatı Kafkas Geçici Millî Hükümeti) adı altında bir hükümet kuruldu. 12 Nisanda İngilizlerin saldırısına uğrayan Cihangiroğlu İbrahim hükümetinin üyeleri Malta'ya sürüldü.

7 Ocak 1919'da Ardahan, Ahıska, Ahıkelek, Kağızman, Oltu ve Akbaba delegelerinin katıldığı Ardahan Kongresi toplandı. Bölge, tek yönetim altında birleştirildi. 7 Mayısta Oltu'da Şûra Hükümeti kuruldu. İngilizler bunlara da saldırdılar.

İngilizlerin Kars'ı işgali üzerine teşkilatlanma merkezi Erzurum oldu. 6 Mart 1919'da merkezi İstanbul'da olan Vilayat-ı Şarkiye Mudafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyetinin şubesi açıldı. Erzurum Kongresinden sonra 24 Ağustos 1919'da Erzurum'da Şarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu.

İngiliz kuklası Yunan ordularının işgali, bütün Ege halkını ayağa kaldırdı. Ege'nin yiğit köylüleri, silahlanıp emperyalist ordulara karşı savaşmaya başladılar.

Daha 17 Mart 1919'da İzmir, Aydın, Denizli, Balıkesir, Manisa, Muğla ve buralara bağlı ilçelerin müftüleri, belediye başkanları ve halk temsilcileriyle İzmir'de Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyetinin kongresi yapıldı. İşgale karşı direnme kararı alındı. Bunun üzerine bütün Ege'de Redd-i İlhak cemiyetleri kurulmaya başlandı. Çeşitli şehirlerde kongreler toplanarak direniş teşkilatlandı. I. ve II. Balıkesir, I. ve II. Alaşehir ve Nazilli Kongreleri yapıldı.

14 Mayıs 1919 günü Yunanlıların İzmir'i işgal edeceği öğrenilince, gece Yahudi Maşatlığında büyük bir miting yapıldı. Halk, Polis Dairesindeki silah deposunu bastı. Kapıları kırarak silah ve cephanelere el koydu. Hemen arkasından suçları vatanlarını sevmek ve emperyalistlere karşı çıkmak olan siyasî mahkumların kapatıldığı hapishaneye hücum etti. Yurtseverleri bağrına bastı.

İzmir'in işgal edildiği gün, 15 Mayısta devrimci bir aydın olan gazeteci Hasan Tahsin, işgalcilere ilk kurşunu sık-

tı. Hasan Tahsin'in ilk kurşunu Ege'de mücadelenin meşalesi oldu. 28-29 Mayıs gecesi, Ali Bey emrindeki askerler ve Hamdi Bey emrindeki halk kuvvetleri, İzmir'den sonra ilk çarpışmaları Ayvalık'da başlattı. Yine aynı gece Tahir Efendi komutasındaki yüz yirmi kişilik «Yiğit Ordusu» adlı Kuvayı Milliye müfrezesi Ödemiş'de düşmana saldırdı.

Artık Ege'nin her ilinde, kasabasında, köyünde halk mukavemete başlamıştı. Aydın'ın kuzeyinde, dağ köylerinden silahlı olarak gelen köylüler düşmana akınlar yapıyorlar, çeşitli zeybek müfrezeleri her tarafta çarpışıyorlardı.

Kuşadası'nda Mahmut Esat Bey müfrezesi; Dalaman'da Yörük Ali Efe; Köşk'de Demirci Efe müfrezeleri; Aydın'da Danişmendli İsmail Efe; Üçyol'da Çamlıcalı Hüseyin Efe; Adagide ve Tire'de Gökçen Hüseyin Efe; Bademiye'de Hasan Hüseyin Efe; Alaşehir'de Musa Bey, Murat Bey ve Kara Ahmet Efe, Parti Pehlivan; Salihli'de Postlu Mestan Efe; Tire'de Mehmet Efe; Aydın-Tire batısında Durmuş Ali Efe müfrezeleri; Üçyol yakınında Ethem ve Mümtaz Efendiler; Ayvalık'da Hamdi Bey; Bergama'da Adem Bey; Kınık'da Fehmi ve Halim Bey müfrezeleri; Akhisar'da Çerkes Ethem kuvvetleri; Çine'de gönüllü müfrezeleri ve çeşitli yerlerde Denizlili Hamdi Bey, Tavaslızade Ömer Ağa, Ortakçılı Koca Mehmet, Salavatlı Halil İbrahim, Sancaklı Ali Efe, Keleş Mehmet Efe, Selami Bey kumandasındaki Koçarlı müfrezeleri ve daha niceleri yurdumuzu işgal eden düşmanın karşısına dikildiler. Yine Antalya, Burdur, Muğla, Silifke ve Ege'nin güneyindeki diğer bölgelerde Kuvayı Milliye çeteleri kurulup, kuzey cephesindeki savaşa koşuyorlardı.

Gerçek Kahraman Kitlelerdir

Halkımız daha ilk anda kurtuluşunun ancak silahın namlusunda olduğunu kavramıştı. Bu yüzden emperyalist işgalcilerin bütün vahşet ve zorbalığına, hain Sultan ve İstanbul hükümetinin bütün engelleme çabalarına rağmen, bu kararını uyguladı. Bütün yurtta 800 kadar silahlı Kuvayı Milliye çetesi kuruldu. Silahlanmış halk kitlelerinin muazzam

yaratıcı gücü, o sıralarda Ordu Komutanlığından atılan Mustafa Kemal'e şu sözü söyletiyordu:

> **«Durumu ordulara ve ulusa kendim bildirdim, O günden sonra resmî görev ve yetkiden ayrılmış olarak, yalnız ulusun sevgisine, cömertliğine ve yiğitliğine güvenerek ve onun bitmez uyarıcı ve yaratıcı kaynağından aydınlanıp güçlenerek vicdanımızın gösterdiği yolda görevimizi yapmaya devam ettik.»** (Söylev, Cilt I)

Ege'nin yiğit halkı, mücadeledeki kararlılığını, yurdunu işgal eden emperyalistlere gönderdiği şu muhtırada çok açık anlatıyor:

> **«... (Türk milleti) her türlü hayatî ve millî haklarını ve istiklalini temin etmek ve son yurdu kalan Anadolu'nun kalbi demek olan İzmir'i bir düşman pençesinden kurtarmak için her türlü fedakarlığa katlanarak sonuna kadar mücadeleye yemin etmiştir.** (Balıkesir Heyet-i Merkeziyesinin 7 Ocakta İtilaf temsilcilerine yolladığı muhtıradan.)

Birinci Balıkesir Kongresinin İngiltere, Amerika, Fransa ve İtalya siyasî mümessillerine verilmek için hazırladığı bildiride de şöyle deniyor:

> **«Anadolu Türkleri yurtlarının temiz ufuklarını... kurtarıncaya kadar millî muharebeye katiyen azmetmişlerdir. Bu gayeye ulaşmak için her türlü güçlük ve engelleri yerle bir edecekler ve hiçbir tavsiye ve ihtarı kabul etmeyeceklerdir.**
>
> **«Aksi takdirde Türk son zerre-i hayatını da sarfedecek ve fakat hiçbir kuvvet (tehdit) karşısında hiçbir zaman işgalleri kabul etmeyecektir.»**

Mondros Mütarekesinden sonra Karadeniz'de bazı limanlara İngiliz askerleri çıkmıştı. Trabzon ve civarında İngilizlerin silahlandırdığı 20 - 25 bin kişilik Rum kuvveti halka zulmediyordu. İşgale ve gerici Rum ayaklanmalarına karşı Karadeniz halkı teşkilatlanmaya başladı. Önce İstanbul'da Trabzon ve Havalisi Müdafa-i Milliye Cemiyeti, daha sonra 12 Şubat 1919'da Trabzon'da Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti kuruldu. Bu cemiyetin evvela Giresun'da olmak üzere şubeleri açılmaya başlandı. Cemiyet, 23 Şubat ve 28 Mayıs 1919'da iki kongre topladı. İkinci kon-

grede silahlı mukavemet kararı alındı. Bunun üzerine Trabzon halkı çeşitli müfrezeler kurdu. Ve dağlarda Rum çeteleriyle çarpışmaya başladı. Şehirdeki halk da silahlanmıştı. Trabzonlular Mondros Mütarekesine göre, İngilizlere teslim edilmesi gereken silahları Doğu Ordusu cephaneliklerinden gizlice kaçırdılar.

Yunanlıların İzmir'i işgali üzerine, bütün Karadeniz'de emperyalizme karşı mitingler yapıldı. Rize - Hopa bölgesinde Mataracıoğulları ile Tuzcuoğulları, Of bölgesinde Çakıroğulları ile Sarıalioğulları, Akçaabat'ta Serdaroğulları, silahlı çeteler kurdular. Giresun'da gizli bir silahlı savunma teşkilatı kurma çabalarına girişildi. İnebolu mavnacı ve salapuryacıları, Recep Kâhya başkanlığında teşkilatlandılar. Anadolu'ya silah geçirmeye başladılar. Kastamonu'da çeteler kuruldu. Samsun'da on üç çete Rumlara karşı savaşıyordu. Fransız işgali altındaki Zonguldak'ta ilk Kuvayı Milliye Bartın'da kuruldu. Daha sonra İstanbul'dan kaçan subaylar çeşitli silahlı müfrezeler kurdular.

Trakya'da Trakya ve Paşaeli Müdafa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti kuruldu. Lüleburgaz ve Büyük Edirne Kongreleri toplandı. İşgale karşı sonuna kadar direnme kararları alındı. Bunun üzerine Nidaî Bey, Ahırköylü Ahmet, Teğmen Çırpanlı, İbrahim Hakkı, Gönüllü Hüseyin, Yolageldili İbrahim, Büyük Çekmeceli Arnavut Ali, Babaeşkili Hafız Recep, Hilmi ve Solak Sabri müfrezeleri ile Millî İpsala ve Millî Kırklareli müfrezeleri kuruldu. Ayrıca, arabacılar, arabalarıyla millî harekete katılarak ulaştırma kolları meydana getirdiler.

Fransız emperyalistlerinin işgal ettiği Adana, Maraş, Antep, Urfa ve civarlarındaki bölgeler halkı da topraklarının işgaline boyun eğmediler. Ekim 1919'da işgalcilerin bir kadına saldırmaları üzerine Maraş'ta ilk silah patladı. Sütçü İmam adıyla anılan bir yurtsever silahını çekip mütecavizi öldürdü. Bunun üzerine şehirde çarpışmalar başladı ve Sütçü İmam dağa çıktı. 28 Kasım 1919'da Maraş kalesine Fransız bayrağı çekildi. Halk kaleye yürüdü. Fransızları kovaladı. 4 Ocak 1920'de bir Fransız birliğinin Maraş çevresindeki köyleri talan edip köylüleri öldürmesi üzerine, halk Maraş'ta birdenbire ayaklanıp silaha sarıldı. Emperyalist

birliklerini kuşattı ve imha etti. Şehrin içinde işgalcilere karşı devamlı protesto hareketleri yapıldı. Mitingler yapılıyor, dükkanlar kapatılıyordu.

Bundan sonra süratle çeteler teşkilatlandı. Zafer Bey, Muharrem Bey, Nuri Bey, Öğretmen Hayrullah Efendi, Kemal Efendinin Kozanoğlu müfrezeleri kuruldu. Hasan Efe, Ahmet Çavuş, Pişkin Ali Rıza, Yakup Hamdi adlı aşiret reisleri de çeteler kurup savaşmaya başladılar. 21 Ocakta bazı öğretmen ve din adamlarının öldürülmesi üzerine, halk gene ayaklandı. İzmir'deki gibi cephanelik basılıp silahlar dağıtıldı. Hapishane basılıp, yurtseverler kurtarıldı. Şehrin içinde üstün düşman kuvvetlerine karşı savaş başladı. 11 Şubatta Fransızlar kaçtılar. Pazarcık ve Maraş'ın diğer kazalarında da çeteler kuruldu. Doktor Mustafa Bey ve Eczacı Lütfi Bey müfrezeleri, Maraş'taki çarpışmalara katıldılar.

5 Kasımda Fransızların Antep'i işgali üzerine şehirde büyük bir miting yapıldı. Dükkanlar kapatıldı. Daha İngiliz işgali zamanında kurulmuş bulunan çeteler çarpışmaya başladılar. Kabalar aşireti reisi Karayılan (Mamooğlu Mehmet) müfrezesi, Şahin Bey, emekli albay Kamil Bey müfrezeleri ve aşiretlerin Kamil Bey emrine verdikleri kuvvetler, Antep ve çevresinde düşmana karşı savaştılar.

30 Ekimde Urfa işgal edildi. Burada da halk derhal silahlı çeteler kurdu. Birçok Kürt aşireti, aralarındaki ayrılıkları bırakıp emperyalizme karşı silaha sarıldı. Kuvayı Milliye müfrezeleri kurdular. Halk, kitleler halinde Kuvayı Milliyeye katıldı, işgal altındaki Urfa'da, Birecik'de ve Suruç'da düşmana karşı çarpıştı.

Çukurova'da ilk silahlı direnme, 1919 yılı başında Kara Hasan müfrezesinin Dörtyol'da Fransızlara saldırmasıyla başladı. 28 Mayıs 1919'da işgal altındaki Osmaniye'de işgalci emperyalistlerin zulmüne karşı bir miting yapıldı. Mitingde halk ile işgalci Fransızlar arasında çatışma çıktı. Bunun üzerine birçok silahlı çete kuruldu. Bu çetelere kadınlar da katıldı. Osmaniye ve Sancak bölgesinde İslahiye, Bahçe, Haruniye, Yarpuz, Yanıkkışla, Çardak, Tüzek, İkiz, Kerfuz, Kösreli, Kayhanköprüsü, Muhacir, Tatarlı, Andırın, İnceali, İsmail, Akan ve Ceyhan müfrezeleri, Osma-

niye'nin içinde Karayağınlı Nuri Efe, Yeşiloğlu, Taşçı Bekir, Süleyman Ağa müfrezeleri; Karaişalı'da Müftü Hacı Mehmet Efendinin başında bulunduğu birlikler, Emin Polat Ağa ve Derviş Ağanın Kuvayı Milliye kuvvetleri, yedeksubay Ferit Celal, Saffet, Hacı Yunus, Kethüdazade İbrahim Efendi müfrezeleri; Kozan'da Salm Bey, Caf İsmail Ağa, Ali Ağa, İnce Ali, Çerkes Nuri Çavuş müfrezeleri; Kayabaşı'nda Yörük Selim Bey'in müfrezesi; Tarsus - Mersin arasında Emin Aslan Bey müfrezesi ve daha birçok çeteler işgalci düşmana karşı büyük bir fedakarlıkla yurtlarını korudular. İşgalin ilerlemesini önlediler.

Fransız ileri harekatına karşı Ulukışla, Niğde, Bor, Arapsun ve Aksaray'da Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri ve Kuvayı Milliye çeteleri kuruldu. Kasabalar arasında dolaşan bir atlı müfreze teşkil edildi. Deli Hüseyin Ağa ve Şevki Bey'in komutasındaki 500 kişilik bir müfreze de savunma tertibiyle bölge sınırını tutmuştu.

İngiliz, Fransız, Yunan ve İtalyan işgali altında olan İstanbul'da ve Marmara bölgesinde de halk, gizli teşkilatlar ve silahlı müfrezelerde toplandı. İşbirlikçilerin «İngiliz Muhipleri Cemiyeti»ne karşı Azm-i Milliye Cemiyeti kuruldu. 28 Mayısta Sultanahmet Meydanında toplanan 200 bin kişi, emperyalist işgali lanetledi. Fatih, Üsküdar ve Kadıköy'de de işgale karşı mitingler düzenlendi. Halk, esarete ve zulme boyun eğmeyeceğini büyük bir coşkunlukla ilan etti. İlk defa Topkapı semti teşkilatlandı. İngilizler ile Hürriyet ve İtilafçılara karşı mücadeleye başladı. Daha sonra İstanbul'un bütün semtlerinde teşkilatlar kuruldu. Bu teşkilatlar bir yandan şehir içinde işgalcilere karşı mücadele ederken, bir yandan da Anadolu'ya silah ve cephane kaçırıyorlardı.

Beykoz'da Yetimoğulları, Kefken'de İpsiz Recep, İzmit'te Büyükarslan ve Bulgar Sadık çeteleri, Bursa'da Hamit Ağa ve Vardar müfrezeleri, Gölcük'de Yörük, Yalova'da İbo, Yenişehir'de Yörük Mustafa, Kocaeli'nde Kandıralı Halil Çavuş, Zibaoğlu Hüseyin Efendi, Yahya Kaptan müfrezeleri, Karamürsel'de Ne olursa olsun ve Gökbayrak taburları işgalci düşmana karşı savaştılar.

Sayıca az ve teşkilatsız olmasına rağmen, işçi sınıfımız Kurtuluş Savaşının en ön saflarında fedakarca çarpıştı. İşçiler çeşitli gizli teşkilatlar kurarak işgal altındaki bölgelerde emperyalistlere karşı mücadele ettiler.

İstanbul Feshane Fabrikası işçileri, Eyüp teşkilatını kurdular. Bu teşkilata Lofçalı ve Bosnalı göçmenler de katıldı. Vefa teşkilatını İstanbul limanı deniz işçilerinden Siirtli Mehmet Ali Çavuş ile Arabacılar Kahyası Kâzım Bey yönetti. Bu teşkilatlar, işgalcilere baskınlar veriyor, Anadolu'ya silah geçirme işinde çalışıyorlardı.

1 Mayıs 1921'deki kutlama gösterileri, işgalcilere karşı protesto halini aldı. İstanbul'da tersane işçileri, deri işçileri, tramvay işçileri, yabancı kumpanyalara karşı grevler yaptılar.

İstanbul işçileri Kasımpaşa Seyr-i Sefain Amelesi Cemiyeti, Tramvay Şirketi Amele Cemiyeti, Beynelmilel Deniz İşçileri İttihadı, Beynelmilel Marangoz İşçileri İttihadı, Beynelmilel Bina İşçileri İttihadı gibi, Kurtuluş Savaşını destekleyen cemiyetler kurdular.

Ankara'da İmalât-ı Harbiye işçileri, cepheye silah ve mermi yetiştirmek için fedakarca çalıştılar.

İstanbul'un diğer emekçileri de teşkilatlandılar. Sandalcılar, arabacılar, hammallar, Galata ve Üsküdar'da gizli teşkilatlar kurdular. İşgalci emperyalistlerin silah ve cephane depolarına baskınlar yaptılar, ele geçirdikleri silahları Anadolu'ya kaçırdılar. Bu uğurda birçok şehit verdiler.

Yüzyıllardır feodal baskılar altında ezilen Anadolu'nun yiğit kadınları da Kurtuluş Savaşına katıldılar. Cephede ve cephe gerisinde fedakarca çalıştılar. Çetelere katıldılar, cemiyetler kurdular, mitingler yaptılar, cepheye silah ve mermi taşıdılar.

Osmaniye'nin Yanıkkışla ve Karayağın köylülerinin kurduğu «Kırmızı Müfreze»de çarpışan Köse'nin kızı Rahime Onbaşı en ön safta savaşırken Fransız kurşunuyla vurulup şehit düştü.

28 Kasımda Sivas'da bir kadınlar mitingi yapıldı. Birkaç gün sonra Konya'da Şerafettin Camiinde yapılan toplantıya 5 bin kadın katıldı.

Anadolu Kadınları Sivas Müdafa-i Hukuk-u Vatan Cemiyeti, Meclis'e çektiği telgrafta şöyle diyordu:

«Giydiğimiz kefen, yediğimiz zehir olsun... Saldırgan düşmanları defediniz.»

Anadolu'nun emekçi kadınlarının Kurtuluş Savaşına ne büyük bir heyecan ve fedakarlıkla katıldığını şu olay çok güzel anlatıyor:

«Dondurucu bir soğuk vardı. Cephane taşıyan bir kağnının başında duran ihtiyar bir nineye yaklaşmış ve sormuştum:

«— Nine, üşüyor musun?

«Şu cevabı vermişti:

«— Hayır oğul, üşümüyorum. Düşman topraklarımıza bastığından beri içim yanıyor.» (Ali Fuat Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, s. 504)

Gençler de emperyalizme karşı kurtuluş mücadelesinde üzerlerine düşen görevi yerine getirdiler. Türkiye gençliği, halkına layık yiğit bir gençlik olduğunu ispat etti.

İzmir'in işgali üzerine 17 Mayıs 1919'da 4 bin kadar üniversite ve yüksek okul öğrencisi ile öğretim üyesinin katılmasıyla İstanbul Üniversitesi Konferans Salonunda bir toplantı yapıldı. Gençler, emperyalist zorbalığı protesto etmek için dersleri boykot kararı aldılar.

Yine İstanbul Üniversitesi öğrencileri millî mücadeleye düşman, işbirlikçi öğretim üyeleri aleyhinde protesto gösterileri, boykotlar yaptılar. Boykotlardan biri dört ay sürdü. Sonunda Ali Kemal, Rıza Tevfik, Cenap Şahabettin ve Hüseyin Derviş adlı halk düşmanı profesörler üniversiteden çıkarıldı.

Yurdun her yerinde gençler gizli - açık teşkilatlar kurdular. Kozan'da gizli İntibah Cemiyeti, İnebolu'da İnebolu Gençlik Mahfili, Kastamonu'da liseli gençlerin cemiyeti bunların birkaçıdır. Gençler, çeşitli yerlerde millî mücadeleyi destekleyen gazeteler çıkardılar.

İnebolu'daki Yıldırım Takımı ve Turan Takımı gibi birçok Kuvayı Milliye müfrezesi kurup, düşmana karşı silaha sarıldılar. Yüzlerce genç, okullarını bırakıp, Anadolu'ya geçti. Emperyalizme karşı savaştı, canını verdi.

Sivas Kongresine Askerî Tıbbiye öğrencileri adına katılan Hikmet, Anadolu gençliğinin mücadele azmini şöyle belirtiyor:

> **«Delegeleri bulunduğum Tıbbiyeliler, beni buraya bağımsızlık yolunda çalışmak üzere gönderdiler. Mandayı kabul edemem. Manda fikrini siz kabul ederseniz, sizi de reddederim.»**

İngiliz ve Amerikan emperyalistleri bazı büyük feodallerle anlaşarak Anadolu'nun doğusunda kukla bir Kürt devleti kurmak istiyorlardı. Ama Kürt halkı, emperyalizme karşı Türklerle omuz omuza savaştı. Teşkilatlandı, çeteler kurdu, canını verdi.

Antep'i Fransızlardan kurtarmak için savaşan çetelerden birinin komutanı olan Karayılan, Kürt Kabalar aşiretinden Mamooğlu Mehmet idi. Bugün Türkiye halkı, Karayılan adını Türk-Kürt kardeşliğinin bir sembolü olarak hatırlıyor. Onun için yakılan türküleri heyecanla söylüyor:

> **Vurun Kürt uşağı, namus günüdür.**

Dört yıl süren birinci emperyalist paylaşım savaşı, Anadolu halkını derin bir yoksulluk ve sefalete itmişti. Halk yorgundu. Yüz binlerce emekçi cephelerde kırılmıştı. Yurdun bütün kaynakları tükenmiş gibi görünüyordu. Bu durumda emperyalistler Anadolu'yu kolayca işgal edeceklerini düşünüyorlardı. Ama, halkımız yurdunu işgal eden emperyalistlere karşı muazzam bir fedakarlık ve kararlılıkla ayağa kalktı. Dünyanın ezilen halklarına ve sömürge milletlerine umut ve cesaret verdi.

Çumralı müfreze kumandanı Mülazım Halit, 3 Temmuz 1919 tarihli raporunda,

> **«Efrad ve zabitanın ayağında fotin, üzerlerinde katiyen elbise kalmamıştır. Ekserisi çıplak bulunmaktadır,»** (Kâzım Özalp, Millî Mücadele, s. 37)

diyordu.

Böylece üstsüz başsız çarpışan çeteler; çetelerin yerini söylememek için işkence altında ölen Egeli Kör Mehmet'in damadı gibi nice yiğitler; kendilerinin en muhtaç oldukları bir sırada dört bin kilo tütünü Kuvayı Milliyeye bağışlayan Alaçam köylüleri; tek geçim kaynağı olan kağ-

nlarını, arabalarını çetelere veren Baladız - Burdur arasındaki köylüler; mavnalarını, sandallarını gizli teşkilatlara veren İstanbul limanı mavnacıları; ulaştırma kolları için arabalarını veren Trakyalı arabacılar; hayatlarını tehlikeye sokarak düşmandan ele geçirilen top mermilerinin çapını düşüren İmalat-ı Harbiye işçileri, Türkiye'nin yoksul işçi ve köylülerinin bu savaşta ne kadar büyük fedakarlıklara katlandığının birkaç örneğidir.

Anadolu halkı yoksul bir ulusun kendi kaynaklarını nasıl harekete geçirebileceğini gösterdi. Dayanılacak tek gücün yığınların gücü olduğunu ispat etti.

Lenin 2 Mart 1921'de şöyle diyordu:

> **«Türkiye'nin işçileri ve köylüleri, çağdaş milletlerin yağmaya karşı direnişlerinin hesaba katılması gereken birşey olduğunu ispat etmişlerdir. Türkiye, emperyalist devletlerce yağma edilmeye öyle bir şiddetle karşı koydu ki, içlerinde en kabadayı olanı bile elini ondan çekmek zorunda kaldı.»** (Moskova İşçi ve Köylü Temsilcilerinin bir Genel Toplantısında Konuşma'dan.)

Emperyalistler yurdumuza ayak basar basmaz silahlı mukavemete başlayan halk, vatanın gerçek sahiplerinin İstanbul'daki satılmış Sultan, paşalar ve kompradorlar değil, Anadolu emekçileri olduğunu ispat etti. Ve emperyalist işgalin ilerlemesini önledi.

Savcılar, bizim Kurtuluş Savaşımızı «tahrif ettiğimizi» iddia ediyorlar. Bunu niçin söyledikleri açıktır. Çünkü biz, Kurtuluş Savaşımızın halkın teşkilatlanması ve silaha sarılmasıyla zafere ulaştığı gerçeğini savunuyoruz. Hakim sınıflar bugün halkımızın, yurdumuzu kurtarmak ve kendi iktidarını kurmak için teşkilatlanmasını ve silaha sarılmasını mahkum etmeye çalışıyorlar. Halkımızın tarihi ise,Savcıları ve bütün gericileri mahkum ediyor. Kurtuluş Savaşımız, büyük davaların ancak silahla halledileceğini gösteriyor. Halkın, bu uğurda gizli teşkilatlar kurmasının haklı ve zorunlu olduğunu ispat ediyor.

Milli Kurtuluş Savaşımız, emperyalist uşağı İstanbul hükümetinin kanun dışı ilan ettiği teşkilatlar ve silahlı mücadele temeli üzerine inşa edildi. Bugün de Türkiye halk-

ları, bağımsızlık ve demokrasi için gizli teşkilatlarda birleşiyor.

Savcıların Kurtuluş Savaşını tahrif ettiğimiz iddiaları, halkımızın emperyalizme karşı mücadele tarihini unuttırma gayretlerinin bir ifadesidir. Bugün, yurdumuzun bağımsızlığına karşı olanlar, elbette halkımızın dünkü kurtuluş mücadelesini boş yere karalayacaklardır.

Sultan ve İstanbul Hükümetleri,
Yurdumuzu İşgal Eden Emperyalistlere Uşaklık Ettiler

Kurtuluş Savaşı iki cephede birden verildi: Emperyalist işgalcilere ve onların uşağı komprador-feodal İstanbul hükümetine karşı.

Mütarekeden sonra iktidara geçen Hürriyet ve İtilaf Hükümeti, büyük bir kısmı Rum, Ermeni, Yahudi tüccar ve bankerlerinden oluşan İngiliz-Fransız işbirlikçisi kompradorların ve büyük feodallerin hükümetiydi. İktidarlarını sürdürebilmeleri, emperyalist istilaya bağlıydı. Bu yüzden, emperyalistlerin işgallerini hararetle desteklediler. Millî mücadeleyi bastırabilmek için, ellerinden gelen alçaklığı yaptılar.

Padişah Vahdettin, sık sık İngilizlere müracaat ederek, Türkiye'nin İngiliz sömürgesi olması için yalvarıyordu. Yakın adamı Sait Molla vasıtasıyla İngiliz Muhipleri Cemiyetini kurdurmuştu. Bu cemiyet bir taraftan Anadolu'daki mücadeleye karşı haince tertipler düzenliyor, diğer yandan İngiliz propagandası yapıyordu.

İşbirlikçi padişah Vahdettin, 30 Mart 1919'da Sadrazam Damat Ferit vasıtasıyla İngilizlere şu teklifi yapacak kadar alçalmıştı:

> **«İngiltere, Avrupa ve Asya'da gerek doğrudan doğruya Sultanın metbuluğu altında bulunan 'Türkçe konuşan' ve gerekse muhtariyetten faydalanan vilayetlerde Türkiye'nin ecnebilere karşı bağımsızlığını ve memleket dahilinde sükunu temin etmek için lüzum gördüğü yerleri on beş yıl müddetle işgal edecektir. ... İngiltere, dostluk hisleriyle duygulanarak Osmanlı Nezaretlerinde lüzumu görülen yerlere İngiliz müsteşarlarının Sultan tarafından tayinine muvafakat edecektir. Bundan başka İngiliz hü-**

> **kümeti, her vilayete birer İngiliz konsolosu tayin edecek ve bu konsoloslar on beş yıl müddetle vali nezdinde müşavirlik vazifesi görecektir. Vilayet, Belediye Meclisleri seçimleriyle, parlamento üyelerinin seçimleri, İngiliz konsoloslarının kontrolleri altında yapılacaktır. İngilizler, maliyeyi sıkı bir kontrole tabi tutmak hakkına sahip olacaktır. Anayasa, Doğu halkının siyasî istidat ve kabiliyetine uygun olarak sadeleştirilecektir.»** (G. Jaeschke, Kurtuluş Savaşıyla İlgili İngiliz Belgeleri, s. 5.)

Yine padişah hükümetleri, İngilizlerle birlikte Anadolu'da Kuvayı Milliyeye karşı gerici isyanlar düzenliyordu. Bozkır'da, Düzce'de, Yozgat'ta, Zile'de, İnegöl'de ve Konya'da isyanlar çıkartıldı. Anzavur adlı bir padişah uşağı, Bandırma, Biga, Gönen çevresinde büyük bir gerici isyan başlattı. Bu isyanlar sırasında Kuvayı Milliyeciler katlediliyor, işgalci emperyalistler törenlerle karşılanıyordu. Yine İngilizlerin kurdurduğu Teali-i İslam Cemiyeti, Nigehban-ı Askerî Cemiyeti gibi gerici teşkilatlar, işgale karşı mücadeleyi engellemeye çalışıyorlardı. Sait Molla, İngiliz rahip Frew'a bir mektupta şöyle diyordu:

> **«Çerkes ve Arnavutlar arasında ayrılık sokarak ve bu kere Manyas ve havalisinde gerek Ahmet Anzavur gibi şahısları öteye beriye göndererek, para kuvvetiyle Kuvayı Milliye aleyhine tahrikat yapmak, kargaşalık çıkarmak ve bu yolla İtilaf devletlerinin müdahalesini çekerek kabinenin düşmesini sağlamak... (ve yeniden Damat Ferit'i Sadrazam yapmak)...»** (Kâzım Özalp, Millî Mücadele, s. 69)

İşbirlikçi İstanbul hükümeti, 18 Nisan 1920'de Kuvayı İnzibatiye teşkilatını kurdu. Teşkilatın kuruluş amacı emperyalist uşaklarının ifadesiyle, «Kuvayı Milliye adı altında eşkiyalık yapanların yakalanması ve tepelenmesi» idi. 1.250.000 lira gibi büyük bir para bu iş için ayrıldı. İngiliz emperyalistleri de Kuvayı İnzibatiye için Maçka silah deposundan 600 tüfek, 30.000 piyade fişeği, 80.000 makinalı tüfek cephanesi verdiler. (R. Özkök, **Bolu ve Düzce İsyanı**, s. 232)

İstanbul hükümeti, Anadolu'daki ordu birlikleri ve devlet makamlarına talimatlar göndererek savaşan halkın dur-

durulmasını, kongrelerin dağıtılmasını, katılanların tevkif edilmesini istiyordu. Damat Ferit mahkemeleri, İstanbul'da millî kurtuluşçular için idam cezaları yağdırıyordu. İstanbul hükümeti, Kuvayı Milliyecilerin çoğu için Şeyhülislam'dan idam fetvaları çıkartmıştı. İngiliz uçakları bu fetvaları Anadolu'ya serpiştirirken, İngiliz vapurları da Kurtuluş Savaşı aleyhtarı **Peyam** gibi gazeteleri Anadolu'ya taşıyordu. Ama halkın silahlı olması, subay ve devlet memurlarının çoğunun millî mücadeleye katılması yüzünden bütün bu çabalar başarılı olamıyordu.

Padişah, Anadolu'nun zenginliklerini de dağıtıyordu. Yurdun işgal altındaki bölgelerinde bazı madenlerin imtiyazları İngiliz, Fransız, İtalyan emperyalistlerine ve işgal ordusu subaylarına veriliyordu.

İstanbul hükümeti bir taraftan da bildiriler yayınlayarak halkın emperyalizme karşı kurtuluş mücadelelerini karalamaya ve engellemeye çalışıyordu. Damat Ferit Hükümetinin Dahiliye Nazırı, Karesi mutasarrıflığına yazdığı 23.6.1335 (1919) tarihli yazıda şöyle diyor:

> **«Harp ve darp, yaygara ve şematet zamanı değil, en büyük vatanperverlik sulh konferansında mukadderatımız karar altına alınıp ve beş senedir yaptığımız cinayetlerin hesabı görülürken olsun, artık akıllandığımızı dosta ve düşmana göstermek ve memleketimizde adaleti temin, huzur ve asayişi muhafaza, fırka, mezhep, fikir ve çatışmalarına bakmayarak, ırz, can ve malı korumaktır.»** (Kâzım Özalp, Millî Mücadele, s. 33)

Dahiliye Nazırı Ali Kemal, halkın, yurdunu işgal eden emperyalistlere karşı canını dişine takarak verdiği mücadeleye, utanmadan «darp, yaygara, şamata» diyordu. Halka, emperyalist işgale karşı savaşmayın; huzur ve asayiş sağlansın öğüdünü veriyordu.

Emperyalistlerin ve uşaklarının huzuru, halk sömürü ve zulme boyun eğdiği zaman gelir. O zaman memlekette «asayiş» vardır; kardeş kavgası önlenmiş olur!

Sıkıyönetim Komutanları da, halkın emperyalizme ve faşizme karşı verdiği mücadeleyi, «asayiş ve huzur» bildirileriyle karalamaya çalıştılar. Halkın mücadelesine «zor-

balık, eşkiyalık» dediler. Onlar da Vahdettin gibi Anayasadaki demokratik hakları halkımız için lüks saydılar. İngilizlerin Kuvayı İnzibatiyeye yardımı gibi Amerikan emperyalistleri de, MİT'i, «Kontrgerilla»yı ve komando taburlarını teşkilatlandırdılar ve yönettiler. MİT işkencecileri, CIA'nın merkezlerinde eğitim gördü. İşbirlikçi iktidarlar, tıpkı padişah hükümetleri gibi bütün yeraltı ve yerüstü kaynaklarımızı emperyalistlere peşkeş çektiler.

Bizzat Askerî Yargıtay Başkanı Refet Tüzün, yapılan kanun değişiklikleri sonunda sıkıyönetim mahkemelerinin Damat Ferit Mahkemeleri haline geleceğini yazdı. Ve bu değişiklikler Meclisten geçti. Sıkıyönetim mahkemeleri, yurtseverler hakkında idam fermanları çıkarttı ve ağır hapis cezaları kesti. Nasıl Damat Ferit Hükümetine karşı halkın mücadelesi haklı ve meşru bir mücadele idiyse, bugün de faşist iktidarlara karşı mücadele o derece haklı ve meşrudur. Amerikancı faşist iktidarların akıbeti de Damat Ferit hükümetlerinin akıbetinden farklı olmayacaktır.

Halkımız
Amerikan Mandasını Reddetti

İngiliz-Fransız işbirlikçisi İstanbul hükümeti, işgale hizmet edip halkın mücadelesini bastırmaya çalışırken, bir kısım işbirlikçiler de Amerikan mandasını savunuyorlardı.

Yeni hükümet ve işgalci emperyalistler, Alman işbirlikçisi İttihatçılar üzerinde baskı uyguluyordu. İktidardan düşmekle imtiyazlarının büyük çoğunluğunu kaybeden İttihatçı kompradorlar, işgale karşı çıkıyorlardı.

İttihatçı şefler, görünüşte millî mücadeleciler yanında yer alıyorlardı. Ama bütün yaptıkları, silahlı kurtuluş hareketini baltalamaya çalışmaktı. Bunlar, savaşla başarıya ulaşmanın imkansız olduğunu, kurtuluşun ancak bir süre Amerikan mandası altına girmekle olacağını yaymaya gayret ediyorlardı. Amerikan emperyalistleri de onları bu yolda teşvik ediyorlardı. İstanbul'daki Amerikan işbirlikçileri ve bir kısım burjuva aydınları da Amerikan mandası fikrini savunuyorlardı. Eski İttihatçı şeflerinden Rauf (Orbay), Kara Vasıf, sonradan Birinci Meclisin Dışişleri Bakanı olan

Bekir Sami, Adnan Adıvar, Halide Edip ve Kara Kemal ile Ahmet Emin (Yalman), bu akımın başını çekiyorlardı.

Cumhuriyetten sonra da her zaman Amerikan emperyalizminin çıkarlarını savunan Ahmet Emin Yalman, **Vakit** gazetesinde «İstiklâl Yolu» başlığı altında şöyle yazıyordu:

> **«Hariçten hiçbir zor ve müdahaleye maruz bulunmasak bile, istiklalimizi şimdilik yalnız başımıza devam ettirmeye muktedir değiliz ve bir müddet hayırhah bir yol göstericiden ders almaya ve yardım görmeye muhtacız.»** (Vakit, 21.7.1919)

Ahmet Emin, bu yol gösterici konusunda, bir başka yazısında şunları söylüyordu:

> **«Bizimle insanî açıdan meşgul olacak ve sonra kendi kendine çekilecek bir devlet bulunamaz, bu bir hayaldir, diyorlar. Biz iddia ediyoruz ki, böyle bir devlet vardır ve Amerika'dır. Bir kısmımız 'istiklal' diyerek nutuk atıyor ve halkseverlik yapıyoruz.»** (Vakit, 15.9.1919)

Kendilerine «Vahdet-i Milliye» grubu adını takan bir kısım Osmanlı aydınları da 1919 Temmuzunda İstanbul'daki Amerikan Tetkik Heyetine verdikleri muhtırada, «Amerikan yardımı bize mesut neticeler bahşedecektir» diyorlardı.

1919'larda İngiliz-Fransız emperyalizminin tasallutundan kurtulmayı Amerikan emperyalizmine köleliğe bağlayanlar, Anadolu'daki mücadeleyi «macera» olarak görüyorlardı. Çünkü onlar, yoksul halkımızın nelere kadir olduğunun farkında değillerdi. Mandacıların «macera» dedikleri Kurtuluş Savaşı sonunda, emperyalistler yurttan kovuldu. Kurtuluş Savaşımız da göstermiştir ki, bir halk, bağımsızlığını, emperyalistlerden birine karşı savaşırken diğerine dayanarak değil, ancak kendi gücüne dayanarak kazanabilir.

Halkımızın Amerikan emperyalizminin boyunduruğundan kurtulma mücadelesi verdiği bugün de bazıları, kurtuluş yolu olarak Avrupa emperyalizmine köleliği gösteriyorlar. Ama işçi ve köylülerimiz, bu defa da gerçek kurtuluşun kendi elleriyle olacağını ispat edeceklerdir.

Amerikan mandasını savunanlar, Anadolu'ya geçtikten sonra, Kurtuluş Savaşını amacından saptırmaya çalıştılar.

Özellikle Sivas Kongresinde Amerikan mandasını savundular. Ama yurdun çeşitli yerlerinden gelen millî kurtuluşçu delegeler bu fikri nefretle reddettiler. Mandacılar bundan sonra Meclisteki gerici kanadın liderliğini yaptılar. Burjuva önderliğinin emperyalizmle uzlaşma eğilimlerini körüklediler.

Kurtuluş Savaşımızın Önderliğini Millî Burjuvazi Ele Geçirdi

Emperyalizmin işgali ve buna karşı halkın silaha sarılması, Anadolu'da demokratik bir ortam yarattı. Yüzlerce yıldır zalim Osmanlı feodallerinin baskı ve zulmü altında yaşayan Anadolu köylüleri, geniş kitleler halinde silahlandılar. Emperyalist uşağı sultan hükümetinin Anadolu'da hiçbir otoritesi kalmadı. Devlet mekanizması felce uğradı. Bu durum bir kere daha gösterdi ki, demokrasi ancak halkın silahlandırılması ile gerçekleşebilir.

Mücadelenin başlamasıyla birlikte, işçiler ve köylüler çeşitli teşkilatlarda birleştiler. İlerici ve devrimci fikirler halk arasında yayılmaya başladı. Savaş sırasında işçi sınıfının bilinçlenme ve teşkilatlanması önemli gelişmeler gösterdi. Emperyalizme karşı savaşın esas yükünü, Anadolu'nun cefakar köylüleri taşıdılar. İşgale karşı savaşanların esas gücünü köylüler meydana getiriyordu. Cephe gerisinde de en büyük sıkıntılara köylüler katlandılar. Kurtuluş Savaşımız esas olarak bir köylü savaşıydı.

Bütün bunlarla beraber, işçi sınıfımız, sayıca azdı ve teşkilatlanması yetersiz bir durumdaydı. İşçi sınıfımızın Komünist hareketi, mücadeleye daha yeni başlıyordu. Geniş emekçi yığınlarıyla bağlar kuramamış, halkı teşkilatlayamamış ve emekçilerin bağımsız silahlı gücünü yaratamamıştı. Yüzyılların ağır şartları, köylülerimizi çok geri bir seviyede bırakmıştı.

Bütün bu sebeplerle, Millî Kurtuluş Savaşının önderliğini millî burjuvazi ele geçirdi. Bu durum, Kurtulus Savaşımızın zaafını meydana getiriyordu.

Millî Kurtuluş Savaşını, Anadolu burjuvazisinin kurduğu Müdafa-i Hukuk teşkilatları yönetti. Müdafa-i Hukuk, İttihat

ve Terakkinin işbirlikçi yöneticileriyle çatışan Anadolu teşkilatının devamıydı.

Millî burjuvazi, Türkiye'nin bütün ticaret ve sanayisi ile bütün zenginliklerinin işgalci emperyalistlerin ve kompradorların eline geçmesine karşı çıkıyordu. Çünkü Anadolu burjuvazisi, varlığını kaybetme tehdidiyle karşı karşıyaydı. Millî burjuvazi, işgal altındaki liman şehirlerini kurtarmak, devletin desteğini almak, emperyalistlere verilen imtiyazları kaldırmak, yurdun ticaret ve sanayisine kendisi hâkim olmak istiyordu.

Bir kısım toprak ağaları da, emperyalistlerin toprakları işgaline karşı savaşa katıldılar. Anadolu burjuvazisini esas olarak tüccarlar meydana getiriyordu. Geri bir tarım ülkesi olan Türkiye'de başlıca ticaret metaı tarım ürünleriydi. Toprak sahiplerinin bir kısmı ticaret de yapıyordu. Ticaret burjuvazisiyle bir kısım toprak sahiplerinin içiçe olması, Kurtuluş Savaşının önderliğinde kendini gösterdi.

Kurtuluş Savaşı önderliğinin siyasi kadrolarının önemli bir kısmı da bürokratlar arasından çıktı. Sultanla kader birliği eden büyük bürokrasi ve Osmanlı paşalarının hemen hepsi, işgalcilere uşaklık ettiler. Çünkü bunlar, hakim sınıfların devlet içindeki temsilcileriydi. Anadolu'daki bürokrat ve subayların bir kısmı ise, millî mücadele saflarında yer aldılar. Bunlar sayesinde, Anadolu'da devlet cihazı ve ordu tamamen Heyet-i Temsiliyenin emri altına girdi. Bazı yerlerde İstanbul hükümetine bağlı vali ve ordu komutanları direnmeye çalıştılarsa da kısa zamanda tesirsiz hale getirildiler.

Kurtuluş Savaşının milli burjuva önderliği Erzurum ve Sivas Kongrelerini yaptıktan sonra Ankara'da Meclisi topladı. Bu suretle mücadeleyi bütün yurtta birleştirdi ve kendi önderliğini sağlamlaştırdı.

Türkiye halkının emperyalizme karşı mücadelesini yöneten bu ilk meclis, tarihimizin en demokratik meclisidir. Onun bu karakteri, halkın silahlı olması ve emperyalizme karşı savaşılmasından ileri geliyordu. 1921'de kabul edilen Anayasa, küçük bir zümrenin baskı kurmasını engelleyen meclis hakimiyeti sistemini getirmişti. Yine bu meclis, için

de Halk Zümresi gibi ilerici grupları barındırıyordu. Ve Sovyetler Birliğine karşı dostluk politikası güdüyordu.

Meclisin kurulmasından sonra burjuvazi, savaşın başarıya ulaştırılması için düzenli orduya geçilmesi gereğini, çeteleri dağıtmak ve halkın inisiyatifini köreltmek yönünde kullandı.

Bundan sonra da, bir yandan Komünist harekete karşı saldırıya geçildi ve halka baskılar uygulanmaya başlandı. Öte yandan, emperyalistlerle uzlaşma teşebbüslerine girişildi. Bütün halk teşkilatları kapatıldı. Solcu gazeteler yasaklandı. Önce, solcu bir teşkilat olan Yeşil Ordu, daha sonra da, Anadolu'daki devrimcilerin toplandığı bir teşkilat olan Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası (THİF) kapatıldı. THİF üyeleri İstiklal Mahkemesince ağır hapis cezalarına çarptırıldı. Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı hunharca katledildi.

Komünistlere bu saldırılar yapılırken, Kemalist önderlik ondra Konferansına iştirak ederek emperyalistlerle uzlaşma teşebbüslerinde bulundu. Fakat emperyalistlerin ileri sürdüğü ağır şartlar karşısında Ankara hükümeti uzlaşmayı reddetti. 1921 senesinde Sakarya savaşından sonra imzalanan Ankara Anlaşmasıyla, Fransızlar işgal ettikleri topraklardan çekildiler. Ama bu arada, Fransız emperyalistlerine Pozantı-Nusaybin arasındaki demiryolu imtiyazı ile demir, gümüş ve krom madenlerine ait çeşitli imtiyazlar verildi.

Kapatıldıktan sonra da faaliyetini devam ettiren THİF ve Komünistlere zaferden sonra yeniden saldırıldı. Bunun üzerine THİF ile Kızıl Sendikalar, Komünist Enternasyonal Türkiye Sekreteri, Türkiye Komünist Gençlik Teşkilatı ve Türkiye Komünist Kadınlar Teşkilatı, 1922 sonunda şu bildiriyi yayınladılar:

«Burjuva Efendiler,

«Bir zamanlar hepinizin bir resmî Komünist Fırkası bile yaparak kalpaklarınıza kırmızı tepelik geçirdiğiniz de henüz gözümüzün önünde canlı bir hatıradır. Meclisinizde ve resmî gazetelerinizde Anadolu'da basın hürriyeti, toplanma hürriyeti ve fikir hürriyeti mevcut olduğuna, ne sansür, ne istibdat gibi melanetlerin yokluğuna dair

yaptığınız yaygaralar da henüz kulaklarımızda çınlamaktadır. Hatta bunları siz utanmadan meclisinizin zabıtlarına bile geçirdiniz...

«Hayır efendiler, hayır! 'Halk İştirakiyyun Fırkası' resmî bir varlıktır. Kanunen teşekkül etmiştir. Onu ilgaya sizin hakkınız yoktur. Her burjuva memleketi gibi sizde de mevcut olması zarurî olan toplanma hürriyeti ve fikir hürriyeti hakkı buna manidir. 'Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası' sınıfî bir varlıktır. O, Türkiye işçi ve köylülerinin teşkilatıdır. Bu sınıflar mevcut oldukça Fırka da yaşayacaktır.

«Bu sınıflar imha edilemez ki, Fırka'yı imha ya da ilga edebilesiniz. 'THİF' beynelmilel bir varlıktır. Beynelmilel inkılapçı proletarya ordusunun Türkiye'deki bir müfrezesidir. Beynelmilel bir ordu mevcut oldukça siz o fırkayı, o müfrezeyi imha veya ilgaya teşebbüs edemezsiniz. Siz bu fırkanın ilgası için ister bir polis emirnamesi, ister Heyet-i Vekile kararı ve ister Meclisinizce bir kanun çıkarınız, bu bizce farketmez. Bizim, işçi ve köylülerin fırkası olan Türkiye Halk İştirakiyyun teşkilatı, bizim sınıflarımız gibi ebediyen mevcuttur. ...

«Fakat emin olunuz, biz Türkiye Komünistleri susmayacağız. Daima bağıracağız, maskenizi daima yere çarpacağız. Fırkamızı daima resmen ve kanunen ve sınıfiyen mevcut tanıyacağız. Bu haksız ve zalimane hücum ve taarruzlarınızı kemal-i şiddet ve nefretle protesto ederiz.

«Kahrolsun yalancı ve gaddar burjuva siyaseti!

«Yaşasın işçi ve köylü sınıflarının kurtarıcı düşüncesi!

«Yaşasın Üçüncü Enternasyonal!»

Türkiye Komünistleri Millî Mücadelede Fedakarca Savaştılar

Millî burjuva önderliğin baskı ve terör uygulamasına rağmen, Komünistler Kurtuluş Savaşına vargüçleriyle katıldılar.

Türkiye Komünist Partisi ve onun kuruluşuna katılan Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası (TİÇSF) ile Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası (THİF) Kurtuluş Savaşında emperyalizme karşı mücadele ettiler.

Mustafa Suphi, Kurtuluş Savaşında Türkiye Komünistlerinin görevini şöyle ifade ediyordu:

> **«Türkiye Komünist Fırkasına düşen vazife, yağmacı emperyalizmin bütün baskısına rağmen, ayaklanıp varlıklarını ispat eden Anadolu isyancılarına ve isyancıları temsil eden BMM Hükümetine yardım etmek ve Anadolu'daki bu hareketi şarkın diğer mazlum ve medeni millet ve hükümetlerine bir örnek olarak göstermektir.»**

TİÇSF, İstanbul'da emperyalistlere karşı grevler, gösteriler düzenledi. İstanbul'dan Anadolu'ya silah kaçırma faaliyetini teşkilatladı. Silahları deniz yoluyla millî mücadelecilere ulaştıran Baba Mehmet ve arkadaşları Komünist savaşçılardı. Parti, birçok üyesini de Anadolu'ya savaşmaya göndermişti.

TİÇSF, bu durumu 15 Mayıs 1923'de «Türkiye İşçi ve Çiftçi ve Orta Halli Halk Kitlelerine» başlıklı bildirisiyle şöyle açıkladı:

> **«Parti İdare Heyeti, milletimizin mevcudiyetine suikast edenlerin dahili ve harici bir hıyanet çemberi içine aldıkları İstanbul'da mücadeleye devam ile kuvvetlerimizi israf etmektense faaliyetini sınırlandırmayı, milletin kurtuluşu namına tercih etmiştir. Bu sayede birçok bilinçli arkadaşlarımızın Anadolu'da millî bağımsızlık mücadelesine iştirak etmeleri imkanı hazırlanmış oluyordu. Nitekim ameleden ve münevverlerden, sizin teşkil ettiğiniz mazlum sınıfların müdafaasıyla nam vermiş birçok parti üyeleri, millî mücadele cephesinde yer alabilmişlerdir.»**

İçinde birçok devrimciyi barındıran Yeşil Ordu da, kurtuluş mücadelesinde çetelere katılarak ve köylüler içinde propaganda faaliyetleri yürüterek çalıştı.

Zaman zaman kapatılmasına ve üyelerine hapis cezaları verilmesine rağmen, Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası Anadolu köylülerini emperyalizme karşı silahlı mücadeleye katmak için faaliyet gösterdi.

Başında Mustafa Suphi'nin bulunduğu TKP, Rusya'daki esir Türklerden 1200 mevcutlu bir «Türk Bolşevik Kıtası» hazırladı. Savaş esiri Türkler içinden yetişmiş yüzlerce Komünist Türkiye'ye gelerek millî mücadeleye katıldılar.

Kurtuluş Savaşımızda partizan müfrezeleri kuruldu. Kuvayı Milliye içinde «Bolşevik Taburu» adını alan bir birlik, sonuna kadar işgalcilere karşı savaştı. Komünistlerin önderliğinde bir Kuvayı Milliye müfrezesinin başında Parti Pehlivan adında bir Komünist vardı. Parti Pehlivan Müfrezesi Yunan hatlarının gerisine çekilip, gerilla savaşı yürüttü. Yunan kuvvetlerine ağır kayıplar verdirdi ve istihbarat sağladı.

Osman Kaptan, Kürt Süleyman, Ardeşenli Abdullah ve Geyveli Süleyman komutasındaki komünist çeteler, Kuvayı Milliye içinde istilacılara karşı savaştılar.

Düşmandan ele geçirilen top mermilerinin çapını hayatlarını tehlikeye atarak düşüren İmalat-ı Harbiye işçileri, THİF'nin üyeleriydi.

Komünistler Yunan askerlerine de propaganda yapıyordu. THİF, «Asker Arkadaşlar» diye başlayan bir bildiride Yunan askerlerine şöyle hitap ediyordu:

> **«Siz muharebe uğrunda kendi ocaklarınızı perişan bırakarak, kanlarınızı dökerek, canlarınıza kıyarak, çocuklarınızı öksüz bırakarak, ancak generalleriniz ve büyük zabitlerinizin derece-i rütbelerinin yükselmesine, sandalyelerinin çoğalmasına, maaşlarının artmasına ve zenginlerinizin muharebe esnasında harp ticaretiyle milyonlar kazanmasına hizmet ediyorsunuz. Bu sizin zararınızadır. ...**
>
> **«Anadolu ordusu da sizin gibi köylü ve amelelerden mürekkeptir. ... Sizler bu orduya karşı kurşun atmakla yalnız kendinizin kardeşleri olan Anadolu köylü ve amelesine karşı değil, aynı zamanda bütün cihan emekçilerinin inkılap erkan-ı harbiyesi olan Komünist Enternasyonale karşı da silah kullanmış oluyorsunuz.**
>
> **«Arkadaşlar,**
>
> **«Haydi vazife başına! Ordularımızı kardeşleştirelim! Kahrolsun istilacılık siyaseti! Kahrolsun diğer milletlere tahakküm siyaseti! Kahrolsun sermayedarların zalim harbi! Yaşasın kardeşlik! Yaşasın köylü, asker, amele inkılabı!»**

Ezilen Halkların Kurtuluş Savaşımıza Desteğini Unutmuyoruz

Sömürgeler ve ezilen halklar Kurtuluş Savaşımızı büyük bir heyecanla desteklediler. Türkiye halkının ortak düşmana karşı mücadelesini kendi kurtuluş mücadelelerinin bir parçası olarak gördüler. Asya'nın ve Afrika'nın emperyalist boyunduruğundaki halkları, çeşitli şekillerde Türkiye'ye yardım ettiler.

Araplar çeşitli milli teşkilatlar kurarak Fransızlara karşı savaşmaya başladılar. Böylece Güney Anadolu'daki Fransız işgaline karşı savaşan Türkiye halkına yardımcı oldular. Zaman zaman Türkiye içerilerine kadar girerek Fransızlara saldırılar yaptılar. Ankara hükümeti de Arap teşkilatlarına cephane, silah ve teşkilatçı göndererek yardım ediyordu. Halep Teşkilat-ı Milliyesi, Suriye ve Filistin Müdafa-i Kuvayı Osmaniye Heyet-i Umumiyesi, gönüllü Kahire Fırkası, Amman Çerkes Fırkası, Fransızlara karşı savaşan teşkilatların bazılarıdır. Kuzey Suriyeliler, Hama-Lazkiye hattına kadar Fransızlara karşı tamamen ayaklanarak Türkiye halkıyla Arap halkının kardeşliğini ispat etti. İdilp ve Cebelizaviye bölgelerinde Arap hükümetleri ilan edilerek Fransızlara ağır darbeler indirildi.

Kafkas halkları, Gürcüler ve Azeriler, İngilizlere karşı ayaklandılar, Sovyet yardımlarının Türkiye'ye gelmesini sağladılar. Çeşitli şekillerde Türkiye'deki mücadeleye yardım ettiler.

Azerbeycan Cumhurbaşkanı Neriman Nerimanov, Meclis'te okunan mektubunda şöyle diyordu:

> **«Müslüman Komünistleri, sizin amacınıza varmanız için olanca güçlerini harcayacaklardır. Aksi takdirde ne bizim için, ne sizin için ve ne de bütün Doğu için varlık yoktur.»** (M. Goloğlu, Üçüncü Meşrutiyet, s. 241)

Afganistan, Ankara hükümetini ilk tanıyan devletlerden biri oldu. Moskova anlaşmasından birkaç gün sonra 21 Martta Afganistan ile bir dostluk anlaşması imzalandı. İngilizlere karşı savaşan Afgan halkı, bir taraftan da Anadolu'ya silah ve para yardımı yapıyordu.

Mısır'dan, Cezayir'den, Tunus'tan, Libya'dan, Endonezya'dan, İran'dan Türkiyeye yardımlar geliyordu.

Bir İngiliz sömürgesi olan Hindistan'da, Anadolu'daki mücadeleye büyük bir yardım kampanyası yürütülüyordu. Özellikle Hint müslümanları, Anadolu için para topluyorlar, İngiliz makamlarına dilekçeler, muhtıralar veriyorlardı. Kurulan çeşitli komiteler, kampanyalar açıyor, mitingler yapıyorlardı.

Afrika'nın ortasındaki Nairobi halkı da Türkiye'deki mücadeleyi destekledi. 9 Eylül 1922'de gelen telgrafta, Nairobi Müslümanları Birliği adlı teşkilat, zaferi kutluyordu.

Eylül 1920'de Bakû'da Şark Milletleri Kongresi toplandı. Kongreye 37 ülkeden 1891 delege katıldı. Bu delegelerin 235'i Anadolu halklarını temsil ediyordu. Bunların büyük bir kısmı Mustafa Suphi başkanlığındaki Türkiye Komünistleriydi. Ayrıca Ankara hükümeti de bir heyetle Kongreye iştirak etmişti. Mustafa Suphi, Kongre'de Başkanlık Divanına seçilmişti. Bakû Şark Milletleri Kongresi, Millî Kurtuluş Savaşımızı desteklediğini ilan etti.

Türkiye halkının kurtuluş savaşı, emperyalizme karşı kurtuluş savaşlarının ilk kıvılcımıydı. Kurtuluş Savaşımız, Asya, Afrika, Latin Amerika'nın ezilen milletlerine cesaret ve umut verdi.

Stalin diyor ki:

> **«Millî meselenin genişleyerek yeryüzünün tümünü, ilk önce küçük kıvılcımlar halinde, sonra da ulusal kurtuluş hareketlerinin aleviyle sarmasını ve sömürgeler genel meselesi biçimine bürünmesini sağlayan ikinci etken, emperyalist grupların Türkiye'yi parçalamak ve bu ülkenin devlet olarak varlığına son vermek yolundaki girişimleridir. Müslüman halklar arasında en gelişmiş devletlerden biri olan Türkiye, böyle bir şeyi sineye çekemezdi. Savaş bayrağını yükseltti ve etrafına doğunun halklarını toplayarak emperyalizme karşı durdu.»**

Lenin'in Başında Bulunduğu Sovyetler Birliği Kurtuluş Savaşımıza Büyük Destek Oldu

Lenin, uyanan Asya'nın millî kurtuluş ve demokrasi savaşlarına duyduğu sıcak sevgiyi şöyle ifade ediyordu:

«Asya'nın her yerinde büyük bir demokratik hareket gelişiyor, yayılıyor ve güçleniyor. Asya'da burjuvazi, hâlâ gericiliğe karşı halkın yanında saf tutmaktadır. Yüz milyonlarca insan hayata, aydınlığa ve özgürlüğe gözlerini açıyor. Bu dünya hareketi, kollektivizme giden yolun demokrasiden geçtiğini bilen tüm sınıf bilincine varmış işçilerin yüreklerinde ne büyük bir sevinç doğuruyor! Bütün namuslu demokratlar, genç Asya'ya ne büyük bir yakınlık duyuyor! Bütün genç Asya, yani Asya'daki yüz milyonlarca emekçi, uygar ülkelerin proleteryasında güvenilir bir müttefike sahiptir. Dünyada hiçbir kuvvet, hem Avrupa halklarının, hem de Asya halklarının kurtuluş zaferini engelleyemez.» (Geri Avrupa, İleri Asya, 1913)

Büyük Ekim Devrimiyle, Türkiye'yi ele geçirmek isteyen emperyalist Rusya yıkıldı ve Türkiye halkına dost Sovyet hükümeti kuruldu. Rusya proleteryası, bu şanlı devrimiyle dünyada yeni bir çağ başlattı. Büyük Ekim Devrimi, bütün dünya halklarına olduğu gibi, Türkiye halkına da emperyalizme ve feodal sultanlığa karşı mücadelesinde yeni bir azim ve cesaret verdi. Bu büyük olay, işçileri, köylüleri, bütün halkımızı derinden etkiledi. Mustafa Kemal, 14 Ağustos 1920'de Ekim Devrimini şöyle anlatıyordu:

«Arkadaşlar, ... Rusya'da patlayan inkılap, insanlarının büyük çoğunluğunu meydana getiren fakir halk içinde, bilhassa bu halkın en çok eziyet ve sıkıntı ve ızdıraba maruz kalmış olan amele sınıfı içinde eskiden beri mevcut olan gerçek sosyalistlik isteğini ve gayesini ilan etti. ... Ve bütün insanlığın emperyalist ve kapitalist idarelerin tahakküm ve zorba zulmünden kurtarılmasını bir hedef olarak kabul etti. ... Bolşeviklerin bilhassa son günlerde Lehistan'da peşpeşe elde ettikleri başarılar ve zaferler cidden inkılaplarının pek mesut, pek parlak ve pek mühim bir neticesidir. İslâmiyetin en yüce kaide ve kanunlarını ihtiva eden Bolşevizmin bizim mevcudiyetimize kasdetmiş olan müşterek düşman aleyhinde bugün elde ettikleri zafer, bizim için de teşekküre şayan bir neticedir.» (14 Ağustos 1920 Meclis Konuşması)

Emperyalistler yurdumuzu işgal eder etmez, Sovyet hükümeti, Türkiye halkına yardım için harekete geçti. Da-

ha 1918 yılında İstanbul'a gelen bir Sovyet temsilcisi, millî mücadelecilerle görüşmeler yaptı. Kurtuluş için yardım edeceklerini söyleyen bu temsilciyi, İngilizler tutukladı.

24 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal, Havza'da Budiyeni başkanlığında bir Sovyet heyetiyle görüştü.

Kasım 1919'da Sovyet hükümetinin Kafkas Bolşevik Orduları Başkumandanı Çalva Eliava, gizlice İstanbul'a geldi. Millî mücadelecilerin teşkilatıyla görüştü ve emperyalizm cephesi karşısında Türk millî haklarını tanıdıklarını ve süratle yardım edeceklerini söyledi.

Büyük Millet Meclisi toplanır toplanmaz, 26 Nisan 1920 de Mustafa Kemal, Lenin'e yolladığı mektupta, «Lenin Yoldaş» diye başlıyor ve emperyalistlere karşı savaşan inkılapçı Türkiye'ye yardımlarını ümit ettiğini belirtiyordu. Yine bu mektupta Mustafa Kemal, Lenin'den iki hükümet arasında diplomatik ilişkiler kurulmasını ve her türlü savaş araçlarıyla beş milyon altın lira verilmesini istiyordu.

Sovyet hükümetinin Doğu milletlerine hitaben yayınladığı bildiri, Mayıs 1920'de Mecliste okundu. Rusya emekçileri, Doğu milletlerine şöyle sesleniyordu:

> **«Rusya ve Doğu müslümanları için Kolçak ve Denikin ordularının yokedilmelerinden daha önemli mesele, bütün müslüman milletlerin ve kavimlerin uyanmaları ve harekete geçmeleridir. Doğunun parçalanıp bölünmesi için başlayan kanlı savaşların sonu gelmek üzeredir. Dünyanın bütün kavimlerini kendi boyundurukları altına alan İngiliz yağmacılarının güçleri yokolmaktadır. Büyük Rus İhtilalinin darbeleriyle dünyadaki kölelik binaları yıkılıyor. Hükümetler milletlerin eline geçecektir. ...**
>
> **«Avrupa'nın ünlü yağmacılarına yüzyıllarca kölelik etmiş olan büyük Hindistan da kendi milletvekillerini seçerek ve uğursuz köleliği yıkarak ve Doğu kavimlerini özgürlüğe çağırarak, kendi eliyle isyan bayrağını kaldırmıştır. ...**
>
> **«Doğunun müslümanları! Türkler, Araplar, İranlılar, Hintliler! Ülkeleri, malları, hayatları bölüşülüp yokedilmek üzere bulunan kimseler! Devrilen Çarlık tarafından düzenlenmiş olan İstanbul'un zorla işgaline dair anlaşma, yırtılıp yokedilmiştir. Rus Cumhuriyeti Halk Sovyetleri,**

ülkenizin zorla işgalini red ve ilan eder ki, İstanbul müslümanların elinde kalacaktır. Türkiye'nin paylaşılmasına ve Türk arazisinden bir Ermenistan kurulmasına dair olan anlaşma da yırtılmıştır. Yağmacıları, ülkelerinizi boyunduruk altına alan zalimleri kovunuz. Artık susulacak devir geçti. Memleketinizin efendisi kendiniz olunuz. Arkadaşlar, kardeşler, dünyanın esir milletlerinin kurtuluşunu bayraklara yazalım.» (M. Gologlu, Cumhuriyete Doğru, s. 251 - 252)

Bu bildirinin Mecliste okunması, coşkun tezahürata sebep oldu. Mebusların büyük çoğunluğu Sovyetler Birliği ve komünizm lehinde konuşmalar yaptılar. Sovyetler Birliğine bir teşekkür telgrafı çekilmesine karar verildi.

Türkiye ve Rusya halkları ve hükümetleri arasındaki dostluk, ortak düşmana karşı mücadele içinde gelişti ve kuvvetlendi.

26-27 Ocak 1920'de millî mücadeleciler İngiliz-Fransız emperyalistlerinin karşı-devrimci Vrangel ordusuna göndermek üzere Gelibolu'daki Akbaş cephaneliğinde bulundurdukları silah ve cephaneye el koydular. Köprülü Hamdi Bey komutasındaki bir müfreze bir gecede 8 bin Rus tüfeği, 5 bin sandık cephane ve üç yüz mitralyözü esir edilen Fransız nöbetçileriyle birlikte Anadolu tarafına geçirdi.

Mayıs 1920'de Ankara hükümetinin ordularıyla Kızıl Ordu, ortak bir harekât yaparak Kafkasya'daki İngiliz kuklası Menşevik hükümetlerini yıktılar. Böylece, İngiliz emperyalistlerinin Türkiye ile Sovyetler arasına koymak istediği engel ortadan kalktı. Sovyet yardımlarının kolayca Türkiye'ye ulaşması sağlandı. Bu olay üzerine Mustafa Kemal,

«1 Ağustos tarihinde Rus Bolşevik hükümetinin Kızıl Ordu'suyla Büyük Millet Meclisi'nin ordusu, Nahçivan'da birbirleriyle maddeten birleşmiş oldu. (Alkışlar) Oraya giden kuvvetlerimiz Kızıl kuvvetler tarafından özel merasimle ve fevkalade saygıyla kabul edilmişlerdir.» (14 Ağustos 1920 Meclis Konuşması)

diyordu.

Sovyet hükümeti, ilk temaslardan hemen sonra Ankara hükümetini tanıdı. Ankara'dan Sovyetler Birliğine çeşit-

li heyetler gitti. Lenin'in bu heyetlerden biriyle konuşmasını, ilk Moskova elçisi Ali Fuat Cebesoy şöyle anlatıyor:

> **«14 Ağustos 1920'de Türk heyetiyle görüşmesinde, Lenin, mazlum milletlere yardımın Sovyet Hükümetinin esas prensiplerine dayandığını, emperyalistlere ve bilhassa İngiltere'ye karşı metanetle savaşa devam eden Türk milleti hakkında pek samimî hisler beslediklerini, yardımdan geri durmayacaklarını, bütün İslâm âleminin esaret boyunduruğundan kurtulmasının kendileri için bir siyaset ilkesi olduğunu belirtmişti.»** (Moskova Hatıraları, s. 72)

Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Bey, 18 Eylül 1920 tarihli telgrafla, ilk Sovyet yardımları olarak bir milyon altın ruble, bir vagon mavzer fişeği ve mitralyöz yüklü sekiz vagonun Moskova'da hazır olduğunu; Rostov'dan da 300 bin fişekle, 6 bin İngiliz tüfeği, yüz mitralyöz ve yedi buçukluk sekiz İngiliz topunun yollandığını ve geri kalan dört milyon rublenin de Moskova'dan yola çıkarılacağını bildirdi.

16 Mart 1921'de Sovyet hükümetiyle Ankara hükümeti arasında Moskova'da Barış ve Kardeşlik Anlaşması imzalandı. Bu anlaşmadan sonra yapılan yardımlar için Ali Fuat Cebesoy,

> **«Kısa zamanda birkaç taksitle ödenmek şartıyla on milyon altın ruble ile iki fırkayı tamamiyle silahlandırabilecek miktarda tüfek, süngü, mitralyöz, top, cephane ve koşum hayvanatı, vs temin olunmuştur. O tarihlerde (1921 Nisanı) Polonya mağlubiyeti üzerine Polonyalılara otuz milyon ruble gibi mühim bir savaş tazminatı verilmesi mecburiyeti ve Kızıl Ordunun Polonya harbindeki silah ve cephane kaybı gözönüne getirilirse, bizim temin edebildiğimiz para ve silah yardımının Ruslar için büyük bir fedakarlık olacağından şüphe edilemezdi.»** (Moskova Hatıraları, s. 149)

diyor.

Moskova anlaşmasının imzalanmasında sonra 1921 yılı içinde yapılan toplam malzeme yardımı 33 275 tüfek, 58 milyon tüfek mermisi, 327 makinalı tüfek, 54 top, 130 bin top mermisi, 1500 kılıç, 20 bin gaz maskesi ve iki destroyerdir.

Sovyet işçi ve köylülerinin büyük bir enternasyonalist ruh ve fedakarlıkla yaptıkları yardımı, Mustafa Kemal şöyle ifade ediyordu:

> **«Başta İngiltere olmak üzere bütün İtilaf devletleri, bir taraftan kullanabildikleri bütün vasıta ve kuvvetlerle bizi mahvetmek, bizi ezmek için çalıştıkları bir sırada, diğer taraftan da bütün mazlum insanlığı kurtarmak için çalışan Bolşevikler, mazlum milletimize el uzatılmaması için yine servetlerini, kuvvet ve kudretlerini sarfederek uğraşmışlardır.»** (14 Ağustos 1920 Meclis Konuşması)

Sovyet hükümeti, o kadar yakın bir dostluk içindeydi ki, ellerindeki İngiliz esirlerinin Malta'da tutuklu bulunan Türklerle değiştirmek için kullanılabileceğini Ankara hükümetine teklif etmişti.

Türkiye işçi ve köylüleri de Rusya'nın işçi ve köylülerine derin bir sevgi besliyorlar ve bunu her fırsatta gösteriyorlardı. Türkiye'ye gelen Sovyet heyetleri, büyük bir heyecanla karşılanıyor, 7 Kasımda işçiler ve her sınıftan halk Ankara'daki Sovyet sefaretini doldurup Rusya emekçilerinin bayramının kendi bayramları olduğunu söylüyorlardı.

Mustafa Kemal, emperyalizme karşı savaşan Türkiye'nin Sovyetlere karşı tutumunu, 1 Mart 1922'de şu sözlerle ifade ediyordu:

> **«Tam ve gerçek bağımsızlığımızı açık ve samimî olarak en evvel teslim edip, bize dostluk elini uzatan Rus Şûralar Cumhuriyeti ile kardeşlik bağlarımızın güçlendirilmesi, dış politikamızın esasıdır.»** (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 229)

Komünist Enternasyonal ve Bütün Dünya Komünistleri Kurtuluş Savaşımızı Desteklediler

> **«Günümüzde yalnız proletarya, milletlerin gerçek özgürlüğü ve bütün milletlerin işçilerinin birliği davasını savunmaktadır.»** (Lenin, 1913)

Bütün ülkelerin işçileri ve komünistleri, Kurtuluş Savaşımızı desteklediler. Üçüncü Enternasyonal Kurtuluş Savaşını destekleme kararı aldı.

Emperyalist burjuvazi Türkiye'yi sömürgesi haline getirmek isterken, emperyalist ülkelerin işçileri savaşa karşı çıktılar. Türkiye halkının yanında yer aldılar. İşgale karşı grevler, mitingler yaptılar.

Zaferin kazanılmasında, Yunan Komünistlerinin büyük rolü oldu. Yunan Komünist Partisi, başından itibaren işgale karşı çıktı. Türkiye halkının emperyalizme karşı mücadelesini destekledi.

Tütün işçisi İskeçeli Sepetçi Mehmet şunları anlatıyor:

> **«Solcu Yunanlılar sık sık savaşa karşı gösteriler düzenliyorlardı. Şiar 'Kahrolsun Savaş!' idi. 1919 - 1922 yılları içinde Yunan şehir ve kasabaları 'Kato polemo' naralarıyla çınlamıştır. ... Solcu işçiler Türk işçilerine kardeşçe davranıyorlardı.»**

Sosyalist **Rizos Pastis** gazetesi, savaş aleyhtarı yayınlar yapıyordu. «Emperyalizmi durdurmak, savaşa ve seferberliğe son vermek gerektiğini» savunuyordu.

Yunan Komünistleri, esas faaliyetlerini Anadolu'yu işgal eden Yunan ordusu içinde sürdürdüler. Komünistler, askerler içinde savaş aleyhtarı propaganda yaptılar. Halkların kardeşliğini savundular. Ordu içinde isyanlar çıkarttılar.

1920'lerde Tütün İşçileri Sendikasının Doğu Makedonya ve Trakya bölgesi başkanı olan Vasil şunları anlatıyor:

> **«Biz, Yunan işçi sınıfının davasının bilinçli mücahitleri olarak, Anadolu savaşının gerçek anlamını pek iyi biliyorduk. Yunan halkının bu savaşa girmekte hiçbir çıkarı yoktu. Emperyalistlerin maksadı, uzun süren dünya savaşından sonra ellerinde kalmış tek yıpranmamış kuvvet olan Yunan ordusundan kendi sömürü alanlarını genişletmek için yararlanmaktı. Emperyalizmin işbirlikçileri, Yunanistan'ı emperyalizmin maşası durumuna düşürmüşlerdi ve biz gerçek Yunan vatanseverleri olarak buna seyirci kalamazdık. ...**
>
> **«Tümende en kısa zamanda örgütlenme işine giriştik. ... Askerler, 'Biz savaşmaya değil, Anadolu'daki asker kardeşlerimizi yurda getirmeye gidiyoruz' diye haykırıyorlardı. Tümenimizin adı Kızıl Tümen olmuştu.»**

Yunanlı Komünist işçi Vasil'in bahsettiği Kızıl Tümen, 7 Eylül 1922'de Tekirdağ'dan İzmir'e getirildi. Tümen karaya çıkmadı. Gemi 8 Eylülde Urla'ya gitti. Askerler burada da karaya çıkmamak için direndiler. Yunan komutanları, gemiyi topa tutarak batırmakla tehdit ettiler.

Yine Ocak 1922'de, İzmir'deki Yunan askerlerinden dört yüzü savaşmak istemedikleri için tevkif edildiler.

15 Temmuz 1921 tarihli **Nev York Taymz** (New York Times) gazetesi şu haberi veriyordu:

> **«III. Enternasyonalin son oturumunda ... bir Yunan delegesi ise Yunan ordusunda savaşı bırakarak kaçanların sayısının süratle arttığını, Yunan işçi ve köylülerinin Türk yoldaşlarıyla aralarında bir çıkar çelişkisi bulunmadığı gerçeğini kavramaya başladıklarını ve her iki ülke emekçilerinin ergeç birleşeceğini ileri sürmüştür.»**

Dumlupınar savaşından sonra işgal bölgelerini gezenler, Yunan askerlerinin duvarlara, yollara yazdığı yazıları görüyorlardı. Bu yazılarda, İngiliz emperyalistleri ve gerici Yunan hükümeti lanetleniyordu.

Yunan Komünist Partisinin 1922 Ekimindeki olağanüstü kongresine katılan Anadolu'da bulunmuş iki yüzden fazla Parti mensubu asker, «Cephedeki Komünist Askerler Merkez Komitesi» olarak teşkilatlandıklarını, ordu muhabere sistemini ele geçirip, Yunan ordusunun moralini bozduklarını açıklamışlardı.

Yunan ordusunda çıkan birçok isyandan birini de, Ankara'nın 5 Eylül 1922 tarihli resmi haberi şöyle anlatıyordu:

> **«Yunan ordusuna mensup iki alay harpten ayrılarak 'Yaşasın Lenin!' sadasıyla isyan bayrağını çekmiştir.»**

Halkımız emperyalizme karşı yiğitçe savaşarak Kurtuluş Savaşı zaferini kazandı ve 600 yıllık Osmanlı saltanatını yıktı. 31 Ekim 1922'de Mustafa Kemal şöyle diyordu:

> **«Osmanoğulları zorla Türk milletinin hakimiyet ve saltanatına el koymuşlardı; bu tasallutlarını altı asırdan beri idame eylemişlerdi. Şimdi de Türk milleti bu müteca-vizlerin hadlerini ihtar ederek, hakimiyet ve saltanatını, isyan ederek kendi eline bilfiil almış bulunuyor.»**

HALKIMIZ ELLİ YILDIR BURJUVAZİ VE TOPRAK AĞALARININ DİKTATÖRLÜĞÜNE KARŞI MÜCADELE EDİYOR

Milletin isyan ederek hakimiyeti bilfiil eline aldığından sözeden,

> **«Burjuva önderliği, 'işçi ve köylülerin omuzları üzerine kurduğu tak-ı zaferleri geçerek tahtına sağlamca yerleşme imkanı bulur bulmaz' işçi ve köylüleri baskı altına alan bir diktatörlük kurdu.»** (TİİKP Programı, Madde 9)

Lozan, Emperyalizme Karşı Mücadelede Kemalist Burjuvazi İçin Dönüm Noktası Oldu

Ankara hükümeti, Lozan'da barış masasına arkasında silahla kazanılmış bir millî kurtuluş zaferi olduğu halde oturdu. Sovyetler Birliği'nin kararlı desteği ve emperyalistlerin zaafı, Türkiye'yi Lozan görüşmelerinde daha da güçlü hale getiriyordu.

Emperyalistler, Milli Kurtuluş Savaşımızın Sovyet Devrimiyle birleşmesinden ve Türkiye'deki emperyalist menfaatlerine daha büyük darbeler indirmesinden korkuyordu. Türkiye'de millî savaşın devam etmesi, Asya ve Afrika'da ezilen halkların, özellikle Müslüman halkların mücadelelerini güçlendiriyordu. Diğer taraftan, emperyalist ülkelerin halkları savaşa karşı çıkıyordu. İngiliz emperyalistlerinin Türkiye'ye tamamen hakim olmasını istemeyen Fransız ve

İtalyan hükümetleri, İngiltere'nin askerî müdahaleyi durdurmasını istiyorlardı.

Böylece Lozan'da emperyalistler, Türkiye'nin siyasi bağımsızlığını tanımak ve kapitülasyonların kaldırılmasını kabul etmek zorunda kaldılar. Buna karşılık Türkiye, emperyalistlerin yurdumuz üzerinde iktisadî hakimiyetlerini devam ettirmelerini mümkün kılan tavizler verdi.

Ankara hükümeti, Lozan'da Türkiye halkının büyük fedakarlıklarla kazandığı zaferin semerelerini toplamadı. Bağımsızlığımızı kayıtsız şartsız destekleyen Sovyetlerin dostluğuna sırt çevirdi. Emperyalistlerle uzlaştı. Bu uzlaşma, burjuvazinin karakterinden ileri geliyordu. Çünkü millî burjuvazi hızla zenginleşmek ve büyümek istiyordu, sınıf menfaatlerini Batı emperyalistleriyle uzlaşmada görüyordu.

Ankara hükümeti konferans öncesinde emperyalistlerle uzlaşma zemini hazırlayabilmek için, emperyalistlerin Sovyetler Birliği'nin konferansa katılmaması isteklerini kabul etti. Sovyetler Birliği konferansa sınırlı bir şekilde katıldı. Buna rağmen, Türkiye'nin bağımsızlığını Ankara hükümetinden daha kararlı bir şekilde savundu. Boğazlar ve Marmara Denizi üzerinde Türkiye'nin egemenliği için mücadele etti. Sovyet Dışişleri Bakanı Çiçerin şöyle diyordu:

> **«Yakın Doğu'da barış halinin biricik sağlam temeli, Türkiye'nin özgürlüğü ve egemenliğidir. Sovyet teklifi, geçici bir kombinezonu değil, ama bir zaferle yaşama hakkı kazanan Türk halkının haklarının korunmasını istiyor.»** (S. İ. Aralov, Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları, s. 205)

Kemalist burjuvazi, daha 1921 yılının ilk aylarından itibaren emperyalistlerle uzlaşmaya başlamıştı. Lozan, emperyalizme karşı mücadelesinde dönüm noktası oldu.

Lozan'da verilen tavizler sebebiyle, emperyalistler adım adım Türkiye'ye yeniden nüfuz ettiler ve sonuç olarak Türkiye yarı-sömürge olmaktan kurtulamadı. Ülkenin bütün önemli malî, ticarî ve sınaî kuruluşları emperyalistlerin elinde kaldı. Alman, Fransız, İngiliz, Belçika, Hollanda, İtalyan ve Amerikan sermayesi demiryolu, bankacılık, havagazı ve tramvay işletmeleri, ticaret ve maden alanlarına geniş

ölçüde hakimdi. Diğer taraftan Osmanlı borçları emekçilerin alınteriyle yarattığı değerlerle ödendi. 1929'a kadar devam etmesi kabul edilen gümrük serbestisiyle emperyalist tekeller ve işbirlikçileri, geniş işçi ve köylü kitlelerini azgınca sömürmeye devam ettiler. Boğazlar üzerindeki egemenlik haklarımız yabancılara bırakıldı. Kürdistan'ın parçası olan Musul petrol bölgesinde İngiliz işgali fiilen devam etti. Vatan hainleri Lozan hükmüyle affedildi.

Şefik Hüsnü Lozan Konferansı hakkında şunları söylüyordu:

> **«İtilaf bezirgan hükümetlerinin açıkgöz temsilcileri, iktisadî ve malî çıkarlarını sağlam kazığa bağladıklarına kanaat getirerek belirli sınırlar içinde egemenlik haklarımızı onaylayan anlaşmaya ve ona bağlı mukavelelere imzalarını koydular. Avrupa kapitalistleri bizi bağımsız bir hükümet tanımakla gelir kaynaklarımızı ve işgücümüzü doymaz bir iştihayla sömürmek ve dolayısıyla ekonomik bağımlılıkları altına almak niyetinden vazgeçmiş olmuyorlar.»** (Aydınlık, sayı 16, 1 Ağustos 1923)

Kemalist Reformlar Kurtuluş Savaşından Kalan İlerici Mirasın Etkisiyle Yapıldı

Millî burjuvazi, millî kuvvetlerin İstanbul'a girmesinden hemen sonra, 1 Aralık 1922'de Millî Türk Ticaret Birliğini kurdu. Birlik amacını şöyle açıklıyordu:

> **«Türk tüccarının ithalat ve ihracat ticaretinde hakimiyetini temin etmek ve millî iktisat vadisinde milli tüccara düşen görevleri yerine getirmek.»**

Şubat 1923'de İzmir'de Türkiye İktisat Kongresi toplandı. Kongreye tüccarlar, toprak ağaları, zengin köylüler, sanayiciler ve kısmen de emekçiler katıldı. Kongrede ticaretin yabancı kumpanyalardan alınıp, devlete ve yerli tüccara verilmesi, yabancı tekellerin ve rejinin kaldırılması, devletin ticareti geliştirmesi ve millî sanayicilerin korunması kararlaştırıldı. Kurtuluş Savaşında, millî bağımsızlık için dökülen kanlar henüz kurumamıştı. Kongrede emekçiler bazı demokratik taleplerini kabul ettirdiler.

Zaferden sonra, 1 Kasım 1922'de feodal sultanlığı kaldırmış olan Büyük Millet Meclisi, 29 Ekim 1923'de Cumhuriyeti ilan etti. Kemalist burjuvazi bir taraftan hızla büyür ve zenginleşirken, diğer taraftan Kurtuluş Savaşından miras kalan ilerici niteliğinin etkisiyle bazı reformlar yaptı. Hilafeti ve dinî eğitimi kaldırdı. Laikliği ve Medenî Kanunu kabul etti. Tarikatları ve tekkeleri kapattı. Gerici ve dinci ideolojilerle mücadele etti. Aşarı kaldırdı. Emperyalistlerin işlettiği bir kısım demiryollarını ve liman tesislerini devletleştirdi. Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında kaçan bazı kompradorların mallarına ve servetlerine el koydu. Emperyalist şirketlerin, maden ve sanayi işletmelerinde ve dış ticarette, imtiyazlar elde etmelerine ve tekel kurmalarına karşı kanunlar çıkardı. Türkiye komünistleri, Kemalist burjuvazinin bu mücadelelerini desteklediler.

Kemalist iktidar, Sovyetler Birliği ile dostluğu devam ettirdi. Lenin ve Stalin'in önderliğinde Sovyet proletaryası ve iktidarı, Kemalist iktidarın Kurtuluş Savaşının kazançlarını koruması, emperyalistlerle uzlaşmaması ve millî ekonomisini kurması için ona destek oldu. İngiliz emperyalistlerinin Musul petrollerine el koymasına karşı çıktı. İtalyan faşistlerinin Doğu Akdeniz'deki emperyalist emellerine karşı Türkiye'nin egemenliğini savundu. 1925'de Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık, 1927'de Ticaret ve Ulaşım Anlaşmaları imzalandı.

Kemalist burjuvazinin bu mücadelesi ve iktidarını sağlamlaştırması, feodallerin ve kompradorların hakimiyetini sarstı. Burjuvazi içinde sınıf mücadelesi şiddetlendi. Eski İttihatçı kompradorlar ve İtilafçı kompradorlar birleştiler. Şeyh Sait gibi feodallerden, Kâzım Karabekir, Rauf Orbay, İttihatçı Cavit ve Kara Kemal gibi kompradorlara kadar bütün gericiler, İngiliz emperyalistlerinin desteğiyle Kemalist iktidara karşı mücadele ettiler. Kompradorların ve feodallerin direnişi 1924'de yoğunlaştı. Komprador basın Kemalist iktidara ve cumhuriyete karşı saldırıya geçti. Bu sırada kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Kemalist iktidara karşı olan İstanbul kompradorlarının ve en gerici toprak ağalarının temsilcisiydi.

Kemalist burjuvazi, Şeyh Sait isyanını bastırdıktan sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasını kapattı. Bazı feodalleri sürdü. Ertesi yıl, 1926'da İzmir suikastı vesile edilerek eski İttihatçı komprador şefleri astı. Böylece komprador burjuvazinin bir kesimini tasfiye etti ve siyasî nüfuzlarını kırdı.

Kemalist Burjuvazi, İşçi ve Köylüleri İnsafsızca Sömürerek Hızla Zenginleşti

Bütün bunlara rağmen Kemalist burjuvazi zaferden itibaren hızla zenginleşerek, emperyalizm ve gericiliğe teslim olma yönünde gelişti. Lozan'da emperyalistlerle uzlaşan Kemalist burjuvazi, devlet iktidarını kullanarak hızla büyüdü. İşçi ve köylüleri insafsızca sömürdü.

Şefik Hüsnü, Kemalist burjuvazinin büyümesini şöyle ifade ediyordu:

> **«İçinde yaşadığımız kapitalist dönemde, orta sınıfların uzun süre iktidar makamını ellerinde tutmaları çok güçtür. Böyle bir parti iktidarda olsa bile, sonunda mutlaka büyük sanayi ve ticaret burjuvazisinin istediği politikayı uygular. Bizde İttihat ve Terakki böyle yapmıştı. Yarın Halk Fırkası da aynı değişime uğrayacaktır.»** (Aydınlık, sayı 29, 1 Ocak 1925)

Kurtuluş Savaşının hemen ardından 19 Eylül 1922'de 57 milletvekili, 37 tüccar ve birtakım yüksek rütbeli subay ve memur, Millî İthalat ve İhracat Türk Anonim Şirketini kurmuşlardı. Şirket, Temmuz 1923'de Lozan'da Birinci Dünya Savaşından önce kurulan ve Türkiye'de önemli ticaret menfaatleri olan Türkiye'nin İktisadî Kalkınması Şirketi (Corporation for the Economic Development of Turkey) adlı bir İngiliz şirketiyle dış ticaret üzerinde tekel kuran bir anlaşma imzaladı. Böylece daha Lozan görüşmeleri devam ederken emperyalistlerle işbirliğinin ilk adımları atıldı.

Mücadelenin siyasî önderleri, Kurtuluş Savaşı sonunda büyük topraklar ve servetler ele geçirdiler. Yerli ve yabancı birçok şirkete ortak oldular. Madenler ve fabrikalar işlettiler. Vurgun ve talanın en ön safında yeraldılar.

Üretici hiçbir yönü olmayan spekülatörlük ve vurgunculukla büyük servetler yığdılar. O sırada milletvekili olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu şunları anlatıyor:

> **«Nitekim o sıralarda ... dünkü milli mücadeleciler ve o günkü devrimciler kadrosu bir kazanç ve menfaat şirketi karakteri taşımaya başladı. Bunlardan kimi arsa spekülasyonları, kimi idare meclisi azalıkları, kimi taahhüt işleri, kimi de türlü şirketlerde komisyonculuklar peşine düşmüş bulunuyordu.»** (Politikada 45 Yıl, s. 86-87) **«Birkaç bakanın, yok pahasına istimlak edilmiş dönümlerce arazi üstünde ve bir kaleyi andıran bahçe duvarları içinde her biri bir mali veya iktisadî müesseselerin başına geçirilmiş hısım ve akrabalarıyla, kâşaneler kurarak nasıl yerleştikleri ... kimsenin gözünden kaçmıyordu.»** (Aynı eser, s. 92)

Her türlü yolsuzluk o kadar olağan hale geldi ki, rüşvet suçundan yargılanan Denizcilik Bakanı Topçu İhsan, «Mebuslar, meşru surette kazanç yapsınlar, mevkilerini düzeltsinler yollu bir düşüncenin yayılması üzerine bütün mebusların şirket temsilciliği, komisyonculuk ve tüccarlık gibi işler yaptığını» söylüyor ve kendini böyle savunabiliyordu (M. Goloğlu, **Devrimler ve Tepkileri,** s. 245).

1924'de Mustafa Kemal ve bazı milletvekilleri tarafından kurulan İş Bankası, tüccara ve ticarete atılacak memurlara destek oldu. Onlara sermaye sağladı. Bir kısmına yabancı sermayenin de katılmasıyla kurduğu şirketler büyük kazançlar getirdi. İş Bankası ekonominin her alanına el attı. İşlettiği madenlerde ve fabrikalarda işçileri sömürdü. Kemalist iktidar, ticaret burjuvazisinin iç pazara hakim olması ve köylü yığınlarının alınterini sömürmesi için hızla demiryolları inşasına girişti, liman ve diğer ulaşım faaliyetlerini devlet tekeline aldı.

Sınırlandırılmamış ithalat ve çok düşük gümrük hadleri, Kemalist burjuvaziye zenginleşme yolunda büyük imkanlar sağladı. Sanayinin de çok zayıf olmasından yararlanarak tüccarlar, büyük miktarlarda ithalat yapıp, bunları yüksek fiyatlarla sattılar. Bu sebeple bir taraftan emperya-

lizme iktisadî bağımlılık artarken diğer taraftan paranın değeri düştü ve fiyatlar yükseldi.

İç ve dış ticarette sağlanan kolaylıklar, 1925'de kurulan yabancı sermayeyle ortak Sanayi ve Maadin Bankası, sanayicileri koruyan hükümler getiren 1927 Sanayiyi Teşvik Kanunu, burjuvazinin gelişmesini hızlandırdı.

Kemalist burjuvazi, işçiler ve köylüler üzerindeki diktatörlüğünü sağlamlaştırmak için gerekli hukukî ve siyasî tedbirleri gerçekleştirdi. 1924 Anayasasıyla yürütme güçlendirildi ve Meclisin yetkileri kısıldı. Bu suretle Kurtuluş Savaşı yıllarındaki Meclis hakimiyeti sistemi yerine, zenginleşmek isteyen küçük bir zümrenin siyasî iktidarını güçlendirecek hukukî çerçeve getirildi. Türkiye Komünistleri ve demokratları, «yürütmenin güçlenmesinin istibdat getireceğini» açıklayarak bu anayasaya karşı çıktılar.

Büyüyen Kemalist Burjuvazi
Yurdumuzu Giderek Emperyalizme Teslim Etti

Kemalist burjuvazi, başlangıçta, emperyalist sermayenin imtiyazlar kazanmasına ve ekonomi üzerinde tekel kurmasına engel oldu, kanunlara tabi olmasını istedi. Bu tutum, emperyalist sermayenin Türkiye'ye büyük yatırımlar yapmasına mani oldu. Ancak Lozan'da verilen tavizlerle emperyalist sermaye büyük ölçüde, birçok önemli alanda varlığını devam ettirdi. İşçilerimizin ve köylülerimizin emeğini sömürdü.

1923-1930 yılları arasında kurulan 201 anonim şirketten 66'sına yabancı sermaye ortaktı. Bunların çoğu ticaret şirketleriydi. Bu şirketlerin kurucuları ve yöneticileri arasında Kemalist burjuvazinin milletvekilleri ve yüksek memurları, büyük tüccarlar vardı. İş Bankası 7, Madenci Sarıcazade Şakir 7, İstanbul mebusu Edip Servet 7, İtibar-ı Millî Bankası 5, Maliye Bakanlığı 5, İzmir mebusu ve İş Bankası Genel Müdürü Celâl (Bayar) 4, Hukuk Fakültesi Reisi Aynîzade Hasan Tahsin 4 yabancı sermayeli şirketin kurucuları idiler.

Diğer taraftan petrol ve benzin tekeliyle kibrit ve çakmak tekeli Amerikan şirketlerine, ispirto ve alkollü içkiler tekeli bir Polonya şirketine, barut ve patlayıcı maddeler te-

keliyle, tabanca ve av fişekleri tekeli Fransız şirketlerine verildi. Bu maddelerin ithalatı ve ülke içinde ticareti, bu şirketlere bırakıldı. Ülke içinde üretim yapma imtiyazı da sadece bu tekellere tanındı.

Kemalist burjuvazinin büyümesi ve emperyalizmle uzlaşması sırasında bir kısım İngiliz, Fransız işbirlikçileri varlıklarını koruduılar. Komprador burjuvazi, ekonominin can damarını meydana getiren dış ticareti elinde tutuyordu, ekonominin en önemli noktalarına hakimdi ve güçlü bir sınıftı. Kemalist burjuvazi, bu sınıfın bir kesimini tasfiye ederken, geri kalan kesimleriyle kaynaştı, işbirlikçi büyük burjuva karakter kazandı. Halkımız üzerinde zalim bir diktatörlük kurdu, giderek yurdumuzu emperyalist boyunduruğa teslim etti. Ülkemiz yarı-sömürge olmaktan kurtulamadı.

Türkiye Komünist Partisi, 1926 programında Kemalist burjuvazinin halk düşmanı bir karakter kazanmasını şöyle anlatıyordu:

> **«Milli Kurtuluş ihtilalinin erken safhalarında burjuva liderliğinin rehberi olarak kurulan bu Parti (CHP), sonradan, ihtilalin zaferlerini, emperyalizme bağlı olarak gelen eski büyük iş burjuvazisi ve millî azınlıkların burjuvazisi yerine geçen yeni Türk iş burjuvazisinin idareyi elde etmesine ve zenginleşmesine yarayacak bir temel olarak kullanmaya başlamıştır. Kemalist Halk Partisiyle yapılan mücadelenin ilk vazifesi, bu partinin halk düşmanı tabiatının, yabancı emperyalist kuvvetlerle anlaşma yolundaki gelişmesinin ve sınıf kavgalarının büyümesine mani olamayacak zayıflıktaki burjuva diktasının menfaati icabı, işçi ve köylülerin sınıf mücadelelerini reaksiyoner olarak bastırma teşebbüslerinin teşhir edilmesidir.»**

Kurtuluş Savaşının Yükünü Fedakarca Omuzlayan Köylüler Üzerinde Toprak Ağalarının Tahakkümü Devam Etti

Hızla büyüyen ve emperyalizmle uzlaşan Kemalist burjuvazi, toprak ağalariyla ittifak yaptı.

Toprak ağaları ve Kurtuluş Savaşının önderleri, mücadele sırasında köylülerin ve toprak sahibi olan azınlıkların mallarına ve topraklarına el koyarak güçlenmişlerdi. 1927'de çıkarılan bir kanunla dağıtılan hazine topraklarının yüzde 90'ını da toprak ağaları gasbettiler. Şeyh Sait isyanı sırasında sürülen Kürt feodalleri 1929'lardan sonra tekrar yerlerine döndüler, toprakları geri aldılar. Köylüleri en ağır feodal baskılar altında sömürmeye devam ettiler. 1929'da çıkarılan Ziraî Kredi Kooperatifleri Kanunu ile toprak ağalarının «şahsî itibar üzerine masrafsız ve külfetsiz kredi bulabilmeleri» imkanı sağlandı. Kredilerin bu kan emicilerin elinde toplanması, tefeciliği güçlendirdi. Tefecilik yapan küçük malî kuruluşlar desteklendi. Tefecilere borçlanan köylülerin topraklarını, bir avuç zalim toprak ağası gasbetti. CHP'nin mahallî yöneticileri olan bir kısım toprak ağası ve tüccar, siyasî nüfuzlarını kullanarak daha da fazla zenginleşti.

Böylece Kurtuluş Savaşının bütün yükünü fedakarca omuzlayan Anadolu köylüsü üzerinde büyük toprak sahiplerinin tahakkümü devam etti. Milyonlarca topraksız, yoksul ve orta halli köylüyü ağır sömürü ve baskı altında tutan yarı-feodal yapı korundu. Böylece, emperyalist hakimiyet yarı-feodal yapıda dayanağını buldu. Anadolu köylüleri, emperyalist tekellerin sömürdüğü bir alan olarak kaldı.

Acı Tecrübeler Halkımıza
Kurtuluş Yolunu Gösteriyor

Kurtuluş Savaşının zaferinden sonra, millî burjuvazinin zaferin kazançlarını koruması, emperyalist tehdit ve baskılara karşı koyması, emperyalizm, feodalizm ve gericilikle mücadele etmesi için elverişli şartlar vardı. Türkiye'nin yiğit işçi ve köylüleri bağımsızlık için her türlü zorluğa fedakarca göğüs germişler, canlarını vererek Kurtuluş Savaşını zafere ulaştırmışlardı. Halk, millî ihtilalin derinleştirilmesini ve bir sosyal devrimle tamamlanmasını istiyordu. Köylüler, yurdumuzun işgalden kurtulmasıyla beraber, toprağa ve hürriyete kavuşmak istiyordu. Bütün halk,

yüzyıllardır paşaların, beylerin, ağaların elinden çektiği ızdırapların son bulmasını, yurdumuzun demokrasiye kavuşmasını istiyordu. Bu uğurda mücadeleye hazırdı. Sovyet hükümeti ve dünyanın ezilen halkları, Türkiye halklarını destekliyordu. Emperyalistler birbirleriyle dalaşmaya devam ediyorlardı.

Millî Kurtuluş Savaşının zaferi, ancak emperyalizm ve feodalizm kökten tasfiye edilerek korunabilirdi. Bunu da ancak geniş işçi ve köylü yığınlarına dayanan, onların yaratıcı gücünü seferber eden devrimci bir halk iktidarı başarabilirdi.

Oysa Kurtuluş Savaşının burjuva önderliği halk kitleleriyle birleşmedi, tam tersine toprak ağalarıyla ittifak yaparak halkı baskı altına alan bir diktatörlük kurdu. Sovyetler Birliği ve dünya halklarıyla dostluğunu sağlamlaştırmadı, tam tersine emperyalistlerle uzlaştı.

TİİKP Programının belirttiği gibi,

> **«Halkımız bu acı tecrübeden değerli bir ders çıkardı: Büyük Ekim Devriminden sonra açılan proleter devrimleri ve millî kurtuluş savaşları çağında, proletaryanın önder olmadığı millî kurtuluş hareketleri kalıcı zaferler kazanamaz, halkı emperyalizmin ve toprak ağalarının boyunduruğundan kurtaramaz.»**

Halkın Sırtına Basarak İktidara Geldiler ve Halkı Ezdiler

Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası, 1922'de şöyle diyordu:

> **«Burjuva Efendiler!**
> **«Bugünlerde Avrupa emperyalizmine karşı askerî bir zafer kazandıran Türkiye'nin fakir köylü ve çiftçisidir. ... Siz bu hükümet sandalyesine işçi ve köylüleri merdiven yaparak çıktınız. ... Eylül ayından itibaren ... işçi ve köylünün sesini boğmaya teşebbüs ettiniz.»**

Millî Kurtuluş Savaşı bittikten sonra, Kemalist burjuvazinin emekçi kitlelerin desteğine ihtiyacı kalmamıştı. Burjuvazi için artık esas mesele, emekçi yığınların mücadelesinin bastırılmasıydı. Çünkü genç burjuvazinin palaz-

lanmak için işçi ve köylüleri sömürmeye şiddetle ihtiyacı vardı.

Kemalist burjuvazi, diktatörlüğünü kurar kurmaz, «sosyal barış» politikasıyla emekçi yığınları kendi iktidarına boyun eğdirmeye çalıştı. «İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz» sözleri, burjuvazinin şiarı oldu.

Atatürk bu politikayı ileriki yıllarda şöyle açıklamıştı:

> **«Fırkamızın bu prensiple ortaya attığı gaye, sınıf mücadelesi yerine sosyal düzeni ve birliği temin etmek ve birbiriyle çatışmayacak surette menfaatlerde ahenk kurmaktır.»** (Seçimler dolayısıyle halka bildiri, 21.4.1931)

«Sosyal barış»ın burjuva diktatörlüğünü gizleyen bir maske olduğu çok kısa bir zamanda ortaya çıktı. 1923 Temmuzunda Kemalist iktidar, Türkiye İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası, Beynelmilel İşçiler İttihadı ve ona bağlı sendikaları kapattı, Komünistleri ve işçi önderlerini tutukladı.

Kemalist burjuvazi, Kurtuluş Savaşının zaferinin sağladığı prestiji ve umutları kullanmaya çalıştı. İşçi sınıfının mücadelesini kendi kontrolüne alabilmek için burjuva sendikaları kurmaya girişti. Onları, işçi hareketini bastırmakta araç olarak kullandı. Gerçek işçi örgütlerini dağıtmak, işçi önderlerini sınıflarından koparmak ve yerlerine burjuvazinin yardakçısı işçi aristokrasisini getirmek istedi. Böylece işçi sınıfını burjuvazinin peşine takarak sınıf mücadelesini bastırmaya çalıştı. 1924 senesinde mantar gibi türeyen Kemalist «işçi» örgütleri içinde İstanbul Umum Amele Birliği en büyük teşkilattı ve ticaret burjuvazisinin örgütü Millî Türk Ticaret Birliğiyle işbirliği yapıyordu.

Millî Türk Ticaret Birliğinin Genel Sekreteri Ahmet Hamdi Başar, bu sahte işçi örgütlerinin gerçek yüzünü 1930'da İsmet Paşa'ya şöyle anlatıyordu:

> **«İstanbul'da liman amelesi Halk Fırkası adına sömürülüyor. Amelenin bir Sandığı vardır. Bu Sandık onları korumak, hastalarına bakmak, muhtaçlara yardım etmek için kurulmuştur. Amelenin yevmiyesinden yüzde 3 kesilir. Şirket de yüzde 3 verir. Cemiyetin başına Halk Fırkası tarafından reis, idare heyeti azası ve kâtip diye bir takım adamlar konmuştur. Reis, filan vekilin akrabası**

bir şeyhtir. Kâtib-i umumî, azledilmiş bir mülkiye amiri, azalarından biri falanın akrabası, diğeri de falanın kayırmasıdır. Reis dört yüz lira, azalar iki yüzer lira aylık alırlar. Sandığın gelirleri ancak masrafları karşılar. ... Cemiyet sadece bir yiğinti yeri olmuştur. Cemiyete bağlı olmayan ameleye iş verilmez. Onun için çocuğu evinde ilaç beklerken amele, Cemiyet ismi verilen bu tufeyli istismar yuvasını Halk Fırkasının kendisi olarak görüyor... Bu vaziyet yalnız liman amelesi için değil, bütün amele için aynıdır. Gündelikleri ve kazançları, onları ve ailelerine en sefil hayat şartlarını bile korumaktan (uzaktır).» («Hatıralar», **Barış Dünyası,** sayı 63)

Burjuvazi, işçi hareketini bölmek için kurduğu sahte işçi örgütlerini bile, gerçek işçi örgütleri haline gelebilirler korkusuyla görevlerini yerine getirir getirmez kapatmıştır. İstanbul Umum Amele Birliği bunun bir örneğidir.

1924'te Komünistlerin önderliğinde kurulan ve gerçek bir işçi örgütü olan Amele Teali Cemiyetinin önderleri, 1 Mayıs 1925'te bildiri dağıttıkları bahnesiyle tutuklandılar. 7 ile 17 sene arasında kürek cezasına çarptırıldılar. Bundan sonra, yönetimini polis zoruyla burjuvazinin gasbettiği Amele Tealiyi işçiler tekrar ele geçirdiler. Amele Teali birçok işçi mücadelesine önderlik etti. Bunun üzerine 1927'de sıkıyönetim, faşist Takrir-i Sükun Kanunuyla bütün işçi örgütleri gibi Amele Tealiyi de kapattı. Yüz elli kadar devrimci işçi tutuklandı, sendika merkezi yağmalandı.

Amele Tealinin kapatılması üzerine Dünya Kızıl Sendikalar Birliği, Profintern, yayınladığı bildiride şöyle diyordu:

«Halk Partisi hükümeti, uzun zamandır sendikaları ele geçirip faşist birer örgüt haline getirmeye çalıştı. Fakat ne çarlık zamanının millî istihbarat şefi Zubatov'un kullandığı metodlar, ne rüşvet, ne baskı işçi yığınlarının sınıfsal sendika örgütlerine karşı doğal sevgi ve meylini azaltamadı. Parlamento seçimlerinde Halk Partisi tekrar iktidara geldikten ve Kemal Paşa'nın 'beş gün süren, Türk demokrasisinin başarısını öven' nutkundan sonra işçi sendikalarının merkezi yağma ediliyor. İşte bütün dünya burjuva demokratlarının sözleri ve işte işleri.»

Kemalist iktidar, en tabiî hakları için mücadele eden işçilere vahşice saldırdı. Ağır bir baskı rejimi kurdu. Yabancı patronları destekledi. Onların menfaatleri için işçileri katletti. İşçi sınıfının bütün hakları gasbedildi. Grev hakkı ve teşkilatlanması yasaklandı. İşçi sınıfımız boğaz tokluğuna çalıştırılarak, yerli ve yabancı patronların elinde köleliğe mahkum edilmek istendi. Burjuvazi, değişik milliyetlerden işçileri birbirlerine karşı kışkırtarak işçi sınıfını parçalamaya çalıştı. Irkçılığı körükledi. Yabancı kapitalistler de, azınlık işçileri çalıştırarak bu politikayı desteklediler. İşçi sınıfının her mücadelesi şiddetle bastırıldı. Bildiri dağıtılması bile geniş tutuklamalarla engellenmeye çalışıldı. Senelerce zindan cezaları verildi. Polis, grev düzenleyebileceğinden şüphe ettiği kimseleri bile tutukladı, baskı altına aldı.

Fakat yerli ve yabancı patronların işçi sınıfımız üzerindeki insafsız sömürüsü devam etsin diye yapılan hiçbir zulüm ve baskı kâr etmedi. Türkiye proletaryası, hiçbir zaman yılgınlığa kapılmadı, mücadelesini kararlı şekilde sürdürdü.

Daha 1922'de, İstanbul millî hükümetin eline yeni geçtiği sırada, Bomonti Bira Fabrikasında İngiliz patrona karşı grev, dipçikle bastırıldı. Ama işçiler beş ay sonra yine greve gitti. Aynı sene İstanbul'da sarı sendikaların teşkilatladığı 2 bin grev kırıcı dört yüz grevci liman işçisinin üzerine gönderildi. Grev ezildi.

1923 yılında 32 bin işçi on büyük grev yaptı. Bunların en önemlisi Zonguldak'ta 12 bin maden işçisinin sağlık koşulları ve kaza tazminatı için yaptığı genel grevdi. İzmir'de 5 bin kuru meyva işçisi kadın erkek bir arada yedi gün işi bıraktı. Erzurum, Samsun ve Adana'da telgrafçılar çalışmadı. İstanbul'da tramvaycılar ve mürettipler greve gitti.

1923 Ağustosunda, İzmir-Aydın demiryolu işçilerinin grevinde, Kemalist hükümet İngiliz kapitalistlerinin isteğiyle, işçileri silah zoruyla çalışmaya zorladı. Rumeli demiryolcuları grevinde yabancı şirket, hükümetin aracılığıyla zamana bağlı türlü vaadlerle greve son verdirdi.

1923 yılındaki bu grev dalgasını Kemalist burjuvazi, 1909'da Alman emperyalistlerinin isteğiyle çıkarılan Osmanlı Tatil-i Eşgal Kanunu ile bastırdı. Ama, işçi sınıfı bu kanuna dayanarak konulan grev yasağını tanımadı.

1925 yılında tramvay işçileri ve gaz şirketi işçileri işi bıraktılar. 1926 yılında hammallar ve liman işçileri, gündeliklerinden yüzde 15'ini haraç olarak isteyen liman işletmesi tekeline karşı direnişe başladılar. İşçilerle polis ve şirketin adamları arasında sürekli çatışmalar oldu, birçok işçi tutuklandı.

1927 yılının Ocak ayında, İstanbul'da liman işletmesi tekelinin kendilerine olan borcunu ödemesini isteyen 3 bin kayıkçı, grev ilan etti. Gemileri boşaltmadılar, kayıklardaki yükleri denize döktüler. Grevcilerin üzerine askeri birlikler gönderildi, çatışma başladı. Şehrin birçok yerinden işçiler koşa koşa gelip kayıkçılarla beraber mücadeleye katıldı. Çatışmada on işçi öldürüldü, elli işçi yaralandı. 370 işçi tutuklandı. Kayıkçılar Birliği baskı altına alındı.

Aynı sene İstanbul'da 2 bin tramvaycının grevi zorbalıkla bastırıldı. Altmış işçi önderi işten atıldı. Ama işçiler yılmadılar, mücadeleye olan inançlarını şöyle ilan ettiler:

> **«Bu defa grevi kaybettik. Arkadaşlar, bu sizin için bir ders olsun. Gelecek defa grevi kazanmak için kuvvet toplayalım ve örgütlenelim.»**

1927 yılının Ağustos ayında, Fransız şirketine karşı, Adana Demiryolu işçilerinin grevi patladı. 850 işçi yirmi gün çalışmadı. Fransız şirketi, işçilere karşı, trenle grevkırıcılar yolladı. Grevcilerin çocukları ve kadınlar hat üzerine yatarak yolu kapattı. Buna karşılık, Kemalist hükümet, Fransız patronların isteğiyle askerî birlik gönderdi. Aralarında kadınların ve çocukların da bulunduğu silahsız işçilere ateş açtırdı. Raylar al kana boyandı. Yirmi iki işçi önderi tutuklandı.

Adapazarı Karoseri Fabrikası işçileri, İstanbul'un dokuma işçileri, yine İstanbul'da maden fabrikası işçileri grev yaptılar. 1500 demiryolu inşa işçisinin yedi gün süren grevi ve İstanbul'da beş yüz tütün işçisinin grevi, işçilerin kesin zaferiyle sonuçlandı.

Bütün bu mücadelelerde, Komünistler işçilerle omuz omuza mücadele ettiler. Baskı ve zulme göğüs gerdiler. Onlara önderlik ettiler. Faşist baskılar işçi sınıfının bu önderlerine de uygulandı. 1925'te, Şeyh Sait isyanından sonra Takrir-i Sükun Kanunu çıkarıldı Sıkıyönetim ilan edildi. İstiklal Mahkemeleri kuruldu. **Aydınlık** dergisi, **Orak-Çekiç** ve **Yoldaş** gazeteleri kapatıldı. Komünistler tutuklandı ve hapis cezalarına çarptırıldılar.

Kemalist diktatörlük, Kürt halkına millî baskı ve eritme politikası uyguladı. Şeyh Sait isyanı sırasında Kürt köylülerini kitleler halinde katletti. İskân Kanunuyla on binlercesini yurtlarından, topraklarından sürdü. Türkiye Komünist Partisi, Kemalist diktatörlüğün bu ırkçı ve intikamcı politikasına karşı mücadele etti.

Geniş köylü kitleleri zalim toprak ağalarının ve kan emici tefecilerin insafsız sömürü ve zulmü altında tutuldu. Bir avuç toprak ağası ve tefeci, köylülerimizin alınterine el koymaya devam etti. Kürt köylüleri, aşiret reislerinin baskısı altında çalıştırıldı. Feodal ve yarı-feodal sömürü en ağır biçimleriyle hüküm sürdü.

Burjuvazinin
Devlet Kapitalizmi Politikası

1929-1930 yıllarına gelindiğinde, Türkiye tam bir ekonomik buhran içine düşmüştü. Lozan'da emperyalistlere verilen imtiyazlar daha baştan millî bir ekonomi kurma imkanlarını önemli ölçüde sınırlandırmıştı. Bu durum Kemalist burjuvazinin liberal kapitalist ekonomi politikası ve hızla zenginleşme ve büyüme arzularıyla birleşince tam bir ekonomik kargaşa ortaya çıktı.

Lozan'da verilen sürenin sona erdiği 1929'da gümrük hadlerinin yükseltileceğini ve ithalatın sınırlandırılacağını bilen büyük ticaret burjuvazisi büyük çapta ithalat yaptı. 1923-28 arasında dış ticaret açığı 46 milyon dolar ile 38 milyon dolar arasında değişirken, 1929'da birden bire 77.8 milyon dolara çıktı. Zaten sarsıntılı olan paranın değeri iyice düştü. Enflasyon aldı yürüdü. Fiyatlar hızla yükseldi.

Türkiye Lozan'da 86 milyon liralık Osmanlı borcunu ödemeyi de kabul etmişti. 1930'da bu borçların ödenmeye başlaması ekonomideki kötü gidişi hızlandırdı.

Emperyalizmin 1929 buhranı, Türkiye'yi bu halde yakaladı. Buhran dolayısıyla bütün dünyada tarım ürünlerinin fiyatları hızla düştü. Tarım ürünleri ve hammadde ihraç eden ve sanayi malları satın alan Türkiye'nin dış ticaret açığı büyüdü. İçerde de tarım ürünlerinin fiyatları büyük oranlarda düştü. Buhranın yarattığı dünya çapındaki enflasyon da Türkiye'yi etkiledi ve enflasyonu hızlandırdı.

Fiyatların hızla yükselmesi, karaborsa ve vurgunculuğun alıp yürümesi, halkın ağır bir açlık ve sefalete düşmesine sebep oldu. İşsizlik had safhaya vardı. Tarım ürünlerinin fiyatlarındaki düşüş, geniş köylü yığınlarının daha da yoksullaşmasına, topraklarını toprak ağalarına kaptırmalarına yolaçtı. Buhranın yükünü emekçi halkın sırtına vurmak için vergiler arttırıldı. Yeni vergiler kondu. İşçi sınıfı ve bütün halk üzerindeki sömürü ve zulüm tahammül edilmez bir hal aldı. Halkın her türlü demokratik hakkı gasbedildi. Her türlü teşkilatlanma yasaklandı. Kürt halkı üzerindeki eritme politikası hızlandırıldı.

Bu durum, halkın hükümete ve Cumhuriyet Halk Partisine karşı duyduğu öfkenin daha da artmasına yolaçtı. Emekçi halk yığınları bu öfkelerini her fırsattan yararlanarak göstermeye başladılar.

Kemalist iktidar 1930 yılında, işbirlikçi ticaret burjuvazisinin bir kesiminin ve gerici toprak ağalarının Serbest Fırkayı kurmasına izin verdi. CHP'den ayrılan bir kısım milletvekillerinin kurduğu bu partiyle halkın mücadelesinin de kontrol altına alınması düşünülüyordu. Serbest Fırka, teşkilatsız ve siyasî önderlikten yoksun halk kitlelerinin CHP'ye olan büyük nefretini kendi gerici emelleri için istismar etti ve hızla gelişti. Bunun üzerine iktidardan gelen baskılar karşısında Serbest Fırka kendini feshetti ve kurucuları yeniden CHP'ye döndüler.

15 Kasım 1930'da Balıkesir milletvekili Hayrettin Bey Meclisteki halkın durumunu,

«... belediye önünde gösteri yaptıklarını; bunların işçi kadınlar, erkek ve kadın müritler, esnaf çırakları, ameleler olduğunu; durumun tam bir anarşi ve ayaklanma niteliğinde bulunduğunu; gösteri yapanların 'Dağa çıkacağız' diye bağırdıklarını...»

söyleyerek anlatıyordu.

Ekonomik buhran karşısında durumunu düzeltmek isteyen burjuvazi, devlet kapitalizmine yöneldi. Ayrıca bu yolla halkın nefretini de belli ölçülerde yumuşatmayı düşünüyordu.

Dış ticaretin büyük açıklar vermesi ve paranın değerinin düşmesi, dünya buhranı sonunda ortaya çıkan tarım ürünlerinin fiyatlarının düşmesiyle birleşince Türkiye ithalat yapamaz duruma gelmişti. Bu durumda, temel tüketim maddeleri üreten bir yerli sanayi kurmak zorunlu oldu. Böylece tarım ürünleri ve yerli hammaddeyi de kısmen değerlendirmek mümkün olabilecekti. Fakat özel kapitalistler henüz büyük sanayi tesisleri kuracak güçte değildi. Sanayi yatırımı yapmak için zaten sınırlı olan yabancı sermaye imkanları da dünya buhranıyla tamamen ortadan kalkmıştı. Bütün bu sebeplerle devlet kapitalizmi uygulanmaya başlandı. Görülüyor ki, devlet kapitalizmi burjuvazinin halk üzerindeki diktatörlüğünü sürdürmek için alınmış bir tedbirden başka birşey değildir.

Kemalist iktidarın bütünü açısından devlet kapitalizmine yönelmenin sebepleri bunlardı. Ama Kemalist burjuvazi içindeki iki kanat ve toprak ağaları bu politikadan ayrı menfaatler umuyorlardı.

Başında Celâl Bayar'ın bulunduğu İş Bankası grubu, emperyalistlerle işbirliği yaparak ve ticaret yoluyla hızla büyümüş ve zenginleşmişti. Bu grup, bozulan ekonomik durumu sınırlı ve kendi amaçlarına yönelmiş bir devlet kapitalizmiyle düzeltmek istiyordu. Bu yolla, dayanacakları ve kendilerini geliştirecek bir ekonomi temeli yaratacaklarını ve ekonominin nisbeten istikrara kavuşmasıyla yabancı sermaye getirebileceklerini umuyorlardı.

İsmet Paşa'nın başını çektiği diğer grup, zenginleşme yolunda İş Bankası grubunun gerisinde kalmıştı. Bunlar,

daha çok spekülasyon ve yiyicilik yapıyorlardı.

1925'te Şeyh Sait isyanından sonra daha çok İstanbul burjuvazisinin temsilcisi olan Fethi Okyar hükümetinin yerine İsmet Paşa hükümeti kurulmuştu. Buna karşılık, hızla gelişen ve ekonomiye hakim olan İş Bankası grubu, iktidar üzerindeki ağırlığını da arttırmaktaydı. İsmet Paşa çevresi, bu durumda, devlet kapitalizmini İş Bankası grubunu geriletmek ve kendi gücünü arttırmak için kullanmak istiyordu.

Toprak ağaları da, tarım ürünlerinin fiyatını yükselttiği için devlet kapitalizmi politikasını desteklediler.

İş Bankası grubu ve bürokrat burjuvazi, bu politikayı kendi menfaatlerini geliştirmek ve birbirlerini tasfiye amacıyla kullanmak istediler. 1929'da karaborsa amacıyla yapılan büyük ithalat ve bunun sonuçları İş Bankası grubuna karşı büyük bir tepki doğurmuştu. O sıralardaki ekonomik buhran da bununla birleşince İş Bankası grubu iktidar mücadelesinde önemli ölçüde geriledi. Bundan da yararlanan İsmet Paşa hükümeti, 1930'dan itibaren ithalat ve ihracata kısıtlamalar getirdi ve büyük ticaret burjuvazisinin menfaatlerine darbeler indirdi. Devlet bizzat tüccar olarak iç ve dış ticarete müdahale etti. Devlet tekelleri kurdu. Tarım ürünlerinin fiyatlarını yükseltti.

Alınan bu tedbirlere büyük ticaret burjuvazisi şiddetli tepki göstererek, 1932 senesinde Celâl Bayar'ın İktisat Vekili olmasını sağladı. Böylece hükümette bir denge kuruldu.

Devlet kapitalizmi uygulaması esas olarak 1937'ye kadar devam etti. Bu sırada emperyalistlerin elindeki bazı demiryolları ve çeşitli şirketler, bedelleri ödenerek devletleştirildi. Dünya buhranı nedeniyle yatırımlarını paraya çevirmek zorunda kalan emperyalistler buna karşı çıkmadılar.

1933'de Beş Yıllık Sanayi Planı yapıldı. Bu plan uyarınca çeşitli yerlerde fabrikalar inşa edildi.

Devlet kapitalizmi her alana yayıldı. Otuz devlet çiftliği; 121 orman işletmesi; onbir maden işletmesi; çelik, çimento, dericilik, kâğıt, tekstil kollarında yirmi bir fabrika;

sigara ve içki imal eden kırk yedi tesis; toprak mahsulleri, gaz ve kömür dağıtımı için çeşitli işletmeler kuruldu. Su, gaz ve elektrik işlerini yürüten işletmelerle, soğutma tesisleri, mezbahalar, plajlar, lokantalar işleten şirketler de meydana getirildi.

Devlet kapitalizmi, ticaret ve sanayi burjuvazisinin daha da güçlenmesine ve zenginleşmesine yolaçtı. Tüccar ve sanayiciler kredileri devletten alıyorlar, bu kredilerle devlet işletmelerinin ürettiği yarı mamul malları mamul hale getirip, yüksek fiyatla satıyorlardı. Yine devlet işletmelerinde üretilen mallar, halka aracı tüccarlar eliyle intikal ettiriliyor, bu yolla milyonlar vuruluyordu. Büyük burjuvazi, devlet kapitalizminin attığı temeller üzerinde ilerledi. Tarımda sınaî bitkiler üretiminin geliştirilmesi, devlet işletmelerinin yarattığı pazarlar, kapitalistlerin de aynı yolda yatırımlar yapmalarını sağladı.

Büyük bürokrat burjuvazi de devlet iktidarını kullanarak palazlandı, burjuvazinin diğer kesimleriyle daha fazla kaynaştı.

Devlet Kapitalizmi
Yoksul Halk Üzerindeki
Sömürü ve Baskıyı Arttırdı

Sanayileşme, milli iktisat gibi isimler verilen devlet kapitalizmi tamamen emekçi halk yığınlarının sırtından yürütüldü. Yatırımlar için gereken sermaye, halka yüklenen ağır vergilerle sağlandı. 1931 yılında birbiri ardına yeni vergiler getirildi. İktisadî buhran vergisiyle, çalışan herkesten ve aynı oranda vergi alındı. Halkın ihtiyaç maddeleri üzerindeki vergiler de arttırıldı. Tüccar ve sanayicilerin verdikleri gelir vergileri, genel vergi toplamı içinde çok az bir miktar tutuyordu. Devlet işletmelerinin mallarına çok yüksek fiyatlar kondu. Böylece halk üzerindeki sömürü arttırılarak devletin elinde büyük sermayeler toplandı.

Yine bu sıralarda tarım ürünlerinden alman vergiler kaldırıldı. Toprak ağaları hiç vergi vermez oldular. Köylüler üzerindeki ağır baskı ve sömürü arttı. Açlık ve işsizlik

yayıldı. Tefeciler, artan bir şekilde köylünün kanını emmeye devam ettiler. 1930'da Tire'de tefeciler yüzde 900 faiz alıyorlardı. Köylülerin mülksüzleşmesi devam etti, ağalara kaptırdıkları topraklarında yarıcı veya işçi haline geldiler. 8 Haziran 1933'te Tefecilik Kanunu çıkarıldı. Böylece kanunî hale getirilen tefeciliğin köylüler üzerindeki ağır sömürüsüne devlet de ortak oluyordu.

Eski Erzincan valilerinden Ali Kemalî Bey köylülerin durumunu şöyle anlatıyor:

> **«Arazinin ekilebilecek kısımları hemen umumiyetle beylerin, ağaların, aşiret reislerinin eline geçmiş olduğu için, halk ekseriyetle, ne bir eve ne de bir parça toprağa maliktir. Ağanın, beyin, aşiret reisinin mezraa denilen arazisinde birer in tarzında yaptırmış olduğu kulübeye maraba namıyla sığınır. Bütün mülkü, altına serdiği bir çul, kırık bir testi, birkaç odun parçasıdır. Kursağına yufka ve katıktan başka bir şey girmez. Üstü başı lime limedir. Çıplak, aç ve haristir. ... Maraba, sanki bir borç imiş gibi ağanın, aşiret beyinin bütün angaryalarını da yapar. Bunu yapmazlarsa ağa kendilerini kovar. Hakiki veya hayali bir suç (çünkü aşiret efradından her birinin cezayı gerektiren birkaç suçu vardır) ile hükümete teslim eder. Süründürür. Evlat ve ayalini mahv ve perişan eder.»** (Ali Kemalî, Erzincan 1932, s. 197 - 203)

Halkın bu sömürü, işsizlik ve açlık rejimine karşı duyduğu öfke, baskı ve zulümle önleniyordu. Dünya çapında yükselen faşizm, Kemalist diktatörlüğü de etkiledi. Kemalizmin otoriter devlet anlayışı ve «imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz» fikri, bu etkilenmenin ideolojik zeminini yaratıyordu.

Yine bu yıllarda Türk tarih tezi ve Güneş-Dil Teorisi gibi ırkçı teoriler de ortaya atıldı. Türk ırkının bütün medeniyetleri yarattığını, Türklerin üstün kavim olduğunu ve kan üstünlüğü bulunduğunu iddia eden bu saçma teoriler de, ırkçı-faşist hareketlerin ideolojisini hazırlıyordu.

1935'de parti ve devletin birliği CHP Kurultayında kabul edildi. CHP'nin teşkilatlanması da bu yönde değiştirildi. Parti genel sekreteri içişleri bakanı, valiler parti il baş-

kanı, İçişleri bakanlığı bölge müfettişleri de parti müfettişi oldular. Bütün millet, Halk Partisinin üyesi sayıldı.

Kemalist iktidar, halkın mücadelesini bastırabilmek ve sömürüsünü devam ettirebilmek için bir dizi faşist kanun çıkardı.

1931'de çıkarılan basın kanunuyla halkın basın hürriyeti tamamen yokedildi. Yeni yayınlar çıkarmak imkansız hale getirildi, basma sansür uygulandı. Hükümete gazete kapatma yetkisi verildi.

1934 Polis Vazife Ve Selahiyetleri Kanunuyla, polise, şüphelendiği kimseleri, keyfî olarak süresiz nezaret altında tutabilme imkanı tanındı. Bu kanuna dayanılarak halka emniyette günlerce zulüm yapıldı. Aynı kanunla memurların halka karşı işledikleri suçlar hakkında takibat yapılması amirlerin keyfine bırakılıyordu.

1936'da faşist İtalyan Ceza Kanunundan alınan 141 ve 142. maddeler Ceza Kanununa eklendi. Yine 1936'da faşist İtalya'dan aktarılan İş Kanunu çıkarıldı. Bu kanunla, işçilerin sendika kurması ve grev yapması yasaklandı. Kanunun Mecliste görüşülmesi sırasında CHP'nin Genel Sekreteri ve ideologu Recep Peker, yeni kanunun sınıf bilincinin doğmasına ve gelişmesine müsaade etmeyeceğini, milliyetçi ve halkçı bir cephe kurulduğunu, sınıf mücadelesine ve istismara yer vermeyen uzlaştırma prensibine dayanan bir toplum yaratma yolunda bulunduğunu söylüyordu.

1938'de çıkarılan Cemiyetler Kanunuyla da siyasî parti kurulması yasaklanıyor, cemiyetler çalışamaz hale getiriliyordu.

Böylece işbirlikçi büyük burjuvazi ve toprak ağalarının iktidarı, İkinci Dünya Savaşına doğru bütün bu uygulamalarla halk üzerindeki sömürü ve zulmünü ağırlaştırdı. İşçi sınıfının ve halkın teşkilatlanması ve mücadelesi üzerindeki baskıları şiddetlendirdi. 1930-38 arasında her yıl Komünist tevkifatları yapıldı. Ağrı, Zilan, Dersim isyanlarında binlerce Kürt köylüsü katledildi. Emekçi halkın yoksulluk ve sefaleti daha da arttı. Büyük burjuvazi ve toprak ağaları, faşizm yolunda doludizgin ilerlediler.

Savcılar, Atatürk'e «dil uzattığımızı» iddia ediyorlar. Biz, Mustafa Kemal'in önderlik ettiği Kurtuluş Savaşımızın ve emekçilerin menfaatlerine olan her ileri hareketin mirasçısıyız. Biz, Mustafa Kemal'i halkımızın anti-emperyalist mücadelesindeki değerli hizmetleri dolayısıyla saygıyla anarız. Marksistler burjuva ihtilalcilerine daima saygı duymuşlardır.

Fakat biz aynı zamanda, Kemalist diktatörlüğün işçi ve köylüleri ezen burjuva karakterini açıkça ortaya koyar ve onunla mücadele ederiz. Biz, Kemalist diktatörlük tarafından demokrasi isteği ve teşkilatlanması zorbalıkla bastırılan işçi sınıfının ve bütün Türkiye halkının, kurşunlanan işçilerin, insafsızca sömürülen köylülerin, defalarca katledilen Kürt milliyetinden halkın temsilcileriyiz. Bütün bunları uygulayan burjuvazinin sınıf diktatörlüğünün başındaki Atatürk'e karşıyız. Çünkü biz, tarihin en ilerici sınıfı olan ve kendisiyle birlikte bütün halkı kurtaracak olan işçi sınıfının ihtilalcileriyiz.

Komünistler, fikirlerini hiçbir zaman gizlemezler. Açıkça ortaya koyarlar. Ama faşistler, halkı aldatmayı meslek edinmişlerdir. Faşistler millî kahramanları bayrak edinerek, halkı aldatma planlarına alet etmek isterler. Bugün de faşist diktatörlük, aynı şeyi yapıyor. İkide bir «Atatürkçülük»ten dem vurarak Mustafa Kemal'i faşist demagojinin bir aleti haline getirmeye yelteniyorlar. Oysa onlar, Amerikan boyunduruğunun sadık bekçileri olarak 1920'lerin padişah hükümetinin ve Kuvayı İnzibatiyenin bugünkü takipçileridir. «Atatürkçülük» perdesi altında halkımızdan gizlemeye çalıştıkları gerçek yüzlerini herkes çok yakından tanıyor.

Emperyalizmle İşbirliği,
Nazilere Hizmet Eden
Sahte Tarafsızlık Politikasına Vardı

1930'lardan sonra Sovyetler Birliği ile dostluk politikası bir süre daha devam etti. Sovyetler Birliği, Türkiye'yi hem emperyalist tehditlere karşı destekledi, hem de iktisadî yardımlarda bulundu. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı-

nın uygulanışında Sovyetler Birliği sekiz milyon dolarlık faizsiz kredi yardımı yaptı. Kayseri ve Nazilli dokuma fabrikaları Sovyet yardımıyla kuruldu. Boğazlarda Türkiye'nin egemenliğini tanıyan Montrö anlaşmasında ve Hatay'ın Fransız sömürgesi olmaktan kurtarılmasında Sovyetler Birliği Türkiye'yi destekledi.

Savaş öncesinde Türkiye emperyalistler arası çatışmaların önemli bir düğüm noktası haline geldi. 1929 dünya kapitalist buhranından sonra, Alman emperyalizmi güçlenmeye başlamıştı. Alman emperyalist tekelleri Birinci Dünya Savaşında kaybettikleri sömürü ve nüfuz alanlarını tekrar kazanmak için Hitler'in Nazi Partisini iktidara getirdiler. Savaş hazırlıklarına başladılar. Bir yandan da dünyanın çeşitli ülkelerine el attılar, nüfuzlarını arttırmaya ve emperyalist tahakkümlerini kurmaya giriştiler. Balkan ülkelerine ve Türkiye'ye yönelen yeni bir dış ticaret politikası ve iktisadî yardımlarla bu ülkelerde hakimiyet kurmaya çalıştılar.

Alman emperyalistleriyle 1925'te demiryolu inşaatı ve sermaye yatırımıyla başlayan ilişki hızla gelişti. Almanya ile 1929'da yüzde 23.5 olan ithalat, 1937'de yüzde 47'ye, ihracat yüzde 16'dan yüzde 36.5'a çıktı ve 1939'da yüzde 56'ya vardı. Dış ticaret üzerinde hakimiyet kuran Alman tekelleri, ithalat ve ihracatı istedikleri şartlarda yürüttüler. Alman emperyalizminin nüfuzu hızla arttı, Alman işbirlikçisi burjuvazi hızla güçlenmeye başladı.

İş Bankası çevresinde toplanmış olan İngiliz-Fransız işbirlikçileri de güçlerini koruduları. Alman emperyalistlerinin Türkiye üzerinde toprak talebinde bulunan İtalyan faşistleriyle ittifak yapması Türkiye'yi İngiliz-Fransız emperyalistlerine yaklaştırdı. Bu durum savaş yıllarına kadar devam etti. Türkiye, 1936 yılında İngilizlerin tezgahladığı Balkan Paktının kuruluşunda büyük çaba gösterdi. Aynı yıl Ortadoğuda İngiliz menfaatlerinin korunması amacıyla kurulan Sadabad Paktına girdi.

Emperyalistlerle işbirliğini geliştiren büyük burjuvazi, Sovyet dostluğuna iyice sırt çevirdi. Bir süre sonra komünizm ve Sovyetler Birliğine düşmanlık, dış politikasının temelini meydana getirmeye başladı.

Savaş ihtimalinin artmasıyla Türkiye üzerinde iki emperyalist grup arasında çatışma hızlandı. İngiltere'nin 1938 Mayısında on milyon sterlinlik bir kredi vermesine karşılık, Ekimde Almanya ile 150 milyon marklık bir kredi anlaşması imzalandı. Karabük Demir Çelik Fabrikasının yapımı da İngilizlerle Almanlar arasında bir çekişme konusu oldu. Sonunda Atatürk'ün müdahalesiyle İngiliz Brasset firmasına verildi. Nihayet 1939 Martında İngiltere ve Fransa ile Karşılıklı Yardım Anlaşması imzalandı.

1938'de Atatürk'ün ölümünden sonra iktidara geniş ölçüde hakim olan bürokrat burjuvazi, esas olarak Alman işbirlikçisiydi. Bu yüzden Alman faşistlerine bağımlılık hızla artıyordu. Savaşın başında Fransızların kesin yenilgisi ve Alman emperyalistlerinin yayılması, Türkiye'deki faşist hükümetin iyice Almanya'ya yanaşmasına yolaçtı. Sonunda Almanların Sovyetler Birliğine saldırmasından dört gün önce 18 Haziran 1941'de Türkiye-Almanya Saldırmazlık Paktı imzalandı.

Bu andan itibaren Türkiye'deki faşist hükümet, taraf-sızlık adı altında Alman emperyalistlerinin istilacı emellerine hizmet eden bir politika izledi. Silah yüklü Alman gemilerinin Boğazlardan geçmesine izin verildi. Türk subayları, Sovyetler Birliğindeki Müslümanlardan kurulan ve Sovyetler Birliğine saldırtılan birliklerin teşkilatlanmasına ve eğitimine yardım ettiler. Ekim 1941'de yapılan anlaşmayla Almanya'dan yüz milyon lira alındı. Türkiye de Alman Nazilerine stratejik önemi büyük olan krom sattı. 1943-44 yılları boyunce 150 bin tona yakın krom Alman emperyalistlerine yollandı.

Almanların yenilmeye başlamasından sonra da Türk hükümeti Alman taraftarı politikasına devam etti. Saraçoğlu hükümeti, müttefiklerin savaşa girme tekliflerini sonuna kadar reddederek, hamisi faşistlere yardım etmeye çalıştı.

«Millî Şef»in Faşist Diktatörlüğü

1938'de Atatürk'ün ölümüyle İş Bankası grubu en büyük koruyucusunu kaybetti. Büyük burjuvazinin «Millî Şef»i

İsmet Paşa Cumhurbaşkanı oldu ve İş Bankası grubunun temsilcisi Celâl Bayar iki ay sonra başbakanlıktan uzaklaştırıldı. 1930'lardan itibaren artan bir şekilde faşist tedbirler alan iktidar, savaşı bahane ederek halk üzerindeki baskı ve sömürüsünü yoğunlaştırdı. Savaş yıllarında İngiliz -Fransız emperyalistlerinden uzaklaşan ve Sovyet düşmanlığını temel alan CHP iktidarı faşist bir karakter kazandı. 1942'de kurulan Alman işbirlikçisi Saraçoğlu hükümeti, faşist terörü en yüksek noktaya ulaştırdı.

18 Ocak 1940'da Millî Korunma Kanunu adı altında bir zulüm kanunu çıkarıldı. Kanunun 9. maddesiyle fabrikalarda ve madenlerde üretimin düşmemesi ve faaliyetin durmaması kılıfı altında halka zorla iş mükellefiyeti yükleniyordu. 10. maddesi, işçilerin ve teknik personelin serbestçe işlerini terkedebilmelerini yasaklıyordu. Yine aynı kanunla işçilere zorla 3 saat fazla mesai yaptırılabiliyor ve hafta tatili kaldırılabiliyordu.

1936'da çıkarılan İş Kanunu, Ceza Kanununa eklenen 141 ve 142. maddeler ve Cemiyetler Kanunuyla her türlü teşkilatlanma hakkı yasaklanan işçi sınıfı üzerindeki zorbalık, böylece tahammül edilmez bir hale getirildi.

Bu kanuna dayanılarak işçiler, yol, köprü, iskele inşaatlarında, Etibank'a bağlı Soma, Tavşanlı, Değirmisaz, Ereğli ve diğer madenlerde zorla çalıştırıldılar. Tekel idaresine ve Sümerbank'a bağlı fabrikalarla şeker fabrikalarında, elektrik, tramvay ve tünel işletmelerinde işçilere zorla fazla mesai yaptırıldı. Çok düşük ücretler verildi.

«Millî Şef»in faşist diktatörlüğü bunlarla da yetinmedi. 1944 yılında Millî Korunma Kanununa eklenen maddelerle işçi ve köylüler üzerindeki sömürü ve zulüm arttırıldı. Buna göre, «iş mükellefiyetine tabi olan kimseleri işyerlerine sevk için zabıta kuvveti kullanılabilir. Sevk sırasında kaçanların yakalanıp yeniden sevkleri için yapacakları masraflar, bunları çalıştıran müessese tarafından ödenirse de, müessese bu masrafları daha sonra ilgili işçilerin ücretlerinden keser. Çalıştığı yeri meşru bir mazereti olmadan terkeden işçiler yakalanıp işyerine sevkedilir. Sevk masrafları da ücretlerinden kesilir. Azamî ücreti

tesbit yetkisine sahip olan hükümet, bunu işverenlere devredebilir.» Bu kanun köylülerin bulunduğu yerden 15 km uzaklıktaki özel veya devlet çiftliklerinde çalıştırılmasını, köylülerin kaçması halinde yakalanıp geri getirilmesini, bu iş için yapılan masrafın zorla çalıştırılan köylülerin ücretinden kesilmesini de sağlıyordu.

Böylece yoksul köylülerin kendi topraklarında çalışmaları yasaklandı. Madenlerde, toprak ağalarının ve devletin çiftliklerinde düşük ücretlerle zorla çalıştırıldılar. Topraklarına ağalar el koydu.

Millî Korunma Kanunu, işçiler ve köylüler için bir kölelik kanunuydu. Bu kanun, bütün emekçi halk için angarya ve zulüm kanunuydu. Büyük burjuvazi ve toprak ağaları, İkinci Dünya Savaşı yıllarında halkın iliğini böyle sömürdüler. Bazılarının otoriter-devrimci dediği Millî Şef iktidarı, işte böyle zalim bir faşist diktatörlüktü.

İktidar, 1943'de çıkardığı bir vergi kanunuyla köylünün mahsulünün yüzde 12'sine ürün olarak el koyuyordu. Verginin miktarı memurlar tarafından keyfî olarak ve insafsızca önceden tesbit ediliyordu. Bu, zalim Osmanlı feodallerinin aşar vergisinin yeniden getirilmesinden başka bir şey değildi. Millî Korunma Kanununa yapılan ilaveyle 40 dönümden az toprağı olan köylülerin öküzlerine Milli Müdafaa Vergisi olarak el kondu.

Böylece zaten zor şartlar altında yaşayan köylülerimiz için hayat daha da zorlaştı. Ellerinden öküzleri alınan, mahsullerine el konan, zorla başka işlerde çalıştırılan köylüler, topraklarını ağalara kaptırdılar. Toprak ağaları daha da zenginleştiler. Yoksul köylülerin mahsulü zorla ellerinden alınırken, büyük toprak sahipleri mahsullerini karaborsada sattılar, milyonlar vurdular.

12 Temmuz 1946 tarihli **Cumhuriyet** gazetesi şu haberi veriyordu:

> **«Bursa'da köylüler; bütün mahsulümüzü Toprak Mahsulleri Ofisine verdiğimiz halde hâlâ onlara yüzde 70 mahsul borçluyuz. Borcumuzu ödemek için öküzlerimizi sattık. ... Toprağı öküzsüz nasıl işleriz; çaresiz topraklarımızı nadasa bırakıp zenginlerin topraklarında çalışıyoruz. Şehire buğdayı biz satıyoruz. Ama biz ekmeğe 35 kuruş**

öderken, onlar buğdayı 30 kuruştan alıyorlar, demişlerdi. Kaymakam bu şikayetleri duyunca, kızarak, komünist tahrikleri hakikaten bu köyü sarmış, diye bağırmıştı.»

«Millî Şef»in CHP'si savaş yıllarında jandarma dipçiği ve tahsildar zulmüyle faşist bir diktatörlük sürdürdü. İşte 12 Mart'tan sonraki faşist terör rejiminin uygulayıcıları olan Erimler, Melenler, Satırlar, bu yıllarda yetiştiler.

Faşist zulüm yıllarında ırkçılık körüklendi. Çeşitli ırkçı teşkilatlar kuruldu. Bunlar Alman Nazileri tarafından beslendiler ve halka saldırılar düzenlediler.

Alman Dışişleri Bakanı Ribbentrop, Almanya'nın Türkiye'deki elçisi von Papen'e gönderdiği bir şifrede

> **«Malî durumlarının yetersizliği dolayısıyla Türkiye'deki dostlarımızı destekleyebilmemiz için size 5 milyon altın Reichsmark gönderilmesini emrettim.»** (Alman Gizli Belgeleri, s. 113)

diyordu. Bugünün Ülkü Ocaklarını, bozkurtçu komandolarını, o günün ırkçılarından Türkeş teşkilatlandırıyor. Bugün de gençliğe ve halka saldırıyorlar.

Saraçoğlu hükümeti 11 Kasım 1942'de Varlık Vergisi adlı ırkçı bir kanun çıkarttı. Şefik Hüsnü, bu hükümetin faşist karakterini şu şekilde ortaya koyuyordu:

> **«Saraçoğlu, daha ilk icraatında kendisini vurguncu ticaret erbabının, burjuvazinin ve zengin köylü toprak sahiplerinin mümessili olarak açığa vurdu. Ticareti, yani vurgunculuğu tamamiyle serbest bıraktı. Ardından Varlık Vergisi namıyla millî azınlıklar aleyhine bir soygun kanunuyla ırkçı - faşist yüzüyle sırıttı. Halkın açlığı hesabına müteahhitlerin ve zengin ziraat üreticilerinin kasalarına küçük tasarruf sahiplerinin karagün akçalarının akması süratlendirildi.»**

Varlık Vergisiyle azınlıklara zulüm yapıldı. Bu vergiyi ödemeyenlerden 2057 kişi Hitler'in toplama kamplarına benzeyen Aşkale'deki çalışma kampına gönderildi.

Faşizme karşı mücadele eden komünistlere ve bütün halka karşı terör uygulandı. Komünistler ağır işkencelere uğratıldılar, uzun hapis cezalarına mahkum edildiler. Aynı şekilde anti-faşist bir teşkilat olan İleri Gençlik Birliği üye-

lerine de işkence yapıldı. Üniversiteli gençler hapislere doldurulduu.

1943 yılında Özalp'te 33 Kürt köylüsü kurşuna dizildi.

Millî Şef faşizmi döneminde ilerici dergi ve gazeteler de kapatıldı. Faşizme muhalefet eden ve Sovyetler Birliğiyle dostluğu savunan **Tan** gazetesine 4 Aralık 1945'te hükümet bir saldırı düzenledi. **Tan, Yeni Dünya, Görüşler** ve **La Turquie** gibi ilerici gazete ve dergiler ile devrimci yayınlar satan kitabevleri faşist saldırganlar tarafından tahrip edildi. Sonra mahkemeler kuruldu, saldırganlar yerine, matbaaları ve gazeteleri tahrip olan gazeteciler cezalandırıldı.

Halk, ekmek, şeker, gaz, hatta kefen için bez dahi bulamazken, işbirlikçi burjuvazi ve toprak ağaları savaş ekonomisi adı altında vurgunculuk ve karaborsacılık yoluyla büyük sermayeler biriktirdiler. Rüşvet ve soygunculuk devletin resmi politikası oldu. Yakup Kadri savaş ekonomisini şöyle anlatıyor:

> **«Zeytinyağı piyasasını inhisarı altına alan bakan mı istersiniz, karaborsacıları koruyan vali, umum müdür vs. mi istersiniz, o devirde bunların köşebaşında size sırıttıklarını görebilirdiniz» (Politikada 45 Yıl, s. 169)**

İkinci Dünya Savaşından Sonra Faşistlerin Çizmelerini Giyen Amerikan Emperyalistleri Türkiye'ye Hakim Oldular

Amerikan emperyalistleri, İkinci Dünya Savaşından en güçlü emperyalist ülke olarak çıktılar. Bu durumlarından yararlanarak, Alman, İtalyan ve Japon faşistlerinin çizmelerini giydiler ve dünyanın her yerinde tahakküm ve sömürü peşinde koştular. Dünyanın tek hakimi olmaya çalıştılar. Emperyalizmin dünya jandarması haline geldiler. Eski Nazi işbirlikçilerini kendilerine bağladılar. Bütün dünyada işbirlikçi burjuvazi ve toprak ağalarıyla beraber komünizm düşmanlığı propagandasıyla tahakkümlerini yaydılar. Dünyanın birçok ülkesini boyundurukları altına aldılar.

Amerikan emperyalistlerinin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de hedefi, Türkiye, Yunanistan ve İran'ı hakimiyetleri

altına almak, böylece sosyalist Sovyetler Birliğine, yeni kurulan halk demokrasilerine ve Ortadoğu halklarının mücadelesine karşı sağlam saldırı üsleri kurmaktı. Türkiye ve Yunanistan'da halkın emperyalizme ve faşizme karşı mücadelesini durdurmak, Nazi artığı mahallî gericilerin iktidarını korumak için askerî ve ekonomik yardım adı altında «Truman Doktrini»ni uyguladılar. Amerikan emperyalizminin sözcüsü Valter Lipman (Walter Lippman), 1 Nisan 1947'de **Nev York Herald Tribün** (New York Herald Tribune) gazetesinde şöyle yazıyordu:

> **«Türkiye ve Yunanistan'ı gerçekten yardıma muhtaç oldukları ya da demokrasi modeli teşkil ettikleri için seçmedik. Bu ülkeleri Sovyetler Birliğinin kalbine ve Karadeniz'e açılan kapılar olduğu için seçtik.»**

«Çok Partili Rejim»: Hakim Sınıfların Diktatörlüğünün Yeni Biçimi

Türkiye'deki faşist diktatörlük, Nazi Almanyasının yenilmesiyle uluslararası desteğini kaybetti. Bütün dünyada güçlenen faşizme karşı mücadele, Türkiye'yi de etkiledi. Halk kitlelerinin demokratik hareketi gelişti. Diğer taraftan Amerikan-İngiliz işbirlikçisi ticaret burjuvazisi ve toprak ağalarının büyük bürokrat burjuvaziye karşı mücadelesi şiddetlendi. Faşist diktatörlük geriledi. «Millî Şef»in CHP'si, iktidarını koruyabilmek için savaştan güçlü çıkan Amerikan emperyalistlerine yaklaştı.

Türk burjuvazisinin Alman sermayesiyle işbirliği eden en gerici ve en vurguncu tabakalarının ve toprak sahiplerinin menfaatlerinin temsilcisi Saraçoğlu hükümeti, Ağustos 1946'da istifa etmek zorunda kaldı. Yerine gelen Recep Peker hükümeti, esas olarak Saraçoğlu hükümetinin devamıydı ve devlet kapitalizmini bazı tavizlerle korumaya çalıştı. Öte yandan, Amerikan emperyalistlerinin ve işbirlikçilerinin taleplerine kısmen cevap veren bir programla ortaya çıktı. Amerika'yla askerî ve ekonomik anlaşmalar yaptı. Truman doktrininin ve Marşal planının uygulaması başladı.

«Millî Şef» diktatörlüğü 1946 yılında bazı faşist kanunları kaldırmak ve uygulamaları durdurmak zorunda kaldı. Önce Cemiyetler Kanununun parti ve sendika kurma yasakları kaldırıldı. Basın Kanununda değişiklik yapıldı ve basın suçlarını da kapsayan bir af çıkarıldı. Polis Vazife Ve Selahiyetleri Kanununun bazı maddeleri değiştirildi. Üniversitelere kısmî bir özerklik tanındı.

İşçi sınıfı hızla teşkilatlanmaya başladı. Devrimci sendikalar kuruldu. 20 Haziran 1946'da kurulan Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi birkaç ay içinde on bin üye kaydetti. Faşizme karşı emekçi kitleleri birleştirmeye ve teşkilatlamaya çalıştı.

Anadolu'nun çeşitli yerlerinde toprak ve hürriyet isteyen köylüler toprakları işgal ettiler. Ağaların topraklarını aralarında paylaştılar. Bu mücadelelerin en önemlisi Denizli'de oldu. Yüz bin dönümlük Adacabir çiftliğine ortakçı köylüler el koydular. Çeşmebaşı, Dönemenli, Ada, Aptal, Cabir, Döşeme, Küçükada ve Halasbaşı köylüleri toprağı bölüştüler.

Bu gelişme altı ay sürdü. Burjuvazi, demokratik mücadelenin gelişmesini ve proletarya hareketinin güçlenmesini engellemek için baskı ve terörü şiddetlendirdi. Aralık 1946'da Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi, devrimci sendikalar ve altı gazete kapatıldı. Komünistler, işçi önderleri ve ilerici aydınlar tutuklandı. Sıkıyönetim mahkemelerinde ağır cezalara çarptırıldılar. Ceza Kanununun faşist 141 ve 142. maddeleri ağırlaştırıldı. Basın Kanununa ağır hapis cezaları kondu. Birçok grev zorbalıkla bastırıldı. Grev hakkı isteyen İzmir liman işçilerinin mücadelesi ezildi. Üniversitelerden ilerici, demokrat öğretim üyeleri çıkarıldı. 1948'de ilerici yazar Sabahattin Ali katledildi.

Savaşın bütün sıkıntılarını yoksul halkımızın sırtına yükleyen CHP iktidarının son yıllarında, ekonomik buhran ve işsizlik son haddine vardı. İthalata getirilen kısmî serbestiyle emperyalist tekeller emekçi halkımızı daha fazla sömürdüler. Spekülasyon ve karaborsa arttı, fiyatlar yükseldi. 1949'da İstanbul'da çalışan 35 bin tekstil işçisinden 16 bini işten çıkarıldı. 4 Eylül 1949'da işsizlik ve pahalılı-

ğı önleyemeyen hükümeti protesto için büyük bir işçi mitingi yapıldı.

Amerikan emperyalizmi, kendisiyle en sıkı bağları olan büyük ticaret burjuvazisi ve toprak ağalarının tek başlarına iktidara gelmesi için «çok partili» rejime geçilmesini sağladı. «Millî Şef»in getirdiği «çok partili» rejim, hakim sınıfların diktatörlüğünü yeni bir biçimde sürdürme politikasıydı. Bu rejimde, çok parti vardı ama bunların hepsi de büyük burjuvazi ve toprak ağalarının partisi olmak zorundaydı. Proletaryanın ve halkın teşkilatlanması yasaklanmıştı. Bu rejimde, hakim sınıflar kendi partileri vasıtasıyla halkın muhalefetini ve mücadelesini kontrol altında tutmaktadır.

«Millî Şef»in «çok partili» rejimi, Amerikan işbirlikçisi ticaret burjuvazisi ve toprak ağalarının partisi Demokrat Partinin kurulmasına imkan hazırladı. DP, devlet kapitalizminin bir ölçüde tasfiye edilmesini, yabancı ve özel sermayenin desteklenmesini, dış ticaretin serbest bırakılmasını istiyordu. Amerikan emperyalizminin menfaatleri de iç pazarın genişleyerek daha geniş köylü yığınlarının emperyalist sömürüye tabi olması için devlet kapitalizminin bazı engellerinin kalkmasını gerektiriyordu. Böylece, DP Amerikan emperyalizminin kesin desteğini aldı.

Halkın teşkilatlanması zayıftı. Komünist hareket ağır baskılar altındaydı ve kendi içinde büyük zaaflar taşıyordu. Bu ortamda, DP, Millî Şef diktatörlüğüne karşı halkın nefretini istismar etti. Demokratik muhalefeti peşine taktı.

DP'nin halkın faşizme karşı muhalefetinin devrimci yönde gelişmesini nasıl engellediğini DP liderlerinden Samet Ağaoğlu şöyle açıklıyor:

> **«Aksi halde Atatürk'ün son yıllarında bile tek parti yönetiminden ve çeşitli yolsuzluk ve baskılardan bunaldığını belirtmeye başlamış halkın, böyle bir rehberlikten yoksun olarak girişeceği kurtulma teşebbüslerinin nerelere kadar varacağını kestirmek asla mümkün değildir.»** (DP'nin Doğuşu Ve Yükseliş Sebepleri, s. 70)

Bu şartlar altında, hakim sınıfların çoğunluğu ve emperyalizm için güvenilir bir iktidar olmaktan çıkan ve geniş

halk kitlelerinin nefret ettiği CHP, 1950 seçimleriyle devrildi. Hakim sınıfların Amerikan emperyalizmine en sadık kesimlerinin partisi DP iktidara geldi.

DP'nin iktidara gelmesi, ne bir halk devrimi, ne de küçük burjuva iktidarının son bulduğu bir karşı-devrimdir. İktidarın bir işbirlikçilikten diğerine geçmesidir.

Demokrat Partinin Eseri:
Amerikan Emperyalizminin Doludizgin Sömürüsü

İkinci Dünya Savaşından sonra, Türkiye'yi hakimiyeti altına alan Amerikan emperyalizmi, askeri ve mali yardım adı altında Truman doktrinini uygulamaya başladı.

1947'de Amerikalı uzman Maks Tornburg (Max Thornburg) bir rapor hazırladı ve Amerikan emperyalistlerinin Türkiye programını açıkladı. Rapor, devlet kapitalizminin tasfiye edilmesini, hükümetin iktisadi faaliyet üzerinde kontrolünü gevşetmesini, özel teşebbüsün ve yabancı sermayenin teşvik edilmesini ve her ikisine de eşit haklar tanınmasını istiyordu. Ayrıca, Amerikan mali kurumlarının Türkiye'de şubeler açmasını, devlet yatırımlarının sanayi yerine bayındırlık işlerine yapılmasını, Amerikan sermayesinin ulaştırma işlerine el atmasını öneriyordu. Amerikan emperyalistlerine göre, Türkiye bir tarım ülkesi olarak kalmalıydı. Basit tarım aletleri imalatıyla yetinebilir, gerekirse diğer tarım aletleri ihtiyacını montaj ile karşılayabilirdi. Türkiye'nin Amerikan yardımına hak kazanabilmesi için de bir imtihana ihtiyacı vardı: Karabük demir-çelik tesislerini tasfiye etmeli ve temel ihtiyaçlarla ağır sanayi projelerini kapsayan sanayi planını terketmeliydi. Tornburg Amerikan kültürünün Türkiye'ye serbestçe girmesi gerektiğini de önermeyi unutmamıştı.

İşte, Amerikan emperyalizminin otuz yıldan beri Türkiye'de uyguladığı program budur.

Amerikan emperyalistleri, «uluslararası işbölümü» adı altında geri tarım ülkelerine emperyalizmin kölesi olmayı kabul ettirmeye çalıştılar.

Marşal planına göre, Türkiye tarım üretimi yapacak, Türkiye köylüleri emperyalistler için çalışacak ve onları

besleyecekti. Onlar ise, kaynaklarımızı talan edecekler ve kendi sanayi mallarını pahalıya satarak Türkiye emekçilerini bir kat daha sömüreceklerdi.

CHP iktidarının devlet kapitalizminin tasfiye edilmesi yolunda attığı önemli adımlar, iç pazarı Amerikan emperyalizmine açmaya başladı. Devlet fabrikalarının ürünleri serbest ticarete bırakıldı. İthalat, ihracat ve toptancılıkla uğraşan devlet tekelleri kaldırıldı. 1944'te hazırlanan Sanayi Planı iptal edildi. İthalata kısmî serbesti getirildi. Özel yatırımlar teşvik edildi. 1947'de ilk Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu çıkarıldı.

Amerikan emperyalizmi, DP'nin iktidara gelmesiyle hakimiyetini hızla geliştirdi.

1950'de Amerikan emperyalistlerinin ve Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatının isteğiyle ithalatın yüzde 60'ı serbest bırakıldı. Emperyalistlerden alınan yüksek faizli ve kısa vadeli ticarî krediler, ticaret burjuvazisine bol keseden dağıtıldı. Emperyalist tekellerin sanayi mamulleri, Anadolu pazarını istila etti. Ülkeyi Amerikan acenteleri ve tüketim malları doldurdu. Dış ticaret yanında iç ticaret de adeta Amerikan ekonomisinin bir parçası haline geldi.

DP iktidarı, toprak ağalarını daha da zenginleştirmek ve Amerikan emperyalizminin istediği şekilde Türkiye'yi bir tarım ülkesi olarak tutmak için, tarım ürünlerine yüksek fiyat politikası uyguladı.. Buna bağlı olarak, açık bütçe ve para basma uygulamalarıyla talep artışları yarattı ve tarım üretiminin geliştirilmesini teşvik etti. Büyük çapta tarım makinaları ve traktör ithal edildi. Ziraat Bankasının dağıttığı krediler ve bu makinaların köylük bölgelere girmesi, tarımda kapitalist gelişmeyi hızlandırdı. Ekilen alanlar genişledi, tarım üretimi arttı. Tarımsal gelir artışı, bütçe ve dış ticaret açıklarını kısa bir süre için kısmen telafi etti. Fakat daha bu yıllardan itibaren açıklar üstüste yığılmaya başladı. İkinci Dünya Savaşından sonraki altın ve döviz stoklarının son kalıntıları da eritildi. Türkiye, ağır iç ve dış borçlar altına girdi.

Ülkemizin emperyalist dünya pazarına bağımlı bir tarım ülkesi olarak tutulmasının ne büyük bir felaket olduğu,

1953-1954 yıllarından itibaren iyice ortaya çıktı. Sanayide çalışanların tüm çalışanlara oranı, 1950'de yüzde 10.1 iken 1955'te yüzde 8.2'ye düştü. Kore Savaşının olağanüstü şartları kalkınca, dünya piyasalarında tarım fiyatları düştü. İçerde ise ekilecek toprakların sınırına varıldığı için ekilen alanların genişlemesi durdu. Sürekli ekilen yerlerde verim düştü ve başgösteren dış ticaret güçlükleri, makina, traktör ve yedek parça ithalatını kısıtladı. Kısa zamanda kullanılmaz hale gelen bir yığın araç, halka ve ekonomiye ağır bir yük halinde yığılıp kaldı. Böylece tarım üretimi azalırken tarım gelirleri daha da hızlı düştü. Tarıma dayalı ihracat, makina ve teçhizattan lüks tüketime kadar her çeşit sanayi mamulünü emperyalistlerden getiren ithalatımızın çok gerisinde kaldı. Dış ticaret açıkları ve dış borçlar çığ gibi büyüdü. Gelişmeyen ihracat ve biriken borçlar yüzünden ithalat imkanları da son derece daraldı.

Sanayi mamullerinin fiyatlarının yükselmesi, ithalattan başlayarak bağımlı ekonomimizin tümüne yayılan bir pahalılık dalgası yarattı. DP iktidarı ise, büyük toprak ağalarını beslemek için dünya fiyatları düştüğü halde içte yüksek tarım fiyatı uygulamaya ve bütçe açıkları için para basmaya devam etti. Böylece hayat pahalılığı hızla arttı. DP iktidarı, bu pahalılığı sözümona telafi etmek için iktisadî devlet teşebbüslerine maliyetin altında satış yaptırdı. Bu, sadece işbirlikçi ve aracı burjuvazinin daha büyük vurgunlar yapmasını sağladı.

Devletin elinde bulunan her yolla ve sürekli enflasyonla, patronların, müteahhitlerin ve tüccarların cebine muazzam servetler aktarıldı. Emekçi yığınlar ise, gitgide daha fazla yoksulluk ve sefalete sürüklendiler. Tarım üretiminin durması ve gerilemesiyle, yoksul ve orta köylülerin Ziraat Bankasına ve tefecilere olan borçları dayanılmaz bir yük haline geldi. Toprak ağaları, hazinenin ve köylülerin topraklarını ele geçirdiler. Yoksullaşan köylü kitlelerinin bir kısmı tarım işçisi haline geldi veya şehirlere akın ederek gecekondu semtlerinde yaşayan büyük işsiz yığınlarına katıldı. Toprağını kaybeden köylülerin bir kısmı ise, toprak ağalarına ve tefecilere daha fazla bağımlı hale geldiler.

İşbirlikçi DP iktidarı, 1955'lerden itibaren Amerikan tarım ürünleri fazlasını ithal etti. Amerikan emperyalistleri, mallarının karşılığı olan alacaklarını Türkiye'de tuttular. Hakimiyetlerini pekiştirecek kültürel ve ekonomik faaliyetlerde kullandılar. 1957 emtia anlaşmalarıyla Amerikan tarım ürünlerine vergi muafiyeti tanındı. Tarım üretimi ve hayvancılık geriletildi, Amerikan denetimine girdi. Böylece geniş köylü kitleleri üzerinde emperyalist hakimiyet yoğunlaştı ve yaygınlaştı.

Amerikan tekellerinin ülkemiz üzerindeki hakimiyeti, ticaret ve maliye alanlarından sanayiye de yayılmaya ve derinleşmeye başladı. Mevcut sanayi, makina, teçhizat ve ara malları bakımından tamamen emperyalizme bağımlı hale getirildi. İkinci Dünya Savaşında vurgunculukla büyük sermayeler biriktiren işbirlikçi ticaret burjuvazisinin bir kısmı 1950'den sonra sanayiye de el attı. Emperyalistler, bunlarla ortaklık kurarak sermaye yatırımı yoluyla da yurdumuzu talan ettiler. 1950'de işbirlikçi burjuvaziye, dış kredi sağlamak için İş Bankası ve yabancı sermayenin ortaklığıyla Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası kuruldu. Kredilerden sadece Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa dahil olan emperyalistlerle ortak şirketler yararlandı. 1947 ve 1951'de çıkarılan Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunları, emperyalist tekeller ve işbirlikçileri için yetersiz kalınca, DP iktidarı, 1954'te Amerikalı uzman Randall'ın hazırladığı yeni kanunu aynen kabul etti. Yabancı tekellere birçok imtiyazlar tanınarak yurdumuzun kaynakları emperyalist talana açıldı. İşbirlikçi burjuvazi emperyalist tekellerle ortaklık yaparak montaj sanayiyi kurmaya başladı. Emperyalistlerle işbirlikçileri, her alana hiç bir kayda tabi olmadan el attılar. Küçük yatırımlarla çok büyük kârlar sağladılar ve çeşitli sektörleri kontrolleri altına aldılar.

Madenlerimizi ve diğer kaynaklarımızı ele geçiren Amerikan tekelleri Türkiye'yi geniş ve ucuz bir hammadde deposu haline getirdiler.

1954'te Amerikan petrol tröstlerinin avukatı Maks Bol'ün (Max Ball) hazırladığı Petrol Kanunu ile, petrol tröstlerinin Türkiye üzerindeki hakimiyeti güçlendi. Pet-

rol arama, arıtma ve satma işleri büyük ölçüde bunların eline geçti. Petrol şirketleri ellerindeki petrolleri istedikleri fiyata satmak için Türkiye'de petrol çıkarılmasını engellediler, hatta bazı kuyuları kapattılar.

1959'da Türkiye'de faaliyet gösteren yirmi petrol şirketinden on altısı Amerikan ve ikisi Hollanda şirketiydi. Teşvik kanunundan yararlanan emperyalist sermayenin başında da Amerikan sermayesi geliyordu.

DP'nin emperyalizme bağımlı politikası, yatırımları genel olarak dar bir düzeyde tuttu ve vurgun alanlarına sevketti. Makina ve donatım yatırımları 1954'ten sonra en ufak bir gelişme göstermedi. Buna karşılık arsa ve emlak spekülasyonunun körüklediği inşaat faaliyetleri üretken olmayan bir dal olarak sürekli gelişti.

İç pazarı emperyalist sömürüye açma amacını güden yatırımlar, devlet eliyle gerçekleştirildi. DP iktidarının hızla yapımına giriştiği karayolları, Amerikan yol makinalarına, motorlu araçlarına ve petrol ürünlerine de yeni bir pazar açtı. Diğer taraftan emperyalistler, Türkiye'nin iç pazarını tamamen avuçları içine aldılar ve ticaret yoluyla geniş emekçi yığınlarını sömürdüler.

İşte işbirlikçilerin ve gericilerin bugün hâlâ göklere çıkardıkları Menderes'in karayolları inşa politikası, emperyalistlere bu şekilde hizmet ediyordu.

Amerikan üsleri kurmak için girişilen büyük askerî inşaatlar, pazarın emperyalistlere açılması için yapılan ulaşım, sulama gibi yatırımlarla halktan toplanan vergiler geniş çapta büyük burjuvaziye aktarıldı.

İşbirlikçi iktidar, bu yatırımların devlet bütçesinde meydana getirdiği açıkları para basarak ve yeni dış borçlanmalarla karşılamaya çalıştı. Bu tedbirler emperyalizmin hakimiyetini daha da ağırlaştırmaya hizmet etti.

Menderes iktidara geldiği sırada «her mahallede bir milyoner yaratacağız» diyordu. Bu milyonerlerin yaratılması, işçi ve köylülerimizin daha insafsızca sömürülmesi ve yoksullaştırılması pahasına gerçekleştirildi.

«Türkiye'yi Küçük Amerika Yapacağız» Diyorlardı

Amerikan emperyalistleri, iktisadî hakimiyetlerini sağlamlaştırırlarken, Türkiye üzerindeki siyasî ve askerî hakimiyetlerini de pekiştirdiler. Bütün devlet cihazı ve ordu, Amerika'ya bağımlı hale geldi. Amerikan uzmanları çeşitli kurumları ve faaliyetleri kontrol altına aldılar.

İşbirlikçi DP iktidarı, millî kurtuluş mücadelesi veren Kore halkına karşı Türkiye emekçilerini Amerikan emperyalistlerinin emrinde savaşa sürdü. Türkiye halkını, dünyanın ezilen halklarına ve sosyalist ülkelere düşman etmek istedi.

1952'de işbirlikçi DP iktidarı Türkiye'yi Amerikan emperyalizminin saldırgan savaş örgütü NATO'ya soktu. 1954 «Askerî Kolaylıklar Anlaşması»yla Ortadoğu'nun ezilen halklarına yönelmiş saldırı üsleri kuruldu. 1959 «Dolaylı Saldırı Anlaşması» ile Türkiye halkının mücadelesini ezmek için Amerikan emperyalizmine müdahale hakkı tanındı, Amerika'ya nükleer füze üsleri verildi.

Türkiye hükümeti 1954'te Yunanistan ve Yugoslavya ile birlikte, Amerika'nın Balkanlardaki menfaatlerini güçlendirmek amacına hizmet eden Balkan Paktına katıldı. 1955'de de Irak, İran, Pakistan, ABD ve İngiltere ile birlikte Bağdat Paktını kurdu. Bu pakt, ANZUS ve SEATO ile birlikte Amerika'nın sosyalist ülkeleri kuşatmak amacıyla kurduğu bir teşkilattı. 1957'de Amerikan emperyalistleri, Türkiye ve Irak gericileriyle beraber, ilerici Suriye iktidarına karşı tehditlere girişti. Ertesi yıl, Bayar-Menderes diktatörlüğü, krallığı deviren Irak ihtilaline müdahale etmeyi tasarladı. ABD, halkın gelişen mücadelesine karşı Lübnan a on binlerce deniz piyadesi indirdi. Bu saldırı, Türkiye'deki üslerden yürütüldü.

İşbirlikçi DP iktidarı, İngiliz emperyalistlerinin Mısır ve Ürdün'e müdahalesini savundu, Mısır'ın Süveyş kanalı üzerinde egemenlik haklarını kullanmasına karşı çıktı. Cezayir halkının ulusal kurtuluş savaşına karşı Fransız emperyalistlerini destekledi.

Bayar-Menderes iktidarı, Kıbrıs'ı bir NATO üssü ve kendi uçak gemisi haline getirmek isteyen Amerikan emperyalistlerine yardakçılık etti. İngiliz emperyalistleri, Kıbrıs'daki hakimiyetlerini devam ettirebilmek için Türk ve Rum halkını birbirine kırdırma politikasını uyguladılar. Adadaki Türk ve Rum faşistleri de buna hizmet ettiler. DP faşistleri, Kıbrıs meselesinden yararlanarak ırkçılığı ve şovenizmi tahrik ettiler. Halkın kendilerine duyduğu tepkiyi Yunan ve Kıbrıs Rum halkına yöneltmeye çalıştılar. Sonunda Kıbrıs halklarını köleleştiren 1959 Londra ve Zürih anlaşmarıyla Kıbrıs üzerinde İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin gerici müdahale sistemi kuruldu.

İşbirlikçi DP hükümeti, Amerikan emperyalistlerinin bütün dünyadaki menfaatlerini savunmak üzere 1956'da Bandung Konferansına katıldı. Konferansta Türkiye'yi Amerikan tekellerinin komisyoncusu, bütün dünyanm «Mister Yüzde On» lakabıyla tanıdığı Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu temsil etti. Türkiye, konferansta millî kurtuluş savaşlarına ve Üçüncü Dünya ülkelerinin bağımsızlığına karşı çıktı. Zorlu, aynı yıl Mecliste şunları itiraf ediyordu:

> **«Biz oraya son dakikada gittik. Bu iştiraki müttefiklerimiz arzu ettiler. 'Aman gidin' dediler. 'Siz gitmediğiniz takdirde fena olacak' dediler.»** (1956 Dışişleri Bakanlığı Bütçesi konuşması)

Türkiye'nin işbirlikçi iktidarları bu derece uşak ruhluydular. Bayar «Türkiye'yi küçük Amerika yapacağız» diyordu. Onlar, ülkemizin bağımsızlığını Amerikan emperyalistlerinin ayakları altına serdiler.

Bayar-Menderes Faşist Diktatörlüğü

DP'nin demokrasi sahtekârlığı kısa zamanda ortaya çıktı. Bayar-Menderes diktatörlüğü bir yıl içinde maskesini indirdi, faşist yüzünü gösterdi. İşçi sınıfına ve bütün halka karşı saldırıya geçti.

1951 yılı başlarından itibaren komünistler ve yurtseverler tutuklandı ve aylarca ağır işkencelere uğratıldı. Askerî mahkemelerde ağır zindan cezalarına çarptırıldılar. Bayar-Menderes faşistleri, Mussolini kanunlarını dahi az bulup,

141 ve 142. maddeleri daha da ağırlaştırdılar. Bu mirasa bugün de hakim sınıflar bütün güçleriyle sarılmaktadırlar.

Faşist DP iktidarı, işçileri örgütsüz bırakarak, işçi sınıfını ezmeye ve istediği şartlarda sömürmeye çalıştı. Patron uşağı gerici sendikalar kurarak, işçilerin mücadelesini kontrol etmeye çabaladı. 1952'de CIA ajanlarının ve Amerikan gerici sendikalarının kontrolünde Türk-İş kuruldu. Bütün yasak ve baskılara rağmen mücadele eden işçilere terör uygulandı. 1951 Ağustosunda 42 bin tekstil işçisi yerli malı kullanılması için miting yapma kararı aldılar. Ama işbirlikçi DP iktidarı mitingi yaptırmadı. Grev ve miting yasağını tanımayan İstanbul tekstil işçilerinin 1952'deki mitingi ve İzmir temizlik işçilerinin grevi zorla dağıtıldı. DP iktidarı, 1954'te İzmir liman işçilerinin grevini, işçi önderlerini tutuklayarak durdurmaya çahştılar, ama mücadele devam etti. 1954 Aralık ayında Zeytinburnu Çimento Fabrikası işçilerinin ücretlerin arttırılması için yaptığı grev, işçi önderleri işten atılarak ve bazı işçiler karakollara çekilerek durduruldu. 1956'da ücretleri indirilen Aydın ve Söke işçilerinin protesto grevleri engellendi. 1954 seçimlerinde işçi adaylarını desteklemek için kurulan işçi komitesi, faşist baskılara uğradı ve dağıtıldı. Ekonomik taleplerden hareketle gelişen grevler üzerine 1957'de, aralarında Türk-İş gibi sarı sendikaların da bulunduğu İstanbul, Çukurova, Sakarya, Ankara, Bursa ve Marmara sendika birlikleri kapatıldı. İşçi sınıfının bütün hakları gasbedildi.

İşçileri düşük ücretlerle çalıştıran patronlar, sürekli işçi değiştirme yoluyla yeni işçilere daha da az ücret verdiler. Onları daha fazla sömürmeye çalıştılar. 1953'de İstanbul'da 49 mensucat fabrikasında, işçilerin yüzde 72,5'i bir yıl içinde değişmişti.

Menderes, halkı hor gören faşist ideolojisini «Odunu göstersem milletvekili seçerler» diyerek ifade ediyordu.

1957 seçimlerinden sonra, Gaziantep, Kayseri, Giresun, Samsun ve Çanakkale'de, halk seçimlerde hile yapıldığı için büyük gösteriler yaptı. Çatışmalar oldu. Halk, karakolları ve devlet dairelerini bastı. Gösteriler bazı yerlerde ayak-

lanmaya dönüştü ve askerî birliklerle bastırıldı. Gaziantep halkı, topa tutulmakla tehdit edildi.

Faşist DP iktidarı, Kürt halkı üzerindeki ırkçı millî baskıyı devam ettirdi. 1957'de Kürt halkının önde gelenleri tutuklandı. Aşiretler arasındaki mezhep çatışmaları körüklendi.

1953-1954 yıllarında toplantı ve gösteri hakkı tamamen yokedildi. Yeni basın suçları konuldu ve ispat hakkı kaldırıldı. Basın özgürlüğü yokedildi. İşbirlikçiler, soygun ve talanlarının ortaya çıkmasını engellemeye çalıştılar. Üniversiteler faşist baskı altına alındı, sınırlı özerklik kaldırıldı. Gençlik, faşist diktatörlüğe boyun eğmeye zorlandı.

DP döneminde, emperyalistlerle işbirlikçileri halk kitlelerini gerici ideolojilerin yardımıyla kendilerine boyun eğdirmeğe çalıştılar. Nurculuk, Süleymancılık ve Ticanilik gibi gerici tarikatlar gelişti. DP faşistlerinin önemli bir dayanağı haline geldi. Menderes, DP Meclis grubunda, «Siz isterseniz hilafeti bile geri getirebilirsiniz» diyerek, DP iktidarının nasıl keyfî ve gerici bir diktatörlük olduğunu ortaya koyuyordu. Emperyalist kültür, yayın, müzik ve filmlerle her yere yayıldı. CIA ajanları bütün kültür kurumlarına girdiler. Amerikan saldırganlığının ve yoz kültürünün propagandasını yaptılar.

«Kahrolası Diktatörler
Bu Dünya Size Kalır mı»

Emperyalist sermayenin talanı ve DP iktidarının hayat pahalılığı yoluyla halkın alınterini insafsızca sömürmesi, ağır bir buhrana yolaçtı. 1955'lerden sonra ekonomi, ancak sürekli dış kredi ve «yardım»larla ayakta durabilir hale geldi. Emperyalistler bir elleriyle verdiklerini öbür elleriyle fazlasıyla alıyorlardı. Türkiye ekonomisi iflas halindeydi.

1958'de Amerikan emperyalistleri ve kontrolleri altındaki Uluslararası Para Fonunun Türkiye'deki çıkarlarını korumak için yaptığı baskılar sonucu, işbirlikçi DP iktidarı yeni iktisadî kararlar aldı. İthalat kısıtlandı, ticarî krediler dondurulduğu. 4 Ağustos devalüasyonu ile Türk parasının değeri yüzde 220 oranında düşürüldü. Ödeme güçlüklerini gi-

çeğe aykırı bilgi elde edilmemiş, gerçeğe uygun bilgi elde edilmiştir...

«HAKİKATİ ORTAYA ÇIKARMAK İÇİN SUÇ İŞLEMEK BAŞKA, ORTAYA ÇIKAN HAKİKAT BAŞKADIR.»

Mahkemenizin de işkenceler konusundaki tutumu, askeri savcıların ve diğer sıkıyönetim mahkemelerinin tutumundan farklı olmamıştır. Sorgular sırasında birçoğumuz gördüğümüz işkenceleri somut delilleriyle anlattık. Hattâ bazı arkadaşlarımız işkence izlerini hâlâ taşıdıklarını söylediler. Doktor muayenesiyle bunların tesbitini istediler. İşkenceler hakkında soruşturma açılmasını istedik. Ayrıca cezaevlerinden tekrar MİT'e işkenceye götürüldüğümüzü belirttik ve tedbir almanızı talep ettik.

Mahkemeniz de, tıpkı Savcılar gibi, bu haklı isteklerimizi dikkate almadı ve hiç bir teşebbüste bulunmadı. Bütün davranış ve sözlerinizle işkenceleri meşru gördüğünüzü ortaya koydunuz. Üstelik Mahkemeniz yapılan işkenceleri anlatan arkadaşlarımızı susturmaya çalıştı. Duruşma hakimi Tahsin Özer, kâh bağırıp çağırarak, kâh duruşmadan atmakla tehdit ederek işkenceleri örtbas edeceğini zannettl. Aynı Tahsin Özer, konuşmakta ısrar eden bir arkadaşımıza «Arkadaşlarınızın dilekçelerini deşarj olmaları bakımından aldık» diyebilmiştir. Devrimcilerin deşarj olmaya ihtiyacı yoktur. Biz, gördüğümüz işkenceleri mahkemeye bildirerek faşizmin zulüm ve ahlâksızlığını gösterdik ve böyle bir rejime alet olmamanızı istedik.

Fakat Mahkemeniz işkencecilerin bizleri alıp MİT'e götürmesinde hiç bir sakınca görmedi. Mesela arkadaşımız Semih Koray, MİT'e götürüldüğünde «İstanbul Savcılığı istetmiş» diye cevap verdiniz. Mahkemeniz, bu gidiş gelişlerde neler olduğunu çok iyi bildiği halde, kılını bile kıpırdatmamıştır.

Bütün bunları, Mahkemenizin ve Savcıların kanunlar karşısında ne kadar sorumsuz olduğunu göstermesi bakımından belirtiyoruz. TCK'nın 235. maddesi, bir memurun vazifesini yaptığı sırada bir suç işlendiğini öğrenmesi halinde, bunu ilgili makama bildirmesi gerektiğini, aksi tak-

dirde cezalandırılacağını söylüyor. Bu hususu belirten ve Mahkemenizin işkence suçunu ilgili mercilere bildirmesini isteyen bütün taleplerimiz reddedildi. Bizlere yapılan işkenceler, cezaevlerindeki dayak ve hakaretler suç olduğuna göre, Mahkemenizin harekete geçmesi ve görevini yerine getirmesi gerekirdi. Her halde Heyetiniz, devrimcilere yapılan işkenceleri suç saymadığı için buna lüzum görmedi. Bir arkadaşımız «İşkence doğruyu söyletmez» dediği zaman, Hakim Binbaşı Tahsin Özer «O sizin zatî kanaatiniz» sözlerini sarfetmekten çekinmedi. Bu sözleriyle duruşma hakimi, Savcı Cahit Atay'dan bir farkı olmadığını, yani işkenceyi bir sorgu yöntemi olarak benimsediğini açıkça göstermiştir. Mahkemeniz, diğer yandan işkenceleri örtbas etmeye de çalışmıştır. Mahkemenize göre sanıklara işkence yapılması, cezaevlerinde dayak atılması suç değildir. Ama aynı sanıklar bunları gelip mahkemede anlatır ve tedbir almanızı isterlerse, bu suçtur. İşkence suçunu örtbas etmek, işkence suçuna ortak olmak demektir. Mahkemenizin işte bu tutumu, gerek red sebeplerimizde, gerekse sorgu vermememizde ne kadar haklı olduğumuzu açıkça gösteriyor. En doğru ifadeyi işkencecilerin alacağına inanan bir mahkeme önünde ifade vermedik. Çünkü böyle bir tutum, işkenceye dayanan bir yargılamaya meşruluk kazandırmaktan başka hiçbir şeye hizmet etmezdi.

Bu davanın Savcıları işkenceler hakkında hiçbir işlem yapmazken, Mahkemenizin ihbarı üzerine hakkımızda hakaret davaları açtılar. Savcıların suç saydıkları bazı sözlerimiz şunlardır: «MİT ve polis işkenceleri...», «Kontrgerilla», «Bize işkence yapıldı», «MİT işkencehaneleri», «MİT işkencecileri» vs. Bütün bunlar Savcıların da tıpkı sıkıyönetim mahkemeleri gibi, zulüm ve baskıyı örtbas etme çabalarını göstermektedir.

Onlardan, işkenceler hakkında soruşturma açmalarını istediğimiz zaman «Sıkıyönetim bize emir vermedikçe tahkikat açamayız» diyorlardı. «Öyleyse zulme alet olmayın, istifa edin» dediğimizde, «Biz istifa bile edemeyiz» diyenler de onlardı. Bu sözler, Askerî Savcıların sıkıyönetim paşalarına ne kadar bağlı olduklarını göstermektedir.

İşkenceyle Alınan İfadelerin Hukukî Değeri Yoktur

Savcıların İddianameleri işkenceye dayanmaktadır. Esas Hakkında Mütalaa ise İddianamenin biraz daha genişletilmiş olarak tekrarı mahiyetindedir. Bu Mütalaayı bütünüyle ele alıp incelediğimizde görülmektedir ki, yargılama boyunca davayla ilgili hiçbir delil ortaya konmadığı için, bunların değerlendirilmesi de yapılamamaktadır. Delil olarak getirilenler, işkenceyle alınmış olan polis ifadeleri ve bazı belgelerdir. Reddettiğimiz ifadeler ısrarla delil olarak ileri sürülmektedir. Hem de bunlar daha önce İddianamede yeralmasına rağmen, yargılama safhasında ortaya çıkan yeni delillermiş gibi, Mütalaaya konulmuştur.

Askeri Savcılar, Esas Hakkında Mütalaalarında işkenceyle alınan ifadelerin hukukî olduğunu ispat etmeye çalışıyorlar. Şöyle diyorlar:

> **«Mevzuubahis ifadeler sırasıyla izah, münakaşa ve kanuni müstenidatı gösterileceği üzere tamamen sıhhatli, hukukî ve bu itibarla amme davası ikamesine ve hüküm tesisine salih bulunan muteber beyanlar. dır.» (EHM s. 6)**

Savcılar, işkenceyle alınan ifadelere o kadar muhtaçtırlar ki, savcılıkta ve mahkemelerde bu ifadelerin reddedilmesinin onlar için hiçbir anlamı yoktur. Bu durumda, hakkımızda verilecek mahkumiyet kararı, ancak işkenceye dayanacaktır. O halde, yapılan yargılamanın ne anlamı kalmıştır? Aslında onlar, bu tutumlarıyla, yargılamayı bir formalite olarak gördüklerini ortaya koyuyorlar.

Savcılar, işkenceyle alınan ifadeleri hukukî gösterebilmek için gerçekleri tahrif ediyorlar. Esas Hakkında Mütalaa, polis ifadelerini askerî savcılık ve mahkemelerde de kabul ettiğimizi söylüyor. Önce, burada Savcıların kasden muğlak bıraktıkları bir noktayı belirtmeliyiz. Hangi mahkemede polis ifadelerini kabul etmişiz? Biliyorsunuz, bu mahkemede sanıkların hemen hepsi, işkenceyle alındığı için bu ifadeleri reddettiler. Ayrıca 173 sanığın savcılıkta polis ifadelerini, 144'ünün de tutuklama mahkemesinde hem

polis hem savcılık ifadelerini kabul ettikleri iddiası da doğru değildir.

Savcılar, polis ifadelerini savcılıkta tamamen reddeden 13 sanığın ve bu ifadelerin büyük bir kısmını ve en önemli noktalarını reddeden 39 sanığı, ifadelerini kabul etmiş göstermektedirler. Aynı şekilde polis ifadelerini tutuklama mahkemesi önünde tamamen reddeden 9 sanık ve kısmen reddeden 28 sanık, Esas Hakkında Mütalaada bu ifadelerini kabul etmiş gösteriliyorlar. Bu açık tahrifatın yanısıra, polis ifadelerini gerçekten kabul etmiş olanların önemli bir kısmının ifadesinde kendilerini veya başkalarını suçlayıcı hiçbir husus yoktur.

Esas Hakkında Mütalaa, ayrıca, bazı sanıkların «evvelki ifadelerinde hiçbir hususu açıklamamalarına rağmen, askeri savcılık ve mahkemelerde müsnet suçla ilgili hususları teferruatlı olarak samimiyet ve büyük bir nedamet hissi içinde anlattıklarını iddia ediyor. Savcılar ciddi olmak zorundadır. Kimdir bu sanıklar? Ne zaman ve nerede böyle bir şey söylemişlerdir?

Savcılar, ifadelerin kanunlara uygun bir şekilde alındığını belirtirken şunları da söylüyorlar:

> **«Sıkıyönetimin ilanı üzerine Sıkıyönetim Kanununun 2. maddesi hükümleri gereğince zabıta kuvvetlerine ait görev ve yetkiler sıkıyönetim komutanlığına geçmiştir. Bu itibarla zabıta bu muameleleri sıkıyönetim komutanının emriyle ve onun adına yapmaktadır. Esasen zabıta aynı hükümler gereğince sıkıyönetim komutanının emrine de girmiş bulunmaktadır. Bu sebeple emniyetçe alınmış ifadeler ne gayrıkanuni ve ne de mesnetsizdir.» (EHM s. 7)**

MİT'in, Kontrgerilla teşkilatının işkenceyle ifade alması hangi kanunda, kitapta vardır? Savcılar buna cevap veremiyorlar! Aşağıdaki sözleri, onların çaresizliğini daha da iyi göstermektedir:

> **«Kaldı ki, aynı kanunun 15. maddesi gereğince de bu maddede yazılı suçlara elkoyan merciler, bu suçlara ait hazırlık soruşturması evrakını sıkıyönetim komutanlığına göndermekle yükümlü bulunmaktadır.» (EHM s. 17)**

Soruşturma evrakının sıkıyönetim komutanlığına gönderilmesiyle ifadelerin doğruluğu ve geçerliliği arasında hiçbir ilgi yoktur. Yoksa Savcılar, yüzlerce kanunsuzluğun içinden sadece soruşturma evrakının sıkıyönetim komutanlığına gönderilmesinin mi kanunî olarak yerine getirildiğini söylüyorlar? Kaldı ki, sıkıyönetim komutanlıkları sorgu yapma yetkisine de sahip değildirler. Askeri Yargıtay İkinci Dairesinin 26.4.1973 gün ve 1973/73 esas, 1973/103 sayılı kararı şöyle diyor:

> **«1402 sayılı kanunun 3. maddesi, genel güvenlik ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde sıkıyönetim komutanlığının görev ve yetkilerinin nelerden ibaret olacağını** tek tek **saymış, böylece** kanun, görev ve yetkilerde tadadî **bir sistemi kabul etmiştir. Kanun koyucunun kabul ettiği bu sisteme göre, madde muh. tevasında gösterilmiş haller dışmda, sıkıyönetim komutanlığını görevli ve yetkili saymak mümkün değildir.»**

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 3. maddesinde sayılan sıkıyönetim komutanlığının görev ve yetkileri arasında «sorgulama» bulunmamaktadır. Nitekim MİT tarafından sorguya çekilen bizlerin ifadeleri altındaki sahte polis imzaları da bunu doğrulamaktadır. İfadelerimiz Kontrgerilla ve MİT tarafından alındığı halde, bu kanunsuzluk polis imzalarıyla gizlenmeye çalışılmıştır. Savcılar, sıkıyönetim komutanlığının dahi gizlemeye çalıştığı bu kanunsuzluğu açıkça savunuyorlar.

Dava dosyasında bulunan bazı belgeler de ifadelerin kanunsuz olarak MİT tarafından alındığını göstermektedir. Ankara Merkez Komutanlığının 24.4.1972 gün ve İSTH: 3598-36-72/661-2927 sayılı yazısında, «Alaattin Sevimli'nin 24 Nisan 1972 günü sorgusu yapılmak üzere MİT Ankara Bölge Başkanlığına teslim edilmiş olduğu, sorgusu yapıldığında bilahare gönderileceği» belirtiliyor. Bu belgenin altında Tümgeneral Tevfik Türüng'ün imzası vardır.

Asker ve subayların tabi oldukları Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa göre, silâhlı kuvvetler mensuplarının sorguları sadece Merkez Komutanlığınca yapılabilir.

Tevfik Türüng'ün yukarıdaki yazısından da açıkça görülebileceği gibi, birçok arkadaşımızın ifadesi MİT tarafından tamamen kanunsuz bir şekilde alınmıştır. Bu arkadaşlarımızdan Oktay Cengizbay, Bülent Boyer ve İşbora Alp Kamoy'un MİT'te alınan ifadelerinin altında polis isim ve imzaları bulunmaktadır. Yani Merkez Komutanlığı yerine bu sefer polisler imza atmış görünüyorlar. Kaldı ki, bu imzalar dahi sahtedir. Bu hususu daha önce bilirkişi raporuyla tesbit etmiş ve tahkikatın derinleştirilmesi için Mahkemenize bildirmiştik.

Tevfik Türüng'ün yukarıdaki sözlerine benzer bir ifade, Orgeneral Semih Sancar imzalı bir belgede de yeralıyor. Şimdiki Genel Kurmay Başkanı, o zamanın 2. Ordu ve Ankara Sıkıyönetim Komutanı, 26.4.1972 tarih ve ADL. MÜŞ. 1972/682-7/15446 sayılı yazısında şöyle diyordu: «Nuri Çolakoğlu sorgulama ekibine teslim edilmiştir.»

Bu sorgulama ekibinin ne olduğunu da Faik Türün'den öğreniyoruz. Faik Türün sorgulama ekiplerinin Esas Bilgi Unsurları (EBU) adını verdiği MİT mensuplarından kurulduğunu, **Hürriyet** gazetesindeki sözleriyle itiraf etmiştir.

Gün Zileli ve Hasan Yalçın'ın MİT'te olduğunu gösteren bir belge de Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Nolu Mahkemesinde görülen hakaret davası dosyasında bulunmaktadır. Bu belgede, Hasan Yalçın ve Gün Zileli'nin sorğu için MİT'e teslim edildiği Cezaevleri Müdürü M. Kemal Saldıraner tarafından, kendi el yazısıyla ifade edilmektedir. Doğu Perinçek'in bu konudaki açıklaması 6.9.1973 tarihli Hakaret Davası duruşma tutanaklarının 16. sayfasında yeralmaktadır.

Bu belgeler ilk ifadelerin tamamen kanunsuz olarak yetkili ve görevli olmayan gizli teşkilâtlar tarafından alındığını ve hiçbir hukukî değere sahip olmadığını göstermektedir.

Esas Hakkında Mütalaa şöyle diyor:

> **«İfadeler öyle hususları ihtiva etmektedir ki, anlatılmaması halinde bilinmesine, şu veya bu suretle öğrenilmesine imkan bulunmamaktadır.» (EHM s. 6)**

Savcılar, bilinmesine ve öğrenilmesine imkân olmadığını söyledikleri hususların, sırf işkenceyle alınan ifadelerde yeraldığı için gerçek olduğunu nasıl iddia edebilmektedirler? Bu iddianın akıl ve mantıkla bağdaşan bir tarafı yoktur.

Savcılar, işkenceyle alınan polis ifadelerinin gerçekleri aksettirdiğini ve hukukî olduğunu ispat etmek için bazı Yargıtay kararlarına başvuruyorlar. Ama Askerî Yargıtayın şu kararları her halde gözlerinden kaçmış olmalıdır:

1. Askerî Yargıtay 4. Dairesinin 28.11.1972 gün ve 972/406-400 sayılı kararı:

> «... **suçluluklarına esas teşkil eden polisçe alınmış ifadeleri teyid eden başkaca bir delile de dosya meyanında rastlanmamış olması muvacehesinde**... yeterli objektif ve inandırıcı delilin olmadığı...»

2. Askerî Yargıtay 2. Dairesinin 10.1.1972 gün ve 971/457 esas, 972/1 sayılı kararı:

> «**Bir sanığa işkence yapılıp yapılmaması ve bunun tahkiki, işkence yapanlar hakkında takibata tevessül bakımından önem taşıdığı; bunun da sanıkla ilgili davayla bir münasebeti olmadığı; ancak bu davayla ilgili olarak sanığın eski ifadelerinin işkenceyle temin edildiği iddia olunduğu ve bu eski ifadeler sanık aleyhine bir delil olarak kabul ile hükme mesnet ittihaz edildiği takdirde** iddianın tahkikinde zaruret bulunduğu...»

Savcıların örnek aldıkları Yargıtay kararları dahi kendi mantıklarını çürütmektedir. Nitekim Esas Hakkında Mütalaanın 9. sayfasında yeralan Askerî Yargıtay 4. Dairesinin 19.12.1972 tarih ve 1972/424 esas ve 1972/421 karar sayılı içtihadı, polis ifadelerinin:

1. Bütün ifadelerin monoton olmaması,

2. İfadelerin, olayların bizatihi seyrine uygunluk göstermeleri ve

3. Sanıkların, «pek iradî bir surette icabeden gizli noktaları ikrar etmeyip, ikrara zorlamaya dair de hiçbir emarenin bulunmaması yönlerinden değerlilik içinde olduğunu» belirtmektedir.

Görüldüğü gibi Yargıtay kararı, ifadelerin monoton olmasını, bu ifadelerin sanıkların beyanları olmadığının ve bu nedenle ifadelerin hukukî bakımdan geçerli olamayacağının gerekçesi olarak belirtiyor. Savcılar, bizim polis ifadelerimizi bu açıdan hiç incelemiyorlar. Çünkü Yargıtayın belirttiği monotonluk ifadelerimiz incelendiği zaman açıkça görülmektedir. İstanbul, Ankara, Ege ve Doğu Anadolu'da yakalanan sanıkların ifadeleri olayların tek tek ele alınması ve işlenmesi bakımından monotonluk içindedir. İfadeler o kadar monotondur ki, yapılan Türkçe hataları dahi aynıdır ve bizlere ait olmayan bir dille yazılmıştır. Burada bir tek örnekle yetiniyoruz: Mesela, Ankara'da yakalanan sanıkların hemen hepsinin ifadesinin sonunda, «... ben bütün bu işleri Anayasayı zor yoluyla tebdil, tağyir ve ilga etmek, seçimle kurulmuş olan TBMM'ni iskat etmek amacıyla ve bilerek isteyerek yaptım» seklinde sözler yeralıyor. Bu sözler, ifadelerin bize ait olmadığını açıkça göstermektedir. İfadeler incelendiğinde monotonluk daha açık olarak görülmektedir.

Yargıtayın sözü geçen kararında ifadelerin geçerli olması için bunların «olayların bizatihî seyrine uygunluk göstermeleri» gerektiği de belirtiliyor. Savcılar, bu kararı örnek aldıklarına göre hangi olaylara uygunluktan bahsediyorlar? Bir uygunluktan sözedebilmek için, her şeyden önce objektif bir olayın varlığı ispat edilmelidir. Meselâ, bir cinayet olayı ispat edilmeksizin ifadelerin böyle bir olayla uygunluk gösterdiği iddiası anlamsızdır. Savcılar, her şeyden önce bütün sanıkların her birinin kanunda tarif edilen eylemi işlediklerini gösteren maddî olayları ispat etmelidirler ki, ancak bundan sonra, ifadelerin bu olaylara uygun düştüğünü söyleyebilsinler.

Emniyet ifadeleri arasında bütün işkence ve gayretlere rağmen uygunluk sağlanamamıştır. Örneğin, Parti'nin kuruluşuyla ilgili olarak ona yakın ifadede tamamen farklı tarihler sözkonusudur.

Sözü geçen Yargıtay kararının 3. maddesi, «sanıkların... gizli noktaları ikrar etmemelerini», cebir ve şiddet olmadığının bir işareti olarak gösteriyor ve böyle ifadeler

hukuken geçerlidir, diyor. Yani aksi takdirde geçerli olmayacaklar. Savcılar, «ifadelerimizin gizli noktaları ikrar ettiği» görüşünde olduklarına göre, o zaman Yargıtay kararı gereğince, bu ifadeler cebir ve şiddet altında alınmıştır ve hukuken geçerli değildir.

Öte yandan emniyet ifadelerindeki gerçekle bağdaşmayan hususlar ve çelişkiler, savcıların bütün gayretlerine rağmen İddianamelerinde ve Esas Hakkında Mütalaalarında yeralıyor. İfadelerin en önemli noktaları birbirini doğrulamıyor, aksine yalanlıyor. Davaya temel olan en önemli hususlardan, sanıkların ferdî faaliyetlerine kadar birçok olayın gerçek olmadığı açıkça görülmektedir. Polis ifadelerinde yeralan, fakat gerçekleşmesi maddî olarak imkansız olan hususlar hiç araştırılmadan İddianameye ve Esas Hakkında Mütalaaya alınmıştır.

Savcılar, madem ki polis ifadelerinin doğru olduğunu iddia ediyorlar, o halde neden bu ifadelerde yeralan bazı hususları İddianameye ve Esas Hakkında Mütalaalarına değiştirerek almışlardır? Niçin, birçok hususu tahrif etmek ihtiyacını duymuşlardır? İfadelerin farklı yerlerini gerçeğe aykırı bir şekilde monte etmelerinin sebebi nedir? Hatta, ifadelerimizde hiçbir şekilde mevcut olmayan bazı uydurma ve hayalî beyanlar bile, biz söylemişiz gibi İddianamede yeralmaktadır. Gerek İddianamede, gerekse Esas Hakkında Mütalaada lehimize olan hususlar ve beyanlar savcılar tarafından kasıtlı olarak gizlenmiştir.

Burada sadece yapılan tahrifatlarla ilgili iki örnekle yetiniyoruz. Savcılar, İddianamede, Doğu Perincek'in ağzından Leyla Güz hakkında ifade uydurmuşlardır. (s. 192) Doğu Perinçek'in emniyet ifadesinde Leylâ Güz'ün adı dahi geçmemektedir. Bu durum Savcılara anlatıldığı ve kendileri yaptıkları tahrifatı kabul ettikleri halde düzeltmek ihtiyacını dahi duymamışlardır.

Esas Hakkında Mütalaanın 16. sayfasına Doğu Perinçek'in sorgu dilekçesi, tahrif edilmek suretiyle aşağıdaki şekilde alınmıştır:

> **«TİİKP, 1970'lere varmadan mücadeleye atılmış ve Merkez Komitesi teşekkül etmiştir. Bunu Partimizin**

üyelerine yaptığım bazı açıklamalar dolayısıyla biliyorum...» (EHM s. 16)

Doğrusu şu şekildedir:

«TİİKP, 1970'lere varmadan mücadeleye atılmış ve Merkez Komitesi teşekkül etmiştir. Bunu Partimizin üyelerine yaptığı bazı açıklamalar dolayısıyla biliyorum...»

Bu basit bir daktilo hatası değildir. Verdikleri düzeltme cetvelinde de bu husus düzeltilmemiştir. Savcılar, dilekçesini tahrif ederek küçük bir (m) harfi ilavesiyle Doğu Perinçek'i Parti üyelerine bir açıklama yapmış gibi göstermektedirler. Onlar, o kadar kanunsuz bir tutum içindedirler ki, harf oyunlarından medet ummaktadırlar.

Diğer taraftan bu ifade, Savcıların TİİKP'nin 1971 yılında kurulduğuna dair iddialarıyla da çelişmektedir.

Savcılar, ifadelerde yeralan hususları aleyhimize değiştirdikleri gibi tutanaklarla belgelenmiş gerçekleri dahi tahrif etmekten çekinmiyorlar. Esas Hakkında Mütalaanın 81. sayfasında, dinlenen tanıkların hepsinin isimlerini sayarak bunların suç iddialarını doğrulayan ifadeler verdiklerini ileri sürüyorlar. Madem öyledir, bugün de savunduğumuz fikirlerimizi gösteren yüzlerce sayfalık Mütalaalarında bu tanık ifadelerine niçin yer vermiyorlar? İsimlerini saydıkları tanıkların çoğu sanıkların lehine ifade vermişlerdir. Savcılar, bütün şahit ifadelerinin suç iddiasını doğruladığı şeklinde genel bir ifadeyle iddialarını ispat etme gayreti içindedirler.

MAHKEMENİZ BÜTÜN YARGILAMA BOYUNCA KANUNLARI ÇİĞNEMİŞ, HALKA VE DEVRİMCİLERE DÜŞMAN OLDUĞUNU GÖSTERMİŞTİR

Mahkemeniz Sıkıyönetim Komutanlığının Emri Altında Olağanüstü Bir Mahkemedir

10 Ocak 1973 tarihinde başlayan duruşmalara işte bu şartlar altında çıkarıldık. Bu ilk duruşmada mahkemenizi reddederken şu hususları da belirtiyorduk:

«Mevcut iktidar, son iki yıl içinde bütün halkımıza ve özellikle halkın kurtuluşu için mücadele eden Marksist-Leninistlere karşı şiddetli bir baskı ve yıldırma kampanyası yürüttü. Sıkıyönetim mahkemeleri bu kampanyanın bir parçası olarak kurulan 'olağanüstü' mahkemelerdir. Anayasanın 'tabii hakim' kavramı çiğnenmek suretiyle kurulmuşlardır. Bu mahkemelerin hakimlerine, ihtilalcileri ezme kampanyasının bir parçası olarak ihtilalcileri ağır cezalara çarptırmak suretiyle yıldırma ve sindirme görevleri verilmiştir. Haklarında red talebinde bulunduğumuz Başkan ve hakimler de emir kumanda zinciriyle halkı ve ihtilalcileri ezen iktidara bağlıdır. Tarafsız davranabilmelerine imkan yoktur. İhtilalcileri mahkum etmek için kurulan mahkemelerde kendilerine görev verilmesi ve onların bu görevi kabul etmeleri, tarafsız davranamayacaklarının en açık delilidir.»

Anayasanın 132. maddesi şöyle diyor:

«Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.»

Yine Anayasanın 7. maddesine göre, yargı yetkisi bağımsız mahkemelerce kullanılır.

Sıkıyönetim mahkemelerinin kuruluş ve çalışması Anayasanın bu hükümlerine tamamen aykırıdır. 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununa göre, sıkıyönetim mahkemeleri, sıkıyönetim komutanlarına emir kumanda zinciriyle bağlıdırlar. Bu kanunun 11. maddesi sıkıyönetim mahkemelerinin üyelerini Genel Kurmay Başkanlığı Adlî Müşaviri, Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet İşleri Başkanı ve Teftiş Kurulu Başkanından kurulu bir heyetin seçeceğini belirtiyor. Mahkemelerdeki subay üyeyi aynı heyet, Genel Kurmay Başkanının teklifine göre seçmektedir. Böylece sıkıyönetim mahkemeleri, kuruluşları ve heyetlerinin tayin şekliyle sıkıyönetim rejimine bağlanmış olmaktadır.

Yine Sıkıyönetim Kanununun 2. maddesine göre, hakim ve savcılar, sıkıyönetim komutanının izni olmadıkça istifa bile edemezler, emekliye ayrılamazlar.

Askerî Yargıtay Başkanı Hakim Tümgeneral Refet Tüzün, askerî hakimlerin durumlarını belirten 357 sayılı kanundan şöyle bahsediyor:

«Hakimler de son yapılan değişiklik ile idarî ve mesleki koyu bir hiyerarşi içerisine sokuldukların. dan, bütün askerî mahkeme hakimleri, mahkemenin nezdinde kurulduğu komutanın emrindedir.

«Askerî Yargıtay da bu hiyerarşik müesseseye göre, Milli Savunma Bakanının idarî hiyerarşisine dahil edilmiştir. Hiyerarşide amir, astın sicil üstüdür ve ast amirin idarî siciliyle yükselebilir, terfi ve ter. fihleri buna göre mümkündür.

«Hiyerarşik amirin malûm ve inkar edilmez dört tür yetkisi vardır:

«1. Amir, astına her türlü emir, talimat verir, telkin ve tavsiyede bulunur, genelge gönderir. En mühimi, amir hizmetin şefi olduğu için suç teşkil etmeyen

emirlerinin yapılmasını aynen ister. Anayasaya göre de kanunların yorumu kendisine aittir. Ast aldığı emri yapmaya, hukuka ve vicdanına bağlı kalma yerine, amirinin emrini ifaya zorunludur.

«2. Amir, memuru dilediği zaman denetleme yetkisine sahiptir.

«3. Amir, maiyetinin yükselmesine sicil üstü sıfatıyla hakimdir.

«4. Amir, memurunu disiplin kudreti yetkisiyle cezalandırabilir.

«Bunlardan sonra bir hakim Anayasaya uygun teminat içine konulmuş ve mahkemelerin bağımsızlık ilkesine sadık kalınmış olur mu?» (Milliyet, 12.2.1973)

Yine bu kanunun 22. maddesi «sicil notu ortalaması, sicil tam notunun yüzde ellisinden az olan yüzbaşı ve binbaşılar ile, yüzde altmışından az olan yarbay ve albayların» ordudan atılacağını belirtmektedir. Aynı maddeye göre, **«tutum ve davranışlarıyla yasa dışı görüşleri benimsedikleri anlaşılan»** hakim ve savcılar da disiplinsizlik sebebiyle ordudan atılırlar. Sıkıyönetim komutanları, sicil üstü olarak atma kararında yetkili amirlerdir.

Sadece sicil işlemine ve atılma kararına dair bu hükümler bile, sıkıyönetim mahkemelerinin Anayasada belirtildiği gibi bağımsız mahkemeler değil, sıkıyönetim komutanlığına bağlı mahkemeler olduğunu göstermektedir. Sıkıyönetim komutanlarının emirleri dışında vereceği bir kararla her an cezaya çarptırılacağını, hatta ordudan atılacağını bilen hakimler, büyük burjuvazi ve toprak ağalarının sıkı denetimi ve baskısı altındadırlar ve hakim sınıfların adaletini temsil ederler.

Bu gerçeği doğrulayan birçok örnek vardır. Meselâ, bazı sanıklara TCK'nın 146. maddesine göre idam cezası verme emri alan İstanbul 1 Nolu Mahkemesi, bu emre uymayarak başka bir maddeden 30 yılı aşan ağır hapis cezası verdi. Bunun üzerine bu mahkeme lâğvedildi, üyeleri başka yerlere sürüldüler. Daha sonra bu davaya bakan 3 Nolu Mahkeme emre uyarak sanıkları istenen idam cezasına çarptırdı.

Mahkemeniz de, bütün sıkıyönetim mahkemeleri gibi sıkıyönetim komutanlığına emir kumanda zinciriyle bağlıdır. Mahkemenizin bağlı olduğu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının komünistlere ve devrimcilere karşı düşmanlığı bütün dünyaca bilinmektedir. Hemen hepimiz sıkıyönetim komutanlıkları tarafından işkenceyle sorguya çekildik. Savcılar iddialarını işkenceyle alınan bu ifadeler üzerine inşa ettiler. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının çeşitli kararlarıyla savunma olanaklarımız tamamen ortadan kaldırıldı. Ankara Sıkıyönetim Komutanı Semih Sancar, mahkeme başlamadan önce, yayınladığı bildirilerde devrimcilere olan düşmanlığını açıkça ortaya koydu. Daha sonra aynı göreve getirilen Namık Kemal Ersun da aynı tutumu sürdürdü. Ersun, 5 Nolu Tutukevinde bulunan arkadaşlarımıza, «Eğer mahkemelerde komünist olduğunuzu söylemekte devam ederseniz, pençemden kurtulamazsınız» diyordu. Bu generallerin bağlı olduğu Genel Kurmay Başkanlığı ise bütün orduya dağıttığı **Ders Alalım** adlı kitapta, sıkıyönetimde yargılanan bütün subay ve assubaylardan «satılmış, vatan haini, yıkıcı, anarşist vs.» gibi sıfatlarla bahsediyordu. Bu komutanların emrinde kurulan Mahkemenizin bizi yargılarken her türlü baskıdan uzak olarak, tarafsız bir yargılama yapamayacağı açıktı.

Nitekim daha önce Sıkıyönetim Komutanlığının emriyle TİP Davası sanıklarını ağır hapis cezalarına çarptıran, bu mahkemedir. Yine bu mahkeme, Prof. Mümtaz Soysal'ı yazdığı bir ders kitabı dolayısıyla ağır hapse mahkum etmiş, Askerî Yargıtayın bozma kararlarına rağmen bunda defalarca ısrar etmiştir.

Red talebimizde bütün bu hususları açıkladık. Mahkemeniz talebimizi ciddi olmadığı gerekçesiyle kabul etmedi. Böylece bütün yargılama boyunca sürecek olan kanunsuz karar ve uygulamalarına başladı. Hakimlerin, halka baskı ve zulüm uygulayan bir iktidarın emri altında ve husumet besledikleri sanıkları yargılamaları, ciddi olmaktan da öte vahim bir durumdur.

Sunay - Tağmaçların iktidarları, ihtilalcileri ezme kampanyasının bir parçası olarak olağanüstü nitelikteki sıkı-

yönetim mahkemelerini kurarken, Yargılama Usulü Kanununda yaptıkları değişikliklerle de sanıkların savunma hakkını ortadan kaldırmışlardır. Anayasa, herkesin meşru bütün yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde kendini savunma hakkına sahip olduğunu belirtiyor. Oysa 353 sayılı Yargılama Usulü Kanununda yapılan değişiklikler, özellikle «savaş hali» hükümleri, savunma hakkını ortadan kaldırmıştır.

Mahkemeniz ise yargılama boyunca bu faşist kanunu bile çiğneyerek savunma hakkımızı **tamamen** yoketmiştir. Esasen ne Anayasa, ne de yürürlükte olan kanunlar sıkıyönetim mahkemeleri için hiç bir şey ifade etmemiştir. Bu mahkemelerde savunma hakkı, sadece halkın davasına, devrimci mücadelemize küfretmek şartıyla vardır. Bu mahkemelerde, faşizme boyun eğmeyenlerin hiçbir hakkı olamaz. İşte sıkıyönetim mahkemelerinde görülen bütün davalar bu kurala uygun olarak yürütülmüştür.

Sorgu Safhası
Peşin Hükümlerin Hukukî Merasimine
Başlangıç Olmuştur

Buraya kadar anlattıklarımız 10 Ocak 1973 tarihinde mahkemenizi reddederken ne kadar haklı olduğumuzu göstermektedir. Mahkemeniz bu dilekçemizi reddederken bile, Sıkıyönetim Komutanlığının emirleri dışında hareket etmeyeceğini ve adil bir yargılama yapmak niyetinde olmadığını göstermiştir. Nitekim bütün yargılama boyunca mahkemenizin tutumu böyle olmuştur.

Sorgu safhası, mahkemenizin sorgu sırasıyla ilgili usul hükümlerini çiğnemesiyle başladı. Heyetiniz, duruşmaların daha başında sanıkları, durumu «hafif» ve «ağır» olanlar diye ikiye ayırarak peşin kanaatini açıklamaktan çekinmedi. Sorguların sırasını da buna göre keyfî olarak düzenlemek istedi. Aslında yargılama boyunca görülmüştür ki, bu davada hukukî durumu «hafif» ve «ağır» olanlar diye bir ayırım yoktur. Bu davada faşizme boyun eğmeyen sanıkların büyük çoğunluğu ile faşizme teslim olan üç beş hain arasında bir ayırım vardır. Mahkemeniz, daima bu ayırıma

göre hareket etmiştir. Ve bu tutumuyla bizi İddianamede yazılan fiiller dolayısıyla değil, faşizme boyun eğmediğimiz ve halkımıza bağlı kaldığımız için yargıladığını açıkça ortaya koymuştur.

Sorguda sanıkların büyük çoğunluğu ifade vermeyi reddettiler. Ancak kanunî şartlar gerçekleştiği takdirde ifade vereceklerini belirttiler. Bunun gerekçesini arkadaşımız Doğu Perinçek'in dilekçesinden buraya aynen alıyoruz:

«Yargılamanın başladığı ilk gün hangi şartlar altında yargılandığımızı ve burada kendi hür irademizle, baskılardan uzak ifade verecek ve savunma yapacak şartların olmadığını ifade etmiştik. Baskılar yargılama başladıktan sonra da devam etti. Mahkemeye çıktığımızın ilk haftası, beş arkadaşımızın tutukevinde çeşitli vesilelerle dövüldüğü, hakaret gördüğü, kanunsuz olarak tecrit hücrelerine atıldıkları hususları dilekçelerle bilginize arzolundu. Hatta arkadaşlarımızdan biri vücudundaki çürükleri göstermek istediği zaman buna gerek görmediniz. Verilen dilekçelere rağmen, sizleri buraya hakim olarak tayin eden idare hiçbir tahkikat açmış değil. Aynı şekilde kadın tutukevindeki kadın sanıkların adli tıbba sevk ve yapılan baskılarla ilgili şikayet ve taleplerine de bir cevap verilmemiştir. Öte yandan Sıkıyönetim Komutanlığı, verdiği bir kararla dosyadaki vesikaların fotokopisinin çıkarılmasını da yasaklamış ve sanıkların yazılı belgeleri görme ve kendilerini savunma imkanını kaldırmıştır.

«Bu tehditler ve baskılar altında kanunî bir sorgu yapılması ve burada serbest irademle ifade vermem için gerekli şartlar mevcut değildir. Ben sizlerin bağımsız hakimler olmayışınıza ve idare tarafından tayin edilmenize rağmen, gene de ifade vermek ve burada gerçekleri savunmak istiyorum. Bunu halkımıza karşı iki yıldır yürütülen faşist komplonun teşhir edilmesi bakımından özellikle istiyorum. Fakat burada verdiğim ifadeler yüzünden tekrar MİT'e götürülebilirim. Bu yersiz bir endişe değildir. Çünkü tutuklandıktan üç ay sonra MİT'e götürüldüm. Ayrıca birçok arkadaş yargılanması başladıktan aylarca

sonra MİT işkencehanelerine çekilmişler ve bu sırada mahkemeye götürülmemişlerdir. Hapishanede zaman zaman MİT'e teslim etme tehditleri de yapılabilmektedir.

«Bu sebeple:

«MİT'e götürülmeyeceğime, hapishanede dayak ve hakarete uğramayacağımıza, savunma imkanlarımızın kaldırılmayacağına, özet olarak mevcut kanunların uygulanacağına dair bize teminat verilene kadar ve bu yönde olumlu işaretler görene kadar İFADE VERMEYECEĞİM. Bu şartlar altında sanık olarak susma hakkımı kullanıyorum.»

Sorgu vermeyişimizin sebebi olarak belirttiğimiz şartlardan bir tanesi bile, burada yapılan yargılamanın kanunsuz olduğunu göstermeye yeter. Adil bir yargılama yapılabilmesi için yerine getirilmesini istediğimiz şartlar, sadece sorgular sırasında değil, bütün yargılama boyunca sağlanmamıştır.

Mahkemenizin ısrarla sürdürdüğü bir kanunsuzluk da, sorgusu yapılan sanığa diğer sanıkların soru sorma hakkını ortadan kaldırmasıdır. Oysa toplu davalarda bu konudaki kanun hükmünün uygulanması çok önemlidir. Mahkemeniz, sanıkların birbirine soru sorma hakkını önleyerek, sanıkların lehine olan hususların ortaya çıkmasına engel olmaya çalışmıştır.

Sorgu sırasında emniyet ifadelerimiz okunmadı. Böyle olduğu halde, tutanaklara ifadelerin okunduğu yazıldı. Bu konudaki haklı taleplerimiz mahkemenizce reddedildi. Mahkemeniz, ifadeleri okumamakla yaptığı kanunsuzluğu gerçek dışı tutanak düzenleyerek gizlemeye çalışmıştır. Sanıkların hepsinin mahkeme önündeki sözleriyle, emniyet ifadeleri baştan aşağı çelişme halindedir. Çünkü bütün sanıklar emniyet ifadelerini reddetmişlerdir. Buna rağmen, ifadelerin okunmaması ve zıtlığın sanıklardan sorulmaması Usul Kanununun açıkça çiğnenmesi demektir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, ifadelerin okunması bütün sanıkların kendi haklarında delil olarak kullanılan bu ifadeleri öğrenmeleri ve kendilerini savunmaları bakımından da bir zarurettir. Dava dosyasından fotokopi alınmasını ya-

saklıyorsunuz, ifadelerin suretlerini vermiyorsunuz, avukatların dosyayı incelemelerini engelliyorsunuz, üstelik de ifadelerimizi duruşmada okumadan geçiyorsunuz. Bu durumda, sanıklar leh ve aleyhlerindeki delilleri nasıl tesbit edecekler ve kendilerini nasıl savunacaklardır? Heyetiniz bu uygulamalarıyla savunma hakkımızı tamamen ortadan kaldırmıştır.

Sorgu vermeyişimizin en önemli sebeplerinden biri de tutuklu bulunduğumuz cezaevlerinde can güvenliğimizin ve savunma hakkımızın yokedilmesidir. Mahkemede hangi şartlar altında ifade vermeye çağrıldığımızı göstermesi bakımından askerî cezaevlerinde uygulanan zulüm ve baskıyı açıklamak istiyoruz.

Askeri Cezaevlerinde Hüküm Süren Zulüm ve Baskı Savunma Hakkımızı Yoketmiştir

1972 yılının ilk aylarından başlayarak bütün bu dava boyunca tutuklu bulunduğumuz cezaevlerinde ağır baskı ve zulüm gördük. Sık sık, toplu olarak veya tek tek çekilerek dövüldük, hakarete uğradık. Bunların olmadığı günlerde de devamlı dayak tehdidi altında tutulduk. Cezaevlerinde dövülmemiş veya hakarete uğramamış tutuklu hemen hemen hiç yoktur. Üç yıldır cezaevlerinde olup bitenler anlatmakla bitmez. Burada sadece, uygulanan politikayı genel hatlarıyla ve özet olarak belirtiyoruz.

Tutuklular cezaevine daha ilk geldikleri gün dayakla karşılanırlar. Cezaevindeki baskı ve zulme bir başlangıç olan bu gözdağı dayağı, bir gelenek haline gelmiştir.

Şimdi bazılarımızın hâlâ kalmakta olduğu Arka Hücreler idare tarafından «terbiye yeri» diye adlandırılmış, burada tutuklulara devamlı dayak atılmıştır. Talim dayağı, koğuşlarda da sık sık uygulandı. Diyarbakır ve İzmir'den buraya gönderilen arkadaşlarımız talim bahanesiyle koğuşlarında dövüldüler. Cezaevinin arka tarafından bulunan iki tecrit hücresi de, tutukluları dövmek ve çeşitli şekillerde eziyet etmek için kullanıldı. Bunun dışında, birçok tutuklu defalarca tek tek veya küçük gruplar halinde, idareye, bu-

laşıkhaneye, tecrit hücrelerine veya kalorifer dairesine çekilerek dövüldüler.

İdare, cezaevinde dayak ve hakareti günlük ve tabii bir muamele haline getirdi. Olay çıkmadığı, herhangi bir sanığın dövülmediği gün geçmedi. Bu dayak ve hakarete her zaman bir bahane bulundu. Bu bahanelerin yaratılması için inzibatlara özel kışkırtma görevleri verildi ve bu işte temayüz edenler mükafatlandırıldı.

Cezaevi idaresi birçok kere koğuşlara toplu saldırılar düzenledi. Kadın arkadaşlarımızın tutuklu bulundukları koğuşlara bu şekilde iki defa saldırıldı. 1 Nolu cezaevinde Ön Hücre, Arka Hücre, 2, 3, 5. Koğuşlar ve devrimci arkadaşlarımızın kaldıkları sıralarda Dış-B Koğuşu çeşitli zamanlarda saldırıya uğradı. Bu saldırılarda, inzibatlar başlarında cezaevi yöneticileri olmak üzere coplar ve sopalarla, tamamen silâhsız olan tutukluları kıyasıya dövdüler ve yaraladılar.

Dayak ve hakaretler zaman zaman havasız bir işkence haline getirildi. Uzun süre İç Emniyet Amirliği yapan Burhan Poturna, kimi arkadaşlarımızın alnında sigara söndürdü. Bir arkadaşımıza, bir inzibatın bacağındaki kan yalatılmaya kalkışıldı. Daha sonra da bu inzibatın tenasül organını öpmesi için dayak atıldı. Arkadaşlarımızdan gözü patlayıncaya ve böbreklerinden kan gelinceye kadar dövülenler oldu.

Cezaevi idarecileri, savcılıkta ve cezaevinde yürütülen soruşturmalarla ilgili olarak da tutukluları ağır bir şekilde dövmüşlerdir. Bu yolla tutukluları ifade kabul etmeye ve ifade vermeye zorlamışlardır.

Cezaevleri işkence, baskı, dayak konularında MİT'in bir şubesi olarak da çalışmıştır. MİT, cezaevi ve savcılar işbirliği ederek mahkemelere ifade temin etmişlerdir. Bu işbirliği, mahkemeleri de içine alarak, bizlerin durumunu izleme, gerekli baskı ve tedbirleri uygulama ve tahliye politikası alanlarında da sürdürülmüştür.

MİT'te gördüğümüz işkenceleri yöneten subaylar, birçok defa cezaevine gelerek Albay Saldıraner'le fikir teatisinde bulunmuşlardır. MİT mensupları sık sık cezaevlerin-

den tutukluları alıp götürmüşler ve işkence ile ifade almışlardır. Öyle zamanlar olmuştur ki, çok iyi tanıdığımız MİT arabalarının cezaevi kapısına dayanarak içimizden birini alıp gitmediği gün olmamıştır. Birçok arkadaşımız, tutuklandıktan aylar, hatta yıllar sonra tekrar MİT'e götürülüp sorguya çekilmişlerdir. Arkadaşlarımız Hasan Yalçın ve Gün Zileli, tutuklanmalarının üzerinden bir yıldan fazla bir zaman geçtiği halde MİT'e götürülmüşler ve işkence edilerek sorguya çekilmişlerdir. Bu arkadaşlarımıza sorulan soruların Savcılar tarafından hazırlandığı, bizzat sorguyu yapan MİT mensuplarınca söylenmiştir. Bu davada yargılanmakta olan arkadaşlarımız Doğu Perinçek, Nuri Çolakoğlu, Ali Karşılayan, Gürhan Ertür, Latif Güvercin, Atıl Ant, Ali Lütfi Tınç, Gönül Zileli, Kâmil Erdem, Semih Koray, Ömer Kömürcüoğlu da aynı şekilde cezaevlerinden alınarak tekrar MİT'e götürülmüşlerdir. Yine bu davanın sanıklarından İsmet Tufan Yazıcı, Mehmet Duran Şeker ve Abdullah Tuncay da tutuklandıktan sonra tekrar MİT'e götürülenler arasındadır.

Cezaevindeki bütün baskı ve dayak olaylarında kanunî yollara başvuranların karşısına gene idare çıkmaktadır. Verilen şikayet dilekçeleri geri yollanmış, ısrar edilirse yırtılıp atılmıştır. Bazı arkadaşlarımız ise dayak olaylarının sorumluları hakkında takibat yapılmasını istedikleri için tekrar dövülmüşlerdir.

Cezaevi idaresi, kendi zulmünü örtbas etmek için dövülen sanıklar aleyhine mukavemet ve isyan davaları da açtırdı. Mesela kadınlar hapishanesinde yapılan saldırılar, arkadaşlarımızın tutukluların MİT'e gönderilmesine karşı çıkmaları yüzünden tertiplenmiştir. Başlarında Binbaşı Ayhan Kutluer ve assubaylar bulunan birkaç manga asker, arkadaşlarımızı iki defa ağır surette dayaktan geçirdi. Bazı kız arkadaşlarımız, assubaylar tarafından ağızları bağlanarak ve sürüklenerek idareye götürüldü ve dövüldü. Hücrelere atılarak zincire vuruldular. Arkadaşlarımızın cezaevi idaresine isyan ettiğini ileri süren cezaevi yöneticileri, mahkemede şeref ve namusları üzerine yemin ederek yalan ifade vermekten çekinmediler. Tutanaklarla belgelenen

yalan ifadelerle arkadaşlarımızın cezalandırılmasını sağladılar. Cezaevi yöneticilerinin yalan söylediğini mahkeme önünde ispatlayan bir avukat duruşmadan sonra 3 Nolu cezaevine getirilerek dövüldü.

Kısa sayılabilecek son iki üç senenin tecrübeleri halkımıza şunu öğretmiştir: Faşist diktatörlüklerin sermayesi bir yandan zulüm ve işkence, diğer yandan da yalan, demagoji, ahlâksızlık ve sahtekarlıktır. Nitekim bizim de gördüğümüz ve yaşadığımız gibi, eli kolu bağlı kadınlara ve çocuklara işkence etmek, dünyanın her yerinde faşistlerin başvurdukları bir usuldür. Arkasında birkaç manga coplu asker, tamamen savunmasız 20-25 kadına meydan dayağı çekmek: İşte faşistlerin kahramanlığı budur.

Cezaevlerinde uygulanan baskı ve zulüm 1973 yaz aylarından itibaren tutukluların birliği ve dayanışması karşısında geriledi. Bir arkadaşlarına saldırı olduğu zaman, bütün tutuklular «Kahrolsun faşistler» diye bağırmakta ve koğuş kapılarını yumruklamaktaydılar. Ayrıca cezaevi yönetiminin baskılarına karşı çeşitli zamanlarda açlık grevleri yapıldı. İdarenin baskı politikası her seferinde tutukluların daha güçlü direnişiyle karşılaştı. Dışarıda ise, halkımız cezaevlerinde yapılan zulme karşı duyduğu nefreti çeşitli şekillerde ifade etti. Bu şartlar altında idare, zorbalığını yeniden yürütmek ve Arka Hücrelerde kalan arkadaşları ezmek ve yıldırmak amacıyla 17 Kasım 1973 günü bir saldırı tertipledi. Bu olayın da baş tertipçisi, Binbaşı Ayhan Kutluer'dir.

Sadece 1 Nolu cezaevinde veya Kadınlar Hapishanesinde değil, diğer askerî cezaevlerinde de aynı politika uygulanmıştır. Nitekim 3 Nolu Askerî Cezaevinde sanıklara her yemekten önce «Kahrolsun Komünistler» diye bağırmaları için baskı yaptılar. Faşistler, dünyanın her yerinde devrimcilerin ve yurtseverlerin inançlarını yıkmak için böyle yollara başvurmuşlardır. Fakat bütün bu yaptıkları, kararlı ve inançlı devrimcilerin çoğalmasından başka bir şeye yaramamıştır.

Zulüm ve Kanunsuzluklar
«Asker Kişi» Olduğumuz Gerekçesine Dayandırıldı

Cezaevi idarecileri, bir yandan hakkımızda davalar açtırırken, diğer yandan da zulümlerine hukukî kılıf geçirmeye kalkıştılar. Bunun için 353 sayılı kanunun 10. maddesini tahrif ederek kullandılar. Bu madde, biz tutukluların, sadece yargılama usulü bakımından «asker kişi» sayılacağımızı belirtiyor. Yani bu maddeye göre, bizim yargılanmamız Askerî Yargılama Usulü Kanununa tabidir. Fakat Sıkıyönetim Komutanlığı ve Adlî Müşavirliği, bizim Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa tabi olduğumuzu iddia ettiler. Sonra da kendilerini «komutan», bizi de «asker kişi» saymak suretiyle cezaevlerinde uygulanan her türlü zorbalığı ve kanunsuzluğu meşru göstermeye çalıştılar.

Mesela, «asker kişiye talim yaptırılır» diyen cezaevi idarecileri, talim bahanesiyle yüzlerce tutukluya baskı ve eziyet yaptılar. Falakaya yatırdılar, copla dövdüler, yerlerde süründürdüler. Havalandırmalara uygun adımla çıkmak, günde dört defa yapılan sayımlarda askeri talim yapmak. Bütün bunlar «askerî disiplin» gerekçesiyle açıklandı.

«Asker kişi» sayıldığımızdan, mahkemelere ya da savcılığa gidecekler için, kravat takma mecburiyeti koydular. Birçok arkadaşımız kravat takmadığı için dövüldü, hücreye atıldı. Onlar, sıkıyönetim mahkemelerine saygıyı, tutuklulara zorla kravat taktırarak sağlayacaklarını sandılar. Oysa, mahkemeler, zorla taktırılan kravatlarla değil, faşist baskıya alet olmayarak saygı kazanabilirler.

Cezaevi yöneticileri, kravat takmayanları mahkemeye göndermemek yoluna da gittiler. Daha birkaç hafta önce 2 Nolu Mahkemede görülmekte olan Hakaret Davasında mahkeme heyeti, bu yüzden bir duruşmayı ertelemek zorunda kaldı. Cezaevi yöneticileri, kravat takmadıkları için sanıkların çoğunu mahkemeye göndermediği gibi, mahkeme heyetine yoklama vermeyi de reddettiler. Bu kanunsuzluk, duruşma tutanaklarında yeralmıştır.

Tutuklularla ilgisi olmayan helaların temizlenmesi, buz kırdırtmak gibi angaryalar da, hep «asker kişi» olduğumuz gerekçesine dayandırıldı.

Cezaevi yöneticileri, bu kanunsuz yoruma dayanarak, dilekçe ve şikayet haklarımızı yokettiler, kanun yollarını kapattılar. Kaldı ki, dilekçe ve şikâyet hakkı askerler için de ortadan kaldırılamaz. Böylece, kendileri hakkında yazdığımız şikayet dilekçeleri de dahil, bütün dilekçelerimize el koydular. Kendilerini cezaevindeki zulmün hem uygulayıcısı, hem de tek «şikayet mercii» haline getirdiler. Bu kanunsuzluk, kız arkadaşlarımızın TBMM'ne gönderdikleri işkence konusundaki şikayet dilekçelerine el koymaya kadar vardırıldı.

Bizim «asker kişi» sayılmamız suretiyle yapılan kanunsuzluğu yine kız arkadaşlarımız Başbakan'a yazdıkları bir mektupla açıkladılar. Bu mektup, can güvenliğimizi ve savunma hakkımızı yokeden uygulamaların, nasıl kanun sahtekarlıklarına dayandırıldığını göstermektedir.

Çeşitli gazete ve dergilere yazdığımız mektuplar da, aynı kanunsuz gerekçeyle yerlerine gönderilmedi. Cezaevi yöneticileri, «asker kişi» olduğumuzu iddia ederek, gazete ve dergilere mektup yazma hakkımızı yasakladılar. Biz «asker kişi» değiliz. Ayrıca, askerlerin mektup yazma hakları olmadığı iddiası da kanunsuzdur.

Şüphesiz, biz «asker kişi» sayılmaktan çekinmeyiz. Çünkü bütün halkımız askerlik yapıyor. Ancak açıkça görülüyor ki, bizlere zulmetmek için sivil olmamız yetmiyor, daha ağır baskılar yapabilmek için asker saymak ihtiyacı duyuluyor. Böylece cezaevi yöneticilerine daha keyfî ve kanunsuz uygulama imkanları sağlanıyor.

Bu uygulamalar, TİİKP'nin Programında «Orduda, aslında işçi ve köylü olan askerler üzerinde baskı ve dayağa dayanan gerici bir disiplin uygulanmaktadır,» şeklinde ifade edilen gerçeğin, bu zulmü uygulayanlar tarafından doğrulanmasından başka bir şey değildir. Onlar, askerlere zulmetmeyi kanunî bir hak olarak görmektedirler.

İlk önce Ferit Melen'in Savunma Bakanlığı zamanında «asker kişi» olduğumuz iddia edilerek başlatılan uygulamalar, bugün de devam etmektedir. Bu kanunsuzluğun yolaçtığı daha birçok uygulamaları ilerde ayrıntılı olarak açıklayacağız.

Cezaevindeki Zulmün Amacı,
Devrimcileri Yıldırmak ve Halka İhanet Ettirmektir

Cezaevinde yapılan zulüm ve baskıdan beklenen nedir? Bize yapılanların cezaevindeki nizam ve disiplinin sağlanmasıyla hiçbir ilgisi yoktur. Zulmün temelinde esas olarak komünistleri, halkın davasına sadık kalan yurtseverleri yıldırmak, sindirmek ve yollarından döndürmek gibi yukarıdan tayin edilmiş bir politika yatmaktadır. Cezaevi idarecileri, dayak, işkence ve hakaretle tutukluların devrimci inançlarını yıkmaya, onları yıldırmaya ve teslim almaya çalışmışlardır. Böylece zayıf unsurların devrim saflarını terketmesi düşünülmüştür. Nitekim birçok arkadaşımız, mahkemeye hitaben yazdıkları dilekçelerde halkın davasını savunmaya kararlı olduklarını söyledikleri için dayak, baskı ve tehditlere maruz kaldılar. Bazı arkadaşlarımız ise, cezaevindeki dayak ve hakaret olaylarını mahkemede açıkladıkları için dövüldüler. Maruz kaldığımız bu baskıları her seferinde burada açıkladık. Bunlar dava dosyasında yeralan dilekçelerimizle, duruşma tutanaklarıyla sabittir.

Cezaevi idarecileri, halkın davasına bağlı kalanları bu şekilde sindireceklerini sanmışlardır. Cezaevleri eski müdürü Albay M. Kemal Saldıraner bu politikayı «Burası bir hastanedir, burada komünistler zorla tedavi edilirler,» diye özetliyordu. Faşizmin, memurlarına komünizm hakkında öğrettiği tek şey budur: Tehlikeli ve bulaşıcı bir hastalık. Çarlık polisinden bu yana onların kafasında bir milim ilerleme yok. Çarlık polisi Ohrana da böyle söylüyordu. Bütün dünyada faşistlerin ve gericilerin mantığı budur. Fakat bu mantık, hiçbir yerde efendilerini yıkılmaktan kurtaramamıştır. Ama yine de çaresizlik içinde zulme devam ediyorlar. Bir yandan da devrimcilerin pişman olup tövbe etmelerini bekliyorlar. Fakat bu dava, bekleyişlerinin ne kadar umutsuz olduğunu göstermiştir. Baskı ve zulüm, halkın davasına sadık devrimcilerin daha da kenetlenmesine, mücadeleye daha da sıkı sarılmalarına yolaçmıştır.

Cezaevlerinde, zulüm ve dayağın yanında bir başka politika daha uygulanıyor. Bu, Dış-B politikasıdır. Dış-B, 1

Nolu Cezaevinde bazı tutukluları halkın davasından koparmak için, özel ve imtiyazlı muamele uygulanan bir koğuştur. Diğer koğuşlarda uygulanan dayak ve baskı, burada nasihat, telkin ve «iyi muamele»ye dönüşür. Savcıların da tavsiyesiyle buraya alınan sanıklara cezaevi idaresi yaklaşır ve tahliye vaadlerinin de yeraldığı telkinlerde bulunur. Bu davada, bizlere ve TİİKP'ye hakaretle dolu dilekçeler okuyan iki-üç hain, işte bu telkinlerin etkili olduğu kişilerdir. Ve bu koğuştan tahliye edilmişlerdir. Dış-B'ye, MİT'in emrine girmiş ve AP'ye geçmiş hainlerin yanına, devrimci arkadaşlarımız da yollandı. Bu arkadaşlar, bir yandan dayak ve işkence tehdidi altında tutulurken, diğer yandan da onlara halkın davasına ihanet etmeleri için telkinler yapıldı. Mahkemenizin bu durumdan da haberi vardır. Bu konuda mahkemenize verdiğimiz dilekçelerden birini örnek olarak alıyoruz. Arkadaşımız Ziya Yüksel 25.9.1973 tarihli dilekçesinde şunları söylüyordu:

«19.4.1973 tarihinde sorgumla ilgili olarak Mahkemenize hitaben çeşitli baskı ve tehditler nedeniyle savunma hakkımın kısıtlandığını, bu sebeple sorgu vermeyeceğimi belirten bir dilekçe yazmıştım. Ve bu, kontrol edilmek üzere her zaman olduğu gibi cezaevi idaresince alınmıştı. İşte bu dilekçem nedeniyle Üsteğmen Burhan Poturna tarafından sorguya çekildim. 'Bu ne, niçin yazdın?' diye sordu. 'Sorgu vermeyeceğime dair gerekçeli dilekçem' dedim. Bunun üzerine Üsteğmen küfürlerle üzerime yürüyerek, tekme ve yumruklarla dövdü. Bu dayak faslı daha sonra da muhafızları tarafından koğuşuma götürülünceye kadar sürdürüldü. Bu dilekçem cezaevi idaresi tarafından bana verilmedi...

«Yukarda bahsedilen olayı Mahkemenize aksettirmem üzerine tutukevinde Üsteğmen Burhan Poturna beni çağırarak 'Seni öldüreceğim, mahkeme tehliye etse bile, sen buradan çıkamayacaksın. Kıçma kurşun sıkıp seni öldüreceğim' diyerek tehdit etti. Hatırlanacağı gibi ben bu tehdidi de Mahkemenize anlatarak tedbir alınmasını talep etmiştim.

«Bunu da Mahkemenize anlatmam üzerine beni halkın davasından uzaklaştırabilmek ve diğer sanıklara karşı kullanabilmek için daha değişik bir politikanın uygulan-

masına geçildi. Koğuşum değiştirilerek 2. Koğuştan Dış-B'ye alındım. Bu nakil sırasında Üsteğmen Burhan Poturna beni odasına çağırtarak, 'Ulan cahil oğlu cahil, senin beynini yıkadılar... Bak, Mehmet Günay, Bahattin Günay, Fethi Aliş, Turan Yılmaz yakında tahliye olacaklar, aklını başına topla, 3-4 celse sonra sen de tahliye olursun' dedi. Ayrıca muhafızına da 'Bunun en ufak sesi çıktığında tecrite götürüp istediğinizi yapacaksınız' şeklinde emir verdi. Tahliye yetkisi doğrudan doğruya Mahkemeye ait olması gerektiğine göre, nasıl oluyor da tutukevi idarecileri bu tür vaadlerde bulunabiliyorlar?...

«1973 Mayıs ayı içide Üsteğmen Burhan Poturna tarafından tekrar çağrıldım. Üsteğmen bana 'Mahkemede ne oldu?' diye sordu. İdare, sanıkların mahkemedeki tek tek davranışlarını Dış-B'de kalan birtakım sanıklar vasıtasıyla takip etmektedir. Ayrıca Üsteğmen, bu konuşma sırasında bana, koğuşta bulunan... bazı tutuklularla özellikle konuşmam, dostluk kurmam şeklinde talimat vermeye çalıştı. Özellikle konuşmamı istediği şahıslardan birisi İrfan Uçar'dır. Kendisi Dış-B Koğuşunda hakim sınıflara daha fazla yaranabilmek için açıkça AP-nin propagandasını yapmaktadır. Bütün bunlar göstermektedir ki, idare tutukluları ihbarcılığa, hainliğe sürükleyebilmek için elinden geleni yapmaktadır...

«Bütün bu anlattığım olaylar mahkemedeki davranışlarımla yakından ilgilidir.

«Bunların birçoğu, daha önce mahkemenize anlatıldığı ve tedbir alınması istendiği halde, halkın davasına saldıran bazı sanıkları 'can güvenliği' sebebiyle tahliye eden Mahkemeniz, bütün bu olayların kendisini ilgilendirmediğini söylemiş ve herhangi bir tedbir alma yoluna gitmemiştir.

«Bazı sanıkların iddia ettiği gibi, TİİKP Davası sanıklarının diğer birkaç sanık üzerinde baskısı kesinlikle söz konusu değildir. Ben de TİİKP sanıklarının birçok haklı taleplerine iştirak etmemiştim. Bunun üzerine tutukevinde diğer sanıklardan herhangi bir baskı görmüş değilim. Tam tersine, herkese olduğu gibi, bana da arkadaşça davranılmıştır. Tutuklular üzerinde esas baskı tutukevi idaresince yapılmaktadır.

«Bugüne kadar mahkemedeki davranışlar sebebiyle tutukevinde sanıklara dayak atıldığını gördüm. Yine mahkemede idarenin hoşuna gidecek davranışlarda bulunanların derhal koğuşlarının değiştirildiğine, çeşitli vaadlerle TİİKP Davası sanıkları aleyhine ajan olarak kullanılmaya çalışıldığına tanık oldum.

«Bu politika bazı kişiler üzerinde başarılı olabilmektedir. Bana gelince, fakir ve dürüst bir halk çocuğu olarak kendi kişisel çıkarımı hiçbir zaman ön planda tutmamaya, daima halkımın safında yeralmaya ant içmiş bulunuyorum...»

Cezaevindeki Zulmün Başlıca Uygulayıcıları Kimlerdir?

Cezaevi idarecileri, faşizmin zulüm ve terör politikasını yürütmek için özellikle seçilmişlerdir. Uzun süre Cezaevleri Müdürlüğü yapan **M. Kemal Saldıraner,** Nasyonal Sosyalist olduğunu her fırsatta açıklamıştır. Kendisinin, Hitler'in yürüttüğü katliamlar konusundaki düşüncesi de şuydu: «Hitler otuz milyon insanı öldürmekle iyi etti. Böylece otuz milyon kişiye otuz milyon ekmek bulmaktan kurtuldu.» Kore'de Amerikan emperyalizmine hizmet ederken yaralanmış olmakla övünen bu Albay, elinde yetkisi olsa bütün devrimci tutukluları yokedeceğini defalarca söylemiştir.

Üsteğmen Burhan Poturna zulüm görevine, buna ehliyetli olduğunu göstererek gelmiş, bu sayede göze girip yükselerek iş başında kalmıştır. Burhan Poturna, zulüm, dayak, kışkırtma ve ihbar işlerinde kullanmak üzere inzibatlardan kendine bağlı bir çete oluşturmuştur. Bu çete mensupları, diğer askerlere göre imtiyazlı bir duruma sahiptirler. Üsteğmen Burhan Poturna, ırkçı ideolojisini her fırsatta ortaya koymuştur. Ermeni ve Yahudi arkadaşlarımızı bilhassa dövdürmüştür. «Biz burada Ermenileri ve Yahudileri s.keriz» diyerek hayasız hakaretlerde bulunmuştur. Bir Kürt arkadaşımıza inzibatın bacağına bulaşan kanı yalatmak için, «Bu halis Türk kanıdır, yalayacaksın» diyerek baskı yapan da Burhan Poturna'dır.

Binbaşı Ayhan Kutluer, koğuşlara toplu saldırılar tertiplemekle ün kazanmıştır. Birkaç manga askeri arkasına alarak, tutuklu kadın arkadaşlarımıza saldırmak «kahramanlığını» gösteren ve sonra onları mahkum ettiren de odur.

Doktor Yüzbaşı Metin Denli, hangi ideolojiye sahip olduğunu göstermek için Hitler'in **Kavgam** kitabını masasının üzerinden eksik etmeyen cezaevi doktorudur. İşkence gören devrimcileri tekrar işkence yapılır hale getirmek için MİT işkencehanelerinde de görev yapmıştır. Tıp talebesi olduğu sıralarda Şehir Tiyatrosuna ve ilerici parti kongrelerine yapılan faşist saldırılara katıldığı gazetelerde yazıldı. Kendisi, cezaevi doktoru olduğu halde cezaevinde uygulanan teröre bizzat katılmış, tutukluları dövmüş veya dövdürmüştür. Kasıtlı olarak zararlı ilaçlar vermiştir.

Cezaevindeki zulüm politikasının başlıca uygulayıcıları işte bunlardır. Bunların yaptıkları zulüm, herkes tarafından bilindiği, hergün gazetelerde yayınlandığı halde hâlâ görevlerinin başındadırlar. Bu da göstermektedir ki, emirleriyle cezaevlerinde zulüm ve işkence yaptıran generaller hâlâ iktidardadırlar.

Cezaevi yöneticileri zulümlerine alet etmek istedikleri inzibatlara karşı çeşitli yöntemler uyguladılar. Tutuklulara baskı yapmayı kabul etmeyen, kışkırtmada bulunmayan, ispiyon getirmeyen askerler dövüldü, ezildi. Normal asker dayağının üstüne bir de bu yüzden eziyet gördüler. Bazı askerler üzerinde uygulanan bu baskının yanısıra «mükafatlandırma» sistemi de kullanıldı. Aranan devrimcileri ihbar etmeleri için binlerce lira para vaadederek halkımızı ahlâksızlığa teşvik eden zihniyet, cezaevlerinde de aynı politikayı uyguladı. Tutuklular hakkında ispiyon getiren inzibatlara elli lira ile yüz lira arasında para verildi. Zulme alet olanlar teşvik edildi, koğuş çavuşluğuna getirildi.

Askerlere devrimci düşmanlığı aşılamak için sistemli propaganda ve eğitim yapıldı ve hâlâ da yapılıyor. MHP'nin ırkçı ve faşist görüşlerini yayan dergiler askerlere zorla okutuluyor. Eğitimlerde bütün yurtta yürütülen anti-komü-

nizmin yalan ve iftiradan ibaret malzemesi kullanılıyor. Askerler yemeklerden önce burada «Kahrolsun Komünistler» diye zorla bağırtılıyorlar.

İnzibatlar, özellikle eski MHP komandolarından seçiliyor. Bunlardan biri, subayların gözü önünde asker elbisesinin yakasına faşist bozkurt rozeti takarak dolaşmış ve görüşme odası duvarlarına faşist sloganlar yazmıştır.

Şüphesiz inzibatlar üzerindeki faşist eğitimin bir amacı da, aslında işçi ve köylü olan askerlerin halka hizmet eden devrimcilerden etkilenmelerini önlemektir. Fakat yalan ve iftira hiçbir zaman ayakta duramaz. Gerçekler dikenli tellerle ve zulümle zaptedilemez. Faşistlerin özel olarak seçtiği, eğittiği, türlü baskı ve vaadlerle bizlere karşı kullanmaya çalıştığı askerlerin bir çoğu, hakim sınıflara ve onların zulüm ve sömürü düzenine duydukları nefreti belirtmişlerdir. MHP gibi faşist örgütlerde eğitilmiş bir avuç inzibat dışında birçok asker, idarenin zulüm politikasına alet olmamaya çalışmıştır.

Mahkemeniz

Cezaevinde Yapılan Zulme Ortak Olmuştur

Biz yargılamanın daha ilk gününden başlayarak cezaevlerinde uygulanmakta olan baskı ve zulmü mahkemenize anlattık ve tedbir almanızı istedik. Cezaevinde can güvenliğimizin olmadığını, bu şartlar altında yapılacak yargılamanın adil bir yargılama olamayacağını açıkladık. Bütün davranış ve taleplerimizle mahkemenizi kanunları uygulayarak görevini yapmaya çağırdık. Mahkemenizin faşizme alet olmaması için çalıştık. Fakat mahkemeniz bu konudaki bütün taleplerimizi «Bunlar idarî tasarruflardır, biz karışmayız» sözleriyle reddetti. Dayak, baskı ve hakaretin «idarî tasarruf» olduğunu hangi kanun yazıyor? 353 sayılı kanunun 76. maddesine göre, tutukluların can güvenliği mahkemelerin sorumluluğu altındadır. Fakat Mahkemeniz bu sorumluluğunu yalnız Halis Özkan ve Turan Yılmaz adlı hakimleri tahliye ederken hatırlamıştır. Daha doğrusu cezaevi idaresinin himayesi altındaki bu sanıkların can güvenliği,

onların tahliye edilmesi için bir hukukî kılıf olarak kullanılmıştır.

353 sayılı kanunun 76. maddesi açıktır. Tutuklular hakkında uygulanabilecek hücreye atma, demire vurma gibi disiplin tedbirlerinin alınması kanun tarafından mahkemeye verilmekte, yani cezaevindeki güvenliğimiz, mahkemenin teminatına bağlanmaktadır. Hatta kanun, o kadar açıktır ki, eskiden tutukluların güvenliği adlî müşavirliğe emanet edildiği halde, bir madde değişikliğiyle askerî mahkemelere bırakılmıştır. Bu kanunda sadece demire vurmadan, hücreye atmadan sözedilmesi, sanıklara işkence yapmanın, dayak atmanın, hakaret etmenin serbest ve kanunî olduğunu mu gösteriyor? Yani kanun, bunca baskı ve zulüm şekli içinden sadece bir ceza olarak getirdiği «demire vurma»yı mı, mahkemelerin yetkisine veriyor? Elbette hayır. Anayasanın «işkence yasaktır» hükmü de dikkate alınırsa, kanunun sanıkların dövülmesini, işkence edilmesini ve hakareti aklından bile geçirmediği meydandadır. Hücreye koyma ve demire vurma gibi tedbirleri mahkeme kararına bırakan kanun, tutuklulara dayak atılmasını ve işkence yapılmasını önleme görevini şüphesiz ki mahkemelere vermiştir.

Mahkemeniz bütün yargılama boyunca 76. maddenin yüklediği görevleri yerine getirmeyerek can güvenliğimizi sağlamamıştır. Yargılamanın ilk gününden itibaren bütün duruşma tutanakları bizim bu yöndeki taleplerimizle doludur.

Mahkemeniz, bu taleplerimizi dikkate almadığı gibi, zulmü örtbas etme yoluna gitmiştir. Maruz kaldığımız işkence, dayak ve hakaretleri anlatmak isteyen arkadaşlarımızı konuşturmadınız ve sözlerini zapta geçirmediniz. 3 Mayıs 1973 tarihli duruşmada arkadaşımız Gürhan Ertür'ü cezaevindeki zulmü anlatmak ve sorumluluğunuzu hatırlatmak istediği için duruşmadan çıkardınız. 5 Haziran 1973 tarihli duruşmada ise aynı konuda konuşmak isteyen arkadaşımız Doğu Perinçek'i susturdunuz. Bu kanunsuz tutumunuz karşısında haklı olarak **«Kahrolsun faşistler»** diye bağıran sanıkları salondan çıkardınız.

Mahkemenizin işkence ve zulüm karşısındaki sorumsuz davranışı ağır sonuçlar doğurmuştur. 20 Mart 1973 tarihli dilekçemizde, bu davanın sanığı olan İbrahim Kaypakkaya'nın yakalandığını belirterek, işkence göreceğini kendi tecrübelerimizle bildiğimiz için davaya dahil edilmesini istedik. Mahkemeniz talebimizi kabul etmedi ve İbrahim Kaypakkaya faşistler tarafından öldürüldü.

Avukatlarımıza Yapılan Baskılar ve Dilekçelerimize El Konması, Savunma Hakkımızı Ortadan Kaldırmıştır

Cezaevlerinde can güvenliğimizi ortadan kaldıran baskı, dayak ve işkenceler dışında, birçok kanunsuz uygulamalarla savunma imkânlarımız kısıtlandı veya tamamen ortadan kaldırıldı. Bu uygulamalar hâlâ devam etmektedir.

Avukatlarımızla olan görüşmelerimizin engellenmesi ve onlara yapılan baskılar, bu uygulamanın bir parçasıdır. Doğrudan doğruya savunma hakkının dokunulmazlığına ait olan bu husus, kanunların teminatı altındadır. 353 sayılı Askerî Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 91. maddesi sanık-avukat görüşmesinin istisnaî olarak hangi durumda denetlenebileceğini şu şekilde belirtiyor:

> **«... gerektiğinde iddianamenin askerî mahkemeye verilmesine kadar sanık ile müdafiinin görüşmesinde askerî savcı veya yardımcısı hazır bulunabilir.»**

Oysa cezaevlerinde, yargılamanın başlamasından bir buçuk sene sonra bile, avukatlarımızla görüşmelerimiz dinlenmekte, görevliler ellerinde kâğıt kalem, konuşulanları yazmakta, hatta müdahale etmektedirler. Bu kanunsuz uygulamaya son verilmesi için verdiğimiz dilekçelere, 4. Kolordu Komutanı Hamza Günalp imzasıyla verilen cevapta şöyle deniyordu:

> **«353 sayılı kanunun 91. maddesinde, tutukluların avukat ile yapacakları görüşmelerde, bu şahıslardan başka kimsenin bulundurulmayacağına dair açık bir kayıt yoktur.»** (1974/486-4-3085 sayılı yazı)

Kolordu Komutanının sözünü ettiği maddede avukatla görüşmesi sırasında «tutuklunun başından aşağıya bir kova su dökülmeyeceğine» dair de bir kayıt yoktur. Bu mantıkla her türlü kanunsuzluk yapılabilir, nitekim yapılmaktadır. Kanunlarla yasaklanmamış ve sınırlanmamış her şey, fertler için hak ve hürriyettir. Oysa Kolordu Komutanlığı bunun tam tersi olan faşist rejimlerin mantığını uygulamaktadır. Kanunda sözü edilmeyen her türlü hak ve hürriyeti ortadan kaldırmaktadır.

Kaldı ki, kanunun hükmü en ufak yoruma yer bırakmayacak şekilde açıktır. Kanun, esas olarak avukat görüşmelerinin dinlenemeyeceğini kabul ettiği için, ancak istisnaî durumu belirtmiştir.

4. Kolordu Komutanlığının aynı cevabında, avukat görüşmelerinde alınan «tedbirler»in sebebi de şöyle açıklanmaktadır:

> **«Komutanlık... tutukevinin emniyet ve düzeninin bozulmaması ve arzu edilmeyen nahoş olaylara sebebiyet verilmemesi için bu neviden görüşmelerde tedbir almak zorunluluğunu hissetmiş bulunmaktadır.»**

Avukat görüşmelerinin nahoş olaylara yol açabileceğini ileri sürenler, cezaevinde her türlü zulüm ve baskıyı uygulatmaktan hiçbir zaman geri durmamışlardır. Onlara göre, tutuklulara dayak atılması ve hakaret edilmesi nahoş olaylardan değil, cezaevi düzeninin bir parçasıdır. Bu da göstermektedir ki, belirtilen gerekçe, yapılan kanunsuzluğa kılıf uydurmaktan başka bir amaç taşımamaktadır.

Bu kanunsuzluğa bulunan kılıf, bazen gülünç olmak derecesine varmıştır. Eski Müdür Kemal Saldıraner, avukat görüşünde görevli bulunmasıyla ilgili olarak, «Avukatınız size saldırabilir, bu sebeple tedbir alıyorum» diyebilmiştir.

Yalnız görüşlerin dinlenmesiyle yetinilmemiş, avukatlarımız hakaret ve tehdide de maruz kalmışlardır. Bnb. Ayhan Kutluer arkadaşımızla görüşmeye gelen avukat Doğan Tanyer'e hakaret etmekten çekinmemiştir. Kız arkadaşlarımızın mukavemet davasındaki avukatları Yılmaz Sel, Binbaşı Ayhan Kutluer'in tertip ve yalancı tanıklığını orta-

Yüreğinde yara, etinde bere
Faşizm döşenmişti bastığı yere
Hesabını sonra sormak üzere
İçinden üç ölü döktü yürüdü

15-16 Haziran mücadelesi, kitlelerin gücünü inkar eden ve kitleleri hor gören oportünist fikirlere ağır bir darbe indirdi. Hakim sınıfların ordusunun «devrimci» olduğu konusunda yayılan fikirler ve parlamenter hayaller bir kere daha iflas etti. Reformcu sendikacılığın işçi sınıfının mücadelesini gerici düzene tabi kılan rolü gözler önüne serildi. Kurtuluşun ancak ihtilalle olacağı ve ihtilali ancak işçi köylü yığınlarının gerçekleştireceği yeniden doğrulandı. Bu gerçekleri gören bir kısım ileri işçi grupları, hakim sınıfların gerici terörüne karşı koymak için gizli örgütlenmelere gittiler, silah temin ettiler ve savunma tedbirleri aldılar.

Bütün bunlara rağmen, TİİKP'nin işçi kitleleriyle köklü bağları olmadığı için, işçi sınıfımız Marksist-Leninist öncü müfrezesinin önderliğinden yoksundu ve ihtilalci bir teşkilatlanmaya sahip değildi. Reformcu sendikaların işçi sınıfını gerici düzene boyun eğdiren etkileri hâlâ kuvvetliydi. İşçi sınıfımız, gerici devletin terör ve baskılarına karşı koyacak, gerekli savunma tedbirlerini teşkilatlayacak, her hal ve şart altında mücadeleyi devam ettirecek bir durumda değildi. Bu sebeple sıkıyönetim işçi mücadelesini bastırdı ve halkımızın 1960'lar boyunca yükselip, 15-16 Haziran 1970'de doruğuna ulaşan mücadelesi duruldu. Devrim dalgası bu tarihten itibaren geri çekilmeye başladı. Bununla birlikte 1970 yılının son ayları ve 1971 yılı başları şiddetli mücadelelere sahne oldu.

1970 Sonlarına Doğru

Toplumun Bütün Sınıf ve Tabakaları Kaynıyor ve Hakim Sınıflar İçinde Faşizm Eğilimleri Güçleniyordu

15-16 Haziranda içlerinden birini şehit veren İstanbul Vinyleks Fabrikası işçileri, işten atılan iki temsilci arkadaşlarının tekrar işe alınması ve sendika seçme haklarının tanınması için, sıkıyönetim altında greve gittiler. Fab-

rikanın etrafı askerle sarıldı. Sıkıyönetim, patronun verdiği listedeki 150 işçiyi tutukladı. Cemselere doldurulan işçiler götürülürken işçi aileleri ve halk, sıkıyönetimi protesto etti. Sıkıyönetim ve patron fabrikada ağır bir zulüm uygulayarak grevi kırdılar. İşten atılan 105 grevci işçi, patrona ve satılık adamlarına karşı mücadeleye devam ettiler.

Derby Lastik işçileri, sıkıyönetime sırtını dayayarak saldıran grev kırıcılarını dövdüler ve fabrikadan attılar. Jawa-Skoda işçileri de greve gittiler. Jandarmanın ve patronun kiralık adamlarının baskılarına, grevci Otopar işçilerinin yardımıyla karşı koydular. Genoto ve Ytong grevlerinde sarı sendikalar işçi haklarını sattılar. Patron, Genoto grevini lokavtla bastırmaya çalıştı.

1970 yılının yazında bütün ülkeyi köylü hareketleri kapladı. Yaz başında Giresun, Ordu, Fatsa, Bulancak, Tirebolu, Espiye, Vakfıbekir şehir ve kasabalarında fındık üreticileri tefeci-tüccar sömürüsüne karşı mitingler düzenlediler. Ordu'da AP'li bir tüccarın yürüyüş yapan köylülerin üzerine ateş açması sonucu, Şahin Çavuşoğlu adlı yaşlı bir köylü öldü.

Ağustos ayında AP iktidarının Amerika'nın baskılarıyla haşhaş ekimini sınırlaması üzerine binlerce köylü, Merzifon, Çivril, Eşme, Çorum ve Malatya'da mitingler düzenleyerek, emperyalizmi ve işbirlikçilerini protesto ettiler. Yine Ağustosta Salihli'de üzüm ve pamuk, Antep'te fıstık, Gülnar, Eşme, Alaşehir, Gülşehir ve Tarsus'ta üzüm üreticileri mitingler düzenlediler. Ödemiş Kaymakçı'da Mersin'de, Antep'te işsizliği ve pahalılığı protesto mitingleri yapıldı. Batman'da komando zulmünü protesto eden «Özgürlük Yürüyüşü»ne binlerce köylü katıldı. Turhal'ın, Tokat'ın, Göksun'un, Ulus'un, Devrek'in orman köylüleri çeşitli protesto hareketlerine giriştiler. Anamur'da üreticiler ve Polatlı'da topraksız otuz köy halkı miting yaptı.

Tire'nin Yenioba, Kızılcaavlu köylüleri ağa topraklarını işgal ettiler. Antep'in Osmanoğulları, Kuzuyatağı, Nallıhan'ın Narlıdere, Pazarcık'ın Köskenli, Aslanbey, Zeyneppınar, Pilo ve Dedeler köylüleri ağa topraklarına el koydular, jandarmayla çatıştılar.

Maraş'ın Maksutuşağı köylüleri de ağaları köye sokmadılar. Köylülerin üzerine jandarma gönderildi. Köylüler jandarmayı da köye sokmadı. Bunun üzerine Maraş ve Pazarcık'tan takviye olarak sevkedilen yeni jandarma birliklerini de köylüler püskürttüler. Yine Maraş'ın Emiroğlu köylüleri Hacı Ömer Ağanın gasbettiği toprağı işgal ettiler. Köylü kadınlar, köye gelen jandarma binbaşısınm apoletlerini söktüler. Kadınlar binbaşıya «Sen zalimlerin hizmetindesin» diye bağırdılar. Köylüler, valiyi, savcıyı, kaymakamı, albayı ve askerleri köye sokmadılar.

Siverek'in Teşt köylüleri, Şeyh Halit Gürpınar'ın gasbettiği toprakları geri almak için mücadeleye atıldılar. Şeyh Halit, köylülerin menfaatlerini savunan Ali Rıza Keskin'i öldürttü.

Toplumun bütün sınıf ve tabakaları kaynıyordu. Yalnız isciler, köylüler değil, diğer halk sınıfları da harekete geçtiler. Personel Kanununa karşı çıkan memurlar, çeşitli mitinglerde grev hakkı için mücadele ettiler. Sağlık personeli ve teknik elemanlar, ülke çapında boykotlar yaptılar. PTT ve demiryolu memurları da boykotlara katıldı. Şoförler, işportacılar, kapıcı ve kaloriferciler, işsizler, öğretmenler, bakkallar, gecekondu halkı, toplumun her kesiminden binlerce kişi çeşitli direnişlere geçtiler. Assubay aileleri Personel Kanununu protesto etmek için yürüdüler. Hatta Polis Koleji öğrencileri, toplum polisleri, bekçiler, vali ve kaymakamlar dahi AP iktidarına karşı direnişe geçtiler.

Halkın mücadelesi ve toplumun içine düştüğü buhran, hakim sınıflar içinde faşist diktatörlük eğilimlerini güçlendirdi. **Proleter Devrimci Aydınlık** dergisi, faşist diktatörlük tezgahlama çabalarına ve sürekli sıkıyönetim heveslerine 15-16 Hazirandan hemen sonra dikkati çekti:

> **«Emperyalizm ve işbirlikçileri, bütün bu şartlar altında iktidarlarını AP çerçevesi içinde devam ettirme olanaklarını kaybetmistir. Devrimci mücadele, geniş halk yığınları önünde AP'nin ipliğini pazara çıkarmıştır. İflas eden AP, hakim sınıfların halkımızın devrimci mücadelesini ve yığın hareketlerini bastırmak için kullanabileceği bir alet olma niteliğini kaybetmiştir...**

«İşbirlikçi sınıflar, geri kalmış bir ülke emekçilerinin sömürülmesinden daha fazla pay almak ve yekdiğerine üstün gelme mücadelesi içindedirler...

«Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de tekelci sermaye içinde faşist ve militarist eğilimler güçlenmektedir. Emperyalizmin Türkiye'deki işbirlikçileri, halkımıza karşı faşist bir saldırının hazırlıkları içindedirler.

«Bu şartlar altında ilan edilen sıkıyönetimin devamlı olarak uzatılması ve ilk fırsatta, bütün Türkiye çapında uygulanması planları da vardır.» (Sayı 21, Temmuz 1970)

Bu gelişme içinde, Millî Güvenlik Kurulu hakim sınıfların iktidar organı haline getirildi. AP ve gerici generaller, Türkiye'yi birlikte yönetmeye başladılar.

Faşizm, Halkın Mukavemet Mevzilerine Hücum Edilerek Tezgahlanıyor

AP iktidarı ve faşist generaller, devrimci güçleri dağıtmak ve bastırmak için özellikle işçi sınıfına ve gençliğe karşı şiddetli saldırılara giriştiler. Onların planı, işçi sınıfını yıldırmak, üniversiteleri kapatarak gençliği dağıtmak ve böylece büyük şehirlerde faşizme karşı koyacak devrimci mukavemet noktalarını ortadan kaldırmaktı.

Artan baskı ve teröre karşı başta işçi sınıfımız olmak üzere halkın direnişi de şiddetli oldu. Ekim ayında İstanbul'da İşçiler Gislaved fabrikasını işgal etti. 15 Ekim sabahı polis ve askerî komandolar Gislaved işçilerine saldırdı. Buldozerler ve tanklarla fabrika duvarlarını yıktılar. Açılan deliklerden fabrikaya giren toplum polisleri ve komandolar, işçilerin kararlı direnişiyle karşılaştılar. Hüseyin Çapkan polis kurşunlarıyla vurulup şehit düştü. İşçilerden Koreli Hasan da kurşun yarası alarak üç gün sonra öldü. 250 işçi Eyüp karakolunda dövüldü. İşçilere, patron uşağı sarı Kauçuk-İş'e üye olmaları için ağır baskılar yapıldı. Fabrikalarını işgal eden Plastel Plastik işçilerinin direnişi de polis baskısı sonucu kırıldı.

Ağustos ayında İzmir yakınındaki Aliağa Petrol Rafinerisinde, 480 işçi işten atıldı. Devrimci sendikacı Necmettin Giritlioğlu, patronların adamları tarafından şehit edil-

di. Gebze'de Çolakoğlu fabrikasında grevci işçi Nizam Dere de patronun adamları tarafından vurularak şehit oldu.

1970'in sonunda Tarsus Çukurova Basma fabrikası işçileri greve başladılar. İşçilerin mücadelesini kırabilmek için aralarında anlaşan patronlar, Tarsus Çukurova Basma fabrikasında grev nedeniyle boyanmayan kumaşları, Güney Sanayi ve Bossa fabrikalarına boyatmaya ve Çukurova Basma fabrikasının zararını kapatmaya çalıştılar. Güney Sanayi ve Bossa işçileri sınıf dayanışmasının güzel bir örneğini gösterdiler. Tarsus Çukurova Basma fabrikasının kumaşlarını boyamadılar. Adana bölgesinde Güney Sanayi, Bossa, Paktaş ve diğer dokuma fabrikalarındaki işçilere ücret artışı ve sarı Teksif Sendikasına karşı greve gittiler. Paktaş ve Bossa işçileri, fabrikalarını işgal ettiler. Patronla sarı sendikacılar, Vali ve Emniyet Müdürüyle anlaşarak, grevleri ezmek için saldırıya geçtiler. İşçiler sarı sendikanın kiralık adamlarının saldırısını bozguna uğrattılar. Bunun üzerine, polis ve askerî birlikler işgal altındaki fabrika duvarlarını buldozerlerle yıkarak, göz yaşartıcı bombalarla saldırdılar. Bossa fabrikasındaki çatışmada işçilerden kadınlı çocuklu altmış kişi yaralandı. 160 işçi nezarete atıldı ve dövüldü. Adana bölgesindeki bütün dokuma fabrikalarında birçok işçi işten atıldı.

İşçi-Köylü gazetesi bu saldırıya şöyle anlattı:

> **«Çukurova'nın şiş göbekli patronları, Amerikancı AP iktidarı, Türk-İş'in patron uşağı sendikacıları, Adana'da işçi sınıfımıza zalimce saldırdılar. Kurşun sıktılar. İşçi kanı döktüler. Kardeşlerimizi hapse attılar. Adana'yı orduyla kuşattılar. Halkımızın mücadelesini, zorbalık ve zulümle bastırmak istiyorlar. Ama biz, Türkiye halkları, zorbalık ve zulme asla boyun eğmeyeceğiz.»**

1970 yılı sonlarında Cihan Komandit işçileri, İstanbul'da Pertriks ve Grundig fabrikalarında greve gittiler. Kadın erkek bütün Pertriks işçileri grevi başarıya ulaştırıncaya kadar sürdürmeye ant içtiler. Grev boyunca süren ortak hayatları, işçilerin birliğini kuvvetlendirdi. Devrimci marşlarla ve grev meydanında yarattıkları tiyatroyla, militan işçi ruhunu ayakta tuttular. Hoparlörle yayın yaparak civar fabrika işçilerine grevin amacını ve işçi sınıfının kur-

tuluş davasını anlattılar. Berec'de grev yapan işçi kardeşleriyle dayanışma kurdular ve bildiri dağıtmaya yeltenen faşistleri birlikte kovaladılar. Grevci işçiler, bir İşçi Mahkemesi kurarak, greve zarar veren davranışları yargıladılar. Devrimci Pertriks işçileri, fabrikaya astıkları bir pankartta nihai hedeflerini şöyle açıklıyorlardı:

«Hedefimiz işçi sınıfının devrimci iktidarıdır.»

1971'in Şubat-Mart aylarında Adel Kalem fabrikası işçileri, sendika özgürlüğü ve işten atılan on beş arkadaşlarının işe alınması için greve gittiler. En önde kadınlar olmak üzere Adel işçileri, patronun kiraladığı silahlı adamların ve daha sonra jandarmanın saldırılarını püskürttüler. Birçok işçi yaralandı. Bir komando taburu, işçilerin mücadelesini kırmak için fabrikayı sardı. Civar fabrika işçileri, Adel işçilerini bütün güçleriyle desteklediler. İki aydan fazla direnen işçiler, isteklerinden bir kısmını patrona kabul ettirdikten sonra devrimci marşlar söyleyerek greve son verdiler.

1971 başlarında 8 bin tekstil işçisi grev yaptı. Montaj ve otomotiv işçileri düzenledikleri mitingde, patronlara karşı mücadeleye devam edeceklerini ilan ettiler. İstanbul'da Doğan Lastik, Profilo, ESAŞ, Plasva Plastik, Süperlit boru işçileri ve Ankara'da SAE ve Mitaş işçileri greve gittiler. Ereğli Demir Çelik fabrikası işçileri, sarı sendikayı kovdular.

1971 yılının başında Ilgın'da köylüler, ağa topraklarını işgal ettiler. Kayabaşı köylüleri, Resneli çiftliği ağalarına ve jandarmaya karşı mücadelelerini sürdürdüler. Akhisar ve Ödemiş'te her yıl olduğu gibi tütün mitingleri yapıldı. Köylüler tefecileri protesto ettiler. Savaştepe'de, Eşme'de, Alaçam'da tütün mitingleri düzenlendi. Alaçam'da köylüler, Tekel idaresini işgal ettiler. Mart ayında Batman'da TPAO'ya işçi olarak girmek isteyen binlerce işsiz jandarmayla çatıştı. Halk «açız» diye bağırdı. Diyarbakır'da kadın ve çocuklarıyla bir yürüyüş yapan Harbecin köylüleri ağaları protesto ettiler. Mart ayında Tire'nin yoksul Hisarlık köylüleri ağalara karşı miting düzenlediler.

AP iktidarı, faşist diktatörlük hazırlığının bir parçası olarak Ceyhan, Kırıkhan, Balıkesir ve İslahiye'de halka ve devrimcilere karşı gerici saldırılar tertipledi.

Ocak ayında Turanlar köylüleri, otuz beş yıldır mahkeme yoluyla alamadıkları toprakları işgal ettiler. Köy evlerinin duvarlarına «Topraklar bizimdir» diye yazdılar. AP iktidarı köylülerin üzerine jandarma saldırttı. Köylüler jandarma süngüsüne göğüs gerdiler. Kadınlar ve çocuklar yerlerde sürüklendiler, yaralandılar. On yedi köylü hapse atıldı. Nisan ayında ağaların kiralık adamları köylülere tekrar saldırdılar. Köylüler ağaları ve adamlarını bozguna uğrattılar. Turanlar'a jandarma karakolu kuruldu.

12 Mart'a doğru, polisin ve faşist sürülerinin gençliğe ve devrimcilere saldırıları son haddine vardı. Hüseyin Arslantaş, İlker Mansuroğlu ve Nail Karaçam adlı devrimci gençler, bu saldırılarda şehit edildiler. Amasya TİP Başkanı Şerafettin Atalay, gericiler tarafından katledildi. Devrimci işçi Hıdır Altınay, polis tarafından işkenceyle öldürülerek, Ankara Emniyet Müdürlüğünün üst katından aşağı atıldı. Halk ve gençlik, yürüyüşler yaparak, faşist cinayetlere karşı duyduğu nefreti gösterdi.

Toplum polisi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi yurtlarına saldırdı. Polisle çatışmada birçok genç yaralandı. Yüzlercesi tutuklandı. Yurtlar kapatıldı. İstanbul Üniversitesinin bütün fakülteleri süresiz olarak tatil edildi. Mart ayının başında polis ve askerî birlikler Ortadoğu Teknik Üniversitesini bastılar. Erdal Şener adlı devrimci genç öldürüldü. ODTÜ kapatıldı. **İşçi-Köylü** gazetesi ODTÜ baskınından sonra halkımıza bir bildiri yayınladı:

> **«İşçiler, köylüler! Hayatlarını alınteriyle kazananlar!**
>
> **«Gençler, aydınlar! Bütün halkımız!**
>
> **«Gençliğe yapılan bu son haince ve kalleşçe saldırı, halkımıza yapılmış demektir. Bu zulüm, emekçilere yapılan zulmün bir parçasıdır. Sömürücüler, Halk düşmanları, halkımızın üstüne kara bir bulut gibi çökecek faşist bir diktatörlük planlıyorlar. Bu son saldırı, bu alçakça planın bir parçasıdır...»**

Gerici Baskı Tedbirleri Uygulayarak Faşist Diktatörlüğü Hazırladılar

İşçi-Köylü gazetesi Aralık 1970'de faşist diktatörlük planlarını halkımıza şöyle açıklamıştı:

> «Amerikancı patronların ve toprak ağalarının en azgınlarıyla Amerikancı generaller faşist bir diktatörlük hevesindeler. İşçileri, köylüleri, bütün halkı topla, tüfekle ezmek istiyorlar. Halkın mücadelesini bastırmak istiyorlar. HALKIN GÜCÜ ZULMÜN TOPUNU TÜFEĞİNİ YERLE BİR EDER!» (Sayı 26, 12 Aralık 1970)

Gene İşçi-Köylü gazetesi, «Amerikancı AP Çöküyor» başlığı altında Şubat 1971'de iktidarın, AP ile Amerikancı paşalar arasında paylaşıldığını belirtiyordu:

> «Milli Güvenlik Kurulu, hakim sınıfların iktidar organı haline getirildi. AP ve Amerikancı paşalar iktidarı başladı...
>
> «Milli Güvenlik Kurulu ile AP'nin ortaklaşa iktidarı, hakim sınıflar için geçici bir çözümdür. Bugün hakim sınıflar içinde iki eğilim vardır: Birincisi, parlamentoculuk içinde yeni bir iktidar eğilimidir. İkincisi, 27 Mayıs Anayasasının getirdiği bütün sınırlı demokratik hakları da ortadan kaldıran açıkça faşist bir diktatörlük eğilimi. Her iki durumda da halkımız büyük karanlıklar içine itilecektir.» (Sayı 28, 6 Şubat 1971)

Cumhurbaşkanı Sunay, Genel Kurmay Başkanı Tağmaç ve AP iktidarı, böylece faşist diktatörlüğü tezgahlamaya giriştiler. Cevdet Sunay, halkın mücadelesinin bastırılmasında «çabuk ve kesin sonuçlar alınmasını» istedi. Tağmaç, bayram mesajında «Silahlı kuvvetlerin bu duruma daha ne kadar sabırla mukavemet edeceğini kestirmek artık mümkün değildir» diyerek, faşizm niyetlerini ortaya koyuyordu. Gene Tağmaç, «sosyal uyanışın ekonomik gelişmeyi geçtiğini» söylüyor ve halkın terörle bastırılmasını istiyordu.

Dimitrov, faşist diktatörlüğün kurulması konusunda şöyle diyor:

> «Faşist diktatörlüğün kurulmasından önce, burjuva hükümetler, kaideten çeşitli aşamalardan geçerek, bir dizi

gerici baskı tedbirleri uygulayıp, faşist iktidarları hazırlarlar ve bunu doğrudan doğruya teşvik ederler.»

1965'lerden itibaren AP iktidarı, halkın mücadelesine karşı baskı tedbirlerini adım adım yoğunlaştırarak, faşist diktatörlük ortamını hazırladı. 15-16 Haziran 1970'den sonra baskılar en yüksek noktaya ulaştı. Sunay-Tağmaç-Demirel kliği, halka karşı yeni şiddet tedbirleri kararlaştırdı. Toplum jandarmasının kurulması, polis kuvvetlerinin arttırılması ve bütün bunlar için 28 milyon lira ayrılması gerici partilerin ortak desteğiyle Meclisten çıktı. Bu faşist tedbirlere CHP de oy verdi. Bunun arkasından hükümet, Ceza Kanunundaki bazı maddeleri ağırlaştıran, yeni suçlar koyan faşist bir tasarıyı komisyona verdi. Bu tasarıya göre, işçilerin fabrika işgal ve oturumları, memur boykotları, resmî dairelerin ve üniversitelerin işgali, polise ve askere mukavemet, devlet görevlileri aleyhine neşriyat, üniversiteye afiş, pano, duvar yazısı yazmak fiilleri için ağır cezalar konulacaktı. Bunu görüp de mani olmayan üniversite yetkilileri hapis cezalarıyla tehdit ediliyordu. Toplantı ve gösteri yürüyüşleri hürriyetini fiilen yok edecek tasarılar hazırlandı.

Proleter Devrimci Aydınlık dergisi, alman baskı tedbirlerinin faşist bir diktatörlüğün hazırlığı olduğunu şöyle açıklıyordu:

> **«Hükümetin ve bazı generallerin temsil ettiği faşist politikanın asıl hedefi, bütün demokratik güçleri kesinlikle tasfiye etmek, en gerici, en şoven faşist askerî diktatörlüğü kurmaktır. Bugün sadece bazı tedbirler önermeleri bununla yetinecekleri anlamına gelmez. Bunlar, bu yönde atılmış adımlar, esas hedefe giden yoldaki mevzilerdir. Faşizm, iktidarı mevziden mevziye, kilit noktasından kilit noktasına sıçrayarak ele geçirir.»** (Sayı 32, 2 Mart 1971)

Sunay-Tağmaç kliği, «devletin bütünlüğü», «rejimin selameti», «anarşiye son vermek» ve «huzuru sağlamak» gibi sloganlar etrafında hakim sınıfları birleştirmeye çalışıyordu. Tağmaç, «silahlı kuvvetlerin hiyerarşi içinde birlik halinde olduğu» şeklinde demagojik bir propaganda yürü-

terek, ordu içinde çeşitli subay gruplarını kontrol altında tutmaya çabaladı.

Faşistler, parlamentoyu da baskı altına aldılar ve halkın mücadelesinin terörle bastırılması noktasında gerici partileri birleştirmeye çalıştılar. Süleyman Demirel, faşist kanunları Meclise getirdiğinde, bütün hakim sınıf partilerini birleşmeye çağırdı. Feyzioğlu'nun Millî Güven Partisi ve CHP'nin İnönücü-Satırcı takımı faşist diktatörlüğün siyasî kadrolarını oluşturmak için hazırlanıyorlardı. Bunlar, halkın mücadelesini faşizmle bastırmanın propagandasını yaparlarken, «Atatürkçülük», «reformlar» gibi demagojilerle aydınları ve halkı faşizmin peşine takmaya çalışıyorlardı.

İnönü, baskı ve sömürüye karşı mücadele eden halkın önünde «en büyük duvarın CHP olduğunu» söylüyordu. DP, AP'nin halkı bastırmakta yetersiz olduğunu ifade ederek, kanlı terör çağrılarında bulundu. Faşist MHP'nin Başkanı Türkeş, Tağmaç'ın sözlerini övüyor, MHP komandoları giriştikleri tertiplere ve cinayetlere hız vererek, faşist diktatörlük hazırlıklarını körüklüyorlardı.

Hakim Sınıflar İçinde, Yıkılmakta Olan AP'nin Yerini Alma Mücadelesi Şiddetlendi

Hakim sınıfların en gerici kesimleri içinde, halkın mücadelesini terörle bastırma eğilimleri güçlenirken, aralarındaki çelişmeler de hızla şiddetleniyordu. Yıkılmakta olan AP iktidarının yerini almak için, hakim sınıfların çeşitli grupları şiddetli bir iktidar mücadelesine girdiler.

AP iktidarının devalüasyon kararı, hakim sınıflar arasındaki çelişmeleri daha da arttırdı. Devalüasyon kararıyla paranın değerinin düşürülmesi, ithalata bağlı montaj sanayine ağır bir darbe vururken, ihracat yapan tekstil, gıda vs. gibi sanayicilerin ve bunların ellerinde tuttukları Akbank, Has Holding gibi banka ve tekellerin büyük kârlar vurmasını sağlıyordu. Devalüasyonla montaj parçalarının ithal fiyatları yükseldi. Bu, bütün montaj sanayinde satış fiyatlarının da yükselmesine yolaçtı. İthalata dayanan sanayi

dallarında üretim fazlası meydana geldi ve stoklar arttı. Birçok fabrika üretimi düşürdü, bazıları kapandı. İşçilerin gruplar halinde işten çıkartılmaları hızlandı. Devalüasyon, sadece montaj sanayinde değil, bütün ekonomide fiyatların hızla yükselmesine yol açtı. Pahalılık büsbütün arttı. Halkın yoksulluk ve sefaleti ağırlaştı. Başlarında Vehbi Koç ve Nejat Eczacıbaşı gibi büyük parababalarının bulunduğu montajcılar, AP iktidarına cephe aldılar ve faşist darbe planlarını desteklediler.

Toprak ağaları ile spekülatörler ve vurguncu tüccarlar gibi büyük burjuvazinin en geri kesimlerinin temsilcisi olan Demokratik Parti de AP'ye karşı muhalefetini arttırdı.

Büyük bürokrat burjuvazi, AP'nin yürüttüğü aşırı özel teşebbüsçü ve enflasyoncu politikaya karşı çıkıyordu. Büyük bürokrat burjuvazi, bir yandan reformcu sloganlar atarak orta burjuvazinin ve halkın muhalefetini peşine takmaya çalışırken, diğer yandan faşist diktatörlük tezgâhlayan güçlerle gizli ittifaklar geliştiriyordu. Daha sonra 12 Mart darbesinde önemli rol oynayan Gürler-Batur kliği, bürokrat burjuvazinin temsilcileri olarak, ordu içindeki ilerici hareketleri kontrol altında tutmak ve kendi amaçları için kullanmak çabası içindeydi.

Gürler ve Batur'un kontrol etmeye çalıştığı reformcu hareket, ordunun daha çok alt kademelerinde teşkilatlanmıştı. Bu harekette yer alan bazı ilerici subaylar, Sunay-Tağmaç-Demirel faşist kliğinin uygulamalarına karşı çıkıyorlar ve AP iktidarını devirmeye hazırlanıyorlardı.

12 Mart Darbesiyle Generallerin Eli Kanlı Faşist Diktatörlüğü Kuruldu

Bu gelişme içinde iktisadî ve siyasî buhran gittikçe ağırlaştı. Hakim sınıflar içinde, batağa saplanan Demirel'i ve AP iktidarını gözden çıkarma eğilimi ağır bastı. Birbirlerini tasfiye edemeyen faşist general klikleri, aralarında uzlaşarak 12 Mart muhtırasını verdiler ve AP iktidarını düşürdüler.

İşçi-Köylü gazetesi, 12 Mart muhtırasından bir hafta sonra 30. sayısında halkımıza şöyle seslendi:

«AP yıkıldı. Ama halkımız üzerindeki insafsız sömürü devam ediyor. İşsizlik ve pahalılık halkımızı kasıp kavuruyor. Halkımızın mücadelesini bastırmak için hazırlanan zulüm ve zindan kanunları Meclisteden. Binlerce işçi işten atılıyor. İşçi sınıfımız sarı sendikaların pençesi altında köleleştirilmek isteniyor. Köylüler topraksız. Tefeci sömürüsü insafsız. Üniversitelerde polis karakolları var. Yüzlerce devrimci hapiste. Sırtını devlet kuvvetlerine dayayan karanlık gerici güçler, halkımıza hayasızca saldırıyor. 40 bin kardeşimiz, Almanya'da işsiz ve perişan. 35 milyon halkımız için hayat dayanılmaz hale geldi. Bütün bunlara boyun eğecek miyiz? HAYIR! BİRLEŞECEĞİZ VE MÜCADELE EDECEĞİZ!

«İş güvenliği, sendika hürriyeti, genel grev hakkı! Yıkalım işçi düşmanı kanunları! İşten atılanlar geri alınsın! Asgarî ücretler yeniden tesbit edilsin! Topraklar emekçi köylülerin! Tefecilerin hiçbir alacağı olamaz! Kürt halkı üzerindeki ırkçı baskılara ve komando zulmüne son! jandarma ve polis zulmüne son! Üniversitedeki polis karakolları kalksın! Gecekondu yıkımına son! 141-142. maddeler kalksın! Halk düşmanı gerici yuvalarını dağıtalım! Memurlara grev hakkı! Amerikan üsleri kalksın! Kahrolsun NATO ve CENTO! İkili anlaşmaları tanımıyoruz! Yabancı sermayeye el koyalım! Baskı kanunları kalksın! Orduda askerlerin dövülmesine son! Genel af!

«İşçiler, köylüler, askerler! Yurtsever subaylar!

«Gençler, aydınlar! Bütün halkımız!

«Yukarıdaki acil taleplerin etrafında toplanalım! Bunların gerçekleşmesi için mücadele bayrağını yükseltelim. Yurdun dört bir yanında seferber olalım!

«Hiçbir zaman unutmayalım: Halkımızın gerçek kurtuluşu devrimle olacaktır!»

12 Mart darbesi, halkımıza açlık ve sefalet, polis kurşunu ve jandarma dipçiği, zulüm ve zindan getiren karanlık bir rejimin başlangıcı oldu. 12 Martla birlikte kurulan faşist diktatörlük, yüzyıllardır hürriyet ve bağımsızlık uğruna mücadele eden halkımıza karşı azgın bir saldırıya girişti. Ama tarihin gerçek yaratıcısı olan halk kitleleri, faşist diktatörlüğe boyun eğmediler.

Tarih boyunca gördüğümüz gibi, bütün zulüm ve baskı rejimleri, halkın zulme karşı isyan hakkını da beraberlerinde getirirler ve eninde sonunda yıkılarak tarihe gömülürler. Halkın ileriye doğru yürüyüşünü durdurmaya imkan yoktur.

Bu dava, halkın kurtuluş mücadelesini ezmek için kurulan 12 Mart rejimi adına yürütülmektedir. Bizler burada yıkılmakta olan, çürüyen gerici sınıfların diktatörlüğüne karşı çıktığımız için yargılanıyoruz. Ama hiç şüphe edilmesin ki, halkımız faşist diktatörlüğü yıkacak ve yurdumuz aydınlık bir geleceğe kavuşacaktır. O zaman bu dava, hazırlanan iddianameleri, itihamları, kanunsuzlukları ve halktan gizli olarak yapılan duruşmalarıyla, faşizmin karanlık günlerini belgelemekten başka bir anlam ifade etmeyecektir.

BÜYÜK BURJUVAZİ VE TOPRAK AĞALARININ AMERİKANCI FAŞİST DİKTATÖRLÜĞÜ HALKIMIZA ZULÜM VE SEFALET GETİRDİ

12 Mart faşist darbesi, hakim sınıf kliklerinin, aralarındaki sert iktidar mücadelesine rağmen, halkın mücadelesini şiddetle bastırma noktasında uzlaşmalarıyla gerçekleşti. Reformcu subayların darbe için harekete geçmesi üzerine, Gürler ve Batur, büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının en gerici kesimlerinin menfaatlerini korumak ve darbeyi önlemek için Sunay-Tağmaç çetesiyle anlaştı. Bu anlaşma sonucu, Sunay-Tağmaç'ın Amerikancı faşist çetesi, bir süre için Demirel'i feda etmek zorunda kaldı. 12 Mart darbesiyle devrilen AP'nin yerini, bu iki general çetesinin ittifakı aldı. Faşist generaller, reformcu subayları birkaç gün içinde tasfiye ettiler. İnönü, «önemli bir 24 saat geçirdik» diyerek bu tasfiye işlemini belirtti.

Ecevit, 21 Mart 1971'de İnönü'nün Erim hükümetine katılma kararına karşı çıkarak, yeni iktidarın faşist karakterini şöyle ifade ediyordu:

> **«Türkiye'deki müdahale, hiç değilse vermeye başladığı sonuçlar bakımından Yunanistan'daki müdahale modeline uymaktadır. Onun daha incesidir, daha ustacasıdır. Çünkü demokrasinin kurumları işler gibi görünüyor.»** (Milliyet, 22 Mart 1971)

1971 yılına doğru emperyalizmin dünya çapındaki buhranı derinleşmekteydi. ABD'nin dolar saltanatı çökmekte

ve emperyalistler arasındaki çelişmeler keskinleşmekteydi. Gerileyen ABD emperyalizmi, sarsılan emperyalist menfaatlerini korumak için faşist diktatörlükler hazırlıyordu. ABD emperyalizminin, özellikle Ortadoğu halklarına karşı saldırganlığı yoğunlaşıyordu. ABD emperyalizmi, Ortadoğu'da kendine bağımlı ülkeler üzerindeki hakimiyetini sağlamlaştırmak ve gerici rejimleri Arap halklarının kurtuluş mücadelesine karşı birleştirmek için, çeşitli tertiplere girişiyordu. İşte bu şartlar altında, Amerikan emperyalizmine en sadık faşist generaller, 12 Mart darbesini yaparak iktidara geldiler. NATO'ya bağlı Türkiye ordusuna verilen görev, ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki yedek jandarma kuvveti olmaktı.

1969 yılından beri Türkiye limanlarına gelemeyen Amerikan Altıncı Filosunun huzur ve güvenliğini sağlayacak Amerikancı faşist bir diktatörlük kurulmuştu. Başbakan Erim, anti-emperyalist hareketin bastırıldığını ve ABD'li efendilerinin Türkiye'ye artık rahatça gelebileceklerini açıkça ifade ediyordu.

Faşist General Klikleri Hangi Menfaatlerin Temsilcisiydi?

Proletarya hareketi, daha başından 12 Mart'ın gerici bir darbe olduğunu ilan etti. **Proleter Devrimci Aydınlık,** 23 Mart 1971'de durumu şöyle tahlil ediyordu:

> **«Hakim sınıflar bir an için bir çare bulabilmiş gözükseler dahi, aslında buhran daha da derinleşmiştir... Bugün buhranı doğuran ve derinleştiren çelişmelerden hiç biri çözülmüş değildir.**
>
> **«Bir gerici iktidarın yerini bir başka gerici iktidar alabilir. Ama devrim ateşi söndürülemez.»** (Proleter Devrimci Aydınlık, sayı 35)

12 Mart darbesiyle iktidarı ele geçiren Sunay-Tağmaç'ın başında bulunduğu general çetesi, Amerikan emperyalizmine en sadık faşist klikti. Bu çete, esas itibariyle büyük montaj sanayicilerinin faşist kesimlerine ve onların kaynaştığı mali sermaye çevrelerine dayanmaktaydı. AP'nin 12 Mart'tan önce uyguladığı devalüasyon politikasından

zarar gören ve AP'nin devrilmesinde önemli bir rol oynayan Koç ve Eczacıbaşı'nın ön planda gözüktüğü sermaye grupları, bu çetenin dayandığı kesimlerin en önemli unsurlarıydı. 1940'ların «milli şef» faşizminin kalıntısı olan CHP'nin göbekçi takımı ve Feyzioğlu'nun MGP'si bu kliğin parlamentodaki kadrolarını meydana getirdiler.

Sunay-Tağmaç çetesiyle ittifak kurarak, 12 Mart'tan sonra iktidara ortak olan Gürler-Batur çetesi, bürokrat burjuvazinin en kodaman kesimlerinin temsilcisiydi. Ordunun ve bürokrasinin Amerikan emperyalizmiyle olan kuvvetli bağları dolayısıyla, bürokrat burjuvazinin bu faşist kliği de Amerikan işbirlikçisiydi. Bu klik, bürokrat kapitalizmini savunuyordu ve bunların programı, kapitalist büyük sermayedarlara karşı bazı bürokratik sınırlamalar getiriyordu. Ayrıca gerici toprak ağalarıyla da çatışıyordu. Bu sebeplerle hakim sınıflar içinde, AP'ye karşı en uzlaşmaz politikanın savunucusu bu klik oldu. Büyük bürokrat burjuvazinin siyasi hareketi, devletçilik ve reform politikasıyla, tekellerin baskısı karşısında korunmak isteyen orta tabakaları da etkisi altında tutuyordu. Bu sayede, 12 Mart'tan sonra kurulan faşist iktidar, AP'nin yapamadıklarını yapabildi. Yıpranan ve ipliği pazara çıkan AP'nin yerini, hakim sınıfları etrafında birleştiren ve orta tabakaları da reform sloganlarıyla kısa bir süre aldatabilen faşist bir iktidar aldı.

12 Mart darbesiyle iktidara gelen generaller, parlamentoyu feshedemediler. Bu noktada hakim sınıfların parlamentoyu korumak isteyen kesimleriyle uzlaştılar. Dimitrov'un belirttiği gibi,

> **«Faşizmin geniş bir kitle dayanağı bulamadığı ve faşist burjuva kampın çeşitli grupları arasındaki mücadelenin keskin olduğu bazı ülkelerde bu rejim, ilk önce parlamentoyu feshetme yoluna gitmez. Sosyal demokrat partiler de dahil olmak üzere, öteki burjuva partilerinin biraz meşruiyet elde etmelerine göz yumar.»** (Üçüncü Enternasyonale Rapor)

12 Mart darbesinden sonra kurulan Birinci Erim Hükümeti, Sunay-Tağmaç çetesiyle Gürler-Batur çetesinin ortaklığını temsil ediyordu. Yeni hükümette AP'li bakanlar da

yeraldı. Başbakan Nihat Erim, Amerikancı faşist çetenin adamıydı. MGP'li ve CHP'nin göbekçi takımından bakanlar da bu çetenin temsilcileri olarak hükümete girmişlerdi. Gürler-Batur çetesi ise, hükümette «Onbirler» adıyla tanınan bürokratlar tarafından temsil ediliyordu.

Proleter Devrimci Aydınlık, Erim hükümetinin programının ABD işbirlikçisi tekelci burjuvazinin programı olduğunu şöyle açıklıyordu:

> **«Erim hükümetinin programında 'asayişi ve güvenliği koruma, huzuru sağlama' şiarı altında getirilmek istenen baskı tedbirleri ve muhtemel Anayasa değişikliği, birtakım 'reform' vaadlerine dayandırılmıştır. Yeni hükümet, dış politikada ABD emperyalizmine bağımlılığı ve iç politikada artan zulüm ve sömürüyü 'reformlar' olarak sunduğu bir dizi tedbirle kabul ettirmek istiyor. Geniş halk yığınlarını ve kamuoyunu bu yolla susturmayı umuyor. ...**
>
> **«Bu tedbirlerin, işçi köylü yığınlarının yararına olan hiç bir yanı yoktur. Bu tedbirler emekçi halkımız üzerindeki sömürü ve baskıyı hafifletmeyi değil, bunu** daha düzenli ve daha ağır **bir şekilde sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bu tedbirler, Türkiye'de ABD emperyalizminin en yakın işbirlikçisi olan, tekelci büyük burjuvazinin taleplerini içermektedir. Dolayısıyla, bu talepler** ... emperyalizmin Türkiye üzerindeki hakimiyetini perçinlemeye **yönelmektedir.»** (Proleter Devrimci Aydınlık, sayı 38, 13 Nisan 1971)

Demokratik Güçlerin Birleşememesi Faşizmin Başarısını Kolaylaştırdı

Faşist diktatörlük, 12 Mart'ta yapılan darbeyle bir gün içinde yerleşmedi. 12 Mart'ta iktidarı ele geçiren faşistler, devlet ve toplum içindeki bütün kurumlara hakim olmak amacıyla baskı tedbirleri uyguladılar ve faşizmi yerleştirmek için elverişli bir ortam geliştirdiler. **Proleter Devrimci Aydınlık**, bütün demokratik güçleri, halk kitlelerini örgütlemeye ve faşizme karşı mücadeleye çağırdı:

> **«İktidarın Anayasayı değiştirmesine ve baskı tedbirlerine karşı demokratik ve ilerici güçlerin en geniş saflarda birleşmesini ve mücadele etmesini sağlamalıyız. Bu**

konuda her türlü dar klik menfaati güden tekkeci tutumu mahkum etmeliyiz. Çünkü böyle bir tutum, halkın davasına ihanet olacaktır. Anayasa değişikliğine ve baskı tedbirlerine karşı olan her şahıs, her grup ve her örgütün yurt çapında, aynı hedefe yönelen eylem birliği için mücadele etmeliyiz. Bunun için gerekli bütün teşebbüslere girişeceğiz ve bu yoldaki bütün teşebbüsleri destekleyeceğiz. ...

«Faşizm mukadder değildir. Halk yığınlarının aktif demokratik mücadelesini örgütleyerek ve demokratik güçlerin en geniş saflarda eylem birliğini gerçekleştirerek, faşist diktatörlük planlarını çökertebiliriz. Bütün gerici iktidarlar yıkılmaya mahkumdur. Erim hükümeti de yıkılmaya mahkumdur.» (Proleter Devrimci Aydınlık, sayı 40, 27 Nisan 1971)

Erim, 23 Nisanda halkın ve devrimcilerin üzerine «balyoz gibi ineceklerini» söyledi. Ve üç gün sonra, hükümet, halkın mücadelesini şiddetle bastırmak için, sınıf mücadelesinin geliştiği bölgelerde sıkıyönetim ilan etti. Bundan sonra devrimci güçlere ve halka karşı azgın bir saldırı kampanyası başlatıldı. Hakim sınıflar bu saldırı etrafında birleştiler. Sıkıyönetimin ilanından itibaren halkımız, yakın tarihimizdeki benzerlerini gölgede bırakan bir sömürü, baskı ve zulüm rejimi altında ezildi. Sıkıyönetim, 11 ilde ilan edilmiş olmasına rağmen, bütün ülkede uygulandı.

Devrim dalgasının 15-16 Haziran dan sonra başlayan geri çekilişi 12 Mart darbesinden sonra hızlandı. İlerici ve devrimci güçler kuvvet kaybetti.

Faşist diktatörlüğün kurulmasında anti-faşist güçlerin önemli hataları oldu. Ordunun «sınıflarüstü» veya «devrimci» olduğu şeklinde yayılan hayaller, faşist diktatörlük planlarına karşı halk kitlelerinin uyanıklığını köreltmeye hizmet etti. Faşist tehdide karşı halkın mücadelesini seferber etmek gerekirken, reformcu ve parlamentocu görüşler halkı uyuşturuyor ve pasifleştiriyordu. Gene parlamentocu görüşler, kitlelerin mücadelesini, «faşizmi getireceği» gerekçesiyle baltalıyor ve böylece faşizmin gelmesine hizmet ediyorlardı. Öte yandan kitleleri hor gören fikir-

ler, faşizme karşı mukavemetin esas gücü olan halk kitlelerinin dağınık ve hareketsiz kalmasına yolaçıyordu. Faşizmin mukadder olduğunu savunan anlayış anti-faşist saflarda teslimiyeti yayıyordu.

12 Mart'a doğru hakim sınıflar, demokratik güçleri parçalamak, birbirine düşman etmek ve kitlelerden tecrit etmek için çeşitli tertip ve tahriklere giriştiler. Faşizm tehdidinin açıkça ortaya çıktığı bir ortamda demokratik ve devrimci güçler, bu tertiplere karşı gerekli uyanıklığı gösteremediler.

Proletaryanın ihtilalci partisinin emekçi kitleler içinde sağlam bağları yoktu. Bu sebeple, ihtilalci önderlikten yoksun kalan halkın ve anti-faşist güçlerin saflarına dağınıklık ve kargaşalık hakim oldu. Faşist tehdit karşısında demokratik güçlerin birleşmesi için yürütülen mücadele etkisiz kaldı. Halkın güçleri parçalandı. Bütün bunlar faşizmin başarısını kolaylaştırdı.

Erim Hükümetinin İlk İşi Halka Saldırmak Oldu

17 Mayıs 1971 akşamı Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş radyoda bir konuşma yaparak, faşist diktatörlüğün saldırı işaretini verdi. Bir gece içinde bütün yurtta devrimci ve demokrat olarak tanınan binlerce işçi, köylü, aydın, öğretmen, öğrenci gözaltına alındı. Bunların birçoğu tutuklanarak sıkıyönetim zindanlarına atıldılar.

Faşist diktatörlük, devrimci gençlere karşı terör ve katliam politikası uyguladı. 19 Nisanda İstanbul'da Niyazi Tekin, 30 Mayısta Adıyaman'ın İnekli köyü yakınında Sinan Cemgil, Kadir Manga ve Alpaslan Özdoğan, 25 Mayısta İzmir'de İbrahim Öztaş ve 3 Haziranda İstanbul'da Hüseyin Cevahir vurularak şehit edildiler.

Sıkıyönetimin ilanıyla beraber, devrimci gençliğin anti-emperyalist örgütü Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç) kapatıldı. Temmuz ayında Türkiye İşçi Partisi kapatıldı ve daha sonra sıkıyönetim mahkemelerinde yöneticilerine ağır cezalar verildi. Dev-Genç'in yanısıra, Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu, Devrimci Do-

ğu Kültür Ocakları, mahalli devrimci teşkilatlar ile işçi birlikleri, bütün öğrenci dernekleri, Devrimci Liseliler Birliği, ilerici öğretmen teşkilatları Türkiye Öğretmenler Sendikası, İlkokul Öğretmenleri Sendikası, Üniversite Asistanları Sendikası ve Türk Hukuk Kurumu kapatıldı. Anayasa değiştirilerek memur sendikaları yasaklandı.

Yine sıkıyönetim ilanıyla beraber, bütün devrimci dergi ve gazetelerle her türlü ilerici yayın yasaklandı. Bunun üzerine, «Türkiye Proleter Devrimcilerinin Yayın Organı» ŞAFAK gazetesi illegal olarak çıkmaya başladı. Anti-faşist güçler, çeşitli bildiriler ve broşürler yayınladılar.

Nihat Erim, 1961 Anayasası'nın getirdiği sınırlı demokratik hakları «lüks» olarak niteledi. AP'nin yıllardır savunduğu, fakat gerçekleştiremediği Anayasa değişikliklerini faşist diktatörlük gerçekleştirdi. Anayasanın demokratik yönleri tamamen ortadan kaldırıldı. Halkımızın uzun mücadelelerle kazandığı demokratik haklar gasbedildi.

Halkın mücadelesini bastırmak için sıkıyönetim mahkemeleri kuruldu. Bu mahkemeler, halkımızın son on yıllık mücadelesinin ürünü olan örgütleri ve binlerce emekçiyi, aydını ve genci mahkum etmek üzere faaliyete geçti.

Faşist iktidar, MHP'nin ve Ülkü Ocakları'nın faşist komandolarını besledi. Bunları üniversite, sendikalar, radyo ve diğer devlet kurumlarına yerleştirerek, faşist terörün sivil kadroları olarak kullandı. MHP'nin ordu ve gizli polis içinde teşkilatlanması desteklendi. Sıkıyönetim savcıları, iddianamelerini faşist MHP ideologlarına hazırlattılar. Savcılar ve sıkıyönetim mahkemeleri Ülkü Ocaklılarla işbirliği halinde çalıştılar.

Bütün sıkıyönetim komutanları, birbiri peşisıra bildiriler yayınlayarak MHP'li sıkıyönetim savcılarını eleştiren CHP'yi tehdit ettiler. Bülent Ecevit 9 Ağustos 1972 tarihli demecinde şöyle diyordu:

> **«12 Mart sonrası ortamda, her türlü sol düşünce ve akım baskı altına alınmak istenmiştir. ... CHP'nin benimsediği kadar ılımlı ve demokratik bir sol dünya görüşü ve tutumuna bile yer vermek istenmeyen bir rejimi, yeryüzünde hiç kimse demokratik rejim olarak kabul etmez.»**

Faşizmin İdeolojisi:
Irkçılık, Militarizm ve Komünizm Düşmanlığı

Faşist diktatörlük, halkı ideolojik baskı altına almak için, geniş bir propaganda kampanyası açtı. Bu propagandanın başlıca malzemesi, Amerikan emperyalizminin ihraç malı olan komünizm düşmanlığı idi. Faşist iktidar, radyo, basın ve çeşitli yayın araçlarıyla devrimci güçleri karalamaya ve halkın gözünden düşürmeye çalıştı.

Faşist diktatörlüğün kurulmasıyla birlikte, ırkçılık ve şovenizm aldı yürüdü. Bütün resmi ağızlar, Türk ırkının üstünlüğünden dem vurdular ve halkı ezenlerin tarihdeki temsilcilerini yücelttiler. Şan, şöhret, ırkçı kahramanlık, diğer milletlere düşmanlık ve militarizm körüklendi. Kürtlerin Türk ırkından olduğu şeklindeki faşist teoriler yeniden piyasaya sürülerek, Kürt milliyetini eritme ve ezme politikası haklı gösterilmek istendi.

Azgın bir bilim ve kültür düşmanlığıyla bütün yurtta toplanan yüz binlerce devrimci kitap, dergi ve broşür yakılarak imha edildi. Bir yandan bütün ilerici yayınlar kapatılır ve yasaklanırken, diğer yandan emperyalizmin yoz kültürünü yayan seks ve gangster romanları piyasaya sürüldü. Basın üzerinde giderek koyulaşan bir sansür uygulandı. Bazı gazeteler geçici olarak kapatıldı. Birçok gazeteci ve yazar tutuklanarak sıkıyönetim mahkemelerinde yargılandı. Basın ve düşünce üzerindeki faşist baskılar karşısında, 1972 yılında Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun (FIJ)' İstanbul'daki kongresine birçok ülkenin delegeleri katılmadı. Kongreye katılanlar ise, faşist rejimi protesto ettiler.

«Yumruğu Kuvvetli Olanın Atatürkçülük Anlayışı»

Faşistler, tarihi istedikleri gibi çarpıtarak, halkımızın ilerici geçmişini kendi faşist propagandalarının malzemesi olarak kullandılar. Dimitrov'un 1935 yılında Komünist Enternasyonale okuduğu raporda belirttiği gibi:

> **«Faşistler, geçmişte yüce ve yiğit olan her şeyin mirasçıları ve takipçileri kisvesine girebilmek için, milletle-**

rin tarihlerinin altından girip üstünden çıkmakta, buna karşılık, halkın millî hislerini inciten her şeyi faşizmin düşmanlarına karşı bir silah olarak kullanmaktadırlar.»

Türkiye'deki faşist diktatörlük de böyle yaptı. Bağımsızlığımızın en azgın düşmanı olan Amerikan uşağı faşistler, geniş halk kitlelerini ideolojik hakimiyetleri altında tutmak amacıyla, Mustafa Kemal'i faşist sahtekarlığın bir aleti haline getirmeye çalıştılar.

Nihat Erim'in şu sözleri, Atatürkçülüğün faşistlerin ağzında bir demagoji olarak kullanıldığını ve zorbalığın ideolojik aracı haline getirildiğini açıkça ortaya koyuyor:

«Ne yaparsınız? Ya bir noktada anlaşacaksınız, ya da yumruğu kuvvetli olanın Atatürkçülük anlayışını kabul edeceksiniz.» (Yankı, sayı 75)

Faşistler, 12 Mart darbesinin 27 Mayıs'ın benzeri ve devamı olduğunu iddia ettiler. Böylece 12 Mart'ın faşist karakterini gizlemeye çalıştılar. Ama gerçekleri yalan dolanla örtbas etmeye imkan yoktur.

Halkın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi 12 Mart'tan sonra faşist terörle bastırıldı. 27 Mayıs ise halkımızın faşizme karşı mücadelesinin eseriydi.

12 Mart'ta devrimciler, yurtseverler şehit edildiler. Darağaçları üç devrimci kardeşimizin idam edilmesi için kuruldu. Sıkıyönetim mahkemelerinde halkımızın faşizme karşı mücadelesi, halktan gizli olarak yargılandı. 27 Mayıs'ta ise, kendilerinden hesap sorulanlar on yıl boyunca ABD emperyalizmiyle işbirliği yaparak halkı ezenlerdi.

12 Mart'ta halka ve devrimcilere işkence yapanlar mükâfatlandırıldı. Oysa 27 Mayıs, Bumin Yamanoğlu, Ferit Sözen ve Zeki Şahin gibi halkın nefret ettiği zalim polis şeflerini mahkum etmişti.

12 Mart'ın 27 Mayıs'ın devam olduğu propagandasını yapan faşistler, 27 Mayıs Anayasası'nı «lüks» ilan edip bütün demokratik hükümlerini ortadan kaldırmakla yaptıkları demagojiyi bizzat kendileri çürüttüler.

Halkımız 27 Mayıs'ı sevinç gösterileriyle karşılamıştı. 12 Mart ise halkın hafızasına karanlık bir zulüm rejimi olarak yerleşti.

Sıkıyönetime Sırtlarını Dayayan Patronlar İşçi Sınıfımıza Zulmettiler

Hakim sınıflar, işçi sınıfının mücadelesinin bastırılmasına özel bir önem verdiler. İşçi sınıfımız, 1960'tan sonra teşkilatsız ve ihtilalci önderlikten yoksun olmasına rağmen, demokratik ve iktisadî talepleri uğruna sayısız mücadeleler vermişti. 1970'lere doğru hızla artan hayat pahalılığı sebebiyle, gerçek ücretlerin düşmesi, işçilerin ücret ve daha iyi hayat şartları yönündeki taleplerini güçlendiriyordu. Diğer taraftan, yalnız devlet sektöründe 1971 yılında 126 işletmede yeni toplu sözleşme yapılacaktı. Esasen gittikçe ağırlaşan bir buhran içinde olan büyük burjuvazi, işçi ücretlerini fiilen dondurdu. Asgari ücretlerin tesbitini erteledi, işçi sınıfının taleplerini şiddet ve terörle bastırma yolunu seçti. Sıkıyönetimin ilanıyla beraber, faşistler devam etmekte olan grevleri bastırmak için saldırıya geçtiler.

İstanbul'da dört aydır grevde olan Pertriks fabrikası, komando birlikleri tarafından sarıldı. Patronlar ve sıkıyönetim generalleri, grevi yöneten Kimya-İş sendikacılarını Davutpaşa kışlasına çekerek baskı yaptılar. Fabrikayı kuşatan komando subayı ise, işçileri şu sözlerle tehdit ediyordu:

> **«İşverenin verdiği parayı kabul edeceksiniz. Yoksa hepinizin canını yakarım. Burada Allah da benim, peygamber de benim.»** (ŞAFAK, sayı 10, Pertriks işçilerinin bildirisi)

Pertriks İşçileri, sıkıyönetim generallerine ve patrona karşı direndiler, fakat ağır baskılar sonunda grev ezildi. Pertriks işçileri, grevi şöyle anlattılar:

> **«Grev başarıyla devam ederken ... işveren Sıkıyönetim Komutanıyla anlaştı. ... Bunların elebaşıları faşist Sunay - Tağmaç generaller çetesidir. İşçi nafakasına ellerini uzatanlar bunlardır. Bütün halkımız bunlardan nefret ediyor. ... Pertriks'in zalim patronları da sırtlarını bunlara dayamışlardır.**
>
> **«17 Mayıs 1971 günü beş kamyon ağır silâhlı asker ve üç kamyon sivil polis grevi bastırmaya geldiler. Bize, şu güne kadar içeri gireceksiniz dediler. ...**

> **«20 Mayıs sabahı içeri girdik. Bizi işverenler yıkamadı, faşist generaller yıktı. ... Şimdi hükmümüz kolumuza geçer. ...»** (ŞAFAK, sayı 10)

Grev bastırıldıktan sonra, toplu sözleşme masasına oturan işçi temsilcileri, karşılarında patron yerinde bir sıkıyönetim generalini buldular. Bu general, patronun hazırladığı toplu sözleşmeyi işçilere zorla imzalattı. Bundan sonra patron, dört aylık grevin intikamını almaya girişti. Yüzden fazla işçi işten çıkarıldı. İşçi önderleri sıkıyönetime çekilerek dövüldüler. Birçoğu tutuklandı. Fabrikada kalanlar, en ağır şartlar altında çalışmaya zorlandı. Patron, kanunların uygulanmasını isteyen işçilere şöyle cevap veriyordu:

> **«Sen hangi kanundan bahsediyorsun? Defolup gitmezsen Sıkıyönetime şikayet ederim. ... Benimle bu şartlar altında çalışmak isteyen çalışır. İstemeyen, ceketini alıp gider. Burada kanun da benim, her şey de benim.»** (ŞAFAK, sayı 10)

Pertriks işçilerine uygulanan terör, sadece bir örnektir. Sıkıyönetimin ilanından sonra bütün yurtta on binlerce işçi, patronlardan «burada kanun benim» sözünü duydular. Yıllarca mücadele ederek kazandıkları haklarını korumak isteyen işçiler, sıkıyönetime teslim edilmekle tehdit edildi. Mücadele edenler zulüm ve zorbalıkla ezildi. İşkence gördü, işlerinden atılarak açlığa ve sefalete mahkum edildi. İşçi sınıfımız bu şartlar altında mücadelesine devam etti.

Pertriks'le beraber greve gitmiş olan Berec fabrikasında da sıkıyönetimin ilanıyla birçok işçi işten atıldı. Bunun üzerine işçiler oturma grevi yaparak direnişe geçtiler. Sıkıyönetim, bu direnişi işçilerin üzerine asker göndererek bastırdı.

Yine İstanbul'da Topuz Torçelik patronu, sendika seçme hakkını kullanan işçileri işten attı. İşçiler fabrikayı işgal ettiler. Bu mücadele de sıkıyönetim tarafından bastırıldı.

1971 sonbaharında Ankara'da Üstün - Çelik patronu bütün işçileri işten attı. Bursa'da otobüs işçileri uzun süren bir grev yaptılar.

Yıl sonunda İstanbul'da Paşabahçe ve Çayırova işçilerinin grevleri sıkıyönetim tarafından bastırıldı. Paşabahçe grevine polis ve ordu birlikleri saldırdılar, Patronun kiralık katilleri, işçilerin üzerine kamyon sürerek Kadir Peker'i şehit ettiler. Sıkıyönetim generalleri, Paşabahçe grevini bastırdıktan sonra, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'i tehdit ederek Çayırova grevini durdurdular. İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün, Paşabahçe toplu sözleşmesine patron adına bizzat katıldı.

Sıkıyönetim komutanları, bildiriler yayınlayarak grevleri yasakladı. Her türlü sendikal faaliyet sıkıyönetimin iznine bağlandı. Grev hazırlığı yapan bazı sendikacılar, tehdit edildi ve gözaltına alındı. Bazıları, işçileri mücadeleye teşvik etmeyeceklerine ve mücadeleleri önleyeceklerine dair teminat verdikten sonra serbest bırakıldılar.

Birinci Erim Hükümeti, 1971 yılında daha önceden ertelenmiş olan, BP ve Mobil şirketlerine ait Ataş Rafinerisindeki grevi, Makina Kimya Endüstrisi işçilerinin, Denizcilik Bankası ve Konya Sümerbank grevlerini, Trabzon, Niğde, Çorum, Söke ve Balıkesir çimento fabrikalarındaki grevleri «millî güvenliğe aykırı» oldukları gerekçesiyle erteledi. 1971, son on yıl içinde grevlerin en fazla ertelendiği yıl oldu. Bütün bunlar, faşist diktatörlüğün işçi sınıfımıza ne kadar ağır bir zulüm ve sömürü getirdiğini gösteriyor.

Sıkıyönetim, 15-16 Haziran mücadelesine önderlik etmiş olan işçilerin isim listelerini yeniden düzenledi. Binlerce işçi toplu halde işten çıkarıldı. İstanbul'da Sungurlar Kazan fabrikasının patronu, sıkıyönetim ilan edilir edilmez fabrikanın bütün işçilerini işten çıkardı. Yerlerine aldığı işçileri sendikasız olarak en ağır şartlarda çalışmaya zorladı. Sadece Otosan'da yüzlerce işçi işten atıldı. Yine İstanbul'da ECA Pres Döküm, Vinyleks Jawa, Singer, Yunus Çimento, Arçelik, Aslan Tuğla, Türkay, Mortaş, Gislaved, Anadolu Cam Sanayii, Pertriks, Berec, Profilo, AEG-ETİ ve diğer birçok fabrikada binlerce işçi işlerinden atıldılar. Patronlar, işten atılan isciler için «kara liste»ler düzenlediler. Bu yolla, bir fabrikadan atılmış olan işçinin bir daha iş bulması imkansız hale getirildi. Böylece, «kara listeye» alınan işçiler, açlık ve sefalete mahkum edildi.

İşten atılanlar, sadece işçi önderleri değildi. Tensikatlar bütün işçi kitlesine karşı yürütüldü. İşten çıkarılanların yerine asgari ücretle yeni işçi alındı. Böylece binlerce işçi sefalete itilirken, yerlerine alınanlar da boğaz tokluğuna çalıştırıldılar. Her türlü iş güvenliğinden yoksun bırakıldılar. Bütün toplu sözleşmeler pervasızca çiğnendi. İstanbul'da Özgen - Emaye ve Titan fabrikalarında patronlar, yeni işçileri tehlikeli makinalarda çalıştırarak el ve ayak parmaklarının kopmasına sebep oldular.

Sıkıyönetim sarı sendikaları destekledi. İşçiler sarı sendikalara girmeye zorlandılar. Pimaş, Gürçelik, Banat, Deva, Kurtsan ve daha birçok fabrikada, sendika haklarına sahip çıkan işçiler işten atıldı.

Birinci Erim Hükümeti, mücadeleci işçileri yıldırmak için terör uyguladı. Sarı sendikalara karşı mücadele eden Gislaved fabrikasının işçi temsilcileri, her hafta Eyüp Karakoluna çekilip dövüldüler. Grev yapan Parteks İşçileri de gene bu karakolda dövüldü. Bölgedeki fabrikaların işçileri üzerinde baskı uygulayan Alibeyköy Jandarma Karakolunun iaşesini patronlar sağlıyordu. Bu karakoldaki jandarmaların silâhlarının bakımı, Demir Döküm'ün ustabaşılarına yaptırıldı. Demir Döküm, Magirus ve Gedore'nin işçi temsilcileri, yolları kesilerek tehdit edildiler ve dövüldüler.

«Toprak ve Hürriyet İsteyen Köylüleri
Kan ve Ateşle Bastıracaktık.
İşte Faşizm Budur.»

Faşizm, milyonlarca köylü üzerindeki zulmü ve yoksulluğu bir kat daha ağırlaştırdı. 12 Mart'tan önce yurdun her yanını saran toprak işgalleri, mitingler, yürüyüşler Erim hükümetleri döneminde zorbalıkla bastırıldı. Diğer taraftan çizmeli kamçılı Erim hükümeti toprak ve hürriyet isteyen köylüleri aldatmak için bir Toprak Reformu tasarısı hazırladı. Bu tasarı, «cüce işletmelere son vermek» yaftası altında, köylülerin elinde kalan son toprak parçalarına da el konulmasını amaçlıyordu.

Türkiye'nin birçok yerinde köylülerden ellerindeki silahları teslim etmeleri istendi. Av tüfeklerine bile el kondu. Sürekli aramalarla köylülere baskı yapıldı.

Güneydoğu bölgesinde bir toprak ağası şöyle diyordu:

«Bugün Doğuda toprak sahibi, sıkıyönetim sayesinde arazisini sürebilmektedir. Aksi halde köylülerin arazi tecavüzlerinin önlenmesi imkanı olmazdı.» (Milliyet, 5 Mart 1973)

Bu davanın sanıklarından arkadaşımız emekli teğmen İşbora Alp Kamoy, ordunun faşist diktatörlüğün emrinde toprak ağalarına nasıl hizmet ettiğini şöyle anlatıyor:

«1971 yılı Ekiminde Tatvan'da görevliydim. Sonbahar tatbikatlarına çıkmıştık. Bir emir geldi. Ahlat ilçesinde yoksul ve topraksız köylüler, bir toprak ağasının sömürü ve zulmüne karşı harekete geçmişler, ağanın işlettiği toprakları işgal etmişlerdi. Köylüler, toprak ve hürriyet istiyordu. Derhal bir tank bölüğü ve uçaksavar taburundan teşkil edilen bir piyade bölüğü görevlendirildi. Köylülerin mücadelesini bastırmak için harekete geçirildi. Bana da bu birlikte görev verilmişti. Tanklarla, makinalı tüfeklerle, köylülerin üzerine gidiyorduk. Daha önce hep düşmanlara karşı yurt savunması görevine hazırlandığımız söylenirdi. Ama şimdi, düşman diye kendi köylülerimizin üzerine gidiyor; yurt savunması diye, zalim bir toprak ağasının menfaatlerini savunuyorduk. Direnen köylüleri kan ve ateşle bastıracaktık. İşte faşizm budur. Toprak ve hürriyet isteyen, bunun için mücadele eden köylülerin zorla bastırılmasıdır.» (Hakaret Davası sorgusundan)

Nihat Erim hükümeti, 1971 Haziranında ABD'nin isteği üzerine haşhaş ekimini yasakladı, Amerikancı faşist çetenin başı Tağmaç, «Amerikan gençliği zehirleniyor, haşhaş ekimini yasaklayacağız» diyerek, ABD emperyalistlerine ne kadar bağlı olduğunu gösteriyordu. Gençliği yozlaştırmak için üniversite ve yurtlarda esrarı yaymaya çalışan faşist yönetimin, Amerikan gençliğinin sağlığından sözetmesi, sahtekarlıktan başka bir şey değildi. Amerikan gençliğini bahane ederek yüz binlerce köylüyü açlığa mahkum ettiler. Bekir Çıngıl isimli bir haşhaş üreticisi köylü, şunları söyledi:

«Bu hükümettekilere söylenecek çok söz var. Amerika kendilerine ne yap derse, onlar da onu yapıyor. Zengin

Amerikalılar burada fakir halkın ekmeğiyle oynuyorlar.» (Yankı, sayı 78)

Erim hükümeti döneminde, tarım kesimindeki işsiz sayısı 1,5 milyonu buldu. Tarım işçileri ve köylüler üzerindeki sömürü ağırlaştı. Başlıca tarım ürünlerinin taban fiyatlarındaki ortalama artış, 1970 yılında yüzde 17 iken, 1971'de yüzde 11'e düştü. Tarım işçilerinin ve gündelikçilerinin ücretleri, hayat pahalılığının yükselmesine rağmen artmadığı gibi, bazı yerlerde düştü.

Köylüler baskı ve teröre rağmen, yurdun birçok yerinde mücadeleye devam ettiler.

Polatlı'nın Beyceğiz köyünde, ağanın gaspettiği topraklara gece gizlice giren bütün köy halkı, ürünü topluca kaldırdılar ve el koydular.

Yine Polatlı'nın Karahamzalı köylüleri, Demokratik Partili bir milletvekilinin ağalardan kiralayıp işlettiği toprakları işgal ettiler. Jandarma desteğiyle ekini biçtirmek isteyen bu milletvekilinin biçerdöğeri tahrip edildi, adamları dövüldü. Köylüler, üzerlerine saldırtılan jandarmaya karşı direndiler. Bunun üzerine Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayından getirtilen 300 komando köylülere saldırtıldı. Jandarma, çevre köylerden yardım gelmesini önlemek için Karahamzalı köyünü kuşattı. Köye giriş, çıkış yasaklandı.

Kadirli'de Azaplı köylüleri, silah arama bahanesiyle köyleri basan ve gençlere zulmeden iki subayı, şehre topluca inerek dövdüler. Silâhlarına el koydular. Sıkıyönetimin ilanı üzerine bir köylü gözaltına alındı. Bunu haber alan köylüler, karakolun önüne yığıldılar. «Arkadaşımız bırakılsın, yoksa karakolu yakarız» dediler. Karakol komutanı, köylüyü serbest bırakmak zorunda kaldı.

1971 Nisanında Söke'nin Sarıkemer, Avşar, Azap, Çalıköy, Karacahayıt köylüleri, Devlet Su İşlerinin açtığı kanalı yardılar. Karacahayıt köyünden 11 kişi gözaltına alındı. Bunun üzerine bu köylüler ve Güllübahçe köylüleri Söke Jandarma Karakolunu basarak tutuklu köylüleri kurtardılar. Aynı gece jandarma, bu 11 köylüyü köyünden alarak tekrar karakola götürdü. Ertesi sabah köylüler ikinci defa karakolu bastılar. Olaylar sırasında köylüler MGP Söke İlçe Başkanı-

nı dövdüler ve gözaltındaki köylüleri alarak köylerine götürdüler.

Söke'de Serçin köylülerinin 12 Mart'tan önce mahkeme kararıyla dahi kabul edilen Bafa gölünde balık avlama hakları, sıkıyönetimden sonra ağalar tarafından gasbedildi. Köylüler, Bafa gölündeki haklarından vazgeçmediler, Ağanın dalyanını bastılar. Dalyan bekçilerinin kulübesini ateşe verdiler. Üç köylü tutuklandı. Ağa Halil Özbaş'ın adamları, köylülere ateş açtılar. Jandarma Alay Komutanı Aydın'dan gelerek «Bundan sonra bu gölde ağa ile uğraşmayacaksınız. Artık sıkıyönetim var, buraya alay getirir, hepinizi ezerim» dedi ve köylüleri tehdit etti. Serçin köylüleri sıkıyönetimin tehditlerine boyun eğmeyerek ağaların adamlarına karşı mücadeleyi sürdürdüler.

Sarıkemer köylüleri, Eylülde etrafa mikrop saçan ve bir çocuğun boğulmasına sebep olan, ağaların su kanalını tahrip ettiler.

Diyarbakır'ın Çınar ilçesinin Haniki köylüleri, ağanın topraklarını işgal ettiler. Ağanın köydeki elçisini öldürdüler. Bunun üzerine komandolar toprak ağasına yardıma gönderildi. Birçok köylüye ağır işkenceler yapıldı. Bazı köylüler tutuklandı. Harbecin köyünde köylülerin ektikleri tarlalar, sıkıyönetimin ilanından sonra ağalara verildi.

Faşizmin
Kürt Milliyeti Üzerindeki Baskı ve Terörü

Faşist iktidarın kurulmasından sonra, Diyarbakır ve Siirt'te ilan edilen sıkıyönetimle, Kürt milliyeti üzerindeki baskılar ve terör bir kat daha ağırlaştı. Kürt milliyetinden halka karşı 12 Mart'tan önce de fiilî olarak sıkıyönetim terörü uygulanıyordu. Sıkıyönetimden önce birçok yerde gece sokağa çıkma yasağı konmuştu. Tatvan'da bir yurttaş gece sokağa çıktığı için öldürülmüştü.

Sunay-Tağmaç-Erim çetesi, binlerce Kürt köylüsü ve yurtseverini millî zulme boyun eğmedikleri için MİT'te, hapishanelerde, karakollarda ve köy meydanlarında işkenceye uğrattı. Yüzlercesini tutukladı. Birçok Kürt yurtseverine, Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi mensubu oldukları id-

diasıyla baskı yapıldı ve sıkıyönetim mahkemelerinde hapis cezaları verildi. Anti-emperyalist ve demokratik bir gençlik örgütü olan Devrimci Doğu Kültür Ocakları kapatıldı. Yöneticileri ağır cezalara çarptırıldı. Bölgesel yardımlaşma dernekleri dahi kapatıldı.

Faşistler, Kürt milliyetine karşı katliam planları hazırladılar. Daha AP iktidarı sırasında hazırlanan ve Jandarma Genel Komutanlığına sunulan bir planda «tecrit ve imha edilmesi ilk anda düşünülen hedefler» başlığı altında Kürt yurtseverlerinin listesi çıkartılmıştı.

Doğu bölgemizde son yıllarda sık sık köylü isyanlarını bastırma tatbikatları yapıldı. «Yavuz-71», «Alpaslan», «Bulca - 1», «Alpdoğan - 73», gibi tatbikatlarda «iç düşman» olarak görülenler, kendi halkımızdı. Bizzat resmi makamlar bunu pervasızca açıkladılar. «Alpdoğan - 73» tatbikatında Elazığ ve Tunceli'de yüzden fazla köy boşaltılarak napalm bombaları atıldı. Yanan ekinlerin resimleri gazetelerde yayınlandı.

Bu tatbikatlar, ağır millî baskılar altında ezilen Kürt milliyetinden halka karşı bir gözdağıydı ve Dersim gibi katliamların provalarıydı. Faşistler, köylülerin ve Kürt milliyetinden halkın haklı mücadelesi karşısında, köyleri yakmayı ve köylü kitlelerini toptan imha etmeyi planladıklarını açıkça gösteriyorlardı.

Onlar, 1971 yılında yaptıkları tatbikata, 450 yıl önce 60 bin Anadolu köylüsünü kesen Yavuzun adını vererek, gerçek niyetlerini ortaya koydular.

Yine onlar, 1973 yılında yaptıkları imha provasına, Dersim katliamını yöneten Korgeneral Abdullah Alpdoğan'ın adını vererek, halkımıza neyi hatırlatmak istiyorlar? Aslında böyle bir hatırlatmaya ihtiyaç yoktur. Çünkü Kürt halkı, General Alpdoğan'ı unutmamıştır. Beşikteki çocuklar onun zulüm ve gaddarlığını dinleyerek büyüyorlar. Halkımız, bu zulüm ve katliamı uygulayan burjuvazi ve toprak ağalarının devletine karşı kinle doludur.

Malatya, Tunceli, Siirt, Urfa, Diyarbakır, Mardin, Maraş, Erzincan, Antep, Van, Hakkâri, Ağrı, Bitlis ve Kars'ta yüzlerce Kürt köyüne sürekli komando baskınları yapıldı.

Komandolar, silâh veya devrimci arama bahanesiyle girdikleri köylerde terör uyguladılar. Köylüler ağır hakaret ve dayağa maruz kaldı. Birçok köyde yapılan zulüm, vahşi ve hayasız işkenceler şeklini aldı.

Siirt'in Şirvan ilçesindeki köylere yapılan baskınların birinde, Jandarma Komutanı, Özbek köylülerine yaşlı, çocuk, kadın demeden zulmetti. Kendisi atlı olduğu halde köylüleri dere tepe koşturdu. 60-70 yaşındaki ihtiyarlar ayaklarından tutularak elleri üzerinde yürütüldüler. Jandarma Komutanı, köylüleri okul binasına doldurarak, birbirlerine dayak atmaya zorladı. İhtiyar erkek ve kadınlar birbirinin sırtına bindirildi.

Kulp'un Şavuşan köyünde komandolar genç bir gelini dağa kaldırıp tecavüz ettiler. Yine Kulp ve Ergani'nin köylerinde komandolar köylülere hayvanlarını sattırarak kendilerine teslim edilmek üzere silah satın aldırdılar. Ergani'nin Akçakale köyünde, erkeklere kadınların önünde çırılçıplak soyundurularak askeri talim yaptırıldı. Bu davanın sanıklarından arkadaşımız Bayram Yurtçiçek bir Kürt köyünde yapılan zulmü şöyle anlatıyor:

> **«Öğretmenlik yaptığım Diyarbakır Sarıcek köyünü komandolar bastı. Köylülerin bir kısmını, silah getirmeleri istenerek falakaya yatırdılar. Dayısının oğlunun dövülmesine dayanamayan bir köylü ağlamaya başladı. Bunu gören zalim halk düşmanı komando subayı, ağlayan köylüyü 'Ulan, neden gülüyorsun' diyerek falakaya yatırdı. Benim tutuklanmam üzerine öğretmenlik yaptığım köye MİT ajanları giderek ifade almak bahanesiyle köyde terör estirdiler.»** (Hakaret Davası Sorgusundan)

Diyarbakır'ın Ergani ve Silvan ilçelerinin köylerine yapılan baskınlarda birçok köylü tutuklandı. Bunlara, aranan devrimcilerin yerlerini söylemeleri için işkence yapıldı. Selman köyüne «komünist olmuşlar» diye askeri birlikler gönderildi. Bu köyden Sami Kaplan adlı bir köylü, saatlerce falakada dövüldü. Bu köylü, bu davada savcılar tarafından tanık olarak gösterilmişti. Fakat devlet kuvvetlerinin her arayışında zulüm gördüğü için kaçtı ve mahkemeye gelmedi.

Kürt devrimcilerinden Muhterem Biçimli, Mahmut Okutucu, Ömer Çetin, Abdülkerim Ceylan ve Sait Elçi'nin yerlerini söylemeleri için Silvan köylüleri dayaktan geçirildi. Mahmut Okutucu ve Muhterem Biçimli'nin kardeşleri 6-7 ay rehin tutuldular.

Komandolar, Maraş'ın Göksun, Türkoğlu, Pazarcık ve Elbistan ilçelerinin köylerine, Urfa'nın Hilvan ve Viranşehir ilçelerinin köylerine, Erzincan'ın Refahiye ilçesinin köylerine ve Malatya'nın Kilise, Kürecik, Tümüklü, Keller ve Ören köylerine devrimcileri aramak için baskınlar yaptılar. Malatya köylerinden birçok köylü bu baskınlar sırasında tutuklandı. Komandolar, Elbistan'da kendilerine koyun kesmeyen köylüleri dayaktan geçirdiler.

Kürt köylülerine komandoların yaptığı zulüm o dereceye vardı ki, Sason'da iki köy halkı komando baskını yapılacak korkusuyla dağlara çekilip köylerini boşalttılar. Komandolar gidinceye kadar dağdan inmediler. Van'ın Başkale ilçesinden ihtiyar bir köylü, komando zulmünü şöyle anlatıyordu:

> **«Burada devlet, kanun gibi şeyler bilinmez. Burada yalnız komando, jandarma zulmü bilinir. Devlet de odur, kanun da. Hepsi de odur.»**

12 Mart'tan sonra sınır bölgelerinde yeni karakollar kuruldu, askeri birlik sayısı arttırıldı. Sınır boylarındaki Kürt köylerine yapılan baskınlar arttı. Köylülere, karakollarda işkenceler yapıldı. Kaçakçılıktan başka geçim kaynağı olmayan birçok köylü vurularak öldürüldü.

Faşistler, Kürt köylülerine olduğu gibi, kasaba ve şehirlerdeki Kürt halkına da zulmettiler. Diyarbakır'da ve ilçelerinde, Mardin'de, Sason'da Kürtçe konuşmak ve Kürtçe radyo yayınlarını dinlemek yasak edildi. Ovacık'ta öğretmen Mehmet Yıldırım, askerlik şubesinde ağır bir şekilde dövüldü. Halk şubeye yürüyünce öğretmeni baygın bir şekilde halka teslim ettiler.

Ergani'de sıkıyönetim tarafından tutuklanıp tahliye edilen öğretmenini ziyarete giden bir lise öğrencisi, polisler tarafından ağır bir şekilde dövüldü. Halkın tepkisi karşısında, gözaltına alınan polisler iki gün sonra gizlice ilçeden kaçırıldılar.

Faşizm, Bütün Halk İçin
Hudut Tanımayan Bir Zorbalık ve Kanunsuzluk Rejimidir

Faşist diktatörlük, son on yıl içinde bağımsızlık ve demokrasi uğruna şehitler vererek mücadele eden gençliği yıldırmak ve mücadelesini bastırmak için baskı ve zulme başvurdu. Polis ve polisin desteklediği MHP'li komandolar, üniversitelere ve yurtlara baskınlar yaptılar. Birçok öğrenci bu saldırılarda yaralandı. Gençlerin birçoğuna poliste işkence yapıldı. Üniformalı polisler gençliği kontrol altında tutmak amacıyla derslere dahi girmeye başladılar. Üniversitelerde yeni polis karakolları kuruldu. Dev-Genç gibi devrimci teşkilatlara üye olan yüzlerce genç tutuklandı. Bunların çoğu ağır hapis cezalarına çarptırıldılar.

Sıkıyönetimin ilanından sonra, Ankara, İstanbul ve Trabzon'da bazı fakülteler ve yurtlar kapatıldı. Devrimci öğrenciler yurtlardan atıldı. Yurtlara MHP'li faşistler yerleştirildi.

Faşist baskı ve terör gençliği yıldırmadı. Gençlik teşkilâtlarının kapatılmasından sonra kurulan İhtilalci Gençlik Birliği, gençliğin faşizme karşı mücadelesini örgütlemek için faaliyete geçti.

Sıkıyönetimin ilân edildiği ilk gün Ankara SBF öğrencileri boykot yaparak sıkıyönetimi protesto ettiler. Hocalarının tutuklanması üzerine, Ankara Hukuk Fakültesi öğrencileri dersleri boykot ettiler. Sıkıyönetim, öğrencileri süngü zoruyla derslere sokmaya çalıştı. Birçok sosyal demokrat ve devrimci öğrenci tutuklandı. Haziranda SBF ve Basın Yayın öğrencileri, «silâhların gölgesinde» imtihanlara girmeyi reddettiler. Kasım ayında İstanbul'da Teknik Üniversitenin açılışında, öğrenciler faşizme karşı gösteriler yaptılar.

Faşistler, gençliğin mücadelesini durdurmak için, 12 Mart'tan önce yürütülen anti-emperyalist ve demokratik mücadeleyi iftiralarla karalamaya çalıştılar. Geçmiş mücadelelerden geri kalan ne varsa, hafızalardan silmeye çabaladılar. Bazı hainleri sıkıyönetim mahkemelerinde konuşturarak, gençliğin devrimci geçmişine karşı inkar kampan-

yaları açtılar. Böylece, gençliğin faşizme boyun eğeceğini ve teslim olacağını zannettiler.

Faşist diktatörlük, gençliği mücadeleden alıkoymak ve halktan koparmak amacıyla emperyalizmin yozlaşmış kültür ve ahlakını gençlik içinde yaymaya çalıştı. Sorumsuzluk, bireycilik, hipilik ve uyuşturucu madde kullanmak teşvik edildi. **Yankı** dergisi, üniversiteye esrarın polis tarafından sokulduğunu açıkça yazdı. (**Yankı**, sayı 116, 4-10 Haziran 1973)

Erim hükümeti, küçük memurlar, öğretmenler ve diğer meslek sahipleri üzerindeki baskıları şiddetlendirdi. Kapatılan öğretmen ve memur teşkilatlarının yönetici ve üyelerinin birçoğu tutuklandı ve sıkıyönetim mahkemelerinde ağır cezalara çarptırıldı.

Anayasa değişiklikleriyle, özerkliği kaldırılan TRT, faşist diktatörlüğün borazanı haline getirildi. Bu kurumda geniş tasfiyeler yapıldı. Faşist iktidar, üniversite özerkliğini kaldırdı. Birçok ilerici öğretim görevlisi üniversitelerden atıldı veya tutuklandı.

Birinci Erim Hükümeti döneminde, yoksul halk üzerindeki sömürü daha da arttı. Bir yandan halkın en acil ihtiyaç maddelerine zam üstüne zam yapılırken, bir yandan da vergiler yükseltildi ve yeni yeni vergiler kondu. Bütün büyük şirketlerin karları rekor seviyelere ulaştı. Bu dönemde, İş Bankasının kârları bir önceki döneme oranla yüzde 60, Yapı ve Kredi Bankasının kârları ise yüzde 80 oranında arttı. Büyük banka ve şirketlerin kasalarını daha fazla doldurmaları için küçük ve orta sermaye sahipleri, esnaf ve zanaatkarlar, fiyat kontrolü gibi bahanelerle ezildiler. Sıkıyönetim komutanları, hayat pahalılığının nedenini kasap ve fırıncılara yükleyerek pahalılığı yaratan büyük tekellerin vurgunlarını örtbas etmeye çalıştılar.

12 Mart sonrasında yolsuzluk, yiyicilik, rüşvet, nüfuz suistimali ve karaborsa son haddine vardı. Etibank'ta, Keban'da, Ereğli Demir Çelik'te, İskenderun Demir Çelik'te yapılan büyük yolsuzluk ve vurgunları duymayan kalmadı.

Sıkıyönetim paşaları, ellerindeki iktidara dayanarak, büyük patronlarla ilişkiler kurdular ve soygundan pay aldı-

lar. Bunların bir çoğu emekli olduktan sonra büyük şirketlerin yöneticiliklerine getirildiler. İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün, patronlara yaptığı hizmetin mükafatı olarak Umumi Mağazaların Yönetim Kuruluna alındı. Eski Genel Kurmay Başkanı Memduh Tağmaç ve eski Kara Kuvvetleri Komutanı Nazmi Karakoç, Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası Yönetim Kurulunda görev aldılar. Eski İzmir Sıkıyönetim Komutanı Cemal Süer, Karamürsel Mağazaları Yönetim Kurulu Başkanlığına getirildi. Sonra da AP'den milletvekili oldu.

15-16 Hazirandan sonra İstanbul'da Sıkıyönetim Adli Müşaviri olan Albay Orhan Ok, bu görevi sırasında diğer işçilerin yanısıra Derby işçilerine de baskı yaptı, onları tehdit etti. Ok, emekli olduktan sonra Derby'ye müdür oldu. Bir başka Adli Müşavir Yardımcısı ise, emekli olduktan sonra Demir Döküm fabrikasının Personel Müdürlüğüne getirildi, sonra da bir başka ilaç fabrikasına geçti. Daha birçok general ve albay büyük şirketlerde yüksek maaşlı görevlere getirilerek mükafatlandırıldılar.

Ankara'da Merkez Komutanı ve sıkıyönetim sorumlularından Tevfik Türüng'ün yolsuzlukları, bizzat mesai arkadaşlarından biri tarafından açıklandı. Sıkıyönetim işkencecisi Albay Orhan Sümer, Tümgeneral Tevfik Türüng'ün işkencecilere dağıtmak üzere Cevdet Sunay'dan 200 bin, Tağmaç'tan 150 bin lira aldığını, fakat bunları dağıtmayıp kendi cebine attığını dilekçesinde belirtiyordu. Yine Orhan Sümer, Tevfik Türüng'ün karaborsacı bir yağ tüccarının polis tarafından el konulan kaçak yağlarını bizzat gidip polisten kurtardığını söylemekteydi. Tevfik Türüng, birçok kaçak malı gümrük depolarından alıp, ordu kantinlerinde kendi hesabına sattırarak büyük paralar vurmaktaydı. Tümgeneral Tevfik Türüng, birçok büyük firmayla işbirliği halindeydi.

İşte bütün bunlar, sıkıyönetim paşalarının grevleri niçin yasakladıklarını, emekçileri ve devrimcileri niçin kurşunladıklarını, nihayet onların azgın komünizm düşmanlığının kaynağını ortaya koymaktadır.

Ahlakî çöküş, yozlaşma ve çürüme faşizmin karakteridir.

Faşizm, azgın sömürü ve talan düzenidir.

Faşizm, işsizlik ve sefalet demektir.

Faşizm, bütün halk için hudut tanımayan bir zorbalık ve kanunsuzluk rejimidir.

Faşizm, komando zulmü, jandarma dipçiği ve polis kurşunu demektir.

Faşizm, Amerikan menfaatleri uğruna halkımızın her an cephelerde kırdırılabilmesi demektir.

Faşizm, işçi sınıfının ve bütün halkın en azılı düşmanıdır.

Biz, işte böyle bir rejimi yıkmak istediğimiz için suçlanıyoruz. Asıl suçlular, halkımıza böyle bir rejimi uygulayanlardır! Faşizmi yıkmak için mücadele etmek, halkın en meşru hakkıdır.

Halk İçin
Faşist Çeteler Arasında Tercih Olamaz

Faşist diktatörlüğün zulmü, halkla hakim sınıflar arasındaki çelişmelerin şiddetlenmesine yol açtı. Aynı zamanda, hakim sınıfların arasındaki çelişmeler de keskinleşti.

12 Mart'tan sonra bazı ilerici çevreler, faşist klikler arasındaki çatışmada, Gürler - Batur generaller kliğinin peşine takıldılar. Bunlar, faşist Erim iktidarını destekleyerek, yalnızca AP'ye hücum ettiler. TİİKP esas hedef olarak iktidara hakim olan Amerikancı faşist çeteyi tesbit etti ve «faşist çeteler arasında tercih olamaz» sloganını attı.

Birinci Erim Hükümeti içinde Gürler - Batur kliğini temsil eden «Onbirler», bürokrat burjuvaziyi güçlendiren ve hakim sınıfların diğer kesimlerini gerileten bazı tedbirler hazırladılar ve uygulamaya başladılar. Büyük ticaret burjuvazisi ve ithalata bağlı montajcılar, iç ve dış ticarette bürokrat burjuvazinin kontrolünü arttıran tedbirlere karşı çıktılar. Tarımda kapitalistleşmeyi amaçlayan Toprak Reformu Kanunu tasarısı, toprak ağalarının ve tefecilerle içiçe olan ticaret burjuvazisinin direnişiyle karşılaştı. Maden ve petroller üzerinde bürokrat burjuvazinin kontrolünü sağlamaya yönelen tasarılar, yabancı tekellerle işbirliği halindeki kapitalist burjuvazinin tepkisine sebep oldu.

Büyük bürokrat burjuvaziyle hakim sınıfların diğer kesimleri ve onların faşist klikleri arasındaki mücadele, bu noktalar etrafında yoğunlaştı ve şiddetlendi.

İktidardan düşürülmesine rağmen, AP büyük burjuvazi ve toprak ağaları içinde önemli bir kuvveti temsil etmekteydi. Ayrıca parlamentoda çoğunluğa sahipti. «Onbirler»in getirdiği tedbirler karşısında, Amerikancı faşist klik, AP ile birleşti. Böylece «Onbirler» 1971 yılı sonunda tasfiye edildi ve Gürler-Batur'un generaller kliği geriletildi.

İkinci Erim Hükümeti, Amerikancı faşist çete ile AP'nin ortaklığı olarak kuruldu. Bu hükümet, AP'nin etkinliğinin daha da artacağı bir döneme geçişi ifade ediyordu. Nitekim, İkinci Erim Hükümeti zamanında, AP güçlerini toparlamaya ve yerini sağlamlaştırmaya devam etti. İktidarda bulunduğu sürece adım adım faşizmi hazırlamış olan AP'nin faşist karakteri, 12 Mart'tan sonra ön plana çıktı ve perçinlendi. Büyük burjuvazi ve toprak ağalarının hakim olduğu AP teşkilatı, parlamentoda ve yurt sathında faşizmin dayanağı haline geldi.

12 Mart'tan sonra, CHP içindeki çatışma şiddetlendi. Faşizme ortak olan İnönü ve Satır'ın göbekçi takımı, CHP'yi faşist diktatörlüğün bir aleti haline getirmek istiyorlardı. 12 Mart darbesine ve faşist Sunay - Tağmaç - Erim iktidarına muhalefet eden Ecevit ve çevresi ise, CHP yönetimine reformcu burjuvazinin hakim olması çabası içindeydi. Amerikancı faşist iktidar, yaklaşan CHP Olağanüstü Kongresini İnönü ve çevresinin kazanması için çeşitli baskı ve tertiplere girişti. Buna rağmen faşist iktidarın çabaları boşa çıktı, Mayıs 1972'de yapılan Kongrede Ecevitçiler Parti yönetimini ele geçirdiler. İnönü istifa etti. Bülent Ecevit Genel Başkan oldu. Daha sonra İnönü'nün ve Kemal Satır taraftarlarının istifalarıyla faşist diktatörlüğün CHP içindeki temsilcileri geniş ölçüde tasfiye edildi. Faşist diktatörlük CHP üzerindeki baskılarını arttırdı, parlamentoyu feshetme tehditlerinde bulundu. «Kurucu Meclis» söylentileri üzerine, 21 Kasım 1972'de Bülent Ecevit şunları söylüyordu:

«Bize, 'fazla konuşursanız parlamentoyu feshederiz' diyorlar.»

Nihat Erim, 1972 Nisanında Başbakanlıktan istifa etti. Yeni hükümeti Erim kabinesinde Millî Savunma Bakanı olarak bulunan Amerikancı faşist çetenin en sadık adamlarından Ferit Melen kurdu. Bu hükümet de Amerikancı faşist çete ile AP'nin ortak iktidarını temsil ediyordu.

İkinci Erim ve Melen Hükümetleri, büyük ihracatçılara ve montaj sanayicilerine büyük miktarlarda kredi verdiler. Bankalar, 1972 yılını «altın yıl» olarak ilan ettiler. Büyük tekellerin sömürüsünü ağırlaştıran iktisadî politikanın sonucu, hayat pahalılığı çekilmez hale geldi. İki yılda fiyat artışları yüzde 54'ü bulurken, ücret artışları yüzde 38'de kaldı.

Bir yandan grevler bastırılır ve ertelenirken, bir yandan da patronların lokavtlarının alabildiğine artması, faşizmin işçi düşmanı yüzünü açığa çıkardı. Faşist diktatörlüğün ilk başbakanı Nihat Erim, aşırı fiyat artışlarına işçi ücretlerinin yükselmesinin sebep olduğunu iddia etmişti. Oysa Türkiye'de işçilerin gerçek ücretlerindeki düşüş, 1972 yılında yüzde 6'yı buluyordu. Türkiye, 1972 yılında dünyada, işçi ücretlerinde düşüşün en fazla olduğu ülke idi. Buna rağmen Melen Hükümeti, işçiler üzerindeki sömürüyü ağırlaştırma konusunda dünya birinciliğini dahi yeterli görmüyordu. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Nuri Kodamanoğlu, işçi ücretlerine zam yapılmasına gözü dönmüş bir şekilde şu sözlerle karşı çıkıyordu:

> **«Eski hükümet diretememiş, zam yapmış. Bu haysiyetsizliktir. Biz böyle bir haysiyetsizlik yapmayacağız.»** (Toplum dergisi, 29 Eylül 1972)

Faşist diktatörlük döneminde, ücretli ve maaşlıların millî gelirden aldıkları pay, üç yıl üstüste düşüş kaydetti. Resmi istatistiklere göre, Türkiye'deki işsizlik yüzde 9'dan yüzde 11'in üzerine çıktı. Bu oran dahi Avrupa'nın herhangi bir ülkesindeki işsizlik oranının en az iki mislidir.

Esnaf ve zanaatkarlar arasında tezgahlarını ve işlerini kaybedenler hızla arttı. Küçük ve orta sermayedarlar arasında iflaslar birbirini kovaladı.

«Varlığımız Feda Olsun Bu Uğurda Savaşa
Yemin Ettik Biz Devrimciler Faşizmi Yıkmaya»

Faşist diktatörlük, İkinci Erim ve Melen Hükümetleri döneminde, halka karşı azgın bir terör kampanyasına girişti. Halkımız en karanlık ve en acı günleri bu hükümetler zamanında yaşadı.

Halkımız faşizme boyun eğmedi. Fabrikalarda, köylerde, üniversitelerde, Türkiye'nin cefakar emekçileri ve devrimcileri, faşist terör ve zulme karşı koydu. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, emekçi yığınların mukavemetini örgütlemek ve halkı seferber etmek için kararlılıkla mücadele etti. Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu ve Türkiye Halk Kurtuluş Partisi, faşist diktatörlüğe karşı halkın safında mücadele ettiler ve faşist teröre göğüs gerdiler.

Faşist diktatörlüğün halkın mücadelesine karşı uyguladığı katliam politikası, bu dönemde daha da azgınlaştı. Halkımız faşizme ve emperyalizme karşı mücadelede şehitler verdi. 30 Aralık 1971'de yoldaşımız İsmet Dişbudak İsrail Sefaretine bomba atarken şehit oldu. 1972 yılında, 9 Şubatta İstanbul'da Ulaş Bardakçı, 10 Mart'ta Ankara'da Koray Doğan, 30 Martta Kızıldere katliamında Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Saffet Alp, Ertan Saruhan, Ahmet Atasoy, Nihat Yılmaz, Hüdai Arıkan, Sinan Kâzım Özüdoğru ve Sabahattin Kurt, 4 Mayısta Ankara'da Niyazi Yıldızhan vurularak şehit edildiler. 6 Mayısta Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan asılarak şehit edildiler. Son sözleri «Yaşasın devrimciler, kahrolsun faşizm!» oldu. 28 Haziranda Vedat Gevrek işkence altında şehit edildikten sonra Ankara Emniyet Müdürlüğünün 10. katından aşağı atıldı. 24 Ocak 1973'te Tunceli'de Ali Haydar Yıldız ve 19 Mart 1973'te İstanbul'da Muharrem Çiçek vurularak, 18 Mayısta İbrahim Kaypakkaya Diyarbakırda işkence altında şehit oldular. 1973 yazında Avni Gökoğlu Suriye sınırında pusuya düşürülerek şehit edildi.

1973 baharında yoldaşlarımız Bora Gözen, Cafer Topçu, Kerim Öztürk, Şükrü Öktü, Gürol İlban, Yücel Özbek, Ali Kiraz ve Ahmet Özdemir, halkımızın Arap ve Filistin halkla-

rıyla dayanışması uğruna, Lübnan topraklarında İsrail siyonistleri tarafından şehit edildiler.

Emperyalizme ve faşizme karşı mücadelenin bütün şehitleri, halkımızın faşizme teslim olmayan mücadele ruhunu, hayatlarını feda ederek ispat ettiler.

Hüseyin İnan, Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan'ın idam kararlarının Mecliste onaylanmasını ve Kızıldere katliamını protesto etmek için Ankara ve İstanbul'da boykotlar yapıldı. Ankara'da, SBF ve Gazi Eğitim Enstitüsünde yapılan boykotlardan sonra yüzden fazla öğrenci gözaltına alındı. Bir kısmı tutuklandı ve işkence gördü. İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesinde öğrenciler, İhtilalci Gençlik Birliği'nin çağrısıyla üç gün derslere girmediler. İstanbul Üniversitesinden 25 öğrenci sıkıyönetim tarafından gözaltına alındı ve dövüldüler.

Bütün Türkiye'de halk Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamını önlemek için on binlerce imza topladı. Çemberlitaş Kız Yurdundan topladıkları imzaları Sıkıyönetime götüren kız öğrenciler, orada gözaltına alındılar. Daha sonra Sıkıyönetim Komutanlığı, Kız Yurduna baskın yaparak birçok kız öğrenciyi daha gözaltına aldı.

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamı üzerine İhtilâlci Gençlik Birliği bir bildiri yayınlayarak faşizmi lanetledi ve gençliği mücadeleye çağırdı. İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesinde tekrar boykotlar yapıldı. Polis, İTÜ Mimarlık Fakültesinde gençlere saldırdı. Bazı gençler gözaltına alındı ve dövüldü.

Yine idamları protesto için, Tunceli Lisesi öğrencileri beş gün derslere girmediler. Yirmi öğrenci gözaltına alındı ve dövüldü.

Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İsviçre, Avusturya ve Belçika'da Türkiyeli işçiler ve yurtseverler, Yurtsever Birleşik Cephe'nin önderliğinde çeşitli gösteriler yaparak idam kararlarını protesto ettiler.

Gaziantep Lisesi öğrencileri faşist baskıları protesto için dersleri boykot ettiler. Öğrencilerin üzerine ateş açan polis, lise öğrencisi Alaattin Kapan'ı ayağından yaraladı. Bazı Ortaokul öğrencileri okuldan atıldı. Falakaya yatırıldı.

Maraş'ın Pazarcık ilçesinde faşizme boyun eğmeyen liselilere karakolda işkence yapıldı. Polis bir öğrenciyi ağır yaraladıktan sonra öldüğünü zannederek demiryoluna attı. Mardin'in Kızıltepe ilçesinde lise öğrencileri Diyarbakır'a götürülüp tutuklandı.

Devrimcilerin idamlarını ve Kızıldere katliamını protesto eden **ŞAFAK** gazetesinin dağıtılması üzerine, polis İstanbul Üniversitesine ve yurtlara baskınlar yaptı. Site Yurdunda yüze yakın öğrenci gözaltına alındı, bir kısmı dövüldü.

«Fırtına» Ekenler
Kasırga Biçeceklerdir

1972 yılında faşist diktatörlük yaygın ve sistemli bir şekilde işkence uyguladı. Binlerce devrimci ve ilericiye, işçilere, köylülere, yurtsever gençlere ve demokrat aydınlara MİT ve polis mahzenlerinde işkence yapıldı.

1972 Ocak ayında İstanbul'da yapılan «Fırtına» tatbikatıyla «iç düşman» olarak ilan edilen işçi sınıfımızın mücadelesini bastırma provaları yapıldı. Bugün bu davada sanık olarak yargılanan arkadaşımız emekli teğmen Bülent Boyer, görevli olarak katıldığı «Fırtına» tatbikatını şöyle anlatıyor:

«Halkımızı, özellikle işçi sınıfımızı yıldırmak ve gözdağı vermek için kitle terörü uyguladılar. 'Fırtına' adı verilen tatbikatların tamamen bu amaçla yapıldığı brifingler ve emirlerde belirtilmiştir. Bu tatbikatları yöneten Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün, 'asıl hedefin' mücadelenin 'cephe gerisini teşkil eden' işçi sınıfı olduğunu açıkça söylemişti. Bu 'fırtına' denilen, halkımızın haklı olarak 'fiyasko' olarak adlandırdığı tatbikatlarda 15 - 16 Haziranda olduğu gibi bataryamla görevlendirildim. Birçok evi basmaya zorlandım. Halkımızın yoksulluğunu ve nasıl bir zulüm altında olduğunu daha iyi gördüm. Tatbikatlarda özellikle, faşist diktatörlüğün can düşmanı işçi sınıfımızın yaşadığı semtler hedef alındı. Buralar asker ve komando birlikleri tarafından işgal edilerek terör havası estirildi. Esas olarak basılacak adresler belli olmasına rağmen bütün halkın aramaya tabi tutulması, baskı ve terör yaratmak içindi. Daha önceden tesbit edil-

miş önder işçilerin ve yurtseverlerin evleri didik didik arandı. Yıldırılmak için dövülüp hakarete uğratıldılar. Gözaltına alındılar. Yine de faşistler o kadar korkuyorlardı ki, yaprak kımıldasa ateş ediyorlardı. Bakırköy Bahçelievler'de evinin kapısı önünde sokağa çıkma yasağını ihlal ettiği ve dur ihtarlarına uymadığı gerekçesiyle bir işçinin kurşunlanıp öldürüldüğüne tanık oldum. İşçinin hiçbir olayla ilgisinin olmadığı anlaşılınca, mesele örtbas edildi.

«Faşizmin nasıl kitap düşmanı olduğunu herkes bilir. Aynen Hitler Almanyası'nda olduğu gibi, bu tatbikatlarda on binlerce kitap birliklere toplattırılarak 66. Tümen ve Selimiye'de Birinci Ordu Karargâhına götürülüp yakıldı. Bu kitapları yakma yerlerine taşımak için seferber olmuştuk. Ve böylece 'tehlikeli fikirlere, yıkıcı, bozguncu akımlara' karşı önemli bir yurt savunması görevinin yerine getirildiği söyleniyordu.» (Hakaret Davası Sorgusundan)

Bu tatbikattan sonra da askerî birlikler, İstanbul'da devrimci mücadelenin geliştiği semtlere sık sık baskınlar düzenlemeye devam ettiler. Örnektepe, Alibeyköy, Yıldıztabya ve Kartal'da terör uygulandı. İşçilerin toplu olarak bulunduğu yerler, kahveler, kontrol altına alındı. Buralarda gezen silahlı devriyelerle, sürekli bir tehdit havası yaratıldı.

Fabrikalarda patronlar, tıpkı Nazilerin yaptığı gibi, işçileri gözetim altında tutmak ve bir araya gelmelerini önlemek için, başlarına gözcü diktiler. İş saatleri dışında dahi işçilerin bir araya gelip konuşması yasaklandı. Yeni alınan işçiler hakkında sıkı bir MİT ve polis tahkikatı yürütülmeye başlandı. İşe alınacak işçilerin siyasî fikirlerini öğrenebilmek için anketler düzenlendi.

Faşist diktatörlüğün bütün yurtta yaptığı gibi, fabrikalarda ve işçi semtlerinde bol paralarla beslenen bir muhbirler ve ajanlar şebekesi kuruldu. Fabrikalara sivil polisler ve güvenilir subay emeklileri, «personel şefi», «sivil savunma uzmanı» ve «memur» olarak yerleştirildi.

Faşistler, Çarlık Rusyası'nın gizli polis şefi Zubatov'un kullandığı metotlara dört elle sarıldılar. Bir MİT mensubu «doksan işçiden biri bizim adamımız olacak» diyerek, fa-

şistlerin hedefini açıklamıştı. Fakat onlar, bütün bu tedbirlerin çarları kurtaramadığını unutmaktadırlar.

1972 yılında İstanbul'da Tersane, Demir - Döküm, Rabak, Magirus, Pankurt, Parteks, Arçelik, Tekel, TOE, Çayırova Cam, Tuzla Çimento Boru, Beykoz Deri Kundura, Auer, ECA ve Pertriks fabrikalarından birçok devrimci işçi, MİT işkencehanelerine çekildiler ve Sıkıyönetim mahkemelerinde hapis cezalarına çarptırıldılar. Bu fabrikalarda birçok işçi, faşizme karşı mücadele ettikleri için işten atıldı.

Faşist diktatörlük, işçi sınıfımıza karşı şiddet uygulayarak, kendi yıkılış yolunu da gösterdi. Hakim sınıfların devlet mekanizmasını yıkmadan kurtuluş olamıyacağını kendi tecrübeleriyle kavrayan işçilerin safları genişledi. Birçok işçi, devrimci mücadeleye atıldı.

Faşizmin En Ağır Baskı Döneminde Halkın Mücadelesi Durmadı

İkinci Erim ve Melen hükümetleri döneminde, işçi sınıfı üzerindeki sarı sendika baskısı artarak devam etti.

Adana'da 1972 yazında tekstil iş kolunda çalışan bütün işçiler, sarı sendikaya karşı mücadeleye girdiler. Bunun üzerine Adana Sıkıyönetim Komutanlığı, sendikal faaliyetleri yasakladı. Tekstil Sendikasının Adana şubesi kapatıldı.

İstanbul'da Boğaz Köprüsü inşaatında çalışan işçiler, Devrimci Yapı İşçileri Sendikasından zorla istifa ettirildi. Bazı işçiler karakola çekilip dövüldü.

Yine İstanbul'da Venüs Bant fabrikasında, patron, sendika üyesi olan on işçiyi işten atmak isteyince, işçiler direnişe geçtiler. Özgen Emaye ve Gislaved fabrikalarında, sahte sendika fişleri düzenlenerek toplu sözleşme yetkisi sarı sendikalara verildi. Kâğıthane'deki Kristal ve Cam Sanayii fabrikasında çalışan 130 işçiden 80'i, Berec fabrikasında ise 150 işçi, sendikal faaliyette bulundukları gerekçesiyle işten atıldılar.

Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliğinde çalışan iki bin işçi, Sıkıyönetim yasağına rağmen greve gittiler. Üzerlerine gönderilen jandarmalarla çatışmaya girdiler. Sıkıyöne-

tim, 54 işçiyi tutuklayarak Diyarbakır'a gönderdi. 25 işçi işten atıldı.

İkinci Erim ve Melen hükümetleri döneminde, birçok büyük işletmedeki grevler, «millî güvenliğe aykırı» olduğu gerekçesiyle ertelendi. Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında Makina - Kimya Endüstrisi ve Devlet Demiryolları grevleri, önce otuz, sonra altmış gün ertelendi. Yıl sonunda da, Merkez Bankası, Kayseri Belediyesi, Ereğli ve Garp Linyitleri Kömür İşletmeleri ve Et - Balık Kurumu işçilerinin grevleri, aynı gerekçeyle altmış gün ertelendi.

Birinci Erim hükümetiyle başlayan lokavtlar, 1972 yılında da devam etti. Deri işçilerinin Kazlıçeşme'de bir fabrikada başlattıkları grev üzerine, patronlar 74 fabrikada birden lokavt ilan ettiler. Sıkıyönetim, bu olay üzerine verilen demeçlere yayın yasağı koydu. Tekstil iş kolunda lokavt yapmaya karar veren patronlar, lokavt fonu olarak 25 milyon lira ayırdılar. 1972 yılında, bütün Türkiye'de 25 greve karşılık 2728 işyerinde lokavt yapıldı. **(Cumhuriyet,** 17 Ağustos 1973).

Faşist diktatörlük, yurt dışındaki işçilerimizin mücadelesine de saldırdı. Bir yığın MİT ajanı, özellikle Almanya'ya gönderildi. Konsolosluklara, işçi ataşeliklerine yerleştirildi. Gökhan Evliyaoğlu gibi faşist ajanlar, Türkiyeli işçiler arasında grev kırıcılığı yaptılar ve devrimcileri izlemeye çalıştılar. Faşist iktidarların bol paralarla besledikleri MHP'li komandolar, işçi teşkilatlarının bürolarına saldırtıldı. İşçiler arasında ırkçı ve gerici fikirlerin yayılmasına çalışıldı.

Avrupa ülkelerindeki Türkiyeli işçi ve öğrencilerin anti-faşist teşkilatlarını birleştiren Yurtsever Birleşik Cephe, faşist diktatörlüğe karşı mücadele etti. Mitingler ve yürüyüşler düzenledi, yayınlar çıkarttı. Avrupa'daki işçi ve öğrencilerimize yapılan baskılara karşı koydu. Avrupa halkları, Marksist - Leninist partiler ve çeşitli demokratik kuruluşlar, halkımızın ve Yurtsever Birleşik Cephe'nin faşizme karşı mücadelesine destek oldular.

Ege'de Turanlar köylüleri, ağır baskılar altında mücadeleye devam ettiler. Ağaları ve adamlarını tarlalardan sü-

rüp çıkardılar. Ağaların, gasbettikleri toprakları sulamak için kullandıkları su borularını, tahrip ettiler. Köye gelen valiyi yuhaladılar ve taşa tuttular.

Ege tütün piyasasının açılışında köylüler, ikinci Erim hükümetinin Tekel Bakanını Koçarlı ve Yatağan'da yuhaladılar. Söke köylüleri, ağaların su pompalamakta kullandıkları bir traktörü Menderes nehrine attılar. Yıllardan beri ağaların traktörlerle çektirdiği sular, ağa topraklarının tuzlu suyunu yoksul köylülerin tarlalarına akıtarak toprakları çoraklaştırmaktaydı.

Söke'de Yenlköylüler, ihtilalcileri ihbar eden bir köylüyü dövdüler ve köyden kovdular. Bir gece evi silahlı köylüler tarafından basılan ihbarcı, köyü terketmek zorunda kaldı. Bu muhbir, Savcılar tarafından bu davada tanık gösterildi. Fakat korkudan köyden kaçtığı için bulunamadı.

Sinan Cemgil ve arkadaşlarını bir yıl önce ihbar eden hain Mustafa Mordeniz, 1972 yılı baharında öldürüldü.

General Klikleri,
Faruk Gürler'i Cumhurbaşkanı Seçtiremediler

Cumhurbaşkanlığı seçimleri, bütün hakim sınıf klikleri için, iktidar mücadelesinde önemli bir çatışma noktası oldu.

12 Mart'ta iktidara birlikte gelen ve esas olarak orduya dayanan Amerikancı faşist çete ile büyük bürokrat burjuvazi, yine birlikte hareket ettiler. Genelkurmay Başkanı Gürler, iki kliğin ortak adayı olarak ortaya çıktı. Bunlar, parlamentoyu geri plana iterek ordunun üst kademesinin iktidardaki hakimiyetinin devam etmesini istiyorlardı.

AP faşist kliği ve reformcu CHP, parlamentonun geri plana itilmesi teşebbüslerine karşı çıktılar. Parlamentonun muhafazası ve seçimlere zamanında gidilmesi noktasında anlaştılar.

Cumhurbaşkanlığı seçimi günlerinde, bütün yurtta bir terör havası estirildi. Sıkıyönetim komutanları, Gürler'in adaylığına karşı olan bütün haberlere yayın yasağı koydu-

lar. Radyo ve gazeteler, Gürler Cumhurbaşkanı olmuş gibi yayın yapmaya başladılar. Demirel iktidarının son zamanlarından beri gerçek iktidar organı haline gelmiş olan ve kendine «Yüksek Komuta Konseyi» adını veren, generallerin gayrimeşru kuruluşu, bir bildiriyle Gürler'in kendi adayı olduğunu ilan etti. Faşist diktatörlüğün baş destekçisi olan montajcıların temsilcisi İstanbul Sanayi Odası Başkanı Ertuğrul Soysal ile İşverenler Sendikası Başkanı Halil Kaya, birer bildiriyle «Yüksek Komuta Konseyi»nin kararını desteklediklerini açıkladılar.

Bütün bunlara rağmen, Gürler Cumhurbaşkanı seçilemedi. CHP'nin ısrarlı tutumu bunda tayin edici rol oynadı. Generaller ile AP ve CHP, Korutürk'ün Cumhurbaşkanlığında uzlaştılar. Bu uzlaşma, aynı zamanda parlamentonun muhafazası ve milletvekili seçimlerinin zamanında yapılması noktasında bir anlaşmayı da ifade ediyordu.

Gürler'in seçimi kaybetmesiyle, büyük bürokrat burjuvazinin iktidar için yaptığı son hamle de başarısızlığa uğradı. Seçimden kısa süre sonra, Gürler taraftarı 35 general, ordudaki kilit mevkilerden uzaklaştırıldı.

Cumhurbaşkanlığı seçiminden hemen sonra, AP faşist kliği ile Amerikancı faşist çete, yeniden ittifak yaptılar. AP ve Amerikancı faşist çetenin parlamentodaki temsilcisi olan CGP, Naim Talu başkanlığında bir hükümet kurdu. Amerikancı faşist çete, önemli gerilemeler göstermesine rağmen, orduya hakim olması sebebiyle iktidardaki ağırlığını devam ettiriyordu. Bu yüzden, milletvekili sayısı AP'nin dörtte birine yakın olan CGP, hükümette AP'ye yakın sayıda bakanlık aldı.

Büyük ticaret burjuvazisinin ve bankaların menfaatlerini temsil eden Naim Talu'nun Başbakan olduğu hükümetin kurulmasıyla, 12 Mart'tan beri AP ilk defa olarak iktidarda ağırlığı ele geçirdi. Bu hükümet, büyük sanayi tekellerinin talep ettiği, Erim ve Melen hükümetleri zamanında hazırlanmış olan Sermaye Piyasası ve Teşvik Tedbirleri kanunlarını hasıraltı etti. Böylece büyük ticaret burjuvazisi ve bankaların menfaatleri, iktisadî politikaya hakim oldu.

Tecrit Olan Faşist Diktatörlük,
Seçimleri Yaparak Meşruiyet Kazanmayı Planladı

Naim Talu hükümetinin esas görevi, faşizmi parlamenter bir kisve altında sürdürmek için AP'yi iktidara getirecek bir seçim yapmaktı.

Faşist diktatörlük, kendisine bir kitle temeli yaratamamış, aksine, azgın sömürü ve zulmüyle halkın nefretini toplamış ve tecrit olmuştu. Faşist generaller, hakim sınıfların diğer siyasî hareketlerini tasfiye edememiş, parlamentoyu kaldıramamış ve iktidara tek başına oturamamıştı. Dünya kamuoyu, özellikle Avrupa ülkeleri, **Amerikancı** faşist diktatörlüğe karşı çıkıyorlardı.

Bu durumda, Cumhurbaşkanlığı seçimiyle gerileyen Amerikancı faşist generaller çetesi, seçimlere razı olmak zorunda kaldı. Onlar, ordu ve bürokrasiye hakim olarak, parlamenter bir görünüm altında iktidarlarını sürdürmeyi planladılar ve ellerindeki silahlarla son sözü söyleme hakkını koruyacaklarını düşündüler. Türkiye'de ve dünyada tecrit olan faşist diktatörlük, seçimleri bir meşruiyet kazanma vasıtası olarak görüyordu.

12 Mart'tan sonra faşist rejimin parlamenter şartlarda devamı için gerekenler yapılmış, buna uygun çerçeve hazırlanmıştı. Anayasa ve çeşitli kanunlar, faşist diktatörlüğün ihtiyacına cevap verecek hale getirilmiş, halkın iktisadî ve siyasî mücadelesini bastıracak tedbirler alınmıştı. Polis, jandarma, ordu, MİT ve bürokrasi, baskı ve terörün yürütecek şekilde teşkilatlandırılmış ve cihazlandırılmıştı.

Bütün faşist tedbirleri destekleyen AP'nin diğer gerici partilerle birlikte seçimlerde çoğunluğu alması, faşizmin parlamentoya hakimiyetini devam ettirmesini de sağlayacaktı. AP'nin faşist yönetici kliği, bu ihtiyacı karşılamaya hazırdı.

Halkın baskı altında tutulduğu bir ortamda ve süngülerin gölgesinde seçim yapılması, AP'nin menfaatineydi. Hem faşizm, hem de faşizme sözümona meşruiyet kazandıracak bir seçim! AP için en iyi durum buydu. Çünkü AP iktidarının kaynağı, ancak süngülerin gölgesinde bir seçim ve gerici parlamento olabilirdi.

Baskı ve Terörün Devam Etmesine Rağmen Halkın Mücadelesi Canlanmaya Başladı

Faşist diktatörlüğün halkın mücadelesi sonucunda tecrit olması sebebiyle, Cumhurbaşkanı seçimlerinden sonra faşist saldırının hızı kesildi. Bu tarihe kadar geri çekilen halk kitlelerinin mücadelesi, canlanmaya başladı. Buna rağmen, Talu hükümeti zamanında halka yapılan baskılar ve terör devam ettirildi. Sırtını Sıkıyönetime dayayan patronlar, sendika hürriyeti isteyen işçileri işlerinden attılar. İstanbul Gislaved fabrikasında, sarı Kauçuk-İş'ten ayrılmak isteyen birçok işçi işten çıkarıldı. Adana'da Bossa, Güney Sanayi, Paktaş, Sasa ve Özbucak fabrikalarında, işçilere patron uşağı Teksif sendikasına girmeleri için baskılar yapıldı. İşçilerin bir kısmı işten çıkarıldılar. Bazı işçiler, Teksif'in fedaileri ve polis tarafından dövüldü. Türkay fabrikasında da, sendikal faaliyet gösterdikleri için 128 işçi işten çıkarıldı.

Patronlar, grevlere karşı lokavt ilan ettiler. Temmuz 1973'te Bursa'da Tofaş fabrikasındaki grev üzerine, Tofaş OYAK-Renault, Mako, Karsan, SKT, Coşkunöz, Burçelik ve Çentaş'ta lokavt ilan edilerek sekiz bin işçi işten atılmak istendi. İşçiler patronları ve lokavtı destekleyen hükümeti protesto etmek için Bursa'da büyük bir miting yaptılar.

Marşal ve İzmit Çelik Sanayii fabrikalarındaki grevlere de patronlar lokavtla karşılık verdiler. Mustafakemalpaşa'da Boraks İşletmesinde dört arkadaşlarının işten çıkarılması üzerine, 650 işçi işbaşı yapmadı. Mortaş Boksit İşletmesinde, greve katıldıkları için, 124 işçi işten atıldı. Dörtyol Boru Hattındaki grev, Haziranda Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yasaklandı.

Ereğli Demir-Çelik fabrikasında altı bin işçinin grevini hükümet, «millî güvenliğe aykırı» olduğu gerekçesiyle iki defa erteledi. Erteleme süresi sonunda, 6 Ağustos 1973'te grev başladı. Bunun üzerine patron, lokavt ilan etti. İşçiler grevi aylarca sürdürdüler.

Ağustos'ta TPAO'ya bağlı on bir iş yerindeki grev, Talu hükümeti tarafından «millî güvenliğe aykırı» olduğu gerekçesiyle altmış gün ertelendi.

İstanbul Tisa Civata fabrikasında da patron, greve karşı lokavt ilan etti. İşçiler en sonunda açlık grevine başladılar. Aynı dönemde işçiler Temel Enerji A.Ş.'de, Köyişleri Bakanlığı Toprak-Su işyerlerinde, Ziraat Bankası, Baylan, Bilgi ve Güven matbaalarında, Karabükteki taşocaklarında, Aslan Tuğla'da, Çapamarka Gıda Sanayiinde, Abbott, Roche ve Pfizer ilaç, Kroman Çelik, Sivas Çimento, Yarımca ve İskenderun Gübre, Baştan Ampul, İzmir'de Şenkaya Çelik ve Orcaner Döküm, Elazığ Kiremit fabrikalarında, Samsun Mezbahasında grev yaptılar.

Aydında bin dokuma işçisi, işten atılan arkadaşlarının yeniden işe alınmalarını sağlamak ve işten çıkarmaları durdurmak için oturma grevi yaptılar, yemekleri boykot ettiler.

Tarsus'ta bin tekstil işçisi, bir miting düzenleyerek patron baskılarını protesto ettiler ve ücretlerinin arttırılmasını istediler.

Sinop'ta Amerikan Radar Üssünde çalışan işçiler, Amerikalı patronun yirmi arkadaşlarını işten atması üzerine protesto yürüyüşü yaptılar.

İzmir'de Karamürsel Mağazalarında grev yapan işçilerin üzerine, şirketin Yönetim Kurulu Başkanı, eski Sıkıyönetim Komutanı Cemal Süer'in kiraladığı grev kırıcılar saldırdı. İşçiler, saldırganlarla dövüştüler.

İstanbul'da Hava-İş sendikasının dört yöneticisine polis işkence yapıldı. Yine Ankara'da on sendikacıya MİT'te işkence edildi.

Antalya'da halk, bir vatandaşın polis tarafından öldürülmesi üzerine karakolu bastı.

Ankara'da Dikmen ve Havuzlubağ'da, İzmir'de yoksul halk, gecekondularını yıkan polisle çatıştı. Havuzlubağ'ın gecekondu halkı, Çankaya Köşküne yürüyerek «Kahrolsun faşizm, bağımsız Türkiye!» diye bağırdı.

Köylüler, ağa zulmüne ve açlığa karşı mücadele ettiler. Kadirli'de üç köy halkı, üç bin dönüm toprağı işgal etti. Jandarma, köylüleri bu topraklardan çıkarttı, yaptıkları barakaları yıktı. Balıkesir'de Karamanlar köylüleri su meselesi yüzünden jandarmayla çatıştılar. Köylüler, kendilerine saldıran jandarmaya taş ve sopayla karşı koydular. İki

köylünün tutuklanması üzerine traktörlerle şehire indiler. Merkez jandarma Karakolu ve Vilayet önünde gösteri yaptılar. Yine su yüzünden Yozgat Yassıağıl köyü halkı jandarmayla çatıştı. Jandarma aracı tahrip edildi. Hassa'da jandarmalar Çoban Ali adlı bir köylüyü döverek öldürdüler. Bunun üzerine halk, jandarmalara hücum etti. Bafa Gölü'nde balık avlayan Mehmet Şen, ağanın göl bekçisi tarafından vurularak öldürüldü.

Adana'da toplanan Üreticiler Kurultayına 12 bin köylü katıldı. Toplantıda, Erdemli'den bir köylü şunları söyledi:

«Toprak ve ekmek istiyorsak, en az toprak ağaları kadar teşkilatlı olmalıyız.»

Bir başka köylü de şöyle konuştu:

«Biz, 25 milyon köylü üretici, emeğimizin karşılığını alamazken, bizim sırtımızdan milyonlar vurulur. Elbet bunun hesabını soracağız.» (Cumhuriyet, 30 Nisan 1973)

1973 yaz aylarında, doğuda kuraklık ve kıtlık baş gösterdi. Hayvanlar susuzluktan kırıldılar. Mardin Kızıltepe'de 35 köy açlık yüzünden, Viranşehir'de on bir köy susuzluktan başka yerlere göç etti. Urfa ve Mardin'de bir teneke su, bir teneke buğday karşılığında satılmaya başlandı. Köylüler hayvanlarını yok pahasına tefecilere kaptırdılar.

Batman'da halk, Cumhurbaşkanı Korutürk'ü, «Ekmek istiyoruz, ekmek!» diye bağırarak karşıladı. Amasya'da köylüler, «Açız!» diye bağırarak Vilayete yürüdü.

Yurdumuzun birçok bölgesinde halkın açlıktan kırıldığı bugünlerde, AP'nin eski Dışişleri Bakanı Senatör İhsan Sabri Çağlayangil'in verdiği ziyafeti **Günaydın** gazetesi şöyle anlatıyordu:

«İri iri istakozların, deniz suyunda pişmiş pavuryaların, ekose eteklikli levrek balıklarının süslediği mezelerle dolu olan masa, önce hayranlıkla seyredildi. Sonra da iştah ile boşaltıldı. ... Misafirler ... Rus votkasından Amerikan viskisine kadar her çeşit içkinin bulunduğu büfede ağırlandılar. ... Davetliler arasında, tanınmış iş adamı Vehbi Koç da vardı. ... Şahane ziyafetin yemek listesi: Ekose eteklikli levrek balığı, Amerikan usulü istakoz

(Kardinal salçalı), Kanada usulü deniz suyunda pişmiş pavurya, kaftanlı İskenderun karidesi, sirtaki usulü pilaki, Helsinki salçalı Rus salatası, biber - patlıcan dolma, Çerkes tavuğu, koç yumurtası, yeniçeri usulü kuzu çevirmesi, Assado (Arjantin usulü dana pirzola, ateşte), Bremen balıkçıları usulü Yalova balıkları tavası, Marsilya usulü salçalı istakoz, RCD usulü amberbu pilavı, Türkmen böreği, Şam işi kazandibi, Bağdat işi dondurma, meyva salatası, meyvalar, fırın sütlaç...» (Günaydın, 22 Ağustos 1973)

İşte bu sofralar, «ekmek isteriz, açız» diye bağıran yoksul halkımızın alınteri üzerine kuruluyor. Bu sofralarda beylerin, paşaların yedikleri, yoksul halkın nafakası ve emekçilerin alınteridir. Onlar, bu saltanatlarını süngü ve dipçikle, zulüm ve zindanla sürdürüyorlar. Bugün burada görülen bu dava da, büyük parababalarının, ağaların ve paşaların sefahat ve debdebesinin devam etmesi için Sıkıyönetimin açtığı davalardan biridir.

Doğuda, Kürt köylülerine zulüm ve işkenceye devam edildi. Nusaybin'in Çilesiz köyünde 29 Aralık 1973'te jandarmalar, iki köylüyü öldürüp on dört köylüyü yaraladılar. Nusaybin'e bağlı Yazıyurdu, Bakacık, Yerköy ve Tezharap köylerinde bütün köylülere işkence yapıldı. Kadınlara ahlaksızca saldırıldı. Köylülerin malları yağmalandı, evleri yıkıldı. Yine Nusaybin'in Girmeli bucağının Kasırbelek, Tezhisop ve Mezri köylerine arama bahanesiyle baskın yapan Üsteğmen Ünal Demir komutasındaki seyyar jandarma, yaylım ateşi açtı. İki köylüyü öldürdü, yedi köylüyü yaraladı. 26 Aralıkta Suruç'un Aligör köyünde, Yusuf Kilink komutasındaki bir askerî birlik, köylülere ateş açtı ve Osman oğlu Sait Yanar adındaki köylüyü öldürdü. Silopi ilçesine bağlı köylerde, köylülerin evleri jandarmalar tarafından yıkıldı. Tunceli Nazmiye'de bir aramada, kapıyı geç açtığı için bir köylü vuruldu. Kızı ise gözlerine vurularak kör edildi. Karısı gece karlı dağlara kaçtı, elleri ve ayakları dondu. Tunceli'ndeki cinayet ve zulümlerde, Merkez İlçe Jandarma Komutanı Fehmi Altınbilek, baş rolü oynadı. Aynı günlerde Mohundu bucağına ve Karakoçan'a baskınlar yapıldı.

Zorba jandarmanın baskısına Cizre halkı baş kaldırdı. İki bin kişi, Kaymakamlık, Jandarma Alayı ve Jandarma Karakolu önünde gösteriler yaptı. Halka ateş açıldı. Esnaf, baskı ve aramalar devam eder ve gasbedilen malları iade edilmezse, dükkanlarını açmayacaklarını bildirdi. Zulüm karşısında Mardin Valisi bile, «Jandarmanın tahakküm kurmaya» çalıştığını söylemek zorunda kaldı. Mardin CHP Milletvekili Nurettin Yılmaz, Millet Meclisine verdiği önergede şöyle diyordu:

> **«Sınır boyundaki 16 köy, hükümet tarafından boşaltılmış ve geride rastgele açık araziye bırakılmışlardır. Kendilerine ne çadır, ne de öteki barınma imkanları verilmemiştir. Gece yağan yağmur, köylülerimize tam bir harp hali havası vermiştir.»** (Cumhuriyet, 24 Ocak 1974)

Basın toplantısı yapan CHP Urfa Milletvekili Celâl Paydaş, bölgedeki durumu şöyle anlatıyordu:

> **«Güneydoğu bölgesinde gece hiçbir köyde ışık yanamaz hale gelmiştir. Tek kişi gece saat yediden sonra dışarı çıkamaz, kendi tarlasına dahi gidemez olmuştur. Seyyar jandarmanın büyük ölçüdeki baskısıyla, her geçen gün artık milletin tahammül edemiyeceği bir hale gelmiştir. Yersiz aramalar, yersiz tehditler, yersiz baskınlar neticesinde, halkımız bir perişanlık içine düşmüştür.»** (Yeni Halkçı, 16 Ocak 1974)

Yine Talu hükümeti döneminde, MİT ve poliste halka ve devrimcilere işkenceler yapıldı. Hükümet, terör ve baskı rejimini devam ettirmek için, birbiri ardına faşist kanunlar çıkardı.

Anayasada yeni değişiklikler yapıldı. Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu çıkarıldı. Cemiyetler ve Gösteri Yürüyüşleri kanunlarında değişiklikler yapıldı. Bu suretle, halkın mücadelesine ve teşkilatlanmasına yeni kısıtlamalar ve ağır hapis tehditleri getirildi. Danıştayın yetkileri kısıtlandı. Üniversiteleri faşist baskı altına alan yeni bir Üniversiteler Kanunu çıkarıldı.

Bu kanunlara halk, üniversite öğrencileri, profesörler, hakimler tepki gösterdiler. Bu terör ortamında sürdürülen seçim kampanyası, faşist diktatörlüğe karşı protesto gösterileri halini aldı. Ankara'da, İstanbul'da, İzmir'de, Adana'-

da, Diyarbakır'da, Gaziantep'te, Tarsus'ta, Maraşta ve daha birçok yerde, onbinler halinde meydanları dolduran halk yığınları, «Kahrolsun faşistler!», «Bağımsız Türkiye!» diye haykırdılar. Faşist diktatörlüğün sorumluları, toplantılarını bir çok yerde güçlükle bitirebildiler. Halk, birçok yerde Feyzioğlunu yuhaladı ve konuşturmadı. AP adayları, işçi semtlerinde konuşamadılar. İstanbul'da AP'den senatör adayı olan Vali Vefa Poyraz'ı, propaganda yapmaya gittiği Maltepe Gülsuyu'nda işçiler kovdular. Seçim kampanyasından yararlanan halk kitleleri, her fırsatta faşist diktatörlüğe karşı nefretini gösterdi.

Emekçi Sınıfların Partilerinin Yasak Olduğu Seçimde, Halkın Faşizme Tepkisini CHP Kullandı

Seçimlere sadece burjuvazinin ve toprak ağalarının partileri katıldılar. Her zaman olduğu gibi, proletaryanın ve diğer emekçi sınıfların siyasî partilerinin seçime katılmaları yasaktı. Diğer taraftan, 12 Mart'tan beri uygulanan terör, proletaryanın ve halkın teşkilâtlanmasına ağır darbeler vurmuştu. Gene faşist terör, reformcu ve barışçı fikirlerin yayılması için elverişli bir ortam yaratmıştı. Faşist klikler ve Partiler arasındaki çatışma sonucu, legal olarak varlığını koruyabilen sosyal demokrat CHP muhalefeti, halkın faşizme karşı olan tepkisini kendi reformcu yolunun peşine taktı. Bu sayede CHP, seçimlerde en çok oyu aldı.

Faşist diktatörlüğün parlamentodaki dayanakları olan AP ve CGP, ağır darbe yediler. Seçmenlerin yüzde 34 gibi önemli bir kısmı, seçimlere katılmadı ve seçim yoluyla bir kurtuluş beklemediğini gösterdi.

Halkın faşist diktatörlüğe ve onun temsilcileri olarak seçime katılan AP ve diğer gerici partilere karşı gösterdiği tepki, faşizmin daha da zayıflamasına ve gerilemesine yol açtı.

Faşist çete, seçimlerden sonra AP-CHP koalisyonu kurulmasını sağlamaya çalıştı. Böylece, CHP'yi sımsıkı avuçlarının içine almayı düşündüler. Fakat halk AP'den o kadar nefret ediyordu ki, CHP bu partiyle koalisyona gitmedi.

Seçimlerden önce iktidarlarını AP vasıtasıyla sürdürmeye hazırlanan faşistler, bu mümkün olmayınca iktidarı seçimlerde en çok oyu alan CHP ile paylaşmaya razı oldular ve CHP-MSP hükümetinin kurulmasını kabul ettiler.

Tüfeklere Kumanda Eden,
İktidara da Kumanda Eder

CHP, 12 Mart'tan sonra faşist diktatörlükle esas itibariyle uzlaşmıştı. Komünistlere, yurtseverlere ve halka yapılan zulüm karşısında sustu. Anayasa'daki demokratik hükümlerin değiştirilmesine ve Güvenlik Mahkemelerinin kurulmasına razı oldu. Daha çok parlamentonun muhafazası noktasında direndi. CHP, seçimlerde hakim sınıflara her fırsattan yararlanarak teminat verdi. CHP yönetıcileri, özel teşebbüsü destekleyeceklerini ve halkın mücadelesini en iyi kendilerinin bastırabileceklerini anlattılar.

Ecevit, seçimlerden sonra generallere, düzeni koruyacakları konusunda teminat verdi. 11 Kasım 1973 günü **Lö Mond** (Le Monde) muhabirine şöyle diyordu:

> **«Tabiatıyla orduya, tutumumuzun ülkenin istikrarı ve güvenliğini tehlikeye sokmayacağı konusunda itimat telkin etmemiz, garanti vermemiz gerekir.»**

Ecevit'in burada kastettiği, ordunun üst kademesindeki bazı generallerdi.

CHP, Avrupa ile işbirliğine yönelen büyük burjuvazinin ve kapitalist çiftçilerin yönetime hakim olduğu bir partidir. Ayrıca orta sanayiciler ve zengin köylüler de CHP içinde belli bir güce sahiptirler. CHP, bütün bu sınıfların reformcu politikasını savunmakta ve büyük burjuvaziyle toprak ağalarının en Amerikancı, en gerici ve faşist diktatörlükten yana kesimleriyle çatışmaktadır.

CHP'nin reform programı, her şeyden önce, Avrupa işbirlikçisi sanayicilerin ve tarım burjuvazisinin gelişme ihtiyaçlarına cevap vermektedir. CHP gene reform vaatleriyle, geniş halk yığınlarının desteğini almaya çalışmaktadır. Diğer taraftan CHP, halkın mücadelesini «sosyal barış» politikasıyla bastırma noktasında hakim sınıfların bütün kesimlerini birleştirme çabası içindedir.

MSP, AP'nin tekelleşme politikasından zarar gören Anadolu tüccarlarıyla bir kısım toprak ağaları ve tefecilerin partisidir. Ayrıca, hiçbir üretici faaliyette bulunmaksızın, halkın sırtından yaşayan geniş din adamı zümresi ve şeyhler de bu partiyi destekliyorlar. Dinî ideoloji etrafında örgütlenmiş olması, MSP'yi gericiliğin aleti haline getirmektedir. Anadolu tüccarlarının CHP'nin reformcu politikasıyla uyuşmalarına karşılık, parti içindeki toprak ağaları ve tefeciler, bu politikaya karşı çıkmaktadırlar.

CHP-MSP hükümeti vasıtasıyla, hakim sınıflar bir taraftan sömürülerini devam ettirmeyi, diğer taraftan da halkın gelişen mücadelesini reform vaatleri ve «sosyal barış» politikasıyla önlemeyi planlıyorlar.

Dimitrov, sosyal demokrat partilerin burjuva partileriyle kurduğu koalisyon hükümetlerinin **«her zaman,** belirli anlarda **burjuvaziyi** tehdit eden halk hareketlerinden, burjuvaziyi **koruyup kurtaran** geçici hükümetler» olduğunu belirtmekte ve şöyle devam etmektedir:

> **«Burjuvazi, ... kendisini sıkıntılı bir noktada bulduğu, sömürü ve baskı politikasına ve sınıf hakimiyetine yöneltilen halk hareketlerini saptırmak veya yok etmek gereğini duyduğu zaman, bu taktiklere baş vurmaktadır.**
>
> **«Gene burjuvazi, güçlükleri ve tehlikeleri yendikten ve ayaklarını sağlamca yere bastıktan hemen sonra, sosyal demokrat partiyle işbirliğini reddeder ve amaçlarını elde ettikten sonra da onu sessizce kapı dışarı eder.»** (Birleşik Cephe veya İşbirliği, 29 Ağustos 1923).

Bugün Türkiye'de, faşistlerin sözcüsü Metin Toker, demokratik haklar için mücadeleye girişecek halka «balyoz» indireceklerini yazıyor ve faşizmin CHP'den bunu beklediğini şu sözlerle ortaya koyuyor:

> **«Eğer Başbakan Ecevit'in gönlü devleti korumak için bile bunu yapmaya elvermezse, bunu yapacak Başbakan, parlamento tarafından bulunup görevlendirilecektir.»** (Milliyet, 26 Mayıs 1974)

İktidarın temel unsuru, silahlı güçtür. Tüfeklere kumanda eden, siyasete de kumanda eder. Bugün Türkiye'de görünen iktidarlar, tüfeklere kumanda edemiyor. Bu yüz-

den, hükümet edenler onlar değildir. «Etkili çevreler» adıyla anılan faşist generaller, parlamento ve hükümet üzerindeki baskılarını perde arkasından sürdürüyorlar. Silahlı kuvvete ve bürokrasiye olan hakimiyetleriyle, hükümeti kontrol ediyorlar. Türkiye'nin en hayati meselelerinde son sözü söylemek iktidarı, hâlâ bazı faşist generallerin elindedir.

Halkın Kurtuluşu
Reform Değil, Devrim Meseleşidir

CHP-MSP hükümeti, bir taraftan halkın faşizme ve emperyalizme karşı mücadelesini engellerken, bir taraftan da burjuvazi ve toprak ağalarının sömürüsünü devam ettirecek tedbirler alıyor.

Hükümetin ilk icraatı, gaz, bez, şeker gibi, emekçi halkın en acil ihtiyaç maddelerine ağır zamlar getirmek oldu.

«Kalkınma köyden başlayacak» diyen hükümet, köylülerin toprak ve hürriyet talebini, «köylümüz mülkiyete saygılıdır» diyerek önlemeye çalışıyor. Toprak reformunun lafı bile bırakıldı. Toprak ağaları, tahakküm ve sömürülerini yine devam ettiriyorlar.

Köylülerin kooperatifler vasıtasıyla sömürüden kurtarılacağı iddiası ise, geniş köylü yığınlarının bu kooperatiflerin başına geçecek köy burjuvazisi tarafından sömürülmesinden başka bir sey değildir.

Buğdaya verilen yüksek fiyatlar, Türkiye'de buğdayın yüzde 60'ını üreten toprak ağalarının ve zengin köylülerin işine yaradı. Buğday üreticilerinin yarıya yakını, yoksul köylülerdir. Bunlar, ürünlerini pazara çıkaramadıkları gibi, pazardan buğday satın almaktadırlar.

Yine «halk sektörü», işçilerin ve halkın küçük tasarruflarının, sonuç olarak, tekelci burjuvazinin kontrolüne girmesinden başka bir işe yaramayacaktır.

Reformcu CHP-MSP hükümeti, emperyalizme bağlılığını açıkça ilan ediyor. NATO, CENTO gibi saldırgan emperyalist paktların, bağımsızlığımız ve özgürlüğümüzün teminatı olduğunu söyleyerek, Amerikan emperyalizmine bağım-

lılığın devam edeceğini açıklıyor. Halkımızın iliğini sömüren emperyalist sermayeye imkan tanıyacağını bildiriyor. Ecevit, özellikle Avrupa sermayesine çağırıda bulunuyor.

Hükümet, Ortak Pazar ile ilişkilerin arttırılacağını belirterek, yurdumuzu Avrupalı emperyalistlerin açık pazarı haline getirmeyi görevlerinden biri olarak ifade ediyor.

Hükümet programı, madenlerimiz ve petrolümüzü emperyalist tekellerin yağmasından kurtaracak tedbirler getirmiyor. Bu yüzdendir ki, BP ve Mobil, en çok ihtiyaç olduğu bir anda, Ataş Rafinerisinin faaliyetini durdurabiliyorlar ve ekonomimizi her an enerji buhranıyla tehdit ediyorlar.

Bütün bunlar bir daha gösteriyor ki, bağımsızlığı kazanmak, reform değil devrim meselesidir. Bunu, bütün dünya halklarının ve halkımızın mücadelesi defalarca ispatlamıştır.

Geçmişteki Zulme Sünger Çekmek,
Bugün Zulmü Davet Etmektir

Ecevit hükümeti, halkın demokrasi isteğini «sosyal barış» politikasıyla ve geçmişe sünger çekerek gerçekleştireceğini söylüyor. Hükümetin sünger çekeceği geçmiş, zulüm ve işkenceyle dolu yıllardır. Ecevit, zorla bastırılan grevlere, kitle halinde işten atılmalara, köylülere yapılan jandarma ve komando zulmüne, Kürt halkına yapılan ırkçı baskılara, bütün halka uygulanan ağır sömürüye, gençlik kitlelerine yapılan baskılara sünger çekilmesini istiyor. Binlerce işçi, köylü ve aydının hapislere doldurulmasına, Komünistlere ve yurtseverlere yapılan işkencelere ve katliamlara sünger çekilmesini istiyor.

Halkımız ise, yıllardan beri görmekte olduğu terör ve zulmü unutmuyor ve hepsinin hesabının bir bir sorulmasını istiyor. Zulmün hesabı sorulmadan, devlet bürokrasisi içinde yuvalanmış olan faşistlerin kökü kazınmadan, faşist kanunlar ve tedbirler kökten tasfiye edilmeden, faşist teşkilatlar kapatılmadan, demokrasi yolunda ilerlemek mümkün değildir.

«Sosyal Barış» Politikası,
Faşizme Teslimiyet Politikasıdır

Ecevit hükümeti, bir taraftan geçmişe sünger çekmek isterken, bir taraftan da emekçi halkımızın kendini ezen ve sömürenlerle barış içinde yaşamasını istiyor. Ecevit, barış çağrılarında bulunuyor ama, toprak ağaları ve burjuvazi, sömürü ve zulümden bir an bile geri durmuyor.

Hükümet barış vaat ediyor ama, Almanya'da işçilerin haklarını savunan devrimci kardeşimiz Neşet Danış, dövülerek şehit edildi. Yüniteks tekstil işçilerinden 124'ü işlerinden atıldı. Kocaeli Petkim inşaatında çalışan işçiler, grev yaptıkları için gözaltına alındı. Ankara Bahçelievler Petrol Ofis'te grev yapan işçilerin üstüne patronlar otobüs sürdüler. Yirmi sekiz Otosan işçisi, sarı sendikaya karşı çıktıkları için işten atıldı. Mitaş işçileri greve gidince, fabrikanın içi ve dışı polisle doldurulduv ve her gün birkaç işçi nezarete çekilmeye başlandı. Tepe Mobilya fabrikasında 450 işçinin aylarca süren grevine jandarma saldırdı. İşçiler dövüldü. Deniz işçilerinin grevi, «millî güvenliğe aykırı olduğu» gerekçesiyle iki defa ertelendi. PTT işçilerinin grevi, memur oldukları ileri sürülerek, engellendi. Altınova Devlet Üretme Çiftliğinin işçileri, grevden vazgeçmedikleri için Kadınham'nda jandarma tarafından dipçiklendi. Maraş'ta günlerdir aç, susuz grev yapan tarım işçilerinin sendikası Çapa-İş'in Narlı şubesi, jandarma tarafından basıldı Yöneticileri ve bazı üyeleri tutuklandı. İskenderun Demir-Çelik'in inşaatında, sendika hürriyeti ve iş güvenliği isteyerek iş başı yapmayan on bin işçi, ordu birliklerinin barikatlarıyla karşılaştılar. Patronun adamları, işçilerin üzerine kamyon sürerek üç işçiyi yaraladı. Birçok yerde, yoksul halkın gecekonduları yıkıldı.

Hükümet barış vaat ediyor ama, işçilerin her türlü mücadelesine karşı, yeni ve sürekli bir baskı aracı olarak, iş yerlerinde «özel koruma teşkilatları» kurmaya hazırlanıyor. Hükümetin Meclise getirdiği kanun tasarısına göre, patronların emrindeki bu «koruma teşkilatları»na, silah kullanma ve gözaltına alma yetkileri veriliyor. Tasarının, her işçi hareketini «anarşik olay» yaftası altında bastırma

ve patron menfaatlerini koruma amaçları, gerekçede açıkça belirtiliyor. Ayrıca, Toplum Polisi, milyonlarca lira dökülerek kitle hareketlerine karşı yeni silahlar ve zırhlı araçlarla güçlendiriliyor.

Hükümet barış vaat ediyor ama, Bismil'de, Yerköy'de, Maraş'ta, Erdemli'de toprak ve hürriyet isteyerek ağa topraklarını işgal eden yoksul ve topraksız köylüler üzerine jandarma saldırtıldı. Köylülere kurşun sıkıldı. Onlarca köylü hapise atıldı. Lâdik'te toprakları su altında bırakılan on bir köyün halkına, 500 kişilik komando birliği saldırtıldı. Çay üreticilerinin mücadelesine karşı Rize'ye komanda birlikleri sevk edildi. Kozluk'ta, ağanın silahlı adamları iki köylüyü öldürdü.

Hükümet barış vaat ediyor ama, Kürt halkı üzerindeki baskı ve zulüm devam ediyor. Komando birlikleri, Şirnak bölgesinde terör estiriyorlar. Barzani askerlerinin gizlendiğini ileri sürerek, köylere baskınlar yapıyorlar. Hakkâri Uludere'de, Hasan Kara adlı köylü, yol kardan kapalı olduğu için köyüne giderken sınıra yaklaşınca, jandarmalar tarafından on sekiz yerinden vurularak öldürüldü. Güneydoğu sınırlarındaki mayınların kaldırılacağı vaadi, generallerin baskıları karşısında gerçekleşemiyor. Generaller, Barzani ayaklanmasını bahane ederek, Türkiye Kürdistanı'nın büyük bir kısmında yeniden sıkıyönetim ilan etmek istiyorlar.

Hükümet barış vaat ediyor ama, Silvan'da dört senedir devam eden, geceleri saat 11'den sonra sokağa çıkma yasağı hala uygulanıyor. Hakkâri'nin Uludere ilçesine bağlı, Taşdelen, İnceler, Bağlıca, Gülyazı ve Yemişli köylerinde, hapishanelerdeki gibi, her gün yoklama yapılıyor. Köylüler dövülüyor. Mardin'in bazı yerlerinde de yoklama usulü uygulanarak Kürt köylülerine ağır baskılar yapılıyor. Kürtçe radyo dinledikleri için yurttaşlar dövülüyor.

Hükümet barış vaat ediyor ama, demokrasi için mücadele eden gençlere faşist MHP komandoları polis desteğinde terör uyguluyorlar. NATO'ya karşı çıkan gençler, karakollarda dövülüyor. Devrimciler ve yurtseverler, Güvenlik

Mahkemelerine yollanıyor. Kitaplar toplanıyor. Anayasa ve kanunlardaki anti-demokratik hükümler muhafaza ediliyor.

Hükümet barış vaat ediyor ama, askerî hapishanelerdeki devrimci ve yurtseverlere yapılan zulüm ve baskılar devam ediyor.

CHP'nin barış sloganları, büyük burjuvazi ve toprak ağalarının halka uyguladığı zulüm ve sömürüyü önlemiyor. Sadece halkın mücadelesinin söndürülmesine ve halkın gerici düzene boyun eğmesine hizmet ediyor. Büyük burjuvazi toprak ağalarının halkı ezmekten, ona terör uygulamaktan vaz geçmeyeceğini, halkımız yaşayarak görüyor.

Faşizme Karşı
Halkın En Geniş Birliği İçin
Mücadele Edelim

Üç senedir uygulanan terör ve faşizme karşı verilen mücadele, halkımızın bilincini yükseltti. İşçiler ve köylüler, büyük burjuvazi ve toprak ağalarının gerçek yüzünü daha iyi gördü. Halkın onlara karşı olan nefreti daha da fazlalaştı.

Halk yığınları, zulüm ve sömürüden kurtulmak istiyor, hürriyet ve demokrasi istiyor. Geniş halk yığınları, bu talepleri yönünde yapılacak en küçük uygulamayı dahi var güçleriyle desteklemeye hazır olduklarını her gün gösteriyorlar. Bütün halk ve proletarya ihtilalcileri, faşizme emperyalizme ve gericiliğe karşı alınan her tedbiri destekleyecek ve bu yolda verilecek her mücadelede kararlılıkla yer alacaklardır. Faşizmi yenmek için halkımızın teşkilatlanmaya ve birleşmeye ihtiyacı vardır. Proletarya ihtilalcileri, faşizme karşı halkın en geniş saflarda birliği için azimle mücadele edeceklerdir.

CHP yönetimi, bu durumda halk kitleleriyle birleşerek faşizmle mücadele edeceği yerde, «sosyal barış» sloganlarıyla bu mücadeleyi pasifleştirmeye çalışıyor. Kitlelerin mücadelesinden korkuyor ve kitle hareketlerini önlemeye gayret ediyor.

Oysa halk, CHP'den faşizmle uzlaşmaya son verip, bağımsızlık ve demokrasi safında yer almasını istiyor. CHP

toplantılarında «Bağımsız Türkiye!» ve «Kahrolsun faşizm!» şiarlarını haykıran CHP'li yurtsever ve demokratların talebi de budur.

> **«Faşizm tehdidinin bütünüyle yok edilmesi, ancak burjuva hakimiyetinin yıkılıp, burjuva diktatörlüğünün yerini, emekçi köylülerle ittifak eden proletarya diktatörlüğünün almasıyla gerçekleşir. Faşizmi, kapitalizm çerçevesi içinde zamanla yerini eski burjuva demokratik rejime bırakacak geçici bir yönetim biçimi olarak kabul etmek... proletaryanın uyanışını ve direnişini zaafa uğratmak sonucunu verecek ve faşist diktatörlüğün geçici olarak sağlamlaşmasını destekleyerek, ona yardım edecek boş aldatmacalardır.»** (Dimitrov, «Faşizm ve Sarı Sendikalara Karşı Mücadele Tedbirleri», 1928.)

Demokrasi, burjuvazinin ihsanıyla kazanılamaz. Emekçi halkımız, demokrasinin uzun bir mücadele sonunda, toprak ağalığının tasfiye edilmesi ve emperyalizmin boyunduruğunun kırılmasıyla gerçekleşeceğini her geçen gün daha iyi kavrıyor. Faşizmi nihaî olarak mezarına gömecek olan güç, halk kitlelerinin silahlı gücüdür. Faşizm, bir daha hortlamamak üzere, demokratik halk ihtilaliyle ezilecektir.

Kahrolsun faşizm!

EZİLEN HALKLAR VE BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERYASI EMPERYALİZMİN KÖHNE DÜNYASINI YIKIYOR VE YEPYENİ BİR DÜNYA KURUYOR

Bugün ABD emperyalizminin boyunduruğu altındaki bir ülkede, bağımsızlık uğruna mücadele ettiğimiz için sanık sandalyesinde bulunuyoruz. Ama biz, dünyanın geleceğine sahip olan ve zafere ilerleyen halkların ve proletaryanın temsilcisiyiz. Bizi suçlayanlar ve mahkum etmek isteyenler ise, yıkılan ve kaçınılmaz sonlarına gittikçe yaklaşan emperyalizmin ve işbirlikçilerinin temsilcileridir. Onların ayakta durabilmek için koyduğu faşist kanunlar, dünya halklarının mücadelesiyle yıkılıyor. Onların tahakküm altında tuttukları ülkelerde uyguladıkları sıkıyönetim terörü, halkların mücadelesini durduramıyor.

Bütün dünyada çökmekte olan sömürücü ve zalimlerin açtıkları davalar, daima haksızdır. Biz ise, bağımsızlık ve devrim isteyen bir halkın evlatları olarak, haklıyız. Bugün dünyadaki her gelişme bunu göstermektedir.

Devrim dalgası bütün dünyada yükseliyor. Dünyanın sömürülen milletleri ve halkları silaha sarılıyor, emperyalizme ve gericiliğe karşı yiğitçe savaşıyorlar. Üçüncü dünya ülkeleri, emperyalist tahakkümden kurtulmaya çalışıyorlar. Bu mücadeleler, başta ABD ve Sovyetler Birliği olmak üzere, emperyalizmin buhranını derinleştiriyor. Emperyalist ülkeler arasındaki çelişmeler daha da keskinleşi-

yor. Emperyalist ülkelerin proletaryası ve geniş halk yığınlarının mücadelesi, İkinci Dünya Savaşından beri görülmedik bir düzeye yükselmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti başta olmak üzere, sosyalist ülkeler, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak ve sosyalizmi kurmak yolunda büyük başarılar kazanıyorlar. Bütün dünya ülkelerinde gerçek Marksist-Leninist partiler örgütleniyor ve halkların devrimci mücadelesine önderlik ediyorlar.

Asya Halklarının Devrimci Fırtınası «Özgür Asya»nın Haberini Müjdeliyor

Bizi mahkum ettirmek isteyen Amerikan emperyalizminin işbirlikçileri, Vietnam, Laos ve Kamboçya'daki emperyalist işbirlikçileriyle aynı gerici kaderi paylaşıyorlar. Biz ise, yıllardır elde silah Amerikan emperyalizmine ve kuklalarına karşı savaşan Hindiçini halklarını destekliyoruz. Onlar, silaha sarılmaya ve kaderlerini kendi ellerine almaya cesaret eden halkların, büyük bir emperyalist devleti yenebileceğini bir kere daha gösterdiler. Amerikan saldırganlarını bozguna uğrattılar ve birliklerini güçlendirerek Sovyet sosyal-emperyalistlerinin onların savaş azimlerini kırma ve uzlaşmaya zorlama çabalarını boşa çıkarttılar. Halkımıza ve bütün dünya halklarına cesaret ve umut verdiler. Millî kurtuluş yolunda büyük zaferler kazandılar. Topraklarının büyük kısmını düşmandan temizleyerek buralarda halk iktidarını gerçekleştirdiler ve yurtlarının tamamını kurtarmak için sonuna kadar savaşmaya kararlı olduklarını açıklıyorlar.

TİİKP'nin Arap ve Filistin halklarıyla dayanışmasını suçlayan Savcılar, bu konuda da emperyalistlerin ve saldırganların safında yer alıyorlar. Biz ise, 25 yıldır vatanlarından sürülmüş olan Filistin halkının ve toprakları işgal edilen Arap halklarının haklı davalarını destekliyoruz. Savcıların, bu davanın sanığı olarak suçladığı Bora Gözen, Kerim Öztürk, Cafer Topçu ve diğer yoldaşlarımız, bu uğurda şehit oldular. Gene yiğit yoldaşımız İsmet Dişbudak, Arap topraklarını işgal eden İsrail saldırganlarının Anka-

ra'daki elçilik binasına bomba atarken Arap ve Türkiye halklarının devrimci dayanışması uğruna can verdi.

Bizi burada mahkum ettirmek isteyenler, Türkiye ordusunu ABD'nin Ortadoğu'daki yedek jandarma kuvveti haline getirenlerdir. Fakat halkımız, ABD menfaatleri uğruna evlatlarının ateşe sürülmesine hiçbir zaman razı olmayacaktır. Türkiye halkları, Filistin ve Arap halklarının yürüttüğü haklı mücadeleyi yürekten destekliyor. Yurdumuz emekçileri, Arap halklarına karşı derin tarihi kökleri olan kardeşlik duygularıyla bağlıdır.

Arap halkları ve Filistin halkı, son Ekim savaşıyla, İsrail siyonistlerinin yenilmezliği efsanesini yıktılar. «Ne savaş, ne barış» durumunu sürdürerek Arap halklarına tahakküm etmek isteyen ABD emperyalistleri ve Sovyet sosyal-emperyalistlerine ağır darbeler indirdiler. Arap ülkelerinin, aralarındaki birliği güçlendirerek kullandığı petrol silahı, emperyalizmin buhranını daha da ağırlaştırdı.

Arap Körfezi halklarının emperyalizme ve gericilere karşı mücadelesi de güçlenmektedir. 1965 yılında İngiliz emperyalistlerine ve kuklası Umman-Maskat Sultanlığına karşı silahlı mücadeleye başlayan Dofar halkı, bugün Dofar'ın yüzde 90'ını kurtarmış bulunuyor.

Biz şuna inanıyoruz ki, Ortadoğu'nun kaderini iki süper devlet değil, Ortadoğu halkları tayin edecektir. Arap ve Filistin halkları, kendi güçlerine dayanarak millî haklarını kazanacak ve topraklarını kurtaracaklardır.

Asya ülkelerinde, faşist diktatörlüklerin savcılarının on yıllardan beri açtığı davalar, kurulan darağaçları, verilen hapis cezaları, uygulanan kanlı terör ve baskılar, halkların mücadelesini durduramadı. Millî kurtuluş ve devrim ateşi, bütün Asya'yı sarmaktadır. Tayland, Filipinler, Malezya, Birmanya, Endonezya, Hindistan ve Bengal halkları, emperyalizme, faşizme ve gericiliğe karşı silahlı mücadele veriyorlar. Komünist Partiler önderliğinde köylü yığınlarına dayanarak yürütülen gerilla savaşı, toprak devrimini uygulayarak güçleniyor. Köylük alanlardaki mücadele, işçi sınıfının ve halkın şehirlerdeki mücadelesiyle birleşiyor.

Asya halklarının devrimci mücadelesine Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi yol gösteriyor. Asya halklarına önderlik eden Komünist Partiler, modern revizyonizmle mücadele içinde güçleniyorlar. Sovyet sosyal-emperyalizminin bu bölgede devrim ve kurtuluş savaşlarını boğmak için ABD emperyalizmiyle yaptığı işbirliğini açığa çıkarıyorlar. Asya halkları, faşist diktatörlüklerin bütün zulüm ve terörüne rağmen, uzun ve zorlu ihtilal yolunda azimle ilerliyorlar.

Yüreklerimiz, ortak düşmanımıza karşı savaşan Asya halklarıyla beraber çarpıyor. Onların kurtuluş ve devrim yolunda kazandıkları her zafer, bizim halkımızın da zaferidir.

Lenin, 1920 yılında şöyle demişti:

> **«Hint, Çin, Kore, Japon, İran ve Türk işçi ve köylüleri ortak kurtuluş davası uğruna elele verip yürüyüşe geçtikleri zaman, ancak o zaman, sömürücülere karşı kesin zafer sağlama bağlanmış olacaktır. Yaşasın özgür Asya!»** (Pravda, 20 Mayıs 1920)

Batı rüzgarı Doğu rüzgarını bastıramadı. Tam tersine, Başkan Mao'nun belirttiği gibi, «Doğu rüzgarı Batı rüzgarını bastırmaktadır.» Asya halklarının devrimci fırtınası, «özgür Asya»nın haberini müjdeliyor.

Siyah Afrika Silkiniyor ve Ayağa Kalkıyor

Çağımız büyük bir olaya şahit olmaktadır. Eskiden büyük uygarlıklar kurmuş olan, fakat emperyalistlerin «yamyam» diye aşağılamaya kalktıkları Afrika halkları, silkinmekte, ayağa kalkmakta ve «medenî» geçinen sömürgecilerle ırkçı canîlere karşı büyük zaferler kazanmaktadır.

Gine-Bissau halkı, Portekiz sömürgecilerine karşı 12 yıldır sürdürdüğü silahlı mücadele sonunda bağımsızlığını ilan etti ve şimdi Portekiz sömürgecilerinin elinde kalan son toprak parçasını da kurtarmak için azimle mücadeleye devam ediyor.

Angola halkı, 14 yıldır, Mozambik halkı, 10 yıldır, Portekiz sömürgecilerine karşı elde silah çarpışıyorlar. Yurt-

larının bir kısmını kurtardılar ve buralarda kendi iktidarlarını kuruyorlar.

ABD emperyalistleri ve NATO'nun desteklediği vahşi Portekiz sömürgecilerinin kimyevî silahları, bombaları ve kitle katliamları, Angola, Mozambik ve Gine-Bissau halklarının haklı mücadelelerini durduramadı. Sömürge halkları, Portekiz'deki sömürgeci yeni iktidarın, boyunduruğunu yeni biçimlerde devam ettirme planlarını da şiddetle reddediyorlar. Onlar, küçük bir ülke halkının silahlı kurtuluş mücadelesi karşısında emperyalistlerin ve sömürgecilerin en vahşi silahlarının dahi kâr etmediğini bir kere daha ispatladılar.

Bizi itham eden Savcıların temsil ettiği Amerikan işbirlikçisi hakim sınıflar ve NATO'cu iktidarlar, Portekiz'in faşist sömürgecilerinin suç ortağıdır. Onlar, bağımsızlık isteyen halklara yağdırılan her NATO bombasından, her NATO mermisinden sorumludurlar. Onların yıkılması, bağımsızlık için mücadele eden halkımızın menfaatine olduğu kadar, NATO bombalarına göğüs gererek savaşan Afrika halklarının da menfaatinedir.

Afrika'nın siyah halkları, kendilerine zorla kabul ettirilmek istenen ırkçı boyunduruğu ve kölelik zincirini kırarak, halkların hür ve bağımsız Afrikasını yaratıyorlar.

Zimbabve (Rodezya), Namibya (Güneybatı Afrika) ve Azanya (Güney Afrika) halklarının beyaz ırkçı rejimlere karşı yürttükleri silahlı mücadele, gittikçe güçleniyor. Bir avuç sömürgeci azınlığın ırkçı rejimleri, yaptıkları vahşi zulüm ve sömürüyü, kendi ırklarının üstün olduğu yalanına dayandırıyorlar. Faşist Rodezya ve Güney Afrika rejimlerine bütün dünya halkları nefret ve kin duyuyor.

Bir yandan Habeşistan halkının mücadelesi, diğer yandan Eritre halkının millî kurtuluş savaşı, Habeşistan'ın işbirlikçi feodal zulüm rejimini sarsıyor.

Başta Tanzanya, Zambiya, Gine, Somali ve Kongo olmak üzere, Afrika ülkeleri, Afrika Birliği Teşkilatı'nda birleşerek emperyalistlere karşı bağımsızlıklarını ve millî kaynaklarını koruma yönünde tedbirler alıyorlar.

Mao Zedung Yoldaş, Kongo halkının Amerikan emperyalizmine karşı mücadelesini destekleyen 28 Kasım 1964 tarihli bildirisinde, şöyle diyordu:

> **«Bütün dünya halkları, birleşin! Amerikan saldırganlarını ve uşaklarını altedin! Bütün dünya halkları yürekli olsunlar, savaşmaya cesaret etsinler, güçlüklerden korkmasınlar ve dalgalar halinde ilerlesinler. O zaman dünya, halkların olacak, iblislerin hepsi yok edileceklerdir.»**

Yüzyılların biriktirdiği hınçla, emperyalizme, sömürgeciliğe ve ırkçılığa karşı mücadele eden Afrika halkları mutlaka zafere ulaşacak ve iblisleri yok edeceklerdir. Onlar, bizden çok uzak topraklarda savaşsalar dahi, halkımızın mücadele arkadaşı ve kan kardeşidirler.

Latin Amerika ve Avrupa'nın Ezilen Halklarının Mücadelesi İlerliyor

Latin Amerika halklarının, emperyalizme ve faşist diktatörlüklere karşı mücadelesi güçlenmektedir.

Brezilya halkının, Brezilya Komünist Partisi önderliğinde, Araguaya bölgesinde iki yıldır yürüttüğü gerilla savaşı gittikçe yayılıyor ve şehirlerde işçilerin, gençliğin ve bütün halkın desteğini kazanıyor.

Kolombiya Komünist Partisi (Marksist-Leninist) önderliğinde altı yıldır silahlı mücadele yürüten Kolombiya halkı, kızıl siyasî iktidar organlarını kurmaktadır.

Brezilya ve Kolombiya Komünist Partileri, Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi ışığında faşizme ve emperyalizme karşı yürüttükleri mücadeleyi, revizyonizme karşı mücadeleyle birleştiriyorlar.

«Barış içinde sosyalizme geçiş» hayallerinin bedelini kanıyla ödeyen Şili halkı, bu acı tecrübeden ders çıkararak faşizme karşı mücadele ediyor.

Bir süre önce onbinlerce köylü, Bolivya'da Banzer diktatörlüğüne karşı baş kaldırdı. Arjantin ve Peru'da büyük işçi hareketleri oluyor. Birçok Latin Amerika ülkesinde teşkilatlanan Marksist-Leninist partiler, revizyonistlerin ve sendika ağalarının gerici yüzlerini açığa çıkararak,

işçi sınıfına ve geniş halk yığınlarına devrim yolunda önderlik ediyorlar.

Avrupa'da, Kuzey İrlanda halkı, İngiliz sömürgeci işgaline karşı silahlı mücadeleye azimle devam ediyor.

Sömürge halklarının mücadelesiyle birleşen Portekiz halkının mücadelesi, sömürgeci-faşist Kaytano (Caetano) diktatörlüğünü devirdi. Portekiz halkı, revizyonistlerin ortak olduğu sömürgeci ve halk düşmanı yeni iktidara karşı mücadeleye devam ediyor.

İspanyol ve Yunan halkları faşizme boyun eğmiyorlar, mücadelelerini sürdürüyorlar.

Üçüncü Dünya Ülkeleri,
Başta İki Süper Devlet Olmak Üzere
Emperyalizme Karşı Birleşiyorlar

Dünyamızda yeni bir güç doğuyor. Milletlerin kurtuluş ve halklarının devrim mücadeleleri yanında, Üçüncü Dünya ülkelerinin mücadelesi, emperyalistlere ve özellikle iki süper devlete güçlü darbeler indiriyor.

Üçüncü Dünya ülkeleri, millî kaynaklarını koruma ve bağımsız millî ekonomilerini geliştirme, emperyalizmin soygun, sömürü ve tahakkümüne karşı çıkma yolunda birlikte mücadele ediyorlar. Hammadde ve ucuz işgücü yağmasına karşı koyuyorlar. Uluslararası ticaretin âdil fiyatlarla yürütülmesini ve uluslararası iktisadî ilişkilerde eşitlik talep ediyorlar. Doğal kaynaklar ve diğer önemli sektörlerde yabancı sermayeyi millîleştirme ve devletleştirme gibi kararlar alıyorlar.

Emperyalist talana karşı Orta Amerika Ortak Pazarı ve Afrika Birliği Teşkilatı gibi bölgesel teşkilatlar kuruyorlar. Petrol ihraç eden ülkeler, OPEC'de (Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı) birleşiyor ve petrol silahını kullanarak emperyalistlere darbeler indiriyorlar. Latin Amerika, Afrika ve Asya ülkelerinin 200 deniz millik karasuları üzerinde egemenlik haklarını koruma mücadelesi, iki süper devletin ve diğer büyük devletlerin deniz ağalığını sürdürme çabalarını boşa çıkarıyor. Afrika ülkelerinin, Arap ülkelerinin, bloksuz ülkelerin ve İslam ülkelerinin

konferansları, emperyalizme, sömürgeciliğe, tahakküm siyasetine, siyonizme ve ırkçılığa karşı kararlar alıyor. Üçüncü Dünya ülkeleri, Çin ve Arnavutluk'la birlikte, iki süper devlete ve diğer emperyalistlere karşı, Birleşmiş Milletlerde ve çeşitli dünya meselelerinde ortak bir cephe oluşturuyorlar.

Sömürgecilik, emperyalizm, tahakküm ve faşizm üzerine kurulmuş olan eski dünya, gün geçtikçe temellerinden sarsılıyor. Eski dünyanın çürüyen koca ağaçları yıkılırken, halkların yeni devrimci dünyasında, genç fidanlar filizleniyor, renk renk çiçekler açıyor. İhtilalci fikirlerle silahlanan halklar, kendilerine yepyeni bir dünya kuruyorlar.

İki Süper Devlet İçte ve Dışta Büyük Güçlüklerle Karşı Karşıya

Sömürülen milletler, ezilen halklar ve Üçüncü Dünya ülkelerinin mücadelesi, emperyalizmi her geçen gün daha ağır buhranlara sürüklemekte ve onlar arasındaki çelişmeyi şiddetlendirmektedir. Artık dünyanın kaderini, emperyalistler ve özellikle iki süper devlet değil, dünya halklarının mücadelesi tayin ediyor.

ABD emperyalizmi, içte ve dışta büyük güçlüklerle karşı karşıyadır. ABD, İkinci Dünya Savaşından sonra, Alman ve Japon faşistlerinin çizmelerini giyerek, emperyalizmin dünya jandarmalığını yaptı. Fakat ezilen halkların bağımsızlık mücadelesi, dünyanın birçok yerinde ABD emperyalizmine ağır darbeler indiriyor ve onu bozguna uğratıyor.

ABD ekonomisi, bugün ağır bir buhran içindedir. Tekeller arasındaki çelişmeler şiddetlenmektedir. Dolar saltanatı yıkılmaktadır. Maliyetler ve fiyatlar yükselmekte, ABD mallarının dış ve iç pazarda rekabet gücü azalmakta, üretim gerilemektedir. İşsizlik artmakta, ABD'nin dış ve iç borçları durmadan çoğalmaktadır. Derinleşen buhran karşısında ABD tekelleri buhranı, içte ABD emekçi halkının, dışta diğer ülkelerin sırtına yıkmak için daha da ağır baskı ve zulme başvurmakta ve saldırganlaşmaktadır.

ABD ekonomisini gittikçe askerîleştiren tekeller, dünyanın her yerinde faşist diktatörlükleri, sömürgeci ve ırkçı iktidarları destekliyor. ABD emperyalistleri, NATO'yu kendi saldırgan emelleri için kullanıyor.

Sovyet sosyal-emperyalistleri, ABD emperyalistlerinin suç ortağıdır. Kruşçev revizyonistleri, Sovyetler Birliği'nde yüce Lenin ve Stalin'in önderlik ettiği proletarya diktatörlüğünü yıkarak, 1956'dan itibaren tekelci bürokrat burjuvazinin diktatörlüğünü kurdular. Revizyonist tekelci burjuvazi, sosyalist ekonomiyi tasfiye ederek, tekelci devlet kapitalizmini getirdi. Sovyet revizyonistleri, Lenin'in deyişiyle, «Lafta sosyalist, fiiliyatta emperyalist, yani sosyal-emperyalist» bir karakter kazandılar.

Yeni çarlar, dünyaya hakim olmak için eski çarların yayılma ve saldırı siyasetini izliyorlar. 1968 yılında Çekoslovakya'yı işgal ettiler. Polonya'da işçi sınıfının ayaklanmasının revizyonist burjuvazi tarafından bastırılmasını desteklediler. Arap ve Filistin halklarının mücadelesini baltaladılar. Onbinlerce teknik eleman göndererek, İsrail siyonistlerine yardım ettiler. Kamboçya'da faşist Lon Nol kliğini ve Endonezya'da Suharto faşistlerini desteklediler. Hint gericilerini saldırtarak Bengal'i işgal ettirdiler. Birçok Asya ve Afrika ülkesinde tahakküm peşinde koştular ve koşuyorlar. Çin sınırına askerî birlikler yığarak, savaş ve saldırı tehditlerini arttırıyorlar.

Sosyal-emperyalistler, kendi egemenliklerinin sınırsız, diğer ülkelerin egemenliklerinin sınırlı olduğunu iddia ediyorlar. Bu emperyalist teoriye dayanarak, birçok Doğu Avrupa ülkesinin ve Moğolistan'ın egemenliklerini hiçe sayıyorlar.

«Uluslararası işbölümü» teoriyleriyle yeni-sömürgeci bir siyaset güdüyorlar. Sosyal-emperyalistler, iktisadî alanda COMEÇON ve askerî alanda Varşova Paktlarıyla, Doğu Avrupa ülkelerini yarı-sömürgeleri haline getirdiler.

Sovyet sosyal-emperyalistlerinin, dünya hakimiyetini ele geçirme ihtirasları hudutsuzdur. Fakat bu yüzden, büyük zorluklarla karşılaşıyorlar. Yayılma ve tahakküm siyasetleri, onların sosyal-emperyalist yüzünü açığa çıkarmak-

tadır. Saldırganlığın getirdiği ağır silahlanma yükü altındaki Sovyet ekonomisi, bugün tekelci kapitalizmin bütün hastalıklarını taşımaktadır. Bir avuç tekelci-bürokratın hakim olduğu üretim, anarşi içindedir. İşten atılmalar, işsizlik ve bölgelerarası iş göçü, gittikçe yaygınlaşmaktadır. Ağır dış ve iç borçlar ekonomiyi sarsmakta, Sovyetler Birliği'nin kapıları diğer emperyalistlerin sermayesine her gün daha fazla açılmaktadır.

Enver Hoca Yoldaş'ın belirttiği gibi,

«Sovyet sosyal-emperyalizmine karşı mücadele etmeden, emperyalizme karşı mücadele etmek veya emperyalizme karşı mücadele etmeden sosyal-emperyalizm ile mücadele etmek ve başarı kazanmak imkânsızdır.»

ABD Emperyalizmi ve Sovyet Sosyal-Emperyalizmi, Çağımızın En Büyük Sömürücüleri ve Zalimleridir

Bugün dünyada iki süper devletin baskı ve sömürüsü veya saldırı tehdidi altında olmayan tek bir ülke yoktur. ABD emperyalizmi ve Sovyet sosyal-emperyalizmi, dünya halklarının baş düşmanlarıdır.

İki süper devlet, sermaye ihraç ederek ezilen halkların ucuz işgücünü sömürüyorlar. Başka ülkelerin doğal kaynaklarını talan ediyorlar. Hammaddelerini ucuza kapatıp, mamul maddeleri pahalıya satıyorlar. Eşit olmayan ticarî ilişkilerle büyük kârlar sağlıyorlar. Verdikleri sözümona «yardım»lar karşılığında, iktisadî, siyasî ve askerî imtiyazlar elde ediyorlar. Ülkelerin bağımsızlığını satın almaya kalkıyorlar. Onlar, günümüzün en büyük silah tüccarları ve tefecileridir.

İki süper devlet, dünyanın dört bir yanındaki askerî üs ve birlikleri, denizlerde kol gezen savaş gemileri, füze rampaları ve uçaklarıyla, ülkelerin bağımsızlık ve güvenliğini tehdit ediyorlar. Bunlar, nükleer savaş ve saldırı tehditleriyle halklara boyun eğdirmek istiyorlar. Dünya ülkelerini silahsızlandırmaya çalışıyorlar ve ellerindeki kırbaçları sallayarak halklara hükmedeceklerini sanıyorlar.

İki süper devlet, çeşitli ülkelerde darbeler, komplolar tezgahlıyorlar ve casusluk yapıyorlar. Onlar, dünyanın

her yerindeki bütün meselelere müdahale ediyor ve son sözü söylemek hakkını kendilerinde görüyorlar. Birbirlerinin bu imtiyazlı durumunu destekliyorlar. Aralarındaki gizli pazarlıklarda hazırladıkları planları, diğer ülkelere zorla kabul ettirmeye çalışıyorlar.

İki süper devlet, dünyanın neresinde devrim ateşi varsa, onu söndürmek için işbirliği yapıyorlar. Fakat dünya hakimiyetini ele geçirmek için her an birbirlerini yok etmeye hazırlanıyorlar. Onlar, her gün silahsızlanmadan söz ederken, korkunç bir silahlanma yarışı içindedirler. Aralarındaki geçici uzlaşmalar, daha derin çatışmalara yol açıyor.

İki süper devlet, Avrupa ve Japon emperyalistleri üzerinde de denetim ve tahakküm kurmak istiyorlar. Onların bu tutumu, Avrupa ve Japonya'nın hoşnutsuzluğuna yol açmaktadır. Öte yandan, Avrupa ve Japon emperyalistleri, sırtlarına yıkılmak istenen buhranın yükünden kurtulmak ve pazarları ele geçirmek için de, iki süper devletle mücadele etmektedirler.

Kapitalist kampın pazarları gitgide daralmaktadır. Üretim gelişmekte ve işsizlik tehdidi artmaktadır. Enerji buhranı, emperyalist ülkelerin büyük bir meselesi haline gelmiştir.

Avrupa emperyalistleri, Ortak Pazar yoluyla ve yenisömürgecilik politikasıyla, dünyanın birçok ülkesi üzerinde sömürü ve tahakküm kuruyorlar. Alman emperyalistleri, eski militarist ve intikamcı politikalarını diriltiyorlar. Japon emperyalistleri de Asya'ya ve dünyanın birçok ülkesine yayılma çabası içindedir. Avrupa ve Japon emperyalistleri, iki süper devletle çatışmakla birlikte, emperyalizmin ve gericiliğin ortak menfaatlerinin korunmasında çoğu zaman onlarla birleşiyorlar.

İki süper devlet arasındaki çelişme, bugün Avrupa'da yoğunlaşıyor. İkisi de Avrupa'yı ele geçirmeye çalışıyorlar, bu bölgedeki gerginliği arttırıyor ve bölgenin güvenliğini tehdit ediyorlar. Öte yandan, iki yüzlülükle Avrupa'nın güvenliğinden söz ediyorlar. Enver Hoca Yoldaşın belirttiği gibi, «Avrupa'nın güvenliği, soyguncular tarafından sağla-

namaz.» Saldırgan NATO ve Varşova Paktları yaşadıkça ve iki süper devletin rekabeti devam ettikçe, Avrupa'nın güvenliği gerçekleşemez.

İki süper devlet, Ortadoğu, Akdeniz, Basra Körfezi, Hint Okyanusu ve Pasifik bölgesinde de sömürü ve tahakkümlerini genişletmeye çalışıyorlar. Bu sebeple aralarındaki rekabet daha şiddetleniyor.

İki süper devletin rekabetine sahne olan dünya, bugün büyük bir kargaşalık içindedir. Bu büyük kargaşalık, emperyalistleri ve gericileri zor durumlara düşürüyor, halkların ise uyanışına ve mücadeleye atılmasına yol açıyor.

Emperyalizm ve sosyal-emperyalizm varolduğu sürece, dünyada ne huzur gerçekleşebilir, ne de barış. Emperyalizm, savaş demektir. Stalin, İkinci Dünya Savaşından sonra Üçüncü Dünya Savaşının da emperyalistler arasında çıkabileceğini ve emperyalistler-arası savaşların kaçınılmaz olduğunu belirtmişti.

Mao Zedung Yoldaş diyor ki:

> **«Bu konuda iki ihtimal vardır. Ya savaş devrimi doğuracak, ya da devrim savaşı önleyecektir. Emperyalistler, revizyonistler ve gericiler, dünya halklarını Üçüncü Dünya Savaşına zorluyorlarsa, bu savaş sadece dünya halklarını devrim için ayaklandırmaya ve emperyalistleri, revizyonistleri ve bütün gericileri mezarlarına yollamaya yarayacaktır.»**

Kapitalist ve Revizyonist Ülkeler Proletaryasının Devrimci Mücadelesi

Emperyalistleri ve sosyal-emperyalistleri mezarlarına yollayacak olan dünya halkları ve bütün ülkelerin proletaryasının devrimci mücadelesi, bugün tek bir cephede birleşiyor.

Derinleşen buhranı aynı zamanda kendi ülkelerinin emekçi yığınlarının sırtına yıkmak isteyen emperyalist tekeller, işçi sınıflarının ve emekçi halkların şiddetli direnişiyle karşılaşıyorlar.

ABD'li siyah halk, Meksikalı Amerikalılar ve kızılderililer, insafsız sömürü ve ırkçı baskılara baş kaldırıyorlar, polis ve ordu birlikleriyle çatışıyorlar. Yüzbinlerce işçi, te-

kellerin azgınlaşan sömürüsüne karşı peşpeşe grevlere gidiyorlar. ABD halkının saldırgan savaşa ve ırkçı baskılara karşı mücadelesi, işçi sınıfının mücadelesiyle gün geçtikçe daha fazla birleşiyor.

Mao Zedung Yoldaş'ın belirttiği gibi,

«Amerikalı zencilerin savaşı, yalnız ezilen ve sömürülen zencilerin kurtuluş savaşı değil, aynı zamanda tekelci burjuvazinin vahşi hakimiyetine karşı savaş açmaları için bütün Amerikan halkını mücadeleye çağıran bir hücum borusudur.»

Bugün çeşitli milliyetler ve milyonlarca emekçi için bir hapishane haline gelen Sovyetler Birliğinde, proletarya ve çeşitli milliyetlerin halkları, yeni çarların sömürü ve zulmüne karşı mücadeleye giriyor. İşçiler grevlere gidiyor, protesto gösterileri yapıyorlar, üzerlerine saldırtılan polisle çarpışıyorlar. Çekoslovakya halkını ve Polonya'da ayaklanan işçi sınıfını destekleyen enternasyonal dayanışma grevleri yapıyorlar. Çeşitli milliyetlerin halkları, Rus şovenizmine ve millî baskılara karşı çıkıyorlar.

Sovyet Bolşevikleri, Marksist-Leninist partilerini yeniden kurmak için örgütlenmekte ve Sovyet halkını, revizyonist burjuva diktatörlüğünü devirmek için mücadeleye çağırmaktadır.

Emperyalist Avrupa ülkelerinde, Japonya ve Avustralya'da, milyonlarca işçi grevlere gitmekte, kapitalist sömürü ve baskıya baş kaldırmaktadır. İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Japonya ve diğer kapitalist ülkelerin işçi sınıfları, revizyonist ihaneti altederek mücadeleye atılıyorlar. Marksist-Leninist partiler, revizyonizme ve sosyal demokrat reformculuğa karşı mücadele içinde işçi sınıflarını birleştiriyor ve emekçi yığınlara önderlik ediyorlar.

Avrupa emperyalistleri, Ortak Pazar içinde birleşirken, Avrupa ülkelerinin işçi sınıfları arasındaki birlik ve dayanışma da kuvvetleniyor. Türkiye, İspanya, Yunanistan gibi Avrupa'nın geri ülkelerinden emperyalist ülkelere bir esir gibi götürülen milyonlarca işçi, emperyalist tekellere karşı, bu ülkelerin işçi sınıflarıyla omuz omuza mücadele ediyorlar.

Avrupa, Japonya ve Avustralya halkları, ağırlaşan yaşama şartlarına, emperyalizmin ve özellikle iki süper devletin saldırı ve tahakküm politikalarına karşı çeşitli mücadeleler yürütüyorlar.

Doğu Avrupa işçi sınıfları ve halkları da Sovyet tahakkümüne ve içteki revizyonist iktidarlara karşı çıkıyorlar. 1970 yılında Polonya işçi sınıfının ayaklanması, revizyonist hainleri yıkmak için bir mücadele çağrısı oldu. Polonya işçi sınıfı ve halkı, Polonya Komünist Partisi önderliğinde proletarya diktatörlüğünü kurmak için mücadele ediyor.

Sosyalist Ülkelerle Ezilen Halkların Emperyalizme Karşı Mücadeleleri Tek Bir Cephede Birleşiyor

Başta Çin Halk Cumhuriyeti ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti olmak üzere sosyalist ülkeler, dünya halkları ve bütün ülkelerin işçi sınıflarıyla emperyalizme ve sosyal-emperyalizme karşı aynı safta mücadele ediyorlar.

Çin Halk Cumhuriyeti ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, iki süper devletin yayılma ve dünya hakimiyeti kurma siyasetlerine karşı çıkıyorlar. İki süper devletin başka ülkelerdeki füze rampalarını, üslerini ve askerî birliklerini geri çekmelerini istiyorlar. Küçük-büyük bütün ülkelerin bağımsızlığını ve eşitliğini savunuyorlar. İki süper devletin nükleer tekeline karşı çıkıyorlar. Nükleer silahların toptan imhasını öneriyorlar.

Çin halkı ve Çin Komünist Partisi, Mao Zedung Yoldaş önderliğinde, Çin'in kızıl kalması ve ebediyen halkların safında yer alması için büyük zaferler kazanıyor. Kore Emekçiler Partisi Başkanı Kim İl-san Yoldaş, bu gerçeği şöyle dile getiriyor:

> **«Son yıllarda Büyük Proleter Kültür Devriminde ve Lin Biao'yu eleştirme ve çalışma tarzını düzeltmede Çin halkının elde ettiği başarılar, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmış, kapitalizme geri dönülmesini engellemiş, halkın siyasî ve ideolojik birliğini güçlendirmiş ve sosyalist inşada yeni bir çığır açmıştır.»** (1 Ekim 1973 tarihli mesajı)

Çin Halk Cumhuriyetinin millî kurtuluş ve devrim mücadelelerini destekleyen, ülkelerin bağımsızlıklarına saygı gösteren, Marksist-Leninist ilkelere bağlı devrimci siyaseti, bütün dünya halklarının kuvvetli dostluğunu ve dayanışmasını kazanıyor.

Enver Hoca Yoldaş şöyle diyor:

> **«Dünya proletaryasının ve tüm dünya halklarının devrimci davası için savaşta, Çin Komünist Partisi ve Çin Halk Cumhuriyeti ile dayanışmanın rolü ve katkısı büyüktür. Onlar şimdi sosyalizmin yenilmez bir kalesi, devrim için sağlam bir üs, Marksizm-Leninizmin bayrağı, devrimci davamız için çelikten bir dayanak ve bir teminattır.»**

Çin Halk Cumhuriyeti, kendisi gelişmekte olan yoksul bir ülke olduğu halde, birçok ülkenin bağımsız bir ekonomi kurmasına yardım ediyor. Tanzanya Cumhurbaşkanı Nyerere, Çin Halk Cumhuriyetinin yardımlarının hedefini birkaç ay önce şöyle açıklıyordu:

> **«Çin zengin bir ülke değildir. Fakat bize karşılıksız yardım sağlamaktan bir an bile geri durmamıştır. Zambiya ile Tanzanya'yı birleştiren demiryolu, Çin Halk Cumhuriyeti tarafından karşılıksız olarak inşa edilmiştir. Çin halkının Afrika'da devrimin korunması ve ilerletilmesi için yaptığı yardımları şükranla anıyoruz. En iyi teşekkürlerimizi, bulunduğumuz bölgede devrimi hedefine ulaştırmakla sunacağız.»** (25 Mart 1974)

Bu sözlerin de çok güzel belirttiği gibi, Çin'in beklediği karşılık, yardım ettiği ülkenin emperyalizme karşı mücadele ederek dünya devrimine yapacağı hizmettir. Mao Zedung Yoldaşın, Prens Sihanuk'a söylediği şu sözler, Çin'in yardım anlayışını çok iyi ortaya koymaktadır:

> **«Biz silah tüccarı değiliz. Başka çeşit hizmetlerimiz bir ödünç verme olarak kabul edilebilir ve bunun hesabını tutabiliriz, ama silahlar için asla.»**

Bugün Çin Halk Cumhuriyetinin kendi ülkesi dışında tek bir üssü veya askeri yoktur. Çin Komünist Partisi, «Asla tahakküm peşinde koşma!» sloganıyla, Çin halkının hegemonyacılığa karşı bilincini pekiştiriyor. Çin Halk Cumhu-

riyeti, süper devlet olmayı reddediyor. Çin Devlet Konseyi Başkan Yardımcısı, Birleşmiş Milletler Hammadde Konferansında şöyle diyordu:

> **«Günün birinde Çin, rengini değiştirerek bir süper devlet haline gelirse, o da dünyanın her yerinde başkalarını baskı, saldırı ve sömürüye maruz bırakacak olursa, o zaman dünya halkları Çin'e 'sosyal-emperyalist' yaftasını asmalı, onun yüzünü açığa vurmalı, ona karşı çıkmalı ve Çin halkıyla birlikte onu devirmelidir.»** (10 Nisan 1974)

Başında büyük Marksist-Leninist Enver Hoca Yoldaşın bulunduğu Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, emperyalistlerin ve sosyal-emperyalistlerin Arnavutluk'ta proletarya diktatörlüğünü yıkma çabalarına «granitten bir kaya» gibi karşı koymuştur. Arnavutluk halkı, kendi gücüne dayanarak bütün zorlukları yenmekte ve sosyalizmi inşa etmektedir.

Proleter enternasyonalizmine daima bağlı kalan Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, millî kurtuluş ve devrim için savaşan halklar ve işçi sınıfları için çok değerli bir destektir.

Dünya halkları, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyetinin, anayurtlarını birleştirmek ve sosyalizmi inşa etmek için yürüttükleri mücadeleyi, hararetle destekliyorlar. Onların emperyalizme karşı mücadeleleri, bütün dünya halklarına kuvvet veriyor.

«Bütün Ülkelerin İşçileri
ve Ezilen Dünya Halkları, Birleşin!»

Savcıların da belirttiği gibi, bizler, proleter enternasyonalistiyiz. Bütün insanlığın her türlü sömürü ve zulümden kurtuluşu için, bütün ülkelerin proletaryasıyla, ezilen halklarla ve sosyalist ülkelerle aynı safta yer alıyoruz.

Bugün dünyada esas akım devrimdir. Milletler kurtuluş, halklar devrim ve ülkeler bağımsızlık istiyor. Bu, karşı konulamaz bir akımdır. Bugün tarihin itici gücü, dünya halklarının ve işçi sınıfının mücadelesidir. Yurdumuzdan çok uzakta savaşsalar dahi, milletlerin kurtuluş ve ezilen halkların devrim mücadeleleri, bizim de mücadelemizdir.

Onların kazandıkları zaferler, bizim halkımızın da zaferidir. Aramızda sınırlar ve sıradağlar olsa da, onlarla aynı düşmana karşı savaşıyoruz.

> **«TİİKP, bütün insanlığın sömürü ve zulümden kurtuluşu için, bütün ülkelerin proletaryasıyla, ezilen halklarla ve başta sosyalizmin kalesi Çin Halk Cumhuriyeti olmak üzere, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ve diğer sosyalist ülkelerle omuz omuza savaşır.**
>
> **«TİİKP, Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizmi ve eşitlik esasları üzerinde bütün ülkelerin Marksist-Leninist partileriyle çelik bağlarla birleşerek, modern revizyonizme, Marksizm-Leninizm'den ayrılan her türlü oportünist, revizyonist ve anarşist sapmalara karşı mücadele eder.»** (TİİKP Tüzüğü, Temel İlkeler.)

Bütün dünya halklarını ve Marksist-Leninistlerini bu Savunmamızda ihtilalci duygularla selamlıyoruz.

Biz, Çin Halk Cumhuriyeti, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ve diğer sosyalist ülkelerin sosyalizmi kurma ve emperyalizmle mücadele yolundaki başarılarından büyük sevinç duyuyoruz. Onların kurtuluş ve devrim mücadelelerine yaptığı desteği şükranla karşılıyoruz.

Millî bağımsızlık ve devrim için mücadele eden halkların, ezilen bütün halklarla, dünya proletaryasıyla ve sosyalist ülkelerle dostluk ve dayanışma içinde olması ve onlardan destek görmesi kadar tabiî bir şey olamaz.

Kurtuluş Savaşımızda da, Türkiye halkı, ezilen halkların ve başında Lenin'in bulunduğu Sovyetler Birliğinin büyük yardım ve desteğini aldı.

İngiliz emperyalistlerinin uşağı Damat Ferit hükümeti, o zaman Anadolu İhtilalcilerinin Sovyetlerle dayanışmasına şöyle saldırıyordu:

> **«İsyancılar, dıştan yardım alma ihtimali olduğunu da, ustaca bir şekilde halk arasında yaymaktadırlar. İsyancılar, Bolşeviklerden yardım istiyorlar... Türk kavmi... insanlıktan çok, hayvanlığa yakın olan azgınlardan ve Bolşevikler gibi tanrının ve insanların düşmanlarından yardım istemez.»** (İstanbul hükümetinin 1 Ağustos 1920 tarihli bildirisi.)

Görüldüğü gibi, dünya Komünist hareketine, yurdumuz tarihinde Savcılardan daha önce saldıranlar olmuştur. Ve onlar, İngiliz uşağı Damat Feritlerdir.

Damat Ferit hükümetinin bu bildiriyi yayınlamasından iki hafta sonra, Mustafa Kemal Anadolu ihtilalcilerinin sesini şu sözlerle duyuruyordu:

> **«Bütün mazlum beşeriyeti kurtarmak için çalışan Bolşevikler, mazlum milletimize el uzatılmaması için, yine servetlerini, kuvvet ve kudretlerini sarfederek uğraşmışlardır.»** (14 Ağustos 1920'de Meclisteki konuşma)

Kurtuluş ve devrim için savaşan halkların dünya devrimci hareketiyle birleşmesine, emperyalistler daima engel olmak istemişlerdir. Savcıların, «Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halkları, birleşin!» şiarına, İddianamelerinin 77. sayfasında yaptıkları hücum da buradan gelmektedir.

İhtilali Zafere Ulaştırmak İçin Halkımızın Fedakarlık ve Kahramanlığına Güveniyoruz

Emperyalistler ve işbirlikçileri, devrimci mücadeleyi daima «kökü dışarıda» ithamıyla karalamaya çalışmışlardır ve bugün de çalışıyorlar. Faşistler, halkın gücüne ve fedakarlığına dayanarak neler yapılabileceğini anlayamıyorlar. Çünkü onlar, emekçi yığınları daima hükmedilen bir sürü olarak görmektedirler.

TİİKP, Diyarbakır'dan Söke'ye ve Kars'tan İstanbul'a kadar halkımızın bağrından çıkmıştır. TİİKP, esas olarak halkımızın yüzyıllardan beri ispat ettiği fedakarlık ve kahramanlığına güveniyor.

Evini, ocağını, köyünü bırakıp halkın kurtuluşu için mücadeleye atılan emekçiler ve devrimciler; «Bugün için doğurdum» diyerek çocuklarını devrimci mücadeleye yollayan analar; faşizme boyun eğmeyen, yevmiyelerini devrimci harekete veren işçiler; ihtilalcileri bağrına basan, her şeylerini onlarla paylaşan, devrimci hareket için pamuk toplayan köylüler; çeyizlerini ihtilalci harekete veren gelinlik kızlar; kanını ihtilalci harekete bağış yapmak için satan gençler; ölen çocuğunun eşyasını ve kendi yorganını ihtilalci harekete veren nineler; kısa mücadele dönemi

içinde TİİKP'nin halkımıza güvenmekte ne kadar haklı olduğunu bir kere daha ispat ettiler.

Lenin'in belirttiği gibi,

> **«Pratikte sadece bir tek enternasyonalizm vardır: Her ülkede proletaryanın ihtilalci hareketini ve mücadelesini geliştirmek için fedakarca çalışmak ve ayırım gözetmeden bütün ülkelerde böyle mücadeleleri desteklemek.»**

İhtilal, Türkiye halklarının kendi eseri olacaktır. Devrim dışarıdan ithal edilemez. Fakat kendi gücüne dayanarak mücadeleye atılan bir halk, elbette bütün dünya halklarının, sosyalist ülkelerin ve Marksist-Leninist partilerin desteğini alacaktır.

Bir zaman Damat Feritlerin yaptığı gibi, bugün de emperyalistlerin işbirlikçilerinin «kökü dışarıda» ithamları, halkımızın bütün dünya halklarıyla devrimci dostluğunu engelleyemez. Onların ithamları, TİİKP'nin Çin Komünist Partisi, Arnavutluk Emek Partisi ve diğer Marksist-Leninist partilerle enternasyonal dayanışmasına toz konduramaz. TİİKP, henüz genç ve küçük bir partidir, fakat onun kardeş Marksist-Leninist partilerle ilişkileri, emperyalistlerle işbirlikçileri arasındaki efendi-uşak ilişkisine hiçbir şekilde benzemez. TİİKP'nin kardeş partilerle dayanışması, Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizmi ve eşitlik temeli üzerine kurulmuş yoldaşlık bağlarıdır.

Türkiye'nin elli yıllık Komünist hareketi, varlığını Türkiye'nin yiğit işçi sınıfına ve halkımıza borçludur. Bütün dünya tarihi ve bizim tarihimiz de şahittir ki, emperyalizme karşı yurdun savunmasında ve millî kurtuluş mücadelelerinde Komünistler daima en ön safta savaşmışlardır.

Enternasyonalizm ve yurtseverlik birbirini tamamlar ve perçinler. Kendi milletlerinin kurtuluşu için mücadele edenler, başka milletlerin sömürü ve zulüm altında ezilmesine de karşı çıkarlar. Mao Zedung Yoldaş şöyle diyor:

> **«Biz hem enternasyonalist, hem de yurtseveriz... Çünkü, ancak yurdu savunmak için savaşarak saldırganları yenebiliriz ve millî kurtuluşa kavuşabiliriz. Ve ancak millî kurtuluşumuzu kazanırsak, proletaryanın ve bütün emekçi halkın kurtuluşa kavuşması mümkün olabilir.»**

«Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesiyle silahlanmış uluslararası proletaryanın kızıl bayrağı altında saf tutan TİİKP, yüzyıllar boyunca sömürü ve zulme karşı mücadele etmiş yoksul halkımızın ve bütün dünya halklarının kurtuluşu uğruna, Komünist fedakarlık ruhu, sarsılmaz azim ve çelik disiplinle savaşmaya kararlıdır.» (TİİKP Programı, Madde: 60.)

Lenin'in büyük şiarını burada bir kere daha tekrarlıyoruz:

«Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen dünya halkları, birleşin!»

EMPERYALİZME BAĞIMLI EKONOMİK YAPI ANCAK DEVRİMLE TASFİYE EDİLEBİLİR

Türkiye, Amerikan emperyalizminin iktisadî, siyasî, askerî ve ideolojik tahakkümü altındadır. Amerikan emperyalizminin saldırgan örgütü NATO'ya ve Avrupa tekelci sermayesinin Ortak Pazarına bağlıdır. Bir avuç işbirlikçi büyük sermayedar, toprak ağası ve tefeci, halkımızı zalim ve gerici diktatörlükleri altında ezmekte ve sömürmektedir.

Savcıların «son müstakil Türk devleti» olduğunu iddia ettikleri Türkiye, her yönden emperyalizme bağlanmış durumdadır.

Emperyalizmin işbirlikçileri, ülkemizin ve halkımızın yoksulluğunu izah etmek için, ya «kader»den söz ediyorlar, ya da kendi kaynaklarımızı işletmeye yeteneğimiz olmadığını iddia ediyorlar. Oysa yoksulluğumuzun temel sebebi «yeteneksizlik» veya «kader» değil, emperyalist sömürü ve talandır. Dünyanın sömürülen ülkelerinin birçoğu gibi, yurdumuzun da toprakları geniş, insan gücü yeterli, doğal kaynakları zengindir. Yoksulluktan kurtulmamız, emperyalizmi, işbirlikçi kapitalizmi ve feodal kalıntıları tasfiye etmemize bağlıdır.

Emperyalist Tekeller Sermaye Yatırımları Yoluyla Türkiye Ekonomisinin Kilit Noktalarını Kontrol Ediyor

Emperyalistler, sermaye ihracı yoluyla ekonomimizin en canalıcı noktalarını ele geçirmişlerdir. Sanayide, madenlerde, ulaşımda ve diğer iş sahalarında çalışan işçilerimizin alınteri, Amerikan ve Avrupa tekellerinin kasalarını doldurmaktadır. Emperyalist sermayenin ve işbirlikçilerinin ta-

hakkümü, sanayileşmemizi engellemekte ve Türkiye'yi geri bir tarım ülkesi olarak kalmaya mahkum etmektedir.

İşbirlikçi burjuvazinin ideologları, özel yabancı sermayenin sanayide önemli bir yeri olmadığını iddia ediyor ve daha fazla gelmesini istiyorlar. Sadece imalat sanayisine yirmi yılda gelen özel yabancı sermaye, 1 milyar 48 milyon liradır. Kaldı ki emperyalizm, Türkiye'ye dış borçlar yoluyla da büyük miktarlarda sermaye ihraç etmekte, dış ticaret yoluyla milyarlarca liralık zenginliğimize el koymaktadır. Üstelik, imalat sanayisindeki özel yabancı sermayeye «az» diyenler, emperyalistlerin bu kadar sermayeyle Türkiye ekonomisini nasıl kontrol ettiklerini gözden kaçırmaya çalışıyorlar. Emperyalistler, bu sermayeyi en kârlı alanlara yatırarak, yüzde yüzü aşan kârlar elde etmektedirler. Bu kârların hepsi yurt dışına götürülmüyor. Büyük bir kısmı Türkiye'de bırakılarak ekonomimizin daha geniş kesimlerinin emperyalist hakimiyet altına alınmasında kullanılıyor. Emperyalist tekeller, yatırımlarından sağladıkları kârın yanısıra, yerli ortaklarının imal ettiği malların satışından da belli bir pay almaktadırlar. Emperyalistler, ülkemizdeki işbirlikçilerini kendi mamul ve yarı mamul mallarını kullanmaya da mecbur ediyorlar. Bu mallar, ithalatımızın büyük bir kısmını meydana getiriyor.

Yabancı sermaye, yatırımlarını sanayinin bütününü yönlendiren alanlarda yoğunlaştırıyor. Sanayideki yabancı sermayenin yüzde 66'sı kimya, lastik, otomotiv ve elektronik olmak üzere dört ana dalda toplanmıştır. Bu dallar en kârlı alanlardır. 1972'de ülkemizdeki yabancı sermayenin yüzde 21'i kimya, yüzde 11'i lastik, yüzde 19'u otomativ ve yüzde 15'i elektronik sanayilerindedir. Kimya sanayisinde toplam sermayenin yüzde 42'si, otomotiv sanayisinde yüzde 20'si, elektrik makinalarında yüzde 18'i, taşıt lastiği sanayisinde yüzde 50'si yabancı tekellere aittir. Yani bu dört sanayi dalı, yabancı sermayenin doğrudan doğruya kontrolü altındadır. Bu dört sanayi dalı, toplam imalat sanayisi üretiminin yüzde 12'sini meydana getiriyor ve yabancı tekellere, bu dallarda kurdukları ortaklıklar dolayısıyla bütün sanayimizi kontrol imkanı veriyor.

Emperyalizm
Türkiye Ekonomisinde Tekeller Yaratıyor

Emperyalist sermaye ile bu sanayi dallarında işbirliği yapan Koç, Has, Hacı Ömer, Yaşar, OYAK, Eczacıbaşı gibi holdingler sanayinin diğer kesimlerini de büyük ölçüde kontrol etmektedirler.

İşbirlikçi kapitalistler, holdingler yoluyla, kendi sahip oldukları sermayeden kat kat fazla sermayeyi kontrolleri altında tutabiliyorlar. Holdingler, çeşitli şirketleri kademeli olarak örgütleyerek bunlara çok düşük bir payla ortak oluyorlar. Bu yolla Koç Holding ve Hacı Ömer Holdingin kontrol ettiği sermaye miktarı, kendi sermayelerinin beş katına kadar çıkıyor.

Bu holdingler, sanayi işletmelerinin yanısıra, ticarî şirketleri de ellerinde bulunduruyorlar. Böylece bir malın imali, imalat için gerekli ithalat ve malın satışı, hep aynı holding içindeki çeşitli şirketler tarafından yapılıyor. Her aşamada elde edilen kârlar birleşerek muazzam miktarlara varıyor. Öte yandan, bu holdingleri kontrol eden emperyalist tekeller, ekonominin her alanına nüfuz etme imkanına sahip oluyorlar.

Büyük tekellerin halk üzerindeki ağır sömürüsü, devlet tarafından da destekleniyor. Halktan vergi yoluyla toplanan milyonlar, teşvik tedbirleri adı altında işbirlikçi holdinglere akıtılıyor. Gelir ve Kurumlar Vergisinde «yatırım indirimi», yatırım ve hammadde ithalinde gümrük, vergi, resim ve harçlardan muafiyet ve taksitlendirme, ihracatta vergi iadesi, sanayi inşaatlarında «bina inşa vergisi muafiyeti» gibi tedbirler, işbirlikçi büyük burjuvaziyi beslemektedir.

İşbirlikçi hükümetler, büyük holdinglere bol keseden kredi dağıtıyorlar. Emperyalistlerden alınan dış borçların önemli bir kısmı, Sınaî Yatırım ve Kredi Bankası ve Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası gibi işbirlikçi malî kuruluşlar vasıtasıyla, büyük işletmelere veriliyor. Özel tekellerin Hazinenin kefaletiyle sağladıkları kredilerden doğan borçları, 1971'de 500 milyon lira iken, faşist iktidar döneminde altı misli artarak 1972 yılında 3 milyar liraya çıktı. Böyle-

ce faizini vergilerle halkımızın ödediği krediler, işbirlikçi burjuvazinin talanına hizmet ediyor.

Bu yolla piyasaya çıkan büyük miktarlarda paralar, hayat pahalılığının hızla artmasına sebep oluyor. Artan fiyatlar, işbirlikçi sanayicilerin kendi mallarını daha pahalıya satarak halkın sırtından vurgunlar vurmasını sağlıyor. 1973 yılında ortalama fiyatlar yüzde 30 artarken, işbirlikçi firmalar yüzde 60-80 oranında kâr ettiler. Buna karşılık ücretlerin satınalma gücünde yüzde 5 oranında bir düşüş oldu. Bu rakamlar, faşist diktatörlüğün işbirlikçi tekellerin kârlarını nasıl yükselttiğini ve başta işçi sınıfı olmak üzere geniş halk yığınlarının üzerindeki sömürüyü nasıl ağırlaştırdığını ortaya koymaktadır.

İşbirlikçi büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının devleti, bir yandan kredi ve para politikasıyla büyük tekellere hizmet ederken, diğer yandan bizzat kendisi emperyalist ve işbirlikçi sermayeyle ortak yatırımlara girişiyor. Bu şekilde meydana gelen İktisadî Devlet Teşebbüsleri, sanayi, ticaret, bankacılık ve madencilik gibi alanlarda, yabancı tekellerin ve yerli işbirlikçilerinin talanına araç oluyorlar. Bu teşebbüslerin başına getirilen büyük bürokratlar, emperyalistlerle işbirliği içinde palazlanıyor ve nüfuzlarını arttırıyorlar.

Bankacılık sistemi de, tekelciliği teşvik etmekte ve hızlandırmaktadır. Üç büyük malî kuruluş, İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası ve Akbank, ekonominin çok geniş kesimlerinde büyük sermaye ve nüfuz sahibidir. 1972 yılında, yirmi yedi ticaret bankasının toplam hisse senetlerinin yüzde 89'u, iştiraklerinin yüzde 77'si, mevduatının yüzde 73'ü ve toplam banka kârlarının yüzde 73'ü, bu üç bankaya aitti.

İktisadî Devlet Teşebbüsleri gibi, bankalar da, yabancı sermayeli büyük sanayi kuruluşlarına ortak oluyorlar. 1971'de bankaların elinde bu çeşit kuruluşlara ait tahvil ve hisse senetleriyle iştiraklerin toplamı, kendi öz varlıklarının yüzde 60'ını teşkil etmekteydi. Bu oran, İş Bankasında yüzde 80, Akbankta daha da fazladır. Bankalar, ortak oldukları teşebbüslere daha ucuz krediler sağlayarak, bunların büyümesine yardımcı oluyorlar.

Bununla beraber, Türkiye'de banka kredilerinin büyük çoğunluğu, hâlâ işbirlikçi ticaret burjuvazisinin ve toprak sahiplerinin eline geçmektedir. Mevcut banka kredileri, gün geçtikçe büyüyen işbirlikçi sanayi burjuvazinin ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Bu durumda, daha ucuz ve daha bol miktarda kaynak arayan sanayi holdingleri, halkın elindeki küçük tasarruflara göz dikiyorlar.

İşbirlikçi holdingler, «halka açılma» adı altında yüz milyonlarca liralık hisse senedi satarak, halkın tasarruflarına el koyuyorlar. Hisse senedi satışında halkı dolandırmak için çeşitli yollara baş vuruyorlar. Hisse senetlerinde, ellerindeki malların ve işletmelerin değerlerini olduğundan büyük gösterip, halktan karşılıksız para topluyorlar. Yönetimi ellerinde tutarak sermayeyi diledikleri gibi kullanıyor ve kârdan aslan payını gene kendileri alıyorlar. Vehbi Koç, işbirlikçi sanayi burjuvazisinin halk üzerindeki tekelci sömürüsünü daha da arttırmak arzusunu şöyle ifade ediyor:

> **«Hissemiz ne olursa olsun, yönetim bizim elimizde bulunacaktır... Halka açık şirketler, usta sanayicilerin elinde bir yılda kâra geçerler. Bir yılda kâra geçmeyen sanayiye girmeyiz.»** (Milliyet, 26 Mayıs 1973)

İşbirlikçi sanayi burjuvazisi, halkın küçük tasarruflarının yanısıra, tarımdaki kaynakları da elde etmeye uğraşıyor. Sanayi mamullerinin fiyatlarının tarım ürünleri fiyatlarına göre daha hızla artması, milyonlarca köylünün yoksullaşması ve mülksüzleşmesi pahasına tarımdan sanayiye kaynak akmasını ve büyük tekellerde toplanmasını sağlamaktadır. Ama bu sömürü, işbirlikçi sanayi burjuvazisine yetmiyor. Onlar, geniş köylü yığınları üzerinde daha dolaysız bir kontrol ve sömürü imkanına sahip olmak, diğer taraftan toprak ağalarının kazançlarına da kısmen el koymak istiyorlar. Bu amaçla, tarım gelirlerinin vergilendirilmesini ve bu vergi gelirlerinin kendi sanayi tekellerine aktarılmasını talep ediyorlar. 8-10 milyarlık olduğu hesaplanan bu kaynağı kendi kontrolleri altında sanayiye yatırarak daha da büyümek istiyorlar. Sanayi Odaları, «tarım sektörünün sanayileşmek için en vazgeçilmez kaynak» olduğu görüşün-

dedir. Faşist iktidarların hazırlayıp çıkarttıkları sahte «Toprak Reformu Kanunu», kısmen sanayicilerin bu ihtiyaçlarının karşılanmasını da hedef almaktadır. Böylece, geniş köylü yığınlarını kimin daha çok sömüreceği meselesi, işbirlikçi sanayiciler ile toprak ağaları arasındaki çelişmeleri giderek arttırıyor.

CHP-MSP hükümetinin sözcüleri, hükümet programında yer alan «halk sektörü»nün kurulmasıyla, «tekelci sermayenin tekelciliğinin fiilen, barışçı bir yöntemle ortadan kaldırılacağını» söylüyorlar.

Daha fazla emeğe dayanarak sanayi ara malları üretecek küçük işletmelerden oluşması öngörülen «halk sektörü» ile, büyük burjuvazinin tekelci gücünü kırmaya imkan yoktur. Tam tersine, «halk sektörü» politikası, halkın küçük tasaruflarını tekellerin emrine verecek, küçük ve orta sanayicilerin işbirlikçi büyük sanayi burjuvazisinin kuyruğuna takılmasına sebep olacak ve sonuçta büyük tekellerin menfaatlerine hizmet edecektir. Nitekim, bugünkü hükümet tarafından bir «yenilik» olarak sunulan bu politikanın esasları, Erim hükümetleri sırasında işbirlikçi tekellerin menfaatleri gözetilerek hazırlanan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almaktadır.

İşbirlikçi tekeller, ülkemizin bütün kaynaklarını yağmalayarak ve geniş halk kitlelerini sömürerek büyüyorlar. Türkiye'de en büyük yüz şirketin sermayesi, 1968-1972 yılları arasında yüzde 400 artarak 48 milyar TL'na çıkmıştır. 1963 yılında, 387 işyeri, sanayi üretiminin yüzde 61'ini elinde tutmaktaydı. Bu oran, 1967'de yüzde 72'ye çıktı. Dört yıl içindeki bu gelişme, faşist iktidarların son birkaç yıl içinde tekellere aktardığı kaynaklarla daha da hızlanmıştır. Bugün imalat sanayisinin on dört dalında tam, üç dalında ise kısmî tekel vardır. On altı dalın her birinde sadece ikişer firma, beş dalda üçer, iki dalda dörder, bir dalda beş, iki dalda altışar, bir dalda sekiz firma faaliyet göstermektedir.

Türkiye'de Sanayi Her Yönden Emperyalizme Bağımlıdır

Emperyalist sermayenin ve işbirlikçi tekellerin kontrolü altındaki sanayi, ithalata bağlı, yabancı teknolojiye dayalı ve lüks tüketime yöneliktir. Sanayinin bu karakteri, kendi tabiî kaynaklarımızın halkımız yararına değerlendirilmesini ve bağımsız bir sanayi ülkesi olarak gelişmemizi engellemekte, dış ticaret ve borçlar yoluyla da sömürülmemiz için elverişli bir zemin yaratmaktadır.

Büyük sanayi, ihtiyacı olan makina, teçhizat, hammadde ve yarı-mamul maddeleri, dışarıdan temin etmektedir. Böylece emperyalist dünya pazarındaki fiyat artışları, Türkiye'deki işbirlikçi tekellerin, mamul madde fiyatlarını arttırarak pahalılığı körüklemelerine yol açıyor.

Emperyalistler, ticarî rekabet ve her çeşit baskı yoluyla, ülkemizde ağır sanayinin kurulmasını önlüyorlar. Kapitalist dünyada ağır sanayiyi tekellerinde tutuyor ve dünyanın birçok ülkesini geri tarım ülkeleri olarak kalmaya mahkum ediyorlar. Montaj ve lüks tüketim malları sanayisi için, ihtiyacımız olmayan pahalı ve verimsiz makinalar satarak büyük kârlar sağlıyorlar.

Emperyalist sömürü ve rekabet sonucu, ülkemizde üretim malları üretiminin toplam sanayi üretimi içindeki payı, yüzde 10'un altındadır. Bu oran, Japonya hariç diğer Asya ülkelerinde ortalama yüzde 23, sanayi ülkelerinde ise yüzde 45 kadardır. Yani Türkiye oranının en az iki misli ile dört-beş misli arasında değişmektedir.

Ülkemizin bağımsız bir sanayi ülkesi olarak gelişmesi, ancak kendi makinalarını yapıp işletmesiyle mümkündür. Bu makinaların, halk kitlelerinin gerçek ihtiyaçlarına cevap vermesi gerekir. Ama işbirlikçi parababaları, halkın ihtiyaçlarını değil, kendi kârlarını düşünüyorlar. Onlar, daha 1951'de Amerikan emperyalizminin Dünya Bankasına hazırlattığı Beykır (Baker) Raporunda Türkiye'ye tavsiye ettiği lüks tüketim sanayisini geliştirerek halkımızın alınterine el koyuyor ve ülkemizin emperyalizme bağımlılığını arttırıyorlar.

Kendi makina sanayimiz gelişmediği için, mevcut sanayi tamamen yabancı teknolojiye bağımlı durumdadır. Emperyalist tekeller, Türkiye pazarını sürekli olarak ellerinde tutmak için, büyük kapasiteli fabrikalar kuruyorlar. Böylece, bir yandan, bugün için kullanılma imkanı olmayan kapasiteler yaratılırken, beri yandan sanayimizin geleceği ipotek altına alınıyor. Binek otomobili montajında mevcut kapasitenin yüzde 77'si, traktör montajında yüzde 75'i, televizyon montajında yüzde 90'ı kullanılmamaktadır. Bu nedenle yüksek maliyetle üretim yapan fabrikalar, yurt çapında pahalılığı arttırıyorlar.

Bağımlı sanayileşmenin en açık örneği olan montaj sanayisi, emperyalist sermayenin yerli tekellerle ortaklık yaparak, yarı-sömürge ülkelerin pazarlarını ele geçirmesine ve ucuz işgücünden yararlanmasına hizmet etmektedir. Emperyalistler, Türkiye'deki işbirlikçilerine kendi mallarını imal etme hakkını veriyorlar. Böylelikle fabrikanın kurulmasına yarayacak makinaları ve en önemli parçaları satma imkanını kazanıyorlar. Onlar için, malı Türkiye'de monte etmek, ihraç etmekten daha kârlıdır. Emperyalistler, işbirlikçi hükümetlere. Türkiye'de montajı yapılan malların ithalini yasaklatarak satışı sürekli kılıyorlar. İşçilerimizi düşük ücretle çalıştırarak kârlarını arttırıyorlar.

Montajcılık sayesinde yerli tekeller, eskiden beri sürdürdükleri ithalatçılık, yabancı firma acentalığı gibi faaliyetleri, bu kez «sanayici» adı altında yürüterek satış tekelini ellerine geçiriyorlar.

Yabancı sermayenin hakimiyeti altındaki lastik ve kimya gibi sanayi dalları da montajcılıktan başka birşey değildir. Bu sanayi dallarında kullanılan bütün ham ve yarı-mamul maddeler dışarıdan getirilmekte, Türkiye'de sadece ambalajlama, şişeleme ya da presleme gibi basit muamelelerden geçirilip piyasaya sürülmektedir.

Halkın sağlığını yakından ilgilendiren ilaç sanayisi de, emperyalist tekellerin en çok rağbet ettikleri alanlardan biridir. Bu sanayi de, dışarıda yapılan malların ithal edilip Türkiye'de ambalajlanmasından ibarettir. Emperyalistler ve işbirlikçileri, başka bir ülkede 57 dolara satılan bir ilaç

hammaddesini, kendi emperyalist ortaklarından 740 dolara alacak kadar gözü dönmüş bir sömürü peşindedirler. Bu yetmiyormuş gibi, toplam maliyetin yarısına kadar varan lüks ambalaj ve reklam giderleri de, yüksek fiyatlarla halkımızın sırtına yüklenmektedir.

Montajcılık bütün sektörlerde pahalılığı arttırıyor. Satış tekelini ele geçiren birkaç büyük firma fiyatları alabildiğine yükseltiyor. 1972'de İtalya'da 18 bin liraya satılan FİAT otomobilinin Türkiye'de montajı yapılanı 57 bin, kendi fabrikasında 18 bin liraya satılan Ford minibüsün Türkiye'de montajı yapılanı 65 bin, 52 bin liralık BMC kamyonu Türkiye'de 105 bin liraydı.

İşbirlikçilerin ülkemize döviz kazandırdığını iddia ettikleri yerli montaj sanayisi, aslında ithalatın değişik bir biçimidir. Yabancı parçaların oranı, otomobil ve radyolarda yerli malzemeye eşittir. Otobüs ve traktör montajında, yerli malzemenin iki mislidir. Yazı ve hesap makinalarında, yerli malzemenin üç misli yabancı parça ve malzeme kullanılmaktadır. Kaldı ki, burada sözü edilen «yerli malzeme»nin önemli bir kısmı, lastik veya elektronik aksam gibi, yüzde 70'i gene dışarıdan ithal edilen ara mallarıdır.

Montajcılık geliştikçe ülkemiz emperyalizme daha fazla bağlanmakta, halkımız için işsizlik ve pahalılık gitgide ağırlaşmaktadır. Halkımızın bütün bu lüks ve pahalı maddelere ne ihtiyacı vardır? Yerli sanayimizi geliştiriyoruz diyerek emperyalistlerle işbirliği halinde buzdolabı, televizyon, çamaşır makinası, elektrik süpürgesi montajı yapıp satmak, halkımızın yoksulluğuyla alay etmektir.

Yerli sanayimize örnek olarak gösterilen tekstil üretimi de, aslında üretim için gerekli makina ve teçhizatını dışarıdan sağlayan bağımlı bir daldır. Emperyalist ülkeler, verimsiz bir dal olarak gördükleri bu alanı, yarı-sömürge ülkelere bırakmış bulunuyorlar. Bazı gerici burjuva ideologları, tekstil sanayisinin ihracatı arttırdığını iddia ediyorlar. Oysa bu sanayi için gerekli ithalat, üretimden daha hızlı artmaktadır. Son on yılda üretim yüzde 41 oranında artarken, üretim için gerekli tekstil makinaları ithalatı yüzde 47 oranında artmıştır. Emperyalist tekeller, tekstil

sanayisindeki sermaye yatırımları sayesinde, işletme kârına da doğrudan doğruya el atmaktadırlar. Böylece, halkımızın temel ihtiyaç maddelerinin üretimini de kontrollerinde bulunduruyorlar.

Bütün bu gerçekler, Türkiye'deki tekelleşmenin emperyalizme bağımlı olduğunu, yerli tekelci burjuvazinin Amerika ve Avrupa tekellerinin işbirlikçisi olduğunu gösteriyor. Burjuvazinin «hızlı sanayileşme» dediği şey, aslında halkımızın ve ülkemizin hızla yoksullaşmasından başka bir şey değildir.

Emperyalist Tekeller,
Yurdumuzun Zengin Kaynaklarını Yağma Ediyor

Emperyalistler, bütün dünyada petrol, maden ve diğer hammadde ihtiyaçlarının büyük kısmını sömürge ve yarısömürge ülkelerin tabiî zenginliklerini yağmalayarak sağlamaktadırlar.

Emperyalist tekeller, dünyanın hammadde kaynaklarını ellerinde bulundurarak fiyatları istedikleri gibi ayarlıyorlar. Onlar, yoksul ülkelerin ucuz işgücünü sömürerek bu ülkelerin maden kaynaklarını kurutuyorlar. Çıkardıkları cevheri kendi ülkelerinde işledikten sonra yüksek fiyatla geri satarak büyük kârlar elde ediyorlar. Mesela ABD emperyalistleri, 1 liraya elde ettikleri demir cevherinden, çelik üretimi yoluyla 23 lira kazanmaktadırlar.

Emperyalist sömürü ve talan mekanizması, petrolümüz üzerinde bütün ağırlığıyla işlemektedir. Bugün yürürlükte olan Petrol Kanunu, işbirlikçi Menderes hükümeti tarafından petrol tekellerinin avukatı Maks Bol'a (Max Ball) hazırlatılan kanundur. Ülkemizdeki bütün yabancı sermayenin yarısından fazlası, bu kapitülasyon kanununa dayanılarak gelmiş bulunuyor.

Petrol Kanununun çıkmasından hemen sonra ülkemiz emperyalist petrol şirketlerinin istilasına uğradı. Elli kadar yabancı şirket, 250'ye yakın arama ruhsatı alarak geniş petrol sahalarımızı kapattı ve yeraltındaki petrollerimize ihtiyat olarak el koydu. Halen petrol alanlarımızın yarısından

fazlası olan beş milyon hektar, başta Shell ve Mobil olmak üzere yirmi emperyalist şirketin elindedir.

Petrol Kanunu çıktığı sırada ülkemizdeki petrolün yüzde yüzünü Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) üretiyordu. Bundan sonra TPAO'nun üretimdeki payı gitgide azalarak bugün yüzde 30'a kadar düşmüştür. Bunun başlıca sebebi, verimli alanların emperyalistler tarafmdan kapatılması ve verimsiz alanların TPAO'ya bırakılmasıdır.

İşlenmiş petrol satışından büyük kârlar sağlayan emperyalistler, işleme faaliyetlerini kısıtlayıp petrolü dışarıdan ithal etme yoluna gitmektedirler. TPAO'nun petrol işleme faaliyetlerine karşı, satış tekellerini kaybetmek korkusuyla, Mobil, Shell ve BP, Ataş Rafinerisini kurdular. Bu rafineride ülkemizdeki ham petrolün sadece yüzde 22'si işlenmektedir. Buna rağmen, dağıtım şirketleri sayesinde, ülkemizdeki petrol ürünlerinin yüzde 70'inin satışı bu tröstlerin elindedir. Aslında onlar, kurdukları rafineriyi tam çalıştırmayarak, işlenmiş petrol ürünleri ithalatını gün geçtikçe arttırıyorlar. Görüldüğü gibi, emperyalistlerin Türkiye'deki petrol işleme faaliyetleri, bir aldatmacadan ibarettir.

Melen iktidarı tarafından çıkarılan «Petrol Reformu Kanunu», emperyalist tekellerin sömürüsünü arttırmaya hizmet etmektedir. Bu kanun, eskiden özel hükümlerle vergilendirilen petrol tekellerini, genel vergi hükümlerine alıyor. Vergi muafiyeti ve vergi iadeleri yoluyla emperyalistlerin kârlarına kâr katıyor. Gene bu kanun, yabancı şirketlere, Türkiye'de çıkarttıkları petrolü dışarıdan ithal ettikleri petrol fiyatına satma hakkını tanımıştır. Böylece Melen iktidarı, emperyalist tekellere, yurdumuzdan çıkardıkları petrolü yükselen dünya fiyatları seviyesinde satma imkanı sağlamıştır. Emperyalist tekeller, Türkiye'de petrol çıkartma maliyetleri artmadığı için, bu yolla 1974 yılında bir buçuk milyar lira açıktan kazanç sağlayacaklardır.

Son zamanlarda, Mobil ve BP gibi başlıca Amerikan ve İngiliz petrol şirketleri, petrol fiyatlarını arttırmak için yeni manevralara giriştiler. Türkiye'ye petrol ithalini durdurdular ve Ataş Rafinerisindeki üretimi kıstılar. Bu du-

rum, yeraltı kaynaklarımızın çıkarılması, işlenmesi ve satışının yabancı tekeller elinde bulunmasının yurdumuzu emperyalizme nasıl bağımlı kıldığını göstermektedir.

Emperyalistler, yalnız yeraltındaki petrol kaynaklarımızı değil, deniz ve kıyı zenginliklerimizi de yağma etmektedirler. Ege kıyılarımızda birçok bölgenin petrol arama imtiyazları, yabancı şirketlere verilmiştir ve verilmektedir. Diğer taraftan, ABD emperyalistlerinin desteklediği Yunan faşistleri, Ege Denizindeki haklarımızı tanımıyarak, bu bölgedeki bütün deniz kaynaklarına ve servetlerine el koymaya çalışıyorlar. Amerikancı iktidarların, geçmişte Türkiye'nin menfaatlerini tamamen emperyalistlere teslim etmiş olmalarının ceremesini, halkımız bu alanda da çekiyor.

Yurdumuz, akarsuları bakımından hidrolik santrallerin kurulmasına elverişlidir. Gene yurdumuzda, kömürle çalışan termik santrallerin ihtiyacını karşılayabilecek zengin linyit yatakları vardır. Ama yabancı petrol şirketleri ve yerli işbirlikçileri, ülkemizin elektrik ihtiyacının petrolle çalışan santraller tarafından karşılanması için baskı yapıyorlar. Böylece kârlarını arttırmaya ve dışa bağımlı soygun düzenini genişletmeye çalışıyorlar. İstanbul Ambarlı santrali, bu baskılar sonucu kurulmuştur. Santralin petrolle çalışmasını, dış kredinin sağlanmasına aracı olan Amerikan Yardım Teşkilatı şart koşmuştur. Tek başına bu santral, bir buçuk milyar liralık petrol tüketmektedir. Yani yıllık petrol tüketimimizin onda birini kullanmaktadır. Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) eski Genel Müdürü Mehmet Erdemir,

> **«Ambarlı, eğer kömürle çalışan bir santral olsaydı, kömür sarfiyatı yılda 300 milyon TL.'nı geçmezdi.»** (Yedigün, 14 Şubat 1973)

diyordu. Bu durum, emperyalist petrol şirketlerinin sadece bu santral sayesinde halkımızın sırtından yılda 1 milyar 200 milyon lira kazandığını göstermektedir.

Emperyalistler, petrol dışındaki diğer zengin maden kaynaklarımızı da ele geçirmişlerdir. Dünya ihracatında ilk sıralarda yer aldığımız krom madenlerimizin yarısına yakını, «Türk Maadin Anonim Şirketi» ve «Bursa Toros Krom-

ları» adlı iki yabancı şirket tarafından işletilmektedir. Emperyalistler, az bir sermayeyle madenlerimizden büyük kârlar vuruyorlar. Bir Avusturya şirketi olan Manyezit AŞ, dokuz yıl içinde sermayesinin altı misli olan 120 milyon TL'nı yurt dışına transfer etmiştir.

Dünya rezervlerinin yüzde 60'ına sahip olduğumuz boraks madenlerimiz, yüz yılı aşkın bir zamandır, Boraks Konsolideytid Limited (Borax Consolidated Limited) adlı emperyalist tekel tarafından sömürülüyor. Bu şirket, bütün dünyada boraks madenlerini tekelinde bulunduran «Boraks Holding»in bir şubesidir. Yani bu emperyalist tekelin bir kolu, Türkiye'de madeni çıkarıp ihraç ederken, Avrupa'daki diğer bir kolu bunu satın alıp işlemektedir. Dolayısıyla, madenin üretimini ve fiyatını istediği gibi ayarlamaktadır. Nitekim bu emperyalist tekel, on yıl süreyle ülkemizdeki çıkarma faaliyetini durdurarak eldeki stoklarını eritmiş, daha sonra ise madenin ihraç fiyatını 1959'da 42 dolardan 1970'de 23 dolara kadar düşürmüştür. Sonuçta bu emperyalist tekel, her yıl gittikçe artan miktarlarda cevheri ülkemizden alıp götürürken, buna karşılık ödediği toplam para gittikçe azalmıştır.

Emperyalizmin Dış Ticaret Yoluyla Sömürüsü

Ülkemizin dış ticareti, esas olarak tarım ve maden ürünleri ihracatına, buna karşılık sanayi ürünleri ithalatına dayanmaktadır.

1972 yılında, tarım ürünleri ve az işlenmiş tarım ve hayvancılık ürünleri, ihracatımızın yüzde 80'ini, madenler ve petrol yüzde 9'unu meydana getirmekteydi. Sanayi mamulleri ise, ihracatımızın ancak yüzde 11'idir. İhraç edilen sanayi mamullerinin büyük bir bölümünü, pamuk ipliği, cam, çimento, tuğla gibi, işlenme derecesi ve işlenme safhasında katılan değeri düşük olan mallar teşkil etmektedir. İhracatımızın yüzde 3'ü, dokuma ürünleridir. Bu dahil olmak üzere, gerçekten sanayi mamulü denilebilecek malların toplam ihracattaki yeri, yüzde 5'i geçmemektedir.

Görüldüğü gibi bu rakamlar, işbirlikçilerin büyük gürültüyle öne sürdükleri «sanayi malları ihraç ediyoruz» iddiasını doğrulamıyor. Onlar, yayınladıkları raporlarında, bir takım istatistik oyunlarıyla sanayi malı ihracını yüzde 30'a kadar çıkarıyorlar. Böylece ülkemizin sanayileştiğini iddia ediyorlar. Oysa Türkiye'nin 1972'de toplam ihracatı içinde kara ve demiryolu taşıt ihracatının payı binde 5 iken, bu oran 1971'de ABD'de yüzde 18'dir. Makina, elektrikli makina, tarım makina, alet ve gereçleri ihracatının toplam ihracata oranı, Türkiye'de binde 4 iken, ABD'de yüzde 13'tür. İleri bir sanayi ülkesinin ihracatının yüzde 31'ini meydana getiren mallar, Türkiye ihracatının yüzde 1'ini bile bulmamaktadır. Kaldı ki, resmî istatistiklere göre dahi, Türkiye ihracatının yapısı bakımından birçok ülkenin gerisindedir. 1971'de Türkiye ihracatının yüzde 73'ünü tarım ürünleri, yüzde 27'sini ise maden, taşocağı ve sanayi ürünleri meydana getiriyordu. Tarım ürünlerinin ihracat içindeki payı, 1968 rakamlarıyla Meksika'da yüzde 50, Yunanistan'da yüzde 48, İspanya'da yüzde 38, Yugoslavya'da yüzde 21, İtalya'da yüzde 9 ve Japonya'da yüzde 3 idi. Bu durum, sanayisi emperyalizme bağımlı, geri bir tarım ülkesi olmamızın kaçınılmaz sonucudur.

1972'de toplam ihracatın yüzde 54'ünü pamuk, tütün, fındık, kuru incir ve üzüm meydana getirmektedir. «Geleneksel tarım ürünleri» diye adlandırılan bu ürünlerin payları 1960'ta yüzde 58, 1970'te ise yüzde 62 idi. Bu rakamlar, ülkemizin sanayileştiğini değil, tam tersine yarı-sömürge ve yarı-feodal yapısını koruduğunu ispatlıyor. Hakim sınıfların bu ürünlerden, «geleneksel» diye söz etmeleri de, bu yapının yıllardır değişmediğinin itirafıdır. Bu şartlar altında ihracatın artması, doğrudan doğruya tabiat şartlarına ve geniş köylü kitlelerinin elindeki ürünün büyük ticaret burjuvazisi tarafından ucuz fiyata kapatılmasına bağlıdır.

İşbirlikçi iktidarlar, bu soygunu kolaylaştırmak için, halkımızın sırtından topladıkları yüz milyonlarca lirayı, «teşvik primi» adı altında büyük ihracatçılara dağıtıyorlar. Teşvik primi olarak dağıtılan para, 1971'de 385 milyon,

1972'de 717 milyon liradır. 1971-1972 arası ihracat artışı yüzde 23, teşvik primlerindeki artış ise yüzde 46'dır.

Bu rakamlar, primlerin gerçekte ihracatı teşvik etmediğini ve sadece büyük tüccarların açıktan vurgun vurmasına yaradığını gösteriyor. İşte Sunay-Tağmaç'ın faşist diktatörlüğü, vurguncu tüccarlara bu 700 milyonu dağıtmak için halkımıza zulmetmiştir. Bizler, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin bu soygununa karşı çıktığımız için burada yargılanıyoruz. Bizler, elini bile kaldırmadan yüz milyonlar vuran parababalarının menfaatlerini savunmak için sayfalarca iddianameler düzenlemektense, bir ekmek parası için bütün bir gün alınteri döken emekçilerin ihtilalci davası uğruna yıllarca hapiste yatarız.

Ülkemizin emperyalizme bağımlı yarı-feodal bir ülke olması, ithalatın yapısını da tayin ediyor. 1972'de ithalatın yüzde 46'sını makina ve teçhizat, yüzde 45'ini ise montaj ve ambalaj sanayisinde kullanılan hammadde ve ara mallarıyla petrol meydana getiriyordu. İthalatın hemen tamamının sanayi mallarından oluşması, ülkemizin emperyalizmin açık pazarı olduğunun en kuvvetli kanıtıdır.

Ülkemizin tarım ürünleri satan ve sanayi ürünleri alan bir ülke olarak kalması, emperyalizmin ticarî sömürüsü için vazgeçilmez bir şarttır. Türkiye'nin bir sanayi ülkesi olmaması, geniş köylü yığınlarının yarı-feodal ilişkiler içinde sömürülmesinin diğer bir ifadesidir. İşte bu sebeple, emperyalist sömürü, yurdumuzun yarı-feodal yapısına dayanmaktadır.

Emperyalist ülkeler, dünya pazarlarındaki hakimiyetlerinden yararlanarak, kendi mamullerinin fiyatlarını durmadan yükseltirken, ithal ettikleri hammadde ve tarım ürünleri fiyatlarını mümkün olduğu kadar düşük tutuyorlar. Bu sömürü düzeni, sadece 1960-1967 yılları arasında ülkemizin 34 milyar liradan fazla bir kayba uğramasına yol açmıştır. Emekçi halkımızın daha da yoksullaşmasıyla ödenen bu kayıp, doğrudan doğruya emperyalistlerin kazancı olmaktadır. Onlar, bu sınırsız soygunlarını örtbas etmek amacıyla, ülkemize verdikleri borçları bir lütuf, bir yardım gibi göstermeye çalışıyorlar. Ama rakamlar, emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin yalanını ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin aynı yıllar arasında aldığı borçların toplamı, 18 milyar liradır. Bir an için bu 18 milyarı karşılıksız bir yardım şeklinde düşünsek bile, 34 milyarlık kayıpla arasındaki fark, emperyalist soygunun sınırsızlığını göstermeye yetecektir. Her yıl yaptığımız borç ödemeleri, ihracat değerimizin ortalama yüzde 25'ini alıp götürüyor. Her yıl borç ve faiz ödemelerinden sonra elimizde kalan «net krediler» ise, ithalatımızın ancak yüzde 15 kadarını karşılıyor.

İthalat giderlerinin hızla artması, ihracat gelirlerinin düşük bir seviyede kalması, dış ticaret açığımızın gittikçe büyümesine yol açmaktadır. 1965-1972 arasındaki yedi yıl içinde bu açık yedi misli artmıştır. Bugün ihracat gelirleri, ithalatın ancak yarısını karşılayabilmektedir. Bu durumda işbirlikçi burjuvazi, emperyalizme bağımlı ekonominin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, yurt dışında çalışan işçilerimizin gönderdikleri dövizlere ve emperyalist ülkelerden alınan borçlara bel bağlamaktadır. İşbirlikçi iktidarlar, gerek yerli ve gerekse emperyalist tekellerin kârlarını arttırabilmek için, yüz binlerce işçimizi Batı Avrupa emperyalistlerinin sömürüsüne teslim ediyorlar.

1950'lerde Amerikan emperyalistleri, Türkiye'nin sözümona tarıma dayanarak kalkınacağını öne sürüyor ve ülkemizi ucuz tahıl ve hammadde depoları olarak tutmaya çalışıyorlardı. Bugün ise, turizmden sağlayacağımız dövizlerle dış ticaret açığının kapatılacağı masalını yayıyorlar. Böylece ülkemizi kendi tatil köyleri haline getirmeyi amaçlıyorlar. İşbirlikçi iktidarların her türlü teşvikiyle 1963-1972 yılları arasında turizm alanına toplam 4,5 milyar lira yatırım yapıldı. Buna karşılık aynı dönemde yurdumuzun turizm geliri, 241 milyon lira olmuştur. Yani turizm için yapılan yatırım, turizmden sağlanan gelirin 15-20 katına varmaktadır. Milyonlarca liralık kaynak, ülkemizin kalkınması için değil, yerli ve yabancı burjuvazinin eğlencesi ve lüksü için israf edilmektedir.

Emperyalist Krediler Sömürüyü Ağırlaştırıyor ve Geleceğimizi İpotek Altına Alıyor

Emperyalistler, yarı-sömürge ülkelere verdikleri kre-

dileri, bu ülkeler üzerindeki hakimiyetlerini arttırmak, mal ve sermaye ihraçlarını geliştirmek, dış pazarlarını korumak için kullanıyorlar.

Emperyalistler bu durumu gizlemek için, Türkiye gibi yarı-sömürge ülkelere verdikleri borçlarla «azgelişmiş ülkelerin kalkınmasına katkıda bulundukları» yalanına baş vuruyorlar. Oysa ülkemizde, 1950-1972 arasında alınan toplam dış borçların yüzde 70'i, eski borçların ana para ve faiz ödemelerine gitmiştir. 1972 yılında ise, alınan dış borcun yüzde 90'ı eski borçların ödenmesine harcandı. Görüldüğü gibi emperyalizm, tıpkı bir tefecinin köylüleri soyması gibi, bir eliyle verdiğini öteki eliyle almakta ve ülkemizi sürekli olarak dış borca muhtaç durumda bırakmaktadır.

Türkiye'nin toplam dış borcu, 1972 yılında 62 milyar liradır. Bunun 56.5 milyarlık kısmının dövizle ödenmesi gerekmektedir. Bu, kişi başına 2000 lira borç demektir. Bu borcun yüzde 60'ının alacaklısı Amerika'dır. Yani işbirlikçi iktidarlar, halkımızın her bir ferdini Amerika'ya 1200 lira borçlu duruma sokmuşlardır. Ülkemiz, yeni borç alınmasa bile, daha elli yıl eski borçları ödemeye mahkum edilmiştir. 1972'de, bir daha borç alınmayacağı farz edilerek yapılan bir hesaba göre, 2018 yılına kadar sadece dövizle ödenmesi gereken dış borçların taksitleri 40 milyar lira, faizleri ise 16.5 milyar lirayı bulmaktadır. Bu rakamlar, başta Amerikan emperyalizmi olmak üzere, emperyalist ülkelerin yurdumuzun geleceğini ipotek altına aldıklarını açıkça göstermektedir. Onların borç vermedeki gerçek amaçları, «ülkemizin kalkınmasına yardım etmek» değil, emekçi halkımızın alınterini faiz yoluyla da insafsızca sömürmektir.

Borçlandırma yoluyla sömürü, sadece faiz gelirlerinden ibaret değildir. Emperyalistler, borçlu ülkeleri daima dış yardıma muhtaç bırakarak, en sıkıntılı zamanlarında azar azar borç vererek yeni imtiyazlar koparıyorlar. ABD eski Cumhurbaşkanı Kennedy, kredi ve yardımların «ABD'nin dünya üzerindeki etkisini ve kontrolünü sağlayan bir yöntem» olduğunu söyleyerek bu gerçeği itiraf etmiştir.

Bu imtiyazlara ülkemizde en açık bir örnek, «Karşılık Paralar Fonu»dur. Yapılan anlaşmalara göre, Amerika'dan ithal edilen bir malın bedeli, döviz olarak değil Türk lirası olarak ödenmekte ve bu paralar Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasında ABD namına «Karşılık Paralar Hesabı»na yatırılmaktadır. ABD bu paranın bir bölümünü, CİA dahil Türkiye'deki çeşitli kuruluşların yıkıcı faaliyetleri için harcamakta, büyük bir bölümünü ise devlete ve büyük burjuvaziye borç olarak vermektedir.

ABD'nin 1972'ye kadar bu yolla verdiği borç miktarı, 5.5 milyar liradır. ABD, Türkiye içinde sahip olduğu bu muazzam malî sermaye gücüyle, tıpkı bir banka gibi davranmaktadır. Bir yandan devletin en üst kademelerine kadar sızabilmekte, öte yandan ABD tekellerini ve kendi işbirlikçilerini besleme ve himaye etme imkanına sahip olmaktadır. 1973 yılı sonunda ABD'nin Merkez Bankasında bulundurduğu toplam para miktarı, 3 milyar 745 milyon liradır. ABD, elinde bulundurduğu bu parayı piyasaya sürerek bütün ekonomimizi bir anda altüst etme imkanına da sahiptir.

ABD, yurdumuzda kurduğu bu tefecilik düzeniyle, Türkiye üzerinde başka hiçbir emperyalist devletin sağlayamadığı bir siyasî nüfuz ve şantaj aracına sahip olmuştur.

Emperyalist malî tahakkümün başka bir biçimi de, «Proje Kredileri»dir. Emperyalizmin uluslararası malî kurumları, verdikleri bu kredilerle, sadece faiz gelirleri sağlamakla kalmıyorlar, ileri sürdükleri çeşitli şartlarla kendi sermayelerini ve işbirlikçilerinin menfaatlerini kolluyorlar ve ülkemizin menfaatlerini baltalıyorlar. Bağımsız sanayileşmemize yardımı olabilecek alanlara yatırım yapılmasını engelliyorlar ve özellikle iç pazarı daha fazla tahakküm altına almalarına yarayacak alanlara öncelik veriyorlar. Kredi görüşmeleri sırasında ortaya çıkan kârlı yatırım alanlarının emperyalist tekellerin ve yerli işbirlikçilerinin eline geçmesini sağlıyorlar. 1963-1970 arasındaki yaklaşık olarak 1 milyar dolarlık Konsorsiyum proje kredisinin yüzde 38'i alt yapıya, yüzde 9'u madenciliğe, yüzde 7'si enerjiye, yüzde 12'si de imalat sanayisine verilmiştir.

Yabancı firmalar, hazırladıkları projelere, Türkiye'de bulunmayan malzemeleri koyarak, emperyalist tekellere yeni satış imkanları sağlıyorlar. Kısa zamanda büyük vurgunlar vurabilmek için her türlü rüşvet ve yolsuzluğa baş vuruyorlar. Proje hizmetlerinin hangi yabancı firma tarafından yapılacağı, işletmenin kimler tarafından ve ne şekilde yönetileceği gibi hususlar da, borç veren malî kurumlar tarafından zorla kabul ettirilmektedir. Emperyalist malî kurumlar, «proje hizmetleri» adı altında, verdikleri borçların altıda birini kendi firmalarına devretmektedirler. Bu yolla her yıl yurt dışına götürülen para, yabancı sermayenin toplam kâr transferine eşittir.

Halkımız, bütün bunların ülkemize neye malolduğunu Ereğli Demir-Çelik ve Keban Barajı gibi örneklerle gördü. Ereğli Demir-Çelik için verilen ABD kredisinde, işletmenin ön projelerinden inşaatına, müteahhitliğinden yönetimine kadar bütün faaliyetin Amerikan Koppers Grubu tarafından yürütülmesi şart koşuldu. Devletin yatırımdaki payı yüzde 51 olduğu halde, işletmenin yönetimi gene bu Amerikan tekeline ve işbirlikçilerine terk edildi. Fabrikanın yapımının her safhasında dönen büyük yolsuzluklar sonucu, bir buçuk milyar liralık zararla maliyet iki misline çıktı. Bugün sanayinin kilit noktasındaki bu işletme, ürettiği malları dünya piyasasının üstünde fiyatlarla satmakta ve hayat pahalılığının önemli kaynaklarından biri olmaktadır.

Keban'da proje, müteahhitlik, kontrol gibi işlerin yabancı firmalara yaptırılması, gene emperyalist malî kurumlar tarafından şart koşuldu. Vurgunlarını arttırmak için inşaatın tamamlanmasını geciktirdiler. Bu yüzden bir yandan inşaat maliyetleri artarken, diğer yandan büyük toprak sahiplerine ödenen tazminatlar gün geçtikçe yükseldi. Böylece Keban Barajındaki maliyet artışı 5 milyar lirayı geçti. Barajın yapımıyla ilgili bir Devlet Su İşleri yetkilisi şöyle diyor:

> **«Devlet, yabancı müteahhite sağladığı imkânı bize sağlasaydı, yabancı kredi oyunları olmasaydı... Keban'ı kendimiz yapabilirdik.»**

Ortak Pazar Üyeliği
Yurdumuz Üzerindeki Emperyalist Sömürüyü
Daha da Arttırmaktadır

İkinci Dünya Savaşından bu yana ABD emperyalizminin hakimiyeti altında olan Türkiye'de, 1960'lardan itibaren Avrupa Ortak Pazarının nüfuzu artmaktadır.

AET ile 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması, taşıdığı hükümler bakımından tam bir kapitülasyondur. Bu anlaşma, 22 yıllık bir sürenin sonunda, ülkemizin AET ile birleşmesini öngörmektedir. 1969'da imzalanan ve Melen hükümetinin Ankara Anlaşmasına dayanarak onayladığı Katma Protokol ile, Avrupa emperyalistleri soygun planlarını Türkiye'ye kabul ettirmiş oldular.

AET'ye karşı gümrük duvarları, 12 yıl sonunda büyük ölçüde, 22 yıl sonunda ise tamamen kaldırılacaktır. Böylece Avrupa tekellerinin malları ülkemize tek kuruş gümrük ödemeden girecektir. Orta ve küçük çaptaki sanayimiz, tekelci rekabetle baş edemiyecek ve yıkılıp gidecektir.

AET ülkelerinden yapılan ithalatın miktarı kısıtlanamıyacaktır. Tam tersine, AET ülkeleri için tesbit edilecek özel ithalat kotalarıyla, Avrupa tekelleri fazla miktarda üretip satamadıkları malları ülkemizde satma imkanı bulacaklardır. Böylece ülkemiz, AET tekellerine açık pazar haline getirilecektir. İsraf alabildiğine kamçılanacak, halkımızın ihtiyaçlarıyla ilgisi olmayan çeşitli yabancı mallar tüketilecektir.

Türkiye, AET dışındaki ülkelere tanıdığı bütün imtiyazları, AET ülkelerine de tanıyacaktır. Ülkemiz egemenlik haklarını kullanamaz duruma getirilmekte, bütün uluslararası ilişkilerini AET'nin isteklerine uygun şekilde düzenlemek zorunda bırakılmaktadır.

Bütün bu imtiyazlara karşılık Türkiye'nin AET'nin yönetim organlarında temsil edilme ve oy kullanma hakkı yoktur. Üyesi olmadığımız AET Bakanlar Konseyi, ülkemizle ilgili en hayatî kararları alabilecektir.

Türkiyenin 1961-1971 arasındaki toplam 16.5 milyar liralık ithalatının yüzde 47'si AET'den yapıldı. Bu ithalatın

yüzde 90'ından fazlasını sanayi mamulleri teşkil ediyordu. Son on yılda AET'nin Türkiye'ye ihracatı yüzde 300 artmış bulunuyor. Buna karşılık Türkiye, AET'ye ucuz hammadde ve tarım ürünleri temin ediyor. AET'ye yapılan ihracat, toplam ihracatımızın yarısına yakındır. İhraç edilen mamullerin büyük çoğunluğunu, zeytinyağı, krom, pamuk ipliği, bez gibi hammadde veya ara malları teşkil etmektedir. Bu mallar, Ortak Pazar ülkelerine, çoğu zaman dünya fiyatlarının altında satılmaktadır.

Türkiye, AET'nin ucuz işgücü kaynağıdır. 650 bin işçimiz Avrupa'da çalışıyor. Bir buçuk milyon kişi de sıra beklemektedir. İşçilerimiz en ağır işlerde, en zor şartlarda, en düşük ücretlerle çalıştırılmaktadır. Emperyalist patronlar, işçilerimizi ihtiyaçları kalmayınca diledikleri gibi işten çıkarmaktadırlar.

Bugün AET, ABD'den sonra dünyanın en büyük sermaye ihracatçısıdır. 1951-1972 yılları arasında yurdumuza giren yabancı sermayenin yüzde 50'den fazlası, AET ülkelerine aittir. Aşağıdaki rakamlar, ülkemizdeki Batı Alman, Fransız ve İtalyan sermayesinin ne kadar hızlı arttığını göstermektedir.

Ülke	1960	1972
Batı Almanya	19.7 milyon TL	304 milyon TL
Fransa	4.6 milyon TL	214 milyon TL
İtalya	2.0 milyon TL	231 milyon TL

Bu üç ülkenin yurdumuzdaki yabancı sermaye içindeki payı, yüzde 40'tır.

Türkiye bu üç ülkeye sadece 1963-1966 yılları arasında 303.8 milyon dolar borçlandı. Ayrıca, Avrupa Yatırım Bankası ile Avrupa Para Birliğinden de 216.6 milyon dolar borç aldı. Yalnız 1972'de Avrupa Yatırım Bankasına 173.6 milyon dolar, Avrupa Para Anlaşmasına ise 105 milyon dolar borçlandık.

AET içindeki gücünü gün geçtikçe arttıran Batı Almanya, Türkiye'yi en azgınca talan eden emperyalist ülkelerden biridir.

Türkiye'nin 1963-1971 döneminde AET ülkelerinden yaptığı ithalatın yüzde 52'si Almanya'dan gelmiştir. Batı

Alman tekelleri, ülkemizde 23 şirkette 304 milyon TL sermaye sahibidirler. Türkiye'deki yabancı sermaye içindeki payları yüzde 16.4'tür ve ABD'den öndedir. Yurt dışındaki işçilerimizin yüzde 90'ı Batı Almanya'dadır. 1972 Eylül sonuna kadar, Türkiye'nin Federal Almanya hükümetine olan toplam borcu, 445.2 milyon dolar ana para ve 143.3 milyon dolar faiz olmak üzere 598.5 milyon dolardır.

Batı Alman emperyalistleri, Türkiye'ye silah da satmakta ve askerî araç-gereç imali için yeni anlaşmalar peşinde koşmaktadırlar. Batı Alman Büyükelçisi Sonnenhol, Alman sanayi üretiminin bir kısmının Türkiye'ye kaydırılmasının iyi olacağını, bunun için «uygun ekonomik ve siyasî ortamın» hazırlanması gerektiğini söylüyor. Böylece Batı Alman tekellerinin halkımızı ve ülkemizin kaynaklarını daha fazla sömürme yolundaki emellerini açıklıyor ve işçilerimizi iade etmek tehdidini yapıyor.

Bütün bunlar, Ortak Pazarın ülkemiz üzerindeki emperyalist tahakkümü nasıl ağırlaştırdığını göstermektedir. Buna rağmen, ülkemiz hâlâ esas olarak ABD emperyalizminin hakimiyeti altında olmaya devam etmektedir. İthalatımızın yarısına yakını, tek başına ABD'den geliyor. ABD, Türkiyenin en büyük alacaklısıdır. Kendi özel sermaye yatırımlarının yanısıra, Avrupa'dan Türkiye'ye yatırılan sermaye içinde de pay sahibidir. Üstelik, işbirlikçi iktidarların en büyük dayanağı olan orduya ve bürokrasiye tamamen ABD hakim bulunmaktadır.

Hakim sınıfların bazı ideologları, son yıllarda ABD emperyalizminin nisbeten zayıflamasından ve Ortak Pazarın güçlenmesinden istifade ederek, Türkiye'nin «tercihlerini Avrupa yönünde kullanması» gerektiğini iddia ediyorlar. Onlar, Avrupa emperyalistlerinin işbirlikçileri olduklarını gizlemek için, Avrupa'nın demokrasi ve özgürlük demek olduğu yalanını yayıyorlar. Bunlarm Kurtuluş Savaşımız sırasındaki Amerikan mandacılarından hiçbir farkı yoktur. İkinci Dünya Savaşından sonraki Amerikan işbirlikçileri de, ABD'nin demokrasi ve özgürlük getireceğini iddia ediyorlardı.

Halkımızın ve dünya halklarının tecrübesi, bir emperyaliste karşı başka bir emperyaliste dayanarak bağımsız-

lık ve özgürlüğe kavuşmanın mümkün olmadığını defalarca ispatlamıştır.

TİİKP'nin millî demokratik devrim programı, her kim olursa olsun bütün emperyalist ülkelerin ülkemiz üzerindeki sömürü ve tahakkümünü ortadan kaldırmayı ve halkımızı kendi gücüne ve çalışmasına dayanarak bağımsızlığa kavuşturmayı amaçlamaktadır.

Emperyalizm,
Kendi Mezar Kazıcılarını Yaratıyor

Emperyalizme bağımlı tekelleşmenin acısını, işçiler, köylüler ve bütün halk çekiyor. Emperyalist tahakküm, işçi sınıfını sayıca arttırırken, işçiler üzerindeki sömürüyü de ağırlaştırmaktadır.

Toprak ağalarının, tefecilerin, vurguncu tüccarların sömürüsü altında her geçen gün mülklerini kaybeden yoksul ve orta köylülerin bir kısmı, yaşayabilmek ve bir dilim ekmek bulabilmek için şehirlere akın ediyorlar. Köylerden şehirlere göç, sürekli bir hal almıştır. Bu gelişme sonucu, köylük bölgelerde yaşayan nüfusun oranı düşmekte, şehir nüfusunun oranı ise hızla artmaktadır. Köylük bölgelerin nüfusunun bütün nüfusa oranı, 1950'de yüzde 81 iken, 1960'ta yüzde 73'e, 1972'de yüzde 65'e düşmüştür.

Fakat emperyalizmin bütün millî servetlerimizi; işçi ve köylülerimizin alınterini sömürmesi, yabancı tekellerin rekabet ve tahakkümü, ülkemizin sanayileşmesini engellemektedir. Emperyalizme bağımlı lüks tüketim ve montaj sanayisinin hızlı ve düzenli bir şekilde gelişmesi mümkün değildir.

İşte bu durum, köylerden şehirlere göç eden yoksul halkın ancak bir kısmının sanayi proletaryasına katılmasına yol açıyor. Büyük çoğunluk işsiz kalıyor. Şehir merkezlerinde can pazarları kuruluyor. İşsiz kitleler işportacılık, boyacılık, hammallık gibi günübirlik işler yaparak yaşamaya çalışıyorlar. Resmî rakamlara göre, 1965'te yüzde 9.4 olan işsizlik oranı, yıldan yıla artarak 1971'de yüzde 11.2'ye ulaşmıştır. Aslında yurdumuzda işsizlik, bu rakamların çok üzerindedir.

Beri yandan, hizmet sektörü de verimsiz bir şekilde şişmektedir. Sanayide çalışanların oranı, 1962'de yüzde 8.3 iken, 1967'de yüzde 9.2, 1972'de yüzde 11.3 olmuştur. Oysa bu oran, daha 1935'te yüzde 9, 1950'de yüzde 10'du. Bu rakamlar, Türkiye'nin son yıllarda bir sanayi ülkesi haline geldiği iddiasının ne kadar büyük bir yalan olduğunu ortaya koymaktadır. Tarım sektöründe çalışanların oranının 1962'den 1972'ye kadar yüzde 12 düşmesi, hemen tamamen hizmet sektöründe çalışanların oranının yüzde 13.9'dan yüzde 22.7'ye çıkmasıyla karşılanmıştır. Böylece tarım dışı sektörler içinde sanayide çalışanların payı, 1962'de yüzde 37.5'tan, 1967'de yüzde 35.4'e, 1972'de ise yüzde 33'e düşmüş oluyor.

Bütün bunlara rağmen, gerici hakim sınıfları yıkacak olan millî demokratik devrimin önderi proletarya, kapitalizm geliştikçe daha da büyük bir güç olarak ortaya çıkmaktadır.

1950-1967 arasında, özel ve devlet kesimlerinin tümünde maaşlı ve ücretli çalışanların sayısı, yüzde 169 oranında artmıştır. Sanayide çalışanların sayısı 1927'de 300 bin iken, 1960'ta bir milyonu aşmış, 1970'ten sonra bir buçuk milyonu geçmiştir. Sanayi işçilerinin yarısına yakını, ondan az işçi çalıştıran küçük atelyelerde çalışmaktadır. Sanayi proletaryasının yanısıra, tarımda bir milyona yakın ve hizmetlerde de bir milyon kadar ücretli işçi mevcuttur. Yani proletaryanın toplamı, üç milyonun üzerindedir.

Emperyalizmin körüklediği tekelleşme ve dengesiz ekonomik gelişmeye bağlı olarak, işçi sınıfımız da büyük işletmelerde ve İstanbul çevresinde yoğunlaşmaktadır. 1963'te özel imalat sanayisinde ondan fazla işçi çalıştıran 2774 işyeri vardı. Bu işyerlerinde çalışanların yüzde 67'si, iki yüzden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde toplanmıştı. Bu oran, 1967'de yüzde 70'e yükseldi. Yine bu 2774 işyeri içinde, binden fazla işçi çalıştıran işyerlerindeki işçilerin oranı ise, aynı dört yıl içinde yüzde 35'ten yüzde 38'e çıktı.

Sendikalı işçi sayısı, 1963'te 296 bin iken, 1967'de 613 bine, 1971'de 1 milyon 200 bine ulaştı. Böylece sendi-

kalaşma oranı yüzde 11'den yüzde 30'a yükseldi. Türk-İş, Amerika'nın akıttığı milyonlarla beslenerek, işçi sınıfı mücadelesinin önüne dikiliyor. İşçilerimiz bir yandan emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürüsü altında ezilirken öte yandan da sarı sendikaların çemberine hapsedilmek isteniyor. Buna rağmen sendikalı işçi sayısının ve sendikalaşma oranının artışı, işçi sınıfımızın, sayıca güçlülüğünün ve yoğunluğunun yanısıra, iktisadî örgütlenmesinin de geliştiğini göstermektedir.

İşsizlik, Pahalılık ve İş Güvenliğinin Olmayışı, İşçi Sınıfımızı Ağır Hayat Şartlarına Mahkum Ediyor

TİİKP Programı şöyle diyor:

> **«Son çeyrek asır içinde, emperyalizmin ve gericiliğin halkımız üzerindeki insafsız sömürü ve zulmü, geniş emekçi yığınları için hayatı dayanılmaz bir hale getirmiştir.» (Madde 29)**
>
> **«Faşizmin doludizgin geliştirdiği işsizlik ve pahalılık, başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün halkı kasıp kavurmaktadır...» (Madde 31)**

Tekel kârları ve fiyatlar sürekli artarken, işçi sınıfımız uzun saatler çalışmaya zorlanıyor ve asgarî ücret daima düşük tutuluyor. Sanayi işçilerinin yüzde 70'i ayda 800 liradan az kazanıyor. Yüzde 27'sinin ise eline 800-2000 lira geçiyor. 2000 liradan fazla alan çok küçük azınlık, teknisyen durumunda olanlardır. Bugün bir işçinin bir günlük asgarî ücreti, ancak bir kilo et almaya yetiyor. Oysa işbirlikçi parababaları, bir işçinin on yıllık ücretinin karşılığı olan yüz bin lirayı, bir doğum günü eğlencesinde harcıyorlar.

İşverenler, işçi sınıfının ücret taleplerinin pahalılığı körükleyeceğini iddia etmekten çekinmiyorlar. Oysa hayat pahalılığının başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün emekçileri nasıl kasıp kavurduğu, fiyat artışlarının ücret artışlarını çok aştığı, herkesin gözü önündedir. Ticaret Bakanlığının verdiği rakamlara göre, hayat pahalılığı yüzünden ücretlerin satınalma gücü, 1963-1971 yılları arasında yılda ancak yüzde bir oranında artmıştır. 1970 yılında yüzde 6,5, 1971 yılında ise yüzde 6 oranında düşmüştür. Pahalılığı kö-

rükleyenleri bütün halkımız tanıyor. Bunlar, kârlarına kâr katmak için fiyatları arttıran, çeşitli yollarla sanayi üretimimizin gelişmesini engelleyen emperyalistler, işbirlikçi büyük sanayiciler ve vurguncu tüccarlardır. İşbirlikçi tekellere ve toprak ağalarına milyarlarca lira kredi dağıtan, halkı ezmek için israfçı devlet mekanizmasını ve Amerikan emperyalizmine bağımlı orduyu besleyen, bütçe açıklarını ise para basarak karşılayan iktidarlardır.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, işbirlikçi tekeller, işçi sınıfımızı toplu işten çıkarmalarla tehdit ediyorlar. Patronlar işçileri diledikleri gibi işten çıkarırken, Amerikancı sarı sendikalar buna «zaten verimsiz çalışıyorlardı». diyerek göz yumuyorlar. İşçilerimizin iş güvenliği yoktur. İşyerleri, emniyet ve sağlık şartlarından yoksundur. Kadın ve çocuk işçiler üzerinde en ağır baskılar hüküm sürmektedir.

1970'te İstanbul'da 195 bin, Ankara'da 150 bin, İzmir'de 60 bin ve Adana'da 29 bin gecekondu olduğu tahmin ediliyordu. Türkiye'deki bütün gecekonduların yüzde 75'i, bu dört şehirde toplanmış bulunuyor. Bütün ücretlilerin ancak yüzde 40'ı sigortalıdır. Sigortalıların, çalışabilecek yaştaki nüfusun bütününe oranı ise, yüzde 15 kadardır. Hemen bütün Avrupa ülkelerinde sosyal sigorta harcamalarının gayri safi millî hasılaya oranı yüzde 15'in üstünde iken, Türkiye'de bu oran yüzde 2'yi bulmuyor! İşbirlikçi iktidarlar ve büyük burjuvazi, Sosyal Sigortalar Kurumunu, işçi sınıfımızı daha fazla sömürmek için kullanıyorlar. Patronlar, bırakalım kendi paylarına düşen primleri yatırmayı, işçilerden kestikleri primleri ve aldıkları kredileri bile Sosyal Sigortalar Kurumuna yatırmamışlardır. Sosyal Sigortalar Kurumunun işverenlerden bir milyar lira alacağı vardır. Bu açığı kapatmak için işçi primleri yükseltilmekte, emeklilik yaşları arttırılmaktadır. Üstelik, şimdiye kadar Sosyal Sigortalar Kurumuna Devlet Yatırım Bankası tarafından yüzde 6-6.5 faizli 6 milyar liralık tahvil satılmıştır. Devlet Yatırım Bankası, bu parayı İktisadî Devlet Teşebbüslerine kredi olarak veriyor.

İşçi sınıfımız tehlikeli şartlarda çalışmaktadır ve iş kazalarına karşı güvenlikten yoksundur. Patronlar kalifiye

işçileri işten atıp yerlerine asgarî ücretle acemi işçi alıyorlar. Bu acemi işçileri tehlikeli makinalarda çalıştırarak sakatlanmalarına sebep oluyorlar. Böyle durumlarda, işçilerin başvurdukları Sosyal Sigortalar Kurumunda, bir doktor günde yüz işçiyi muayene ediyor. Ve iş kazasında kolu-bacağı kopanlara «çalışır» raporları veriyor. Yalnız İskenderun Demir Çelik Tesisleri inşaatında, 1970'ten bu yana iş kazalarında 400 işçi ölmüştür. Son beş ay içinde ölenlerin sayısı 85'tir. (**Yeni Ortam**, 22 Haziran 1974)

Bu davanın sanıklarından bir işçi arkadaş şöyle diyor:

> **«Parteks fabrikasında patron hasta olan işçilere vizite kağıdı bile vermedi. Bundan dolayı, evli ve beş çocuklu Nihat isimli ve aynı zamanda sendika işçi temsilcisi olan bir arkadaşımız, vizite kağıdı verilmediği ve gerekli tıbbi müdahale kasıtlı olarak yapılmadığı için işyerinde öldü.»** (Muammer Altıner'in Hakaret Davası sorgusundan.)

Küçük işletme ve atelyelerdeki işçilerin durumu daha da kötüdür. İki milyon sendikasız işçinin yüzde 90'ı, sigortasız bir şekilde çırak gözükerek çalışmaktadır. Küçük esnaf yanında çalışan bir dokuma işçisi durumunu şöyle anlatıyor:

> **«Günde 13 saat aralıksız çalışma, haftada 78 saat eder. İşkolumuz, ağır ve gürültülü sınıfına girer. Mesai zammımız yok, resmî bayramlarda çalışırız, gene zamsız. Sıhhî şartlardan yoksun rutubetli yerlerde hasta oluruz. Viziteye çıkamayız, çünkü yerimize bakacak adam yoktur. Sosyal haklarım hiçbiri yoktur. İşveren işten çıkarsa hakkımızı arayacak sendikamız bile yok. Aldığımız ücrete gelince... ayda sadece 750 liradır.»** (Hürriyet, 27 Mayıs 1974)

Böylesine ağır şartlarda hayatını güçlükle sürdüren işçi sınıfımız, 19. yüzyıldan bu yana yurdumuzdaki bütün bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerinin en ön safında yer almıştır. Toplumumuzun 1960'tan sonraki gelişmesinde, işçi sınıfımızın büyümesi ve güçlenmesinin etkileri apaçık görüldü. Sekiz saatlik iş günü, yüksek ücret, sendika seçme özgürlüğü ve iş güvenliği talep eden işçi sınıfı-

mız, Amerikancı iktidarlara, patronlara ve Amerikan uydusu sarı sendikacılığa karşı sayısız mücadeleler verdi.

İşçi sınıfımız, MİT ve Siyasî Polisin baskı, zulüm ve takibi altındadır. Çalışma Bakanlığının «Araştırma Kurulu Başkanlığı» ve diğer çeşitli daireleri işçi sendikaları hakkında bilgi toplayarak MİT'e veriyorlar. Patronlar çeşitli fabrikalarda faşistlere konferanslar verdiriyorlar, komünizm düşmanı kitapları bedava dağıttırıyorlar. Ama bütün bu zulüm ve baskıların, işkence ve aldatmacaların işçi sınıfının kurtuluşunu önlemesi mümkün değildir. İşçi sınıfı davasının bayrağı, nice mücadelelerde şehit düşen kardeşlerimizin kanlarıyla boyandı. Bağımsızlık ve demokrasi, kurtuluş ve sosyalizm fikri, işçi sınıfının kalbinde taptaze yaşıyor. İşçi sınıfımız, kendini kurtarmak için, bütün halkın kurtuluşuna önderlik edecektir.

Küçük ve Orta Burjuvazi
Tekellerin Baskısı Altında Eziliyor

Emperyalizm ve işbirlikçileri tarafından ezilen ve sömürülen bütün halk yığınlarının kurtuluşu, gün geçtikçe işçi sınıfının önderliğine daha fazla bağlanmaktadır.

> **«Büyük sermayenin baskısı altında, esnaf ve zanaatkarlar işlerini ve tezgahlarını kaybetmekte, orta burjuvazi her geçen gün daha derin buhranlara yuvarlanmaktadır.»** (TİİKP Programı, Madde 31)

1963 sanayi sayımına göre, Türkiye'de ondan az işçi çalıştıran 157 759 işyeri vardı. Bunları toplam mal ve hizmetler alım ve satımı içindeki payı, üçte bir kadardı. Halen bu küçük işletme ve atelyelerde çalışanların sayısı bir milyona yakındır. Bu dağınık, geri teknoloji kullanan ve verimsiz küçük üretim birimlerinin varlığı, Türkiye'nin yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olmasının bir sonucu ve ifadesidir. Engels, küçük zanaatkarın «geçmiş bir üretim biçiminin kalıntısı» olduğunu belirtiyor.

Emperyalizme bağımlı tekelleşme, küçük üretimin tamamını ortadan kaldırmıyor. Buna rağmen, tekeller bir yandan hızla gelişirken, diğer yandan küçük ve orta işletmelerin bir kısmı, ağır iktisadî baskılar karşısında tasfiye oluyor. Özellikle dokuma, kunduracılık, bakırcılık gibi, büyük sa

nayi ile rekabet etmek durumunda olan zanaatlar, yok olmaktadırlar.

Tornacılık, tesviyecilik, dökümcülük gibi alanlarda ise, küçük işletmeler büyük tekellerin yan kuruluşları haline gelerek varlıklarını sürdürmektedirler. Bunlar birbirleriyle rekabet etmek zorunda oldukları için, küçük kârlarla çalışıyorlar. Böylece işbirlikçi tekellerin baskısı, aileleriyle birlikte dört-beş milyon emekçi halkı, işsizlik ve açlıkla tehdit etmektedir.

Küçük esnaf ve zanaatkarların dışında, Türkiye'de emperyalizme doğrudan doğruya bağlı olmayan bir orta burjuvazi de mevcuttur. Bu orta burjuvazinin gelişme ve büyüme imkanları, emperyalizmin işbirlikçisi büyük tekeller tarafından tıkanmaktadır. İşbirlikçi büyük burjuvazi, fiyat mekanizmasını elinde bulunduruyor, her bakımdan devletin desteğini alıyor, kredilerin büyük kısmını ele geçiriyor, özellikle kendine yarayacak teşvik tedbirlerinin çıkartılmasını sağlıyor. Orta burjuvazi, gerek sermaye, gerekse hammadde ve ara malları bakımından, her geçen gün büyük tekellere daha fazla muhtaç duruma düşürülmektedir. Orta büyüklükteki işletmelerin bir kısmı, holdinglere tabi hale gelmeye zorlanıyor. Bu nedenle, emperyalizm ve işbirlikçi büyük burjuvazi ile arasında önemli çelişmeler olan orta burjuvazi, millî bir karakter de taşımaktadır.

TİİKP,
Emperyalizmi ve İşbirlikçilerini Tasfiye Etmek İçin Halkımızın Gücüne ve Yaratıcı Çalışmasına Güveniyor

Emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi ve toprak ağaları, uzun yıllardan beri sömürdükleri ülkemizin ekonomisini öyle bir hale getirmişlerdir ki, reformlarla ve köksüz tedbirlerle yurdumuzun bağımsız bir ekonomiye kavuşmasına ve ilerlemesine imkan yoktur. Yunus Emre'nin dediği gibi,

Bir bağ ki viran ola
İçi dikenle dola
Ayıklamak neylesin
Ateşle yakmayınca

TİİKP, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin zehirli ot ve dikenlerini ihtilal ateşinde yakmak, yurdumuzu, yalnız halkımızın işlediği ve meyvasını yediği bir bağ haline getirmek için mücadele ediyor. TİİKP'nin ihtilalci programı, «reform» aldatmacalarını ve bir emperyalist yerine diğerinin hakimiyeti altına girme planlarını şiddetle mahkum ediyor.

Bağımsız Türkiye, Amerikan emperyalizminin bütün alanlardaki hakimiyetine son verecek, AET'den ve emperyalistlerin kontrolündeki bütün uluslararası teşkilatlardan çıkacak, bağımsız iktisadî gelişmemizi engelleyen bütün anlaşmaları derhal iptal edecektir. Demokratik halk iktidarı, ithalat ve ihracatı millileştirecek, emperyalist hakimiyet ve sömürü aracı olan dış borçları tasfiye edecektir.

Emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin ellerindeki fabrikalara, ticarî işletmelere, bütün menkul ve gayrimenkul mal ve sermayeye el konacak, maddî ve hukukî imtiyazları kaldırılacaktır. Bütün bankalar tek bir millî bankada birleştirilecek, sigorta şirketleri halkın mülkiyetine geçirilecektir.

Petrol ve madenler, bir ülkenin bağımsız bir sanayi ve teknoloji geliştirmede dayanacağı temel unsurlardandır. Emperyalistler ve işbirlikçileri, bir yandan bağımlı bir sanayi geliştirirken, öte yandan hammadde kaynaklarımıza da el koymuş bulunuyorlar. Bunları asla kendiliklerinden bize bırakmayacaklardır. Demokratik halk iktidarı, emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin elindeki bütün yeraltı zenginliklerimizi halkın mülkiyetine geçirerek, millî sanayinin hizmetine sokacaktır.

Gerçek sanayileşme, bir avuç işbirlikçinin kârlarını korumayı değil, halkın ihtiyaçlarını esas alır. Emperyalist ve işbirlikçi sermayenin tasfiyesi, ülkemizin bağımsız ekonomik gelişmesinin önündeki engelleri kaldıracaktır. Millî demokratik ekonomi, halkımızın yaratıcı çalışmasına ve kendi tabiî kaynaklarımızın ülkemiz yararına değerlendirilmesine dayanarak, ülkemiz şartlarına en uygun teknolojileri yaratacak ve kullanacaktır.

Ekonomik gelişme ve sosyalizmin kurulması konusundaki bütün tedbirler, kitlelerin aktif katılmasıyla kararlaş-

tırılacaktır. Demokratik halk devriminin sağlayacağı demokrasi, emekçi yığınları her konuda fikirlerini söylemeye, demokratik halk iktidarını ve kadroları eleştirmeye teşvik edecektir. Millî demokratik ekonominin işleyişi merkezî bir plan çerçevesinde düzenlenecektir. Bu planın hazırlanması ve uygulanmasının her safhasında, üretim, yatırım, tüketim, çalışma ve diğer hedeflerin tesbitinde, işçiler, köylüler ve bütün emekçiler doğrudan doğruya söz sahibi olacaktır. Bunun için, bütün işletmeler ve ekonomik kuruluşlar üzerinde, orada çalışan ve alınteri dökenlerin yönetim ve denetimi sağlanacaktır.

Emperyalizme bağımlı lüks tüketim malları sanayisi tasfiye edilecektir. Tarım, halkımızın bütün ihtiyaçlarını karşılayacak ve millî sanayi için daha geniş pazar, hammadde, malî kaynak ve işgücü sağlayacak şekilde geliştirilecektir. Sanayi, tarımın makinalaştırılmasına ve millî ekonominin bütün kollarının en yeni teçhizat, teknoloji ve yeterli ara mallarıyla desteklenmesine hizmet edecektir. Bağımsız ağır sanayi kurularak yurdumuzun geleceği teminat altına alınacaktır. Yurdumuzun çeşitli bölgeleri arasında hüküm süren eşitsizliğin giderilmesi, demokratik halk iktidarının bütün imkanlarıyla desteklenecek ve geri bölgelerin diğer bölgeler düzeyine kavuşmaları sağlanacaktır.

Sanayinin ve tarımın gelişmesi için karşılıklı olarak gerekli hammadde, araç ve gereçler, şehir ve köy nüfusunun ihtiyaçları, iç ticaret yoluyla düzenli bir şekilde temin edilecektir. Kurulacak olan millî banka, yoksul ve orta köylülere, esnaf ve zanaatkarlara, üretim kooperatiflerine, Halk Çiftliklerine ve sosyalist büyük sanayiye gerekli krediyi verecektir.

Millî ve demokratik ekonominin hedeflerine uygun davranan orta burjuvazi de bu imkandan yararlanabilecektir. Ancak, millî burjuvazinin büyümesine ve sosyalizmin kuruluşunu engellemesine imkan verilmeyecektir. Bunun için, özel işletmeler üzerinde halkın denetimi kurulacak, yüksek gelir ve serveti hedef alan kademeli bir vergi sistemi getirilecektir. Sosyalizmin inşasının gelişmesiyle birlikte, millî burjuvazi de adım adım tasfiye edilecektir.

TİİKP, bu programı gerçekleştirmek için, yalnız ve yalnız halkımızın gücüne ve yaratıcı çalışmasına güveniyor. Millî demokratik ekonomi, kendi işgücümüzün, kendi yurdumuzda, bağımsız ekonomik gelişmemiz ve milyonlarca emekçinin kurtuluşu uğrunda bütün yaratıcılığıyla hareketa geçirilmesine dayanacaktır.

Geniş kitleleri ezen bütün dolaylı vergiler, resimler ve kamu hizmetlerinden alınan harçlar kaldırılacaktır. Demokratik halk hükümeti, ticaret yoluyla kazanılan aşırı kârları önleyecek, piyasadaki başlıca malları kontrol altında tutacak, üretimi arttıracak ve vurguncuları, aracıları tasfiye ederek hayat pahalılığının kökünü kazıyacaktır.

Bu yolda ilk tedbir olarak, bütün kiralar dondurulacaktır. Kapitalist üretimin rekabet, anarşi ve israfına son veren demokratik halk iktidarı, emekçi yığınları kasıp kavuran fiyat dalgalanmalarını önleyecek, sanayileşmenin yükünün köylü kitlelerine bindirilmesine son verecek, sanayi mallarının fiyatlarının zamanla düşürülmesini ve devletin emekçi köylülere ödediği fiyatların yükselmesini sağlayacaktır. Dış ticaretin millîleştirilmesi sayesinde, emperyalist dünyadaki fiyat artışlarının Türkiye'yi etkilemesi önlenecektir. Tarım ürünleri emekçi yığınlara ucuz fiyatlarla verilecektir. Bunun için, alış ve satış fiyatları arasındaki fark, işbirlikçi büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının el konan servetleri, bu sınıfların kalıntılarını ve orta burjuvaziyi hedef alan kademeli vergi gelirleri ve sosyalist üretimin yarattığı gelirlerle kapatılacaktır.

Emek verimliliğindeki artışlara bağlı olarak, zamanla bütün temel ihtiyaç maddelerinin fiyatları düşürülecektir.

İşbirlikçi hakim sınıfların yurt çapında tasfiyesi, ağır sanayinin kurulması ve tarım ile sanayinin planlı, dengeli bir şekilde geliştirilmesi, işsizliği yaratan temel nedenleri ortadan kaldıracaktır. Ekonomiye özel menfaatlerin hakim olmaması sebebiyle, demokratik halk iktidarı, çalışma çağındaki bütün yurttaşların emeğini seferber ederek üretimi arttıracak ve ülkemizi zenginleştirecektir.

Demokratik halk iktidarı, işçilerimizin yurt dışına gönderilerek emperyalist tekeller tarafından sömürülmesine son verecektir.

İş bulma ve çalışma güvenliği sağlanacaktır. Eşit çalışmaya eşit ücret esası uygulanacaktır. İşçi ücretleri yükseltilecek, sekiz saatlik iş günü bütün yurtta uygulanacaktır. Çalışma şartlarının sağlığa uygunluğu gözetilecektir.

Haftada bir kesintisiz 36 saat dinlenmek, bütün çalışanların hakkıdır.

Bütün bunlar, ne bir hayal, ne de bir rüyadır. Yurdumuzun, emekçilerin refah ve mutluluk içinde yaşayacağı bir ülke olması, halkımızın gerçek barışa, birliğe ve huzura kavusması için bütün imkanlar mevcuttur. Bu mutlu geleceği engelleyen tek şey, emperyalizmin, işbirlikçi kapitalizmin ve toprak ağalığının çürümüş, köhne düzenidir.

TİİKP, işçilerimizin, köylülerimizin ve bütün halkımızın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine önderlik ederek bu engelleri ortadan kaldırmaya kendini adıyor.

Halkımızın gücüne kim zincir vuracak? NATO uçakları, topları ve tüfekleri mi? Savcılar mı? Sıkıyönetim mahkemeleri mi? 141 ve 142. maddeler mi? Zulüm ve zindan mı? Reform aldatmacaları ve sosyal barış hayalleri mi?

Halkımız, bütün bu engelleri yıkacak, emperyalizmi, işbirlikçi kapitalizmi ve toprak ağalığını tasfiye edecektir.

Bu zaferi bugün yaşayan nesillerin göreceğine inanıyoruz.

PROLETARYA, BÜTÜN KÖYLÜ KİTLESİNİ EZEN SERFLİK DÜZENİ KALINTILARINI YOKETMEK İÇİN SAVAŞ İLAN ETMİŞ BULUNUYOR

Yurdumuz, Amerikan emperyalizminin boyunduruğu altında geri bir tarım ülkesidir. Nüfusun çoğunluğunu meydana getiren milyonlarca köylü, toprak ağalarının, tefecilerin, vurguncu tüccarların ve emperyalistlerin sömürü ve zulmü altındadır. İşbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının devleti, valisi, kaymakamı, jandarması, komandosu, orman idaresiyle, haklarını arayan, toprak isteyen köylü kitlelerini yıldırmaya, baskı altında tutmaya çalışmaktadır.

Hakim sınıflar iktidarlarını devam ettirebilmek için daima iki yoldan gitmişlerdir. Zulüm ve zindanla, jandarma ve komandoyla halkı ezmişler, diğer taraftan, yalan ve dolana başvurmuşlardır. İşte «toprak reformu» da böyle bir yalandır. Hakim sınıflar, «toprak reformu» vaatleriyle, topraksız ve yoksul köylüleri aldatacaklarını ve uyutacaklarını hesap ediyorlar.

Hakim sınıflar, yoksul köylü kitlelerinin içinde bulunduğu insafsız sömürüyü ve ülkenin geriliğini gözlerden saklayabilmek için, Türkiye'nin feodalizmin kalıntılarından kurtulmuş, kapitalist bir ülke olduğu yalanını da yaymaya çalışıyorlar. Onlar, milyonlarca köylünün ağır sömürü ve zulüm altında inlediği ülkemizde, «demokrasi» olduğunu söylüyorlar. Böylece ihtilalci hedefleri yok etmek ve milyon-

larca emekçiyi ebediyen sömürü ve zulme mahkum etmek istiyorlar.

Onların bu gayretleri boşunadır. TİİKP halkımıza önündeki devrimci hedefleri göstermektedir. Bu hedefler, milyonlarca işçi ve köylünün istekleridir. Kendisiyle birlikte bütün halkı kurtaracak olan işçi sınıfımız, demokratik halk devrimini zafere ulaştıracaktır.

Yurdumuzda Nüfusun Çoğunluğunu Köylüler Meydana Getiriyor

Emperyalizm, 19. yüzyılın başından beri, bir yandan iç kapitalist pazarı açmak ve sömürüsünü arttırmak için kendine bağlı bir kapitalizm geliştirmekte ve yarı-feodal ilişkilerde çözülmelere yol açmaktadır. Öte yandan, yurdumuz üzerindeki iktisadî ve siyasî hakimiyetini perçinlemek için, yarı-feodal ilişkileri kendine tabi kılmakta ve onların tasfiyesini önlemektedir.

Emperyalizmin tahakkümü altında bulunan ve feodal kalıntıların varlığını sürdürdüğü her geri ülkede, nüfusun çoğunluğunu veya önemli bir kesimini köylüler meydana getirmektedir. 36 milyon nüfusu olan ülkemizde, 23 milyon köylü bulunmaktadır. Köylülerin bütün nüfusa oranı yüzde 65'tir. Çalışan nüfusa baktığımızda da aynı oran göze çarpmaktadır. 14 milyon civarındaki çalışan nüfusun 8.8 milyonu tarımda, 1.5 milyonu sanayide, 3.2 milyonu hizmetlerde bulunmaktadır.

Ülkemizin tarım nüfusunu kapitalist ülkelerle karşılaştırdığımızda, durum daha açık bir şekilde gözükmektedir. Federal Almanya'da tarım nüfusu yüzde 9, sanayi nüfusu ise yüzde 50'dir. Fransa'da tarım yüzde 14, sanayi yüzde 39, İngiltere'de tarım yüzde 3, sanayi yüzde 47, İrlanda'da tarım yüzde 27, sanayi yüzde 30'dur. Buna karşılık Türkiye'de sanayideki nüfus yüzde 11 kadardır.

Tek başına bu rakamlar dahi, Türkiye'nin geri bir tarım ülkesi olduğunu gösteriyor. Lenin, köylü nüfusun çoğunlukta olmasını, toplumun henüz bir burjuva toplumu haline gelmediğinin bir göstergesi olarak almakta ve şöyle demektedir:

«Tamamen burjuva bir Avrupa'da olduğu gibi, tamamen burjuva bir Rusya'da da köylüler, nüfusun çoğunluğunu meydana getirmeyecektir.» (Toprak Meseleleri, s. 72)

Yurdumuzda Tarım Tekniği Geniş Ölçüde Karasabana ve Dövene Dayanmaktadır

Ülkemizde ekilen toprakların büyük kısmı, hâlâ ilkel araçlarla sürülmekte, tarım geniş ölçüde ilkel tekniğe dayanmaktadır.

Bugün ülkemizde iki milyon karasabana karşılık 136 bin traktör vardır. 2 milyon 120 bin dövene karşılık, 8600 biçer-döver vardır. 4 milyon 125 bin köylü ailesinden 2.5 milyonu, karasaban, öküz ve dövene dayalı tarım yapmaktadır.

Marks şöyle diyor:

«Bir sosyo-ekonomik kuruluş, bütün üretici güçler bu kuruluşun tarihe gömülmesi için gerektiği ölçüde gelişmediği sürece, yok olmaz.»

Yine Marks, üretim tekniği ile üretim tarzı arasındaki sıkı ilişkiyi şöyle ifade ediyor:

«Toplumsal ilişkiler, sıkıca üretici güçlere bağlıdır. İnsanlar yeni üretici güçler yaratarak, üretim tarzlarını değiştirirler. Üretim tarzlarını, hayatlarını kazanma yollarını değiştirirken, toplumsal ilişkilerini de değiştirirler. Kol değirmeni, serfin (toprağa bağlı köylünün) mevcut olduğu bir toplumu, buhar değirmeni ise sanayi kapitalistinin mevcut olduğu bir toplumu ifade eder.» (Felsefenin Sefaleti)

Toprakların yarısından çoğunu işleyen karasaban ve öküz de, yarı-feodal ilişkilerin mevcudiyetini, hem de bu ilişkilerin kuvvetle varlığını sürdürdüğünü gösterir. Köylü kitlelerini sömüren toprak ağalarının, köylünün ürününe daha tarladayken el koyan kan emici tefecilerin varlığını gösterir.

Bir traktöre düşen dönüm miktarını diğer ülkelerle karşılaştırdığımız zaman, Türkiye tarımının içinde bulunduğu gerilik şartlarını daha iyi görebiliriz. İsviçre'de bir traktöre 67, Hollanda'da 95, İsrail'de 432, Yunanistan'da 1361 dönüm toprak düşmektedir. Oysa Türkiye'de bir traktöre 6044 dönüm toprak düşmektedir. Bu rakamlar, Türkiye'de tarım

teknolojisi'nin İsviçre tarımından yüz defa, Yunanistan tarımından beş defa geri olduğunu ifade ediyor.

Sulanabilecek durumdaki arazinin ancak yüzde 7'si sulanabilmektedir. İşlenen toprağın hektarı başına gübre tüketimi, Mısır'da 109, İsrail'de 85, Yunanistan'da 80, Türkiye'de ise 2.7 kilogramdır. Üretim araçlarının ve tarımda kullanılan tekniğin geriliği, tarımın verimliliğinin büyük ölçüde tabiat şartlarına bağlı olduğunu göstermektedir.

Lenin, feodalizmin, «tarımın ve doğal ekonominin ağır basmasına» (**Toprak Meseleleri**, s. 65) dayandığını belirtmiştir. Burada «doğal ekonomi» ile, hem kapalı köy ekonomisi, hem de tabiat şartlarına bağlı ekonomi kastedilmektedir. Ülkemizde, tarım hem feodalizmin, hem de kapitalizmin unsurlarını birlikte barındırmaktadır. Bu da yarı-feodal yapıyı meydana getirmektedir.

Tarımda kapitalizm gelişmekte ve yarı-feodal yapıyı çözmektedir. Tarımda makinalaşma ve traktör kullanılması hızla gelişmektedir. 1950 yılında traktörle ekilen toprakların bütün ekilebilir topraklara oranı binde 8 iken, 1960'ta yüzde 13'e, 1970'te ise yüzde 32'ye yükselmiştir.

Türkiye, yarı-feodal bir ülkedir. Bir yandan öküz ve karasabana dayanan tarım ağırlığını devam ettirmekte, öte yandan traktörün kullanılması gün geçtikçe artmaktadır. Bir yandan kapalı köy ekonomisi varlığını devam ettirmekte, diğer yandan köylüler kapitalist pazara açılmaktadır. Köylüler bir yandan toprak ağaları ve tefeciler tarafından sömürülmekte, yarı-feodal bağımlılıklar altında bulunmakta, diğer yandan ticaret burjuvazisi ve emperyalizm tarafından sömürülmekte, toprağını ve üretim araçlarını kaybetmektedir. Bir yandan bütün köylülük feodal kalıntılara karşı mücadeleye girişmekte, diğer yandan köy proletaryasının mücadelesi filizlenmektedir.

Gelişen kapitalist ilişkilerin yarı-feodal yapıyla içiçe geçmesi, işçilere, köylülere daha büyük acılar vermektedir. Hakim sınıfların yukarıdan aşağı, geniş kitleleri ezerek yürüttükleri kapitalistleşme, uzun, ızdıraplı yıllar alacaktır. Ve bu yıllar, toprak ağaları ve her türlü feodal kalıntı demokratik devrimle tasfiye edilmediğinden, toplumda çöküntü ve yozlaşmayı da yanında getirecektir.

İşte bu şartlarda gelişen bir kapitalizm, bizim demokratik devrim görevimizi ortadan kaldırmıyor, tam tersine onu daha da zorunlu kılıyor. Kapitalist ilişkilerin gelişmesi, kitlelerin uyanışına hız veriyor. Sınıf ayrılıklarını ve çatışmalarını arttırıyor. Kapitalizm ne kadar gelişirse, demokratik devrim o kadar geniş kitleleri kavrar, sosyalizme geçiş o kadar kolaylaşır. Lenin bu durumu şöyle ifade ediyor:

> **«Toprak sahipleri ekonomisi içinde kapitalist unsurlar ne kadar kuvvetlenirse, toprakların demokratik olarak müsaderesi, sosyalizm için yapılacak gerçek mücadeleye o kadar erken hız verecektir.»** (Toprak Meseleleri, s. 36)

Türkiye'de köylülerimizin yüzde 30'u tamamen topraksızdır, yüzde 53'ünün toprağı kendine yetmemektedir. Yani tarım nüfusunun yüzde 83'ünü meydana getiren 19 milyon köylü, toprak ağalarının, tefecilerin, kapitalist toprak sahiplerinin amansız sömürü ve zulmü altında bulunuyor.

Tarım İşçileri, Köylük Bölgelerde Sosyalist Toplumun Habercileri Olarak Gelişmektedir

Tarım işçileri, hem topraksızdır, hem de çoğunlukla üretim araçlarından yoksundur. Devlet çiftliklerinde, büyük kapitalist işletmelerde, toprak ağalarının veya zengin köylülerin topraklarında işgüçlerini satarak yaşarlar. Bir kısmı tarım işletmelerinde sürekli işçilik yaparlar. Önemli bir kısmı ise, mevsimlik işçi ve gündelikçidir. Bütün bir yıl boyu, oradan oraya dolaşarak çalışırlar.

Tarım işçilerinin büyük çoğunluğu, «elci» veya «dayıbaşı» denilen aracılar tarafından büyük toprak sahiplerine ve zengin köylülere kiralanırlar. Ücretlerinden bir kısmını bu aracılara vermek zorundadırlar. Tarım işçilerinin büyük çoğunluğunun ne sigortası, ne de sendikaları vardır. Patronun isteği dışında hareket edemezler. İstedikleri yerde çalışamazlar. Bir iş sözleşmesi bulunmadığı için, haklarını arayamazlar. Toprak sahibi onları istediği zaman kovabilir. Onlar için sekiz saatlik iş günü ve asgarî ücret de söz konusu değildir. Gün doğumundan gün batımına kadar orta-

lama 13 saat çalışmak zorundadırlar. İş günü bazı yerlerde 15-16 saate kadar çıkar. Bir köylü arkadaşımız, sorgusunda tarım işçilerinin içinde bulundukları durumu, bir örnek vererek şöyle anlatmıştı:

> **«Söke'nin Atburgaz köyünde, 1972'de pamuk amelesinin dayıbaşını ağa öldürdü. Dayıbaşının ölüsü tarlanın içinde yatarken, ağa elinde tabancası, akşama kadar ameleye zorla pamuk toplattı. Ağalar, eskiden beri pamuk amelesini paydostan sonra da çalıştırmaya alışkındır. Sıkıyönetimden sonra bu işi tehditle yapmaya başladılar.»** (Durmuş Uyanık'ın sorgu vermeyi reddettiği dilekçeden)

Tarım işçileri, çalıştıkları yerlerde, ya toprak sahibi tarafından gösterilen damlarda çok kötü şartlar içinde barınırlar, ya da iki değneğin üstüne gerdikleri bir bez parçasının altında yatarlar. Aldıkları ücretle ancak yarı-aç, yarı-tok yaşarlar. Çalıştıkları yerde toprak sahipleri tarafından çeşitli yollarla borçlandırılır ve aldıkları ücretlerin bir kısmını da böylece kaptırırlar. Türkiye tarımının geriliği tarım işçilerine birçok baskı ve bağımlılıklar getirmektedir.

Tarım işçilerinin sayısı, kapitalizmin köylerde gelişmesi sonucu, hızla büyümektedir. Yapılan sayımlarda 740 bin tarım işçisi gözükmektedir. Ancak bunların bir kısmı, kahya gibi, toprak ağalarının adamlarıdır. Bunun yanında, devamlı dolaşan gündelikçi tarım işçilerinin bu rakama bütünüyle dahil edilmediği açıktır. Bu durumda, yaklaşık olarak, bir milyon sürekli ve gündelikçi tarım işçisinin bulunduğunu söyleyebiliriz.

Tarım işçilerinin çoğalması, köylük bölgelerde burjuvazi-proletarya çelişmesini de yaygınlaştırmakta ve keskinleştirmektedir. Tarım işçileri köylük bölgelerde, bugünden bütün köy yoksullarıyla birlikte, geleceğin sosyalist toplumunun kurucuları olarak ortaya çıkmaktadırlar. Tarım işçileri, bütün köylülerle birlikte acısını çektikleri bu yarı-sömürge, yarı-feodal köhne düzenin kökten yıkılmasını istiyorlar. Bunun içindir ki, proletarya partisi köylük bölgelerde tarım proletaryasına ve yoksul köylülere dayanacaktır.

Yoksul Köylüler
Topraksızlığın Acısını Çekiyorlar

Yoksul ve topraksız köylüler, bütün köylü ailelerinin yüzde 83'ünü meydana getiriyorlar. 4 milyon 125 bin köylü ailesinden 1 milyon 268 bini, yani yüzde 30'u tamamen topraksızdır. Bunların bir mezarlık toprakları bile yoktur. Topraksız köylülerin oranı, feodal kalıntıların daha güçlü olduğu Doğu Bölgesine doğru yükselmektedir. Bu bölgede köylülerin yüzde 38'i tamamen topraksızdır. Mardin'de köylülerin yüzde 40'ı, Siirt'te yüzde 42'si, Diyarbakırda yüzde 46'sı, Urfa'da yüzde 53'ü, Reyhanlı'da, yüzde 66'sı, Viranşehir'de yüzde 67'si, Hilvan'da yüzde 70'i, Bismil'de yüzde 73'ü, Diyarbakır Devegeçidi Barajı sulama alanında 15 köy halkının yüzde 82'si, Batman'ın 10 köy halkının yüzde 90'ı tamamen topraksızdır.

Bütün Türkiye'de köylü ailelerinin 2 milyon 221 bini, yani yüzde 53'ü az topraklıdır. Köylülerin yarısından çoğunun küçük, verimsiz toprakları kendilerine yetmemektedir. Bunlar, ağa topraklarında çeşitli şekillerde çalışmaktadırlar. Az topraklı köylülerin bir kısmı, işleyemedikleri topraklarını büyük toprak sahiplerine ve zengin köylülere kiraya vermek zorunda kalmaktadırlar. Bütün Türkiye'de toprak sahibi gözüken köylü ailelerinin yüzde 69'u, işlenen toprakların ancak yüzde 24'üne sahip iken, ailelerin yüzde 3.5'i toprakların yüzde 28'ine sahiptir.

Bölgelere göre baktığımız zaman toprak dağılımındaki eşitsizliği daha açık görürüz. Orta Anadolu'nun kuzey bölgesinde ailelerin yüzde 50'si, toprakların yüzde 13'üne sahip iken, yüzde 2'si yüzde 17'sine sahiptir. Akdeniz Bölgesinde ailelerin yüzde 73'ü toprakların yüzde 28'ine, yüzde 3'ü yüzde 30'una sahiptir. Güneydoğu Anadolu'da ailelerin yüzde 61'i toprakların yüzde 10'una sahip iken, ailelerin yüzde 4'ü toprakların yüzde 50'sine sahiptir. Amik, Ceyhan, Asi ve Berdan ovalarında ailelerin yüzde 56'sı toprakların yüzde 11'ini işlerken, ailelerin yüzde 6'sı toprakların yüzde 69'unu gasbetmiştir. Hakkari'de ailelerin yüzde 76'sı toprakların yüzde 13'üne, yüzde 3'ü toprakların yüzde 52'sine, Siirt'te ailelerin yüzde 57'si toprakların yüzde 5'ine,

yüzde 4'ü yüzde 52'sine, Diyarbakır'da ailelerin yüzde 57'si toprakların yüzde 6'sına, yüzde 7'si ise yüzde 63'üne sahiptir. (1963 Tarım Sayımı rakamları)

Bu rakamlar da gösteriyor ki, geniş yoksul köylü kitleleri, topraksızlık ve sefalet içinde yaşamaya çalışırlarken, toprak sahibi olan küçük bir azınlık, geniş ve verimli toprakları ellerine geçirmişlerdir.

Yukarıdaki rakamlar bir gerçeği daha gösteriyor. Ülkemizde toprakların belli ellerde toplanması, kapitalizmi değil, toprak ağaları ekonomisini güçlendiriyor. Borçlandırma, tefecilik, ipotek, zorla el koyma gibi yollarla toprakları ele geçiren toprak ağaları ve tefeciler, mülksüzleşen yoksul köylüleri kendilerine daha da bağımlı hale getiriyorlar. Mülklerini kaybeden köylülerin bir kısmı, proleter ve yarı-proleter durumuna gelirken, bir kısmının toprağa bağımlılığı ve yarı-serf durumları daha da ağırlaşıyor. Lenin'in belirttiği gibi,

> **«Kır nüfusunun mülksüzleştirilmesi, dolaysız olarak ancak büyük toprak sahiplerini yaratmaktadır.»**

Yoksul Köylülerin Önemli Bir Kısmı, Ortakçılık, Kiracılık ve Angarya Gibi Yarı-Feodal Sömürü Biçimleri Altında Eziliyor

Ülkemizde büyük toprak sahipleri, hem feodal ve yarı-feodal, hem de kapitalist sömürü biçimlerine başvuruyorlar. Büyük toprak sahipleri içinde kapitalist toprak sahipleri az sayıdadır. Büyük çoğunluğu, yarı-feodal niteliklerini devam ettirmektedirler. Türkiye'nin yarı-feodal bir ülke olduğunu inkar edenler, tarımda yarı-feodal ilişkilerin yüzde kaç olduğunu soruyorlar ve uzun hesaplara girişiyorlar. Bunlara en iyi cevabı Lenin vermektedir:

> **«Objektif olarak, bugün köylülerin büyük toprak sahiplerine karşı mücadelesi, serfliğin kalıntılarına karşı bir mücadeledir. Ancak, her bir durumu ayrı ayrı numaralamaya girişmek, her bir durumu ayrı ayrı tartmak ve eczacı tartısının kesinliğiyle serfliğin nerede bittiğini, katışıksız kapitalizmin nerede başladığını tesbit etmek, kişinin kendi ukalalığını Marksizme atfetmesi demektir.»**
> (Toprak Meseleleri, s. 35)

Toprak ağaları, yoksul köylüleri çeşitli biçimlerde sömürmektedirler. Bunlardan biri, ortakçılık ve kiracılık yoluyla sömürüdür. Toprak ağaları, topraklarının bir kısmını yoksul köylülere geçici olarak, ürün veya para karşılığında ortağa veya kiraya vermektedirler. Ağalar, bazen üretim aracı bile olmayan köylüye üretim aracı da vermekte, böylece üründen daha fazla pay almaktadırlar. Yoksul köylü bu küçük toprak parçası üzerinde ailesiyle birlikte bütün bir yıl boyunca çalışır. Ağa, yıl sonunda ürünün bir kısmına el koyar. Köylüye ürünün ancak hayatını devam ettirebileceği kadarı kalır.

Yüz dönümden küçük toprak parçalarını işleyen ortakçı ailelerinin sayısı 420 bin, yani toplam köylü ailelerinin yüzde 12'sidir. 1952'den bu yana, ortakçılık yüzde 3'ten yüzde 12'ye yükselmiştir. Güneydoğu Anadolu'da köylü nüfusu yüzde 40 oranında artarken, ortakçı aile sayısı yüzde 55 artmıştır. Toprakların belli ellerde toplanması, bir kısım köylülerin proleterleşmesine yol açarken, diğer bir kısmının ortakçılık gibi yarı-feodal bağımlılıklar altına girmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu da göstermektedir ki, yarı-feodal yapı devrimle tasfiye edilmedikçe, topraklarını kaybeden köylülerin önemli kesimi, ağalara daha fazla bağımlı hale düşmektedir.

Kiracılık yapan ailelerin sayısı ise 293 bindir. Bunlar, köylü ailelerinin yüzde 7.5'unu meydana getirmektedir. Bunun küçük bir kısmını, kiraladığı toprak üzerinde işçi çalıştırarak kapitalist çiftçilik yapan zengin köylü aileleri meydana getiriyor. Çoğunluk ise, toprak ağalarına para-rant ödeyen yoksul köylülerdir. Bu da bir çeşit yarı-feodal sömürüdür. Lenin'in dediği gibi,

> **«Para-rant, ölmekten başka çıkar yolu olmayan, ölmekte olan dündür...» (Toprak Meseleleri)**

Gene Lenin şöyle diyor:

> **«Bu rantın köylülerden sızdırılmasını mümkün kılan güç nedir? Burjuvazinin ve gelişen kapitalizmin gücü müdür? Hiç de değil. Bu, feodal latifundiyanın gücüdür.»** (Toprak Meseleleri, s. 50)

Köylü nüfusunun yüzde 18'inin, yani aşağı-yukarı dört milyonluk bir köylü kitlesinin ortakçılık ve kiracılık yoluyla

toprak ağalarının yarı-feodal sömürüsü altında bulunduğunu söyleyebiliriz.

Özellikle doğu bölgesinde, yoksul ve topraksız köylülerin toprak ağaları karşısında hiçbir özgürlükleri yoktur. Birçok köy, doğrudan doğruya şahıs ve sülale malıdır. Köylerin önemli bir kısmı ise, üç-beş aile ve sülaleye aittir. Köylülerin içinde oturdukları evler bile kendilerinin değildir. Bir köylü, ağa tarafından kovulunca köyden ayrılmak zorundadır. Aşiret bağları, köylünün üzerinde feodal tahakkümü ifade etmektedir. Şeyhler ve mütegallibe de yoksul köylünün ürettiği ürünün bir kısmına el koymaktadırlar.

Toprak ağalarının, şeyhlerin, aşiret reislerinin büyük bölümü Doğu Bölgesinde toplanmışlardır. Yüzyıllardan beri Kürt köylülerini ezen ve sömüren hanedan aileleri, hâlâ nüfuzlarını sürdürmektedirler. Bitlis'te Paşolar, Şerefhanoğulları, Hizan'da Şeyh Selahattin, Hakkari'de Mahmudîler, Patnos'ta Kör Hüseyin Paşalar, Diyarbakır'da Cemil Paşalar, Hazro'da Budaklar, Silvan'da Azizoğulları, Siverek'te Bucaklar, Ağrı'da Küfrevîler, Doğu Beyazıt'ta Beyazıt Beyleri, bunlardan bir kısmıdır.

Aşiret reisleri, yüzbinlerce dönüm toprak yanında, hayvanlara da sahiptirler. Mesela Şirvan köylerine hakim olan Mehmediyan aşireti reisleri, 25 bin aşiret mensubu üzerinde nüfuz sahibi oldukları gibi, 35-40 bin hayvana da sahiptirler.

Doğu Anadolu'nun bazı bölgelerinde hâlâ angarya, hizmetkarlık, uşaklık ve feodal vergi usulleri yürürlüktedir. Bu bölgede angaryaya «zibare» denmektedir. Tamamen topraksız ve üretim aracı bile bulunmayan marabalar, ağaların, aşiret reislerinin ve şeyhlerinin angaryasını yapmakla, hizmetini görmekle yükümlüdürler. Hiçbir mülkü ve hürriyeti olmayan bu köylüler, çeşitli tarım sayımlarında «tarım işçisi» olarak gösterilmektedir. Oysa bunlar, toprak ağasına, ortakçı ve kiracı köylüden daha da bağımlı durumdadırlar. Ağa toprakları üzerinde boğaz tokluğuna çalışırlar. Bu yoksul köylülerin taşıdıkları maraba, gulam (köle), azap gibi isimler de yarı-serf niteliklerini ortaya koymaktadır. Bunlar da ortakçı ve kiracılarla birlikte hesaba katılınca, toprak

ağalarının yarı-feodal sömürüsü altındaki yoksul köylülerin oranı daha da yükselir.

Kapitalizmin Gelişmesi,
Yoksul Köylülerin Önemli Bir Kısmını
Yarı-proleter Haline Getiriyor

Toprak ağaları, kapitalizmin gelişmesi sonucu topraklarının bir kısmını doğrudan doğruya işletmeye başlamışlardır. Bu sebeple, birçok yerde ağa topraklarından kovulan ortakçı köylüler, açlıkla karşı karşıya geliyorlar. Bunlar ağalara karşı daha da şiddetli mücadelelere girişiyorlar. Bu durum da kapitalizmin gelişmesinin sınıf mücadelesini ve demokratik devrimi hızlandırdığını göstermektedir. Toprak ağaları, topraklarının bir kısmından ortakçıları kovup bu toprakları doğrudan doğruya işletmeye başladıklarından, artık ücretli işgücü sömürüsüne de başvurmaktadırlar. Hattâ pamuk gibi sanayi bitkilerinin üretildiği bölgelerde, kapitalist durumuna gelmiş büyük toprak sahipleri, tamamen ücretli işçi çalıştırmaktadırlar.

Ücretli işçiliğin artan miktarda kullanılması, yoksul köylülerin önemli bir kısmını yarı-proleter durumuna getirmiştir. Bu yarı-proleter köylüler, yarı-feodal bağımlılıklardan kurtulmuş değildirler.

Topraklarından ürettikleri kendilerine hiçbir zaman yetmeyen yoksul köylüler, belirli mevsimlerde Çukurova, Ege gibi bölgelere akın etmekte, gün doğumundan gün batımına kadar kızgın güneşin altında yarı-aç, yarı-tok çalışmaktadırlar. Bunların ücretleri çok düşüktür ve hiçbir hakları yoktur.

Büyük bir yoksulluk ve sefalet içinde olan orman köylüleri de, orman idaresinin ve jandarmanın ağır baskısı altındadır. Her yıl binlerce orman köylüsü, ağaç kesmek, tarla açmak gibi sebeplerle hapishanelere doldurulmaktadır.

Eski Toplumun Kalıntısı Olan Tefeci Sömürüsü,
Yoksul Köylüler Üzerinde Ağır Bir Yüktür

Yoksul köylüler yalnız toprak ağaları tarafından değil, toprak ağalığıyla içiçe geçmiş bulunan tefeciler ve vurgun-

cu tüccarlar tarafından da borçlandırma ve faiz yoluyla sömürülmektedirler. Ağa-tefeci-banka ortaklığı, geniş köylü kitlelerini sömürü ağlarına düşürmekte, yoksul halkın kanını emmektedir.

Emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin sömürü araçları olan bankalar, tarımda tamamen toprak ağalarını, tefecileri ve vurguncu tüccarları desteklemektedir. Bu olay, yarı-sömürgelik ile yarı-feodalliğin içiçe geçmiş olduğunu ispat ediyor.

Köylü ailelerinin yarısından çoğu bankalardan hiç kredi alamaz. Çünkü onlarm bankaya karşılık olarak gösterecekleri mülkleri ve itibarları yoktur. Kredi alanların yüzde 70'i, 500 liradan az kredi alırlar. Bu kredi, köylünün hiçbir ihtiyacına yetmez. Bu sebeple köylüler, tefecilerin eline düşerler. Milyonlarca liralık kredi, mülk ve itibar sahibi olan tüccarlara ve büyük toprak sahiplerine akmaktadır. 37 işletme, işletme başına ortalama 626 bin lira kredi alabilmektedir. 82 milyon liralık kredi, 40 ihracatçı arasında paylaşılabilmektedir.

Ülkemizde bütün banka kredilerinin yüzde 49'unu vurguncu tüccarlar ve tefeciler, yüzde 16'sını toprak ağaları almaktadır. Toprak ağaları ve tefeci-tüccarlar, aldıkları kredilerin bir kısmını köylülere yüksek faizle vererek, onları kendilerine bağımlı hale getirirler. Bu suretle köylülerin alınteri, bankalarla ağalar, tüccarlar ve tefeciler arasında paylaşılmaktadır.

Yoksul köylüler, üretim araçlarını yenileyebilmek, yeniden üretim yapabilmek, hatta çogu zaman kışı geçirebilmek için paraya muhtaçtırlar. Para ise, bankalarla işbirliği halinde olan, köylüleri amansızca sömürüp servet yığan ağalarda ve onların köylerdeki, kasabalardaki uzantısı olan tefecilerde bulunur. Tefeci, bankadan yüzde 10 faizle aldığı parayı köylüye yüzde 50, hatta yüzde 100 faizle verir. Çoğu zaman köylü borç alabilmek için küçük tarlasını da ipotek etmek zorunda kalır. Bazı yerlerde köylüler, bankadan aldıkları küçük kredileri dahi bağımlı ve borçlu oldukları ağalara teslim etmek zorundadırlar. Böylece banka faizi yoksul köylünün sırtına biner, parayı ağa kullanır. Yoksul

köylü, banka ile tefeci arasında gidip gelir, en sonunda küçük toprağını da kaybeder.

Yoksul köylülerin ellerinde kalan son mülkleri, tefecilerden aldıkları borçlar karşılığında ipotek altına girmektedir. Bu yüzden her yıl binlerce köylü tarlasını ağalara ve tefecilere kaptırıp ya kendi toprağı üzerinde ortakçı durumuna düşmekte, ya da tarım işçisi olmaktadır.

Yoksul köylüler, tefecilerden borç para alabilmek için alivre satış yapmak zorunda kalarak, tarladaki ürününü, koyununun karnındaki kuzusunu da kaptırır. Tefeci, yoksul köylünün ürünü daha tarladayken, çok düşük bir fiyat biçer ve hasat zamanı bu ürüne el koyar. Bu durum o kadar ileri gitmiştir ki, bazı yerlerde yoksul köylüler iki yıllık, üç yıllık zeytin ürününü tefeciye devretmek zorunda kalmışlardır. Tarlayı ekip biçen, işleyen köylü, ürünü kaldıran tefecidir.

Yoksul köylülerin tefecilere borçlanmalarının kölelik derecesine varan şekli ise, iş üzerinden borçlanmadır. Artık ne verecek tarlası, ne de ürünü kalmayan yoksul köylü, toprak ağasının, tefecinin tarlasında veya başka bir işinde borcuna karşılık çalışmak zorunda kalır.

Yoksul Köylülerin Büyük Çoğunluğu,
Esas Olarak Kapitalist Piyasanın Değil,
Toprak Ağaları ve Tefecilerin Sömürüsü Altındadır

Ülkemizde köylülerin büyük çoğunluğu kapitalist pazara açılmıştır. Kapalı köy ekonomisi gittikçe çözülmektedir. Ancak, yoksul köylülerin önemli bir kısmı ürettikleri ürünü pazara bile çıkaramadan tüketmektedirler.

Köylülerin yüzde 60'ı 50 dönümden küçük toprak parçaları üzerinde tarım yapmaktadır. Bu ailelerin dörtte üçü tahıl ekmektedir. Bunların ürettikleri tahıl, toprak ağalarının ve tefecilerin ağır sömürü payı çıktıktan sonra, yoksul köylü ailelerinin hayatlarını devam ettirmelerine ancak yetmektedir. Hatta bunların çoğu, ürettikleri miktar yetmediği için, pazardan tahıl almak zorunda kalmaktadır.

Tütün, pamuk, zeytin gibi sanayi bitkileri üreten yoksul köylüler ise, çoğunlukla az bir miktar tutan ürünlerini daha tarladayken veya köyden çıkarmadan tefecilere kaptırıyor-

lar. Yani yoksul köylülerin büyük çoğunluğu ürünlerini piyasaya çıkaramıyorlar. Bu da göstermektedir ki, büyük yoksul köylü kitlesi, esas olarak kapitalist piyasa mekanizması tarafından değil, toprak ağaları ve tefeciler tarafından sömürülmektedirler.

Sanayi bitkisi üreten yoksul köylülerin bir kısmı, toprak ağasından ve tefeciden kurtarabildiği ürününü eğer piyasaya çıkarabilirse, burada da vurguncu tüccarların, devlet tekellerinin ve emperyalist kumpanyaların sömürüsüne maruz kalırlar. Düşük fiyat, iskarta gibi yollarla ürünlerini yok pahasına kaptırırlar. 117 pamuk ihracatçısı, yılda ortalama ikişer milyon lira kazanırken, 250 bin pamuk üreticisinin eline yılda 800-900'er liranın geçtiği bir ülkede, ürününü piyasaya çıkarabilen küçük üreticinin nasıl insafsız bir sömürü altında bulunduğu açıkça görülür.

İşte biz burada, bu 117 vurguncunun talanına son vermek istediğimiz için suçlanıyoruz. Milyonlarca yoksul köylünün ancak devrimle kurtulacağını savunduğumuz için, hakkımızda ağır hapis cezaları isteniyor. Bir yoksul köylü arkadaşımız, emekçi köylüler üzerindeki ağır sömürüyü, mahkemenizde şöyle ifade etmişti:

> **«Sekiz yaşındaki çocuğu, yetmiş yaşındaki dedeyi, nineyi, hamile kadını, eli kınalı gelini, otuz beş derece güneşin altında, gün boyunca bir ekmek parasına çalıştıranlara, amelenin hayat ve iş güvenliğini hiçe sayanların hakimiyetine, baskısına karşı olduğum için burada bulunmaktayım. 60-70 haneyi amele olarak getirip bir hayvan damında yatıran, onları köle gibi çalıştıran toprak ağalarının zulmüne, baskısına karşı olduğum için burada, sanık sandalyesinde bulunmaktayım. Topraksız, yoksul köylünün senelik geliri olan 1000-2000 lirayı bir gecede harcayan sömürücü zalimlere karşı olduğumdan buradayım. Köylüye yüzde 50 faizle para veren, ürettiği malını en düşük fiyata alan, böylece köylünün kanını emen, onu yoksulluğa sürükleyen sahtekar tefeci-tüccara karşı olduğumdan buradayım.»** (Mehmet Ali Öztürk'ün sorgu vermeyi red dilekçesinden)

Köylü kitlesinin büyük çoğunluğunu meydana getiren yoksul köylüler, işçi sınıfıyla birlikte, yarı-sömürge, yarı-

feodal zulüm düzeninin acısını en fazla çeken kitledir. Bu sebeple onlar, demokratik halk devrimi mücadelesinde proletaryanın önderliğinde kararlı bir şekilde savaşacaklardır. Lenin şöyle diyor:

> **«Tasavvur edilebilen bütün çeşit ve şekilleriyle serflik düzeni kalıntıları, bugüne kadar köylülüğün bütün kitlesini ezen amansız bir yük teşkil etmiştir. Proleterler, bayrakları altında, bu yükü ortadan kaldırmak için, savaş ilan etmiş bulunmaktadırlar.»** (İşçi ve Köylü İttifakı, s. 29)

Tefecilerin ve Vurguncu Tüccarların Sömürüsü Altındaki Orta Köylüler Yıldan Yıla Yoksullaşıyor

Orta köylüler, kendi topraklarını işleyerek ancak geçimlerini sağlayabiliyorlar. Bir miktar üretim aracına ve sermayeye sahiptirler. Genel olarak işçilik yapmazlar. Bir kısmı belirli mevsimlerde birkaç ücretli işçi de çalıştırır. Çoğunluğu ise, ailesiyle birlikte kendi toprağını ekip biçer. Bu durum, tarımda ücretli işgücü kullanılmasının yaygın olmayışından ve kapitalizmin geriliğinden gelmektedir. Lenin, geniş çapta ücretli işgücü kullanılmaksızın yapılan küçük köylü üretiminin, henüz tamamen kapitalist pazara bağlanmamış geri toplumlara has bir durum olduğunu belirtmiştir. (**Toprak Meseleleri**, s. 78)

Orta köylüler, feodalizmin çözülüp kapitalizmin gelişmesi sonucu köylülüğün sınıflara parçalanmasıyla ortaya çıkmışlardır. Gelişen kapitalizm, bunları mülksüzleştirmekte ve büyük çoğunluğunu yoksul köylüler haline getirmektedir. Kapitalizm geliştikçe, orta köylüler yok olmaya mahkumdur. Engels, bizim orta köylü dediğimiz küçük köylülüğün kapitalizm-öncesi toplumun damgasını taşıdığını şöyle ifade ediyor:

> **«Küçük köylü, tıpkı küçük zanaatkâr gibi, işinin gerektirdiği araçlara hâlâ sahip olduğundan, modern proletaryadan ayrı bir emekçidir. Ve bundan dolayı da, geçmiş bir üretim biçiminin kalıntısıdır.»** (Fransa ve Almanya'da Köylü Meselesi)

Ülkemizde kendi toprağı üzerinde tarım yapıp, borç içinde varlığını sürdürmeye çalışan orta köylüler, köylü ai-

lelerinin yüzde 13'ünü meydana getiriyor. Orta köylüler gırtlaklarına kadar borçlu durumdadırlar. Tefecilerden aldıkları borcun yükü, her yıl sırtlarına binmekte, ürünlerini ve tarlalarını kaptırarak yoksulluğa sürüklenmektedirler.

Yıldan yıla birçok yoksul ve orta köylü, yarı-proleter durumuna geliyor ve ücretli işçilik yapmak zorunda kalıyor. Yoksul ve orta köylülerin tefeciler tarafından sömürülmesi, bir yandan yarı-feodal ilişkilerin çözülmesi ve köylülerin sermaye tarafından sömürülmesi sonucunu doğururken, diğer yandan da köylülerin bir kısmının yarı-feodal bağımlılıklar altına düşmesine yolaçmaktadır. Lenin, Rus tarımında bu bağımlılığın karakterini şöyle ifade ediyordu:

> **«Bu bağımlılığın bütün özelliği şudur: Kapitalist ilişkilerin bu ilkel, tohum halindeki şeklini eski ilişkiler, feodal ilişkiler sarmıştır. Burada hiçbir zaman hür ve serbest sözleşme yoktur, zoraki bir ticari işlem vardır. (Bazen resmi makamların emriyle, bazen kendi işletmesini korumak arzusuyla, bazen de eski borçlar yüzünden, vb.) Üretici burada belli bir yere ve belli bir sömürücüye bağlıdır. Tamamiyle kapitalist ilişkilere has ticarî ilişkilerin kişisel olmayan niteliğinin aksine, ticarî ilişkiler burada zorunlu olarak 'yardım', 'hayırseverlik' gibi şahsi bir şekle bürünmektedir. Ticarî işlemin bu özelliği de üreticiyi şahsi, yarı-feodal bir bağımlılık altına sokar.»** (Halkçılığın İktisadî Muhtevası, s. 192)

Orta köylülerin büyük bir çoğunluğu ürettikleri ürünü piyasada satarken, vurguncu tüccarlar, Tekel ve emperyalist şirketler tarafından da sömürülürler. Piyasaya hakim olan vurguncular, Tekel ile anlaşma halinde fiyatları durmadan düşürürler. Böylece borcunu ödeyebilmek, kışı geçirebilmek için paraya ihtiyacı olan köylü, çaresizlik içinde ürününü ucuza kaptırır. Bu sömürü en açık bir şekilde tütünün ve diğer sanayi bitkilerinin satışı sırasında görülür. Mesela 1969 yılında, Akhisar'da köylülerden kilosu 5 liraya alınan tütünün yurtdışına birkaç misli fiyatla satıldığı, bilinen bir gerçektir. Aradaki fark, vurguncu tüccarın, devletin ve yabancı kumpanyaların cebine inmektedir.

Görüldüğü gibi, orta köylüler bir yandan yarı-feodal sömürünün, tefeciliğin acısını çekerken, bir yandan da kapi-

talist pazarın sömürüsüne uğrarlar. Yani yarı-sömürgeliğin acısını da çekerler. Önümüzdeki devrimin demokratik görevleriyle millî görevleri, bu sebeple de birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Orta köylüler, toprak ağalarının, tefecilerin, vurguncu tüccarların ve emperyalizmin sömürüsü altında eziliyor ve yoksullaşıyorlar. Bu sebeple onlar, halkımızın demokratik devrim mücadelesinde proletaryanın ve yoksul köylülerin yanında yer alacaklardır.

Emperyalizm ve İşbirlikçi Burjuvazinin Zengin Köylüler Üzerindeki Baskısına Karşıyız

Zengin köylüler, köy burjuvazisini temsil etmektedirler. Kapitalizm geliştikçe, köylülüğün çeşitli sınıflara parçalanması sonucu, küçük bir azınlık olarak ortaya çıkmışlardır. Esas olarak, tarım işçilerini ve yoksul köylüleri ücretli işgücü yoluyla sömürmektedirler. Bir kısmı, kendi toprağı olmadığı halde, sermayesi vasıtasıyla toprak kiralamakta ve makinalı tarım yapmaktadır. Bazıları tefecilik de yapıyorlar.

Bütün köylü nüfusun yüzde 3'ünü meydana getiren zengin köylüler, ürünlerini kapitalist pazarda mümkün olduğu kadar yüksek fiyattan satmak isterler. Oysa vurguncu tüccarlar, emperyalist şirketler ve devlet tekeli, fiyatları dalma düşürür. Diğer taraftan zengin köylüler tarım araçları, gübre, benzin, ilaç gibi sanayi mallarını piyasadan alırken, kârlarının bir kısmını emperyalizme ve büyük burjuvaziye kaptırırlar. Bütün bu sebeplerle, zengin köylülerin emperyalizmle ve işbirlikçi burjuvaziyle çelişmeleri vardır.

TİİKP, tarım işçilerinin zengin köylülere karşı bütün hak ve menfaatlerini savunmaktadır. TİİKP, bununla beraber, emperyalizmin ve vurguncu tüccarların zengin köylüler üzerindeki her türlü baskısına karşıdır.

Halkımızın Büyük Toprak Sahipleri ve Tefecilerden Soracak Hesabı Vardır

Büyük toprak sahipleri, yoksul ve topraksız köylüleri ve tarım işçilerini, angarya, vergi, yarıcılık, ortakçılık, kira-

cılık ve ücretli işgücü yoluyla sömürüyorlar. Aynı zamanda bunların bir kısmı, tefecilik de yapıyorlar. Bankalarla içli dışlıdırlar. Emperyalizm ve yarı-sömürge yapı, köylük bölgelerde bunlara dayanmaktadır.

Büyük toprak sahipleri, çoğunlukla kasaba ve şehirlerde oturmaktadırlar. Toprak ağaları, silahlı çeteleri vasıtasıyla toprakları gasbetmekte, keyfi vergi toplamakta, ürünlere el koymakta, birçok yerde köylüler üzerinde tahakküm kurmaktadır. Mardin'deki ağaların sahip oldukları topraklar, hükmettikleri köyler ve silahlı güçleri hakkında, **Hürriyet** gazetesinde çıkan şu rakamlar, durumu açıkça göstermektedir:

> **«Türk ailesi: 54 bin dönüm arazi, 9 köy, 400 silahlı adam. Kahraman ailesi: 37 bin dönüm arazi, 200 silahlı adam. Necimoğlu ailesi: 15 bin dönüm arazi, 500 silahlı adam. Özkan ailesi: 15 bin dönüm arazi, 600 silahlı adam.»** (Hürriyet, 1 Aralık 1973)

Tarımdaki nüfusun yüzde 1'inden daha azını meydana getiren toprak ağalarının küçük bir bölümü, tamamen kapitalist toprak sahibi durumuna gelmiştir. Kapitalist toprak sahipleri, tarımdan semirerek ticarete ve sanayiye el atmaktadırlar.

Büyük toprak sahipleri ve tefeciler, tarım işçilerinin, yoksul ve orta köylülerin baş düşmanlarıdır. Bu bir avuç sömürücü zalim, milyonlarca yoksul halkın kanını emiyor. Köylüleri açlığa ve sefalete mahkum ediyor. Onlar, yalnız köylülerin değil, başta işçi sınıfı olmak üzere bütün halkın düşmanıdır. Halkımızın onlardan soracak çok hesabı vardır. Burada bizim hakkımızda eğer bir mahkumiyet kararı verilecekse, işte bu bir avuç zalim namına verilecektir.

Köylüler Niçin Mücadele Ediyor:
Toprak, Hürriyet, Bütün Borçların İptali!

Yıllardan beri, yurdumuzun birçok yerinde, toprakları işgal eden köylüler, toprak ağalığının ortadan kalkmasını istiyorlardı. Kadınıyla erkeğiyle, çoluğuyla çocuğuyla, jandarma dipçiğine göğüs geren köylüler, jandarma ve komando zulmünden kurtulmak ve hürriyete kavuşmak istiyorlar-

dı. Ülkemizin dört bir yanında, yürüyüşler yapan, meydanlarda toplanan köylüler, tefecilerin ve vurguncu tüccarların soygununun son bulmasını, ürünlerine değer fiyat verilmesini, emperyalizmin ve devletin sömürü ve baskılarının kalkmasını istiyorlar; su, yol, okul gibi en hayati ihtiyaçlarının sağlanmasını talep ediyorlardı. Çiftliklerde aç-susuz grev yapan tarım işçileri, en tabii demokratik ve iktisadi haklarının tanınmasını istiyorlardı.

Hakkari'den bir köylü şöyle diyor:

> **«Yöremizde ağalık hükmü şiddetle hüküm sürüyor. Ağalar tereddütsüzce halka zulmetmeye devam ediyor. Anlayacağınız, bir derebeylik sürüp gidiyor.»**

1971 yılında Akhisar'da yapılan tütün mitinginde, bir köylü şöyle haykırıyordu:

> **«Ağaların bize ettiklerini yanlarına koymayalım. Topraklarımızı geri alalım. Topraklar bizimdir.»** (Proleter Devrimci Aydınlık, sayı 33)

Nisan 1973'te Adana'da yapılan Üreticiler Kurultayı'nda, bir yoksul köylü şöyle diyordu:

> **«Bizim, yazın sarı sıcağında toprağa döktüğümüz teri soracağımız hesabımız var... Toprak ve ekmek istiyoruz.»** (Cumhuriyet, 30 Nisan 1973)

Yine 1971 yılında Akhisar'da yapılan tütün mitinginde, bir yoksul köylü arkadaşlarına şöyle sesleniyor:

> **«Tan yeri ağarıyor. Yakında güneş doğacak. Kardeşler, bizi 15-16 Haziran şanlı işçi mücadelesinin yolu kurtaracak. Mücadelemiz, ölüm pahasına da olsa durmayacak. Sömürücülerin iktidarını yerle bir edene kadar sürecektir.»** (Proleter Devrimci Aydınlık, sayı 33)

İşte milyonlarca köylünün istekleri bunlardır! Hakim sınıflar ve yardakçıları, bu sesi bastırmaya çalışarak, temelinde yoksul köylülerin ahı bulunan büyük toprak mülkiyetine son verilmesini ve köylüler tarafından toprakların paylaşılmasını «gericilik» olarak göstermeye çalışıyorlar. Toprakların paylaşılmasının, «cüce işletmeleri» doğuracağını, «verimi düşüreceğini», «teknik ilerlemeye aykırı olduğunu» söylüyorlar.

Esas gerici olan, onların savunduğu zalim toprak ağalarının mülkiyetlerinin korunmasıdır! Esas gerici olan, köylüleri sefalete sürükleyen ve ezen yarı-feodal unsurların varlığını sürdürmesidir!

Toplumun geri kalmasına sebep, emperyalizme bağımlı yarı-feodal yapıdır. Böyle olduğu içindir ki, tarihimiz boyunca emperyalistler toprak ağalarıyla işbirliği yapmışlardır. Ağalar ve onların büyük mülkiyeti tasfiye edilip, köylülere hürriyet getiren küçük mülkiyet yolundan geçilmeden, ileri teknolojiye dayanan büyük üretime ulaşılamaz. Bu gerçek birçok milletin tarihi tarafından defalarca doğrulanmıştır.

İleri teknolojiye dayalı kollektif büyük üretime, proletaryanın önderliğinde yine köylülerin büyük çoğunluğunun isteğiyle geçilecektir. Sahtekârca bahaneler ileri sürerek, geniş kitlelerin ihtilâl yolunu karartmak ve onları bu köhne düzenin sömürüsüne mahkum etmek çabalarına, en iyi cevabı yine yüce Lenin veriyor:

> **«Toprak sahiplerinin geniş topraklarının verimliliği, köylü tarımının veriminden yüksek olduğu için, toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesinin geriye doğru bir adım olduğunu iddia ediyorsunuz! Böyle bir iddia, ancak ilkokulun dördüncü sınıfındaki bir çocuğa yakışır. Bir düşünün beyler: Serflik kaldırıldığı zaman, az verimli köylü topraklarını toprak sahiplerinin yüksek verimli topraklarından ayırmak, 'geriye doğru bir adım' değil miydi?»** (Toprak Meseleleri, s. 35)

Köylüler, yüzyılların hıncıyla, kendilerini ezen sömürü ve zulüm düzenine son vermek istiyorlar. Bu uğurda verilen mücadelenin önünde, hiç bir güç duramayacaktır. Savcılar, değil bin sayfalık, on binlerce sayfalık iddianameler yazsalar, yüzlerce yıl hapis cezaları isteseler, gene de bu köhne düzeni yıkılmaktan kurtaramayacaklardır.

TİİKP, 20 milyon köylünün gerçek özlemi olan **Toprak Devrimi Programını** ilan ederek, halk yığınlarının devrimci talebini dile getiriyor. Savcılar, TİİKP'nin Toprak Devrimi Programını istedikleri kadar suçlasınlar. Onu okuyan köylüler, «Toprak Devrimi Programımız çok güzel! Eğer ihtilal böyleyse, silah elde, en önde ben dövüşüyorum» diyorlar.

Bu programı köy odalarında, köy kahvelerinde, yoksul köylüler heyecanla okuyorlar. Bu programı benimseyen köylülerin yüreği, mücadele ateşiyle tutuşuyor.

Toprak işleyenindir!

Toprak, üzerinde kim çalışıyor, kim alınteri döküyorsa, onundur!

Toprak ağalığına, tefeciliğe, jandarma dipçiğine, komando zulmüne son!

Toprak, hürriyet, bütün borçların iptali!

Faşizme paydos!

Yıllardır Aldatıldığımız
Yeter Artık!

Köylülerin bu taleplerini yıllardır jandarma dipçiği ve zorbalıkla bastıran hakim sınıflar, şimdi «toprak reformu» yalanını yeniden ortaya sürüyorlar. Çünkü hakim sınıflar, iktidarlarını sadece baskı ve şiddet yoluyla yürütemezler. Onlar, kitlelerin gelişen mücadelesi karşısında, yalana ve dolana başvurmak zorundadırlar. Yoksul halka karşı bu yolu her zaman kullanmışlardır.

Bir köylü arkadaş, bu gerçeği, Mahkemenizin okutmadığı ve engellediği sorgu vermeyi red dilekçesinde şöyle ifade etmişti:

> **«Bugünkü iktidar, zalim toprak ağalarının ellerinden bu toprakları alıp bize dağıtabilir mi? Senelerden beri toprak reformu denilen aldatmacayla bizi uyuttular. Biz gençler 'Toprak reformu yapılacak' dediğimizde, köyün ihtiyarları bize 'Bu bir aldatmaca oğlum, ben sizin yaştayken beri toprak reformu yapılacağı söylenir, biz hiçbir şeyin yapıldığını görmedik' diyerek bunun yalan olduğunu hatırlatıyorlardı. Hakikaten bunun bir aldatmaca olduğu doğrudur. İhtiyarlar 'Oğlum, seçilip Meclise giden bu mebuslar zaten toprak ağalarından yana. Onların topraklarını alıp bize vereceklerine hiç inanmayınız' diyorlardı.»** (Ahmet Uyanık'ın dilekçesinden)

Elli yıldan beri, köylüyü susturmak için ortaya atılan «toprak reformu» vaadlerinin bir masal olduğunu, bugün anlamayan kalmamıştır. Sunay ve Tağmaç'ın çizmeli-kamçılı iktidarlarının hazırladığı ve bugünkü iktidarın benimsedi-

ği «toprak reformu» tasarısı, büyük toprak mülkiyetini sağlama almak amacını taşıyor. Onlar, tarımda «cüce işletmelere son» vermek perdesi altında, yoksul köylülerin elinde kalan son toprak parçalarına el koymak istiyorlar. Emperyalizmin, bütün yarı-sömürge ülkelere tavsiye ettiği «toprak reformları», toprak ağalığını güçlendirmekten başka bir sonuç vermemiştir. Latin Amerika ülkelerinde, İran'da, Yunanistan'da uygulanan «ak devrim»lerden sonra, köylünün yoksulluk ve sefaleti daha da artmıştır.

Bugün toprakların ancak dörtte birinin kadastrosu yapılmıştır. On binlerce arazi ihtilafı, yıllardan beri mahkemelerde çözülemeyip devam etmektedir. Hakim sınıflar, Türkiye'de toprakların kadastrosunun en erken elli yılda tamamlanacağını söylüyorlar. Sabrı taşan köylüleri aldatmak için, bu yıl Urfa'dan başlayacakları «reform», bu gidişle 67 yılda tamamlanacak!

Oysa köylüler, toprak meselesinin köklü bir şekilde halledilmesini istiyorlar. Köylülerin, elli yıl, yüz yıl beklemeye tahammülleri yoktur. Onlar için toprağa kavuşmak, yarınki ekmeklerini çıkarmak, aç kalmamak meselesidir. İşte bunun içindir ki, Turanlar köylüleri otuz beş yıldır süren toprak davasının dosyalarını bir kenara bırakarak ağalara karşı mücadeleye girişmişlerdir.

Ağaların Hiçbir
Tazminat Hakkı Olamaz!

Köylüler topraklara tazminatsız olarak el konmasını istiyorlar.

On binlerce dönüm toprağa sahip olan ağaların toprakları nereden geliyor? Bunu bütün köylüler biliyor. Ağalar, on binlerce dönüm toprağa padişah fermanlarıyla sahip oldular. Milli mücadelede şehit düşenlerin topraklarına el koydular. Şehitlerin dullarını ve yetimlerini aç bıraktılar. Topraklarını bırakıp giden Rumların, Ermenilerin topraklarına kondular. Hazine topraklarını gasbettiler. Türkiye'yi babalarının çiftliği gibi paylaştılar. Yiyici memurlara rüşvet verip sahte tapular düzenlettiler. Yoksul ve topraksız köylüleri insafsızca sömürüp, topraklarına toprak kattılar. Köy-

lüyü faize ve borca batırıp, ipotek ettikleri topraklara el koydular.

Bir köylü arkadaş, Mahkemenizin okutmadığı sorgu vermeyi red dilekçesinde, kendi bölgesiyle ilgili olarak durumu şöyle anlatmıştı:

> **«Birinci Dünya Savaşında İngilizlere casusluk yapan Hulusi Özbaş, bugün Söke'de toprak ağasıdır... Fakat bunun yanında, benim köyümden olup çeşitli cephelerde dokuz yıl, on iki yıl savaşan köylüler, yatacak yere, yiyecek ekmeğe, giyecek elbiseye muhtaçtırlar. Hulusi Özbaş'a bu hakkı biz mi tanıdık? Köylülerin bütün bu haklarını biz mi gasbettik? Hüseyin Özbaş gibi Bafa Gölü'nü Rumlardan devralıp göl için 99 yıllık icar muamelesi yapan, ayrıca tapusunu da kendi üstüne alarak, gölün kıyısında bulunan sekiz köy halkı bu gölden faydalanmak istediği zaman, kendi silahlı adamları ve jandarma tarafından onları kurşunlatan, hatta öldürten, bu köylüleri bulundukları dağ arazisinde mahkum eden de biz miyiz?»**
> (Ahmet Uyanık'ın dilekçesinden)

İşte, ağaların binlerce dönüm toprağının temelinde zulüm ve sahtekarlık var. Çizmeli-kamçılı beylerin binlerce dönüm toprağında, yoksulların ahı ve hıncı var.

Yapılan hesaplar, devlet hazinesinin ağalara verilecek tazminatlara yetmeyeceğini gösteriyor. Hem, bu tazminatları kimin sırtından veriyorlar? Ağaların hiçbir tazminat hakkı olamaz! Ağalara tazminat vermekten sözedenler, köylüye toprak dağıtmayacaklarını ilan etmiş oluyorlar.

Köylüler, Toprak ve Hürriyete Proletarya Önderliğinde Gerçekleştirecekleri Demokratik Devrimle Kavuşacaklardır

İktidarlar, jandarması, komandosuyla toprak ağalarının arkasındadır. AP, DP, CGP ve MHP gibi faşist partiler ve onların mebusları, Şeyh Halitlerin, Fahri Tanmanların, Celal Sungurların menfaatlerinin kara yüzlü bekçileridir. Faşist Saraçoğullarının, Recep Pekerlerin, Çakırbeyli çiftliğinin ağası Mendereslerin, Morrison şirketinin acentası Süleyman Demirellerin, Kandıralı toprak sahibi Nihat Erimlerin, Vanlı ağaların adamı Ferit Melenlerin başında bulunduğu

iktidarlar, köylüye yoksulluk, tahsildar zulmü ve jandarma dipçiğinden başka ne verdiler?

Köylünün toprak mücadelesi karşısında bugünkü Başbakan Ecevit de, «bizim köylümüz başkasının malına göz dikmez» diyerek toprak ağalarının «kutsal mülkiyet»ini savunuyor. Bugünkü iktidar, yoksul köylüler yararına bir toprak reformu siyaseti değil, kapitalist çiftçileri güçlendiren bir siyaset izliyor. Hakim sınıf iktidarlarının köylüye toprak dağıtamıyacağını, bir köylü arkadaş Mahkemenizde şöyle açıklamıştı:

> **«1946 seçimlerinden bu yana bütün seçimleri biliyorum. Çok iktidarlar değişti. Ama hiçbirinin bize yararı olmadı. Toprak reformu diyerek oylarımızı alanlar, hep ağaları korudular ve köylülerin üzerine jandarma birlikleri salarak köylüyü dipçik altında inlettiler. Bugün artık ağaların zalim yüzünü bilmeyen köylü kalmamıştır. Bugün artık köylüler hakim sınıflardan toprak reformu beklemiyor. Şunu çok iyi belledik: Bunlardan medet ummak, kurdun kuzuyu, tilkinin tavuğu güdeceğine inanmak kadar boştur. Köylüler toprağa ancak kendi güçleri, kendi mücadeleleriyle kavuşacaklardır. Köylüler, yüzyıllardan beri talep ettikleri topraklara ancak işçilerle birlikte yapacakları bir ihtilalle kavuşacaklarını kavramışlardır.»** (Durmuş Uyanık'ın, sorgu vermeyi red dilekçesinden)

Köylüler, hakim sınıf iktidarlarının lütuf ve ihsanıyla değil, aşağından yukarıya doğru yürüttükleri gerçek demokrasi mücadelesiyle toprağa kavuşabilirler. Milyonların mücadelesinden korkan bugünkü iktidar, bu tutumuyla köylülerin toprağa kavuşmasının karşısında olduğunu gösteriyor. CHP-MSP hükümeti, köylük bölgelerdeki geri toplum yapısının tasfiyesi için köylü yığınlarının mücadelesine dayanacağı yerde, hakim sınıfların en gerici kesimleriyle uzlaşarak bu mücadeleyi bastırmaya çalışıyor. Onlar, köylülerin hürriyet ve toprak talebiyle harekete geçtikleri her yere motorize komando birlikleri sevk ediyorlar. Onlar yoksul köylüye toprak değil, «sıkı güvenlik tedbirleri» götürüyorlar. Mebusları, reform için pilot bölge seçilen Urfa'da toprak ağalarıyla «çiğ köfteli toplantılar» yapıp, «Her şeyi düşünü-

yoruz, motorize komandoları hazırladık» diyen iktidarlardan, hiç toprak beklenir mi? (**Günaydın**, 3 Mayıs 1974)

Halkımızın yıllardır edindiği tecrübe gösteriyor ki, köylünün toprağa ve hürriyete kavuşması, reform değil devrim meselesidir. Emperyalizmin işbirlikçisi büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının iktidarı yıkılıp demokratik halk iktidarı kurulmadan, kurtuluş mümkün değildir. Toprak Devrimini, hakim sınıfların «cahil» ve «uykuda» sandıkları, yüzyıllardır hor gördükleri yoksul köylü yığınları gerçekleştirecektir. Onlarda öyle bir cevher vardır ki, Türkiye'nin kara yazısını değiştirecek ve yurdumuzu demokrasiye kavuşturacak olan onlardır. Geniş köylü yığınlarındaki bu cevheri, yalnız ve yalnız praletarya harekete geçirebilir. Yalnız ve yalnız proletaryanın önderliği, toprak ağalarının zulüm düzenini yerle bir edecek maddî gücü yaratabilir. Çünkü proletarya, kendisiyle birlikte bütün halkı kurtaracak olan, tarihin en ileri sınıfıdır. Devrimimizin önderi ve yarınların yaratıcısı, proletaryadır.

TİİKP'nin Toprak Devrimi Programı
Gün Işığı Gibi Apaydınlık!

Demokratik devrimin özü olan Toprak Devrimi, bütün tarım işçilerinin ve köylülerin isteklerini gerçekleştirecektir

1) **Toprak ağalarının topraklarına tazminatsız olarak el konacaktır. El konan bu topraklar ve Hazine topraklarının büyük bir kısmı, köylüye bedelsiz olarak ve eşit şekilde dağıtılacak ve tapularına geçirilecektir.**
2) **Toprak ağaları ve çiftlik beylerinin hayvanlarına, makinalarına, çiftlik binaları ve ambarlarına, bütün alet ve demirbaşlarına, mahsul ve tohumluklarına el konacaktır. Bunların bir kısmı köylülere eşit olarak dağıtılacak, bir kısmından ise Köylü Komitelerinin yönetimi ve gözetimi altında bütün köylü ortaklaşa yararlanacaktır.**
3) **Hazine topraklarının büyük kısmı, yoksul köylüye bedelsiz ve eşit olarak dağıtılacaktır. Diğer kısmı ise, halkın malı haline getirilecek, buralarda örnek Halk Çiftlikleri kurulacaktır. Bu Halk Çiftliklerinin maki-**

na ve aletlerinden köylüler parasız olarak yararlanacaktır.

4) Köylülerin bütün tefeci ve banka borçları, kira ve faiz borçları iptal edilecektir. İpotekler kaldırılacak ve senetler imha edilecektir. Köylünün kanını emerek servet yığmış olan tefecilerin bu servetlerine el konacaktır.

5) Tarım işçilerinin her türlü sosyal hakkı tanınacak, sekiz saatlik iş günü, sosyal güvenlik ve bütün demokratik hakları sağlanacaktır.

Yoksul ve orta halli köylülerin topraklarına, hayvanlarına, aletlerine ve diğer mallarına el konamaz. Yoksul ve orta halli köylülerin topraklarının ıslahı için yardım edilecektir. Üretim kooperatifleri, traktör ve makina istasyonları kurarak, faizsiz kredi, tohumluk ve gübre sağlanarak, yoksul köylüler ve orta halli köylüler desteklenecektir. Köylüler kooperatiflere ve kurulacak olan Halk Çiftliklerine, yararını görüp gönüllü olarak, kendi istekleriyle katılacaklardır. Köylüler hiçbir şekilde buna zorlanamazlar.

6) Devrime karşı çıkmadığı ve tefecilik yapmadığı takdirde, demokratik devrim süresince zengin köylülerin mülklerine dokunulmayacaktır. Ancak, zengin köylülerin karşısında tarım işçilerinin her türlü iktisadî ve demokratik hakları gerçekleştirilecektir.

7) Köylünün toprak devrimi mücadelesine karşı çıkmayan toprak ağalarına ve ailelerine, işleyebilecekleri kadar toprak ve alet, diğer köylülerle eşit miktarda bırakılacaktır.

Toprak ağalarına yaltakçılık ederek köylüye karşı mücadeleye girişen hainlerin, ihbarcıların, toprak ağası casuslarının topraklarına ve mallarına el konacak ve bunlar köylüye dağıtılacaktır.

8) Toprak Devrimi programının uygulanmasını ve toprak dağıtımı işini Köylü Komiteleri yürütecektir. Tarım işçileri, yoksul köylüler, orta halli ve zengin köylüler, her köyde Köylü Komitesini seçimle kuracaklardır. Köylü Komitesinin çoğunluğu, tarım işçileri ve yoksul köylülerden meydana gelecektir.

9) Ormanlar, göller, sular ve meralar, Köylü Komitele-

rinin yönetimine geçecektir. Bunların korunması, geliştirilmesi ve köylülerin eşit olarak yararlanması işini, Köylü Komiteleri düzenleyecektir.

10) İhtiyarlık ya da hastalık ve sakatlık sebebiyle toprağını işleyemeyen köylülerin, dul ve yetimlerin geçimleri ve bakımları sağlanacaktır.

İşte, Savcıların «suç delili» olarak İddianamelerine ve Esas Hakkında Mütalaalarına aldıkları Toprak Devrimi Programı budur. Bu Programı Savcılar suç sayıyor. Ama milyonlarca köylü, bu Programın gerçekleşmesini istiyor. Yoksul köylüler, onu göğüslerinin üstünde saklıyorlar. Savcıların iddiaları ve mahkemelerin hükümleri, bu yüzden geçersiz kalmaya mahkûmdur.

TÜRKİYE İHTİLALCİ İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ KÜRT MİLLETİNİN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKINI KAYITSIZ ŞARTSIZ SAVUNUYOR

Yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olan Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Bölgesinde Kürt milliyetinden bir halk yaşamaktadır. Türk hakim sınıflarının, Kürt halkı üzerinde yüzyıllardan beri devam eden sömürü ve zulümleri, bu bölge halkının daha da yoksul ve geri kalması sonucunu doğurmuştur. Türk hakim sınıfları, Kürt halkı üzerindeki sömürü ve tahakkümlerini sürdürebilmek için, bu geriliği korumaya daima dikkat göstermişlerdir. Uyguladıkları azgın sömürü ve talan politikasıyla, bölgeler arasındaki eşitsizliği gittikçe derinleştirmişlerdir.

Doğu Bölgesinin Geriliğinin Temelinde Milli Baskı ve Eşitsizlik Yatıyor

Kürt halkının emeği, Kürdistan'ın zenginlikleri ve yeraltı kaynakları, emperyalizm ve işbirlikçileri tarafından sürekli yağma edilmiştir. Doğuda el konan alınteri, Batıya aktarılmıştır. Bugün Türk burjuvazisinin edebiyatını yaptığı «bölgelerarası dengesizliğin ve eşitsizliğin» temelinde, aslında milli baskı ve eşitsizlik yatmaktadır.

Kürt halkının yaşadığı bölgelerde en geri biçimleriyle hüküm süren yarı-feodal yapıyı devam ettirme çabaları, aynı zamanda Kürt milliyetinin uyanışını ve mücadelesini geciktirme amacını da taşımaktadır. Türk hakim sınıfları,

daima bu zihniyet içinde olmuşlardır. Mesela, Cumhuriyet döneminde, uzun yıllar Genelkurmay Başkanı olan Mareşal Fevzi Çakmak'a göre,

> **«Doğu illerinde okul açılması bu iller halkını uyandıracak, Kürtlük gibi birtakım bölücü akımlara yol verecekti...»** (Samet Ağaoğlu, «DP'nin Doğuşu» s. 159)

Bugün Türkiye'de yarı-feodal yapının en kuvvetli olduğu yerler, Kürtlerin yaşadığı yerlerdir. Bütün ülkede köylü nüfus, halkın yüzde 65'ini teşkil ederken, Doğu Bölgesinde halkın yüzde 73'ü köylüdür.

Doğu Bölgesinde tarımsal üretim çok geri usullerle yapılmaktadır. Bölge nüfusunun çok büyük bir kısmının tarımda çalışmasına rağmen, üretilen tarımsal değer, Türkiye'nin toplam tarım üretiminin sadece yüzde 11'ini meydana getirir. Karasaban, köylünün temel üretim aracıdır. Ülkedeki karasabanların yüzde 39'u Doğu Bölgesinde kullanılmaktadır. Türkiye'deki traktörlerin ise ancak yüzde 3'ü Doğu Anadolu'dadır.

Güneydoğu Anadolu'da tarımla uğraşan ailelerin yüzde 61.5'u, toprakların yüzde 10.5'unu, ailelerin binde 6'sı ise toprakların yüzde 25'ini işlemektedir.

Doğu Bölgesi, sanayileşme bakımından da yurdumuzun en geri kalmış bölgesidir. 1927 yılında Türkiye'deki toplam işletmelerin yüzde 18'i Doğu Anadolu'da iken, bu oran bugün daha da düşmüştür. 1964'de buradaki sanayi işletmeleri, toplam devlet işletmelerinin onda birini, özel sektöre ait işletmelerin ise sadece yüzde 3'ünü teşkil ediyordu. Türkiye'deki elektrik motorlarının yüzde 4'ü, jenaratörlerin ise sadece yüzde 1'i burada kullanılıyordu.

1960'dan sonraki kalkınma planlarında, Doğu Bölgesinde yapılacak özel yatırımların arttırılması öngörülmüştü. Ama bu, kâğıt üzerinde kaldı. Yatırımların nisbeti artmadığı gibi, aksine daha da azaldı. 1963-1967 Birinci Beş Yılık Kalkınma Planı döneminde, İstanbul - Kocaeli bölgesine yapılan özel imalat sanayisi yatırımlarının oranı, yüzde 19'dan yüzde 72'ye çıkarken, bu oran Doğuda on binde 13'den on binde 3'e düştü.

1967-1971 yılları arasında yatırım indiriminden yararlanan 866 projeden sadece 14 tanesinin Doğu Anadolu'da uygulanması öngörülmüştü. Bu 14 projenin yatırım tutarı ise, toplam yatırımın yalnızca binde 2'siydi

Doğu Anadolu'nun sanayileşmesi, kredi politikasıyla da engelleniyor. Bankalar burada yatırım kredisi değil, kısa vadeli ticari kredi veriyorlar. Burası bankacılık bakımından da geridir. 1965 yılında Türkiye'deki banka şubelerinin sadece yüzde 9'u Doğu Anadolu'daydı.

Sanayinin geri olmasına paralel olarak, bu bölgede işçi sınıfımız da sayıca azdır. Sanayide istihdam edilen işçilerin sadece yüzde 4'ü burada çalışmaktadır. Bu oran, Marmara Bölgesinde yüzde 47'dir. Doğu Anadolu nüfusunun sadece yüzde 5.5'u işçilik yapıyor. Bu işçilerin büyük çoğunluğu da Batman, Maden, Keban gibi birkaç yerde toplanmıştır.

Doğu Bölgesi, petrol, demir, fosfat, linyit, bakır gibi yeraltı kaynakları bakımından Türkiye'nin en zengin bölgesi olduğu halde, halk çok yoksuldur. Millî gelir rakamları, Doğu Anadolu halkının ne kadar yoksul olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Kişi başına gelir, Aydın'da 2500, Manisa'da 2350 lira iken, Ağrı'da 500, Hakkari'de 250 liradır.

Doğu illeri resmen «mahrumiyet bölgesi» olarak ilan edilmiştir. Sağlık, eğitim, ulaşım ve diğer devlet hizmetlerinin en geri durumda bulunduğu yer, bu bölgedir. Türkiye'deki yolsuz, susuz, elektriksiz, ebesiz, okulsuz köylerin büyük kısmı, Doğuda toplanmıştır. Burada yaşayan halkın üçte biri, yakacak olarak tezek kullanıyor.

Bütün ülkede okur-yazar oranı yüzde 49 iken, Doğu Bölgesi halkının ancak yüzde 28'i okuyup yazmaktadır. Batı illerinde yüzde 45 olan kadınların okur-yazarlık oranı, bazı Doğu illerinde yüzde 3'e kadar inmektedir. Şehirlerde olup da okuma-yazma bilmeyenlerin oranı, bütün ülkede yüzde 33 iken, Doğuda yüzde 48'dir. Bu fark, köylerde daha da yükselmektedir. Bütün ülkede okuma-yazma bilmeyen köylü nüfusunun oranın yüzde 61 olmasına karşılık, bu oran Doğuda yüzde 79'a çıkmaktadır.

Hakim sınıflar bilinçli bir şekilde, Kürt halk kitlelerini ortaçağ karanlıklarında tutmak istemektedirler. Bu arada Kürt milliyetini eritme politikasına da sıkı sıkıya sarılıyorlar. Köy ve yer isimleri Türkçeleştiriliyor. Bölge yatılı okulları yoluyla Kürt çocukları küçük yaştan itibaren Türkleştirilmeye çalışılıyor. 57 bölge yatılı okulundan 51'i, Kürtlerin yaşadığı yerlerde kurulmuştur.

Bölgesel eşitsizlik yanında, bugün Kürt milliyetinden halk ikinci dereceden yurttaş muamelesi görüyor. Kürt emekçileri en ağır işlerde, en düşük ücretlerle çalıştırılıyor. Faşist grupları, bütün okullarda Kürt gençleri üzerinde baskı kurmaya, gençliği parçalamaya çalışıyorlar. Kürt gençleri askerî okullara alınmıyor. Ancak MİT'in olumlu rapor vermesi halinde devlet memuriyetlerine girebiliyorlar. Ordudaki Kürt asıllı erler aşağılanıyor. Kürt oldukları için sürekli hakaret ve dayağa maruz kalıyor, en ağır işlere koşuluyorlar.

Kürt Halkı
Ortadoğunun En Eski Halklarından Biridir

Bütün bu gerçekler, Türk hakim sınıflarının Kürt halkının varlığını niçin inkar ettiklerini ortaya koyuyor. Onlar, Kürt halkı üzerindeki sömürü ve baskılarının sebebini gizleyebilmek için, Kürt milletinin varlığını inkar ediyorlar. Ayrı bir milliyet olmaları sebebiyle, Kürtler üzerindeki sömürü ve zulüm katmerlidir.

Savcılar, işte bu sebeple Kürt milletinin varlığından sözetmemizi dahi suç sayıyorlar. Yalnız Savcıların iddialarında değil, resmi birçok beyanlarda ve Sıkıyönetim Mahkemesi kararlarında, Kürt milletinin varlığının inkar edildiğini görüyoruz. Heyetiniz de, TİP davası sonunda verdiği hükmün gerekçesinde, Kürt milletinin varlığından bahsetmeyi suç sayıyordu. Sözü geçen hükmün 54. sayfasında, Kürt halkının, «... Türklerin Orta Asya'dan iklim şartlarıyla batıya ve güneye inen kolunun TURANİ kavmi» olduğu iddia edilmekteydi.

Resmi bir beyanla veya bir mahkeme kararıyla bir milletin yok edildiği, bugüne kadar görülmüş bir olay değildir.

Türk hakim sınıflarının Kürt milliyetine karşı tutumu, sadece onun varlığını inkar etmekten ibaret değildir. Mahkemenizin, Kürtleri «Turanî» bir kavim olarak gösterme çabalarına karşılık, Türkeş'in ırkçı-Turancı kafadarlarından Nihal Atsız, Kürt halkını, 1925, 1930 ve 1938'de olduğu gibi, katliamla tehdit ediyor:

> **«Türk Milleti'nin başım belaya sokmadan kendileri de yokolup gitsinler. Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse oraya gitsinler, İran'a ve Pakistan'a, Hindistan'a, Barzanî'ye gitsinler. Birleşmiş Milletler'e başvurup, Afrika'da yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu, fakat ayranı kabardığı zaman aslan gibi önünde durulamadığını, ırktaşları Ermenilere sorarak öğrensinler de akılları başlarına gelsin.»** (Ötüken, sayı 28-29)

Türk şovenleri, Kürt milletinin varlığını inkar edemedikleri yerde, onu gaddarca yoketmekle ve yurdundan sürmekle tehdit ediyorlar. Ama halkları bölmek, milletleri ve kavimleri yoketmek hevesleri, daima Türkiye halklarının kararlı mukavemetiyle karşılaşacaktır. 19 Doğulu Yüksek Tahsil Derneği, eski Nazi işbirlikçilerinin tehditlerine, şu haklı ve güçlü cevabı verdiler:

> **«Kim kimi yok ediyor? Kim kimin başını belaya sokuyor ve kim kimi kovuyor? Tarihin en eski çağlarından beri bu topraklar üzerinde yaşayanları, bu topraklardan kovacak bir kuvvet ne olmuş, ne de olacaktır!... Asıl kovulacaklar, halkları birbirine düşürmek emelinde olan hayalperestlerdir. ... Manevi sömürünün politik alandaki yansıması faşizmi, ırkçılığı ve ümmetçiliği nefretle reddediyoruz.»**

Gerçekten de, 19 Doğulu Yüksek Tahsil Derneğinin belirttiği gibi, Kürt halkı Ortadoğu'nun en eski halklarındandır. Afganlar, Ermeniler ve Farslar gibi, Kürtler de İranî bir kavimdirler. Kürtlerin tarihi hakkmdaki bilgimiz M.Ö. 2000 yıllarına kadar uzanmaktadır.

Kürt Halkının Zengin Bir Kültürü ve Dili Vardır

Kürt milletinin varlığını inkar edenler, Kürtçenin Arapça, Farsça ve Türkçenin karışımından meydana geldiğini

iddia ediyorlar. Kürtçe, gericilerin iddiasının aksine, bağımsız bir dildir. Bugün yurdumuzda altı milyon nüfusun ana dili olan Kürtçe, Türkçeden sonra en çok konuşulan dildir. Türkçenin Ural-Altay dil grubundan olmasına karşılık, Kürtçe, Hint-Avrupa dillerindendir. Türkçe ile köken ve yapı bakımından bir ilgisi yoktur. **İslâm Ansiklopedisi,** bu konuda şöyle diyor:

> **«Farsça gibi Kürtçe de Batı İran dillerinden kabul edilmektedir. Kürt dilinin Batı İran dillerine mensup olması, başlı başına Kürtlerin İranî kavimlerden sayılmasına temel teşkil edecek kadar kuvvetli bir delil addedilmektedir.»** (Cilt 6, «Kürtler» Maddesi)

Komşu dillerden Kürtçeye kelimeler geçmesi, onun başlı başına bir dil olduğu gerçeğini değiştirmez. Sadece diller arasında tabii bir etkilenme olduğunu gösterir. Yoksa, Savcıların, Kürtçe gibi Türkçeyi de inkar etmeleri gerekirdi. Çünkü Türkçede de yabancı asıllı binlerce kelime vardır.

Kürt halkının, zengin bir kültürü vardır. Kürtlerde yazılı edebiyat, 11. yüzyıldan itibaren başlamıştır. O günden bugüne, bütün baskılara rağmen, Kürtçe birçok eser yazıldı. Harir'li Ali, Şeyh Ahmet, Mela-ê Cezirî, Fakih Teyran, Mela-ê Bate, Ahmed-ê Xani, Beyazıtlı İsmail, Bitlisli Şerefhan, Murad Han, Şerif Han, Peramahlı Ali, Tonay Kubasî, Molla Rahim Tavcavzî, Şeyh Mustafa-î Desaramin, Yusuf Yazga, Şeyh Ahmed-î Teîxdi, Halkatinli Mela Yunis, Takialdin Şah Rizuri, Sincarlı Abdullah el Kürdî gibi şair ve yazarlar, Kürt dilinde divanlar, hikayeler, mevlut, destan ve sözlükler yazmışlardır. Kürdistan'ın çeşitli yerlerinde yüzden çok şair yetişti. Siyamed-ê Sılıvî, Kerro-û Külık, Mem-û Zin gibi büyük destanlar yaratıldı, Zaloğlu Rüstem, kayaları sabırla delip su yolu yapan Ferhat, Kürt destan ve hikayelerine konu olan kahramanlardır. 17. yüzyıl Kürt şairlerinden Ahmed-ê Xani, Mem-û Zin adındaki manzum destanını niçin Kürtçe yazdığını şöyle açıklıyor:

> **«... İnci gibi Kürt dilini**
> **Düzene koydu, intizama getirdi**
> **Böylece toplum için cefa çekti**
> **Ki, el demesin 'Kürtler**

Görüldüğü gibi Kürtler, Türklerden önce de Anadolu'da yaşıyorlardı. Onların ülkesinde tahakküm kuran yabancılar, onları ayrı bir topluluk olarak kabul etmek zorunda kalıyorlardı.

Sultanların sömürü ve çıkarları için birbirine kırdırtılan Kürtler ve Türkmenler, zalim Selçuklu sultanlarına karşı nice ortak mücadeleler verdiler. Feodal zulme karşı Baba İshak önderliğindeki ayaklanmaya, Anadolu'nun Türkmen, Kürt ve Hıristiyan halkından geniş kitleler katıldı.

Kürtler ve Türkler, istilacılara karşı da birlikte savaştılar. On yıllarca süren ve Anadolu'yu talan eden Haçlı Seferlerine beraberce karşı koydular. Bu mücadeleyle ilgili olarak, tarihçi Aksarayî şöyle diyordu:

> **«Bir büyük düşmanın İslâmyan üzerine yüz koyduğunu, eğer müttefikan yardım edilmez ve bu fitne defolunmazsa üstünlük tutacağını ve İslâma büyük halel vaki olacağını, Ekradın (yani Kürtlerin) dahi hareket etmesi ve bu gibi hadisede imdadcı olması lazım geldiğini...»** («Türk Anadolu'da Mengücekoğulları», Milliyet, 26 Ağustos 1971)

Kürtler, 13—15. yüzyıllardaki Moğol istilalarına karşı da mücadele ettiler. Bu yüzyıllarda birçok Kürt devleti ve beyliği ortaya çıktı. Zaman zaman bunlar Şadaditler, Hasan Veyhler ve Mervanîler gibi nisbeten büyük ve güçlü devletler bünyesinde birleştilerse de, genellikle kendi başına buyruk bulundular. Bu durum, Moğol istilalarını kolaylaştıran önemli bir etken oldu. Şehrizor, Kirmanşah, Amid, (Diyarbakır) ve Cizre, Moğollar tarafından yakılıp yıkıldı. Selçukluların Kösedağ'da yenilmesinden sonra Erzincan, Silvan, Mardin ve diğer yerler, Moğolların yağma ve katliamına uğradı. Hakkari'de geniş Kürt kitleleri kılıçtan geçirildi.

Moğol istilalarına Türk ve Kürt halkı birlikte karşı koydular. İki halkın bağımsızlık gelenekleriyle beslenen bu mücadeleler, istilacılara ağır kayıplar verdirdi. Moğollar, Kürt beyliklerinin varlıklarını kabul etmek zorunda kaldılar. Ancak, Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türkmen beylikleri, Kürdistan'da geniş bir hakimiyet kurdular.

16. yüzyıldan başlayarak üç yüzyıl boyunca Kürdistan, Osmanlı-Safevî hakimiyet mücadelesine sahne oldu. Çünkü Kürdistan, bölge hakimiyetine göz koyan güçler için stratejik bir önem taşıyordu. Kürdistan, aynı zamanda büyük ticaret yollarının kavşak noktasıydı. Bu önemi nedeniyle, Osmanlılar, Kürt beyliklerine özerklik tanıyarak Safevîlere karşı onların desteğini aldılar. Osmanlı sultanları, Kürdistan'da merkeziyetçilik uygulamaya çalışan İran'a karşı, Kürt feodallerinin büyük çoğunluğunu yanlarına çekebildiler.

Yavuz Selim, Çaldıran Seferine giderken en az kırk bin Türk ve Kürt Alevî köylüsünü katletti. İdris-î Bitlisî'nin de yardımıyla Kürdistan beylerinin çoğunu kendine bağladı.

Tımar sistemi, Kürdistan'da uygulanmadı. Kürt beyliklerinin çoğu kendi feodal bünyelerini korudular. Bunlardan «hükümet» denilen bir kısım beyliklerin, Osmanlı sultanıyla sefere çıkma mecburiyeti dahi yoktu.

1638 Kasr-ı Şirin anlaşmasıyla, Osmanlı-İran sınırı belirlendi. Kürdistan, iki imparatorluğun yayılma ve tahakküm mücadelesinin sonucu olarak parçalandı. Büyük bölümü Osmanlı hakimiyetinde kaldı. Bu parçalanma bugünkü durumun tarihi temellerinden birini oluşturmaktadır. İşte bugün Türk ve İran hakim sınıfları, feodal sultanlardan kalan böyle bir mirası paylaşmaktadırlar.

Kürtlerin 19. Yüzyıldaki Milli Ayaklanmaları Burjuva-Demokratik Hareketlerin Bir Parçasıydı

19. yüzyılda kapitalizmin dünya çapında gelişmesi ve burjuva devrimleri, Osmanlı devletini ve Kürdistan'ı da derin bir şekilde etkiledi. 1838 Ticaret Sözleşmesinden sonra Avrupa kapitalistlerinin hızlanan sömürüsü Kürdistan'da yıkıcı etkiler yaptı.

Kürdistan'da 1800'lerden itibaren birçok milli isyan oldu. Ancak, feodalizmin yaygınlığı ve yoğunluğu sebebiyle isyanların burjuva-demokratik özü zayıf kaldı. Kürt feodalleri, isyanları kendi sınıf amaçlarına yönelttiler. Buna rağmen, bu hareketler Kürt milliyetinin bağımsızlık isteğini de dile getiriyorlardı ve Osmanlı ülkesindeki burjuva-demokratik mücadelenin bir parçasıydılar.

Osmanlı sultanları her yerde yaptıkları gibi Kürdistan'da da bağımsızlık ve hürriyet isteklerine karşı top ve tüfek kullanma yoluna gittiler. Tıpkı bugünkü hakim sınıfların yaptığı gibi, milli uyanışı önlemek için milli zulmü tek yol olarak seçtiler.

1806 Abdurrahman Paşa İsyanından sonra, 1818 yılında Bilbas İsyanı başladı. Van ve Beyazıt dolaylarındaki paşalıklarda bulunan Kürtler ayaklandılar. İranlı göçebe Kürtlerle birleştiler.

Emir Muhammed Paşa (Miranî Soran), 1826'da istiklalini ilan etti. Kendi adına para bastırdı. İran ve Mısır'la siyasî ilişkiler kurdu.

Yezdan Şer, 1828-1829 yıllarında Hakkari ve Bohtan'da ayaklandı, Musul ve Bitlis'i ele geçirdi, Van'dan Bağdat'a kadar egemenlik kurdu. İsyan, İngilizlerin de yardımıyla Osmanlılar tarafından bastırıldı.

1829-1830 yıllarında Kürtler, Cizre hükümdarı Emir Bedirhan Sait Bey, Revanduzlu Mehmet Paşa ve İsmail Bey önderliğinde ayaklandılar. 1831-1835 arasında Revanduzlu Mehmet Paşa İsyanı çok geniş bir bölgeye yayıldı. 1837'de yeniden patlayan ayaklanmalarda Sincar dağı, Akçadağ ve Alacadağ başlıca direnme merkezlerini teşkil etti. Kürt isyancıları, uzun süre Osmanlı ordularına karşı koydular. Yorga'nın **Osmanlı Tarihi,** isyanın bastırılmasını şöyle anlatıyor:

> **«Bastırma hareketleri sırasında asilerden ve asilerin hükmü altında bulunan halktan 15 000 kişi öldürüldü, ya da yaralandı. Yaşlı, kadın ve çocuklar da dahil, 4 000 kişi köle olarak alınıp götürüldü. 6 000 aile birden kaldırılarak Diyarbakır yakınlarına yerleştirildi. Osmanlı başkomutanı, kesilmiş bir Kürt kellesi getirene 200 kuruş, kesilmiş bir el ve ayak getirene 100 kuruş verileceğini ilan etti.»**

Bu zulümler, Kürtlerin direncini yokedemedi. Mısır'da Mehmet Ali Paşa isyanı ve Osmanlı kuvvetlerinin 1839'da Nizip'te Mısırlılara yenilmesinden sonra, Kürdistan'da Mirekorlu Mahmut Paşa önderliğinde büyük bir ayaklanma patlak verdi.

1843'de Hakkarili Nurullah Bey ve Cizreli Bedirhan'ın ayaklanmaları başladı. Bu ayaklanmalar, aynı zamanda, Kür-

distan'daki Avrupa sömürüsü ve yayılmasına karşı da bir tepki olarak gelişti. Büyük devletlerle yakın iktisadî ve siyasî bağları olan Nasturîlere karşı Kürtler mücadeleye giriştiler. Büyük devletlerin isyancıların ezilmesi için yaptıkları müdahale üzerine, Kürt ayaklanması şiddetle ezilmeye çalışıldı. Ayaklanma önderleri Kürdistan'dan sürüldüler.

1853-1858 yıllarında Bohtan'da Yezdan Şer önderliğinde büyük bir milli isyan oldu. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşından sonra, Bedirhan'ın oğulları, Hakkari, Bahdinan ve Bohtan bölgelerinde ayaklandılar. Hemen ardından, Nakşibendi Şeyhi Ubeydullah, «Özerk Kürdistan» şiarıyla başkaldırdı. Nehrî İsyanı olarak bilinen bu hareket, Kürt tarihinin en büyük milli ayaklanmalarından biridir. Ayaklanma, İran'a da yayıldı. İsyancılar, 880'de Mahabat (Savuc-Bulak), Miyando-Ab ve Meraga bölgelerini ele geçirdiler. Tebriz'i tehdit edecek bir duruma eriştiler. Osmanlı ve İran kuvvetleri birleşerek ayaklanmayı bastırdılar. 1881 ile 1885 arasında ve 1895'de Hakkari bölgesinde Kürtler yeniden başkaldırdılar.

Osmanlı Devleti,
Halkları Birbirine Kırdırmak İçin
Hamidiye Alaylarını Kurdu

Lenin'in deyimiyle «Türkiye'nin İkinci Nikola'sı» Abdülhamit, Rus Kazaklarını kendine örnek alarak, 1891'de Hamidiye Alaylarını kurdu. Aşiret Mektebi açıldı. Burada Kürt feodallerinin çocukları sultana sadık bir şekilde yetiştirilmeye çalışıldı. Hamidiye Alayları, Kürdistan'ın sultana en sadık, milli harekete ve anti-feodal mücadeleye en düşman Sünnî aşiretlerinden teşkil edildi. İki büyük aşiret grubundan 36 alay kuruldu. Fakat bazı Kürt aşiretleri, Hamidiye Alaylarına karşı gelerek dağa çıktılar. Bunlara «Jön-Türk çeteleri» deniyordu. Bunlardan Zeynel'in reisliğindeki Hormek aşiretinin mücadelesi ünlüdür.

Osmanlı devleti, Hamidiye Alaylarını Kürtleri bölmek ve feodal parçalanmayı sürdürmek için kullandı. Kürt emekçi halkının anti-feodal uyanışı ve mücadelesini baskı altına aldı. Kürt köylüleri feodallerin menfaatleri için birbirine

kırdırtıldı. Köyler ve şehirler yağma edildi. Alevî-Sünnî çatışmaları körüklendi. Alevî halk daha çok ezildi.

Ermeni-Kürt çatışması yaratıldı. Ermenilerin anti-feodal ve milli mücadelelerine karşı Hamidiye Alayları seferber edildi. Kürt feodalleri Ermeni-Kürt çatışmasını kendi emelleri için körüklediler. Ermenilerin mallarını gasbettiler. Ermeni ve Kürt halkları birbirine kırdırıldı.

1894'de Sason-Talori katliamında on binden fazla Ermeni, Hamidiye Alayları tarafından katledildi. Hamidiye Alayları, Arnavutluk'ta gelişen milli ayaklanmaları bastırmak için de kullanıldı.

Jön Türk Devrimi
Kürtlerin Milli Uyanışını Hızlandırdı

Osmanlı zalimlerinin kanlı tertiplerine rağmen, ezilen halkların anti-feodal ve milli mücadeleleri gelişti. 1902'deki Osmanlı Liberalleri Kongresine Kürtler de katıldılar.

1905 Rus Devriminin de etkisiyle, 1908 Devrimi öncesinde, Doğuda birçok halk ayaklanması oldu.

Kürt halk kitleleri, 1908 Devrimini coşkunlukla karşıladı. Büyük Kürt feodalleri ise, Meşrutiyete karşı çıktılar. Yirmi Hamidiye Alayının başkomutanı Milanlı İbrahim Paşa, Meşrutiyete başkaldırdı. İbrahim Paşa, Kürdistan'ın hemen hemen en büyük feodaliydi ve emperyalistlerle sıkı bir işbirliği içindeydi.

1908 Devrimi, Kürt milli uyanışını hızlandırdı. Birçok Kürtçe yayın çıkmaya başladı. Kürt örgütleri kuruldu. Ancak bu özgürlük ve milli eşitlik havası çok kısa sürdü. İttihat ve Terakki, milli zulmü Abdülhamit'ten devraldı. Kürt feodalleriyle birleşti. Hamidiye Alaylarını Aşiret Alayları olarak yeniden kurdu. Ezilen diğer milliyetlere yaptığı gibi, Kürtlerin de milli haklarını çiğnedi. Kürt örgütleri kapatıldı, Kürtçe yayınlar yasaklandı.

Musul'da Şeyh Abdüsselam Barzanî, milli isteklerle ayaklandı. Ayaklanma, 1908'den 1914'e kadar sürdü. İttihat ve Terakki iktidarı da, tıpkı kendinden öncekiler ve sonrakiler gibi, katliam siyaseti izledi. On binlerce Kürt, Orta Anadolu'ya sürüldü.

20. Yüzyıl Başında Kürtler
Emperyalistlerin Yağma Siyasetlerine Boyun Eğmediler

20. yüzyılın başından itibaren Kürdistan'ın siyasî, iktisadi ve stratejik önemi daha çok arttı. Zengin Kürt petrollerine sahip olmak isteyen emperyalistler arasındaki mücadele iyice kızıştı. «Sıcak denizlere inmek» isteyen Rus Çarlığı, birçok defa Kürdistan'ı istila etti. Kürt halkı, Türk halkıyla birlikte, o zaman dünyanın en gerici devleti olan Çarlığın saldırı ve işgal hareketlerine yiğitçe karşı koydu.

Alman emperyalistleri, Sultan Abdülhamit'in halklara zulüm siyasetini destekleyerek, Kürdistan'da hakimiyet kurmaya çalıştı. Bağdat Demiryolu planı, aynı zamanda Kürdistan'ın zenginliklerinin gasbedilmesi planıydı.

İngiliz emperyalistleri de, gerici bir Kürt hareketi örgütleyerek çıkarlarını korumaya çalıştılar. Hindistan-Basra-Avrupa yolu üzerindeki Irak, İngilizlerin Türkiye politikasında en önemli nokta oldu. Emperyalistler, Musul petrolleri, Ergani madenleri gibi zenginlikleri yağmaladılar. Aralarında gizli paylaşım anlaşmaları yaptılar. Sykes-Picot Anlaşmasına göre, Kürdistan, Çarlık, İngiltere ve Fransa arasında paylaşılacaktı.

Emperyalistler, dünya savaşı sırasında Kürdistan'ı işgale giriştiler. Çarlık ordularının saldırılarına karşı Kürt halkı, Türk halkıyla da birleşerek karşı koydu. Çarlık orduları Dersim'e giremedi. Bitlis geçitlerinden geçemedi. Aynı mücadele güneyde de oldu. İngilizler, Irak'ı işgale giriştiği zaman, Kürtler Süleymaniye Emiri Şeyh Mahmut önderliğinde, sömürge kuvvetlerine karşı koydular. İran'da Simko İsmail önderliğinde İngilizlere başkaldırdılar. Emperyalist planlara boyun eğmediler.

Bir kısım Kürt beyleri ise, emperyalistlerle işbirliği yaptılar. O zaman emperyalistlerle işbirliği eden Kürt gericileri, bugün Türk hakim sınıflarıyla birlikte Kürt halkını eziyorlar. Bunlardan Vanlı toprak ağası, AP milletvekili Kinyas Kartal, geçmişte Çarlık işgal ordularıyla işbirliği yapmıştı.

«Da Azadiya Milleta	**«Kurtardı Milletleri**
Riya Lenin Danakım»	**Lenin'in Yolundan Şaşmam»**

Büyük Ekim Devrimi, Çarlığın emperyalist savaşına son verdi. Devrim olur olmaz, Kürdistan'daki Rus orduları geri çekildiler. Proletarya ihtilali, ezilen milletlerin kurtuluş mücadelesinin ne kadar militan bir dostu olduğunu ortaya koydu. Ekim Devrimi, milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı fikrinin Kürt milleti içinde de yayılmasına yolaçtı. Lenin'in düşünceleri ve mücadelesi, Kürt milletine yol gösterdi. Büyük Ekim Devrimi, Kürt halkının sevgisini kazandı. Kürt halkı, ezilen milletlere kurtuluş yolunu gösteren Lenin'i unutmadığını türküleriyle dile getiriyor.

«Birnakım ha birnakım	**«Unutmam ha unutamam**
Kirna Lenin birnakım	**Lenin'in yaptıklarını unutamam**
Riya Lenin danakım	**Lenin'in yolundan şaşmam**
Birnakım ha birnakım	**Unutmam ha unutamam**
Riya Lenin danakım	**Lenin'in yolundan şaşmam**
«Sâla hefte hejde bîst	**«Yıl onyedi, onsekiz, yirmi**
Ma xebere xweş bihist	**Duyduk güzel haberi**
Derket nave komünist	**Yayıldı komünist ismi**
Birnakım ha birnakım	**Unutmam ha unutamam**
Riya Lenin danakım	**Lenin'in yolundan şaşmam**
«Xeber hatne sehera	**«Haber şafakla geldi**
Delîl hatne sehera	**Yüce önder başa geçti**
Kurmanç ketne deftera	**Tanındı Kürt milleti**
Birnakım ha birnakım	**Unutmam ha unutamam**
Riya Lenin danakım	**Lenin'in yolundan şaşmam**
«Lenin hatiye welata	**«Lenin vatana geldi**
Gelî daye ciwata	**Topladı Sovyetleri**
Da azadiya milleta	**Kurtardı milletleri**
Birnakım ha birnakım	**Unutmam ha unutamam**
Riya Lenin danakım»	**Lenin'in yolundan şaşmam»**

Türk ve Kürt Halkları Emperyalizme Karşı Omuz Omuza Savaştılar

Emperyalistler, gizli anlaşmalarla ve Sevr Anlaşmasıyla aralarında bölüştükleri Kürdistan'da, sömürgeci hakimiyetlerini kukla bir devlet kurarak gerçekleştirmeye çalıştı-

lar. Kürt Teali Cemiyeti içindeki işbirlikçileri vasıtasıyla Anadolu mücadelesine saldırdılar. İngiliz emperyalistleri, Kürtleri bölme faaliyetini «Süleymaniye'deki işgal kuvvetlerinin siyasi yöneticisi» Binbaşı Nowill vasıtasıyla yürüttüler. Irak ve İran'da Kürt direnişini kırmak için katliam ve zulme başvurdular.

İngiliz gizli belgeleri bu gerici emelleri apaçık gösteriyor:

> **«İtilaf devletleri, Kürtleri Kemal'e karşı ayaklandırabilmek için her parayı ödemeye hazırdırlar.»**
> **«Majeste'nin hükümetinin amacı, Türkleri azami derecede zayıflatmak olduğuna göre, Kürtleri... harekete geçirmek fena plan değil.»**
> **«Kürtler henüz Mustafa Kemal'e karşı ayaklanmadılar, ama Nowill'in bunu temin edeceğinden eminiz.»**

Emperyalistlerin Kürt Teali Cemiyeti ve Nowill vasıtasıyla giriştiği bölücü faaliyetler, başarısız kaldı. Ali Galip gibi İstanbul hükümetine bağlı halnlerle girişilen Sıvas Kongresini basma tertibi bozguna uğratıldı. Kürt aşiretleri gericilerle değil, Türk halkıyla birleşti. Kukla bir Kürdistan kurulmasını reddetti. Bu yoldaki işbirlikçi faaliyetlere karşı çıktı. Şerif Paşa'nın ve Boğos Nubar'ın 1920 Paris Barış Konferansı sırasındaki faaliyetlerini lanetledi. Erzincan'dan 26 Şubat 1920'de Keçel, Aşuranlı, Demanlı, Akkari, Beratlı, Kelani, Balabanlı aşiretleri reisleri, Meclis-i Mebusana şu telgrafı çektiler:

> **«... Kürtler, vatanlarının kurtuluşu uğrunda, şimdiye kadar Türklerle ilk savaş safında kanlarını akıtmışlardır... Boğos Nubar'ın çabalarını nefretle karşılarız.»**

Bu telgrafa, Kürdistan'ın birçok yerinden çeşitli aşiretler katıldı. Kürt milletinin bu şiddetli tepkisi karşısında Şerif Paşa, Konferansa katılan Kürt delegasyonu başkanlığından istifa zorunda kaldı.

Kürt halkı, Anadolu'da emperyalizme karşı bir Meclis kurulmasını destekledi. İşbirlikçi İstanbul hükümetine karşı çıktı. Urfa'da sultana sadık Milli aşiretinin isyanı ve Nusaybin'deki Ali Bate isyanı, İngiliz ve Fransız desteğine rağmen tutunamadı. Mart 1921'de milli istekler ileri sürerek başlayan Koçkiri ayaklanmasına, işbirlikçi Kürtler hakim

olmaya çalıştılar. Milli baskılara karşı çıkan bu geniş ayaklanma, katliamla bastırıldı.

Sevr Anlaşmasının kabul ettiği Kürt özerkliği, emperyalizmin Kürdistan'daki hakimiyet ve sömürüsünü arttıran bir çözümdü. Gerçekte, Sevr ve Vilson ilkeleri, Kürtlere bağımsızlık **değil, kölelik** öngörüyordu.

Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkı, emperyalistlere dayanarak savunulamaz. Gerçek bağımsızlık, anti-emperyalist bir mücadele ve siyasetle kazanılabilir. Emperyalizm, Kürtlerin milli bağımsızlığının düşmanıdır.

Ezilen milletlerin gerçek dostu ise, bütün ülkelerin proletaryası ve sosyalist ülkelerdir. Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkı ve milli hakları uğruna yürüttüğü mücadeleler, gerek Türkiye proletaryası ve gerekse Sovyet proletaryası tarafından desteklendi. Sovyet Dışişleri Halk Komiseri Çiçerin, Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal'e yazdığı, 3 Haziran 1920 tarihli mektubunda şöyle diyordu:

> **«... Büyük Millet Meclisi tarafından... karara nazaran Türkiye Ermenistan'ında, Kürdistan'ında, Batum arazisinde, Şarkî Trakya'da, Türk ve Arapların bulundukları bütün arazide milletlerin kendi kaderlerini tesbit ve tayinini kendilerine bırakmak gerekir.»**

Baku Doğu Milletleri Kurultayında sekiz Kürt delegesi, Türklerin ve diğer milletlerin temsilcileriyle birlikte, Doğu milletlerinin bağımsızlık safında yeraldılar.

Kürt halkı da, Türk halkı gibi, emperyalizme köleliği kabul etmedi. 1919 yılı başlarında Erzurum ve diğer beş kuzeydoğu ilinde halk, işgalci emperyalistlere ve onların desteklediği Ermenilere karşı ayaklandı. Kürt milisleri, Ermenilere karşı savaşta çok önemli bir rol oynadılar.

Urfa'ya giren milli kuvvetlerin çoğunluğunu Kürt köylüleri teşkil ediyordu. Badıllı, Döverli, Seyhanlı, Bucak, Milli, İzoli, Vazihi aşiretleri bu birliği meydana getirmişlerdi. Aneze aşireti reisleri, Hacim Bey komutasında 600 atlıyla, Urfa'ya Fransız yardımını önlemişlerdi. Doğu illerinde ve Maraş çarpışmalarında da, Kürtler emperyalist işgalcilere karşı azimle savaştılar.

Irak Kürtleri ise, Şeyh Mahmut önderliğinde Süleymaniye Kürt Hükümetini kurarak, İngiliz emperyalistlerine karşı silahlı mücadeleye başladılar. İşgalciler, bu anti-emperyalist direnişi bastırmak için, bütün güçlerini seferber ettiler. Yüz bin kişilik sömürge ordusuyla saldırdılar. Uçak filolarını da kullanarak, katliam ve bastırma siyaseti izlediler. Bir yandan da birtakım milli haklar ve hatta özerklik tanımayı vadederek, mücadeleyi yolundan saptırmaya çalıştılar. Anadolu'daki Milli Kurtuluş Savaşını, Irak Kürtlerinin devrimci mücadelesinden tecrit etmeye uğraştılar. Ankara hükümeti, Irak'taki mücadeleyi aktif olarak destekledi. Silah, subay ve asker gönderdi.

İki halkın militan kardeşliği, emperyalizme karşı mücadelede gelişti. Irak'da demiryolu yapımında çalıştırılan Türk savaş esirleri ayaklandılar ve Cemiyet-i Hilaliye adındaki kurtuluş örgütüne katıldılar. Irak ordusundaki Kürtler, ayaklanarak milli mücadele saflarına katıldılar. Ankara hükümetiyle yakın bağları olan Cemiyet-i Hilaliye, İran Kürdistan'ında da İngiliz işgalcilerine karşı şiddetle mücadele etti. Şikaki aşireti reisi İsmail Simko, İngilizlere karşı kararlı bir mücadele yürüttü, Ermenilere karşı savaşta Türk kuvvetlerine yardım etti.

Milli Kurtuluş Savaşı önderleri, Kürtlerin desteğini kazanmaya büyük önem verdiler. Mustafa Kemal, daha Anadolu'ya ayağını bastığında, Amasya Mülakatında, Kürt milletinin haklarının kabul edilmesi zorunluluğunu ilan ediyordu:

> **«Kürtlerin serbestçe gelişmelerini temin için, ırkî ve içtimaî hukukları aynen kabul edildi. Böylece, yabancıların Kürtler üzerinde yapacağı propagandaların bu şekilde önünün alınacağı, Kürtlere malum olması hususu belirtildi.»** (Madde 1)

Kürt ve Türkler, emperyalist istilaya karşı Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri şeklinde örgütlendiler. Doğunun her yerinde kurulan bu dernekler, Vilayat-ı Şarkiyye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyetinde birleştiler. Doğu Anadolu örgütleri, Erzurum Kongresini topladılar. Kongre, aşağıdaki kararı aldı:

«Bütün Müslüman unsurlar birbirlerine karşı, karşılıklı saygı ve fedakarlık duygusuyla dolu; ırkî ve sosyal durumlarına ve mahallî şartlara saygılı öz kardeştirler.» (Madde 1)

Ayrıca Doğu halkının emperyalistlere direnmesi, örgütlenmesi ve topraklarını katiyen terketmemesi kararlaştırıldı.

Amasya Mülakatı ve Erzurum Kongresini dilinden düşürmeyen burjuvazi, daha sonra çiğnediği bu kararları bugün de örtbas etmekle ikiyüzlülüğünü göstermektedir. O zaman varlığı tanınan ve haklarına saygı gösterildiği söylenen Kürt milleti, elli yıl içinde yok mu olmuştur?

Erzurum Kongresinden sonra Mustafa Kemal, önde gelen Kürt beylerine mektuplar yazarak, onları milli mücadele saflarına çağırdı. Mutki'den Musa Bey, Bitlis'ten Küfrevizade Şeyh Abdülbaki Efendi, Şirnaklı Abdurrahman Ağa, Derşevli Ömer Ağa, Muşaslı Resul Ağa, Norşinli Şeyh Ziyaettin Efendi, Süleymaniyeli Şeyh Mahmut, Garzanlı Cemil Çeto, eski Bitlis mebusu Sadullah, Mustafa Kemal'in birliğe çağırdığı Kürt beyleri arasındaydı. Bunlardan Mutki aşireti reisi Hacı Musa Bey, Erzurum Kongresinde Heyet-i Temsiliye üyeliğine getirilmişti.

Sivas Kongresi de Erzurum Kongresi kararları yönünde, Kürt milletinin eşitliğini ve milli haklarını ilan etti. Sivas Kongresi, bütün kurtuluş örgütlerini birleştirerek Kürt-Türk ittifakını sağladı. Bunun için emperyalistler, bir kısım gerici Kürt feodalleriyle birleşerek Kongreyi dağıtmak istediler.

Kurtuluş Savaşındaki Kürt-Türk kardeşliğini, Muş'un Kürt milletvekili, Birinci Meclis'te şöyle dile getiriyordu:

> **«Kâzım Karabekir Paşa komutasının Elviye-i Selase (Kars, Ardahan, Artvin)'de yazdığı zafer tarihlerinde bayrağını, mızrağını, atını oynatan, temiz Kürt soyu ve Kürt milletiydi. (...) Düşmanı kaderi olan felaket çukuruna gömerken, dökülen kanlar, yine Türk ile Kürdün kanıydı.»** (Mahmut Goloğlu, Türkiye Cumhuriyeti, s. 76)

Dersim mebusu Diyab Ağa, Yunanlıların Ankara'yı tehdit ettiği günlerde kürsüye çıkarak şöyle diyordu:

«Efendiler, biz buraya kaçmaya mı geldik, yoksa kavga ederek ölmeye mi?»

Yunan işgalcilerini denize döken ordular, Türk ve Kürt köylülerinden kurulmuştu. Bu değerli birliği, İnönü, Lozan'da şöyle anlatıyordu:

«Türk temsilci heyeti, Dünya Savaşına ve bağımsızlık savaşına katılmış Türk ordusunun bütün komutanlarının, yurdun kurtuluşu için Kürt halkının yaptığı hizmetleri ve katlandığı fedakarlıkları saygı ve hayranlıkla belirttiklerini söylemeyi bir ödev bilmektedir. Özellikle sultana ve şimdi ortadan kalkmış İstanbul Hükümetine karşı savaşta, düşmanlarımızın saldırısına uğramış Anadolu'nun çeşitli cephelerinin savunulmasında olduğu gibi, Yunanlıların tam bir bozgunuyla sonuçlanan saldırıda da, aynı amaca varmak ve aynı ülküyü gerçekleştirmek için, Kürtlerle Türkler tam bir işbirliği içinde çalışmışlardır.»

Lozan'da Kürtlerin fedakarlığından saygı ile sözeden İnönü, daha sonra Kürt halkına yaptığı zulüm ve katliamlarla, burjuvazinin sözlerine hiçbir zaman inanılamayacağını gösterdi.

Bugün hakim sınıflar Türkiye'nin bağımsızlığının kazanılmasında Kürt halkının oynadığı büyük rolü inkar ediyorlar. Çünkü, bugün de Türkiye bağımsızlığını kazanmak ve yerli hakim sınıfları yıkmak göreviyle karşı karşıyadır. Bugün de ülkemizde halk devrimi ve milli kurtuluş, iki milliyet halkının ortak devrimci mücadelesiyle gerçekleşecektir. Geçmişin gösterdiği gibi, iki halkın devrimci birliği, ancak eşitlik temelinde kurulabilir. Bunu önlemek için hakim sınıflar ve emperyalizm, milli düşmanlık ve eşitsizliği körüklüyor. Halkları bölerek, yurdumuzu sömürmeye çalışıyorlar.

Cumhuriyet Döneminde Kürt Milliyeti Üzerindeki Milli Baskı ve Zulüm Devam Etti

Türkiye halklarının silahlı mücadelesi karşısında yenilen emperyalistler, böl-yönet siyasetini Lozan Konferansı'nda da sürdürdüler. İki halkı, ayrı milletler oldukları gerekçesiyle birbirinden koparmaya çalıştılar. Amaçları, Kürdis-

tan'ı emperyalist boyunduruk altında tutmaktı. İki halk, bu siyasete karşı da mücadele ettiler. Türk burjuvazisi, Kürt halkıyla Türk halkının her bakımdan eşit ve kardeş olduğunu ileri sürdü. İnönü, Lozan'da Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin her iki milliyetin hükümeti olduğunu söyledi. Kürtlerin tam bir milli eşitlikten ve özgürlükten yararlanacağını vadetti. Ama Cumhuriyet Türkiye'sinde milli baskı ve eşitsizlik ortadan kalkmadı.

Kemalist burjuvazi, emperyalizm ile adım adım uzlaştıkça ve toprak ağalarıyla birleştikçe, Kürt halkı üzerindeki baskı ve sömürüsünü de arttırdı. Kürt milletinin varlığını ve milli haklarını inkar etti. Dilini ve kültürünü baskı altına aldı. irkçı-şoven fikirleri yaydı. Türk ve Kürt halkları arasında düşmanlıkları körükledi. Kürtlerin yaşadığı bölgelerde jandarma baskısını arttırdı. Kurtuluş Savaşında kurulan dostluk ve kardeşlik bağları tahrip edilmeye çalışıldı.

Milli zulmün yeniden canlanması, Kürt milletinin mücadelesine yolaçtı. Kurtuluş Savaşı, Kürt kitleleri içinde de kendi kaderini tayin hakkı ve milli bağımsızlık fikrini yaymıştı. Türk burjuvazisi, Kürt kitlelerindeki bu haklı istekleri ve ilerici fikirleri şiddetle yoketmek istedi. Yapılan baskılar, Kürt milletinin mücadelesine yolaçtı. Onun milli kurtuluş isteğini ve azmini güçlendirdi. Halk kitleleri yanında, Kurtuluş Savaşında aktif rol oynamış Kürt önderleri de, artan Türk tahakkümüne karşı çıktılar.

Kürt feodalleri ise, Kürt milletinin haklı milli ve demokratik isteklerini kendi feodal gerici hakimiyetlerini korumak için kullanmaya çalıştılar. Gerici Kürtlerin örgütü olan ve Kurtuluş Savaşma karşı çıkan Kürt Teali Cemiyeti, İngiliz emperyalistleriyle işbirliğini sürdürdü. Gerici emellerini milli ve dini sloganlar ardına gizlemeye çalıştı.

Gerici Şeyh Sait Ayaklanmasını Bahane Eden Hükümet Kürt Halk Kitlelerine Katliam Uyguladı

İngiliz emperyalizmi, hâlâ işgalinde bulunan Irak Kürdistan'ını ve Musul petrollerini elinde tutmak istiyordu. Bu yüzden, Türkiye'yi baskı altına alarak, Musul meselesini kendi lehine sonuçlandırmak için Türkiye halklarını bölme-

ye çalıştı. Türk-Kürt çatışmasını körükledi. 1924'de Nasturî isyanını kışkırttı.

İngiliz işbirlikçisi ve padişah taraftarı Kürt Teali mensupları, Şeyh Sait gibi diğer dini liderler, aşiret reisleri ve toprak ağalarıyla da birleştiler. 1925'de Şeyh Sait isyanını çıkardılar. Ayaklanmaya, milli zulme karşı büyük bir kin duyan geniş Kürt halk kitleleri katıldı. Ayaklanma, Kürt milletinin haklı milli ve demokratik isteklerini ve özlemlerini kullanan feodaller önderliğinde gelişti.

Kürt milleti üzerinde baskı ve zulüm öyle bir duruma gelmişti ki, başlangıçta ayaklanmayan aşiretler bile silahlanarak dağlara çıktılar. Kemalist burjuvazi, Şeyh Sait isyanını kırmak için, aşiret ve mezhep çatışmalarını körükledi. Alevî Kürt köylülerini ve bir kısım aşiretleri ayaklanmaya karşı kullandı.

Hükümet, ayaklanmayı kanlı bir şekilde bastırdı. Kürt milliyetinden kitleleri katletti. Binlerce köyü yakıp yıktı. Ayaklanma bastırıldıktan sonra iki yıl, Doğu'da sıkıyönetim uygulandı. Ayaklanmanın önderleri asıldılar. Binlerce aile Batı Anadolu'ya sürüldü. Köyler boşaltıldı. Silah toplama ve kaçak arama bahanesiyle halka ağır bir zulüm uygulandı. Kürt milleti yanında, bütün Türkiye halkına ve komünistlere de ağır baskılar yapıldı.

Türkiye proletaryasının öncü müfrezesi TKP ve Komintern, emperyalizme hizmet eden gerici niteliğinden dolayı Şeyh Sait isyanını desteklememekle beraber, Kürtlere yapılan katliama karşı çıktılar. Stalin şöyle diyor:

> **«Desteklenmesi sözkonusu olan milli hareketler, emperyalizmi sürdüren ve sağlamlaştıran hareketler değil, emperyalizmi zayıflatan ve devrilmesini kolaylaştıran hareketlerdir.»**

Şeyh Sait isyanı, Kürtlerin milli haklarını ve bağımsız bir Kürt milli devleti kurulmasını savunan unsurları da içinde bulundurmasına rağmen, gerici bir hareketti. Türk ve Kürt halklarının zararına olarak emperyalizmin güçlenmesine hizmet ediyordu. Ve Irak Kürdistan'ında İngiliz emperyalizminin sömürgeci hakimiyetini güçlendirdi.

Şeyh Sait isyanından birkaç ay sonra Batman ve Reçkoyan ayaklanmaları başladı. Ayaklanma kısa zamanda Hak-

kari, Şemdinli, Gevaş, Cizre, Bohtan, Hizan, Raman ve Sason bölgelerine yayıldı. Ayaklanma bölgesi ordu birliklerince işgal edildi. Halk kitleleri katledildi. Köyler bombalandı. Dağlara çekilen çeteler, boyun eğmediler, yıllarca savaş tılar. Nuh ve İzzet Beylerin çeteleri pusuya düşürüldüler. Kafaları kesilip Muş'ta halka gösterildi.

1926-1927 yıllarında Hınıs, Varto, Muş, Solhan, Bingöl, Kiğı, Tercan, Genç ve Lice bölgesinde halk, gitgide artan zulüm ve baskıya dayanamayarak başkaldırdı.

1928'de Sason, Kozluk ve Pervari'de halk jandarma zulmüne karşı yeniden ayaklandı. Kürt halk kitleleri, ordu saldırılarına karşı yıllarca direndiler. Türk hakim sınıfları, bu ayaklanmaları bastırmakta büyük güçlük çekti.

Milli Zulme Karşı Ağrı İsyanını
Türk ve İran Gericileri Birlikte Bastırdılar

1928'den 1934'e kadar aralıklarla süren Ağrı ayaklanmaları, İran'daki Simko ve Irak'taki Barzanî ayaklanmalarıyla birleşme yönünde gelişti. 1929-1930 dünya emperyalist buhranıyla, yerli hakim sınıfların sömürü ve baskıları daha da ağırlaştı. Kürt toprak ağalarının, tefecilerinin, şeyhlerin ve aşiret reislerinin feodal sömürü ve zulümleri azgınlaştı. Feodaller, devlet kuvvetlerine ve kendi çetelerine dayanarak halkı ezdiler ve Türk hakim sınıflarıyla önemli ölçüde birleştiler. Kürt halkı, baskılara boyun eğmedi, geçmişte olduğu gibi mücadele yolunu seçti.

Birinci Dünya Savaşından beri Irak'ı işgal altında tutan ve kukla bir krallık kurmuş olan İngiliz emperyalizmi, Irak halkının çetin mücadelesi sonucu olarak, 1930'da Irak'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kaldı. Irak Kürtleri de, milli haklarını elde etmek için Şeyh Ahmet Barzanî önderliğinde ayaklandı. Türkiye ve İran Kürtleriyle birleşmeye çalıştı. 1930'da bazı çeteler Türkiye'ye geçtilerse de, bir kısmı Türk gericileri tarafından katledildi.

İran gericilerine ve İngiliz emperyalizmine karşı uzun yıllardan beri silahlı mücadele yürüten Simko isyancıları, Şah'ın ordularını yendiler. Urmiye bölgesini ele geçirerek Ağrı isyancılarıyla bağ kurdular. Böylece Kürt milli ayaklan-

ması, büyük bir güce ulaştı. Üç ülkeye bölünmüş olan Kürtlerin millî birliğini ve bağımsızlığını sağlamaya yönelmiş olan bu büyük ayaklanma karşısında, Türkiye, İran, Irak gericileri ve emperyalistler ortak bastırma hareketleri düzenlediler. Irak'taki ayaklanma, Türkiye'nin de yardımıyla sınır bölgesinde sıkıştırıldı ve 1933'de kanlı bir şekilde bastırıldı. Bir kısım önderler asıldı.

Gericiler, İran'da farklı bir siyaset izlediler. Bir yandan Kürtlerin bazı millî isteklerini kabul ederek birtakım tavizler verdiler ve bu yolla ayaklanmayı durdurdular. Diğer yandan da Türk gericileriyle işbirliği ederek, İran'a kadar yayılmış olan Ağrı ayaklanmasına saldırdılar. Halk kitlelerini iki ateş arasında bıraktılar. Türk ordusunun saldırısı ve hava bombardımanı karşısında, İran'a geçen Kürt isyancıları, Makû çevresinde kuşatılarak toptan katledildi.

Ağrı ve Barzanî ayaklanmalarının bastırılmasından sonra, Şah gericileri, İngilizlerin de desteğiyle, Simko millî kuvvetlerine saldırarak kanlı bir katliam uyguladılar. Önder Simko İsmail, idam edildi.

Türk hakim sınıfları, Ağrı ayaklanması sırasında Kürt milliyetine karşı kitle katliamı siyaseti izlediler. Ağrı'da ayaklanan Zilan, Celalî, Haydaran, Ademan, Takorlyan ve Mişikan aşiretlerinden yüzlerce köylüyü Zilan deresinde kurşuna dizdiler.

Bugün Ağrı'nın en büyük meydanında, Ağrı'yı bombalarken halkın mavzerle düşürdüğü uçağı temsil eden bir anıt duruyor. Gericiler, yaptıkları zulmün anıtını dikerek, halka gözdağı vereceklerini sanıyorlar. Oysa bu anıt, Kürt halkının zulme karşı duyduğu hıncı arttırmaktan başka bir işe yaramıyor.

Şeyh Sait isyanından sonra çıkarılan Yasak Bölgeler Kanunuyla, Kürtlerin yaşadığı bölgeler, çeşitli derecelerde yasak bölgelere ayrılmıştı. 500 kadar ağa, Şeyh ve aşiret reisi, başka yerlere sürülmüştü. Türk burjuvazisi, sürülen Kürt feodallerini 1934'de yerlerine iade etti. El konulan topraklarını geri verdi. Oysa, başkaldıran Kürt halk kitleleri, 1934'de çıkarılan başka bir kanunla, binlerce aile halinde batıya sürüldüler. Topraklarına el kondu. Malları yağmalandı.

Türkiye üç bölgeye ayrıldı. Birinci bölgeye giren Kürt topraklarına içeriden ve dışarıdan getirilen Türk göçmenler yerleştirildi. Kürtler üzerindeki kültürel baskılar ve eritme politikası yoğunlaştı. İkinci bölgeye giren Türk halkının yaşadığı yerlere, zorla yerlerinden kaldırılan Kürt toplulukları, dağınık bir şekilde yerleştirildi. Böylece geniş Kürt kitleleri Türkleştirilmek ve milli özellikleri yokedilmek istendi. Bugün Orta ve Batı Anadolu bölgelerinde zorla yerleştirilmiş ve eritilmeye çalışılmış birçok Kürt köyü ve topluluğu vardır. Üçüncü bölge ise, ayaklanmaların tutunduğu ve devletin baş eğdiremediği Kürt yöreleriydi. Buralarda izlenen siyaset ise, halkın tamamen boşaltılması, iskan ve ikametin yasaklanmasıydı.

Kürt milletinin yokedilmesi amacına yönelen bu ırkçı eritme ve yasak bölge siyaseti, 1947'ye kadar uygulandı. Ama Türk gericilerinin çabaları sonuçsuz kaldı. Kürt milletinin direnişi, onların siyasetini bozguna uğrattı.

«Dersim'e Sefer Olur Zafer Olmaz!»

Faşizmin dünya çapında saldırganlaşmasına paralel olarak, Türkiye hakim sınıflarının da faşist baskı ve zorbalıkları arttı. Önceki ayaklanmalar dışında kalan Dersim bölgesinde de, 1934'den başlayarak yeni baskı ve zulüm tedbirleri alındı. Yol kavşaklarına jandarma karakolları kuruldu. Halkın silâhlarını toplamak için, bugün faşist komando birliklerinin yaptığı gibi, köylere baskınlar düzenledi. Halka zulmedildi.

Tarihin hiç bir döneminde zulme boyun eğmeyen Dersim halkı, başkaldırdı. Halka zulmeden bir jandarma bölüğü pusuya düşürüldü ve ayaklanma başladı. Dersim halkı, kadınıyla, erkeğiyle, çeteler halinde savaştı. Pek çok ordu birliğini bozguna uğrattı. Zalimlerin yüreğine korku saldı. Kanlı katliamları yöneten Korgeneral Abdullah Alpdoğan, Dersim dağlarını ve geçitlerini tutan halkın yiğitliği ve başeğmezliği karşısında, çaresizlik içinde şöyle dedi:

«Dersim'e sefer olur zafer olmaz.»

Doğrudur, gericiler kesin sonuç elde edemediler. Dağlara çekilen Demenan aşireti savaşçıları, silahlarını bırakmadılar. Dağlardan inmediler.

Ayaklanmaya Seyyit Rıza adında aksakallı, yiğit bir din adamı önderlik ediyordu. Yakalanıp götürüldüğü Erzincan'da, zalim Alpdoğan'ın,

«— Cebinde ip parası var mı?«

sorusuna,

«— Evet, var»

diye cevap verdi. Seyyit Rıza bu cevabıyla, zulme başkaldıran Kürt halkının kararlılığını, ölüme giderken bir kere daha gösterdi.

Dersim ayaklanmasının yenilgisinde, isyana önderlik eden feodallerin birbirine düşmesi ve Dersim'in tecrit edilmesi önemli bir rol oynadı. Hakim sınıflar, aşiret ve mezhep çatışmalarından yararlanarak, halkı birbirine düşürmeye çalıştılar. Ayaklanma sırasında zorba devlet kuvvetleri 40 bin Kürt köylüsünü katlettiler. Munzur dağları eteklerinde yaşayan köylüleri, isyancılara yardım ettiler diye kitle halinde imha ettiler. Dersim halkı, «katliamlar sırasında, Munzur kızıl aktı» diyor. Mağaralara sığınan halk bombalandı. Katliama tanık olanlar, «mağaralardan haftalarca kan aktı »diyorlar. O zaman yakılan bir halk türküsü, hakim sınıfların gaddarlığını şöyle dile getiriyor:

Bunlar haydut deyip emir verdiler
Kadın-çocuk demeyip vurdular

Dersim halkı, gördüğü zulmün hıncını yüreğinde taşıyor.

Dersim isyanından sonra, binlerce köylü Batı bölgelerine sürüldü.

1925-1938 yılları arasında olan Kürt ayaklanmalarında 206 köy yakıldı, yıkıldı. 8 758 ev tamamen yerle bir edildi. On binlerce Kürt katledildi. Beş yüz bin kişi memleketinden sürülerek zorla Batı bölgesine yerleştirildi.

Kürt milletinin büyük bir kahramanlıkla savaşmasına rağmen, ayaklanmaları, milli zulümden kurtuluşu getirmedi. Yenilgilerinin en önemli nedeni, feodal önderliktir. Bir kısım Kürt feodalleri, Cumhuriyetin başından itibaren Türk hakim sınıflarıyla ve Türk devletiyle çatıştılar. Fakat Kürt köylülerinin anti-feodal mücadelesine karşı daima Türk hakim sınıflarıyla birleştiler. Sömürü ve zulümlerini jandarma

süngüsünün gölgesinde sürdürdüler. Milli zulüm ve baskıya ortak oldular.

Feodaller arasındaki çıkar çatışmaları ve aşiret kavgaları, Kürt halkını böldü. Halkın savaş gücünü zayıflattı. Ayaklanmalar, Türk halkının aktif desteğini kazanamadı. İki kardeş halk, ortak düşmanlara karşı birleşemedi. Bu nedenlerle, Kürt ayaklanmaları sonuçsuz kaldı ve yenilgiye uğradı.

«Şifre Buyurmuş Bir Paşa
Vurulmuşum Hiç Sorgusuz, Yargısız»

İkinci Dünya Savaşı yıllarında, Kürt milletinin mücadelesi yeniden yükseldi. 1943'de Irak'da Barzanî önderliğinde yeni bir ayaklanma başladı. İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri ile kukla Arap orduları, Kürt gericileriyle de işbirliği ederek saldırdılar. İki yıl süren savaş sonunda, Kürt milli kuvvetleri İran'a geçmek zorunda kaldılar. İran Kürdistan'ında Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin kurulmasında önemli bir rol oynadılar.

Başında Stalin'in bulunduğu Sovyetler'in de desteklediği Mahabat Kürt devleti, ancak bir yıl yaşadı. 1946'da İngiliz ve Amerikan emperyalistlerinin desteğiyle Şah gericileri tarafından yıkıldı. Kürt halkı, emperyalistler tarafından katledildi. Cumhurbaşkanı Gazi Muhammed ve diğer önderler kurşuna dizildiler. Kürt savaşçıları emperyalistlere ve uşaklarına teslim olmadılar. Savaşarak Sovyetler Birliği topraklarına çekildiler.

İkinci Dünya Savaşı sırasında ülkemizde zalim bir faşist diktatörlük hüküm sürdü. Kürt milleti üzerindeki milli zulüm ve baskılar devam etti. 1943 yılında İran'da gelişen Kürt milli hareketinin, geçmişte olduğu gibi, Türkiye Kürtlerini de etkilemesinden korkan Türk faşistleri, Kürt halkına gözdağı vermek yoluna gittiler. 33 Kürt köylüsü, İran Kürtlerine yardım ettikleri ve kaçakçılık yaptıkları iddia edilerek kurşuna dizildiler.

Türkiye halklarının devrimci şairi Ahmed Arif, kurşuna dizilen 33 Kürt köylüsü için şöyle seslenıyor:

Yiğitlik inkar gelinmez
Teke-tek döğüşte yenilmediler,
Bin yıllardan bu yan, bura uşağı
Gel, haberi nerden verek
Turna sürüsü değil bu
Gökte yıldız burcu değil
Otuzüç kurşunlu yürek
Otuzüç kan pınarı

Üçüncü Ordu Komutanı General Muğlalı, «Mahkeme de ne oluyor? Hepsini vurun, diğerlerine ders olur» diye emir verdi. Olaya müdahale eden Genel Müfettiş Avni Doğan'a da, «Sen bu işe karışma. Ben emri yüksek yerden aldım. İcab ederse seni de yokederim» dedi. Bu sözler de gösteriyor ki, katliam, faşist iktidarın en yüksek makamlarının emriyle düzenlenmişti.

Bir yandan milli baskılar devam ederken, bir yandan da Kürt feodalleriyle Türk hakim sınıfları arasındaki işbirliği gelişti. Feodallere toprakları geri verildi.

1950'den sonra Bayar-Menderes faşist diktatörlüğü de, Kürt milleti üzerindeki baskı ve zulmü sürdürdü. 1959'da 49 Kürt yurtseveri, mücadelelerinden dolayı zindana atıldı.

27 Mayıs hareketinden sonra hakim sınıflar Kürt milletinin varlığını inkara ve zulüm politikasına devam ettiler. Darbeden hemen sonra, 483 Kürt, Sivas'ta toplama kampına alındı. Kürtlerin yaşadığı yerlerde sıkı askeri tedbirlere gidildi. Milli Birlik Komitesi tarafından çıkarılan İskan Kanunu şu hükmü getiriyordu:

> «... **Milli menfaatlere zarar verecek faaliyetlerde bulundukları idari tahkikatlarla tesbit edilen kişilerin ve bunların dördüncü derecede kadar kan ve sıhri hısımlarından lüzum görülenlerin, Bakanlar Kurulu kararıyla başka yerlere nakil ve iskan edilmesi...**»

16 Kasım 1960'da bir demeç veren Milli Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel ise, Kürt halkını şöyle tehdit etti:

> «**Eğer... dağlı Türkler rahat durmazlarsa, ordu şehir ve köylerini bombalayıp yıkmakta tereddüt etmeyecektir. Öyle bir kan gölü olacaktır ki, onlar da, ülkeleri yokolacaktır.**»

1963'de yirmi üç Kürt yurtseverinin sorgusuz sualsiz tutuklanmaları da, Kürt milliyetinin demokratik ve milli isteklerini bastırma çabalarının bir örneğiydi.

Kürt Halkı Yoktur da,
Bu Kadar Zulüm Kime Yapılmıştır?

İşbirlikçi AP iktidarı, gerici siyaseti devam ettirdi. Amerikancı iktidar, Kürt halkının demokratik isteklerine, komando baskınlarıyla cevap verdi. Halkın mücadelesinin yükselmesi karşısında, Doğu Bölgesinde uygulanan terör, özellikle 1969 yılından itibaren yoğunlaştı. Önce Mardin ve Hakkari bölgesinde başlayan baskınlar, kuzeye doğru gittikçe şiddetlenen bir tarama harekatı şeklinde gelişti. Silvan, Batman, Bismil, Diyarbakır, Malazgirt, Tutak, Tekman, Karayazı, Kiğı, Van, Diyadin bölgelerinde yüzlerce köy, kasaba ve şehir, zırhlı araçlar, toplar, helikopter ve uçaklarla kuşatılarak basıldı.

8 Nisan 1970'de Silvan, altı helikopter, iki yüz motorlu araç, donatılmış 2 bin komando ve jandarma ile topçu keşif uçakları tarafından kuşatılarak basıldı. Özel toplama kampları kuruldu. Halka işkence edildi. Şehir 16 saat didik didik arandı. Bu baskın ve arama usulü her yerde uygulandı. Bazen halka gözdağı vermek için, Yüksekova'da olduğu gibi baskın, top atışlarıyla başladı.

Baskınlarda işgalci orduların başvurduğu zulüm ve işkence usulleri uygulandı. Köylüler karılarıyla birlikte çırılçıplak soyuldular. Bir köy muhtarı, hayalarına taş bağlanarak 4 saat koşturuldu. Komandolar 1969'da bastıkları Siverek köylerinde, sırtlarına bindikleri köylüleri çakırdikenleri içinde süründürdüler. Bir köyde kocasına yapılan işkenceye karşı çıkan hamile bir kadın dövülerek öldürüldü. Birçok köyde kadın ve kızlar dağa kaldırıldı. Gene birçok köylü silah getirilmesi için rehin olarak götürüldüler. Binlerce köylü falakaya yatırıldı, ya da ağaca ayaklarından asılarak dövüldüler.

Bismil ilçesinde yapılan komando baskınlarında bir köylü zulüm yüzünden intihara teşebbüs etti. İnsan pisliği yemeye zorlanan bir kişi karşı koyunca, falakaya yatırıldı.

Yarı ölü bir halde hastaneye kaldırıldı. Diyarbakır köylerinde bir köylü, yediği dayağın etkisiyle öldü. Ailesi köyü terketti, Mardin'e bağlı köylere defalarca baskın yapıldı. Bir köylü, oğluna yapılan işkencelere dayanamayarak kalp krizinden öldü. Bir ihtiyar yediği dayağın tesiriyle öldü. Eruh'un köylerinden birinde bir kadın dövülerek öldürüldü. Köy halkının büyük bir kısmı köyü terkederek Irak'a sığındı.

Eylül 1970'de Beytuşşebab Kaymakamı Barbaros Sezerli, «İnsan avına çıkıyorum, belki bu suretle vahşi Kürtleri adam ederim» diyerek köylere gitti. Purosan köyünde bir köylüyü, Hemkân köyünde de başka bir köylüyü öldürdü. 4 Ocak 1971 gecesi Şirvan ilçesinin Cümek köyüne baskın yapan komandolar, köy halkını sıra dayağından geçirdiler. Aynı gece Reşik köyü de basıldı. Halk evlerinden çıkarılarak bir kenara toplandı ve dövüldü. Kış günü saatlerce ayazda silah tehdidiyle tutuldular. On günlük bir bebek donarak öldü. Gelê köyünde de köylüler falakaya yatırıldılar. Dayaktan komaya giren köy muhtarı, Siirt'te tedavi edilmedi. Singar köylüleri okulda toplandılar, tehdit edildiler. Her yerde yapıldığı gibi, silah getirmeye zorlandılar. Silah getirmedikleri için işkence gördüler. Birçok köylü köyü terketti.

Komando zulmü, Siirt halkına karşı da silahlı bir saldırı şeklini aldı. Futbol maçında çıkan bir kavgayı bahane eden komando birlikleri, halka ateş açtılar. Biri çocuk iki Siirtliyi öldürdüler. Bu saldırıya karşı Siirt halkı direnişe geçti. Esnaf dükkanlarını kapadı ve askeri birliklere hiç bir şey satmama kararı aldı. Halkın bu direnişini kırmak için şehirde faşist terör estirildi.

Nusaybin'de 18 Ocak 1971'de, daha önce komando yüzbaşısı Ayhan Deniz'in bir cinayetine tanık olan Abdülkadir Acar adındaki köylü, bu yüzbaşı tarafından köy köy dolaştırılarak tekrar tekrar dövüldü ve sonunda öldü sanılarak yol kenarına bırakıldı. Köylüler tarafından hastaneye kaldırılan Abdülkadir, beyin kanamasından öldü.

Abdülkadir'in uğradığı zulmü ölümünden önce kendi ağzından öğrenen bir yurttaş, olayı İşçi-Köylü gazetesine anlatan mektubunda, «Buralarda Anayasa yoktur, buralarda komando yasası vardır» diye yazdı. Cani Ayhan Deniz ise 12 Mart'tan sonra serbest bırakıldı.

İşbirlikçi AP iktidarı, Kürt halkına zulüm uygularken, Kürt ağalarıyla işbirliği etti. Komando birlikleri, ağaları ve onların eşkiya çetelerini himaye ettiler. Ağaların malikanelerinde yüzlerce silah depo edilmiş dururken, ekmeği ve toprağı olmayan yoksul köylülerden işkenceyle silah alınmaya çalışıldı. Bugün AP Urfa milletvekili olan Mehmet Celal Bucak'ın silahlı çeteler beslediğini, konağının mahzenlerinde hafif ve ağır birçok silah bulunduğunu, kendisine karşı çıkanları zindana atarak işkence ettiğini herkes biliyor. Siverek'te komando zulmü, Celal Ağa'nın emirleri gereğince uygulanıyor.

Silvan ordu birlikleri tarafından kuşatıldığında, Belediye Başkanı şimdi AP Diyarbakır milletvekili olan Mahmut Kepolu Ağa durumdan haberdardı. Ve Ankara'da Demirel'le beraberdi. Halka gözdağı verilmesini en başta o istiyordu. Çünkü Silvan, toprak ağalığına ve milli baskıya karşı uyanışın hızlı olduğu bir yerdir.

1960'dan sonra gelişen Kürt halkının mücadelesi, geçmiştekinden daha güçlü bir anti-feodal ve anti-emperyalist nitelik kazandı. Yaygın kitle mücadeleleri başladı. Milli baskıları, eşitsizliği, feodal sömürü ve zulmü, emperyalist tahakkümü lanetleyen gösteriler düzenlendi. 1967 yılı boyunca bütün Doğu Bölgesinde peşpeşe «Uyanış Mitingleri» yapıldı. Silvan, Diyarbakır, Batman, Siverek, Tunceli, Ağrı ve Ankara'da yapılan gösterilere, geniş halk kitleleri katıldı. Kitle mücadelesi 1969 yılında da sürdü. Suruç, Hilvan, Varto, Siverek ve Lice'de milli zulme ve ağalığa karşı gösteriler yapıldı. Ağrı'da «İşsizliğe Karşı Savaş Mitingi», Diyarbakır'da «Hürriyet ve Anayasa Nizamını Koruma Kanunu Tasarısını Protesto Mitingi», Kars'ın Susuz ilçesinde «Köylü Yürüyüşü», Malatya'da «İşsizlik, Açlık ve Emperyalizme Karşı Savaş Mitingi», Gaziantep'te «Emperyalizme Karşı Savaş Mitingi» yapıldı. Hilvan'da banka kredilerinin toprak ağalarına ve tefeci-tüccara verilmesi protesto edildi. Erganı'de «Süne Mitingi ve Yürüyüşü», Kars'ta «Süt Ağalarıyla Mücadele Mitingi», Malatya'da «Haşhaş Mitingi», Doğu Beyazıt'ta «İşsizlik ve Açlık Mitingi», Diyarbakır'da Harbecin köylülerinin toprak mitingi ve «29 Nisan Hürriyet Mitingi» yapıldı.

Temmuz 1969'da Siverek halkı, karakolu basarak polisin gözaltına aldığı gençleri kurtardı. Bir yurttaşın karakolda dövülerek öldürülmesi üzerine bütün Urfa halkı sokaklara döküldü. AP iktidarını ve diğer partileri lanetledi. Komando zulmünü lanetleyen Kozluk mitinginde, komando ve jandarmaların tehditlerine rağmen, seksen yaşını aşkın aksakallı bir köylü önderi,

«Zulme ve ağalığa karşı çıkmak komünistlik diyorlar. Eğer öyleyse ben komünistim,»

diye haykırdı.

Bütün bu mücadeleler sırasında Kürt halk kitleleri, Türk halkıyla birlikte hakim sınıflara karşı mücadele etti. Kürt devrimcileri ve yurtseverleri, halka ana dilleri olan Kürtçe ile hitap ettiler. «Faşizme ve emperyalizme karşı savaşan bütün halklar ve yiğit savaşçılarla beraberiz», «Ağa baskısına paydos», «Yaşama hürriyeti istiyoruz» sloganları, bütün Doğu'da dalgalandı.

Kürt milleti üzerindeki ırkçı baskı ve terör, yukarıda faşist diktatörlük bölümünde anlattığımız gibi, 12 Mart'tan sonra şiddetlenerek devam etmiştir.

İşte Savcılar, sömürü, zulüm ve tahakküme karşı bu kadar zengin bir mücadele tarihine sahip olan Kürt milletinin varlığını inkar etmektedirler. Kürt milleti yoktur da, bu kadar zulüm ve baskı kime yapılmıştır ve yapılmaktadır?

Kürt milleti, varlığını yüzyıllardan beri milli zulüm ve boyunduruğa karşı yılmadan mücadele ederek ispatlıyor. Bundan daha kuvvetli ve daha inandırıcı bir delil olamaz.

«Başka Milletleri Ezen Bir Millet Hür Olamaz»

Savcılar, Türk milletinin üstün bir millet olduğunu ileri sürüyorlar. Başka milletleri ve Kürt milletini hor görüyorlar. Faşistlerin uydurduğu bütün ırkçı teoriler, Kürt milleti üzerindeki zulmü ve sömürüyü haklı göstermek amacına hizmet ediyor. Onlar, iki kardeş halkı birbirine düşman ederek faşist diktatörlüklerini ayakta tutmaya çalışıyorlar.

«TİİKP, burjuvazi ve toprak ağalarının başka milliyetleri eritme ve baskı altına alma amacını güden ırkçı si-

yasetiyle şiddetle mücadele eder.» (TİİKP Programı, Madde 52)

Biz, Türk milletinin Kürt milletinden «üstün» olduğu yolundaki görüşleri kesinlikle reddederiz. «Üstün ırk», «üstün millet» teorileri, Hitler Nazileri ve Mussolini faşistleri tarafından başka milletleri ezmek amacıyla uydurulmuş teorilerdir. Biz, başka milletleri ezmeyi, eritmeyi ve hor görmeyi hiç bir millete yakıştıramadığımız gibi, Türk milletine de yakıştıramayız. Bir millet bir başka milleti eziyor ve hor görüyorsa, o milletin kendisi de sömürü ve baskı altında demektir. Marks'ın belirttiği gibi, «başka milletleri ezen bir millet hür olamaz.» Çünkü, ancak burjuvazi ve toprak ağalarının devleti, başka milliyetleri ezer. Ve bu sınıflar, kendi milliyetlerinden halkı da, sömürmekte ve ezmektedirler.

Her türden şovenizm, halkların düşmanıdır. Hakim Türk şovenizmi, en büyük tehlikedir ve Türkiye halklarının birliğine büyük zarar vermektedir. Şovenizm, ırkçı-faşist diktatörlüğün ideolojik silahıdır. Darbeci ve revizyonist Türk milliyetçi akımları da, Türk şovenizminin derin etkisi altındadırlar. Kürt milliyetine yapılan zulmü savunarak ve mazur göstererek, Türk gericileriyle birleşmek ilericilik olamaz.

TİİKP, Kürt Milletinin İsterse Ayrı Bir Devlet Kurma Hakkını Tanır

«TİİKP, Kürt milletinin kendi kaderini tayin ve isterse ayrı bir devlet kurma hakkını tanıdığını açıklar.» (TİİKP Programı, Madde 52)

Türkiye'nin Komünist hareketi, elli yıldan beri bu ilkeyi savunmaktadır. TKP'nin 1926 Programı şöyle diyordu:

«Amele-köylü hükümeti, kesif halk kütleleri halinde yaşayan milli azınlıklara mukadderatlarını serbestçe tayin etmek ve arzu ederlerse devletten ayrılmak hakkını bahşeder.»

Kendi kaderini tayin hakkı, bir milletin hukukunun başında gelir. Bu vazgeçilmez hakkın tanınmadığı devletlerde, milliyetler arasında eşitlik, kardeşlik ve birlik boş laflardan ibaret kalır. Gerçek birlik ve kardeşlik, milletlerin kendi kaderlerine tam olarak sahip olmalarıyla mümkün olabilir. Gerçek eşitlik, bütün alanlarda tam hak eşitliği ile

sağlanabilir. Bu nedenle TİİKP, Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkını her zaman savundu ve savunmaya devam edecektir.

Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkı ne demektir? Kürt milleti, Türk milletiyle aynı devlet içinde yaşamaya karşı çıkabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nden ayrılarak, kendi bağımsız milli devletini kurabilir. Devlet kurmak, yalnız Türk milletinin tekelinde ve imtiyazında olamaz. Devlet kurmak, Türk milletinin olduğu kadar, Kürt milletinin de hakkıdır. Milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı demek, özünde ayrılma ve bağımsız bir milli devlet kurma hakkı ve özgürlüğü demektir. Biz, her türlü emperyalist saldırı ve müdahaleye karşı Türkiye'nin her karış toprağını, Misak-ı Milli sınırlarını sonuna kadar savunacağız. Fakat biz, Türk ve Kürt halklarının ortak yurtlarını belirleyen Misak-ı Milli'nin Kürt halkının ayrı bir devlet kurma hakkının karşısına çıkarılmasını kesinlikle reddediyoruz.

Türkiye'nin sömürü ve tahakkümden kurtulmasını içtenlikle isteyen her Türk yurtseveri, Kürt milletinin ayrılma hakkını kabul eder ve savunur. Türk ve Kürt halklarının devrimci birliğinin gelişmesi ve pekişmesi, ezilen Kürt milletinin ayrılma hakkının Türk halkı tarafından savunulmasına bağlıdır. Biz, Türk halkının Kürt milletinin ayrılma hakkını benimsemesine özel bir önem veriyoruz. Lenin şöyle diyor:

> «... **Ezilen ülkelerin ayrılma ve bağımsız devlet olarak mevcut olma hürriyetinin, propagandası... olmadan, enternasyonalizm olamaz. Bu propagandayı yapmayan ezen ulusun sosyal demokratını (Marksistini) emperyalist ve şarlatan olarak nitelemek, hakkımız ve ödevimizdir.**» (Ulusların Kendi Kaderini Tayin Etme Hakkı Üzerine Tartışmaların Bilançosu)

Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkı, hiç bir zaman bir federasyona katılma, ya da bir özerklik derecesine indirilemez. Kürt halkı, isterse elbette Türk halkıyla bir federasyon içinde birleşebilir. Fakat ayrılma hakkını tanımaksızın, Kürt milletinin kaderini tayin özgürlüğünü federasyonla sınırlamak bu özgürlüğü reddetmekle birdir. Kendi kaderini tayin hakkı, Kürt milletinin bazı demokratik ve kültü-

rel haklarının Türk hakim sınıfları tarafından ihsan edilmesi demek de değildir. Kendi kaderini tayin hakkı, «kültürel özerklik» ve «bölgesel kalkınma» meselesi olarak ele alınamaz. Kürt milletine yalnız bir federasyon hakkını, bir özerklik hakkını ya da sadece kültürel özerkliği layık görenler, kendi kaderini tayin hakkı ilkesi yerine, reformculuğun milli köleliğini koymaktadırlar.

Kürt milleti, kendi idare şeklini seçmekte ve milli hayatını düzenlemekte tam olarak özgür olmalıdır. Türkler de dahil, hiçbir yabancı gücün müdahalesine, denetim ve yönetimine maruz kalmamalıdır.

Kürt halkının milli zulme karşı çıkmak ve kendi kaderini tayin etmek için verdiği mücadele haklıdır. Her türlü milli baskı, geniş halk yığınlarının direnişine yolaçar. Milli baskı altındaki bir halkın direnişi, her zaman bir milli ayaklanmaya yönelebilir.

Biz, önderliği kimde olursa olsun, emperyalizmi zayıflatan milli hareketlerden yanayız. Böyle ilerici mücadeleleri, nerede ve ne zaman olursa olsun destekleriz. «Çünkü biz», Lenin'in belirttiği gibi, «zulmün en amansız ve en tutarlı düşmanlarıyız.» Hangi milletten gelirse gelsin bu zulme şiddetle karşı çıkarız. Zulme karşı çıkan herkesle birleşiriz.

Türkiye Komünistleri, Kürt milletinin emperyalizme karşı ve milli hakları için bütün mücadelelerini destekleyecektir. Ortadoğu'nun bir bölgesinin emperyalist sömürü ve tahakkümden kurtulması, milli kurtuluş mücadelelerinin, halk devrimlerinin ve sosyalist ülkelerin yanında yeralan bir milli devlet kurulması uğruna verilen her mücadelenin yanında yeralacağız. Devrimci bir ayrılma, gerici bir birlikten binlerce kere daha değerli ve onurludur. Ülkemizde iki milliyet arasında varolan bugünkü birlik, zora dayanan gerici bir birliktir. Bu gerici birlik, iki kardeş halkı bölmekte ve birbirine düşman etme amacını gütmektedir. Biz, Türkler ve Kürtler arasındaki zora dayanan bu birliğe karşıyız. İki halkın gönüllü ve hür iradelerine dayanan devrimci birliğinden yanayız. Ancak halkların hür iradelerine dayanan bir birlik, sağlamdır. Zora ve inkara dayanan bir birlik, mut-

laka yıkılır. Yerini, halkların gönüllü olan devrimci birliği alır.

Kürt milletinin kendi kaderini ne yönde tayin edeceğini halkların mücadelesi belirleyecektir. Kürt milleti, kendi kaderini ayrılma şeklinde tayin edebileceği gibi, birleşme şeklinde de tayin edebilir. İsterse, Türk halkıyla bir federasyon içinde birleşebilir. Türk devrimcileri, Kürt milletinin ayrılma hakkını savunurken, Kürt devrimcileri iki halkın birliği için çalışmalıdırlar.

TİİKP, İki Kardeş Halkın Demokratik Halk Cumhuriyeti İçinde Eşit Haklarla Birleşmesine Çalışıyor

Türkiye'nin her milliyetten işçilerinin ve köylülerinin menfaatleri, iki kardeş halkın iç ve dış gericiliğe karşı, proletarya önderliğinde omuz omuza savaşmalarını ve Demokratik Halk Cumhuriyeti içinde birleşmelerini gerektirmektedir.

> **«TİİKP, Türkiye'nin iki kardeş halkının Demokratik Halk Cumhuriyeti içinde, eşit haklara sahip olarak birleşmelerine yönelen bir siyaset izler.»** (TİİKP Programı, Madde 52)

Proletarya, daima halkların büyük sosyalist devletler içinde birleşmelerinden yanadır. Milletlerin kendi kaderlerini bu yönde tayin etmelerini ister.

> **«Proletarya partisi, mümkün olduğu kadar geniş bir devletin kurulmasını yürekten diler, çünkü emekçilerin menfaati budur. Proletarya partisi, milletlerin birbirine yakınlaşmasını, sonra da kaynaşmasını candan diler, ama bu hedefe zor yoluyla değil, bütün milletlerin işçi ve emekçi yığınlarının serbestçe ve kardeşçe birleşmesiyle ulaşmak ister.»** (Bolşevik Partisi 1917 Nisan Konferansı Kararlarından)

Ancak birçok milliyetin tek bir devlet içinde birleşmeleri, ilkönce ayrılmalarını gerektirebilir. Birleşme, böyle bir yol izleyerek de gerçekleşebilir.

Eğer Kürt ve Türk halkları, iradelerini devrimci bir birleşme yönünde kullanırlarsa, Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin yönetimine eşit haklarla katılacaklardır. Demokratik

Halk Cumhuriyeti, milliyetler arasında, her alanda tam bir hak eşitliğini gerçekleştirecektir. Halk Cumhuriyeti içinde birleşmenin, hangi biçimde olacağını halkların hür iradesi tayin edecektir. Federasyon veya Bölgesel Özerklik biçimlerinin seçmeye, halklar karar vereceklerdir. Kürt halkının temsilcileri, Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin yönetimine bütün kademelerde katılacaklardır. Kürtçe, Türkçe gibi resmi devlet dili olacaktır. Kürtlerin kültürleri üzerindeki her türlü baskı son bulacak, Kürt halkı, devrimci kültürünü, kendi milli özelliklerine uygun olarak serbestçe geliştirecektir.

TİİKP, Kürt Milletinin Kendi Kaderini Kürt İşçi ve Köylülerinin Menfaatleri Yönünde Tayin Etmesi İçin Mücadele Ediyor

TİİKP, yalnız milli baskılara değil, her türlü zulüm ve sömürüye karşıdır. TİİKP, nihai olarak Kürt emekçilerinin sosyal kurtuluşu için mücadele etmektedir.

> **«Milletlerin serbestçe ayrılma hakkı, belli bir zamanda, belli bir milletin ayrılmasını uygun bulmakla karıştırılmamalıdır. Proletarya partisi, bu meseleyi her özel durum için bir tüm olarak sosyal gelişmenin menfaatlerini gözönünde bulundurarak, proletaryanın sosyalizm uğrundaki sınıf mücadelesinin menfaatlerini gözönünde bulundurarak çözüme bağlamalıdır.»** (Bolşevik Partisi 1917 Nisan Konferansı Kararlarından)

Milli baskılar altında ezilen Kürt halkı, aynı zamanda emperyalizmin, her iki milliyetten işbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının sömürüsü altındadır. Günümüzün hakim sınıfları, Kürt halkı üzerinde Osmanlı istidbadından miras kalan milli baskı politikasını uygulamaktadır. İşbirlikçi burjuvazi ve toprak ağaları, kendi sınıf menfaatlerini korumak ve sömürülerini devam ettirmek için, milli baskı politikasına dört elle sarılmışlardır. Bu suretle onlar, her iki milliyetten halkı ve işçileri bölerek, iktidarlarını devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Hakim sınıfların işbirliği ettiği emperyalizm, Kürt milleti üzerindeki milli baskıyı daha da yoğunlaştırmaktadır.

Osmanlı istibdadından miras kalan milli baskıların hâlâ en yoğun bir şekilde devam etmesi Türkiyenin demokratik bir ülke olmadığını bir kere daha göstermektedir.

Bütün bu sebeplerle, Kürt halkının milli baskılardan ve emperyalist sömürüden **bütünüyle** kurtulması emperyalizme, işbirlikçi burjuvaziye ve toprak ağalığına karşı iki halkın omuz omuza mücadele ederek zafere ulaştıracağı milli demokratik devrimle gerçekleşecektir.

Burjuvazi önderliğinde yürütülecek bir milli hareket emperyalizmin ve feodal kalıntıların Kürt halkı üzerindeki tahakküm ve sömürüsünü tamamen tasfiye edemez. Ve Kürt milletinin gelişmesinin önündeki bütün engelleri kaldıramaz.

Bütün bu sebeplerle TİİKP, Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkını kayıtsız şartsız savunmakla beraber, bunun, Kürt emekçilerinin menfaatleri yönünde gerçekleşmesi için çalışmaktadır.

Kürt halkının milli kurtuluş ve sosyal kurtuluş mücadeleleri birleştirilmelidir. Milli meselenin çözümü, köylü meselesinin çözümüne sıkı sıkıya bağlıdır.

Lenin'in belirttiği gibi, «milli devrim, özünde bir köylü devrimidir.» Yurdumuzdaki emperyalist sömürü ve yarıfeodal toplum yapısı, Kürt milletinin gelişmesinin önündeki esas engeller olarak durmaktadır. Feodal parçalanma, Kürt halkının milli bir pazar içinde ortak iktisadî hayata kavuşmasının önüne dikilen, sosyal ve ekonomik bir engel meydana getirmektedir. Buna bağlı olarak feodal parçalanma, Kürt milletinin mücadelesini de bölmektedir. Feodal ağalar, şeyhler ve aşiret reisleri, kendi sömürü ve tahakkümlerini arttırmak için birbirleriyle çatışmaktadırlar. Nüfuzları altında tuttukları Kürt halkını bölmektedirler. Son zamanlarda gazetelere yansıyan aşiret kavgalarına kısaca bir göz atmak bile feodalizmin kökünün kazınmasının ağaları, aşiret reislerini ve şeyhleri yoketmenin, Kürtlerin milli birliğinin gelişmesi bakımından ne kadar zorunlu olduğunu göstermektedir. Bütün tarih bunun şahididir.

Bugün Kürt hakim sınıfları Türk hakim sınıflarıyla işbirliği içinde emekçileri sömürmektedirler. Kürt ağaları,

şeyhleri, aşiret reisleri ve tefecileri milli zulmün en azgın savunucusu olan gerici partilerin safındadırlar.

Ağrı'da Küfrevî tarikatı şeyhi Kasım Küfrevî, Bitlis'te Tağî tarikatı şeyhi Hizanlı Şeyh Selahattin'in oğulları Şeyh Abidin İnan ve Şeyh Kâmuran İnan, Hakkari'de aşiret reisi Ahmet Zeydan, Diyarbakır'da Ensarî tarikatı şeyhi Abdüllatif Ensarioğlu, Silvanlı toprak ağaları Mahmut Kepolu ve Recep Azizoğlu, Diyarbakır'dan Şeyh Mehmet Altınakar, Van'dan toprak ağası Kinyas Kartal, Siverekli toprak ağası Celal Bucak, AP'lidirler. Hakkari'den toprak ağası Abdülhalik Özdinç, Diyarbakır'dan tefeci-tüccar Hasan Değer ve Şeyh Eşref Cengiz, Demokratik Partilidirler. Vanlı toprak ağası Muhlis Görentaş ve daha birçokları, Cumhuriyetçi Güven Partilidirler. Bunlar, Kürt halkının can düşmanı olan işbirlikçi hakim sınıf partilerinde yeralan bir kısım Kürt feodalleridir. Onlar, Kürt halkı üzerinde uyguladıkları sömürü ve zulmü sürdürebilmek için, Türk hakim sınıflarına ve emperyalizme muhtaçtırlar. Onlar, milli zulmün ve faşizmin suç ortağıdırlar.

Türkiye'deki gerici iktidarın yıkılması, emperyalizmin, işbirlikçi kapitalizmin, toprak ağalığının tasfiye edilmesi ve milli meselenin çözülmesi, Türk ve Kürt halklarının temel meseleleridir. Toprak Devrimi yolunu izleyerek, yarı-feodal yapıya son verilmesi, köylülerin hürriyete ve toprağa kavuşması, Kürt milletini birleştiren ortak iktisadi hayatın ve milli kültürün gelişmesinin de şartıdır. Ortaçağ kalıntılarının tasfiyesi, Kürt milletinin birliği ve gelişmesi önündeki engelleri yıkacaktır. Büyük çoğunluğu köylü olan Kürt milleti, proletarya önderliğinde Türk halkıyla birleşerek, emperyalizme ve yarı-feodal yapıya son vermeli, kendi kaderini kendi eline almalıdır.

Halklar Omuz Omuza Savaşarak Kurtuluşa Kavuşacaklardır

Türkiye halkları proletarya partisinin bayrağı altında birleştiği zaman, emperyalizmi, işbirlikçi kapitalizmi, feodalizmi ve milli boyunduruğu paramparça edecek, yenilmez ve muazzam bir güç ortaya çıkacaktır. Yüzyıllardan bu yana iki

halkın yabancı istilacılara ve kendi zalimlerine karşı sürdürdükleri ortak mücadele geleneği, bu devrimci birlik için gerekli temeli sağlamaktadır.

> **«TİİKP, milli düşmanlık ve baskıların asıl kaynağı olan emperyalizmin ve yerli hakim sınıfların yıkılması için, Türk ve Kürt halklarını omuz omuza savaşmaya seferber eder.»** (TİİKP Programı, Madde 52)

Bu yol dışında, reformcu veya revizyonist bir yol izleyerek milli eşitlik ve özgürlük sağlanamaz. Halkların kurtuluşu gerçekleştirilemez.

Kürt milletinin kurtuluşu, reform hayalleriyle ve parlamentoculuk yoluyla elde edilemez. Milli meselede parlamentoculuk milli zulümle uzlaşmanın ve ona boyun eğmenin ilerici kültürünün gelişmesini engellemektedir. Kürt rak ve onlardan medet umarak kurtulmak imkansızdır. Bu tarihi gerçeği emekçi Kürt kitleleri bizzat kendi hayat tercübeleriyle çok iyi bilmektedirler.

Kürt milleti üzerindeki baskıların ve milli düşmanlığın asıl kaynağı olan emperyalizm ve yerli hakim sınıfların yıkılmasının tek yolu, halk savaşıdır.

TİİKP, Her İki Milliyetten Proletaryanın Öncü Müfrezesidir

Ancak her iki milliyetten işçileri ve halkı birleştiren proletaryanın ihtilalci partisi, demokratik devrimi zafere ulaştırarak her türlü zulüm ve sömürüye son verebilir. Türkiye'de yaşayan bütün proletarya, tek bir sınıftır. Proletaryayı, Türk ve Kürt diye milliyetlere bölmek, proletaryanın milliyetlere göre ayrı ayrı teşkilatlanmasını istemek, hakim sınıflara hizmet eder.

> **«İşçi sınıfının çıkarları, ... bütün milliyetlerden işçilerin aynı proleter örgütlerde, politik örgütlerde, sendikalarda, kooperatiflerde, kültür örgütlerinde birleşip kaynaşmalarını ister. Ancak böyle değişik milliyetlerden işçilerin aynı örgütlerde kaynaşmasıyladır ki, proletarya, milletlerarası sermayeye ve burjuva milliyetçiliğine karşı zafere giden bir mücadele yürütme imkanını elinde bulundurabilir.»** (Bolşevik Partisinin 1917 Nisan Kon-

feransı Kararlarından)

Bu ilkeleri savunan TİİKP, programında da belirttiği gibi,

«Hangi milliyetten olursa olsun, Türkiye proletaryasının öncü müfrezesidir.»

Kürt milliyetinin örgütlenme özgürlüğü, onun haklı ve meşru bir talebidir. Ancak TİİKP, Türkiye halklarının her türlü örgütlenmesinde enternasyonalizm ilkesinin uygulanmasından yanadır. Milliyetlere göre örgütlenmek, proletaryanın ilkesi değildir. Bu nedenle, Türk ve Kürt milliyetlerinden işçilerin ortak sınıf örgütlerinde birleşmelerini savunuyoruz. Hangi milliyetten olursa olsun, bütün ihtilalci işçiler ve bütün Marksist-Leninistler, proletaryanın ihtilalci partisinde birleşmelidirler.

TİİKP, Kürt Milletinin Demokratik Haklarını Her Şart Altında Savunuyor

Demokratik halk ihtilalini gerçekleştirmek amacıyla, Türkiye halklarını mücadeleye seferber eden TİİKP, her şart altında ve her zaman Kürt milleti üzerindeki baskılara karşı çıkmayı ve Kürt milletinin demokratik istekleri uğruna mücadele etmeyi görev bilmektedir.

Kürtçenin yasaklanmasına ve Türkçenin imtiyazlı bir dil olmasına şiddetle karşıyız. İnanıyoruz ki bu durum, Türkçenin de zararınadır. Lenin'in dediği gibi, «bir dile imtiyaz tanımak, bizzat o dilin gelişimini engeller.»

Kürtçenin gelişmesi Türkiye halklarının kurtuluş mücadelesinde olumlu bir rol oynayacaktır. Kendi ana dilinde okuyup yazabilmesi, Kürt halkının kültürel gelişmesine hizmet edecek ve Kürt emekçilerinin devrimci fikirleri kavramasına yardım edecektir. Bu durum, iki halkın birlikte mücadelesini geliştirecek ve emperyalist tahakkümün yıkılmasıyla Türk kültürünün de serbestçe ilerlemesine hizmet edecektir.

Kürt milleti kendi devrimci kültürünü geliştirmesi bakımından özgür olmalıdır. Milli baskı ve eritme, Kürt halkının ilerici kültürünün gelişmesini engellemektedir. Kürt halkının istilacılara ve sömürücü sınıflara, özellikle toprak

ağalarına karşı yürüttüğü mücadeleler, zengin bir halk kültürü yaratmıştır.

Birçok şiir, türkü, destan ve hikaye bu kültürün örnekleridir. Kürt milli şairi Cigerhun'un toprak ağalığından, milli zulümden ve emperyalizmden kurtuluşu, halkların devrimci birlik ve kardeşliğini savunan şiirleri, bu halk kültürünün değerli ürünleridir. Cigerhun şöyle sesleniyor:

...	...
Leşkere roja giran	**Büyük günün askerleri**
Ala sorê hûn bilmdkın	**Yükseltin kızıl bayrağı**
Ser milê xortê civan	**Gencecik delikanlı omuzlarda**
Tevr-û bêr nişana cengê	**Yayılsın top sesleri dört yana**
Bidnepêş roja me hat	**Kazma kürek nişanımız kavgada**
Dengê topa bidne dorê	**Atılın ön saflara günümüz geldi**
Roj dı çıya da helat	**Güneş dağlarm ardmdan doğmada**

Biz, milletleri köleleştirme amacını güden emperyalizmin kozmopolit kültürüne, feodal kültüre ve hakim sınıfların ırkçı kültürüne karşıyız. Bu gerici kültürlerin yıkıcı ve yozlaştırıcı etkileriyle mücadele ediyoruz.

Biz, halklar arasında en geniş ölçüde devrimci kültür alışverişinden yanayız. Proletaryanın enternasyonal kültürü, Türk ve Kürt halklarının devrimci birliğine hizmet ediyor ve onların kurtuluş yolunu aydınlatıyor.

TİİKP, Kürt milletinin aşağıdaki demokratik hak ve taleplerini savunmaktadır:

Kürtler üzerindeki zorla eritme politikasına ve millî baskıya son verilmelidir.

Kürtçe, Türkçe gibi devletin resmî dili olarak kabul edilmeli ve Kürtler ana dillerini serbestçe kullanabilmelidir. Kürtler, devlet dairelerine kendi dillerinde dilekçe verebilmeli, mahkemelerde ve bütün resmî merciler önünde Kürtçe konuşabilmelidirler.

Kürtlerin yaşadığı bütün yerleşme merkezlerindeki okullar ve üniversitelerde, Kürtler kendi ana dilleriyle eğitim görmelidirler. Kürtçe gazete, dergi ve her türlü yayın çıkarmak, serbest olmalıdır. Devlet radyoları ve televizyon, Kürtçe yayın da yapmalı-

dır. Kürtçe yer ve köy isimlerinin değiştirilmesine son verilmelidir.

Kürt kültürü üzerindeki her türlü gerici baskıya son verilmelidir. Kürt halkı, kendi anti-emperyalist ve anti-feodal kültürünü geliştirmede serbest olmalıdır. İran, Irak ve Suriye'de bulunan Kürt milliyetinden halklarla her türlü devrimci kültür alış-verişi serbest olmalıdır. Okullarda Kürt milliyetinin varlığını inkar eden şoven eğitime son verilmelidir. Kürt tarihi, Kürt edebiyatı ve Kürt halk kültürünün ürünlerini öğreten demokratik bir eğitim sistemi gerçekleştirilmelidir. Kürt çocuklarını, Türkleştirmek ve eritmek amacıyla kurulan Yatılı Bölge Okullarındaki gerici eğitim sistemi kaldırılmalıdır.

Her türlü millî eşitsizliğe son verilmeli, Kürtler devlet idaresinin ve toplum hayatının her alanında eşit haklara gerçekten sahip olmalıdır. Orduda, fabrikalarda, okullarda, iş ve memuriyete alınmada, Kürtlere yapılan ayırımlar kaldırılmalıdır.

Bölgeler arasındaki iktisadi eşitsizliğin kalkması için, Doğu Bölgesinin iktisadi gelişmesine özel bir önem verilmelidir.

Kürt halkının teşkilatlanma hürriyeti sağlanmalıdır.

Özel olarak Kürt halkı üzerinde baskı ve zulüm uygulayan komando, seyyar jandarma ve MİT teşkilatları kaldırılmalıdır. Köylere yapılan baskınlara, işkence ve dayağa son verilmelidir. Her yıl birçok insanın ölümüne sebep olan sınırdaki mayın tarlaları temizlenmeli, Doğudaki yasak bölgeler kaldırılmalıdır. Bütün bu topraklar, yoksul köylülere dağıtılmalıdır.

Ezilen Kürt Milleti, Kurtuluşa Ulaşmak İçin Türk, İran ve Arap Halklarıyla Birleşmelidir

Bugün, ABD emperyalistleri ve Sovyet sosyal-emperyalistleri, Ortadoğu'nun dört ülkesi arasında paylaşılmış bulunan Kürdistan'ın zengin petrol kaynaklarını yağmalamak için birbirleriyle rekabet halindedir. İki süper devlet, emperyalist emelleri uğruna Ortadoğu halklarını birbirlerine kırdırtmaktadırlar.

Sovyet sosyal-emperyalistlerinin desteklediği Irak hakim sınıfları, Kürtlerin yaşadığı bölgelere saldırarak, Kürt köylerinde katliamlara girişmekte ve Kürt halkını ezmektedir.

Kürt halkının, kendi kaderini tayin etmek ve demokratik haklarını kazanmak için yürüttüğü mücadele, haklı bir mücadeledir. ABD emperyalistleri, ezilen Kürt milletinin Irak'taki mücadelesini ve taleplerini, kendi emperyalist emellerine alet etmek çabası içindedir. Herhangi bir emperyalistin çıkarına hizmet eden milli hareketler, bizzat o milletin ve bütün dünya halklarının menfaatlerine aykırı olur. Milli kurtuluş ve özgürlük, herhangi bir emperyalist güce dayanılarak kazanılamaz. Kürt halkı, bu gerçeği acı tecrübelerle öğreniyor. Irak birliklerinin saldırısına uğrayan Kürt savaşçıları, «Amerika veya Rusya bizi kurtaramaz» diyerek bu gerçeği dile getiriyorlar.

Milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı, ezilen millet adına başkaları tarafından asla kullanılamaz. Kendi kaderini tayin hakkı, Kürt milletinin bizzat kendisi tarafından kullanılabilir. Hiçbir yabancı güç, Kürt milletinin hür iradesi yerine geçemez.

Biz, iki süper devletin Ortadoğu'da ve Kürdistan'daki müdahale ve tahakküm emellerine ve Irak hükümetinin Kürt halkına uyguladığı katliama şiddetle karşıyız. Dört ülkeye bölünmüş olan Kürt milleti, bulunduğu ülkelerde Türk, İran ve Arap halklarıyla birleşerek, milli kurtuluşu ve devrim için mücadele etmelidir.

Kürt milletinin kaderini, iki süper devlet değil, Kürt milletiyle birleşen bölge halklarının anti-emperyalist mücadeleleri tayin edecektir.

Yiğit Türkiye halkları, omuz omuza savaşarak emperyalist ve faşist boyunduruğu kıracaklar, milli baskıya son verecekler ve kaderlerini kendi hür iradeleriyle tayin edeceklerdir.

Kahrolsun milli zulüm ve düşmanlık!

Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği!

BUGÜNKÜ DEVLET ORDUSU, PARLAMENTOSU, BÜROKRASİSİ, ADALETİ VE İDEOLOJİSİYLE HALKIMIZI EZEN BİR BASKI MEKANİZMASIDIR

İşbirlikçi burjuvazi ve toprak ağalarının devleti, toplumumuzun yarı-sömürge yarı-feodal yapısına dayanmaktadır. Bu devlet çöken ve çürüyen hakim sınıfların baskı mekanizması olarak ordusu, bürokrasisi, parlamentosu, adaleti ve ideolojisiyle, emekçiler ve bütün halk üzerinde ağır bir yüktür. Emekçilere her an acı çektiren bu devletin temel unsuru olan ordu emperyalist hakimiyetin bekçisi ve hakim sınıfların diktatörlüğünün silahlı baskı gücüdür.

Türkiye Ordusu
NATO Generallerinin Emrine Verilmiştir

Amerikan emperyalizminin yarı-sömürgesi olan Türkiye askerî yönden de emperyalizme bağımlıdır. Askerlik şubeleri, bazı idarî kuruluşlar ve jandarma birlikleri dışında bütün muharip güçleriyle Türk Ordusu, NATO'ya bağlıdır. NATO generallerinin emri altındaki bu ordu Amerikan emperyalizminin tahakküm ve yayılma emellerinin hizmetine verilmiştir. Amerikan emperyalistleri, Türkiye'deki hakimiyetlerini bizzat Türk Ordusu vasıtasıyla korumaktadırlar.

Ordunun NATO emrinde olması, çıkacak bir savaşta, emperyalist emeller uğruna Türkiye halkının kırdırılması ve

yurdumuzun bir harabeye çevrilmesi demektir. ABD emperyalistlerinin menfaatlerini tehdit eden herhangi bir buhranda, Brüksel'deki NATO Genel Komutanlığından Napoli'ye, oradan da İzmir'deki NATO Güneydoğu Kara Kuvvetleri Karargâhı komutanı olan Amerikalı bir tümgenerale gelen harekat emirleri, çeşitli askerî birliklerimizi ve uçaklarımızı, önceden tayin edilen hedeflere yöneltmeye yetecektir. Böylece Türkiye'nin savaşa girmesi Meclis, hükümet veya Genel Kurmay tarafından değil, ABD yöneticileri ve Pentagon generalleri tarafından kararlaştırılacaktır.

Türkiye bu durumu ilk defa yaşamıyor. Birinci Dünya Savaşından önce de ordumuz Alman emperyalizmine tamamen bağımlı hale getirilmişti ve Alman emperyalistleri Osmanlı devletini Sadrazamın dahi haberi olmadan savaşa sokmuşlardı.

Mustafa Kemal o zaman ordunun Alman generalleri emrine verilmesine karşı çıkıyor ve şöyle diyordu:

> **«Ben ordunun kayıtsız şartsız bütün sırlarıyla Alman askerî heyetine verilmesine, teslim edilmesine çok müteessirdim. Bu halde memleket, baştan aşağı bizim elimizden çıkarak, bir Alman müstemlekesi haline gelmiş olacaktı.»**

O devrin Fon Golç (Von Goltz), Fon Zanders (Von Sanders) paşalarının yerini, bugün Gudpestır (Goodpastor) ve Melvın Zays (Melvin Zeis) gibi NATO generalleri almıştır.

NATO'ya emir-komuta yönünden bağımlılığın sonucu, orduda emperyalistlerin bilmediği sır kalmamıştır, Amerikan askerî heyetleri sürekli olarak denetlemeler yapmaktadır. Türk birliklerini bu denetlemelerde elli yıl önce Kurtuluş Savaşıyla kovduğumuz emperyalist orduların askerî heyetleri karşısında sınav vermeye zorlanırken görebilirsiniz. NATO generalleri, denetlemelerde ordunun savaş gücü, kuruluşu ve düzeni hakkında en küçük ayrıntılarına kadar bilgi sahibi olmaktadırlar.

Türkiye NATO'nun ucuz asker deposudur. Bir er için senede yapılan masraf ABD ordusunda 4500 dolar, Türkiye Ordusunda ise 540 dolardır. Bunun sebebi modern silah ve teçhizat eksikliğinin çok sayıda asker beslenerek

giderilmek istenmesidir. Ordunun düşük nitelikteki donatımından doğan açık askerlerimizin kanıyla kapatılacaktır. Amerikan emperyalizmine ve NATO'ya bağımlılığın ceremesi askerlere, yani asında işçilere, köylülere ve bütün halkımıza ağır bir şekilde yüklenmektedir.

Millî savunmamıza hizmet etmeyen ordunun masrafları, halkımızın sırtına bindirilmiştir. ABD emperyalistlerinin saldırgan menfaatleri uğruna her yıl Türkiye bütçesinin üçte biri askeri giderlere ayrılmaktadır.

Yurdumuzdaki ABD Üsleri ve Askerî Birlikleri Halkımız Üzerinde Devamlı Bir Tehdittir

ABD orduyu kendisine bağlamakla yetinmemiştir. İşbirlikçi iktidarlardan ikili anlaşmalar yoluyla askerî imtiyazlar sağlamıştır. Yapılan 54 ikili anlaşma sonucu, yurdumuzda 200'den fazla irili ufaklı Amerikan ve NATO üssü kurulmuş, 7000'den fazla Amerikan askeri bu üslere yerleştirilmiştir.

NATO anlaşmasının üçüncü maddesine dayanılarak ABD ile imzalanan ikili anlaşmalar «uygulama» anlaşmaları oldukları gerekçesiyle Meclis'in onayından dahi geçirilmemiştir.

Amerikan emperyalistleri ikili anlaşmalarla ülkemizde suç işleyen askerlerinin elini kolunu sallayarak dolaşmasına imkan veren, millî onurumuzu hiçe sayan adî imtiyazlar elde etmişlerdir. Özel posta servisi ve özel pazarlar kurmuş, üslerde kira vermeksizin oturma hakkını almışlardır. Bunların Osmanlı İmparatorluğundaki kapitülasyonlardan farkı yoktur. İşbirlikçi hükümetler bazen yazılı metin dahi hazırlamaksızın bu hakları efendilerine tanımışlar, sonra da yaptıklarını halkımızdan gizlemeye çalışmışlardır.

İşbirlikçilerin iddialarının aksine, üslerde ne olup bittiği hiçbir zaman tam olarak bilinmemektedir. Bu üslere Amerikalıların izni olmaksızın hiçbir Türk subayı ve askeri giremez. ABD Türkiye'ye haber vermeksizin bu üsleri istediği gibi kullanabilmektedir. Mesela, Sovyetler üzerindeki casus uçuşları İncirlik'te üslenen U-2 uçaklarıyla yapılmış, Türkiye bunu ancak 1960'da uçaklardan biri düşürülüp hükümet protesto edilince öğrenebilmiştir.

Bu üsler Türkiye'nin savunmasına yardım etmemekte, aksine, çıkacak bir savaşta Türkiye'yi ilk anda vurulacak nükleer hedefler arasına sokmaktadır. 1962 Küba buhranı sırasında bu tehlike bütün gerçekliğiyle ortaya çıkmıştı. ABD eski Adalet Bakanı Robert Kennedy, bu konuda anılarında şöyle diyor:

> **«Denizden abluka, istediğimiz sonucu vermez ve Küba'daki füzeleri havadan tahribe başlarsak, Sovyetler de Türkiye'ye karşı bir misilleme hareketine girişebilirlerdi.»** (Cumhuriyet, **6 Kasım 1968**)

Türkiye'deki Amerikan askerleri ve üsleri halkımıza karşı bir tehdit ifade ediyor. 1959 Martında yapılan bir ikili anlaşma, «dolaylı saldırı» gerekçesiyle, ABD emperyalistlerine müdahale imkanı vermektedir. Bu anlaşmaya göre, halkımızın bağımsızlık mücadelesi «dolaylı saldırı» sayılmaktadır. Hattâ hükümetlerin, emperyalizmin sahip olduğu imtiyazları kısıtlayan çeşitli girişimleri dahi «dolaylı saldırı» kabul edilmektedir. ABD Başkanı Conson 1966'da yaptığı bir konuşmada, Vietnam ve diğer ülkelerdeki kurtuluş savaşlarının yanısıra «Türkiye'de de tecavüz tehdidi» olduğundan, yani dolaylı saldırının varlığından söz ediyordu. Conson'un bu sözleri, çıkarları tehlikeye girdiğinde ABD emperyalistlerinin askerî müdahaleye başvuracağının en yetkili ağızdan açıklanmasıdır. ABD, Vietnam'a, Laos'a, Dominik'e ve daha birçok ülkeye yaptığı saldırı ve müdahaleleri «Conson Doktrini» denilen dolaylı saldırı» teorisiyle haklı göstermeye çalışmıştır.

Emperyalistler «siyasî kriz içine düşen» NATO ülkelerine müdahale amacıyla bir «Hazır Kuvvet Birliği» kurmayı planlıyorlar. NATO Askerî Eğitim Komitesinin bu konudaki çalışmaları gazetelerde açıklanmaktadır, (Günaydın, 24 Haziran 1974) Onların «siyasî kriz» dedikleri şey, herhangi bir NATO ülkesindeki halkın bağımsızlık mücadelesidir.

Amerikan emperyalizmi bugün dünya ölçüsündeki gerilemesine uygun olarak, ikinci derecedeki bazı üs ve tesisleri artık gerek kalmadığı ya da yük olduğu için Türkiye Ordusuna devrediyor. Ancak emperyalistler devrettikleri üs ve tesislerden yararlanmaya, kilit önem taşıyan

faaliyetleri kendi personellerine yaptırmaya ve denetimi çeşitli yollarla ellerinde tutmaya devam etmektedirler. Asker sayısını ise gerekli gördüğü anda derhal arttırmak imtiyazına sahiptirler.

Donatımı ABD Emperyalizmine Bağımlı Olan Türk Ordusu Her Şantaja Boyun Eğmeye Mahkum Edilmiştir

Türk Ordusu teçhizat ve silah bakımından da Amerikan savaş endüstrisine bağımlı kılınmış, ordunun istihbarat ve ikmali Amerikan emperyalistlerine terkedilmiştir. Erlerin üzerinde taşıdığı piyade tüfeği ve kasaturadan en ağır toplara, tanklara, uçaklara, gemilere kadar her türlü silah ve her türlü teçhizat Amerika'dan gelmektedir. Ordunun bu durumu en yetkili ağızlarda dahi alay konusu olmaktadır. NATO Konseyinin 19 Haziran 1974'te Ottava'daki toplantısından sonra, ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'in,

«— Yunanlılarla ne zaman savaş ediyorsunuz?»

sorusuna, Türkiye Dışişleri Bakanı Turan Güneş şöyle cevap veriyor:

«— Fransa ve Amerika'dan uçaklar geldiği zaman.»

Gazeteler, bu cevaba Kissinger'in kahkahalarla güldüğünü yazıyor. (**Hürriyet**, 20 Haziran 1974)

İşte Türkiye'nin savunmasının hali budur!

Ordunun donatımı bağımsız ve millî bir ekonomiye değil, tümüyle Amerikan silah tekellerinin standartlarına bağlanmıştır. Ordunun bu durumunu bu dava sanıklarından arkadaşımız emekli teğmen Oktay Cengizbay Hakaret Davasındaki sorgusunda şöyle anlatıyordu:

«Örnekler vermek için çok uzaklara gitmeye lüzum yok. Bu tümenin içinde biraz dolaşın, bu gerçeği anlarsınız. Piyade kazması, bot, giyim eşyası dışında US damgası taşımayan hiçbir şey göremezsiniz. Son zamanlara kadar bunlar da Amerika'dan gelirdi. Hatta Doğu'daki birliklerde, özel melbusat hâlâ Amerika'dan gelir. Askeri okullarda US damgalı fanilalar, çoraplar da giydik. Silah, araç, gereç hep Amerika'dan gelir. Öyle ki, Türkiye Ordusu, Amerikan savaş endüstrisinin eski silahlarını, teçhizatını tükettiği hurda deposudur... Mesela, orduda ite kaka çalışan M—47 tankları, Amerika'da jilet imalinde bile kullanılmamaktadır.»

Bütün bu silah ve teçhizatın ufak bir parçası için yine Amerikan emperyalizmine başvurmak gerekiyor. Bozulan radarın çalışması için onarılacak parça, bir telsizin yanan lambası, Amerika gönderirse değiştirilebilir. Tankın bir bujisi arızalansa yenisini bulmak ancak bu şekilde mümkündür. Haberleşmeyi sağlamak için telsizin pili, atış yapmak için silahın cephanesi, birlikleri yürütmek için aracın yedek parçası, uçağın aşınan lastiği, bütün bunlar ABD verirse ikmal edilebilir. ABD'nin son zamanlarda bazı araç ve silahları artık göndermemesi Türk Ordusunun ABD emperyalizmine ne kadar bağımlı hale getirildiğini gözler önüne bir kere daha sermiştir. ABD emperyalistleri istedikleri zaman Türk Ordusunu battal bir hale düşürebilmektedirler. Orduda önemli yer tutan «M» serisi araçlar bu yüzden ancak tatbikatlar gibi zorunlu hallerde kullanılabilmektedir.

Silah ve teçhizatın standartları bir emperyalist ülkeden diğerine, hatta bir silah tekelinden öbürüne birbirine uymayacak şekilde değişiktir. Bu sebeple bu silahlar ve yedek parçaları başka yerden sağlanamaz. Bozulan parçası Amerika'dan gelmediği için bir silah veya aracın yıllarca arızalı bekletilmesi askerî birliklerde çok görülen bir olaydır. En yüksek kademelerde görev yapan generaller dahi bu gerçekleri zaman zaman itiraf etmişlerdir.

ABD kilit önem taşıyan malzeme ve parçaları az miktarda veriyor. Yeterli miktarda elde bulundurulmasını, stok yapılmasını önlüyor. Emperyalistler kritik malzeme ve tesislerin denetimini sıkı sıkıya ellerinde tutmaya, her an kendilerine muhtaç kalınmasına dikkat ediyorlar. Birliklerin büyük kısmı kadro ve kuruluşunda gösterilen miktarda silah ve teçhizata, hayati önemde malzemeye sahip değildir. Eksikler ancak Amerikan emperyalizminin menfaatleri gerektirdiği zaman tamamlanabilecektir.

İstihbarat için gerekli radar ve dinleme tesisleriyle önemli muhabere ve istihbarat teşkillerinin denetimi Amerikalıların elindedir. Ordunun bağımsız haberalma imkanları hemen hemen yoktur. Ordu bir savaşta yöneleceği hedefleri ancak ABD emperyalistlerinin sağladığı istihbarat ve keşiflere göre tesbit edebilir.

Emperyalistler ve işbirlikçileri Türkiye'nin askerî bağımlılığını örtbas etmeye çalışıyorlar. Amerikan emperyalizmini, Türkiye Ordusunun donatımına, ikmaline sözde «yardım» ettiği iddiasıyla göklere çıkarıyorlar. «Hür dünyanın savunulması uğruna ABD'nin yaptığı fedakarlık» gibi propagandalar aldatmacadan ibarettir. ABD «yardım» diye İkinci Dünya Savaşı ve Kore Savaşı artığı, kendi ordusunda kullanılmaz duruma gelmiş hurda malzemeyi revizyondan geçirip boyayarak Türkiye gibi kendine bağımlı ülkelere gönderiyor. İşbirlikçi hükümetler emperyalistlerin miadı dolmuş donatımını almak için avuç dolusu para döküyorlar. Amerikan emperyalizmi yeni silahları ancak önemli imtiyazlar karşılığında vermektedir. Eskimiş ve Alman ordusu tarafmdan kullanılmayan silahların Türkiye'ye devri ise bugünlerde Alman parlamentosunda tartışılmaktadır. Türkiye hükümeti bu modası geçmiş silahlar için 7 milyar liraya yakın işçi dövizini harcamayı tasarlamaktadır. (**Milliyet**, 15 Haziran 1974)

Emperyalistler kendi artıklarını Türkiye'ye satmak ve askerî bağımlılığı devam ettirmek için yerli silah sanayisini de yoketmişlerdir. Havan imal eden ve top yapabilecek duruma gelmiş olan Kırıkkale fabrikalarında bugün NATO işbölümü dolayısıyla, ancak bir kısım hafif silah cephanesi ve tabanca yapılmasına izin verilmektedir. 1959-1960 yıllarında ABD Nayk-Havk (Nike-Hawk) füzelerini satmak için orduda kullanılan uçaksavar toplarının kaldırılmasını sağlamıştır. Böylece binlerce top çürümeye terkedilmiştir. Askerî özelliklere sahip olmayan İtalyan Lancia araçları NATO yoluyla zorlanarak Türkiye'ye kabul ettirilmiştir. Orduda «bisküvi arabası» adı takılan, araziye gitmeyen Lancia'ların büyük kısmı çok kısa sürede kullanılamaz duruma gelmiştir. Böyle örnekler sayılamayacak kadar çoktur.

Orduda emperyalizme bağımlılığı azaltacak ne kadar girişim varsa, Amerikan emperyalistleri ve işbirlikçileri tarafından önlenmektedir. Karadenizli Hasan Usta, Tomson makinalı tabancadan daha süratli atış yapan, daha hafif bir makinalı tabanca yapıyor ve ilk modeli 1968'de sergileniyor. Sonra bu model dahi kasıtlı olarak kaldırılıyor,

orduya Tomsonlarm girmesi devam ediyor. Bunlar, Kurtuluş Savaşında kendi gücüne dayanarak mermisini kırık dökük tornalarda yapan bir ülkenin ordusu için utanç vericidir.

İşte, hakim sınıfların ikide bir «son müstakil Türk devleti» dedikleri devlet bu duruma düşmüştür. «Son müstakil Türk devleti» demogojisi ABD emperyalizminin hakimiyetini örtbas etme çabasından başka bir şeyi ifade etmemektedir.

ABD son yıllarda düştüğü derin buhran sonucu Türkiye'ye yaptığı sözde askerî «yardım»ı azaltmak zorunda kaldı. Buna karşılık silah satışlarını arttırdı. Emperyalist silah tekelleri yoksul ülkeleri silahlanma yarışına sürükleyerek büyük kârlar sağlamaktadırlar. Son günlerde gazete ve dergilerde emperyalist silah tekellerinin propaganda ve reklamına büyük bir hız verilmiştir. Savaş uçağı reklamlarıyla gerici basın beslenmekte ve çeşitli silah tekelleri hakim sınıflar içinde taraftar toplamaktadır. Hatta bu reklam yarışması televizyonda dahi yeralmaktadır.

En son olarak, Yunanistan'a Fantom uçaklarından satılması üzerine Türk Hava Kuvvetleri de bu uçaklardan almak için anlaşma imzaladı. Emperyalist silah tekelleri Ege'deki anlaşmazlıktan yararlanarak Türk ve Yunan ordularına yüz milyonlarca dolar karşılığında silah satmakta ve büyük kârlar vurmaktadırlar.

Halkımızın bağımsızlık özlemlerinin güçlenmesi işbirlikçi iktidarları sahte gösterilere zorluyor. Militarist bir kampanya haline getirilen «Kendi uçağını kendin yap», «Kendi gemini kendin yap» gibi faaliyetler millî savaş sanayisi kurmak şeklinde reklam ediliyor. Türkiye'nin kendi bağımsız ekonomik gücüne, kendi sanayi ve teknolojisinin gelişmesine dayanmayan böyle girişimler emperyalist silah tekellerinin bir montaj fabrikası, bir tamir atelyesi olmaktan öteye gidemez. Ekonomik yönden tümüyle emperyalizme bağımlı ve ağır sanayisi olmayan bir ülkede millî bir savaş sanayisi kurma iddiası aldatmacadan ibarettir.

Türkiye'ye yapılan sözde askerî «yardım» ve ikmal ABD emperyalistleri tarafından Türkiye üzerinde bir şantaj ve tehdit aracı olarak da kullanılmaktadır. En son ola-

rak, hükümetin haşhaş ekimi yasağını kaldırmak istemesi üzerine ABD emperyalistleri hemen yardımı kesme tehdidinde bulundular.

«Yardım» anlaşmalarına göre verilen silah, malzeme ve teçhizat, Amerika'nın mülkiyetinde kalmakta, onun izin ve onayı olmadan, NATO hedefleri dışında kullanılamamaktadır. 1964'te Kıbrıs olayları sırasında Conson, İnönü'ye yazdığı mektupta şöyle diyordu:

> **«Türkiye ile aramızda mevcut 1947 anlaşmasının 4. maddesi gereğince, askeri yardımın veriliş maksatlarından gayrı gayelerde kullanılabilmesi için hükümetinizin Birleşik Devletler'in rızasını alması icap etmektedir. Hükümetiniz, bu şartı tamamen anlamış bulunduğunu muhtelif vesilelerle Birleşik Devletler'e bildirmiştir. Mevcut şartlar altında, Türkiye'nin Kıbrıs'a yapacağı bir müdahalede, Amerika tarafından temin edilmiş olan askeri malzemenin kullanılmasına ABD'nin rıza göstermeyeceğini size bütün samimiyetimle ifade etmek isterim.»** (5 Haziran 1964)

İddianamenin «hilafı hakikat hususlar» dediği bütün bu gerçeklerin tek bir anlamı vardır: Türkiye Ordusu, ancak Amerikan emperyalizminin istediği yönde ve emperyalistlerin menfaatine uygun olarak kullanılabilir. ABD «yardım»ı ve ikmali kesmek suretiyle, Türk Ordusunun ABD menfaatlerine hizmet etmeyen her hareketini derhal durdurabilir ve önleyebilir. Türkiye Ordusu bu konuda yapılacak her türlü şantaj ve baskıya boyun eğmek durumundadır.

Türk Ordusuna Verilen Görev: ABD'nin Ortadoğu'daki Jandarmalığı

Türk Ordusu, bugün bütün dünyada tahakküm peşinde koşan ve birbiriyle rekabet halinde olan iki süper devlet arasında çıkacak bir çatışmada ABD emperyalistlerinin çıkarları uğruna savaşa sokulacak ve kırdırılacaktır.

NATO generalleri emrine verilen ve donatımı ABD emperyalistlerine bağımlı olan Türkiye Ordusu Ortadoğu'daki ABD menfaatlerinin jandarma kuvveti olarak kullanılmak istenmektedir.

ABD başkanı Nikson Türk Ordusuna verdikleri bu görevi şu sözlerle açıklamaktadır:

> **«Yunanistan ile Türkiye'ye yardım etmeksizin, İsrail'i kurtarmak üzere geçerli bir politika izleyemeyiz.»** (27 Temmuz 1972 tarihli konuşma)

Nikson'un bu sözlerine, ABD Genel Kurmay Başkanı Oramiral Tomas Murır'ın Birleşik Amerika Senatosu Tahsisler Komitesindeki bir konuşması daha da açıklık getirmektedir:

> **«1974 mali yılında Türkiye'ye 85.5 milyon dolarlık hibe yardım teklif edilmektedir. Bu, zırhlı personel taşıyıcıları, tank, tanksavar silahları vs. sağlamak için gerekmektedir. Böyle bir programın mevcut olmaması halinde, Türkiye'nin NATO'nun Güneydoğu kanadını korumaktaki önemli görevini yerine getirme yeteneği yeterli olmayacak ve Amerikan çıkarları gittikçe artan bir tehlikeyle karşılaşacaktır.»** (Yeni Ortam, 1 Ağustos 1973)

1970'de gerici Ürdün yönetiminin Filistin Kurtuluş Kuvvetlerine karşı giriştiği saldırı sırasında Türk Ordusu, Suriye sınırında tatbikatlar yapmıştı. Bu tatbikatların amacı Filistin Kurtuluş Örgütlerine yardım eden Suriye üzerinde baskı yapmaktı.

Türkiye'deki üsler de Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki saldırgan faaliyetlerine dayanak görevi yapmıştır. 1958'de Lübnan'a Türkiye'deki üslerden asker sevkiyatı, yine aynı yıl Irak'taki gerici Nuri Sait hükümetinin devrilmesi karşısında Irak'a yapılan baskılar, Sovyetler Birliği üzerinde casusluk uçuşları ve 1967 Haziran Savaşında Adana İncirlik üssünden İsrail saldırganlarına yardım yapılması birkaç örnektir.

Türkiye Ordusu, birliklerinin teşkili, konumu ve eğitiminin yanısıra, strateji ve savaş planları bakımından da Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki hedeflerine bağımlı kılınmıştır. NATO'nun kabul ettiği «esnek mukabele» stratejisi NATO içinde bir kanat ülkesi olan Türkiye'nin savunmasına hizmet etmemektedir. Oramiral Murır'ın sözünü ettiği «Amerikan çıkarları», her şeyden önce Amerikan emperyalizminin Ortadoğu petrolleri üzerindeki ha-

kimiyetinin korunması demektir. Bu nedenle, muhtemel bir Sovyet taarruzu karşısında Türk Ordusuna verilen görev, Sovyetler'i birkaç gün oyalamak ve Toroslar'ın güneyinde esas savunma hattının kurulmasını sağlamaktır. NATO generalleri Ortadoğu petrol alanlarını hedef alan bir Sovyet taarruzunun Trakya'yı, Boğazlar'ı ve Doğu Anadolu'yu ele geçireceğini hesaplamaktadırlar. Saros Körfezinde ve Mersin'de yapılmakta olan NATO çıkarma tatbikatları Türkiye'nin işgale terkedileceğini açıkça göstermektedir. Anadolu emperyalistler arası çatışmada savaş alanı olacaktır. Emperyalistler ve işbirlikçilerinin iddialarının aksine, NATO'nun Türkiye'nin savunmasıyla bir ilgisi yoktur.

Türkiye Ordusu, Savcıların iddia ettikleri gibi milli bağımsızlığımızı sağlıyamaz ve yurdumuzu savunamaz. Gerçek yurt savunmasını ancak emperyalizme karşı halkın menfaatlerini koruyacak bir ordu sağlayabilir. Emperyalizmin hakimiyetinden kurtulmak bugün halkımızın önündeki en temel meselelerden biridir. Amerikan emperyalizmine bu derece bağımlı kılınan Türkiye Ordusu ona karşı çıkamaz. Tam tersine, orduya verilen görev dışarıda Amerikan emperyalizminin jandarmalığı ve içerde işbirlikçi hakim sınıfların muhafızlığıdır.

Ordu Kimin «Muhafızı» ve «Hadimi»dir?

İddianame «ordunun milletin muhafızı ve hadimi olduğunu» ileri sürüyor. Kimin «muhafızı» ve «hadimi»dir ordu? Bu sorunun cevabını halkımız yüzyıllardır kendi tecrübesiyle çok iyi biliyor. Faşist diktatörlük bu gerçeği bir kere daha gösterdi. Türkiye Ordusu emperyalizmin, işbirlikçi parababalarının ve toprak ağalarının muhafızlığını yapmaktadır. Orduya «iç emniyet» perdesi altmda yüklenen görev budur. Bu emniyet milyonlarca halkın değil, bir avuç zalim ve sömürücünün emniyetidir.

Ordu «iç güvenliği sağlamak», «millî birlik ve beraberliği korumak», «huzur ve istikrarı getirmek», «anarşinin kökünü kazımak», «yıkıcı ve bozguncu faaliyetlere karşı

mücadele», «Cumhuriyetin ve devletin varlığına kasdeden iç düşmanları yoketmek» gibi yaftalar altında işçilerin, köylülerin, Kürt halkının, yurtsever gençliğin ve aydınların mücadelesini bastırmak için kullanılmaktadır.

Savunmamızın her satırında bu gerçek vardır. Tarihin her sayfası bu gerçeği ispatlıyor. Haklarını arayan işçiler karşılarında her zaman patronların baskı ve şiddet aracı olan orduyu buldular.

İşçilere sorulsun! Fabrikanın duvarlarını buldozerlerle yıkıp saldıran ordu birlikleri hangi sınıfların muhafızlığını yapmaktaydı? Kimin hadimidir Kozlu maden işçilerini kurşunlayıp öldürenler?

Toprak ve hürriyet için mücadele eden köylülere sorulsun! Onlar gerçeği kendi tecrübeleriyle bütün hayatları boyunca yaşıyorlar. Hangi kuvvetin çizmeli kamçılı toprak ağalarına muhafızlık ettiğini onlar çok iyi biliyorlar.

Ezilen Kürt halkına sorulsun! Ağrı'da, Dersim'de katledilen on binlerce Kürt köylüsünün çocukları, torunları ordunun gerçek niteliğini söyleyeceklerdir.

Hakim sınıfların propagandasını hayat her gün yalanlıyor. Ordu ne sınıflarüstüdür, ne de tarafsız kalabilir. Ordu işbirlikçi burjuvazi ve toprak ağalarının halk üzerindeki şiddet aracı ve silahlı baskı gücüdür.

Türkiye'nin yaşadığı bu gerçeğe, bütün sınıflı toplumların tarihi şahittir. Lenin şöyle diyor:

> **«İnsanlar, bir yanda yönetilenler, bir yanda da yönetimde uzmanlaşan, toplum üstünde yeralan, yönetici adı verilen devlet adamları olarak ikiye ayrılmışlardır. Diğer insanları yöneten bu araç, bu bir grup insan, daima belli bir fiziki güç ve baskı aracını kendi elinde tutar. İnsanlar üzerinde kullanılan bu şiddet, ister ilkel bir sopayla, ister kölelik çağında daha mükemmelleştirilmiş silahlarla, ister Ortaçağ'da ortaya çıkan ateşli silahlarla, ister tamamiyle modern teknolojinin en son başarılarına dayanılarak kurulsun ve yirminci yüzyılın çağdaş teknik mucizeleri olan modern silahlarla gerçekleştirilsin, sonuç hep aynıdır. Gerçi şiddet metodları değişmiştir ama devlet ne zaman varolduysa, her zaman yöneten, komuta eden, hakim olan ve iktidarı elde tut-**

mak için bir fiziki baskı aracına, her çağın teknik seviyesine uygun silahlarla donatılmış bir şiddet aracına sahip olan bir grup insan varolmuştur.» (Devlet)

«İç düşman» sayılan halkımızın mücadelesinin nasıl bastırılacağı, ordunun harekat ve eğitim rehberi olan talimnamelerde açıkça gösterilmektedir. ABD ordusundan aynen çevrilen «Gayrinizami Harp», «Özel Harp», «Özel Kuvvetler», «Gayrımuntazam Kuvvetlere Karşı Harekat», «Ayaklanmaları Bastırma Harekatı», «İstikrar Harekatı» gibi başlıklar taşıyan bu talimnameler emperyalistlerin Hindiçini'de, Latin Amerika'da edindiği tecrübelere göre yazılmıştır.

Komando taburları ve kontrgerilla gibi açık ve gizli teşkilatlar kurularak halkımıza karşı özel kuvvetler meydana getirilmiştir. Bugün 30 tabur teşkilini amaçlayan bir plana göre, yurdun her yanında jandarma komando taburları kuruluyor. ABD emperyalistleri halkın her türlü mücadelesini bastırmakla görevli olan bu komando taburlarını modern silah ve teçhizatla donatıyor, Komando taburları ayaklanmaları bastırma eğitimi yapılarak yetiştirilmektedir. Kontrgerilla ve komando birlikleri halka zulüm ve baskı görevinde uzmanlaşmaktadır.

Ordu içinde ırkçı ve faşist tutumuyla kendini belli eden subaylar Jandarma Komando Subayları İstihbarat Okulunda altı aylık, bir yıllık kurslarda halka karşı eğitilmektedir. Yurtseverlerin izlenmesi, işkence edilmesi, hatta öldürülmesi gibi görevlerde denenen bu tür subaylar Kontrgerilla ve MİT şebekesinin esas unsurlarıdır.

Bugün bütün orduda baskın savunma planlarında değişiklik yapılmış, terör ve halkı ezme planları bunlara eklenmiştir. Mesela, İstanbul'da bir ayaklanmayı bastırma harekatında birliklerin işgal edeceği yerler cadde cadde, sokak sokak tesbit edilmiştir.

Askerlik Bütün Halk İçin Eziyet ve Cefadan Başka Bir Şey Değildir

Orduda hakim sınıfların diktatörlüğünü koruma amacına uygun, baskıya dayanan gerici bir disiplin yerleşmiş-

tir. Bu gerici disiplinin kökü Prusya militarizmine dayanmaktadır. 1840'lardan itibaren Osmanlı ordusu Prusya burjuvazisi ve toprak ağalarının ordusu örnek alınarak ve Prusya subayları tarafından kurulmuş ve eğitilmiştir. Turancı Enver Paşalar zamanında Prusya militarizmi ordu içinde iyice kurumlaşmış ve böylece ordunun gerici disiplini pekiştirilmiştir. Aslında işçi ve köylülerden toplanan askerlerin halka karşı kullanılabilmesi ancak bu şekilde mümkün olabilmektedir.

Evet, askerlere baskı yapılmakta ve dayak atılmaktadır. Bu, ispata ihtiyacı olmayan, herkesin bildiği bir gerçektir. Sorgu safhasında bu gerçeği dile getiren arkadaşlarımız hakkında hakaret davası açan Savcılar da bunu inkar edemezler.

Arkadaşımız emekli teğmen Bülent Boyer, Hakaret Davası sorgusunda askerler üzerindeki baskıları şu şekilde anlatıyordu:

> **«Dövülmedikleri, sövülmedikleri gün yoktur. Bunlar olağan hale gelmiş, hele 12 Mart'tan sonra bu zulüm iyice azgınlaşmıştır. Falakaya çekmeler, kulak patlatmalar, sakat bırakmalar ve her türlü ağır cezalar normal karşılanmaktadır. Bunların örnekleri saymakla bitmez. Hatta sıkıyönetimin kazandırdığı tecrübelerden sonra elektrik iskencesi de kıtalarda görümeye başlamıştır. Bütün rütbeli şahıslara, disiplini sağlamak için erleri dövmesi, ağır cezalara başvurması telkin edilmektedir. Kıtalarda dayak atmayan bir subaya 'disiplinli' bir subay gözüyle bakılmaz. Birçok yurtsever subay da erleri dövmedikleri için, üstleri tarafından fazla yumuşak davrandıkları gerekçesiyle yerilmişlerdir. Harbokulundan mezun olurken subaylara yapılan şu telkin, bunları doğrulamıyor mu? 'Şayet kıtalarda rahat etmek istiyorsanız, erler rüyalarında bile sizi eli sopalı görmelidir'...**
>
> **«Angarya orduda had safhadadır. 'Erleri boş bırakmayacaksın, yoksa düşünürler' korkusu bütün orduda hakimdir. Dinlenme saatlerinde ve tatil günlerinde de erlere ya ot yoldurulmakta, ya da başka bir angaryaya koşulmaktadırlar. Hatta hiçbir iş bulamayınca, herkese boyu kadar çukur kazdırılıp sonra kapattırıldığını da gördük.**

«Kanunlarda yasak olmasına rağmen erler, subayların şahsi işlerinde kullanılabilmektedir. Evin odun-kömürünün kırdırtılması, taşıtılması, alış-veriş, evlerin badana ve boyası, taşınması vs. işlerine erler koşulmaktadır. Meslek sahibi erlerden askerlik yapmayan, tümüyle subayların şahsi işlerini yapmakla görevlendirilenler çoktur. Mesela iyi bir marangoz olan askere, sırayla subay evlerinin mobilyaları yeniletilmektedir.

«Erler, subaylar için sadece bir terfi aracı olarak görülmektedir. Erlerin kanuni istihkakları verilmemekte, denetlemeler için depolara yığılmaktadır. Denetleme günü dağıtılan yeni elbiselerin hemen sonra toplandığı, normal zamanlarda birçok erin yırtık elbiseler, tabanı parçalanmış ayakkabılar ve eski teçhizatla dolaştığını her kıtada görebilirsiniz.

«Askerlerin hor görülmesinin de derecesini izah etmek güçtür. Subayların aralarında erlerden 'balta, kıro' gibi sıfatlarla sözetmeleri onları bir sürü olarak gördüklerini göstermiyor mu? 'Kahraman, şanlı mehmetçik' övgüleri sadece nutuklarda kalmaktadır...

«Hakim sınıflar devamlı olarak 'imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz' aldatmacasını yaymaya çalışıyorlar. Bunun koruyucusu olarak da orduyu gösteriyorlar. Ama bir ara yaptıkları gibi, Ankara Gençlik Parkına 'Köpek ve er giremez' diye levha asmaktan utanmıyorlar. Yine halen, Ankara'da Kızılay, İstanbul'da Beyoğlu gibi bütün şehirlerde belli semtler, burjuvazinin bulunduğu yerler, her çeşit araçta birinci mevkiler askerlere yasak olan yerlerdir... Bir garnizonda araziyi sürmek için erlerin sabana koşulduğunu da gördük. Yine bir garnizonda yemeğin kurtlu olduğunun bildirilmesi üzerine gelen generalle doktorun bir kaşık dahi almadan vardıkları sonuç şudur: 'Kurtlu ama erler yiyebilir!.' Ve yemek erlere yedirilmiştir. Bu örnekler her kıtadan yüzlerce verilebilir...

«Kürt ve Alevî erler milliyet ve inançları yüzünden baskı altında tutulmakta, hor görülmektedirler. Kürt askerlerin ana dillerini konuşmalarına tahammül edilmemekte, devamlı olarak Türk oldukları telkin edilmektedir. Kürt olmaları bazen dövülmeleri için yeterli olabilmektedir. Erzincan Eğitim Merkezinde yemekhaneye bine yakın acemi er toplanmış, içeri giren elleri

coplu sekiz-on tane çavuş, 'Kürt olanlar ayağa kalksın' dedikten sonra ortaya çıkan Kürt erlere saldırarak dövmüşlerdir. Dayak atarken söyledikleri şudur: 'Ulan sen Kürt değil Türksün. Bir daha Kürt sözünü duymayayım.' Ordudaki ırkçı ve gerici propagandanın amaçlarından birisi de Kürtlerin eritilmesi, milli bilinçlerinin yokedilmesidir.

«Nasıl burjuvazi her şeye kâr açısından bakıyorsa, ordu içinde erler de ticaret metaı olarak görülmektedir. Bu durum eğitim merkezlerinde aşırı ölçülere vardırılmıştır. Bir birlikte suların uzun süre kesilmesinden istifadeyle, şehirden getirilen suyun şişelenip erlere parayla satıldığı da olmuştur. Bu konuda sık sık gelen emirlerin de gösterdiği gibi, erlerin parasının yenmesi, üzerlerinde fazla para bulundurmaları yasaklanarak, toplanan paralar işletilip kârların işletenler arasında bölünmesi gibi olaylar da sık sık cereyan etmektedir. Bölüklerin çay ocakları ve kantinleri, yolsuzlukları önlemek gerekçesiyle kapatılıp tek elde toplanmıştır. Hiç uğraşmadan elde edilen tatlı kârlar, erlerin en tabii ihtiyaçları ihmal edilirken, orduevlerinin, general odalarının lüksleştirilmesi gibi yerlerde kullanılmaktadır.

«Nasıl, halkımız yoksulluk, işsizlik ve açlığa mahkum edilmişken, parababaları, ağalar, beyler, paşalar refah içinde yüzüyorsa, onların çocukları da askerlikte kayırılmakta, tayin, dağıtım, izin kullanma, görev alma gibi konularda imtiyazlı muameleye tabi tutulmaktadır. Büyük şehirlerdeki karargahlarm, orduevlerinin, nasıl imtiyazlı tayin yerleri olduğunu bilmeyen yoktur. Daha geçenlerde gazetelerde 'General Musa Öğün'ün, Ferit Melen'in yakınlarının Brüksel'e NATO Karargâhma nasıl tayin edildiklerini' okumadık mı? Genel Kurmay Başkanlığı 'hiç bir er dağıtımda ayrıcalıklı muameleye tabi olmayacak' diye emirler yayınlamakta, fakat hemen arkasından eğitim merkezlerine imtiyazlı erlerin listeleri gelmekte isim isim gidecekleri birlikler bildirilmektedir. Yine birçok birliklerde, askerlerin kanuni hakları olan izinleri parayla satılmakta, bunlar ortaya çıktığında yapanlar sadece tayin edilip olay kapatılmaktadır.

«Bütün bu baskılara karşı askerlerin hiç bir demokratik hakları yoktur. Kanunlar üstlere o kadar geniş haklar

tanımıştır ki, bu yetkilerin daha ağır baskılar için kullanılacağından çekinen askerler, uygulamada şikayet hakkını kullanamamaktadır. Askerlerin toplanma, gösteri, dernek kurma, vb. gibi hiç bir hakları olmadığı gibi, buna girişenler için Askeri Ceza Kanununda en ağır cezalar yeralmaktadır...

«Son yıllarda birçok garnizonda baskı, dayak ve angaryaya karşı isyanlar olmuştur. Sadece benim bildiklerim: Kartal Maltepe'de bir bölüğün cephaneliği basıp, mermileri de alarak Kaplankaya sırtlarına çıkması; aynı şekilde Bitlis'te ve Van'da jandarma birliklerinin isyanı; Gaziantep'te tutuklu erlerin ayaklanmalarıdır.»

Bütün bu eziyet ve cefalar sebebiyle, «gel tezkere gel» sözü askerlerin dilinden düşmez. Askerler tezkereyi bir kurtuluş olarak görürler.

Erler üzerindeki bu zulüm, birçok devrimcinin yedeksubay okullarmdan niçin er çıkartıldıklarmı da izah etmektedir. Çünkü hakim sınıflar askerlik yapmayı halka verilen bir ceza olarak görmektedirler. Bu yüzdendir ki, kendi çocuklarına askerlik yaptırmamak veya imtiyazlı bir durum sağlamak için her türlü «torpil»i kullanmaktadırlar.

Assubaylar
Orduda Sürekli Olarak Hor Görülmektedir

Bu dava sanıklarından arkadaşımız assubay Hulki Akbaş, Hakaret Davası sorgusunda assubayların durumunu şöyle anlatıyordu:

«Hep ağır ve zahmetli işlere koşulan, önemli bir kesimini ihtisas görevlerinde çalışan teknisyenlerin meydana getirdiği assubayları... kast şeklinde subaylardan ayırmaya, her yerde assubaylara ikinci sınıf vatandaş muamelesi yapmaya özel bir dikkat gösterilmektedir. Tayin, izin kullanma, görevlendirme gibi özlük işlerinden tutun da, lojman tahsisi, orduevi ve eğlence yerlerinden yararlanmaya kadar aklınıza gelebilecek her konuda bu ayırım yapılmaktadır. Bir assubay, subayların orduevinin tuvaletine girdiği için hakaretlere uğrayabilmektedir. Bu ayırım o kadar gülünç derecelere vardırılmıştır ki, kadınlar ve çocuklar arasında bile görülmektedir.

«Yirmi beş yıl görev yapmış yaşlı bir assubayın, servis aracında çocuğu yaşındaki takım, bölük komutanına

hemen kalkıp yer vermek zorunda kalması, iki saatlik kıtadan ayrılma izni için bile karşısında ezilip büzülmesi, düşündürücü ve acıdır. Askerler gibi aynı şekilde ufak bir hatası yüzünden ağır hakaretlere maruz kalmak, ceza görmek assubaylar için olağan hallerdir. Kendileri de askerlere baskı uygulamaya, kanunsuz emirleri yerine getirmeye zorlanmaktadır. Bütün bunlar, assubayları haklı olarak tepkilere itiyor. Çoğu sivil hayatta bir iş bulup ayrıldıkları için, bugün orduda geniş ölçüde teknisyen assubay sıkıntısı çekilmektedir. Mecburi hizmet süresi arttırılarak bunun önüne geçilmeye çalışılıyor.»

Orduda Irkçı ve Militarist Ruh Körüklenmektedir

Askerler, assubaylar ve subaylar çeşitli yollarla ideolojik baskı altına alınmaktadır. Kurtuluş Savaşımızın kutlandığı bayramlar, sancak, yemin, diploma törenleri, tatbikatlar militarist şoven birer gösteri haline getirilmiştir. Ordunun Amerikan hurdası silah ve teçhizatında bir değişiklik olmuyor. Ama üniformalar her yıl daha gösterişli bir hale getiriliyor. Yüksek rütbeli subaylara, diğerlerinden ayırmak için çeşitli işaret ve nişanlar takılıyor. Askerlere marş diye şoven, militarist sözler ezberletilip söyletiliyor. Ordunun disiplinine, günlük hizmetlerine militarist bir şekilcilik anlayışı hakimdir.

Irkçılık orduda alabildiğine yayılıyor. Askerî okullarda subay ve assubay adaylarına, birliklerde askerlere başka milletleri aşağılayan gerici «üstün millet» teorileri öğretiliyor. Irkçı baskı ve propagandalar özellikle Kürt milliyetine karşı yürütülüyor. Harbokulunda Hitler'in, Amerikan emperyalistlerinin yayılma ve tahakküm amaçlarına hizmet eden gerici teorileri, «jeopolitik bilimi» adı altında okutuluyor. Subay adaylarına, sosyal bilimler adı altında gerici fikirler aşılanıyor.

Hakim sınıflar ordu içinde geniş bir anti-komünist propaganda yürütüyor. Kaynağı CIA, MİT, Ticaret ve Ziraat Odaları olan yayınlar en küçük birliklere kadar dağıtılıyor. Bu yayınlarda Endonezya, Yunanistan faşist darbeleri övülüyor. Amerikan kuklası Tiyo kliği «yurtsever» olarak tanı-

tılırken, millî kurtuluş savaşları bir avuç kökü dışarda ajanın marifeti diye gösterilmeye çalışılıyor. Birliklerde antikomünist filmler oynatılıyor. Bütün kıtaları dolaşan MİT ve askeri istihbarat heyetleri sürekli konferanslar veriyor. 27 Mayıs Anayasasını savunan geniş ilerici çevrelere, devrimcilere iftiralarla dolu yayınlar orduda gizlice dağıtılmaktadır.

Orduda emperyalizme uşaklık zihniyeti yayılmakta, ordu köleliğe alıştırılmaya çalışılmaktadır. «Amerika yardım etmezse kendimizi savunamayız» gibi kölelik teorileri pervasızca yayılabilmektedir. Askerlere Amerikan damgalı kaşıkla karavana yedirilmekte, US damgalı giyim ve teçhizat kuşandırılmaktadır. Bu kasıtlıdır. Tarihinde emperyalizme karşı bir kurtuluş savaşı bulunan halkımızın bağımsızlık tutkusu köreltilmek isteniyor.

Orduda askeri talimnameler dışında kitap okumaya suç gözüyle bakılmaktadır. Bağımsızlıktan sözetmek, «sakıncalı personel» damgasını yemeye yeterlidir. Buna karşılık emperyalizmin seks kültürünün en yoz ürünlerinin subaylar arasında yayılması hoş görülmektedir. Nurculuk, Süleymancılık gibi gerici akımlar, özellikle assubaylar arasında yaygın bir haldedir. Genç subaylar arasında ırkçı faşist akımlar ve örgütlenmeler teşvik edilmektedir. Askerler arasında her cinsten gerici akımlar yayılmakta ve teşvik edilmektedir. Devrimci yayınları engellemek için sık sık birlikler ve askerî okullarda aramalar yapılmaktadır.

Yurtsever ve Genç Subaylar
Tehdit Altında Tutulmakta ve Tasfiye Edilmektedir

12 Mart darbesiyle birlikte ordu içinde de terör ve baskılar arttırılmıştır. Çıkarılan sicil yönetmeliği yurtseverlerin kolayca tasfiyesine imkan veriyor. «Orduda kalması caiz değildir», «sakıncalı personel» hükmünü hiçbir gerekçe göstermeksizin sicile koymak bir subayı, assubayı derhal emekliye ayırmaya yetmektedir. Yurtsever yedeksubay adayları okuldan atılmakta, çavuş çıkarılmaktadır. Askerî okullarda yurtsever fikirler taşıyan öğrenciler

disiplinsizlik gerekçesiyle atılmakta, ilerici öğretmenler okullardan uzaklaştırılmaktadır. Bu şekilde bine yakın subay ve assubay, yüzlerce askerî öğrenci ordudan atılmıştır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi adı altında, Anayasanın yargı bağımsızlığı ve hakim teminatı ilkelerine aykırı bir mahkeme kurulmuş, itiraz yolu göstermelik bir hale getirilerek fiilen kapatılmıştır. Askerî Yargılama Usulü ve Askerî Hakimler kanunları da aynı şekilde faşist generallerin istediği biçime sokulmuştur. Ayrı ayrı subaylar, assubaylar, askerler, öğrenciler arasında en alt kademeye kadar uzanan geniş bir istihbarat ve ihbar şebekesi meydana getirilmiştir. Muhbirlik, «milliyetçi» bir görev olarak teşvik edilmektedir. Her subay ve assubay için dört ayda bir raporlar düzenlenmektedir.

Bütün bunlara rağmen Türkiye Ordusunda birçok yurtsever vardır. Millî Kurtuluş Savaşımızdan kalan bağımsızlık tutkusu bütün tahribata rağmen yokedilememiştir. Yüzlerce subay ve assubay faşist diktatörlüğün aleti olmayı reddetmiş, emperyalizme karşı çıkarak halkın safında yeraldığı için tasfiye edilmiş, işkenceden geçerek zindanlara atılmıştır. Faşist generaller giriştikleri tasfiyeleri siyasete karışma gerekçesiyle haklı göstermeye çalıştılar. Tağmaç, «asker kışlasında oturur, talimname okur, siyasete karışmaz» diyordu. Bu sözlerin anlamını arkadaşımız emekli teğmen Alaattin Sevimli şöyle açıklamıştı:

> **«Bizleri siyasete karışmakla suçlayan faşist generallerin, siyaset dışında bir günleri geçmemektedir. Şu farkla ki, bizim siyasetimiz halkın safında yeraimaktır. Onlarınki ise, kapalı kapılar ardında parababalarıyla birlikte dolaplar çevirme, halka zulmetme ve ezme siyasetidir. Yüksek komuta kademelerinin ve terfilerin, çeşitli menfaat çetelerine bağlı paşalar arasında nasıl pay edileceğini kararlaştırma siyasetidir.»** (Hakaret Davası sorgusundan)

İddianame TİİKP'yi silahlı kuvvetleri parçalamak istemekle suçluyor. «Parti tarafından ... mütemadiyen askerler ve yurtsever subaylar emirleri dinlememeye davet ve teşvik edilmektedir» deniyor. Savcıların mantığına bakılacak olursa askerler haklıyı ve haksızı, halkın kurtulu-

şunu değil, amirlerin verdiği emirleri yerine getirmeyi düşünmelidir.

TİKP gerçekten de askerleri ve yurtsever subayları faşist generallerin emirlerini dinlememeye çağırmıştır. Onları halkın demokratik mücadelesine katılmaya davet etmiştir. TİİKP bu tutumunda haklıdır. «Ordu sadece kanunların kendisine verdiği görevi yapıyor» demek, halka karşı kullanılmayı mazur gösteremez. Ezilen halkımızın kurtuluş mücadelesi bütün kanunların üstünde bir haklılık ve meşruluk taşır. Bu mücadeleye katılmak en başta gelen yurtseverlik görevidir.

1920'lerin Damat Ferit mahkemeleri de Kurtuluş Savaşına katılan subaylar hakkında padişahın emrini dinlemedikleri için idam fetvaları veriyordu. Ama yurtseverler işbirlikçi kadıların fetvalarına değil, halkın kurtuluşu davasına değer vermişlerdir. Mustafa Kemal'in, Erzurum Kongresi sırasında padişahtan İstanbul'a dönmesi ve emirlere itaat etmesi talimatını alınca yaptığı ilk iş padişahın üniformasını ve rütbesini atarak millî mücadeleye katılmak olmuştu. Bugün de yurtseverlere örnek olması gereken davranış budur.

Demokratik Halk İhtilali
Hakim Sınıfların Ordusunu Kaldıracak
Halk Ordusunu Kuracaktır

Hakim sınıflar bütün tarih boyunca diktatörlüklerini, silah tekelini kendi ellerinde tutarak sürdürmüşlerdir. Sömürü ve baskının devam etmesi, emekçi yığınların silahsız olmasıyla ve halkı baskı altında tutacak silahlı bir gücün varlığıyla mümkündür. Bu sebeple ezilen sınıfların iktidarı ele geçirmesinin tek bir yolu vardır. O da hakim sınıfların ordusunu parçalamak, dağıtmak ve yerine ezilen sınıfların silahlı gücünü koymaktır.

Bu gerçeklerin ışığında, TİİKP Programı şu esasları savunuyor:

> **«Demokratik Halk Hükümeti, hakim sınıfların muhafızlığını meslek edinmiş orduyu kaldıracak, işçi ve köylülerin genel silahlandırılmasına dayanan halk ordusunu**

kuvvetlendirecek ve böylece milli bağımsızlığımızı ve yurdumuzun savunulmasını gerçek teminatına kavuşturacaktır.» (Madde 47)

«Demokratik Halk İhtilali, Türkiye'nin NATO gibi emperyalist askeri teşkilatlara bağlı olmasına derhal son verecektir. Bütün ikili anlaşmalar, askerî üs ve imtiyazlar kaldırılacaktır.

«TİİKP, hangi ülke olursa olsun, Türkiye'de yabancı ülkelerin askeri birlik ya da üs bulundurmasını kesinlikle reddeder.» (Madde 44)

Yurdumuz, Demokratik Halk İhtilali ile millî ekonomisini inşa edecek, ağır sanayisini kuracak, böylece silah ve teçhizat bakımından emperyalist ülkelere bağımlı olmaktan kurtularak her şeyden önce kendi gücüne dayanacaktır.

Gerçekten bağımsız ve gerçekten millî bir savunmayı ancak halk kitlelerinin genel silahlanmasıyla kurulan Halk Ordusu sağlayabilir. Bağımsız ve demokratik Türkiye'nin Halk Ordusu herhangi bir emperyalistin kardeş halklara karşı saldırı tehdidinin aleti olmayacak, yurt savunması görevini yerine getirecektir.

Topraklarımızda yabancı asker ve üsleri, sularımızda yabancı donanmaları, göklerimizde yabancı uçakları istemiyoruz! Halkımızın ve bütün hürriyetine aşık halkların özlemi budur. TİİKP bu haklı özlemi gerçekleştirmek için mücadele ediyor. Komünistleri kökü dışarda olmakla, yabancı emellere hizmet etmekle suçlayan gericiler bunları savunamazlar.

Halkımızı zulüm ve sömürüden kurtaracak olan Demokraktik Halk İhtilali askerlerin ezilmesine de son verecek ve ordu içinde demokrasiyi gerçekleştirecektir.

«Ordudaki her türlü eşitsizlik, rütbe ve ünvanlar kaldırılacak, komutanların seçiminde askerler söz sahibi olacaklardır. Toplanma ve dernek kurma hürriyeti askerlerin en tabii hakkıdır.

«Askerler üzerindeki dayak ve baskılar kesinlikle yasaklanacak, ordunun üretici ve halkın hizmetinde olması gerçekleştirilecektir.» (Madde 47)

Halk Ordusu halkımızın zulüm ve sömürüden kurtuluş mücadelesi içinde işçiler ve köylüler tarafından yara-

tılacaktır. Halk Ordusu her konuda ve her yerde halkın hizmetinde olacaktır. Ordu ile halk arasında, subaylarla askerler arasında tam bir birlik ve kardeşlik olacaktır. Askerler ve subaylar arasındaki eşitsizliklere son verilecektir. Lüzumsuz ve şekli merasimler ve formaliteler kaldırılacaktır. Askerler fikirlerini serbestçe açıklamak, kararların alınmasına katılmak, komutanlarını eleştirmek hakkına sahiptirler.

İşte ancak böyle bir ordu, halkla kaynaşabilir ve canla başla halka hizmet eder. Ancak halkın bağrından çıkan bir ordu emperyalist saldırıya karşı halkın tükenmez mukavemetini harekete geçirebilir ve bağımsızlığımızı savunabilir.

Yurdumuzun gerçek sahibi işçi ve köylü kitleleridir. Ancak onların silahlanmasına dayanan Halk Ordusu sömürücü sınıfların iktidarı ele geçirmelerine imkan vermez ve halk iktidarını korur.

> **«Bu ordu güçlüdür, çünkü bütün üyeleri bilinçli bir disipline sahiptir. Onlar, birkaç kişinin veya dar bir kliğin özel çıkarları için değil, geniş halk kitlelerinin ve bütün milletin çıkarları uğruna bir araya gelmekte ve savaşmaktadır.»** (Mao Zedung)

Hakim Sınıflar İçin En Geniş Hürriyet Halk İçin Zulüm ve Zindan

Ülkemizin yarı-sömürge ve yarı-feodal yapısı, gerici hakim sınıfların siyasî ve hukuki kurumlarının temelini meydana getirmektedir.

Ekonomimizi avuçları içinde tutan emperyalizm ve işbirlikçileri aynı zamanda yurdumuzun siyasî efendileridir. Gerici parlamento ve gerici siyasî partiler onların hakimiyetine hizmet eden araçlardır. Halkımızın siyasî teşkilatlanması baskı altına alınmış ve yasaklanmıştır. Faşist diktatörlüğün kurulmasıyla 1961 Anayasasının sınırlı demokratik hakları zorbalıkla yokedilmiştir.

Lenin'in belirttiği gibi burjuva demokrasisi, «daima sınırlı, güdük, sahte ve ikiyüzlü, zengin için cennet, yoksul ve sömürülen için bir tuzak ve aldatmacadır.» **(Prole-**

tarya İhtilali ve Dönek Kautsky) Kaldı ki Türkiye, demokratik bir burjuva ülkesi de değildir. Halkımız, 19. yüzyılın ilk yarısından beri emperyalistlere ve işbirlikçilerine karşı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi veriyor. Tarihimizdeki bütün ileri adımlar, Birinci Meşrutiyet, 1908 Jön Türk Devrimi, Millî Kurtuluş Savaşımız, 27 Mayıs Hareketi, hep bu mücadelenin ürünüdür. Ama proletarya önderliğinde yürütülmeyen bu mücadeleler ülkemizin emperyalist sömürüden ve yarı-feodal gerilikten kurtuluşu yolunda kalıcı zaferler sağlayamadı. İşte bu yüzden Türkiye'de demokrasi gerçekleşemedi. Avrupa'da burjuva demokratik devrimlerin kazançları olarak ortaya çıkmış olan siyasî kurumlar Türkiye'de yarı-sömürge ve yarı-feodal toplum yapısının üzerine oturduğu için yüz elli yıldır emperyalizm ve işbirlikçileri tarafından hakimiyetlerinin aleti olarak kullanılmış ve demokratik bir muhteva getirememiştir.

Hakim sınıfların bankalardan başlayan ve ticaret burjuvazisi vasıtasıyla bütün taşrada toprak ağalarına ve tefecilere kadar uzanan gerici ağı, geniş halk yığınlarını iktisadi, siyasi ve ideolojik baskı altında tutmaktadır. İşbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının menfaatleri kanunlarla teminat altına alınmıştır. Hakim sınıflar için en geniş teşkilatlanma hürriyeti mevcuttur. Buna karşılık, halkımızın düşünmesi dahi baskı altındadır. İşbirlikçi hakim sınıflar Mussolini İtalyasından alınan 141 ve 142. maddeler gibi faşist kanunlara dayanarak, işçi sınıfımızın ve halkımızın siyasî teşkilatlanmasını yasaklamışlardır. Çeşitli zamanlarda kurulan devrimci ve demokratik partileri zorbalık ve kanunsuzlukla kapatmışlar, halk teşkilatlarına karşı sayısız saldırılar tertiplemişler, emekçi yığınların hak ve özgürlüklerini yıllar yılı kısıtlamışlardır. Türkiye'de sıkıyönetimsiz geçen on yıl yoktur ve Cumhuriyetin sıkıyönetim altında geçen yılları, sıkıyönetimsiz yıllarından fazladır.

Hak ve Hürriyetler
Halk İçin Kâğıt Üzerinde Kalmaktadır

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası herkesin kanun önünde eşit olduğunu söylüyor. «Hiçbir kişiye, aileye, zümreye

veya sınıfa imtiyaz tanınamaz» diyor. Oysa ülkemizde üretim araçları, fabrikalar, toprak, bankalar, ticaret, bütün iktisadi ve mali güç bir avuç büyük burjuva ve toprak ağasının elindedir. Sömürenlerle sömürülenler arasında eşitlik olabilir mi? Anayasada öngörülen «hürriyet»lerin hiç biri emekçi yığınlar için gerçekte mevcut değildir.

Anayasa herkesin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına, dilediği alanda çalışma hürriyetine sahip olduğunu, isterse özel teşebbüsler kurabileceğini söylüyor. Yüksek sivil ve askeri yönetim mevkileri, fabrika ve banka idareciliği, büyük toprak sahipliği, müteahhitlik, hatta doktorluk, mühendislik, avukatlık gibi serbest meslekler, bütün bunlar işçi ve köylü çocuklarına açık mıdır? İşçilerin, köylülerin ve diğer emekçilerin çoğu zaman hangi kapitalist veya toprak ağası için çalışacaklarını tayin etme hakları bile yoktur! Özel teşebbüsler kurarak, çalışan halkın alınterini sömürme ve böylece varlıklarını geliştirme hakkı yalnızca patronlara ve toprak ağalarına aittir. Anayasa'nın 42. maddesindeki «çalışma ödevi» ni sadece milyonlarca işçi ve köylü yerine getiriyor. 44. maddedeki «dinlenme hakkı» ise, çalışmadan yaşayan bir avuç sömürücünün ömür boyu tekelindedir.

Anayasada, herkesin seyahat hürriyetine, yerleşme hürriyetine, yurda girip çıkma hürriyetine sahip olduğu yazılıdır. Yirmi milyon yoksul ve topraksız köylü için bu «hürriyet», sabah akşam köyü ile tarlası arasında gidip gelmek mecburiyetinden ibarettir. İşçiler ve diğer şehir yoksulları için bu «hürriyet», gecekondu mahalleleriyle fabrikalar arasında gidip gelmek mecburiyetinden veya aç ve işsiz dolaşmak hakkından ibarettir. Emekçi halkımız yurt dışına, sadece Avrupa tekelci kapitalistleri tarafından sömürülmek üzere yollanıyor. Oysa, Avrupa plajlarında ve eğlence yerlerinde sefih bir hayat süren işbirlikçi patron ve yüksek bürokratların resimleri, her gün gazete sayfalarında boy gösteriyor.

Anayasa herkesin vicdan ve düşünce hürriyetine sahip olduğunu, düşüncelerini istediği gibi yayabileceğini, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme hakkı olduğu-

nu, gazete ve dergi çıkarmanın, kitap ve broşür yayınlamanın serbest olduğunu, basının hür olduğunu, radyo ve televizyon gibi yayın organlarından herkesin yararlanabileceğini söylüyor. Oysa bütün bu imkanlar, tamamen büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının elindedir. Hangi işçi, patronların doymak bilmez sömürüsünü sergileyecek bir gazete çıkarma, matbaa kurma imkanlarına sahiptir? Hangi yoksul köylü, toprak ağalarından ve tefecilerden çektiklerini radyo veya televizyonda serbestçe anlatabilir? Gerçekte bir avuç sömürücü ve zalim, bütün basın ve yayın organları vasıtasıyla kendi menfaatlerinin propagandasını serbestçe yapabiliyor, kendi sınıf diktatörlüklerini savunuyor, ideolojilerini ezilen yığınlara her gün, her dakika zorla kabul ettirmeye çalışıyor.

İşte bu yüzden, Lenin'in dediği gibi,

«Bir sınıfın öteki sınıfı sömürmesinin bütün ihtimalleri yokedilinceye kadar, gerçek eşitlik olamaz.» (Dönek Kautsky)

Bunu yalnız Komünistler söylemiyor. Anayasanın 2. maddesinin gerekçesinde, aynen şu ifade yeralmaktadır:

«Gerçekten, maddi (mali ve iktisadi) imkanlardan, yaşama için zaruri olan gelir kaynaklarından ve varlıktan mahrum olan halk tabakaları için, klasik hürriyetler yalnız kâğıt üzerinde kalan parlak fakat boş laflardan başka bir değere sahip olamaz.»

Parlamento ve Seçimler Hakim Sınıfların Kapalı Av Alanıdır

Hakim sınıflar, iktisadi ve siyasi hakimiyetleri dolayısıyla, seçimleri kendi kontrolleri altında tutmaktadırlar. Büyük burjuvazi ve toprak ağaları partilerin yönetimine hakim olarak, büyük paralar dökerek, basın ve yayın araçlarının tekelini ellerinde tutarak, seçimlere yön veriyorlar. Ayrıca, menfaatleri gerektirdiği zaman seçimleri ve parlamentoyu kaldırma imkanını da her an ellerinde bulundurmaktadırlar. Bütün iktisadi gücün, silahların ve siyasi iktidarın ezen sınıfların elinde toplandığı, emekçi halkın hürriyetlerden yoksun olduğu ve siyasi teşkilatlanmasının yasaklandığı bir ülkede seçimler hakim sınıfların iktidarını

meşrulaştıran bir araç olmaktadır. Bu seçimlerde halkın sadece tek bir hakkı vardır. O da, hakim sınıf partilerinden birini tercih etmekten ibarettir.

Ayrıca halk oy verirken de çeşitli baskılar altında bulunuyor. Toprak ağalarına ve tefecilere bağımlılık altında bulunan, bütün haklarından yoksun, gerici ideolojilerin baskısı altındaki köylü kitleleri, kendilerini sömürenlere oy vermeye zorlanıyor. Büyük toprak ağaları ve mahalli burjuvazi mensup oldukları partilere oy depoları kazandırırken, bir yandan da meclislere doluşuyorlar. İl ve ilçelerin belediye başkanlıklarını ele geçiriyorlar.

İşte bütün bu nedenlerle, büyük burjuvazi ve toprak ağaları, parlamentoya daima hakim olmuşlardır. Onların dışında parlamentoya zaman zaman ancak orta burjuvazinin temsilcileri girebilmiştir. Bütün Cumhuriyet dönemi boyunca, parlamento, ihtilalci işçi sınıfı hareketine ve bütün emekçi halka kapalı tutulmuştur. Parlamento, hakim sınıfların uzlaşma alanıdır. Meclislerdeki çatışma ve müzakereler, hakim sınıfların hangi kesimlerinin sömürüden daha fazla pay alacağı konusunda düğümlenmektedir. Emekçi halkın ise hiçbir söz hakkı yoktur.

İkinci Dünya Savaşından bu yana, «çok partili demokrasi» adı altında sürdürülen gerici parlamentarizm, Amerikan emperyalizminin ülkemiz üzerindeki tahakkümüne hizmet etmiştir.

Bu gerici yapısıyla parlamento, çeşitli zamanlarda faşist diktatörlüklerin de dayanağı olmuştur. Gerici parlamentarizm, burjuva reformculuğunun faşist diktatörlükle uzlaşma zemini olmaktadır. Emperyalizm ve işbirlikçilerinin siyasi hakimiyetlerinin temeli olan yarı-sömürge, yarı-feodal yapı tasfiye edilmedikçe ve emekçi yığınlar üzerindeki her türlü baskıya son verilmedikçe, yurdumuzda demokrasiden sözetmek, aldatmacadan başka bir şey değildir.

Devlet İdaresi Yozlaşmış
Rüşvet ve Yolsuzluk Almış Yürümüştür

Bütün bürokrasi, müsteşar, genel müdür, müdür seviyesindeki az sayıda büyük bürokrat aracılığıyla, büyük bur-

juvazinin ve toprak ağalarının hizmetinde tutulmaktadır. Büyük bürokratlar, kaderlerini birleştirdikleri bu sınıflarla içiçedirler ve emekçi sınıfların yarattığı artı değerden pay almaktadırlar. Sayısı birkaç bini geçmeyen büyük bürokratlar devletin en önemli kurumlarını yönetmektedir. Bunlar, hakim sınıf partileriyle sıkı işbirliği halindedir. Ayrıca emperyalistlerin, verdikleri kredi ve «yardım»ların kullanılışını denetlemek üzere gönderdikleri uzmanlar ve ABD'de eğitilen binlerce yüksek memur, bütün devlet dairelerine, iktisadi devlet teşebbüslerine ve askeri kuruluşlara yerleştirilmektedir. Amerikan yardım teşkilatı danışmanlarından Riçard Podol, Amerikan yetkililerine verdiği raporda şöyle diyor:

> **«Amerikan yardım programı, meyvalarını vermeye başlamıştır. Önemli mevkilerde Amerikan eğitimi görmüş bir Türk'ün bulunmadığı bir bakanlık ya da bir iktisadi devlet teşekkülü kalmamıştır.»** (Türkiye'nin Düzeni, s. 904)

Bu işbirlikçi bürokratlar zümresi sayesinde, gerek büyük burjuvazi, gerekse Amerikan emperyalistleri, Türkiye'nin genel siyasetini olduğu kadar bütün özel siyaset ve uygulamalarını da yakından izleyip denetlemektedirler.

İşbirlikçi büyük burjuvazinin, devlet bürokrasisi üzerinde dolaysız ve örgütlü bir nüfuzu vardır. Bir avuç büyük sanayici, bankacı ve tüccarın «İş Adamları ve Sanayiciler Derneği», «İşverenler Sendikası», «Ticaret ve Sanayi Odaları» gibi örgütleri, bütün devlet mekanizması içinde olan bitenlerden derhal haberdar olmakta, gizli - açık, resmi - gayrı-resmi toplantılar yapmakta, görüşlerini tespit etmekte ve bürokrasiyi kendi menfaatleri doğrultusunda harekete geçirmektedirler.

Para babaları, kilit mevkilerdeki adamları sayesinde, «devlet malı deniz, yemeyen domuz» zihniyetiyle devlet kasasını soyup soğana çevirmektedirler. Halktan toplanan vergiler, binbir çeşit teşvik tedbiriyle bir avuç vurguncunun cebine aktarılmaktadır. İthalat kotaları yine bu yolla büyük tüccarlar arasında paylaşılmakta, milyonlarca liralık ihale yolsuzlukları birbirini kovalamaktadır. Keban yolsuz-

luğu, Seyitömer yolsuzluğu, gümrük skandalı, Şelefyan davası gibi olaylar, böyle yolsuzlukların açığa çıkmış birkaç örneğidir.

Toprak ağaları merkezi bürokrasi yanında, özellikle taşradaki devlet bürokrasisinin üst kademeleriyle içli dışlıdır. Taşra burjuvazisinin ve mahalli mütegallibenin, valiler, kaymakamlar, hakimler, savcılar, polis, jandarma, mal müdürleri, belediye ve tapu idaresi üzerinde kuvvetli nüfuzları vardır. Böyle olduğu içindir ki, ağalar köylere silahlı baskınlar yaptırırlar, adam vurdururlar, hazine topraklarına el koyarlar, tapu sahtekarlıkları yaptırırlar, istedikleri köye jandarma karakolu kurdururlar, istedikleri adamı hapse attırırlar, kaçakçı şebekeleri örgütlerler, memurları istedikleri yere sürdürürler. Taşradaki devlet mekanizmasına, taşra burjuvazisinin ve büyük toprak ağalarının istemediği ve karşı çıktığı bir şeyi yaptırabilmek mümkün değildir.

Bugün devlet bürokrasisi, halk için konan çeşitli zorluklar ve formalitelerle çapraşık ve hantal bir haldedir. Devlet dairelerinde halka yapılan kötü muamele, bürokrasinin halk üzerindeki tahakkümünün en açık ifadesidir. Buralara yolu düşen bütün işçi ve köylüler horlanmakta, hakarete uğramakta, boş yere oradan oraya dolaştırılmaktadır.

Rüşvet, yiyicilik ve yolsuzluk almış yürümüştür. Devlet dairesine işi düşen yurttaşın rüşvet veya iltimas olmadan işini halletmesine imkan yoktur. Rüşvet o kadar aleni hale gelmiştir ki, her iş için ödenmesi gereken miktarlar bir piyasa değeri gibi herkes tarafından bilinmektedir. Dilekçelerin arkasına iğnelenen paralar, resmi pul görevini görmektedir. Rüşvet olmayan yerde de iltimassız, «torpil» siz iş yaptırmak mümkün değildir.

Bütün bunların yanısıra, büyük bürokratlar, bütün halkı olduğu gibi, küçük memurları da baskı altında tutmaktadırlar. Devlet dairelerinde yaygın bir ihbar şebekesi mevcuttur. Devrimci ve demokrat memurlar devamlı baskı ve takip altındadır. Daha geçenlerde gazeteler 40 bin memurun MİT tarafından izlendiğini yazdılar. Bunlar hakkında MİT dosyaları ve raporları düzenlenmekte, bu yüzden bir

çoğu sorgusuz sualsiz işten atılmaktadır. Öte yandan bürokrasinin kadroları imtiyazlı memurlarla şişirilmiştir.

Alınterinin Karşılığı:
Polis Copu ve Jandarma Dipçiği

Şehirde polis teşkilatı, köylerde jandarmalar, işçileri, köylüleri, gençleri, bütün halkı baskı altında tutmakla görevlidir. Emekçi yığınlar ne zaman bir mücadeleye atılmışlarsa karşılarında polis ve jandarmayı bulmuşlardır. Bunun sayısız örneklerini savunmamızın daha önceki bölümlerinde vermiş bulunuyoruz. Sadece son on yılın olayları dahi bunun doğruluğunu açıkça gösteriyor.

Burjuvazi ve toprak ağaları, polis ve jandarmanın, halkın güvenliğini sağladığını iddia ediyorlar. Ama emekçi halkımız bunun nasıl bir yalan olduğunu kendi tecrübesiyle bilmektedir.

Faşist iktidarlar polisi ve jandarmayı ağır silahlarla donattılar. Sürekli olarak yeni işçi mücadelelerini, toprak işgallerini, toplu gösterileri ve yürüyüşleri bastırmaya hazırladılar.

İzmir Polis Okulunda geçen yıl yapılan bir tatbikat, gazetelerde de yayınlandı. Bu tatbikatta, Polis Okulu öğrencileri işçi kılığına sokularak, ellerine «işçinin emeğiyle oynanmaz», «alınterinin karşılığı cop mudur?» gibi pankartlar verildi. Toplum polisleri de, en modern silahlarla saldırarak, işçi mücadelelerini nasıl dağıtacaklarının provasını yaptılar.

Daha geçenlerde, polis teşkilatı için Amerika'dan 60 zırhlı araba getirtildiği, bunların toplu gösterilere karşı kullanılacağı bildirildi.

Bugünkü polis teşkilatının elleri, sayısız işçi ve köylünün, yüze yakın devrimcinin kanına bulaşmıştır. Siyasi polis şubeleri MİT'le elele çalışan işkence merkezleridir. Polis ve jandarma karakollarında halka yapılan zulüm ve işkencelerin haberleri ise her gün gazetelerde yayınlanıyor.

Halkımız polis ve jandarmadan nefret ediyor. Basılan ve yakılan karakollar bunun en açık ispatıdır.

Adalet Mekanizmasının Görevi:
Emekçi Halkı Zincire Vurmak!

Bugünkü adalet mekanizması, büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının mülklerini ve sömürü düzenlerini korumakta, hakim sınıfların gerici diktatörlüğüne hizmet etmektedir.

Mahkemeler sömürücü sınıfların özel mülkiyetini ve menfaatlerini teminat altına alan kanunları uyguluyorlar. İşçilerin ve köylülerin, patronlar ve toprak ağalarıyla «kanun önünde eşit» olmaları demek, aslında muazzam bir eşitsizlik demektir. İşbirlikçi hakim sınıflar tarafından sömürülme ve ezilmelerinin, «normal» ve «meşru» sayılması demektir. Lenin'in belirttiği gibi, burjuva hukuku,

> **«Yüzyıllardan ya da uzun yıllardan beri işçileri ezmek, yoksul insanın elini kolunu bağlamak, bayağı işlerde çalışan insanların herhangi birinin karşısına binlerce engel ve güçlük çıkarmak için en ayrıntılı hükümleri ve kuralları»** (Dönek Kautsky)

içermektedir. Büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının «kanun» ve «düzeni» işte budur.

> **«Yoksulların hangi yollardan 'aşağı düzeyde' tutulabileceği düşünülmüş ve yazılmıştır. Binlerce burjuva hukukçu ve bürokrat... vardır ki, işçinin ve orta halli köylünün kanunların dikenli telli karmaşıklığından hiçbir zaman kurtulmamasını sağlayacak biçimde bu kanunların nasıl yorumlanacağını bilirler.»** (Dönek Kautsky)

Yurdumuzda mahkemeler büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının kontrolü altındadır. Mahkemelerde milyonluk hırsızlıklar, yolsuzluklar örtbas ediliyor. İşçinin alınterinden milyonlar çalan patronlara kimse dokunamıyor. Buna karşılık, özel mülkiyete karşı bir tehdit ifade eden hareketler en ağır bir şekilde cezalandırılıyor. Grev yapan işçiler, toprak ve hürriyet için mücadele eden köylüler hapislere atılıyor.

Hakim sınıflar, bu mücadelelere ve halkın en haklı taleplerine karşı olağan mahkemelerle yetinmeyip özel Devlet Güvenlik Mahkemeleri kuruyorlar. Bu mahkemeler birkaç aylık uygulamalarıyla emekçiler ve devrimciler üzerin-

de ne kadar ağır bir baskı aracı olduklarını göstermişlerdir.

Geniş köylü yığınlarının toprak ağalarına ve tefecilere bağımlılığı, mahalli mütegallibenin nüfuzu, köylük bölgelerde hakim sınıfların mahkemeler üzerindeki kontrolünü büsbütün arttırıyor. Ceza Kanununda yazılı suçlar ve cezalar yalnız yoksul halk için işliyor. Toprak ağaları ve mütegallibe ise halka karşı her türlü suçu işlemekte serbesttir.

Birçok yerde, halk arasındaki hukuki anlaşmazlıklar, şeyhler, aşiret reisleri, ağalar tarafından karara bağlanıyor. Ağaların, çiftlik beylerinin köylü yığınları üzerindeki sömürü ve hakimiyetlerinin sonucu olan toprak anlaşmazlıkları, hukuk davalarının yarısından çoğunu meydana getiriyor. On binlerce köylü ise, toprak çatışmaları yüzünden hapse atılıyor. Gene cinayetlerin büyük bir kısmını meydana getiren kan davalarının temelinde toprak meselesi bulunuyor. Kan davası ve öç almanın yanısıra, islam aile ve miras hukuku da birçok yerde eski feodal toplumun kalıntıları olarak yürürlüktedir.

Suçların Temelinde Kader Değil Bozuk Düzen Yatıyor

Yurdumuzda her yıl adliyeye 8 milyon kişinin işi düşüyor, 60-80 bin kişi hapisanelere girip çıkıyor. Hakim sınıflar, hapisaneleri dolduran on binlerce kişinin, «kader kurbanı» olduğunu iddia ediyorlar. Onlar, suçların sebebini tesadüflere, psikolojik sebeplere ya da sözümona doğuştan gelme «karakter bozuklukları» na bağlıyorlar.

Heyetinizin, «Kara Kuvvetleri Devrimci Subaylar Örgütü» davasındaki gerekçeli kararı, buna tipik bir örnektir. Bu kararın 68. ve 69. sayfalarında Heyetiniz, sanıkların, «aşağılık duygusu», «ailevi düzensizlikler», «kültürsüzlükten gelen eziklikler» nedeniyle devrimci olduklarını, «sosyal intibaksızlık» çektiklerini, «psikolojik yapıları gereği ızdırap çekmekten, aldatılmaktan ve nefret etmekten» hoşlandıklarını iddia etmektedir.

Bütün bunlar, Amerikan hakim sınıf psikologlarının devrimcileri kötülemek ve devrimciliği sözümona bir «ruh

hastalığı» olarak göstermek için uydurdukları zavallı iddialardır. Bu iddialar milyonların devrimci mücadelesi karşısında emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin düştüğü aczin bir ifadesidir. Devrimcilerin «ızdırap çekmekten hoşlandıkları» iftirasını, üç yıldır MİT merkezlerinde yapılan işkencelerden zevk alanlar ileri sürebilir. Devrimciler niçin «aşağılık duygusu» içinde olsunlar? Onlar faşist diktatörlüğe hizmet etmiyorlar ki!.. İnsanları halka hizmet etmekten daha fazla yücelten bir şey olamaz. Halka ve devrimcilere karşı duydukları nefretten gözü dönenler, sarıldıkları köhne düzeni kurtarmak için her türlü yalana, işkenceye ve zulme başvuruyorlar. Asıl «sosyal intibaksızlık» içinde olanlar, toplumumuzun gelişmesine, halkımızın bağımsızlık ve demokrasi özlemlerine karşı çıkanlardır. Yarının aydınlık Türkiye'sinde sömürücülere ve onlara hizmet edenlere yer olmayacaktır.

Yurdumuzda gerek mülkiyete karşı işlenen suçların, gerekse cinayet, ırza tecavüz vb. gibi diğer suçların da temelinde kapitalizmin ve feodalizmin yozlaştırdığı toplum yapısı yatmaktadır. Bir yanda açlık ve sefalet, diğer yanda işbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının yozlaşmış ve sefih dünyası! Burjuvazi, yayın organlarıyla, sinema ve tiyatro gibi çeşitli araçlarıyla günün yirmi dört saatinde emperyalizmin seks ve gangster kültürünü yayıyor. İnsanlara bireycilik aşılıyor, ahlaksızlık ve çürümüşlüğünü bütün topluma bulaştırmaya çalışıyor. İşbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının tahakkümü insanları karamsarlığa, ümitsizliğe, buhranlara, sinir hastalıklarına itiyor. Cinayetlerin, gangsterliğin, beyaz kadın ticaretinin, cinsel suçların, intiharların gitgide artmasının sebebi emperyalist dünyadaki çürüme ve kokuşmasıdır. Bu durumu son Af Kanunuyla hapisten çıkan bir mahkum şöyle ifade ediyordu:

«Biz kader kurbanları değil, bozuk düzenin kurbanlarıyız.»

Sürdürmeye çalıştıkları sömürü düzenleriyle bütün suçların sorumlusu olan hakim sınıflar kurdukları ceza ve infaz sisteminin suçluyu islah etmeye yaradığını iddia ediyorlar. Gerçek bunun tam tersidir. Hemen hepsi toplumun

yoksul kesimlerinden gelen on binlerce mahkum, hapisanelerde en kötü şartlar altında tutuluyor. Dayak, pranga, işkence, hücreye atma gibi cezalar cezaevlerinde devamlı görülen olaylardandır. Birçok mahkum dayak ve işkence sonucu sakatlanıyor, ölüyor veya intihar ediyor. Pislik, bakımsızlık ve ilgisizlik kol geziyor. Cezaevlerine, alabileceklerinin iki misli insan sıkıştırılıyor. Sınıf farklılığından doğan eşitsizlikler hapisanelerde de kendini gösteriyor. Hapisane idareleri yoksul ve arkasız mahkumları eziyor. Bir avuç zengin mahkum ise imtiyazlı muameleden yararlanıyor. Ayrıca zengin mahkumlar yoksullar üzerinde baskı kuruyorlar. Muhtaç mahkumları kendi hizmetlerinde kullanıyorlar.

Bütün bunların yanısıra, üretimden ve hayattan kopuk olmanın mahkumları iyice yozlaştırdığı cezaevlerinde esrarkeşlik ve çeşitli kötü alışkanlıklar yaygın haldedir. Bu gibi alışkanlıklar, müdürler ve gardiyanlar tarafından ticaret ve kâr amacıyla teşvik ediliyor. Mahkumlar, islah edilmek bir yana, daha da kötü alışkanlıklara itiliyorlar. Cezasını bitiren insanlar ölünceye kadar sabıkalı olarak damgalanmaktan kurtulamıyorlar ve geçimlerini yine bu yollardan sağlamak zorunda bırakılıyorlar. Hakim sınıfların, «suçluları islah etme» yalanı, adalet mekanizmalarının gerçek mahiyetini örtbas etme çabalarından başka bir şey değildir.

Demokratik Halk İhtilali Emekçi Yığınlara Hürriyet Getirecektir

Hakim sınıfların devlet mekanizmasını parçalayıp tasfiye etmeden, halkımız için kurtuluş olamaz. Halkın hürriyete kavuşması ve siyasi kaderine sahip olmasının tek yolu Demokratik Halk İhtilalidir.

> **«Demokratik Halk İhtilali, halkımızın büyük çoğunluğunu meydana getiren işçilere, köylülere, küçük burjuvaziye ve orta burjuvazinin devrim safında yeralan kesimine demokrasi sağlayacak, bir avuç işbirlikçi burjuva ve toprak ağasına karşı diktatörlük uygulayacaktır.**
>
> **«Eski toplumun bir avuçluk büyük burjuva ve toprak ağasının hiç bir siyasi hakkı olamaz.»** (TİİKP Programı, Madde 45)

Demokratik Halk İhtilali, halkın, iktidarı en geniş bir şekilde kullanması için bütün imkanları hazırlayacaktır.

> «**Halkın söz, basın, toplanma, teşkilatlanma, siyasi düşünce ve kişisel hürriyetlerini baskı altına alan bütün kanun ve engeller kaldırılacaktır.**» (TİİKP Programı, Madde 50)

Sömürücü sınıfların baskısından kurtulmuş olan halk inisyatifi ele alarak kendi demokrasisini gerçekleştirecektir. Toplumun büyük çoğunluğunu meydana getiren milyonlarca emekçinin demokrasiye sahip olması, halk kitlelerinin silahlı olmasına dayanacaktır.

Halk kendi demokratik iktidarı altında, bütün haklarına sahip olacaktır. Çünkü ancak bu takdirde, gerçekten iktidarda olabilir, bütün eleştirilerini, taleplerini, görüşlerini her aracı kullanarak rahatça ortaya atabilir, kendi teşkilatlarını kurabilir. Bu amaçla, toplantı salonları, basın ve yayın araçları vb. gibi bütün kurumlar ve imkanlar halkın emrine verilecektir. Lenin'in açıkladığı gibi, eski toplumda burjuvaziye ve toprak ağalarına ait olan en güzel binalarda toplantı yapma özgürlüğü, görüşlerini ortaya atma ve kendi çıkarlarını savunmak için en büyük basımevlerinden ve kağıt stoklarından yararlanmak özgürlüğü, hep işçilerin, köylülerin, askerlerin ve bütün emekçi halkın olacaktır.

Halkın bütün demokratik hak ve hürriyetlerine ve bunları kullanmak için gerekli maddi imkanlara sahip olması, iktidarın bir azınlığın değil, emekçi kitlelerin elinde bulunmasını sağlayacak, devlet yönetiminin yozlaşmasını ve halkı baskı altına almasını önleyecektir.

Emekçi yığınların silahlanmasına ve örgütlenmesine dayanan Demokratik Halk İktidarı gericilerin eski sömürü ve baskı düzenini geri getirme yolundaki bütün teşebbüslerini şiddetle ezecektir.

Halk İktidarının Organları: Milli Meclis ve Halk Meclisleri

Demokratik Halk İhtilali, büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının gerici parlamentosunu ve bütün mahalli iktidar organlarını lağvedecektir.

«Demokratik Halk İktidarı, bütün yönetim kademelerinde, İşçi, Köylü, Asker ve Devrimci Halk Meclisleri tarafından kullanılacaktır.» (TİİKP Programı, Madde 46)

Fabrikalarda işçiler, köylerde köylüler, ordu birliklerinde askerler, her yerde emekçi halk kitleleri kendilerini en iyi temsil edecek arkadaşlarını delege olarak seçecek ve böylece işçi, köylü, asker ve diğer halkın meclislerini meydana getireceklerdir. Bu meclislerden seçilen delegeler, çeşitli kademelerde Devrimci Halk Meclislerini oluşturacaklardır. 18 yaşını bitirmiş her yurttaş, gerek İşçi, Köylü, Asker ve Devrimci Halk Meclislerine, gerekse halk iktidarının bütün ülke çapında organı olan Milli Meclise seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Hiçbir cinsiyet, milliyet ve ırk ayırımı yapılamaz.

Kürt milletinin kendi kaderini Türk halkıyla Demokratik Halk Cumhuriyeti içinde birleşmek şeklinde tayin etmesi halinde, Kürt halkının gerek mahalli meclislerde, gerekse Milli Mecliste temsil edilmesi teminat altına alınacaktır.

Bütün halk meclisi seçimlerinde adaylar, bütün halka ve kitle örgütlerine dayanarak tesbit edilecek ve sonra, tek dereceli, genel ve gizli oya başvurulacaktır. Oy kullanırken halka herhangi bir baskı yapmak kesinlikle yasaklanacaktır. Bu seçimlerde ve halk meclislerinde eski hakim sınıfların hiç bir seçilme ve söz hakkı olmayacaktır. Halk meclisleri, para ve mülk sahibi olanların değil, gerçekten halkın sevgisini kazanmış temsilcilerin meydana getirdiği iktidar organları olacaktır.

Demokratik Halk İktidarında, halk meclisleri halkın hizmetindedir. Kararlarını geniş halk kitlelerine danışarak, halkın düşünce ve eğilimlerine göre alacaklardır. Milli ve Mahalli Meclislerin üyeleri, üretimdeki işlerine devam edeceklerdir. Özel maaş almayacaklardır. Böylece Halk Meclisi üyeliğinin özel bir meslek ve imtiyaz olması da önlenecektir.

Bürokrasi Kaldırılacak
Rüşvet ve Yiyiciliğin Kökü Kazınacaktır

«Demokratik Halk İhtilaliyle, gerici devletin yozlaşmış ve halkı baskı altına alan bürokrasisi kaldırılacak, rüş-

vet ve yiyiciliğin kökü kazınacaktır. Halkın seçimle tayin ettiği ve denetlediği devrimci yönetim gerçekleştirilecektir.» (TİİKP Programı, Madde 46)

En yüksek siyasi iktidar organı olan Milli Meclis bütün diğer iktidar organlarını seçecektir. Bütün mahalli devlet organları, mahalli Devrimci Halk Meclislerine, merkezi devlet organları ise Milli Meclise tabi olacaktır.

Halk iktidarı büyük çoğunluğa hizmet ettiği için basit bir yapıya sahip olacaktır. Devlet yönetimi basitleştirilecek, giderek her emekçinin yapabileceği bir hale getirilecektir. Halk iktidarının kadroları, bugünkü gibi yozlaşmış bürokratlar değil, devrimci mücadelede yeralmış, halka hizmet ruhuyla eğitilmiş, devrimci bir hayata ve düşünceye sahip olan kadrolar olacaktır. Halk kendi demokratik iktidarı altında, memurları kendi iktidar organları vasıtasıyla veya doğrudan doğruya kendisi seçecektir. Seçilen kadrolar, halkın sürekli kontrolü altında olacak, halk isterse onları görevden alabilecektir. Memurlar imtiyazlı bir durumda bulunamazlar. Onların maaşları normal bir işçi maaşının üstünde olamaz. Rüşvet ve yiyicilik, halk iktidarında, en ağır suçlardandır. Bugünkü devlet yönetiminde görülen israf kesinlikle önlenecek, halkın hizmetlerinin görülmesinde sürat sağlanacaktır. Halka kötü muamele yapılması ve zorluklar çıkarılması cezalandırılacak ve kesinlikle önlenecektir.

Devrimden sonra da aydınların ve kadroların yozlaşarak bürokratlar haline dönmesi tehlikesine karşı sürekli bir mücadele yürütülecektir. Kadrolar ve memurlar belirli zamanlarda işçi ve köylülerle yanyana üretimde çalışacaklardır. Bütün değerlerin yaratıcısı olan emekçi halktan kopmamak için halkı örnek alacaklar, ondan öğreneceklerdir. Kitlelere inanacak, halka hizmet edecek ve bütün faaliyetlerinde onlara danışacaklardır.

Demokratik Halk İktidarında işçiler, köylüler, bütün emekçi halk, bütün iktidar organlarının faaliyetleri üzerinde meclisler ve kitle örgütleri vasıtasıyla doğrudan bir denetim uygularlar. Geniş yığınları kucaklayan işçi sendikaları, köylü birlikleri, asker dernekleri, kadın birlikleri ve gençlik birlikleri gibi örgütler devlet faaliyetlerine katılırlar.

Halk Mahkemeleri
Halkın Adaletini Uygulayacaktır

Demokratik Halk İktidarında polis ve jandarma teşkilatı kaldırılacak, halk kendi güvenliğini bizzat kendisi sağlayacaktır. Köylerde, fabrikalarda, bütün işyerlerinde çalışan silahlı emekçiler, Halk Milislerini meydana getireceklerdir. Silahlanmış milyonlarca Halk Milisi halkın güvenliğinin teminatıdır. Halk Milisleri, gericilerin iktidarı ele geçirme teşebbüslerine karşı da halk iktidarını koruyacak, düşmanla savaşta Halk Ordusuna yardımcı olacaklardır.

Demokratik Halk İktidarında meslekten hakimlik olmayacaktır. Burjuvaziye ve toprak ağalarına hizmet eden eski mahkemeler kaldırılacak, eski yargıçlar görevlerinden alınacak, bütün hakimler emekçi halk tarafından kendi içlerinden seçilecektir. Halk Mahkemeleri, bu yargıçlarla gene halkın seçtiği jüri üyelerinden meydana gelir. Adli görevliler, görevlerini bir kazanç ve imtiyaz sağlama aracı olarak kullanamazlar. Bütün Halk Meclisi üyeleri ve diğer kadrolar gibi onlar da adli görevlerinin yanısıra normal üretim faaliyetlerine devam edeceklerdir.

Halk Mahkemeleri, halkın denetimindedir ve onun vicdanındaki hükme aykırı kararlar alamazlar. Halk isteği zaman bu mahkemeleri lâğvedebilir. Bu mahkemeler bütün kararlarında, özellikle önemli suçlarla ilgili kararlarında doğrudan doğruya kitlelere danışacak, onların fikirlerini alarak karar vereceklerdir. Halk ancak bu şekilde kendi adaletini uygulayabilir.

Hükümlüler
Devrimci Eğitim ve Üretici Çalışmayla
Topluma Kazanılacaktır

Demokratik Halk İhtilalinden sonra, siyasi suçlar başta olmak üzere bütün suçları kapsayacak bir genel af ilan edilecek, hapisaneler boşaltılacaktır.

Emperyalizmin, işbirlikçi kapitalizmin ve toprak ağalarının tasfiyesi suçların kaynağını ortadan kaldıracağı için,

halk iktidarında işlenen suçların miktarı gitgide azalarak asgariye inecektir.

Köylü yığınlarının toprak ve hürriyete kavuşması, ormanların ve meraların köylülerin hizmetine verilmesi, toprak ve orman suçlarının, kan davalarının varlık nedenini ortadan kaldıracaktır.

Her yurttaş bir işe sahip olduğu ve sefaletin kökü kazındığı için, hırsızlık ve benzeri suçlar çok azalacaktır.

Emperyalizmin seks ve gangster kültürü, toprak ağalarının gerici kültürü ortadan kalkacağı için, cinayet, esrarkeşlik, ırza tecavüz gibi suçlar da çok azalacak ve giderek kaybolacaklardır. Yeni toplumda halkın değerleri hakim olacak, yurttaşlar kendi menfaatlerini halkın menfaatlerinin üstünde tutmayacaklardır.

Halkın iktidarda olduğu düzende suçlar iyileştirilmesi gereken hastalıklar olarak görülür. Halk iktidarının görevi hastayı öldürmek değil, iyileştirmektir. Önemli olan, suçlunun işlediği suçun ceremesini çekmesi değil, suçunu kavraması ve bir daha tekrarlamamasıdır.

Bu amaçla, bütün hapisaneler kaldırılacaktır. Suçluların eğitildikleri, üretici çalışma yaptıkları merkezler kurulacaktır. Buralarda dikenli teller, tomsonlu nöbetçiler bulunmayacaktır. Bu merkezlerin amacı hükümlüyü hürriyetinden yoksun bırakmak değil, belli bir süre dürüst bir yurttaş olmak için eğitilmesini sağlamaktır. Hükümlüler izne çıkabilecek, aileleriyle görüşebileceklerdir. Onlar, üretici çalışmayla beraber, emekçi halkın dünya görüşü ve ahlakıyla da yetiştirilerek topluma kazanılacaklardır. Hatalarını gideren, iyi ve olumlu davranış gösteren hükümlüler serbest bırakılacak ve toplum içindeki yerlerini alacaklardır.

Halkın adaleti, «kısasa kısas» ilkesine dayanmadığı için, idam cezası kaldırılacaktır. Bu ceza yalnız halk iktidarının düşmanlarına, varlıkları halk için tehlike yaratan vatan hainlerine ve komploculara uygulanacaktır.

Hükümlülere hiçbir şekilde insanlık dışı bir muamele uygulanamaz, Baskı ve zulüm gericilerin ve faşistlerin yöntemidir. Halk iktidarında işkence en ağır suçlardandır ve kesinlikle yasaktır.

İşte Askeri Savcıların suç saydıkları TİİKP Programı'nın halkın adaletinin işleyişi konusunda tesbit ettiği esaslar bunlardır. Askeri Savcıların bu fikirleri suç saymasını biz tabii karşılıyoruz. Çünkü onlar bu esasların tam tersini uygulayan bir adalet mekanizmasının mensuplarıdırlar.

Kadınlar Üzerindeki Baskılara Son Verilecek, Çocuklar Korunacaktır

Toplumumuzda kadınlar ağır bir şekilde sömürülmekte, ezilmekte ve hor görülmektedirler. Anadolu'da kadınların hiç bir hakları yoktur. Kızlar aileleri tarafından başlık parası karşılığı verilmektedirler. Aile içinde söz hakları da olmadığından bu duruma itiraz edemezler. Birçok yerde imam nikahı yürürlüktedir. Bir erkek dört kadınla evlenebilir, kadını istediği zaman boşayıp, evden kovabilir. Kanunlara göre, birden çok kadınla evlenmek yasaktır ama, devlet istatistiklerinde bile 262 671 kadının bu durumda olduğu kabul ediliyor. Kadının tek görevi çocuk doğurmak ve ağır şartlar altında çalışmaktır.

Kadın işçiler üzerindeki baskı ve zulüm, erkek işçilerden daha ağırdır. Eşit işe eşit ücret ilkesi sağlanmamıştır. Kadın işçiler, erkek işçilerle aynı işi yaptıkları halde daha az ücret alırlar. Patronlar ücreti düşük kadın ve çocuk emeği kullanarak büyük kârlar sağlarken, kadınlar ve çocuklar ağır sömürü altında her geçen gün ezilip kavrulurlar. Kadınların işe alınmak için evli veya nişanlı olmamaları şart koşulur. Çünkü evlilik ve doğum sebebiyle izin vermek ve para ödemek patronların işine gelmez. Patronlar evlenen veya nişanlanan kadın işçileri işten atarak onları işsizliğe iterler.

Kanunlarda ve toplu sözleşmelerde, işyerinde çocuklar için yuvalar açılması, annelerin çocuklarını emzirmesi için imkan sağlanması öngörülür. Fakat bu asla uygulanmaz. Gece vardiyasında çalıştıkları zaman analar, gündüz çocuklarla ve ev işleriyle meşgul oldukları için günde iki-üç saat uykuyla işe gidip gelirler.

Patronlar, 12-13 yaşlarındaki kız çocuklarını işçi olarak çalıştırmakta, bu yolla büyük kâr sağlamaktadırlar. İş Ka-

nununa göre, çocuk çalıştırmak yasaktır. Fakat bunun da yolunu bulan patronlar, onları kaçak olarak çalıştırıyorlar. Tarım alanında da aynı durum görülmektedir. Hatta hükümetler ilkokul çağındaki çocukların pamuk toplama işlerinde çalıştırılması için, okulları tatil etme kararları dahi veriyorlar. Millî Eğitim Bakanlığının 1972 güzündeki kararı buna örnektir.

Çocuk işçiler, diğer işçiler gibi sağlığa aykırı, toz duman içinde, havasız yerlerde ve yetişkinlerle aynı ağırlıktaki işlerde çalıştırılıyorlar. Gece vardiyasına ve fazla mesailere kalıyorlar. Buna karşılık, yetişkin işçilerden daha az ücret alıyorlar. Çocuk yaşta katlanmak zorunda kaldıkları bu ağır çalışma şartları onları şimdiden yıpratmıştır.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, fabrikalarda kadınlar ve çocuklar, hakaret ve dayakla karşı karşıyadırlar. Ustalar, özellikle çocuklar üzerinde dayak, küfür, hakaret. baskı yollarına başvuruyorlar. Su içmeye ve tuvalete gitmek dahi yasaklanıyor. Yeni işe giren ve işi beceremeyen işçiler hakarete uğruyor.

Ülkemiz kadınlarının yüzde 65'i okuma-yazma bilmiyor. Sigortalı kadın işçilerin sigortalı erkek işçilere oranı yüzde 9'dur. Emekçi kadınlar tamamen dağınık ve teşkilâtsız durumda olduklarından üzerlerindeki baskı daha da ağırdır.

Bozuk düzen kadınları da bir ticaret metaı haline getirmiştir. Büyük burjuvazi kadınları hor görüyor. Kadınlar gazete ve dergi sayfalarında, defilelerde, sinemada, barlarda ve eğlence yerlerinde bir eşya gibi teşhir ediliyor. Randevuevleri, beyaz kadın ticareti, küçük kızların ve çocukların satılması gibi aşağılık faaliyetler kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak, özellikle büyük şehirlerde hızla yayılıyor. Devlet izniyle genelevler açılıyor.

Oysa yurdumuzun cefakar kadınları, anaları, gelinlik kızları, kurtuluşa ve mutluluğa layık olduklarını mücadeleleriyle ispat etmişlerdir. Emperyalist saldırganlara karşı Kurtuluş Savaşımızda sırtlarında mermi taşıyanlar onlardır. Cephenin ön saflarında savaşanlar onlardır. 93 Harbinde Çarlık istilasına karşı kazmayla, kürekle, çapayla savaşan Nene Hatunlar, Milli Mücadele yıllarında Osmani-

ye'de Kırmızı Müfrezeden Rahime Onbaşı, Aydın'da silahlanıp dağa çıkan Ayşealiye, Şerife Ali, Ayşe (Mehmet Çavuş), Fato adlı kahraman kadınlarımız bunlardan birkaçıdır.

Yiğit işçi kadınlarımız 15-16 Haziran mücadelesinde erkek işçilerle omuz omuza dövüştüler. Bütün grevlerde en önde bulundular.

Topraksızlığın, yoksulluğun ve sefaletin ağır yükünü çeken köylü kadınlar toprak ağalarına, tefecilere büyük bir hınç duyuyorlar. Göllüce, Atalan, Turanlar, Ladik'te olduğu gibi toprak mücadelesi veren daha nice köylerde en önde kadınlar dövüştüler.

Genç kızlar, gericiliğin ve faşizmin baskı, zulüm ve işkencelerine yiğitçe göğüs gerdiler, halkın kurtuluşu için azimle mücadele ettiler.

Bugün toplumumuzda kadın-erkek eşitsizliğinin ve kadınlar üzerindeki baskının nedeni, emperyalizmin, büyük patronların ve toprak ağalarının hakimiyetidir. Kadınların kurtuluşu, gerici sınıfların hakimiyetinin her alanda yıkılmasıyla gerçekleşebilir.

TİİKP Programı şöyle diyor:

«Demokratik Halk Hükümeti, Kurtuluş Savaşımızda ve 15—16 Haziran gibi halk hareketlerinde erkeklerle omuz omuza yiğitçe savaşan Türkiye kadınları üzerindeki bütün baskı ve eşitsizlikleri kaldıracaktır. Erkek, kadın herkes, toplum hayatının her alanında eşit haklara sahiptir.

«Kadınların ve çocukların sağlıklarına ve gelişmelerine zararlı işlerde çalışmaları yasaklanacak, analer ve çocukları korunacaktır.» (Madde 54)

Demokratik Halk İktidarı, kadınların üstündeki her türlü feodal ve burjuva baskıya son verecektir. Aile hukuku kadınların eşitliğine uygun şekle getirilecektir. Kadınları hor gören her türlü ideolojiyle mücadele edilecektir.

Kadınların halk iktidarına her kademede katılmaları ve yönetimde etkili olmaları sağlanacaktır. Kadınlar kendi kitle örgütlerinde teşkilatlanacaklardır.

Emekçi kadınların çalışma şartları düzeltilecek, «eşit işe eşit ücret» ilkesi uygulanacaktır. Kadın ve çocuk işçiler

üzerindeki baskılar kaldırılacaktır. Kadınların gece vardiyasında ve sağlıklarına zararlı diğer işlerde çalışmaları yasaklanacak, analık hakları korunacak, doğum için özel izin ve bakım imkanları sağlanacaktır.

18 yaşından küçük çocuklar için günlük mesai 6 saat olacak, hiçbir işyerinde 14 yaşından küçük çocuklar kesinlikle çalıştırılmayacaktır.

Demokratik Halk İktidarında, burjuva toplumunun yolaçtığı sefalet ve yozlaşmanın sonucu olan fuhuş, ortadan kaldırılacaktır. Her türlü randevuevi ve genelev kapatılacak, kadınları satma gibi iğrenç faaliyetlere yeltenenler en ağır bir şekilde cezalandırılacaktır.

Eski toplumda fuhuşa sürüklenmiş olan kadınların emekçi halk arasında yeniden eğitilerek dürüst bir hayat kurmaları sağlanacaktır.

Sağlık Hizmetlerinin Parasız Olması Halk İktidarının Görevidir

Yurdumuzda sağlık sistemi geniş halk kitlelerine hizmet etmiyor. Nüfusun büyük kısmını meydana getiren işçilerin ve köylülerin çoğu en basit sağlık hizmetlerinden mahrumdur. Halkın sağlığı, hakim sınıfların elinde bir ticaret aracıdır. Sağlık hizmetleri paralı olduğundan yoksul halk bunlardan gerektiği gibi faydalanamaz.

Emperyalizmin boyunduruğu altındaki diğer ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de salgın hastalıklar yaygın, çocuk ölüm oranı yüksek, ortalama ömür kısadır. Nüfusun yüzde 2.5 veremlidir. Doğan her bin çocuktan 176'sı daha ilk yıl içinde ölür. Bu sayı 12 yaşına kadar 450'yi bulur. Köylerde sağlıklı olmayan şartlarda yaşayan halk, salgın hastalıklara karşı aşı yapılmadığı için, doktorsuz ve ilaçsız kaldığı için hastalıktan kırılıyor. İktidarlar, salgın hastalıkları gizleyerek halkın nasıl bakımsızlık ve sefalet içinde yaşadığını örtbas etmeye çalışıyorlar.

Toprak ağası ve tefecilerin ağır baskı ve sömürüsü altında ezilen köylülerin tedaviye ayıracak parası yoktur. Doktor bulunmadığından şehirlere götürülmek zorunda ka-

lan hastaların yolda veya hastane kapılarında ölmesi, her gün görülen olaylardandır.

Doktorların çoğu büyük şehirlerde toplanmıştır. Devletin sağlık kurumlarına ait yatakların yarıya yakını üç büyük şehirdedir. Yozlaşmış bürokrasi yüzünden bunların da ancak yüzde 58'inden faydalanılabilir. Sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu göstermelik olarak kalmıştır.

Hastaneye yatabilmek, çoğu zaman imtiyazlı birinin tavsiyesiyle veya özel muayenehanelere uğrayarak mümkündür. Hastanelerde bakımsızlık sonucu, mesela yanlış kan nakli, yanlış ilaç verilmesi, temizliğe dikkat edilmemesi gibi sebeplerle hastaların öldüğü sık sık görülür. Buna karşılık parababaları lüks otellere benzeyen özel hastanelerde ve yurt dışında tedavi olma imkanına sahiptirler. Hastanelerde, öğleden sonra özel muayenehanelerine gittikleri için doktor görülmez. Bu durumda hastaneler halkın sağlığına değil, özel muayenehanelere sahip, lüks özel hastanelere ortak olan klinik şeflerinin ve nüfuz sahibi kişilerin çıkarlarına hizmet eder. Bunlar hastanelerde tam gün çalışma ilkesinin uygulanmasına bile karşı çıkmaktadırlar.

Yurdumuzda ilaç sanayisi, emperyalizme bağımlı bir ambalaj sanayisi durumunda olduğundan, milli ilaç sanayisi gelişmemiştir. Halkın pahalı olan ilaçları alacak parası yoktur. Ayrıca piyasaya sürülen ilaçların önemli bir kısmı bozuk ve sağlığa zararlıdır.

Tıp eğitimi halkın ve özellikle köylük bölgelerin ihtiyacına uygun, pratik bilgilere sahip doktor yetiştirmiyor. Tam tersine, teorik bilgilerle doldurulmuş, halk sağlığı anlayışından yoksun, burjuvazinin ve emperyalist ülkelerin ihtiyacına uygun doktorlar yetiştiriliyor. Türkiye'deki doktorların yüzde 70'inin uzman olması ve bir kısmının yurt dışında bulunması bunu göstermektedir.

Ebe, hemşire, sağlık memuru gibi yardımcı tıp personeli yetersizdir. Bunlar ağır şartlarda düşük ücretlerle çalıştırılıp hor görülmektedir.

Gelişigüzel yerlere fabrika kurulması, halkın sağlığını tehdit ediyor. Sanayi artıkları havanın kirlenmesine, suların zehirlenmesine, bitkilerin ölümüne sebep olarak halkın

sağlığına zarar veriyor. Bu artıklar temizlenmiyor, çünkü burjuvazi için önemli olan halkın sağlığı değil, kendi kârlarıdır. Onlar, şehir dışında inşa edilen yeni semtlerde yaşıyorlar. Gecekondularda ise su ve kanalizasyon tesisatı olmadığı için, sık sık salgın hastalıklar çıkıyor. Temmuz 1970' de İstanbul Sağmalcılar'da çıkan Kolera salgını birçok işçi ailesinin hayatına maloldu.

Yurdumuzda bugüne kadar binlerce kişi depremlerde öldü. Her seferinde suç «tabii afet»lere yüklenir. Oysa bu kadar can kaybının sebebi, halkın dayanıksız konutlarda oturmak zorunda kalmasıdır. Gene depremlerden sonra birçok yabancı ülkenin ve Kızılay'ın yardımlarından sözedilir. Bu yardımların büyük kısmı ihtiyaç sahiplerine hiç ulaşmaz. Konserveler, süt tozları, çadır, battaniye, giyecek vs. döner dolaşır, büyük şehirlerde satılır. Depremlerden sonra büyük yolsuzluklar yapılır ve vurgunlar vurulur.

Ağır ekonomik şartlar altında yaşayan halk kitlelerinin beslenmesi yetersizdir. Et, süt, yumurta gibi besin değeri yüksek yiyeceklerle beslenmeyen yoksul halkın çalışma gücü düşük, hastalıklara karşı direnci azdır. Özellikle çocuklar, hamile kadınlar ve bebek emziren annelerde beslenme bozukluğuna bağlı hastalıklara çok rastlanmaktadır. Gıda maddeleri iyi kontrol edilmediği için, besin zehirlenmeleri ve bağırsak hastalıkları yaygındır. Gazeteler sık sık tarım ilacı bulaşmış yiyeceklerden zehirlenme vakalarını haber veriyorlar. Gomel rezaleti, işadamlarının kârlarını arttırmak için halka makine yağı yedirmekten çekinmediklerini gösterdi.

Halkm kötü beslenmesi, artık o kadar tabii kabul ediliyor ki, Anayasa Mahkemesi «katıksız hapis» cezasının Anayasadaki her türlü işkenceyi yasaklayan hükme aykırı olmadığına karar verirken şu gerekçeyi ileri sürüyor:

> **«Nihayet halkının büyük çoğunluğunun başlıca gıdasını ekmek teşkil eden bir ülkede, bir cezalının üç gün yalnız bu gıda ile yetinmek zorunda bırakılmasını eziyet ve işkence saymak gerçekçi bir görüş ve anlayış olamaz.»** (Yankı, sayı 101)

TİİKP Programı şöyle diyor:

«Demokratik Halk Hükümeti, halkın bütün sağlık hizmetlerinin parasız olarak görülmesini gerçekleştirmekle görevlidir.» (TİİKP Programı, Madde 56)

Demokratik Halk İktidarı, halkın hayatının bir ticaret metaı haline gelmesini kesin olarak yasaklayacaktır. Bütün sağlık imkanları halk için seferber edilecektir. Esas ağırlık koruyucu sağlık hizmetlerine verilecek, on binlerce sağlık görevlisi iki-üç yıllık pratik bir eğitimle yetiştirilerek yurdun her yanına ve köylere gönderilecektir.

Halkın sağlığının korunmasında köy-şehir ayırımı kaldırılacak, öncelikle geri bölgelerin sağlığına önem verilecek, her köyde bir sağlık ocağının bulunması sağlanacaktır.

Fabrikalar sanayi bölgelerinde birleştirilecek ve sanayinin çevre sağlığına zararlı olması önlenecektir. Halkın sağlığına uygun konutlar inşa edilecektir.

Çalışan insanların beslenmesine önem verilecektir.

Emperyalist Ve Gerici İdeolojiler Geniş Halk Yığınlarını Baskı Altında Tutuyor

Emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi ve toprak ağaları, halkımız üzerindeki tahakkümlerini ideolojik alanda da sürdürüyorlar. Toplumumuzda bütün basın ve yayın kurumları, organları ve araçları, bütün eğitim kurumları ve eğitim programları, kültür ve sanat faaliyetleri bunların tekelindedir. Gazeteler, kitaplar, dergiler, radyo, televizyon, okullar, üniversiteler, edebiyat, müzik, sinema, tiyatro bugünkü sömürü ve zulüm düzenini savunmak, halkımızın emperyalizme ve feodalizme karşı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini bastırmak, emekçi yığınlara kölelik ruhu aşılamak için kullanılıyor.

Amerikan emperyalistlerinin yurdumuzda kurduğu «Amerikan Haberler Merkezi» gibi servisler, «Amerika'nın Sesi» radyosu, büyük şehirlerde emperyalist ülkelerin konsoloslukları etrafında meydana getirilen Türk - Amerikan,

Türk - İngiliz, Türk - Alman, vb. gibi «Kültür Dernekleri», sürekli olarak emperyalizmin propagandasını yapıyorlar.

ABD Savunma Bakanlığı, haberalma servisleri ve diğer emperyalist kuruluşlar, yurdumuza «öğretmen», «uzman», «danışman», «barış gönüllüsü» gibi adlar altında casus ve propagandacı yolluyorlar. Amerikan hayat tarzını öven kitap, dergi ve gazeteler ülkemize bol bol sokuluyor.

Türkiye'deki film ithalatçılarının ABD film şirketlerine bağlı olması sayesinde, Amerikan toplumunu ve siyasetini göklere çıkaran filmler ülkemizin en ücra köşelerine kadar giriyor. Özellikle Amerikan Haberler Merkezinin hazırlattığı propaganda filmlerinin bütün sinemalarda her filmden önce oynatılması sağlanıyor. Türkiye radyo ve televizyonunda ABD propagandası, CIA'nın karşı-devrimci, halk düşmanı faaliyetlerini «kahramanlık» gibi gösteren macera filmlerinin oynatılmasına kadar varıyor. Yurdumuzdaki birçok gerici dergi ve gazete ABD yayın şirketleri ve basın tekelleriyle işbirliği halindedir.

Amerikalılar ve diğer emperyalistler, eğitim sistemimizi de tamamen kendilerine bağımlı hale getirmeye çalışıyorlar. Eskiden beri yabancılar tarafından yönetilen Avusturya Lisesi, Amerikan Kız Koleji, Alman Lisesi, Fransız Kız Lisesi, Sen Jozef, Sen Mişel, Sen Benua, İngiliz Lisesi, Robert Kolej gibi okullarda millî kültürümüzün tamamen dışında yabancı ve emperyalist bir eğitim hakimdir. Amerikalılardan alınan kredilerle, emperyalizme bağımlı yeni yeni okullar ve üniversiteler açılıyor. Buralarda tamamen Amerikan eğitim sistemi ve yöntemi uygulanıyor. Amerikan ders kitapları aynen tercüme edilerek öğrencilere veriliyor. Emperyalist ve işbirlikçi tekellere hizmet edecek bürokrat ve teknokratların yetiştirilmesi amacıyla, «sanayi psikolojisi», «iş idaresi», «halka ilişkiler» gibi dersler okutuluyor. 1863'de Amerikalılar tarafından Robert Kolej olarak kurulan şimdiki Boğaziçi Üniversitesinde, Ortadoğu Teknik Üniversitesinde, Atatürk Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinde sürekli olarak Amerikan emperyalizminin kültürü sistemli bir şekilde yayılıyor.

Bütün bunların yanısıra, Rockefeller, Fullbright, Kennedy, Ford gibi emperyalistlerin kurdukları vakıflar ile NATO ve CENTO teşkilatları, ABD işbirlikçisi yönetici, araştırıcı ve teknisyenler yetiştirilmek için bol bol burs dağıtıyorlar. Bu burslardan yararlanarak ABD'ye ve diğer emperyalist ülkelere gidenler, özel bir eğitime tabi tutuluyor. Emperyalist dünya görüşü ve Amerikan hayat tarzı aşılanıyor. Amerikan hayranı olarak dönenlerin bir çoğu, devletin en önemli kademelerinde, ya da Amerikan şirketleri, propaganda merkezleri gibi yerlerde görev alıyorlar. Emperyalist burslardan ve gezi programlarından yararlananlar arasında profesörler, yazarlar, memurlar, sendikacılar vardır. Türk-İş yöneticileri, ABD tarafından düzenlenen bu gibi «tetkik gezileri»nde yetiştiriliyor, sonra Türkiye'ye döndüklerinde «Türkiye Nasıl Küçük Amerika Olabilir?» gibi kitaplar yazıyorlar.

Amerikalılar ve diğer emperyalistler, bütün bu yollarla komünizm düşmanlığı yaymaya, dünya halklarına karşı düşmanlık yaratmaya, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelelerini kötülemeye çalışıyorlar. Toplumumuzun geriliğinin ve halkımızın yoksulluğunun sebebinin emperyalist sömürü ve tahakküm olduğunu gizlemeyi amaçlayan binbir teori uyduruyor ve piyasaya sürüyorlar. «Her koyunun kendi bacağından asıldığını» öne süren bireyci burjuva düşüncesini yerleştirmeye, bir avuç işbirlikçi burjuva ve toprak ağasının sözümona çalışarak zengin oldukları masalını kabul ettirmeye, çalışmadan yaşamayı, halkın dertleri karşısında kaygısızlığı dalaverecilığı ve tembelliği teşvik etmeye çalışıyorlar.

Emperyalistler ve işbirlikçileri, kapitalist dünyanın en düşük, en ahlaksız ve en yoz ideolojik ve kültürel ürünlerini yurdumuza sokmayı, büyük bir ticari faaliyet haline getirmiş bulunuyorlar. Her gün on binlerce basılan fotoromanlar, seks kitapları, macera ve polis romanlarıyla, seks ve gangster filmleriyle, radyo ve televizyondan yayınlanan yoz müzik programları, temsiller, konserler, plaklar ile, halkımızı kültür bakımından yozlaştırmaya, ahlaki çöküntü yaratmaya, bireyci felsefe akımlarını ve hipi özentiliğini yaygınlaştırmaya, böylece emekçi halkm değerlerini yoketme-

ye ve devrimci duyguları, halkımızın mücadeleci karakterini silmeye çalışıyorlar.

İşbirlikçi Burjuvazinin Laikliği Gericiliğin Üzerine Sürülmüş Bir Ciladır

Emperyalistler ve büyük burjuvazi, yıllardır Türkiye'nin «modern», «ileri» bir ülke olduğunu, laik bir idareye sahip olduğunu iddia ediyorlar ve kendilerine de laik bir görünüm vermeye çalışıyorlar. Aslında bu tam bir ikiyüzlülükten ibarettir. İşbirlikçi iktidarlar, bir yandan laik görünmeye çalışırken, diğer yandan en gerici ideoloji ve tarikatları halk üzerinde bir baskı aracı olarak kullanmaktadırlar. Mesela, MİT işkencehaneleri gibi en gizli yerlerin nöbetçiliğini ancak Nurcu veya Nakşibendi komando erlerine emanet edebilmektedirler. Bütün orduda askerleri, devrimcilere, dini duyguları körükleyerek düşman etmeye çalışmaktadırlar. Birçok devlet dairesi ve işyerinde, işe alınırken namaz kılmak ve gerici yayınlara abone olmak şart koşulmaktadır.

Emperyalistler ve işbirlikçileri, emekçi halkımızın ihtilalci mücadelede birleşmesini önlemek, milyonlarca köylümüzü hakimiyetleri altında tutabilmek için, köylük bölgelerde feodalizmin gerici ideoloji ve kültürüne dayanıyorlar. Ülkemizde feodal eğitim kurumları, varlıklarını kuvvetle sürdürmektedir. Türkiye'nin her yerinde on binlerce Kur'an kursu faaliyet halindedir. Nurculuk, Süleymancılık gibi dini tarikatlar, geniş kitleleri feodal ideolojinin baskısı altında tutuyor. Doğu Anadolu'nun sadece bir bölgesinde 57 aşiret iki büyük tarikata bağlıdır. Çeşitli tarikatların tekkeleri ve medreseleri vardır. Van'daki Nur medreseleri, Cizre'de, Şeyh Seydan'ın medresesi, Hizan'da Şeyh Selahattin'in medresesi, Ağrı'da Kasım Küfrevî'nin medresesi bunlara birkaç örnektir.

Tarikat şeyhleri, belirli sömürü ve nüfuz alanlarına sahiptirler. Geniş toprakları vardır. Birçok yerde köylüleri angarya yoluyla sömürmekte, müridlerinden para alarak hacca gitmekte, yargıçlık yetkileri kullanmakta, geniş ortakçı ve yarıcı kitlelerini boyunduruk altında tutmaktadırlar. Ta-

rikat şeyhleri, aşiret reisleriyle ve tefeci-tüccarla içiçedirler. Bunlar, Hizb-üt Tahrir, Rabıtat-ül Alem-ül İslam gibi gerici teşkilatlar ve Aramco gibi tekeller vasıtasıyla emperyalistlerle de yakın işbirliği halindedirler. Şeyhler, din yoluyla feodalizmi korumaya çalışıyorlar. Cennet vaadleriyle «şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır» tehditleriyle ve «bir lokma, bir hırka» telkinleriyle köylüleri uyuşturmak, sınıf düşmanlarına duydukları, yüzlerce yıllık kini yumuşatmak istiyorlar.

Laik olduğu söylenen Türkiye'de milyonlarca Alevî yurttaş, mezhep ve inançları sebebiyle ağır baskılar altındadır. Bu baskılar dolayısıyla Alevî yurttaşlar inançlarını gizlemek zorunda bırakılmakta ve her alanda ikinci sınıf yurttaş muamelesi görmektedirler.

Mezhep ayrılıkları körüklenerek sınıf mücadelesi örtbas edilmeye çalışılmaktadır. Ermeniler, Rumlar, Süryanîler, Nasturîler, Yezidîler, ve diğer dini ve millî azınlıklara da çeşitli baskılar uygulanmaktadır.

İşbirlikçi burjuvazinin laikliği, karanlık ve gerici ideolojinin üzerine sürülmüş ince bir ciladan ibarettir. Bu cilanın altında, ortaçağ bezirganlığı, taassubu ve hunharlığı yatmaktadır.

Eğitimde Eşitsizlik

Daha Beşikten Başlamaktadır

Türkiye'de bugün mevcut olan eğitim sistemi, büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının bu ideolojik tahakkümünü sürdürecek ve onların ihtiyacı olan memurları yetiştirecek şekilde düzenlenmiştir. İşbirlikçi ve gerici hakim sınıflar, emekçi halkın büyük çoğunluğunu cahil tutmaya çalışıyorlar. Okuyanların ise, tamamen kendi sınıf çıkarlarına hizmet eden köleler haline gelmesine gayret ediyorlar. Bunun yanısıra, büyük burjuvazi her şeyi olduğu gibi, eğitimi de ticaret ve kazanç vasıtası olarak kullanmaktadır.

Bu politikanın sonucu olarak bugün nüfusumuzun yarısından çoğu okuma-yazma bilmemektedir. Köylük alanlarda bu oran çok daha yüksektir ve kadınlar arasında daha da ar-

tıyor. Siirt'te okuma-yazma bilmeyen kadınların oranı yüzde 95'tir.

Yoksul halkın, işçi ve köylü çocuklarının okuma imkanları son derece kısıtlıdır. Eğitim, zengin sınıfların çocuklarının okuyup yükselmelerini sağlamayı esas almaktadır. Emekçi ailelerin çocukları, açlıkla karşı karşıya olan ailelerine yardım edebilmek için daha küçük yaştan itibaren, ilkokulu bile bitirmeden çalışmaya başlarlar. Okul kitapları, ders araç ve gereçleri yoksulların para yetiştiremeyeceği kadar pahalıdır. Büyük şehirlerde zenginler için her türlü özel okul, kolej ve devlet okulu açılırken, binlerce köy okulsuz bırakılıyor. Adaletsizlik, daha beşikteyken başlıyor. Birçok köyde okullar köylülere yaptırılıyor. Okulun yakacağı ve öğretim araçları dahi köylüler tarafından sağlanıyor. Tek dershanede, beş sınıf birden okuyor. Öğretmen ve ders araçları yetersiz olduğu için de, köylü çocuklarının eğitimi en ilkel seviyeden ileri gidemiyor.

Anadolu'da orta öğretim de imkansızlıklar içindedir. Birçok yerde öğretmen yokluğu çekilmektedir. Yurtsever öğretmenler sürülüyor, işten çıkarılıyor, hapishanelere atılıyor. Öte yandan Anadolu okullarında birçok ders boş geçiyor. Oysa özel kolejlerde paralı olarak okuyan çocuklar, her türlü imkana sahiptir. Yabancı dil öğrenmekte, özel dershanelerde ayrıca ek ders alabilmektedirler.

Çalışan halkın çocukları, üniversitelerde de aynı güçlüklerle karşılaşırlar. İlk ve orta öğretimdeki büyük eşitsizlik, üniversite giriş sınavı sorularının büyük şehirlerde satışa çıkarılmasıyla birleşince, on binlerce halk çocuğu üniversite kapılarından geri dönmek zorunda kalır. Üniversiteye girebilenler de, taşradaki ilk ve orta öğretimin yetersizliğinden gelen güçlükler içinde okumaya çalışırlar.

Üniversite ve yüksek okullarda eğitim paralı hale getirilmiştir. Kitap ve malzeme temini gene para gerektirir. Ders notlarının yüksek fiyatlarla satılması, kalacak yer, geçim temini meseleleri halk çocuklarının önüne büyük güçlükler çıkarır.

Özel yüksek okullar, öğrencileri ve çalışarak okumaya mecbur olanları sömürmektedirler. Yabancı şirketlerin,

bankaların, Koç Vakfı gibi kurumların bursları, üniversite talebelerinin yoksulluğundan yararlanarak büyük burjuvaziye hizmet edecek ve halkı ezecek memurlar yaratmak amacını gütmektedir.

Bütün okullarda ve üniversitelerde verilen eğitim, pratikten tamemen kopuk ve kitabidir. Bu eğitim, solucanının sindirim sistemini ve divan edebiyatı kalıplarını ezberleyen fakat tornavida dahi kullanamayan, çivi çakmasını, toprağın neden nadasa bırakıldığını, ağaçların nasıl budandığını bile bilmeyen nesiller yaratıyor. Emperyalist tekellerin ülkemiz ekonomisi üzerindeki baskısının yanısıra, bu yararsız ve kitabi eğitim, vasıflı işgücü ve teknisyen sıkıntısı çekilirken, üretici bir yanı olmayan bürokratik işlerde çalışanların ve işsizlerin sayısını arttırmaktadır.

«Münevver ve İnkılapçı Gençlerimiz Eli Nasırlı Mazlum Halkımızın Arasına Girmelidirler»

Bütün okullardaki ve üniversitelerdeki eğitim, hakim sınıfların gerici ideolojilerini aşılamaya ve onların çıkarlarını korumaya yöneliktir. Gericiler, halkımızın ve yurdumuzun meselelerinden kopuk bir gençlik yetiştirmek için her türlü araca başvuruyorlar. Gençliğin, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde halkla birleşmesini engellemek gayesiyle bir yandan faşist baskılara girişirken, diğer yandan da kendi yoz kültürleriyle gençliği zehirlemeye çalışıyorlar. Daha ilkokuldan itibaren, bütün eğitim kurumlarında öğrencilere içinden çıktıkları halkı hor görme ve onu ezme ruhu aşılanmak isteniyor. Kol emeği küçümseniyor, ezbercilik ve bilgiçlik teşvik ediliyor. Halkın devrimci geçmişi örtbas ediliyor. Hakim sınıfların eğitimi, tarihimizdeki her ilerici olayı karalamayı, Milli Kurtuluş Savaşımız gibi şanlı mücadeleleri hafızalardan silmeyi hedef alıyor. Öğrencilere ırkçılık, diğer milletleri hor görme, şovenizm telkin ediliyor. Amerikan emperyalizminin ve NATO saldırganlarının Türkiye'nin sözümona «dostu» olduğu masalı, ilkokul sıralarında süt tozu artıklarının dağıtılmasıyla birlikte başlıyor.

Bütün bu şartlara rağmen, gençlik burjuvazinin gösterdiği yozlaşma ve bireycilik yolunu reddettiği, devrimci

mücadeleye katıldığı için, bugün hakim sınıflar tarafından baskı altına alınmaktadır.

Mustafa Suphi'nin şu sözleri bugün de bütün Türkiye gençliğine ışık tutuyor:

> **«Münevver ve inkılapçı gençlerimiz, beyaz yakalı frenk gömleklerini ve parlak kılınçlarını omuzlarından atarak eli nasırlı mazlum halkımızın arasına girerler ve Komünist Fırkası saflarında bütün hayat ve mevcudiyetlerini biçare, bahtsız işçi ve çiftçilerimizin açlık, karanlık ve kulluktan kurtulmaları yolunda feda ederlerse, halkımız hakiki ve sosyal devrime doğru yükselecek, memleket yağmacıların elinden tamamen kurtulmak iktidarını gösterecek ve böylece Komünistler, Doğu'da büyük bir Amele Fırkası'nın temsilcileri sıfatıyla enternasyonal devrimciler arasında hürmetli bir yer tutmaya hak kazanacaklardır.»**

Hakim Sınıfların Sanatı Bir Avuç Zenginin Zevkine Hitap Ediyor

İşbirlikçi parababaları ve zalim toprak ağaları, emperyalizmin ve gericiliğin yoz kültürünün yayılması için, birçok sanat kurumunu da teşkilatlamış sanat ve kültür faaliyetlerini denetimleri altına almışlardır.

Devlet Tiyatrosu, Devlet Opera ve Balesi, Devlet Resim ve Heykel Müzeleri, orkestralar, radyo ve televizyonun sanat yayınları sadece bir avuç zenginin zevkine hitap ediyor, onların ideolojisini ve menfaatlerini savunuyor, bütün sanat dallarında halkın yüzyıllardır verdiği mücadelenin ürünü olan halk sanatını ve halkın değerlerini boğmayı ve yoketmeyi amaçlıyor.

Hakim sınıflar, halkımızın alınterinden topladıkları vergilerle milyonlarca liralık «kültür sarayları» inşa ediyorlar. Bu saraylarda bir avuç büyük burjuva için 300 bin liraya malolan gerici opera eserleri sahneleniyor. Osmanlı sultanlarının «Lale Devri»ni andıran festivallere, milyonlarca lira harcanıyor.

Buna karşı koyan devrimci ve ilerici sanata ve sanatçılara en ağır baskılar yapılıyor. Devrimci romanlar, hikayeler, tiyatro eserleri, türküler, şiirler, resim ve karika-

türler yasaklanıyor. Gerici sansür heyeti, emperyalist ve gerici ideolojiyi yayan filmleri onaylarken, ilerici ve emperyalizm aleyhtarı filmleri oynatmıyor. Mahkemeler, yazdıkları romanlardan, çevirdikleri kitaplardan dolayı birçok yazar ve çevirmeni, halkın bağımsızlık ve kurtuluş özlemini dile getiren aşıkları ve daha birçok sanatçıyı yıllarca hapse mahkûm ediyorlar. Hakim sınıflar, devrimci sanata iktisadî baskılar da uyguluyorlar.

Devrime ve Üretimin Gelişmesine Hizmet Eden Bir Eğitim!

TİİKP Programı, Demokratik Halk Devrimi yoluyla, emperyalizmin, işbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının halkımız üzerindeki ideolojik tahakkümüne son vermeyi amaçlamaktadır.

Demokratik Halk İktidarı, halkın düşünce, vicdan ve ibadet özgürlüğüne saygı gösterecektir. Herkes inançlarında serbest olacaktır. Hangi dinden ve mezhepten olursa olsun, yurttaşlar arasında düşmanlık değil, eşitlik ve devrimci birlik hakim olacaktır. Sömürücü sınıfların tasfiyesi ve sınıf farklarının ortadan kaldırılması, geleceğin toplumunda bütün düşünce ve inanç farklarının ortadan kaldırılmasının temelini yaratacaktır.

> **«Demokratik Halk Hükümeti, halkımızın kültür ve sanatı üzerindeki her türlü emperyalist ve gerici baskıyı kaldıracaktır. Devrimci Halk Hükümeti, bütün kültür, eğitim, yayın, sanat kurum ve işletmelerini halk yığınlarının devrimci eğitimiyle halkın kültür ve sanatının ilerlemesinin hizmetine koyacaktır.»**
>
> **«Halk devleti, her kademede parasız eğitim ve öğretimi gerçekleştirecektir.»** (TİİKP Programı, Madde 53)

Eğitim, büyük burjuvazinin kazanç kaynağı ve gerici ideolojisini yayma vasıtası olmaktan çıkarılacak, halkın hizmetine verilecektir. Halk iktidarının yönetiminde tek bir devrimci eğitim sistemi uygulanacaktır.

Öğrencilerin ders kitabı, defter, ders araç ve gereçleri ihtiyacı bedava olarak karşılanacaktır. Bütün halkın okuma-yazma öğrenmesi için eğitim seferberliği açılacaktır.

«Demokratik Halk Hükümeti, halka hizmet ruhuyla dolu, devrimci ve sağlam bir gençlik yetiştirmek için bütün imkanları seferber eder.» (TİİKP Programı, Madde 55)

Devrimci eğitimin amacı, herkesin devrimci bilinç ve kültürle, halka hizmet ve enternasyonalizm ruhuyla donanmış çalışan yurttaşlar haline gelmesini sağlamaktır. İşçilerin, köylülerin, askerlerin ve bütün emekçi halkın eğitim kurumları üzerindeki dolaysız yönetim ve denetimi, emperyalist ve gerici etkilerin sızmasına karşı en güçlü teminat olacaktır. Okullarda, sınıf mücadelesi bilgisini, üretim bilgisini ve bilimsel deneyi birleştiren bir eğitim uygulanacaktır.

Esas olan sınıf mücadelesi bilgisidir. Emekçi halkın kurtuluş mücadelesini ne büyük fedakarlıklarla gerçekleştirdiği ve eski toplumda çekilen acılar, yeni yetişen nesillerin bilincinde daima taze tutulacak, halkımızın ve dünya halklarının devrimci mücadeleleri ve Marksizm-Leninizm, canlı pratikle birleştirilerek öğretilecektir. Daha ilk öğretim yıllarından itibaren okullarda üretici çalışma uygulanacaktır.

Siyasî eğitimin yanısıra, millî demokratik ekonominin ve sosyalizmin kuruluşunun ihtiyaçlarını karşılamak için, sanayi ve tarım dallarında teknik eğitime önem verilecektir. Demokratik Halk İktidarı, yurdumuzun gerçekleriyle yoğrulmuş, bilgili ve hünerli kadrolar yetiştirerek, teknolojik gelişmemizi bağımsız temellerine kavuşturacaktır.

Bütün dallarda öğrenim süresi büyük ölçüde kısaltılacak ve halkımızın ihtiyaçlarına göre tesbit edilecektir.

Derslerde öğretim görevlileriyle öğrenciler arasında canlı bir işbirliği ve bilgi alışverişi sağlanacak, kollektif öğrenme ve çalışma ortamı yaratılacak, böylece öğrenciler arasında bireyci rekabet yokedilecek ve ileri durumdaki öğrencilerin geri durumdaki arkadaşlarını yetiştirmeleri gerçekleşecektir. Ezbercilik, kitabîlik ve bilgiçliğin kökü kazınacak, sınavlar, öğrencilerin emekçi yığınlara hizmet etmelerini sağlayacak bilgileri yeterince olgun bir şekilde kavrayıp kavramadıklarını denetlemek için kullanılacaktır.

Orta öğretimi bitiren gençler, üniversiteye gitmeden önce birkaç yıl halk içinde çalışacak, üretime katılacaklardır. Halka hizmet ruhunu canlı bir şekilde yaşatacakları ve yüksek öğrenim yoluyla edinecekleri bilgileri emekçi yığınların mutluluğu için kullanacakları konusunda güven vermek, yüksek okula devam etmenin şartıdır. Halkın, yüksek öğrenim görmelerinin yararlı olduğuna kanaat getirdiği gençler, işçiler ve köylüler tarafından seçilerek yüksek öğrenim yapmaya gönderileceklerdir.

Yüksek öğrenim, üretim faaliyetiyle içiçe yürütülecektir. Öğrenimlerini tamamlayan gençler derhal fabrikalara, köylere, üretim içindeki görevlere sevkedileceklerdir.

Emperyalizmin tahakkümünün ve gerici eğitim sisteminin illetleri olan diplomalı işsizlik, kadro yetersizliği gibi bozukluklar ortadan kaldırılacaktır. Kitabi bilgileri ağır basan kadroların emekçi halk tarafmdan yeniden eğitilmesi sağlanacak, böylece gençlerin halktan koparak emekçileri hor gören bürokratlar haline gelmeleri önlenecektir.

Her kademede Marksist-Leninist dünya görüşüne sahip, öğrencileriyle birlikte üretime katılan, teorik bilgiyi pratikle birleştiren, halktan ve öğrencilerinden öğrenmeye önem veren öğretmenler yetiştirilecektir. Zengin pratik tecrübelere sahip devrimci işçi ve köylüler, eğitim kurumlarında görevlendirilecektir. Fabrikalarda, köylerde, kooperatiflerde işçiler ve köylüler için üniversiteler açılacaktır. Bütün bunlar, kafa emeğiyle kol emeği arasındaki farkın kaldırılması yolunu da açacaktır.

Bütün eğitim kurumlarında sıhhatli bir gençlik yetiştirilmesi için bedeni ve askeri eğitime de büyük bir önem verilecektir. Spor, bütün üretim merkezlerinde ve eğitim kurumlarında halkın sağlığının gelişmesine hizmet edecek şekilde yaygınlaştırılacak ve kitlelere maledilecektir. Spor müsabakalarında rekabet ve bireycilikle mücadele edilecek, emekçi halkın ve gençliğin dayanışma ruhu güçlendirilecektir.

Üretici çalışma ve spor yoluyla bedeni dayanıklılığı arttırılan gençlik, eski hakim sınıfların gerici teşebbüslerine ve emperyalist müdahalelere karşı halk iktidarının ve

anayurdun savunmasını güçlendirmek için her yıl belirli sürelerle askerî eğitime tabi tutulacaktır.

İşçiler, köylüler, gençler, devrimci aydınlar, bütün emekçi halkımız, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı uzun ve çetin mücadeleler içinde hakim sınıf ideolojisinin yüzyıllardır onları bağlayan zincirlerini kıracaklardır. Bağımsızlık ve demokrasi, sosyalizm ve sınıfsız toplum uğruna mücadeleler, halkın menfaatlerini her şeyin üstünde tutan, proletaryanın dünya görüşü ve değerleriyle yoğrulmuş, bütün ülkelerin işçilerine ve dünya halklarına kardeşlik bağlarıyla bağlı yeni nesiller yaratacak ve çelikleştirecektir.

Bütün Sanat ve Kültür Kurumları Halkın Yönetimine Geçecektir

Demokratik Halk İktidarı, bugün hakim sınıfların elinde bulunan sanat ve kültür kurumlarına el koyacaktır. Bütün kültür ve folklor merkezleri, konservatuarlar, güzel sanat okulları, tiyatrolar, sinemalar, konser salonları, müzeler, sergiler, işçilerin, köylülerin ve bütün emekçi halkın yönetim ve denetimine geçecektir. Böylece devrimci kültür ve sanatın gelişmesi için en elverişli şartlar yaratılacaktır.

Emperyalizmin, işbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının gerici kültürüne karşı geniş halk yığınlarının yaratıcı gücü seferber edilecek, devrimci kültür ve sanat işçilerin ve köylülerin eseri olacaktır. Halk kitleleri, devrimci sanat faaliyetini eleştirecek ve denetleyecektir. Devrimci sanat, sınıf mücadelesi ve üretim çalışması içinde emekçi kitlelerle aynı hayatı paylaşarak yaratılacaktır. Devrimci sanat, bireyin damgasını taşımayacak, kollektif çalışmanın ürünü olacaktır.

Demokratik halk sanatının kahramanları, Hızır Paşalar değil, Pir Sultanlardır. «Damdaki Kemancı»lar değil, maden ocaklarında çalışan işçilerdir. Televizyon ekranlarında boy gösteren CIA ajanları değil, devrim kahramanlarıdır.

Demokratik halk sanatı, bir avuç parababası ve toprak ağasının zevklerine hitap etmez. Tarihin itici gücü

olan işçilerin, köylülerin mücadelelerini ele alır, onların devrimci duygularını canlandırır.

Demokratik halk sanatı, emperyalizme ve feodalizme karşı, bireyciliği körükleyen her türlü felsefi akımlara ve burjuva modalarına karşı bir mücadele çağrısıdır.

Demokratik halk sanatı, dünya halklarının devrimci kültür ve sanatından yararlanarak zenginleştirilecektir.

Demokratik halk devrimi boyunca, proletarya, halkın demokratik kültür ve sanatına kendi enternasyonal kültürüyle önderlik ederek sosyalist bir millî kültür inşa edecektir. Proleter sanat ve kültürünün bu enternasyonal muhtevası, millî karakter ve renkler korunarak yaratılacak ve geliştirilecektir.

Marksizm-Leninizm, halkımızın kültür ve sanat cephesine daha şimdiden ışık tutuyor. İşçi sınıfımız, kendi kültürünü sınıf mücadelesi içinde geliştiriyor ve demokratik halk kültürüne önderlik ediyor.

Bundan üç yıl önce, İstanbul'daki Pertriks fabrikasının grevci işçileri, sanatın mücadelede ne kadar güçlü bir silah olduğunu gösterdiler. Devrimci tiyatro bu şekilde grev meydanlarında doğuyor. Bugün köylerde, tarlalarda ihtilalci marşlar ve mücadele türküleri söyleniyor. Devrimci şairler, hakim sınıflara «gözden, gezden, arpacıktan» selam söylüyorlar. Dünya halklarının kurtuluş mücadelelerine «yüce zaferler» diliyorlar.

İşçi sınıfımız, Anadolu köylülerinin kahramanlık destanlarının, türkülerinin, halk oyunlarının, bütün devrimci ve demokratik kültürünün mirasçısıdır. Proletarya, halk kültürünü Marksizm-Leninizm ışığında eleştiriyor ve onu devrim mücadelesinde güçlü bir silah haline getiriyor.

Halkımız, ilerici sanatçılardan birer devrim savaşçısı olmalarını bekliyor ve istiyor. Sanatçılar, burjuvazi içinde kazanılan kof bir şöhret peşinde koşmamalı, devrimci mücadelenin «meçhul askerleri» olmalıdırlar. O zaman, sanatlarını, kitlelere devrim yolunu gösteren, onlara bu yolda şevk ve heyecan veren, halkın azmini ve fedakarlık duygusunu güçlendiren bir silah haline getireceklerdir.

ZULME KARŞI İSYAN HALKIN EN TABİÎ HAKKIDIR

Halkımız, TİİKP Programının ortaya koyduğu, emekçilerin aydınlık Türkiye'sine nasıl kavuşacak? Ordusu, polisi, hapishaneleri ve bürokrasisiyle halkımız üzerinde ağır bir yük olan hakim sınıfların devleti nasıl yıkılacak?

Halka acı veren bu zulüm mekanizması, toplumsal gelişmenin önünde bir engel olarak duruyor. Bu devleti devrimle yıkmaktan başka kurtuluş yolu yoktur. Halkımız, yüzyıllardan beri özlemini çektiği hürriyete, barışa ve refaha devrimle kavuşacaktır.

Baskı ve Şiddete İlk Başvuran Daima Hakim Sınıflar Olmuştur

Devrimler, insanlık tarihinin itici gücüdür. İhtilalci şiddet, Marks'ın dediği gibi,

> **«Bir yenisine gebe olan eski toplumun taşlaşmış, ömrünü yitirmiş siyasî kurumlarını parçalayan bir hareket-tir.»**

Yeni bir toplumun doğmasını sağlayacak ebe, halk yığınlarının silahlı mücadelesidir. Devrimci şiddet olmadan burjuva devlet cihazı parçalanamaz ve halk iktidarı kurulamaz.

Bir avuç mülk sahibi sınıf, halk yığınları üzerindeki sömürü ve hakimiyetlerini baskı ve zora dayanarak sürdürmektedir. Dişlerinden tırnaklarına kadar silahlı ve teş-

kilatlı olan hakim sınıflar, yüzyıllardan beri emekçi yığınların alınterini sömürmektedir. Onlar, sömürdükleri halk kitlelerini daima silah zoruyla ezmiş, halkın sömürü ve zulme karşı mücadelesini kan ve ateşle boğmaya çalışmışlardır.

Onlar, halkın mücadelesi karşısında iktidarlarının tehlikeye düştüğünü gördükleri zaman, kendi koydukları kanun ve kuralları daima hiçe saymışlardır. «Kanunlara uyma zorunluluğu bizi öldürüyor» diye feryat eden 19. yüzyılın Fransız politikacılarından Odilon Baro (Odilon Barrot), bütün dünya gericilerine kanun sınırları içinde kalmanın nasıl öldürücü geldiğini çok açık ifade ediyordu. Gericiler, halkın mücadelesini bastırmak için kanunları «lüks» ilan etmekten ve kanlı diktatörlükler kurmaktan hiçbir zaman çekinmemişlerdir.

Onlar, işlerine gelmediği zaman seçim sonuçlarını hükümsüz saymaktan, parlamentoyu feshetmekten bir an bile geri durmamışlardır. Halkın teşkilatlarını kanunsuz olarak kapatmışlar, emekçi yığınların kanları ve canları pahasına kazandığı demokratik hakları zorbalıkla ortadan kaldırmışlardır. Böylece halkın barışçı yollarla iktidara gelip sömürü ve zulümden kurtulması yolunu, şiddete başvurarak kapatmışlardır.

Baskı ve şiddet ilk önce hakim sınıflardan gelmiştir. Onlar zaten silah zoruyla halkı ezmektedirler. Hakim sınıfların saldırısına uğrayan halk, meşru müdafaa halindedir.

Mao Zedung Yoldaş şöyle diyor:

> **«Çan Kay-şek durmadan halkın gücünün her damlasını, halkın kazancının her damlasını söküp almaya çalışıyor. Ya biz? Bütün politikamız, Çan Kay-şek'le dişe diş mücadele etmek ve her karış toprak için savaşmaktır. Biz de Çan Kay-sek gibi hareket ediyoruz. O daima sağ elinde bir kılıç, sol elinde bir kılıç, halkı savaşa zorlamaya uğraşıyor. Biz de onu örnek alıp kılıcımızı çekiyoruz. Çan Kay-şek şimdi kılıcını bilediğine göre, biz de kılıcımızı bilemeliyiz.»**

Silaha sarılmak ve zulme karşı isyan etmek, ezilen

halkın en tabii hakkıdır. Bu hakkı inkar etmek, halkı köleliğe mahkum etmekle birdir.

Nitekim Fransız halkı, isyan hakkını 1793 Anayasasına şu şekilde geçirmişti:

> **«Hükümet halkın haklarını çiğneyecek olursa, isyan etmek halkın en kutsal, en lüzumlu haklarından biri haline gelir.»**

Zulme boyun eğmeyenlerin, ezilen sınıfların isyan hakkını savunan sesi, halkımızın tarihinde de hiçbir zaman susturulamamıştır. 15. yüzyılda Şeyh Bedreddin, ezilen köylü kitlelerine şöyle sesleniyordu:

> **«Zulüm ve tegallüp mahsulü olan bir hükümetin tecavüzlerini hoş görmek ve emirlerine itaat etmek katiyen caiz değildir.»**

Bütün Dünya Tarihi Ezilen Sınıfların Haklı İsyanlarıyla Doludur

Bütün dünya tarihi, kölelerin köle sahiplerine, köylülerin feodal toprak ağalarına, İşçi sınıfının burjuvaziye, sömürülen milletlerin ve ezilen halkların emperyalizme karşı bitmez tükenmez mücadeleleri tarihidir.

İhtilal gerçeği, tek tek insanların istek ve iradeleri dışında kendi kanunlarını yürütür. Hakim sınıflar, toplumun ilerlemesi için mutlaka ortadan kaldırılması gereken engeller haline gelince, ezilen sınıfların silaha sarılmasıyla yıkılır ve tarih sahnesinden silinip giderler.

Hiçbir halk, hürriyet ve bağımsızlığa kanını ve canını vermeden, çetin bir şekilde savaşmadan kavuşamaz. Hiçbir ilerleme, ağrısız ve sancısız olamaz.

> **«Devrim, ziyafet vermeye, yazı yazmaya, resim yapmaya veya nakış işlemeye benzemez. Devrim, o kadar zarif, o kadar rahat ve nazik, o kadar ılımlı, müşfik, kibar, ölçülü ve âlicenap olamaz. Devrim, bir ayaklanmadır, bir sınıfın başka bir sınıfı devirdiği bir şiddet hareketidir.»** (Mao Zedung)

Hakimiyet verilmez, alınır. Büyük davalar ancak ve ancak halk yığınlarının silahlı mücadeleleri yoluyla kazanılır. Tarihin şu veya bu döneminde millî kurtuluş ve dev-

rim için mücadele edenler, daima bu gerçekle karşılaşmışlardır.

Hakim sınıfların, iktidarı gönüllü olarak halka devrettikleri, üretim araçları üzerindeki mülkiyetlerinden kendiliklerinden vazgeçtikleri ve tarih sahnesinden kendi rızalarıyla çekildikleri görülmemiştir.

Hakim sınıflar, bütün insanlık tarihi boyunca ezilen sınıflara zulüm ve sömürüden kurtulmak için tek yol bırakmışlardır: Zulme karşı isyan etmek!

Roma'ya başkaldıran Spartaküs, Suriye'de, Makedonya'da, Filistin'de ve bütün Akdeniz dünyasındaki köle isyanları, Bergama'da ayaklanarak «Güneş Devleti» kuran köleler, İran'da Mazdak hareketi, Bizans'ta kölelerin, köylülerin ve şehir yoksullarının sayısız ayaklanmaları, İslam dünyasında Babek, Karmatî ve Zenci köle isyanları, Anadolu'da Baba İshak, Börklüce Mustafa ve Şeyh Bedreddin önderliğindeki köylü isyanları, Çin'de Li Zu-cen'in köylü isyanı, Almanya'da Tomaz Münster'in (Thomas Münzer), Bohenma'da Jan Hüs'ün (Jan Huss), İngiltere'de Vat Taylır'ın (Wat Tyler), Fransa'da Jakeri (Jacquerie) taraftarlarının, Rusya'da Stenka Razin ve Pugaçev'in ve bütün Avrupa'da ezilen serflerin, ortaçağın köhne feodal dünyasını yüzyıllar boyu altüst eden isyanları, insanlık tarihinin karanlık yüzyılları boyunca milyonlarca emekçinin kurtuluş umudu oldular. Bütün bu isyanlar, her türlü sömürü ve zulmün ortadan kalktığı bir geleceğin habercisi oldular. İnsanlığın hafızasına, zulme karşı isyan geleneğini yerleştirdiler ve silinmez izler bıraktılar.

İhtilalci Şiddet
Yeni Toplumun Ebesidir

1789'da başlayan Büyük Fransız İhtilalinde halk, «hürriyet, eşitlik, kardeşlik» şiarıyla ayaklandı ve aristokrasinin istibdadını yıktı.

Robespiyer, (Robespierre), 1793 yılında, ihtilali devam ettirmek amacıyla, halkı şu sözlerle isyana çağırdı:

> **«Halka zulmedilince, halkın kendinden başka güvenecek kimse kalmayınca, halka ayaklanmasını söylemeyen**

insan, alçağın biridir. Bütün kanunlar çiğnenince, istibdat artık herkesin sabrını taşırınca, iyi niyet ve haya ayaklar altına alınınca, halk isyan etmek zorundadır. İşte o saat gelip çatmıştır.»

1871'de ayaklanan Paris'in şanlı proletaryası, Paris Komününü kurdu. Bu ilk proletarya iktidarının organı olan Millî Selamet Komitesi, 22 Mayıs 1871'de şu beyannameyi yayınladı:

«Bütün iyi yurttaşlar ayağa!
«Barikatlara koşun! Düşman şehrin duvarlarındadır. Cumhuriyet için, Komün için, hürriyet için ileri! Silah başına!»

1917 yılında Rusya proletaryası, büyük Lenin'in önderliğinde, Çarlığı ve burjuvaziyi devirdi. Sovyetler iktidarı, sıradan işçilerin, köylülerin ve askerlerin süngüleriyle kuruldu.

Şanlı Bolşevik Partisi, ayaklanma kararını halka şöyle ilan etti:

«Artık yeni savaşlara hazırlanın, silah arkadaşları! Azimle, cesaretle ve sükunetle, provokasyona kapılmaksızın güçlerinizi toplayın ve savaş düzenine girin! Proleterler ve askerler, Partinin bayrağı altında toplanın! Ezilen köylüler, bayrağımız altında toplanın! (Bolşevik Partisi Altıncı Kongre Manifestosu)

Yirminci yüzyılın başından beri uzun yıllar sebatla savaşan Çin halkı, şanlı Çin Komünist Partisi önderliğinde, emperyalistleri, kompradorları ve feodalleri yenerek 1949 yılında devrimi kesin zafere ulaştırdı.

Mao Zedung Yoldaş, 21 Nisan 1949'da Halk Kurtuluş Ordusuna, «ülke boyunca ilerlemesi için» şu emri veriyordu:

«Bütün orduların komutan ve savaşçısı yoldaşlar!
«Güney gerilla bölgelerinde savaşan Halk Kurtuluş Ordusu'ndaki yoldaşlar!...
«Cesaretle ilerleyerek, Çin sınırları içerisinde direnmeye kalkışacak bütün Guomintang gericilerini mutlaka ve tamamen yok edin, bütün ülke halkını kurtarın!»

Başında Stalin Yoldaşın bulunduğu Sovyet halkı ve Avrupa halkları İkinci Dünya Savaşında milyonlarca yiğit

evlatlarının kanı pahasına Hitler ve Mussolini faşistlerini mezarlarına gömdüler. Faşizme karşı savaştan sonra, birçok Avrupa ülkesinde Halk Demokrasileri kuruldu.

Kore, Vietnam, Küba ve Cezayir halkları, millî bağımsızlıklarını silahlı mücadeleyle kazandılar.

Çin halkı, 1966 yılında, bizzat Mao Zedung Yoldaşın önderliğinde yaptığı Büyük Proleter Kültür Devrimiyle, iktidarı ele geçirmek isteyen kapitalizm yolcusu gericileri yıktı.

Bugün de dünyanın her yerinde, ezilen halklar ve milletler, emperyalist saldırganlara ve uşaklarına karşı elde silah yiğitçe savaşıyorlar.

> **«Emperyalizm çağında sınıf mücadelelerinin tecrübeleri, bize, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin, silahlı burjuvaziyi ve silahlı toprak ağalarını ancak silah gücüyle altedebileceğini gösteriyor. Bu anlamda, dünyanın ancak silahla değiştirilebileceğini söyleyebiliriz.»** (Mao Zedung)

Dünya Halklarının Tecrübesi Kurtuluş Yolunu Gösteriyor

Bugün bütün dünya, sömürgeciliğe, ırkçılığa, emperyalizme, faşizme ve gericiliğe karşı, halkların silaha sarılmakta ne kadar haklı olduklarını kabul ediyor. Birleşmiş Milletler Sömürgeciliği Tasfiye Özel Komisyonu, aldığı kararla, sömürgeciliğe karşı silahlı kurtuluş mücadelelerinin meşruluğunu bütün dünyaya ilan ediyor. Afrika Birliği Teşkilatı, Afrika halkının kendi meselelerini çözebilmesi için tek yolun silahlı mücadeleyi yoğunlaştırmak olduğu kararına varıyor.

Sömürülen milletler ve ezilen halklar, silahlı mücadele yoluyla kurtuluş özlemlerini şöyle dile getiriyorlar:

Güney Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi ve Güney Vietnam Cumhuriyeti Geçici Devrim Hükümeti:

> **«Amerikan emperyalizmi... saldırılarını sürdürüyor ve ülkenin güneyindeki vatandaşlarımıza karşı sayısız suçlar işliyor... Bu durumda, yaşamak için, karşı-devrimci şiddete devrimci şiddetle karşı koymaktan başka çare yoktur.»**

Gine-Bissau Millî Kurtuluş Silahlı Kuvvetleri önderleri:

«İlk başlarda barışçı mücadele yolları kullanıyorduk. Ama Portekiz sömürgecileri bütün bunlara silahla, baskıyla, katliamla cevap verdi. Böyle olunca, Gine-Bissau halkının kan dökmekten başka çaresi kalmadı. Eski düzenin yıkılması, ancak silaha sarılmakla mümkündür. Ancak karşı-devrimci silahlı kuvvetlere, devrimci silahlı kuvvetleri seferber etmek ve mücadelede sebat etmekle mümkündür. Sömürgeci boyunduruğa karşı millî kurtuluşu elde etmenin tek yolu, silahlı mücadeledir.»

Zimbabve Askerî Komutanlığı Başkanı Citlator:

«Bağımsızlık için tek yol silahlı mücadeledir.»

Kamboçya Millî Birleşik Cephesi Başkanı Norodom Sihanuk:

«En sonunda şu acı dersi gene Amerikalıların kendileri verdiler: Emperyalistler bir ülkeyi ellerine geçirmeyi akıllarına koydular mı, özgürlüğe kavuşmak için o ülkenin halkına tek bir yol bırakıyorlar. Bu da silahlı mücadele yoludur.»

Yunan demokratı Andreas Papandreu:

«Prens Sihanuk ve Kamboçya halkı gibi, biz de Yunanistan'da aynı sonuca vardık... Bağımsızlık ve kendi kaderine sahip çıkma meselesinde Hindiçini halkları izlenmesi gereken yolu göstermişlerdir. Biz de aynı yolu izleyeceğiz.»

Namibya Halk Kurtuluş Cephesi Genel Sekreteri Peter Moraşilan:

«Biz sadece silahlı mücadele yoluna güveniyoruz. Halkın savaşma azminden daha sağlam bir kuvvet kaynağı yoktur.»

Brezilya'da Araguaya bölgesinde çarpışan Komünist partizanlar:

«Bugün artık silahları ele alıp faşist askerî diktatörlüğe karşı savaşma zamanıdır. Düşmandan korkmuyoruz. Onun her türlü askerî zulmüne karşı savaşmak için ormana girdik.»

8 Ekim 1973 günü Filistin'in kurtuluşu uğruna şehit dü-

şen Ebu Hasan'ın üzerinde bulunan Filistin bayrağına şu sözler kanla yazılmıştı:

> **«Filistin topraklarının tamamı kurtarılmadan ve Filistin bayrağı Filistin tepelerine dikilmeden, silahlarımızı bırakmayacağız.»**

«Hakimiyet Kuvvetle, Kadr İle ve Zorla Alınır»

Halkımızın tarihi de, gerici iktidarların ancak şiddetle devrilebileceğini gösteren örneklerle doludur. Jön Türkler 1908'de Abdülhamit istibdadını ihtilal yoluyla devirdiler. Halkımız, millî kurtuluş zaferini silahlı mücadeleyle kazandı. Mustafa Kemal şöyle diyordu:

> **«Hakimiyet ve saltanat, hiç kimse tarafından hiç kimseye ilim icabıdır diye, müzakere ile, münakaşa ile verilmez. Hakimiyet, saltanat kuvvetle, kadr ile ve zorla alınır.»** (31 Ekim 1922).

Mahmut Esat Bozkurt ise, 1923'teki İzmir İktisat Kongresini açış konuşmasında:

> **«Milletler, âli menfaatlerini ihmal eden idareleri sonunda silahla devirirler. Bundan üç yıl evvel Türkiye'nin efendi halkı da böyle yaptı. Ve icap ederse herhangi bir kuvveti, her gün silahla devirmeye kaadirdir.»**

diyordu.

Bayar-Menderes diktatörlüğünün devrilmesinden sonra kabul edilen 27 Mayıs Anayasası, «Başlangıç» bölümünde, «meşruluğunu kaybetmiş iktidarlara karşı milletin direnme hakkını açıkça ilan etmektedir.

Hakim sınıflar, bütün tarihimiz boyunca halkımıza şiddet uygulayarak kendi yıkılış yollarını da göstermiş oldular. İşbirlikçi burjuvazi ve toprak ağalarının diktatörlüğü, ancak teşkilatlı ve silahlı halk yığınlarının mücadelesiyle yıkılabilir. Zulüm ve sömürüye karşı isyan etmek, bütün dünya halklarının olduğu gibi, halkımızın da hakkıdır.

Halklar, savaşa yer olmayan devrimci dünyalarını, emperyalizmi ve gericiliği yeryüzünden silerek yaratacaklardır.

> **«Savaş, insanları birbirine kırdıran bu canavar, insan**

toplumunun gelişmesiyle eninde sonunda yokedilecektir, hem de çok uzak olmayan bir gelecekte. Ama onu yoketmenin bir tek yolu vardır: Savaşa savaşla, karşı-devrimci savaşa devrimci savaşla, millî karşı-devrimci savaşa millî devrimci savaşla ve karşı-devrimci sınıf savaşına devrimci sınıf savaşıyla karşı koymak. ...İnsan toplumu, sınıfların ve devletin ortadan kalktığı noktaya ulaştığı zaman, karşı-devrimci ya da devrimci, haksız ya da haklı hiçbir savaş kalmayacaktır. Bu, insanlık için sonsuz barış çağı olacaktır. Biz, devrimci savaşın kanunlarını incelerken, bütün savaşları ortadan kaldırma isteğinden hareket ediyoruz. Biz Komünistlerle bütün sömürücü sınıflar arasındaki fark işte burada yatar.» (Mao Zedung, Çin'de Devrimci Savaşın Strateji Meseleleri, 1936)

MARKSİZM - LENİNİZM - MAO ZEDUNG DÜŞÜNCESİ, EZİLEN DÜNYANIN KURTULUŞUNA REHBERLİK EDİYOR

Ezilen sınıflar, tarih boyunca ezenlere karşı sayısız defa ayaklandılar. Emekçi sınıfların bu mücadele ve isyanları, toplumların devrimlerle gelişmesine yol açarak tarihin itici gücü oldu. Fakat bu isyanlar, ezilen sınıfları hürriyet ve kurtuluşa ulaştıramadı. Ancak proletaryanın tarih sahnesine çıkışı ve bu sınıfın devrimci mücadelede bilimsel bir kılavuza, yani Marksizme kavuşmasıyladır ki, bütün ezilen sınıfların önünde, her türlü zulüm ve sömürüden kurtuluş ufku açıldı.

Marksizmin Özü Proletarya İhtilali ve Proletarya Diktatörlüğüdür

Marksizm, modern kapitalizm çağında, proletaryanın burjuvaziye karşı yürüttüğü sınıf mücadelesi içinde doğdu ve gelişti.

Tarih boyunca sınıf ve üretim mücadeleleri içinde gelişen insan düşüncesini, o gün ulaştığı düzeyde özümleyen ve eleştiren Marks ve Engels, bilimde büyük bir ihtilal yaptılar ve proletarya ideolojisinin esaslarını koydular.

Marksizmin özü proletarya diktatörlüğüdür. Marks, bunu şu sözlerle ifade ediyordu:

«Kendim için şunu söyleyebilirim ki, toplumdaki sınıfların varlığını olsun, aralarındaki mücadeleyi olsun, keşfetmiş olmak şerefi bana ait değildir. Benden çok önce bazı burjuva tarihçileri, sınıf mücadelesinin ana gelişimini anlatmışlar, bazı burjuva iktisatçıları da bunun ekonomik yapısını ifade etmişlerdi. Yeni olarak yaptığım şundan ibarettir:

«1. Sınıfların varlığının, sadece üretimin belirli tarihî dönemlerine bağlı olduğunu,

«2. Sınıf mücadelesinin zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne götüreceğini,

«3. Bizzat bu diktatörlüğün bütün sınıfların ortadan kalkmasına ve sınıfsız bir toplum kurulmasına geçişten ibaret olduğunu göstermek.»

Proletaryanın büyük ustaları Marks ve Engels'in proletarya diktatörlüğü teorisi, bilimsel sosyalizm ile hayalci sosyalizm ve her çeşit oportünizm arasına kesin bir çizgi çekti.

Marks ve Engels, kapitalizmin gelişme kanunlarını tahlil ederek, burjuvazinin «kendi mezar kazıcılarını», yani işçi sınıfını yarattığını gösterdiler İnsanlığı kapitalizmden ve her türlü sömürüden kurtaracak sınıfın proletarya olduğunu ortaya koydular. Çünkü,

«Proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecekleri bir şey yoktur. Fakat kazanacakları koskoca bir dünya var!» (Komünist Manifestosu)

Marks ve Engels, sermayenin egemenliğinden kurtuluşun tek yolunun, proletarya ihtilali olduğunu öğrettiler. Bunun için proletarya, şiddet yoluyla burjuva devlet cihazını parçalamalı, proletarya diktatörlüğü altında burjuvaziyi silahsızlandırmalı, mülksüzleştirmeli ve onun bütün siyasî haklarını elinden almalıdır.

Tarihin en devrimci sınıfı olan proletarya, bütün bunları gerçekleştirmek için ihtilalci bir partiye sahip olmalı ve tüm ezilen sınıfları kendi etrafında toplayarak devrim yolunda seferber etmelidir.

İşte Marks ve Engels 1848 devrimleri arifesinde yayınladıkları **Komünist Manifestosu** ve daha sonraki müca-

deleleriyle, işçi sınıfına bunları öğrettiler ve gelecek yüzyıllara ışık tuttular.

Avrupa'da patlak veren 1848 devrimlerinde, proletarya, geniş halk kitlelerinin en ön safında mücadele etti. Kitlelerin mücadelesinden korkan burjuvazi, krallık ve feodaliteyle uzlaşarak iktidarı emekçi halkla paylaşmayacağını gösterdi. 1848 devrimleri, hayalci sosyalist akımlara öldürücü bir darbe indirdi, Marksizmi güçlendirdi.

Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı mücadelesinin ürünü olarak, 28 Eylül 1864'de Marks ve Engels'in önderliğinde Birinci Enternasyonal kuruldu. Birinci Erternasyonal'in kuruluşu, uluslararası proletaryanın Marksizm temelinde mücadele birliğini sağlamak ve Marksizmi işçi sınıfına malederek maddi bir güç haline getirmek amacını taşıyordu.

Birinci Enternasyonal'in kurulduğu dönemde, küçük burjuva reformcu ve anarşist akımlar yaygınlandı. Marks ve Engels, burjuva devleti çerçevesinde yapılacak reformlarla küçük üretimi devam ettirmek isteyen Prudonculara, proletaryanın mücadelesini burjuva kanunları ve parlamento sınırları içine hapsetmek isteyen Lasalcilere ve sınıf karakterine bakmaksızın devleti tamamen reddeden Bakuncilere karşı proletarya ihtilalini, proletarya diktatörlüğünü ve proletarya partisinin zorunluluğunu savundular.

Bu mücadele sonunda Marksizmin oportünizme karşı kazandığı zaferi Engels şöyle anlatıyordu:

> **«Enternasyonal kapatıldığı zaman, işçi sınıfı, hiç de 1864 de Enternasyonal kurulduğu zamanki gibi değildi. Latin ülkelerinde Prudonculuk ve Almanya'da Lasalcilik yenilgiye uğratılmıştı. Sendikalizm ve Bakunincilik ise ağır darbeler yemişti, etkisi ve otoritesi büyük ölçüde azalmıştı.»**

Paris Komününün İhtilalci Ruhu Bütün Dünyayı Dolaşıyor

18 Mart 1871'de Paris proletaryası ayaklandı ve iktidarı ele geçirdi. Paris Komünü, burjuvazinin askerî ve bürokratik mekanizmasının şiddet yoluyla kırıldığı, tarihin ilk proletarya ihtilaliydi. Paris Komününün ilk kararname-

si, burjuvazinin ordusunu kaldırıyordu. Onun yerini emekçi halkın silahlı gücü aldı. Paris proletaryası, kamu hizmetlerinin ve üretimin denetimini de ele geçirdi.

Paris Komünü 72 gün yaşadı. Fransız burjuvazisi, Prusya ordularının himayesinde Versay'da yeni bir hükümet kurduktan sonra, proleterlerin Paris'ine vahşice saldırdı. Paris proletaryası son barikata kadar sekiz gün sekiz gece çarpışarak genç Cumhuriyeti kahramanca savundu. Paris halkının elli binden fazla evladı, «Yaşasın Komün!» diye haykırarak şehit oldu.

Paris Komününün başarısızlığının esas sebebi, o günün tarihî şartları sonucu, Marksizmin işçi hareketi içinde hakimiyet kazanmamış ve proletaryanın Marksist partisinin henüz vücut bulmamış olmasıydı.

Marks, Paris Komününden şu dersi çıkarıyordu:

> **«Paris Komünü, özellikle bir şeyi, işçi sınıfının hazır bir devlet mekanizmasını ele geçirip onu kendi amaçları için kullanamayacağını ispat etmiştir.»**

Lenin ise, devrimci şiddeti sonuna kadar uygulamayan Komünü şöyle eleştirecektir:

> **süzleştirilmesine' girişeceği yerde, kendini, ortak bir ulusal görevin birleştirdiği ülkede, daha yüce bir adalet kurmak hayallerine kaptırdı. Örneğin, bankalar ve benzeri kuruluşlara el konulmadı. ...Versay'a karşı Paris'teki zaferini perçinleyecek kararlı bir saldırıya geçeceği yerde, bocalayıp durdu. Versay hükümetine, kapkaranlık kuvvetlerini toplayacak, kanlı Mayıs haftasını hazırlayacak zamanı verdi.»**

Paris proletaryası, Marksist bir partiye sahip olmadığı için, Fransa'nın diğer bölgelerindeki işçi sınıfıyla birleşemedi. Geniş köylü kitlelerini teşkilatlayarak, onların demokratik mücadelesine önderlik edemedi.

Yıllar sonra Lenin, o günün tarihî şartlarında «Komün» şiarının hatalı olduğunu, doğru şiarın «Demokratik Cumhuriyet» olması gerektiğini söyleyecekti.

Marks, 1870 sonbaharında Fransız işçilerini ayaklanma şartlarının uygun olmadığı yolunda uyarmıştı. Ama Paris proletaryası 1871 Martında isyan edince, Marks, kendi

deyimiyle «gökyüzüne saldırıya geçen» Komüncülerin kahramanlığını coşkunlukla karşıladı. Marks, halk yığınlarının devrimci hareketinde, bu hareket hedefine ulaşmamış olsa dahi, yüzlerce programdan çok daha önemli, kapsamı son derece geniş tarihî bir tecrübe görüyordu. Marks,

«Paris'teki kaderi ne olursa olsun, Komün bütün dünyayı dolaşacaktır.»

diyordu.

Paris Komünü, gerçekten de «bütün dünyayı dolaştı». Lenin, 1908 yılında,

«Biz, Komünün omuzları üstünde yükseldik.»

dedi.

Ve Komün, bugün de bütün dünyayı dolaşmaktadır. Sözlerini Komün'ün ölümsüz şairi Öjen Potiye'nin (Eugene Pottier) yazdığı «Enternasyonal Marşı» bugün bütün dünya işçilerinin yüreklerinden yükselmektedir:

Yıkalım bu köhne düzeni
Biz başka âlem isteriz.
Bizi hiçe sayanlar bilsin,
Bundan sonra herşey biziz!

«Leninizm, Emperyalizm ve Proletarya Devrimi Çağının Marksizmidir.» Stalin

Marks ve Engels ile Lenin arasında uzun bir dönem vardır.

«Bu dönem, kapitalizmin nisbeten sakin bir gelişme gösterdiği, emperyalizmin felaket getiren çelişmelerinin henüz açıkça belirmeye vakit bulamadığı, işçilerin ve sendikaların ekonomik grevlerinin az çok 'normal' bir şekilde geliştiği, seçim mücadelelerinin ve parlamento gruplarının 'baş döndürücü' başarılar sağladığı, legal mücadele şekillerinin övgülerle göklere yükseltildiği ve legalite yoluyla kapitalizmin yenilebileceğine inanıldığı bir çeşit savaş öncesi dönemiydi. Kısacası bu dönem, İkinci Enternasyonal partilerinin kendilerini besiye çekip semirdikleri ve devrimi, kitlelerin devrimci eğitimini ciddi şekilde düşünmek istemedikleri bir dönemdi.» (Stalin, Leninizmin İlkeleri)

Aslında İkinci Enternasyonal, 1889'da Engels'in önderliğinde kurulmuş, uluslararası işçi sınıfı mücadelesini birleştirmiş ve yönetmişti. Fakat Engels'in ölümünden sonraki dönemde, İkinci Enternasyonal partilerine revizyonizm hakim oldu. Bu partiler, Marksizmin ihtilalci özünü, yani proletarya ihtilalini ve proletarya diktatörlüğünü reddettiler. Marksizmi, burjuvazi için zararsız bir hale getirmeye çalıştılar. Emperyalist sömürüden pay alan işçi aristokrasisi, reformcu sosyal-demokrat partilerin sosyal temelini meydana getiriyordu.

İşte bu şartlarda Lenin, Marksizmin örtbas edilmek istenen ihtilalci ruhunu canlandırdı.

> **«Leninizm, emperyalizm şartları içinde kapitalizmin çelişmelerinin en aşırı noktaya ulaştığı, proletarya devriminin derhal halledilmesi gereken bir eylem meselesi haline geldiği, eski, işçi sınıfını devrime hazırlayış döneminin yeni bir döneme, sermayeye karşı doğrudan doğruya mücadele dönemine dönüştüğü bir zamanda gelişti ve şekillendi.»** (Stalin)

Lenin bütün hayatı boyunca çeşitli burjuva ve oportünist akımlara karşı mücadele içinde, **Marksizmin özü olan proletarya ihtilalini ve proletarya diktatörlüğünü savundu.**

> **«Sadece sınıf mücadelesini kabul eden kimse, henüz Marksist değildir. Sadece sınıf mücadelesini değil, proletarya diktatörlüğünü kabul eden kimse Marksisttir.»**

diyen Lenin, oportünizme karşı mücadelenin proletarya diktatörlüğü ve ihtilal noktasında düğümlendiğini ortaya koyuyordu.

Lenin, devrimde işçi sınıfının rolünü reddeden Narodniklere karşı mücadele içinde, devrimde en kararlı sınıfın işçi sınıfı olduğunu gösterdi. Rusya'da kapitalizmin gelişmesini inkar eden, köylülüğü tek devrimci güç olarak gören ve tarihi tek tek kahramanların yarattığını ileri süren Narodniklerin gerici teorilerini mahkum etti. Narodniklerin kitlelerden kopuk bireyci terör politikasının, emekçileri iktidar mücadelesinden uzaklaştırmaya hizmet ettiğini gösterdi. Lenin, tarihi, kahramanların değil, kitlelerin yarattığına işaret ediyordu. Lenin'in dediği gibi,

«Bolşevizm, daha 1903'de ortaya çıkar çıkmaz, yarı-anarşist (ya da anarşizmle birleşmesi mümkün) küçük burjuva devrimciliğine karşı amansız mücadele yürütme geleneğini benimsemiştir.» ('Sol' Komünizm)

Lenin, işçi sınıfını burjuvaziye boyun eğdirme amaçlarına Marksizmi alet eden legal «Marksistler»in içyüzünü ortaya koydu. Legal «Marksistler», daha sonra liberal burjuvazinin partisi haline geldiler ve devrime karşı savaştılar.

Lenin, ihtilalci bir proletarya partisi değil, kapitalist tahakkümün devamını sağlayacak bir sosyal reform partisi yaratmak isteyen Ekonomistlere karşı mücadele etti ve «ihtilalci bir partinin, ihtilalci bir teoriye sahip olması» gerektiğini belirtti. Lenin, işçilerin kendiliğinden mücadele içinde sosyalist bilince ulaşacaklarını ileri süren ve Çarlığa karşı mücadeleyi liberal burjuvaziye terkeden Ekonomistlerin teorilerini mahkum etti. Bu teorilerin, partinin yönetici rolünü ve proletaryanın ideolojisini reddetmek anlamına geldiğini gösterdi.

Yine Lenin, proletarya partisinin yönetici rolünü inkar eden, «üretici güçlerin» gelişmesiyle ihtilale gerek olmaksızın sosyalizme kendiliğinden geçilebileceğini ileri süren ve böylece proletarya ihtilalini reddeden Kautskici ve İkinci Enternasyonalci oportünistlere karşı şiddetli bir mücadele yürüttü. Bütün bu oportünist görüşleri savunarak Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisini bir düzen partisi haline getirmek isteyen Menşeviklere karşı mücadelede Lenin, Bolşevik Partisinin ihtilalci ilkelerini geliştirdi.

Lenin, partinin zorunluluğunu ve görevini şöyle ifade ediyordu:

> **«Proletaryanın, iktidar mücadelesinde örgütten başka hiçbir silahı yoktur. Burjuva dünyasındaki anarşik rekabet altında dağıtılan, sermaye için zorla çalıştırılarak ezilen, durmadan yoksulluğun, vahşetin ve yozlaşmanın 'derinliklerine' itilen proletaryanın Marksizmin ilkelerine dayanan ideolojik birliği, ancak ezilen milyonları, işçi sınıfının ordusuna dönüştürecek olan bir örgütün maddi birliğiyle sağlamlaştırıldığı zaman yenilmez bir güç olabilir ve mutlaka olacaktır da.»** (Bir Adım İleri, İki Adım Geri)

Lenin, 1905 Devriminin yenilgisiyle ortaya çıkan iki oportünist akıma karşı mücadele etti. Partiyi tamamen legale çıkararak dağıtmak isteyen tasfiyeciler ve her türlü legal imkanı reddederek partiyi kitlelerden kopartmak ve bu yolla tasfiye etmek isteyen Otzovistlere karşı doğru Bolşevik hattını savundu. Lenin şöyle diyordu:

> **«Biz, devrimin uzun yıllar çalışarak gerçekleşeceğini biliyorduk. Bize boşuna kaya gibi insanlar denmemiştir. Sosyal-demokratlar, ilk silahlı saldırı ve atılımın başarısızlığa uğraması yüzünden yılgınlığa düşmeyecek, kendini kaybetmeyecek, maceralara kapılmayacak bir proletarya partisi ortaya koymuşlardır.»**

Lenin, daha 1905 Devriminden önce, devrimin burjuva demokratik karakterini belirtti. Lenin, demokrasinin adım adım barışçı yoldan değil, halk yığınlarının ayaklanması yoluyla gerçekleşeceğini ve demokratik devrimin işçilerin, köylülerin diktatörlüğü olduğunu savundu. 1905 Devriminde Menşeviklerin devrimden korkmalarına ve burjuvaziyle uzlaşmalarına karşılık, Bolşevikler kitlelerin silahlı ayaklanmasını örgütlediler.

1905 Aralığında silahlı ayaklanma başlayınca Menşevikler buna karşı çıktılar ve silâha sarılmamak gerektiğini ileri sürdüler. Menşeviklerin aksine Lenin, Çarlığı devirmek için geniş kitlelerin silahlı ayaklanmasını zorunlu görüyordu:

> **«Tam tersine, silaha daha kararlı, daha güçlü ve daha atılgan bir şekilde sarılmalıydık; kitlelere, barışçı bir grevle yetinmenin imkansız olduğunu ve amansız silahlı mücadelenin kaçınılmaz olduğunu anlatmalıydık.»**

Menşeviklere göre, demokratik devrim bir burjuva devrimi olduğu için, önderliği de liberal burjuvazinin yapması gerekiyordu. Burjuvazi, iktidarı ele geçirip kapitalizmi geliştirerek, sosyalizm için uygun ortamı yaratacaktı. İşçi sınıfı, devrimin başına geçmeye çalışmamalıydı. İşçi sınıfı, köylülerle değil, liberal burjuvaziyle birleşmeli ve burjuvaziyi desteklemeliydi. Bütün bunlar, burjuvazinin devrimden yüz çevirmemesi için yapılacaktı.

Lenin, devrimci şiddetten korkan ve liberal burjuvazinin peşine takılan Menşeviklere karşı kararlı bir mücadele

yürüttü. Demokratik devrim için sonuna kadar çarpışacak sınıfın proletarya olduğunu gösterdi. Lenin şöyle diyordu:

> **«Proletaryaya karşı geçmişin bazı kalıntılarına, meselâ monarşiye, orduya, vb dayanmak, burjuvazinin yararınadır. Eğer burjuva devrimi, geçmişin bütün kalıntılarını olanca kararlılıkla silip süpürmeyip, bazılarını muhafaza ederse, yani bu devrim tam tutarlı olmazsa, sonuna kadar gitmezse, kararlı ve amansız olmazsa, bu burjuvazinin yararınadır. Burjuva demokrasisi yönünden gerekli değişiklikler daha yavaş, daha tedrici, daha temkinli, daha az kararlı ve devrim yoluyla değil de reform yoluyla yapılırsa bu, burjuvazi için daha yararlı olur. Bu değişikliklerin basit halkın, yani köylülerin ve özellikle işçilerin bağımsız devrimci eylemini, inisyatifini ve enerjisini mümkün olduğu kadar az geliştirmesi, burjuvazisinin daha da yararınadır... Reform yolu, geciktirme, oyalama, doğal organizmanın çürüyüp, kokuşmuş parçalarının acılı bir şekilde yavaş yavaş çözülmesi yoludur. Bunların kokuşmasından herkesten önce ve herkesten çok acı çeken proletarya ve köylülüktür. Devrimci yol, proletarya için en az acılı olan, derhal kesip atma yolu, çürüyen kısımların dolaysız atılması yolu, monarşiye ve ona eşlik eden iğrenç, menfur, çürük ve bulaşıcı kurumlara en az boyun eğme ve en az merhamet etme yoludur... İşte bu yüzden proletarya, cumhuriyet için mücadelenin en ön saflarında savaşmaktadır ve ahmakları ve onların burjuvaziyi ürkütmemeye mümkün olduğu kadar özen göstermek yolundaki şerefsiz öğütlerini nefretle reddetmiştir.** (İki Taktik)

Menşevikler, devrim diye bir meseleleri olmadığı için, işçi sınıfının köylülük gibi güçlü bir müttefike ihtiyacı olduğunu da inkar ediyorlardı. Lenin ise, proletaryanın demokratik devrimde zafer kazanmasının yolunun liberal burjuvaziyle değil, köylülerle ittifaktan geçtiğini söylüyordu:

> **«Ancak proletarya, tutarlı bir demokrasi savaşçısı olabilir. Ancak, köylü kitleleri onun devrimci mücadelesine katılırsa, proletarya muzaffer bir demokrasi savaşçısı olabilir.»** (İki Taktik)

Lenin, demokratik devrimle sosyalist devrim arasında bir Çin seddi olmadığını ortaya koydu. Proletarya, mücade-

leyi sadece burjuva demokratik görevlerle sınırlamamalı, demokratik devrimin hemen ardından diğer sömürülen sınıflarla birlikte sosyalist devrim uğrunda mücadeleye başlamalıdır.

Lenin, emperyalizm teorisi ve millî meseleye getirdiği çözümle Marksizme büyük katkılarda bulundu.

Birinci Emperyalist Savaş patlak verince, İkinci Enternasyonal oportünistlerinin sosyal-şoven yüzü açığa çıktı. Bunlar proleter enternasyonalizmine ihanet ederek savaşta kendi emperyalist burjuvazilerini desteklediler. İşçi sınıfını milliyetçilikle zehirlemeye çalıştılar. Oportünistlerin «anavatanı savunma» yaftası altında güttükleri politika, çeşitli ülkelerden emekçilerin emperyalist amaçlar uğruna birbirine kırdırılmasına hizmet ediyordu.

Lenin ve Bolşevik Partisi, emperyalist savaşa karşı çıktı. Bolşevikler, «emperyalist savaşı iç savaşa dönüştürme» politikasını savundular ve bütün ülkelerin işçilerinin silahlarını kendi burjuvazilerine çevirmelerini istediler.

Lenin, savaşları haklı ve haksız savaşlar olarak ikiye ayırdı. İkinci Enternasyonal oportünistlerinin aksine, millî kurtuluş savaşlarını ve ezilen sınıfların savaşlarını desteklerken, emperyalistler-arası dünyayı paylaşım savaşlarına ve fetih savaşlarına şiddetle karşı çıktı. Haksız savaşlara, haklı savaşlarla cevap verilmesi gerektiğini savundu.

Lenin, emperyalizmin, çürüyen, can çekişen kapitalizm olduğunu ortaya koydu. Emperyalizmin «kapitalizmin son aşaması ve proletaryanın sosyal devriminin arifesi» olduğunu gösterdi. Lenin, emperyalizm çağıyla ilgili olarak şu tesbitleri yaptı:

1. Kapitalist boyunduruk daha fazla ağırlaşacak, bu yüzden kapitalist ülkelerde proletaryanın devrimci mücadelesi yükselecektir.

2. Sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde devrimci buhran derinlesecek, emperyalizme karşı kurtuluş savaşları daha da büyüyecektir.

3. Kapitalizmin eşit olmayan gelişmesi, emperyalistler arasındaki çelişmeleri keskinleştirecek ve bu yüzden kaçınılmaz olarak dünya pazarını paylaşmak uğrunda emperyalist savaşlar patlak verecektir.

Bütün bunlara dayanarak Lenin, şu sonuca vardı: Proletarya, emperyalist cepheyi bir veya birkaç yerinden yarabilir.

Lenin, emperyalizm çağında millî meselenin, özellikle bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin emperyalizmin boyunduruğundan kurtulması meselesi olduğunu ortaya koydu. Milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkının, ezilen milletin hakim devletten tamamen ayrılma ve bağımsız devlet kurabilme hakkı olduğunu ifade etti. Böylece Lenin, ezilen milletlerin mücadelesinin proletarya devrimlerinin en yakın müttefiki olduğunu gösterdi ve ezilen milletlerin gelecekteki «Özgür Asya»sını büyük bir heyecanla selamladı.

Büyük Ekim Devrimi

Proleter Devrimleri Çağını Açtı

«Milyonlarca işçinin pazılı kolları kalkar ve asker süngülerinin koruduğu zorbalığın boyunduruğu tuzla buz olur.»

Devrimci işçi Pyotr Alekseyev'in dediği oldu ve 1917 Şubatında savaşın yarattığı buhran şartlarında Rus halkı, «ekmek, barış ve hürriyet!» şiarıyla ayaklanarak Çarlığı devirdi. İşçi, köylü ve asker sovyetleri kuruldu. Ancak başlangıçta Sovyetlere Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler hakimdi. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, burjuvazinin Geçici Hükümetine katıldılar ve emekçilerin, barış ve hürriyet taleplerini uyuşturmaya, kitleleri pasifleştirmeye çalıştılar.

Lenin, Şubat Devriminden hemen sonra proletaryanın görevinin yoksul köylülerle ittifak yaparak durmaksızın sosyalist devrimi gerçekleştirmek olduğunu söyledi. Lenin, burjuvazinin ve oportünistlerin Geçici Hükümetine karşı «Bütün iktidar Sovyetlere!» şiarını attı. Bolşevik Partisi, Sovyetler içinde ve geniş kitleler arasında yoğun bir propagandaya girişerek Geçici Hükümetin emperyalist ve karşı-devrimci niteliğini, ortaya serdi. Buna karşılık, Rusya'nın ve bütün ülkelerin oportünistleri, Lenin'i «demokrasi»yi yıkmakla suçlayarak parlamentarizme sarıldılar ve burjuvazinin adamları olduklarını bir kere daha gösterdiler.

Bolşevik Partisi, «Bütün iktidar Sovyetlere!» şiarıyla kitleler içinde yürüttüğü muazzam bir siyasî çalışma sonu-

cu, Sovyetlerde çoğunluğu sağladı. Bolşevik Partisinin yönetimindeki Rusya proletaryası, milyonlarca yoksul köylüyü devrim safına kazandı, askerlerin ve bahriyelilerin de desteğini sağlayarak genel bir silahlı ayaklanmayla burjuvazinin iktidarını devirdi ve Sovyet iktidarını kurdu.

Ekim Devrimiyle ağaların topraklarına el kondu ve köylülere dağıtıldı. Burjuvazinin ekonomik gücünü çökertmek ve yeni Sovyet millî ekonomisini yaratmak için, bankalar, demiryolları, dış ticaret filoları ve bütün sanayi kolları kamulaştırıldı. Emperyalist savaşa son verildi. Bütün halklara kaderlerini tayin hakkı tanındı. Burjuvazi silahsızlandırıldı, bütün siyasî hakları elinden alındı. Emperyalistlerin istilalarına ve devrim düşmanı Beyaz orduların direnmelerine karşı Rusya halklarının bağrından çıkan Kızıl Ordu, üç yıl süren iç savaşta eşi görülmemiş bir fedakarlık ve kahramanlık göstererek emperyalistlerin istilalarını ve gerici Beyaz orduları defalarca bozguna uğrattı.

Kıtlıkta ve soğuklarda
Şehirde ve tarlalarda
Lenin'in işaretiyle
Ayaklandı partizan
Beyazların elinde kalan
Son kıyıya varmak için
Dağlardan ve ovalardan
İlerledi partizan

Cephede ve cephe gerisinde milyonları örgütleyen, çelik disiplini sağlayan ve devrimci ruhu ayakta tutan Bolşevik Partisi, Kızıl Orduyu yöneterek zaferin kazanılmasında büyük bir rol oynadı.

Büyük Ekim Devrimi, insanlık tarihinde yeni bir çağı, proleter devrimleri çağını başlattı.

Büyük Ekim Devriminin gürleyen topları, bütün dünyayı sarstı. Ezilen halkların ve bütün dünya proletaryasının mücadelelerini alevlendirdi, onlara ihtilal yolunu gösterdi.

Büyük Ekim Devrimi, İkinci Enternasyonal oportünizmine, revizyonizme ve reformizme karşı Leninizmin zaferi oldu.

Büyük Ekim Devrimi, Marksizm-Leninizmi hayat içinde doğruladı. Proletarya ihtilali, proletarya diktatörlüğü, işçi-

köylü ittifakı, proletarya partisi ve proleter enternasyonalizmi gibi, devrimin temel meselelerinde bütün oportünist görüşleri yerle bir etti.

Büyük Ekim Devrimiyle birlikte, bütün dünyada Marksizmle oportünizm arasına kesin bir çizgi çekildi. Bütün ülkelerde Bolşevik tipte yeni partiler örgütlenmeye başladı ve 1919 Martında Komünist partileri birleştiren Üçüncü Enternasyonal kuruldu.

Büyük Ekim Devriminden sonra, Rusya'da sosyalizmin kuruluşu, Lenin'in tek ülkede sosyalizmin zaferini mümkün gören fikirlerini doğruladı. Hayat gösterdi ki, emperyalizm çağında, proletarya, emperyalist cepheyi bir ya da birkaç yerinden yarabilir. Kapitalizmin eşit olmayan gelişmesi yüzünden sosyalizmin bütün ülkelerde aynı anda zafere ulaşması mümkün değildir. Artık, sosyalizmin birkaç ülkede, hatta tek ülkede zafere ulaşması mümkündür. Lenin'in emperyalizm teorisine karşı çıkan Troçkistler, emperyalistler arası çatışmayı gözardı ederek sosyalizmin tek ülkede zafere ulaşamıyacağını iddia ettiler ve Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşasına karşı çıktılar.

Lenin, sosyalist bir ülkede burjuvazinin kapitalizme geri dönüşü sağlamak için şiddetli bir mücadele vereceğine dikkati çekti ve buna karşı proletarya diktatörlüğünün sağlamlaştırılmasının zorunluluğu üzerinde durdu. Lenin şöyle diyordu:

> **«Kapitalizmden komünizme geçiş, bütün bir tarihî dönemi kapsar. Bu dönem sona erene kadar, kaçınılmaz olarak sömürücüler geriye dönüş umudunu beslerler ve bu umut, geriye dönüş teşebbüsleri haline dönüşür. İlk ciddi yenilgiden sonra, yenilgiyi hiç beklemeyen ve buna inanmayan, iktidarı elden kaçırmak fikrini kabul etmeyen sömürücüler, kaybolan cenneti tekrar fethetmek için, eskiden o kadar tatlı ve rahat bir hayat süren ve şimdi 'adi halk gürûhunun' mahvolmaya ve yoksulluğa (veya 'aşağılık işlerde çalışmaya') mahkum ettiği aileleri adına iki misli enerjiyle, şiddetli bir ihtirasla, yüz defa artmış bir kinle, savaşa atılırlar ve sömürücü kapitalistlerin arkasında küçük burjuvazinin büyük kitlesi durur.»** (Proletarya İhtilali ve Dönek Kautski)

Lenin'in vardığı sonuç şuydu: Sınıf mücadelesi sosyalizm döneminde de devam eder. Devrimin zaferinin sağlamlaştırılması ve sosyalizmin inşası için, proletarya diktatürlüğü zorunludur.

Stalin

Lenin'in Emanetini Korudu ve Geliştirdi

Lenin'in ölümünden sonra Stalin şunları söyledi:

«Lenin Yoldaş bizden ayrılırken, proletarya diktatörlüğünü korumamızı ve güçlendirmemizi vasiyet etti. Lenin Yoldaş, sana söz veririz ki, bu emrini şerefle yerine getirmek için hiçbir çabayı esirgemeyeceğiz....

«Lenin Yoldaş bizden ayrılırken, Komünist Enternasyonalin ilkelerine bağlı kalmamızı vasiyet etti. Lenin Yoldaş, sana söz veririz ki, bütün dünya emekçilerinin birliğini, Komünist Enternasyonali güçlendireceğiz ve geliştireceğiz.»

Stalin verdiği bu söze ölünceye kadar sadık kaldı.

Stalin, Lenin'in ölümünden sonra, SBKP'ye ve Sovyet halkına, içteki ve dıştaki düşmanlara karşı savaşında ve dünyadaki ilk sosyalist devletin korunması ve pekiştirilmesi mücadelesinde önderlik etti. Stalin, SBKP'ye ve Sovyet halkına, içteki ve dıştaki düşmanlara karşı savaşında ve halkına sosyalist sanayileşme ve tarımın kollektifleştirilmesi çizgisinin savunulmasında, sosyalist dönüşümde ve sosyalizmin inşasında kazanılan büyük başarılarda önderlik etti. Stalin, işçi-köylü ittifakına karşı çıkan ve işçi sınıfının köylüleri sömürmesi yolunu savunan Troçki ve Buharin'in «sol» oportünist çizgilerini mahkum etti. Daha sonra köylülerin kollektif çiftliklerde toplanmasına karşı çıkan ve kapitalizmi savunan Buharin'in sağcı çizgisini tasfiye etti.

Stalin, emperyalistler-arası çelişmeleri inkar eden, proletarya saflarında bozgunculuk yapan ve proletaryayı faşizm karşısında tecrit eden Troçkistlere karşı mücadele ederek, dünya çapında anti-faşist güçlerin cephesini kurmak için çalıştı. Batı ülkelerindeki burjuva hükümetlerin ve sosyal demokrat partilerin Alman faşistlerine tavizler vererek ve onunla uzlaşarak faşizmin saldırgan emellerinin önüne geçemeyeceğini ortaya koydu. Hayat, sosyal de-

mokratların bu uzlaştırıcı politikasının faşizmi güçlendirmekten başka bir şeye yaramadığını ispatladı.

Stalin'in önderi olduğu ve başında büyük Marksist-Leninist Dimitrov'un bulunduğu Üçüncü Enternasyonal, faşizme karşı mücadelede bütün dünya emekçilerine yol gösterdi.

Stalin, yirmi milyon evladını şehit veren Sovyet halkına, Bolşevik Partisine ve Sovyet Kızıl Ordusuna, anti-faşist savaşın büyük zaferine götüren zorlu ve çetin mücadelede önderlik etti.

Stalin, İkinci Dünya Savaşının en önemli sonucunun tek ve evrensel dünya pazarının parçalanması olduğunu açıkladı. Bu savaş, güçlü bir sosyalist cephenin kurulmasına ve emperyalizmin eski pazarlarını kaybetmesine yol açtı. Stalin, bu durumun, emperyalizmin buhranını derinleştirdiğine işaret etti ve emperyalist ülkeler arasındaki çelişmelerin dünyadaki temel çelişmelerden biri olarak devam ettiğini ve Üçüncü Dünya Savaşının da emperyalistler arasında çıkabileceğini belirtti.

Stalin, Marksizm - Leninizmi savundu ve geliştirdi. Emperyalizme, gericiliğe ve burjuvaziye karşı amansız bir mücadele yürüttü. İşte burjuvazinin ve revizyonistlerin Stalin'e saldırmalarının sebebi budur.

Mao Zedung
Çin Devriminin Büyük Fırtınası İçinde
Marksizm-Leninizmi Geliştirdi

Mao Zedung Yoldaş, Çin toplumunu etraflı bir şekilde tahlil etti. Her türlü kopyacılığa karşı çıkarak Marksizm-Leninizmi Çin şartlarına yaratıcı bir şekilde uyguladı ve geliştirdi. Çin proletaryasının önündeki temel görevin, feodalizmi tasfiye etmek ve emperyalist boyunduruğu kırmak olduğunu gösterdi. 1917 Büyük Ekim Devriminden sonra açılan çağda, emperyalizmin hakimiyeti altındaki ülkelerde, burjuvazinin artık devrimi sonuna kadar götüremiyeceğini, bu görevi proletaryanın yüklenmesi gerektiğini ortaya koydu. Proletarya önderliğindeki demokratik devrimin

dünya proleter devriminin bir parçası ve yeni tipte bir demokratik devrim olduğunu belirtti.

Mao Zedung, gerek köylü ayaklanmalarına karşı çıkan ve burjuvazinin kuyruğuna takılarak işçi-köylü ittifakını reddeden sağ teslimiyetçilikle, gerekse Çin'in kapitalist bir ülke olduğunu savunarak, devrimin aşamalarını reddeden, yalnız işçi sınıfını devrimci sayarak işçi-köylü ittifakına karşı çıkan Troçkizmle mücadele etti. Çin nüfusunun büyük çoğunluğunu meydana getiren yüz milyonlarca köylünün, proletaryanın esas müttefiki ve Çin devriminin temel gücü olduğunu açıkladı. Bu nedenle, devrimin, geri ve yoksul köylük bölgelerde gelişeceğini gösterdi. Ve Çin Komünist Partisinin önüne, köylülerin toprak ve hürriyet mücadelesine önderlik etmek görevini koydu.

«Siyasî iktidarın silahın namlusunda olduğunu» Marksist-Leninist ilkesini, Çin şartlarına yaratıcı bir şekilde uygulayan Mao Zedung Yoldaş, Çin devriminin daha başından itibaren silahlı mücadele yoluyla gelişmesinin zorunlu olduğunu ortaya koydu. Çünkü, emperyalizmin boyunduruğu altında olan ve demokrasinin bulunmadığı Çin'de, silahlı karşı-devrim, halka hiçbir legal mücadele imkanı bırakmıyordu. Bu nedenle, Stalin'in belirttiği gibi, «silahlı devrimin, silahlı karşı-devrimle yüz yüze geldiği Çin'de» demokratik devrim, başından itibaren bir iç savaş meselesiydi. Bunun yanısıra Mao Zedung, geniş köylü ayaklanmalarından hareketle, köylük alanların tutuşmaya hazır kuru odun yığınlarıyla döşeli olduğunu tesbit etti. Bu durumu, devrimin, ilk safhalarından itibaren silahlı mücadele yoluyla gelişmesinde büyük öneme sahip bir etken olarak değerlendirdi.

Mao Zedung, Çin devriminin gelişme seyrini daha 1927 yılında görüyordu:

> **«Köylü hareketinin bugünkü hamlesi muazzam bir olaydır. Çok yakın bir gelecekte, Çin'in orta, güney ve kuzey illerinde yüz milyonlarca köylü müthiş bir fırtına gibi, bir kasırga gibi ayaklanacaktır ve bu ayaklanma öylesine süratli, öylesine şiddetli olacaktır ki, ne kadar büyük olursa olsun hiçbir kuvvet onu durduramıyacaktır.»** (Hunan Raporu)

Mao Zedung, başlangıçta zayıf olan devrimci güçlerin adım adım büyümesi ve hakim sınıfların silahlı güçlerini altedebilecek düzeye ulaşması için, köylük bölgelerde gerilla savaşının geliştirilmesi yolunu gösterdi. Çin Komünist Partisine ağır kayıplar verdiren, maceracı ayaklanmalar yoluyla büyük şehirleri ele geçirme teşebbüslerine karşı mücadele etti. Yoksul ve orta köylü kitlelerini, ilk önce gerici iktidara, toprak ağalarına ve diğer feodal sömürücülere karşı, Japon emperyalistlerinin Çin'i istilasından sonra ise yabancı saldırganlara ve onlarla işbirliği eden bir avuç yerli haine karşı uzayan bir savaş içinde seferber etti. Yıllarca süren toprak devrimi savaşı ve anti-emperyalist savaş tecrübelerine dayanarak, halk savaşı teorisini geliştirdi.

Başında Mao Zedung Yoldaşın bulunduğu Çin Komünist Partisi, şartlara uygun ve düşmanı azamî ölçüde tecrit etmeye yönelen bir birleşik cephe politikası izledi, köylük bölgelerde iktidarı parça parça ele geçirdi, Japon emperyalistlerine karşı bütün Çin milletini birleştirdi, düzenli Halk Kurtuluş Ordusunu adım adım güçlendirdi ve Çin halkına önderlik ettiği yirmi beş yıllık çetin bir savaş sonunda, Guomintang gericilerini bütün ülkede yenilgiye uğratarak 1949'da demokratik halk diktatörlüğünü kurdu.

Çin halkının kurtuluşu, dünyanın bütün mazlum milletlerine ve yoksul halklarına örnek oldu. Mao Zedung Yoldaşın Çin devrimini zafere ulaştıran siyasî ve askerî çizgisi, yeni demokratik devrim teorisi, halk savaşı stratejisi ve birleşik cephe politikası, bugün bütün sömürge ve yarısömürge ülkelerin millî kurtuluş, bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerine ışık tutuyor.

Modern Revizyonistler
Lenin'in Ölümsüz Fikirlerini Yokedemezler

Sovyetler Birliği Komünist Partisi içinde gizlenmiş olan Kruşçev revizyonistleri, Stalin'in ölümünden sonra partinin yönetimini adım adım ele geçirdiler. Sovyetler Birliği Komünist Partisini yozlaştırarak onun proleter karakterini yokettiler. Lenin ve Stalin'in şanlı partisini, kapitaliz-

me geri dönüşü tezgahlıyan revizyonist burjuvazinin partisi haline getirdiler. Kruşçevci revizyonistler, dünyanın ilk proletarya diktatörlüğünü yıkarak, tekelci bürokrat burjuvazinin revizyonist diktatörlüğünü kurdular. Sovyetler Birliğini sosyal-emperyalist bir devlet haline getirdiler.

Kruşçev dönekleri, Stalin'e karşı azgın bir saldırı kampanyası başlattılar. Onlar, Stalin'in şahsında, aslında Marksizm-Leninizme ve proletarya diktatörlüğüne saldırdılar.

Modern revizyonistler, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinde artık sınıfların ortadan kalktığı ve komünizm aşamasına gelindiği yalanını yaydılar. Böylece «bütün halkın devleti» ve «bütün halkın partisi» gibi burjuva teorileriyle, Sovyet halkı üzerinde kurdukları faşist burjuva diktatörlüğünü maskelemeye uğraştılar.

Modern revizyonist hainler, Lenin'in ve Stalin'in önderliğindeki Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin bütün dünyada kazandığı sevgi ve saygıyı kendi emperyalist amaçları için kullandılar. Uluslararası proletarya hareketi üzerinde tahakküm kurmaya kalkıştılar. Doğu Avrupa ülkelerini kendi yarı-sömürgeleri haline getirdiler. Bütün dünyada emperyalist yayılma siyasetini izlediler.

Kruşçev revizyonistleri, Lenin'in emperyalizm, savaş ve barış konusundaki ihtilalci teorilerinin eskidiği yalanını yaydılar. Emperyalizmin saldırgan karakterinin ortadan kalktığını iddia ettiler. Özellikle ABD emperyalistleriyle işbirliği yaptılar.

Revizyonistler, Lenin'in barış içinde bir arada yaşama ilkesini tahrif ettiler. Sosyalist ülkelerle kapitalist ülkeler arasında söz konusu olan bu ilkeyi, emperyalistlerle ezilen halklar arasındaki ilişkilere uyguladılar. Böylece ezilen halkları emperyalizme boyun eğdirmeye çalıştılar. Kruşçev revizyonistleri, dünyanın kaderini nükleer silahların tayin ettiğini ileri sürerek, dünya halklarının nükleer şantaja teslim olması için çalıştılar.

Modern revizyonistler, Kautski ve Bernştayn (Bernstein) gibi İkinci Enternasyonel revizyonistlerinin «üretici güçler» teorisini de hortlattılar. Üretici güçlerin gelişmesiyle sosyalizme «barış içinde» geçileceğini ileri sürdüler. Geri ülkelerde «kapitalist olmayan yoldan sosyalizme ge-

çiş» teorisiyle, halkların silahlı mücadele yoluyla kurtuluşlarını önlemeye ve kendilerine bağlı burjuva iktidarları kurmaya çalıştılar.

Kruşçev'den Brejnev'e kadar bütün modern revizyonistler, böylece, Marksizm-Leninizmin özü olan **proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü** teorisini reddederek, işçi sınıfını ve dünya halklarını emperyalizm ve gericilik karşısında silahsız bırakmaya çalıştılar.

Başında büyük Marksist-Leninist Enver Hoca Yoldaşın bulunduğu Arnavutluk Emek Partisi, Mao Zedung Yoldaşın önderliğindeki Çin Komünist Partisi ve dünyanın bütün gerçek Komünist Partileri ile Marksist-Leninistleri, başından itibaren modern revizyonizme karşı mücadele ettiler. Marks'ın, Engels'in, Lenin'in ve Stalin'in ihtilalci çizgisini kararlılıkla savundular. Proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü davası yolunda, azimle ilerlemeye devam ettiler.

Bütün dünyanın Marksist-Leninistleri, emperyalizmin saldırgan karakterinin değişmediğine ve emperyalizm varoldukça savaş ihtimalinin kalkmayacağına dikkat çektiler. Tarihin akışını silahların değil, halk kitlelerinin tayin ettiğini savunarak, nükleer silahların devrim ateşini söndüremeyeceğini ve emperyalizmi yıkılmaktan kurtaramıyacağını belirttiler. Sahte «barışçı geçiş» teorilerini mahkum ederek, dünya proletaryasına, ezilen halklara ve sömürülen milletlere, devrim, bağımsızlık ve milli kurtuluş için silahlı mücadele yolunu gösterdiler. Çin Komünist Partisinin ve Arnavutluk Emek Partisinin Marksist-Leninist ilkelere sadık kararlı tutumu, modern revizyonistlerin maskesini düşürdü ve bütün ülkelerin devrimcilerine örnek oldu.

Büyük Proleter Kültür Devrimi
Emperyalizme ve Revizyonizme Ağır Darbe İndirdi

Modern revizyonizmin ihanetini yaşayan Sovyet halkı ve bütün dünya halkları, proletarya diktatörlüğünün kurulmasıyla sınıf mücadelesinin sona ermediğini kendi acı tecrübeleriyle bir kere daha gördüler.

Mao Zedung Yoldaş, daha 1949 Martında, devrimin bü-

tün ülkede zafere ulaşmasından sonra başlıca iç çelişmenin «işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki çelişme» olduğunu ve mücadelenin özünün hâlâ devlet iktidarı meselesi olduğunu belirtmişti.

1949'dan sonra Mao Zedung Yoldaş, yeni Çin'in kuruluşu için, üretim araçları üzerindeki sosyalist mülkiyetin gerçekleştirilmesinde, işçi sınıfı ile yoksul köylüler arasındaki ittifakın güçlendirilmesinde ve tarımın kollektifleştirilmesinde, sosyalist sanayinin inşasında, ideoloji ve kültür cephelerinde verilen mücadelede ve demokratik halk diktatörlüğünün adım adım proletarya diktatörlüğüne dönüştürülmesinde, Çin Komünist Partisine ve Çin halkına önderlik etti.

Çin Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan 1960'ların ortalarına kadar, proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele, Çin Komünist Partisi içindeki çeşitli mücadelelerde kendini gösterdi. Bütün bu mücadelelerin odak noktası, sosyalist yolu ya da kapitalist yolu izleme meselesi, proletarya diktatörlüğünü savunma ya da burjuva diktatörlüğünü geri getirme meselesiydi.

1957 yılında Mao Zedung, proletarya diktatörlüğü altında sınıfların ve sınıf mücadelesinin devam ettiğini tahlil etti. Sosyalist toplumda düşmanla halk arasındaki çelişmelerle halk içindeki çelişmelerin farklı biçimlerde ele alınacağını gösterdi. Halk içindeki çelişmelerin barışçı yöntemlerle çözülmesi gerektiğine işaret etti.

Mao Zedung Yoldaş,

> **«Sosyalizmin mi, yoksa kapitalizmin mi kazanacağı meselesi, henüz gerçekte çözülmüş değildir»**

diyor ve şu noktayı ısrarla belirtiyordu:

> **«Çin'de mülkiyet sistemi bakımından sosyalist dönüşüm esas olarak tamamlanmış olduğu halde... devrik toprak ağalarının ve kompradorların kalıntıları hâlâ vardır ve küçük burjuvazinin yeniden biçimlendirilmesi henüz başlamıştır.»**

Mao Zedung, bu sebeple, proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin «uzun ve dolambaçlı olacağını ve hatta zaman zaman çok keskin bir hal alacağını» belirtti.

Daha sonraki yıllarda, kapitalizm yolcularının iktidarı ele geçirme faaliyetlerini arttırması, Mao Zedung'un bu sözlerinin ne kadar doğru olduğunu gösterdi. Kruşçev hainlerinin desteğini alan Liu Şao-çi revizyonistleri, Çin'de sosyalizmin kuruluşunu baltalamak, sanayide ve köylük alanlarda kapitalizmi geri getirmek ve proletarya diktatörlüğünü yıkmak umuduyla çeşitli teşebbüslere giriştiler. Bunlar, eski sömürücü sınıfların fikirlerinin, geleneklerinin ve alışkanlıklarının hâlâ yaşıyor olmasından kuvvet almaktaydılar. Devlet ve Parti içinde bazı iktidar mevkilerini ele geçirmişlerdi.

Bu burjuva karargahının karşı-devrimci faaliyetleri ve Marksizme saldırıları karşısında Mao Zedung Yoldaş, 1963'te şu uyarıyı yapıyordu:

> **«Çok sürmez, belki birkaç yıl, en fazla birkaç on yıl içinde, ülke çapında karşı - devrimci geri dönüş kaçınılmaz olarak ortaya çıkar. Hiç şüphesiz Marksist - Leninist parti, revizyonist bir parti, faşist bir parti haline gelir ve bütün Çin'in rengi değişir. Yoldaşlar, lütfen düşünün, bu ne kadar tehlikeli bir durum olur!»**

Birkaç yıl sonra, 1966 yazında Mao Zedung Yoldaş, «Gericilere karşı isyan haklıdır» şiarıyla yüz milyonlarca emekçiye seslendi ve «Burjuva karargahını bombalayın!» talimatını verdi. Bunun üzerine geniş işçi ve köylü yığınları, Çin'in renginin kızıl kalması için harekete geçtiler.

Bizzat Başkan Mao'nun önderliğinde yürütülen Büyük Proleter Kültür Devrimi, büyük bir siyasî devrimdi. Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin 1966'da kabul ettiği Büyük Proleter Kültür Devrimi Programı, devrimin hedefini şu şekilde belirtiyordu:

> **«Kapitalist yolu tutan mevki sahiplerine karşı mücadele etmek ve onları ezmek, gerici burjuva akademik 'otoritelerini' ve burjuvazinin ve bütün diğer sömürücü sınıfların ideolojisini eleştirmek ve reddetmek, sosyalist sistemin sağlamlaşmasını ve gelişmesini kolaylaştırmak üzere, eğitimi, edebiyatı, sanatı ve üst - yapının sosyalist ekonomik temele uymayan diğer bütün kısımlarını değiştirmek.»**

Büyük Proleter Kültür Devrimi, bütün Çin'de emekçi yığınları burjuva yolcularına karşı o zamana kadar görülmedik bir şekilde seferber etti. Emekçi kitleler fabrikalarda, madenlerde, mahallelerde, köylerde, okullarda, idarî birimlerde devrimci komiteler, Kültür Devrimi grupları, kongreleri ve diğer teşkilat biçimleri yarattılar ve burjuva yolcularını alaşağı ettiler. Revizyonistlerin bazı yerlerde gasbetmiş olduğu iktidar organlarını tekrar ele geçirdiler.

Mao Zedung'un, Büyük Proleter Kültür Devrimi ile muazzam bir tecrübeden geçen ve doğrulanan, proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirme konusundaki fikirleri, Marksizm-Leninizme büyük bir katkı oldu.

Büyük Proleter Kültür Devrimi, proletarya diktatörlüğünü ideolojik, siyasî, iktisadî ve kültürel alanlarda sağlamlaştırdı. Enver Hoca Yoldaşın belirttiği gibi,

> **«Büyük Marksist - Leninist Mao Zedung tarafından başlatılan ve yönetilen Büyük Proleter Kültür Devriminin zaferi, dünya devrimci hareketi için bir başarı ve ilham kaynağıdır. Ajanları vasıtasıyla Çin devrimini boğmak isteyen emperyalistler ve revizyonistler, fena halde hayal kırıklığına uğradılar. Mao Zedung'un Çin'i kızıl kaldı ve Kültür Devriminden yüz defa daha kuvvetli olarak çıktı.»** (Arnavutluk Emek Partisinin Altıncı Kongresine Rapor)

Büyük Proleter Kültür Devriminin zaferi, bütün dünyada emperyalizme ve modern revizyonizme ağır bir darbe indirdi. Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesini yüz milyonlarca emekçiye ulaştırdı. Bütün dünyada Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasına kesin bir çizgi çekti. Tıpkı 1917'de Büyük Ekim Devriminden sonra olduğu gibi, Marksizm-Leninizm bütün dünyada büyük bir canlılık kazandı. Kültür Devriminin etkisi, genç Marksist-Leninist partilerin kuruluşunu ve gelişmesini hızlandırdı.

Mao Zedung Yoldaş, Büyük Proleter Kültür Devriminin zaferi üzerine şunları söyledi:

> **«Büyük zafer kazandık. Fakat devrilen sınıf yine mücadele edecektir. Bu kimseler hâlâ çevremizdedir ve bu sınıf hâlâ mevcuttur. Onun için nihaî zaferden söz edemeyiz. Uyanıklığımızı kaybetmemeliyiz. Leninist görü-**

şe göre, sosyalist bir ülkenin nihaî zafere ulaşması, sadece o ülkenin proletaryasının ve geniş halk kitlelerinin çabalarına değil, aynı zamanda bütün insanlığı kurtaracak olan dünya devriminin zafer kazanmasına ve bütün dünyada insanın insan tarafından sömürülmesi sisteminin ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Onun için, ülkemizde devrimin nihaî zaferinden düşüncesizce söz etmek yanlıştır. Leninizme aykırıdır ve gerçeğe de uygun değildir.»

Büyük Proleter Kültür Devriminden sonra da Çin'de proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi mücadelesi devam etti. Mao Zedung Yoldaşın önderliğindeki Çin Komünist Partisi, Lin Biao'nun karşı-devrimci komplosunu da ortaya çıkardı ve onun burjuva karargahını yıktı. Bugün Çin'de gelişmekte olan, Lin Biao'yu ve Konfüçyus'u eleştirme ve çalışma tarzını düzeltme hareketi, Büyük Proleter Kültür Devriminin bir devamı ve derinleştirilmesidir.

Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi Bütün İnsanlığın Malıdır

Marks ve Engels, esaslarını koydukları devrimci teorinin sınıf mücadeleleri içinde sürekli olarak gelişeceğini ve gerçeği her geçen gün daha doğru ve daha mükemmel kavrayacağını belirtmişlerdi.

Proletaryanın yüz yılı aşan bir süredir yürüttüğü büyük devrimci mücadeleler, Marksizmin doğruluğunu ispatladı. Proletaryanın ihtilalci teorisi, büyük devrimlerin fırtınaları içinde hayat buldu. Marksizm-Leninizm, Paris Komünü, Büyük Ekim Devrimi, Çin Devrimi, Büyük Proleter Kültür Devrimi ve bütün dünya halklarının mücadele tecrübeleriyle zenginleşti ve gelişti. Marksizmin gerçekliğine, bütün bir tarihî dönem şahitlik etmektedir.

Hayat, Marksizmin eskimediğini, tam tersine sürekli olarak kendisini yenilediğini gösterdi ve her gün gösteriyor. Marksizmin modasının geçtiği iddiaları, bu büyük ihtilalci teorinin gösterdiği yolda yürüyen milyonlarca emekçinin ayakları altında eziliyor. Emperyalistler ve gericiler ne derlerse desinler, kurtuluş ve devrim isteyen halklar, kendilerine bu kadar güçlü bir silah kazandırdık-

ları için, proletaryanın büyük ustaları Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung'u mücadelelerine bayrak ediyorlar.

Emperyalistler ve gericiler, Marksizmin eskidiğini iddia ediyorlar. Oysa, bugün Çin'de, Arnavutluk'ta, Kore'de ve Vietnam'da yüz milyonlarca emekçi, Marksizmin rehberliğinde, kendilerine yepyeni bir dünya inşa ediyorlar.

Eskiyen, Marksizm değil, yüz yılı aşkın bir zamandır bu ihtilalci teorinin önünde devamlı yenilgiye uğrayan ve binbir kılığa girmek zorunda kalan burjuva ideolojisi ve gericiliktir.

Çürüyen burjuvazi, Marksizmin her zaferi karşısında, reformcu, oportünist ve modern revizyonist biçimlere bürünerek kendini diriltmeye çalışıyor. Onlar, Marksizm-Leninizmin geçmişine sahtekarca sahip çıkarak, yaşayan özüne hücum ediyorlar. İkinci Enternasyonal oportünistleri, Marksist kılığına girerek Lenin'in ihtilalci teorilerine, yani yaşayan Marksizme saldırmışlardı. Modern revizyonistler ise, Marksist-Leninist kisvesi altında, Stalin ve Mao Zedung'un düşüncelerine hücum ediyorlar ve büyük ustaların düşüncelerini birbirinden koparmaya çalışıyorlar.

Marksizm-Leninizm bayrağını Lenin ve Stalin'den devralan Mao Zedung Yoldaş şöyle diyor:

> **«Biz hâlâ emperyalizm ve proletarya devrimleri çağında yaşıyoruz. ...Lenin'in ölümünden sonra, dünyada çok büyük değişiklikler olmasına rağmen, çağımız değişmedi. Lenin tarafından savunulan ilkeler canlılığını korumaktadır ve Leninizm eskimemiştir. Bugün de fikirlerimize yol gösteren teorik temeldir.»**

Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi, bütün ülkelerin proletaryasının ideolojisidir. Emperyalistler ve gericiler, Marksizm-Leninizmin rehberliğinde zafere ulaşan büyük devrimler karşısında, son çare olarak, bu devrimci teorinin ancak belli ülkeler için geçerli olduğu iddiasına sığınmışlardır. Marksizmi Rusya, Çin, Almanya veya Fransa'ya ait yabancı bir ideoloji olarak göstermeye çalışmışlardır.

Oysa Marksizm-Leninizm, bütün insanlığın kültür ve bilgi mirası üzerine kurulmuş ve Marks'tan beri bütün ülkelerin proletaryasının ve halkların mücadelesiyle ilerlemiştir. Marksizm-Leninizm, bütün insanlığın malıdır ve her ülke için geçerli, evrensel bir teoridir.

Savunmamızın Türkiye tarihini ve bugünkü Türkiye toplumunu açıklayan her satırı, Marksizm-Leninizmin yurdumuz gerçeklerine ne kadar uygun olduğunu ortaya koymaktadır. Hakim sınıfların her türlü baskı ve terörü boşunadır. Türkiye emekçileri, devrimci teoriyi her geçen gün daha geniş saflar halinde benimseyerek, bu teorinin halkımızın devrim ihtiyacına ne kadar uygun olduğunu gösteriyorlar. Ve Marksizm-Leninizmin, Türkiye devrimini de zafere ulaştıracağı haberini bugünden veriyorlar.

Hakim sınıflar, bütün tarih boyunca, Türkiye emekçilerini her türlü ilerleme ve gelişmeden yoksun bırakmak için, ellerinden geleni yapmışlardır. Onlar, insanlığın her yeni buluşunu «gavur icadı» yaftası altında karalamaya çalışmışlardır. Fransız İhtilalinin hürriyetçi fikirlerini «zındıklık»la suçlayan şeyhülislamların yerini, bugün Marksizm-Leninizmi «kökü dışarıda» olarak göstermeye çalışan gerici ideologlar ve Sıkıyönetim Savcıları almıştır.

Halkımızın, bilim ve teknik alanında insanlığın kaydettiği her ilerlemeden, elektrikten, radyo ve traktörden yararlanmaya nasıl hakkı varsa, insan düşüncesinin en yüksek noktası olan Marksizm-Leninizmi bir ideoloji olarak kendine rehber edinmeye de o kadar hakkı vardır.

Marksizmin kökü, dışarıda değil, Türkiye proletaryasının bağrındadır. Marksizm-Leninizm, çağımızda bütün devrimlerin olduğu gibi, Türkiye devriminin de ideolojisidir. Elli yıldan beri Marksizm-Leninizme sahip çıkan işçi sınıfımız ve bugün Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin mücadelesi, bunu ispat etmektedir.

Türkiye devrimi, Marksizm-Leninizmi yaratıcı bir şekilde uygulayarak, her türlü kopyacı ve taklitçi eğilimi yenerek zafere ulaşacaktır. Marksizm-Leninizm, formüller, reçeteler ve dogmalar yığını değildir. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, büyük devrimlerin ve dünya halklarının

tecrübelerini, yurdumuz gerçekleriyle kaynaştırarak devrim yolunda ilerleyecektir.

Marksizm-Leninizm, sadece bir inceleme yöntemi değil, bir eylem kılavuzudur. Marks,

> **«Şimdiye kadar bütün filozoflar dünyayı açıklamaktan başka bir şey yapmadılar. Oysa aslolan, onu değiştirmektir»**

diyordu.

Marksizm-Leninizmin, bugün bütün ülkelerde devrimin somut pratiğiyle kaynaştırılması ve emekçi yığınların elinde devrimci bir silah haline getirilmesi, eski dünyayı ezip paramparça edecek olan tükenmez devrimci gücü ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, Marksizm-Leninizmin milyonlarca emekçinin ideolojisi ve devrimci silahı olması için mücadele ediyor.

Hakim sınıflar ne yaparlarsa yapsınlar, Marksizm-Leninizmin Türkiye emekçilerine mal olmasını ve onlara devrim yolunda rehberlik etmesini önleyemeyeceklerdir.

Marksizm-Leninizmin taşıdığı hayatiyet, onun bilimsel bir teori olmasından ve aynı zamanda milyonlarla halkın devrim ve kurtuluş özlemlerine cevap vermesinden ileri geliyor. İşte bu sebeplerle, hakim sınıfların koydukları yasaklar ve yaptıkları zulüm, onların bir an önce yıkılıp gitmelerinden başka bir şeye yaramayacaktır.

Yaşasın yenilmez Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi!

TÜRKİYE İHTİLALCİ İŞÇİ KÖYLÜ PARTİSİ TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİNİN DEVRİMCİ GEÇMİŞİNİN MİRASÇISIDIR

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, yüz yılı aşan bir zamandan beri mücadele eden Türkiye proletaryasının öncü müfrezesidir ve yarım yüzyıllık Türkiye Komünist hareketinin devamıdır.

İşçi sınıfımız uzun bir mücadele tarihine sahiptir.

Bu tarih bize Türkiye işçilerinin bütün baskı ve teröre rağmen örgütlenmek, birleşmek ve sınıf mücadelesine devam etmekte sebat ettiklerini gösteriyor.

1870'lerden itibaren haklarını elde etmek için mücadeleye atılan işçi sınıfımızın büyüyüp gelişmesi ve Marksizmin bütün dünyada yayılması işçi sınıfının siyasî teşkilatlanma faaliyetlerini yoğunlaştırdı. 1905 yıllarında, özellikle azınlık milliyetlerin emekçileri arasında devrimci gruplar belirmeye başlamıştı.

1908 Devriminden sonra, başta Selanik olmak üzere, İstanbul ve İzmir'de birbiri ardına Sosyalist Kulübü, Selanik Sosyalist İşçiler Federasyonu, Osmanlı Sosyalist Fırkası, Sosyal Demokrat Parti ve Sosyal Bilimler İnceleme Grubu gibi siyasî teşkilatlar kurulmaya ve gazeteler yayınlanmaya başladı.

Yeni filizlenen bu teşkilatlar ihtilalci proleter karakterde değillerdi. Marksizmi kılavuz edinmedikleri için kolaylıkla burjuvazinin kontrolü altına girdiler. İkinci Enter-

nasyonalin çizgisini izlediler ve gerçek bir işçi sınıfı partisi olamadılar.

Lenin'in önderliğinde başarıya ulaşan 1917 Ekim Devrimi, bütün ülkelerin proletaryası önünde yepyeni bir ufuk açtı. İhtilalci Marksizmin bu büyük zaferi bütün dünyada oportünizme ağır darbeler indirdi.

İnsanlık tarihinde yepyeni bir çağ açan Büyük Ekim Devriminin Türkiye'de de Marksizmi canlandırması, halkın emperyalizme karşı silahlandığı ve seferber olduğu Millî Kurtuluş Savaşı yıllarında demokratik bir ortamın gelişmesi, Türkiye proletaryası ve emekçileri içinde devrimci fikirlerin yayılmasına yol açtı. İstanbul'da, Anadolu'da ve Rusya'daki esir Türkler arasında Komünist teşkilatlar kuruldu. Türkiye proletaryasının öncüsü Türkiye Komünist Partisi bu teşkilatların birleşmesiyle doğdu.

Türkiye Komünistleri
Yurt Dışında Mustafa Suphi Önderliğinde
Bolşevik Devriminin Fırtınası İçinde Teşkilatlanıyor

Osmanlı devletinin Çarlık Rusyası ile yaptığı savaşlarda esir düşen Türk askerlerinden bir kısmı Bolşeviklerle bağ kurarak devrimci fikirleri benimsediler. Bu askerler Bolşeviklerin safında savaştılar.

Türkiye Komünist Partisinin kurucusu ve önderi Mustafa Suphi, İttihat ve Terakki diktatörlüğüne karşı mücadele ederken sürgün edildiği Sinop'tan 1914'te kaçarak Rusya'ya geçmişti. Çarlık tarafından Urallar'a sürülen Mustafa Suphi, burada Bolşeviklerle ve Türkiyeli devrimcilerle ilişki kurdu ve Komünizmi benimsedi. Türk savaş esirleri arasında yoğun bir ihtilalci çalışma yürüttü. İlk Türk Komünist gruplarını teşkilatladı. Bolşevik Partisi İslam Bürosunda görev aldı. Mustafa Suphi bu dönemi, Türkiye Komünist Partisi Birinci Kongresi Raporunda şöyle anlatıyor:

> **«Teşkilâtımızın Moskova, Kazan, Samara, Ufa ve Saratov gibi İdil ve Ural yollarındaki siyasî hücreleri, ilk faaliyet yuvası teşkil ederler. Bu muhtelif memleketlerde, adetleri beş yüze varan Türk Komünistleri, gerici kara kuvvetlerle savaşmak maksadıyla Türk esirlerin-**

den kızıl askerler teşkilini başarmışlar, Kazan'da... ve Orenburg'da... Rusya'nın inkılâp cephesini savunmada yararlılık göstermişlerdir.»

Bu teşkilatların kurulmasına önderlik eden Mustafa Suphi 1918 Nisan ayında Moskova'da **Yeni Dünya** dergisini çıkarmaya başladı. Dergi yedi Türk lehçesinde yayınlanıyordu.

Mustafa Suphi ve Rusya'daki Türkiyeli Komünistlerin amaçları bağımsız bir Türkiye Komünist Partisi teşkilatlamak ve Anadolu'daki Kurtuluş Savaşına katılarak, millî devrimin sosyal devrim yönünde gelişmesini sağlamaktı. Onlar her şeyden evvel, Türkiye'nin «mazlum amele ve rençberlerinin» kurtuluşu için mücadele ediyorlardı.

Türkiye Komünist Partisinin kurulması yolunda atılan ilk adım, 25 Temmuz 1918'de Moskova'da toplanan Türk Sol Sosyalistleri Konferansı oldu. Konferans sonunda Türkiye İştirakiyyun (Komünist) Teşkilatı kuruldu ve Merkez Komitesi Başkanlığına Mustafa Suphi getirildi. Konferans, Merkez Komitesini,

«Rusya ve Türkiye'de, amele ve rençber ve askerlerimiz arasında propaganda ve teşkilat yoluyla sosyal devrim cephesini fikren ve fiilen savunmak ilk fırsatta Türkiye'den çağırılacak temsilciler ile Rusya'daki teşkilat temsilcilerinden oluşacak ilk Türk Komünist Kongresini toplamak ve teşkilatı parti haline getirmek»

ile görevlendirdi.

Türkiye İştirakiyyun Teşkilatı, 1918 Ağustosunda yayınladığı bir bildiride, oportünistlerle her türlü uzlaşmayı mahkum ederek, yolundan sapmadan Marks'ın vasiyetini yerine getireceğini açıkladı.

Türkiye İştirakiyyun Teşkilatı uluslararası Komünist hareket ile sıkı bağlar kurdu. Mustafa Suphi, 1918 Kasımında Müslüman Komünistleri Birinci Kongresine katıldı. Stalin'in başında bulunduğu Milliyetler Komiserliğine bağlı olarak kurulan Bütün Rusya Müslüman İşleri Merkez Komitesi üyesi ve Uluslararası Doğu Propaganda Dairesi Türk Kesimi Başkanı olarak çalıştı.

1918 Aralık ayında, Uluslararası Devrimciler Toplantısına ve 1919 Martında Üçüncü Enternasyonalin Birinci

Kongresine Türkiye delegesi olarak Mustafa Suphi katıldı. Her iki toplantıda yaptığı konuşmalarda, Doğudaki millî kurtuluş mücadelelerinin büyük önemi üzerinde durdu. Mustafa Suphi,

> **«İngiliz ve Fransız kapitalizminin beyni Avrupa'da olmakla birlikte, vücudu Asya ve Afrika ovalarındadır.»**

diyordu. Bu mücadelelerin sadece Doğuyu emperyalizmden kurtarmakla kalmayıp, Rus Devrimine büyük bir destek olacağını ve Avrupa proletaryasını da harekete geçireceğini belirtti.

Mustafa Suphi, Kominterndeki konuşmasında Türkiye proletaryasına olan inancını şöyle ifade ediyordu:

> **«Dünya ihtilalinin gelecekteki seyrinde, Türkiye proletaryası şerefli bir mevki işgal edecektir.»**

Türkiye İştirakiyyun Teşkilatı merkezi, 1919 başında Türkiye'yle daha sıkı bağlar kurabilmek için Kırım'a, oradan da Odesa'ya nakledildi. **Yeni Dünya**nın yayınına devam edildi. Çeşitli broşürler yayınlandı. Parti Okulu kurularak Komünist kadrolar yetiştirildi. Çoğunluğu Türk askerlerinin teşkil ettiği Beynelmilel Şark Alayı kuruldu. Türk kayıkçılarıyla Anadolu'ya kadrolar ve yayınlar gönderilmeye başlandı.

Mustafa Suphi daha sonra, Türkiye Komünist Partisi Birinci Kongresi Raporunda, Türkiye'ye gönderilen kadrolarla ilgili olarak şunları şöyledi:

> **«Başlıca arkadaşlarımız, daha bir takım amele ve rençber esirlerle iki gemi içinde memlekete sevk olundular ki, bu meyanda Merkezî Heyet azasından iki arkadaş İstanbul'a gitti.»**

O tarihlerde Mustafa Kemal millî ihtilale destek sağlamak için Bolşeviklerle ilişki kurmaya çalışıyordu. Bu amaçla, Odesa'daki Mustafa Suphi ile de haberleşti. Mustafa Suphi, 1920'de yayınlanan «Tarihî Bir Vazife» adlı yazısında,

> **«Mustafa Kemal Paşa'nın takriben bir yıl evvel, bize Odesa'da iken bildirdiği ayaklanmaya razı ve taraftar olduk.»**

diyordu.

Türkiye İştirakiyyun Teşkilatı adına Mustafa Suphi millî mücadeleye yardım sağlamak için Moskova'ya giderek Bolşevik Partisi Merkez Komitesi ile bir görüşme yaptı. Bu görüşmeyi, Birinci Kongre Raporunda şöyle anlattı:

«Türkiye'de başlayan millî müdafaa hareketine yardım edilerek, aynı zamanda devrim fikrinin yayılmasına çalışılması yolunda Teşkilat adına yaptığımız teklif kabul edildi.»

Anadolu'da emperyalist işgale karşı silahlı mücadelenin başlaması üzerine, Rusya'daki Türkiye Komünistlerinin önderleri Anadolu'ya geçmeye karar verdiler. Mustafa Suphi Kafkas yolu kapalı olduğu için Anadolu'ya Türkistan üzerinden gitmeye çalıştı. Fakat buradaki karşı-devrimci faaliyetlerin bastırılması için kendisine ihtiyaç olunca bir yıl kadar Türkistan'da kaldı. Bununla beraber, bazı arkadaşlarını Anadoluya gönderdi. Türkistan'da **Yeni Dünyanın** yayınına devam edildi ve «Türk kızıl askerlerinden oluşan bir askerî birlik» kuruldu. (TKP Birinci Kongresi Raporundan) Ayrıca Mustafa Suphi, Uluslararası Doğu Propaganda Konseyinin Türkistan Şubesini teşkilatladı.

Mustafa Suphi ve arkadaşları, 1920 Mayısında bütün teşkilatla birlikte Baku'ya geldiler.

Mustafa Suphi, Türkiye Komünistlerinin Baku'daki çalışmalarını TKP Birinci Kongresi Raporunda şöyle anlatıyordu:

«Baku'ya gelir gelmez, Teşkilatımız ilk defa olarak Türkiye'ye yaklaştığını ve kendi kitlesi içinde çalışmak imkanına malik olduğunu hissetmiştir. Teşkilatımız, Baku ve etrafında şu veya bu şekilde Türkiye'den gelip toplanmış olan binlerce amele ve rençber ile, tuttuğumuz yola sempati besleyen aydınlara, şair ve ressamlara kavuştu. İdeolojimize inanmış bazı arkadaşlar da Teşkilata alınarak, Merkezî Büro yeniden faaliyete girdiği gibi, Baku'da evvelden teşkiline teşebbüs olunan Türk Komite veya Fırkası dağıtıldı ve yeni esaslarda kuruldu...

«Kafkas Ülkesi Bolşevik Komitesi ile beraber çalışan (Azerbaycanlı) arkadaşlar, evvela bir Türk Komünist Grubu, son vakitlerde ise Türk Komünist Fırkası vücuda getirerek Merkez Komitelerini seçmişler ve buraya

İttihat ve Terakki hükümeti ve harp zamanında büyük roller oynamış bazı kimseler alınmıştı. Yakın geçmişleri memleketin son harp felaketleriyle alakadar olan bu zatlarla amele ve rençber fırkasını kurmak ve temsil etmek gayri tabii idi. Onun için, bu teşkilatın kaldırılmasında tereddüt olunmayarak, eskiden beri Azerbaycan Komünistleriyle beraber çalışmış olan bazı Komünist arkadaşların, Rusya ve Türkistan'dan gelenlere ilâvesiyle vücuda gelen grup, Baku teşkilatına esas olarak kabul edilip bu gruptan Türkiye teşkilatının Baku Şubesi vücuda getirildi.»

Bu teşkilatlanma çalışmasıyla beraber, yoğun bir yayın faaliyeti başladı. **Yeni Dünya** dört bin nüsha basılıyor, iki bini Anadolu'da dağıtılıyordu. Ayrıca, **Gençlik** adlı bir gazete ve çeşitli broşürler yayınlandı. Parti Okulu açıldı. Türkistan'da iken kurulmuş olan askerî birlik, millî mücadeleye katılmak amacıyla geliştirildi ve 1200 kişilik bir Kızıl Alay haline getirildi. Nahcivan'da, Anadolu ile ilişkileri sağlamak üzere bir şube kuruldu. Erzurum, Sivas, Ankara ve Karadeniz sahilinde faaliyetlere girişildi. Anadolu'daki çeşitli mahallî Komünist gruplar ve İstanbul'daki Komünist teşkilat ile kurulmuş olan bağlar güçlendirildi. Hareketi birleştirecek bir kongrenin yapılması ve Anadolu'ya geçiş için son çalışmalar başladı.

Türkiye Komünistleri İstanbul'da Şefik Hüsnü Önderliğinde İşçi Sınıfı İçinde Teşkilatlanıyor

Mondros Mütarekesinden sonra İstanbul'da işçilerin ve aydınların mücadelesi yükseldi. Buna karşı, hakim sınıfların desteğiyle yeniden ortaya çıkan oportünist teşkilatlar halkın mücadelesini ihtilalci hedeflerden saptırmak ve pasifleştirmek için ellerinden geleni yapıyorlardı.

Ancak, oportünistlerin bütün çabasına rağmen, Ekim Devriminin coşkun havası İstanbul'u da etkilemişti. 1918 Ekim ayında, İstanbul'da ilk Komünist grup gizli olarak teşkilatlandı. Demiryolu, vapur ve tramvay işçileri arasında ve üniversite çevresinde çalıştı. Özellikle yabancı şirketlerin işçileri arasında başarılı bir faaliyet gösterdi. Sul-

tan hükümetine ve emperyalistlere karşı yoğun bir propagandaya girişti. 1919 Şubatında grubun bazı üyeleri tutuklandı. Fakat İstanbul'daki devrimci faaliyet durmadı. Mustafa Suphi'nin Kırım'daki teşkilatıyla ilk bağlar bu sıralarda kuruldu.

İşçiler ve aydınlar, Ekim Devrimine ve önderi Lenin'e büyük bir sevgi besliyorlardı. 1919 başında, İstanbul Üniversitesi öğrencilerinden bir grup, Nobel Barış Ödülünün Lenin'e verilmesini talep eden bir bildiri yayınladı. Mustafa Suphi, 1919 Martında Komintern'in Birinci Kongresinde yaptığı konuşmada, Türkiye Komünistlerinin bu devrimci öğrencilerle iftihar ettiklerini belirtmişti.

1918-1919 yıllarında Avrupa'da, Ekim Devriminin etkileriyle güçlenen devrimci mücadele yükseliyordu. Almanya'da savaş sanayisinde çalışmaya giden Türkiye'li işçiler ile Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde öğrenim yapan genç aydınlar, ihtilalci fikirleri benimsemeye başladılar. Bunlardan, Almanya'daki «Spartakist ihtilal mücadelesine» de katılan bir grup devrimci, 1919 yılı baharında Berlin'de Türkiye İşçi Derneğini, daha sonra da Ethem Nejat'ın önderliğinde Türkiye İşçi ve Çiftçi Fırkası'nı kurdular. 1 Mayıs 1919'da **Kurtuluş** dergisini çıkardılar. **Kurtuluş** Yönetim Kurulunun «İlk Adım» başlıklı çıkış bildirisi, şöyle bitiyordu:

> **«Türkiye proletaryası, dünyadaki bütün kardeşleriyle beraber muhakkak bir 'yarın'ı dört gözle bekliyor.»**

19 Mayıs 1919'da Türkiye'ye dönen Ethem Nejat ve arkadaşları, İstanbul'da, daha sonra Türkiye Komünist hareketine kırk yıl önderlik edecek olan Şefik Hüsnü ve İstanbul Komünistleriyle birleştiler. Şefik Hüsnü'nün önderliğinde teşkilatlanmaya giriştiler. Türkiye Komünist Partisi adıyla kurulan bu teşkilat, Mustafa Suphi'nin Türkiye İştirakiyyun Teşkilatı ve Anadolu'daki Komünist çevrelerle temasa geçti.

İstanbul'daki Komünist Teşkilatı, 23 Eylül 1919'da Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkasını (TİÇSF) kurdu. Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası, proletaryayı Leninizm bayrağı altında teşkilatlamak üzere mücadeleye atıldı.

İstanbul'daki Komünist Teşkilatının 20 Eylül 1919'da yayınlanmaya başlayan organı **Kurtuluş** dergisi, işçi sınıfının teşkilatlı birliğini, proleter enternasyonalizmini ve ihtilal yolunu savunuyordu.

Kurtuluş'un üçüncü sayısında, Şefik Hüsnü, «Bugünkü Proletarya ve Sınıf Şuuru» başlıklı yazısında özetle şöyle diyordu:

> **«Memleketimizde halk, menfaatleri, gelenekleri ve ihtiyaçları ortak olan iki esaslı sınıfa ayrılır. Biri, çalışan ve hiçbir şeyi olmayan, diğeri her şeye sahip olan ve çalışmayan. Ancak, sınıfların varlığı, bu durumun bilincine varılmadıkça önem taşımaz. Bireysel geçim mücadelesi, sınıf bilinci vasıtasıyla sosyal sınıf kavgasına döner. Kurtuluşun başka çaresi yoktur. Kim olduğumuzu öğrenmez ve birleşmezsek, sermayenin gücü, kutsal haklarımızı kıyamete kadar ayaklar altında çiğnetir.»**

Şefik Hüsnü önderliğindeki Komünist Teşkilat, işçi sınıfı mücadelesini birleştirmek için yoğun bir çalışmaya girişti. Almanya'daki işçilerin Türkiye'ye dönmesiyle İstanbul'da teşkilatlanan ve özellikle İmalat-ı Harbiye işçileri arasında kök salmış olan Türkiye İşçi Derneği vasıtasıyla, bütün işçi teşkilat ve sendikalarını birleştirmek için 1919 Temmuzunda bir konferans topladı. Bu sırada, Anadolu'daki millî hareketin baskısıyla Osmanlı Mebusan Meclisinin toplanması söz konusuydu. Ekim ayında Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası ve Türkiye İşçi Derneği önderliğinde, İstanbul'da bulunan fabrika ve atelyelere mensup işçileri temsil eden iki bin delegenin katılmasıyla bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda seçimlere katılacak işçi adayları tesbit edildi. Ayrıca, iki dereceli seçim usulünü protesto eden gösteriler yapıldı.

Komünistlerin işçi sınıfının birliğini sağlama yolundaki çabaları, hareketin henüz genç olması ve Türkiye Sosyalist Fırkası, Sosyal Demokrat Fırka gibi İkinci Enternasyonalci oportünist teşkilatların bölücülüğü yüzünden başarılı olamadı. Bunlar hakkında, Şefik Hüsnü şöyle diyordu:

> **«Aczi ve miskinliği evvelce belli olmuş eski kadrolar, yeniden işçinin karşısına çıkarıldı. Bu sırada Hürriyet ve İtilaf Partisine ve İngiliz Muhipleri Cemiyetine yaran-**

mak moda olmuştu... İştirakçi Hilmi Efendi, bu gerici partilere ve bizzat İngiliz işgal kuvvetlerine dayanarak.. azametli bir amele partisi ortaya çıkarmıştı. Ne oldukları bütün İstanbul işçisince anlaşılmış bulunan birkaç kişi, yabancı sermayesine yaslanarak... temeli cebir, şiddet, hile ve dalaveradan ibaret olan... bu partiyi yaklaşık olarak iki yıl yaşatmayı başardılar.» (Aydınlık, sayı 13, 10 Şubat 1923)

Komünistler, oportünistleri teşhir etmek için yılmadan mücadele ettiler. Bu oportünist teşkilatlara girerek, onların etkisinde olan işçileri devrim saflarına kazanmak için azimle çalıştılar.

İngilizlerin 16 Mart 1920'de İstanbul'u işgal etmeleri üzerine, hain Damat Ferit hükümeti, Komünistlere ve yurtseverlere baskı ve şiddet uygulamaya girişti. **Kurtuluş** dergisini kapattı. Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nın legal çalışma imkanlarının yokedilmesi üzerine, İstanbul'daki Komünist Teşkilatı, emperyalist işgalcilere karşı gizli çalışmaya hız verdi. Ethem Nejat ve Hilmioğlu İsmail Hakkı gibi önderler ve bir kısım üyeler Anadolu'ya gönderildi. Bunlardan, daha sonra bir ömür boyu ihtilalci proletarya saflarında mücadele edecek olan Modelci Kerim (Soyka) gibi militanlar millî mücadelede en ön saflarda savaştılar.

Türkiye Komünistleri Anadolu'da Millî Mücadelenin Ateşi İçinde Teşkilatlanıyor

Bu sırada, Anadolu'da emperyalistlere karşı Türkiye'nin gerçek dostu Sovyet Rusya'ya ve Bolşeviklere büyük bir sevgi besleniyordu. Eskişehir, Erzurum, Bursa, Trabzon, Yozgat, Kırşehir, Adana, Kastamonu ve daha birçok yerde yayınlanan mahallî gazetelerde, Komünizmi öven yazılar çıkıyordu. Birçok vilayette Komünist gruplar kurulmuştu. Ereğli Kömür, Ankara İmalât-ı Harbiye, Eskişehir Demiryolu, Bursa İpek, Adana Çırçır, İzmir Halkapmar fabrikalarında ve Samsun, Trabzon, İnebolu liman işçileri ve kayıkçılar arsında Komünist gruplar vardı. Komünistlerin teşkilatladığı çeteler İstanbul'dan Anadolu'ya silah ka-

çırıyor, Ege bölgesinde işgalci Yunan kuvvetlerine karşı çarpışıyorlardı.

İstanbul'daki Komünist Teşkilatıyla sıkı ilişkiler içinde bulunan Eskişehir, Komünist faaliyetin en yoğun olduğu yerdi. Ethem Nejat ve Hilmioğlu İsmail Hakkı, 1920 baharında Eskişehir'e gelerek teşkilatlanma çalışmalarına giriştiler. İstanbul, Anadolu ve Rusya teşkilatlarını birleştirecek kongre için faaliyette bulundular.

Hareketin merkezi olması tasarlanan Anadolu teşkilatı, Türkiye Komünist Partisi adıyla 1920 Haziran ayında gizli olarak kuruldu.

Bu teşkilat, 14 Temmuz 1920'de «İşçilere, Köylülere ve Bütün Halka» hitaben yayınladığı bildiride, Parti'nin kurulduğunu ilan ediyor ve şöyle diyordu:

> **«Bir taraftan milyonlarca [liralık] yabancı borçları altında ezilen ve kapitülasyonların zincirleri içinde kıvranan, diğer taraftan... yerli burjuva ve mütegallibenin zulüm ve istibdadı altında inleyen... bizlerin kurtuluş çaresi, ancak ve ancak... sosyal devrim ülküsünü kabul ve bu ilkeler üzerine bina edilen idareyi kurmaktır.»**

Anadolu'da kurulan Türkiye Komünist Partisi Ana Tüzüğünün esasları şunlardı:

> **«Bütün insanlığa refah ve saadet temin edecek olan dünya devriminin Türkiye'de bir an önce meydana gelebilmesini temin ve sosyalizmi kurmak için Türkiye'de bir Komünist, yani Bolşevik Partisi teşekkül etmiştir.»** (Madde 1)
>
> **«Türkiye Komünist Partisi, kapitalizm ve emperyalizmin boyunduruğundan bütün mazlum milletlerin ve sınıflarm kurtulması için bütün kuvvetiyle mücadele edecektir.»** (Madde 2)
>
> **«Türkiye Bolşevikleri, köy, nahiye, kaza, sancak ve merkez şûrâları vasıtasıyla toplum hayatında hakiki bir halk cumhuriyeti hükümeti vücuda getirecek ve sosyalizmi yerleştirinceye kadar, yoksul emekçilerden müteşekkil olan bu şûrâların diktatörlüğünü uygulayacaktır.»** (Madde 4)
>
> **«Türkiye Bolşevikleri, şurâ hükümetlerinin seçiminde şimdilik burjuva ve mütegallibe sınıfını seçme hakkında mahrum eder.»** (Madde 5)

«Türkiye Bolşevikleri, bu mücadelesinde muvaffak olmak ve bütün insanlığa hizmet etmek için, her memleketteki Komünist ve sosyalist teşkilatlarıyla sıkı bir ittifak yaparak onlarla birlikte hareket eder ve Üçüncü Enternasyonale bağlıdır.» (Madde 6)

Tüzüğün sonuncu maddesinde ise, bu Tüzüğün geçici olduğu ve Baku'da toplanacak ilk Türkiye Komünist Partisi Kongresi sonuçlanıncaya kadar yürürlükte kalacağı belirtiliyordu.

Nitekim Temmuz ayında, Anadolu gazeteleri Baku'da toplanacak Türkiye Komünist Partisi Kongresi çağırısını halka açıkladılar. İstanbul'dan Anadolu'ya geçmiş olan bazı Komünist önderler de gene Temmuz ayı içinde Baku'ya geldiler.

Hilmioğlu İsmail Hakkı bu sırada yapılan Komintern İkinci Kongresine Türkiye delegesi olarak katıldı. 28 Temmuzda yaptığı konuşmada, Türkiye Komünistlerinin Anadolu'daki millî mücadeleye vargüçleriyle katıldıklarını belirtti ve şöyle dedi:

«...Anadolu hareketi, İtilaf Devletleri tarafından Türkiye'nin maruz bırakıldığı hayasız istismara en iyi cevaptır...»

1 Eylül 1920'de Baku'da Şark Milletleri Kurultayı toplandı. Türkiye'den de iki yüzden fazla delegenin katıldığı bu Kurultayda, Türkiye Komünistlerini Mustafa Suphi temsil etti ve Başkanlık Divanında görev aldı.

Türkiye Komünist Partisi Birinci Kongresi İşçi Sınıfımızın İhtilalci Hareketini Yurt Çapında Birleştirdi

Türkiye Komünist Partisi Birinci Genel Kongresi, Baku'da 10 Eylül 1920 günü toplandı. Bu tarih, Türkiye Komünist Partisinin ve bugün onun devamı olan Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin kuruluş tarihidir.

Kongreye Türkiye ve Rusya'daki on beş kadar teşkilattan gelen 74 delege katıldı.

Mustafa Suphi, açış konuşmasında, Doğu siyasetinin Üçüncü Enternasyonalin gündemindeki en önemli madde

olduğunu belirtti. Türkiye Komünist teşkilatlarının tek bir parti halinde birleşmelerinin bu siyasette oynayacağı önemli role işaret etti.

İstanbul, Anadolu ve Rusya'daki çalışmaların özetlendiği faaliyet raporu da Mustafa Suphi tarafından Kongreye sunuldu.

Kongrede, Türkiye Komünist teşkilatlarının birleştirilmesine ve Parti Merkezinin Anadolu'ya nakline karar verildi. Parti Program ve Tüzüğü kabul edildi. Merkez Komitesi Başkanlığına Mustafa Suphi getirildi. Ayrıca, dünya şartlarını tahlil eden, proleter enternasyonalizmini, millî mücadeleyi ve partinin bağımsızlığını savunan bir dizi karar alındı.

Kongrenin sonunda bir konuşma yapan Mustafa Suphi, Türkiye Komünist Partisinin önündeki mücadeleye şu sözlerle ışık tutuyordu:

> **«Komünist Partisi için, memlekete musallat olan dış düşmanları kovmak nasıl bir vazife ise, içeride halkın sırtından geçinen yağmacı sınıfları hazır yiyicilik halinden [illegible] yumruk altında işletmekte o derece esaslı bir vazifedir.**
>
> **«Komünist Partisi, devrim hareketinin yeni girdiği geri kalmış memleketlerde, emperyalizme karşı varlığını savunan milli kuvvetlere yardım etmeli, bu arada genel olarak sermayedarlar idaresine karşı sınıf mücadelesi hissinin emekçi halk içinde derinleşmesi için mücadelede bulunmalı ve kesinlikle teşkilatın bağımsızlığını korumalıdır.»**

Mustafa Suphi, millî burjuvaziyi kayıtsız şartsız desteklemeyi savunan sağ oportünistlere ve Kurtuluş Savaşına katılmayı reddedip, derhal bir proleter devrimi şiarı atan «sol» oportünistlere karşı mücadele etmek gerektiğine işaret etti. Emperyalizme karşı, Türkiye Komünist Partisi önderliğinde bir halk cephesi kurulmasının esas mesele olduğunu belirtti.

Kongreden sonra «Türkiye İşçilerine» hitaben, halkın acil taleplerini savunan bir bildiri yayınlandı. Dokuz maddelik bu bildiride grev hakkı, seçim hakkı, çalışma şartlarının düzeltilmesi ve toprak reformu gibi talepler yer alıyordu.

Bu kongre ile «Türkiye Komünist Partisi, işçi sınıfımızın ihtilalci hareketini yurt çapında kucakladı ve uluslararası proletaryanın Türkiye'deki öncü müfrezesi olarak mücadeleye atıldı.» (TİİKP Programı, Madde 12).

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, 10 Eylül 1920'de kurulan Türkiye Komünist Partisinin devamı ve onun ihtilalci davasının biricik mirasçısıdır. Türkiye Komünist Partisi, bugün de yaşıyor ve mücadelesine devam ediyor. Yaşıyor ve savaşıyor, çünkü ihtilalci proletarya hareketi, Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi temelinde. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi adıyla yeniden inşa ediliyor ve mücadele bayrağını yükseltiyor.

Biz,

Mustafa Suphi'nin Yolundan Yürüyoruz.

1920 sonbaharında, Komünist hareketin Anadolu'da sağladığı itibar ve Partinin Baku Kongresiyle birleşerek merkezileşmesi, burjuvaziyi telaşlandırdı. Burjuvazi, Komünizmi bir yandan kendi kontrolü altında tutmaya çalışırken, diğer yandan karşı faaliyetini yoğunlaştırdı. Onlar, Komünist hareketin bağımsız varlığını yoketmek ve faaliyetini icazetli olarak yürütmesini sağlamak amacıyla, sürekli bir oyalama ve aldatma siyaseti yürüttüler. Baskı ve şiddete başvurabilmek için uygun zamanı kolladılar.

Hakimiyet-i Milliye gazetesi, 9 Eylül 1920'den itibaren «hakiki komünizm»i anlatan yazılar yayınlayarak bir kampanyaya girişti. Bu iş, 18 Ekim 1920'de Ankara hükümetinin «Resmî Türkiye Komünist Partisi»ni kurmasına kadar vardı. Öte yandan, 11 Eylül 1920'de «Hiyanet-i Vataniye» Kanunu, her türlü siyasî faaliyeti de kapsayacak şekilde genişletildi. 4 Ekim 1920'de Dernekler Kanunu değiştirilerek, hükümete dernekleri kapatma yetkisi verildi.

Bu sırada Mustafa Suphi, sürekli olarak, Ankara hükümetini Komünist teşkilatlanmanın meşruluğunu tanımaya zorluyordu. Kemalist hükümet ise açık bir tutum takınmıyordu. Mustafa Suphi, Ankara'yla yaptığı temaslarda Ankara hükümetinin, Anadolu'nun her yanında adeta kendiliğinden fışkıran Komünist teşkilatlara meşru çalışma imkanı tanımak istemediğinin anlaşıldığını; Türkiye Komünist

Partisinin, millî mücadeleyi desteklemekle birlikte, millî devrimin işçi ve köylülerin lehine derinleştirilmesi yolundaki bağımsız mücadelesinden vazgeçemiyeceğini ve anlaşma olmadığı takdirde, gizli teşkilatlanmaya gidileceğini açıkça bildirdi. Bütün bu konuları görüşmek üzere bir heyetle Ankara'ya gelmek kararında olduğunu da belirtti. Ankara hükümeti bu teklifi kabul etti.

Millet Meclisinin daveti üzerine, 1921 Ocak ayı içinde Kars'a gelen Mustafa Suphi önderliğindeki TKP Heyeti, çeşitli tertiplerle Trabzon'a gitmek zorunda bırakıldı. Daha sonra, Mustafa Suphi Yoldaş, Ethem Nejat, Hilmioğlu İsmail Hakkı, Kâzım Ali, Şefik, Topçu Hakkı ve diğer dokuz yoldaşıyla birlikte 28-29 Ocak 1921 gecesi Karadeniz'de hunharca katledildi.

Mustafa Suphi ve yoldaşları, burjuvazinin onları millî mücadeleden uzak tutma isteklerine boyun eğmediler. Burjuvazinin bütün engellemeleri, onların Anadolu'ya gelme ve Millî Kurtuluş Savaşına en önde katılma azmini kıramadı. Mustafa Suphi ve yoldaşları, anayurt savunmasında, halkın en kararlı ve fedakâr evlatlarının Komünistler olduğunu bir kere daha gösterdiler. Bu yurtseverlik ve fedakarlık ruhunun coşkunluğunu, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının, burjuvazinin iki yüzlü teminatları karşısında uyanıklıklarını kaybetmelerine dahi yol açtı.

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katli, proletarya hareketi için büyük bir kayıp, aynı zamanda, acı fakat unutulmaması gereken bir ders oldu.

Komünistler burjuvazinin iki yüzlü tutumlarına karşı uyanık olmalıdırlar. Proletarya hareketi burjuvazinin verdiği teminatlara değil, her şeyden önce kendi güçlerine dayanmalıdır.

Burjuvazi, Mustafa Suphi ve on dört yoldaşını Karadeniz'de hunharca boğdurdu. Ama onların Türkiye proletaryasına emanet ettiği Komünizm davası daima yaşadı ve yaşayacaktır. Halkın hiçbir zulüm altında boğulmayan gür ve haklı sesi, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının anısını ağıtlarda dile getiriyor:

Hayali gönlümde yadigâr kalan
Bir yanım deryada çalkanır şimdi
On beş mürşit ile boğulup ölen
Bir yanım deryada çalkanır şimdi
Gelir günler gelir yaram sarılır
Bir gün olur elbet hesap sorulur
Bir yanım Acem'den Çin'den çevrilir
Bir yanım deryada çalkanır şimdi

Türkiye Komünist Partisinin önderi Mustafa Suphi, Türkiye'nin mazlum amele ve rençberlerinin kurtuluşuna adadığı hayatını bu uğurda verdi. O, Komünizm davsına sadık, Üçüncü Enternasyonalin bayrağını elinden bırakmayan güçlü bir teşkilatçıydı. Türkiye proletaryasının öncü Partisini ve Türkiye emekçilerinin silahlı gücünü teşkilatlamak için azimle çalıştı. Mustafa Suphi, Lenin'in işaret ettiği, Doğu halklarının büyük devrimci gücüne çok kuvvetli bir inanç besliyordu. O'nun Türkiye proletaryasına bıraktığı yadigar, Komünizm davasına bağlılık ve fedakarlık ruhudur. Biz, Mustafa Suphi'nin yolundan yürüyoruz.

Kurtuluş Savaşı Yıllarında Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkasının Mücadelesi

Kemalist burjuvazinin çeşitli yollarla, Türkiye Komünist Partisinin Anadolu'da doğrudan doğruya legal olarak teşkilatlanmasını engellemesi üzerine, Anadolu'daki Komünistler, 1920 sonlarında ayrı bir legal teşkilat kurma çabasına giriştiler. Meclisteki Halk Zümresinin ve Yeşilordu teşkilatının bazı mensuplarıyla, bazı ilerici aydınları da çevrelerinde toplayarak, 7 Aralık 1920'de Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkasını kurdular.

Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkasının kurulmasından bir süre sonra, Londra'da toplanacak konferansta emperyalistlerle uzlaşma umudunun belirmesiyle hükümet Komünistlere karşı şiddet uygulamaya girişti.

1921 başlarında Komünistlere karşı girişilen saldırı bir kere daha göstermiştir ki, ezilen ülkelerin millî burjuvazisinin emperyalizmle uzlaşma eğilimleri, her zaman Komünistlere ve devrimcilere uygulanan terörü de beraberinde getirir.

11 Ocak 1921'de Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası üyelerinden bazıları tutuklandı. 16 Ocak'ta çıkmaya başlayan, Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkasının yarı-resmî organı **Emek** gazetesi 27 Ocakta kapatıldı. Aynı gün, gazete yöneticileriyle birlikte bir grup Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası üyesi daha tutuklandı.

Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası içindeki küçük burjuva aydınları, Kemalist burjuvazinin şiddetli saldırılarını göğüsleyemediler ve Parti faaliyetini tatil ettiklerini ilan ettiler. Buna rağmen, 12 Nisan 1921'de tutuklandılar. Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası üyeleri, on beşer yıl hapse mahkum edildi. Ancak, Anadolu hükümetinin emperyalistlerle uzlaşma ihtimalinin ortadan kalkması üzerine, Eylül ayında özel bir afla serbest bırakıldılar.

1922 yılı başlarında, Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkasını tekrar canlandırmak için faaliyetler başladı. Mart ayında, **Yeni Hayat** gazetesi çıktı. Temmuzda kurulan Komünizm düşmanı Rauf Orbay hükümeti, **Yeni Hayat**'ı kapattı. Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası kongresi için verilmiş olan izni iptal etti. Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası mensupları, yine de kongreyi 15 Ağustosta yarı-legal olarak topladılar. Komintern'in Dördüncü Kongresine gidecek delegeleri tesbit ettiler. Hükümet, sonbaharda Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkasının faaliyetini bastırdı ve çeşitli suçlamalarla takibata girişti. Komintern Kongresi için Moskova'ya gitmiş olan Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası üyeleri, Ankara hükümetinin bu baskılarını protesto eden bir bildiri yayınladılar.

İşgalcilere ve Sultana Karşı
Türkiye Komünist Partisinin Halka Yaptığı Çağrı:
«Uyanınız, Kalkınız, Silahlanınız, Teşkilatlanınız!»

Türkiye Komünist Partisinin 1921'de Anadolu'da yediği ağır darbe sırasında, İstanbul'da Şefik Hüsnü'nün önderliğindeki Komünistler, işbirlikçi Osmanlı hükümetinin ve emperyalist işgal kuvvetlerinin baskı ve takibi altında gizli bir faaliyet yürütüyorlardı. Emperyalistlerin ve sultanın desteğini alan İştirakçi Hilmi gibi hainler işçi sınıfı

üzerinde belirli bir etki sahibi olmuşlardı. Bununla birlikte, Türkiye Komünist Partisinin İstanbul kolu, emperyalizme ve oportünizme karşı mücadelesini azimle sürdürdü ve faaliyetini adım adım geliştirdi. Yunanistan Komünist Partisinin İstanbul'daki bürosu Pan Irgatikon (Rum İşçi Birliği) ile omuz omuza çalıştı. İşçi sınıfının milliyet farkı gözetmeksizin ortak düşmana karşı elele vermesi, mücadeleyi güçlendirdi. Bu ortak mücadelenin ürünü olan Beynelmilel İşçiler İttihadı, 1920 yılının sonunda ilk legal devrimci işçi teşkilatı olarak kuruldu. Beynelmilel İşçiler İttihadı, özellikle deniz ve yapı işçilerini teşkilatladı.

1920-1921 yıllarında işçi sınıfımız, emperyalist işgale rağmen mücadelesine devam etti. Tünel, tramvay, tersane ve demiryolu işçileri, yabancı ve yerli patronlara karşı greve gittiler. 1921'de Şirket-i Hayriye, Seyr-i Sefain, Haliç İdaresi, Tramvay Kumpanyası, Elektrik İdaresi işçileri 1 Mayıs'ı kutladılar ve işgalcilere karşı gösteri yaptılar.

1921 yılı başlarında, millî mücadelenin gelişmesi karşısında İstanbul hükümetinin baskısı nisbî olarak gevşeyince, Türkiye Komünist Partisi İstanbul'da legal faaliyete hız verdi. Türkiye İşçi Derneği canlandırıldı. Haziran ayında **Aydınlık** dergisi çıkmaya başladı. Şefik Hüsnü, birinci sayıdaki «Türkiye'de Sosyal Sınıflar» başlıklı yazısında,

«Teşkilat konusu, sınıf meselesinin ruhudur.»

diyordu.

Aydınlık ve Türkiye İşçi Derneği, oportünizmin teşhir edilmesi ve işçi sınıfının birliği için yoğun bir faaliyete girişti. Beynelmilel İşçiler İttihadı ile birlikte çalışan Türkiye İşçi Derneği, 5 Ağustos 1921'de ilk kongresini topladı. Kongre, yayınladığı bir bildiriyle,

«... Bütün Türkiye proletaryasını, burjuvazi kuvvetlerine karşı aynı teşkilat etrafında birleşmiş kudretli bir cephe kurmaya.»

çağırdı.

Devrimci faaliyetlerin gittikçe artması karşısında, emperyalistler 1921 yılı sonunda tekrar baskıya giriştiler. **Aydınlık**, altı sayı çıktıktan sonra kapatıldı. Ancak, Türkiye İşçi Derneği ve Beynelmilel İşçiler İttihadı mücadele-

lerini sürdürdüler. Gizli olarak yayınlanan **Zincirli Gençlik** gazetesi işçiler arasında geniş bir şekilde dağıtıldı. Devrimci mücadele, işçi sınıfını emperyalistlerin menfaatlerine alet etmek isteyen oportünistlerin maskesini düşürdü. İştirakçi Hilmi'nin Türkiye Sosyalist Fırkası, 1922 ortalarında işçi kitlelerinden tamamen tecrit oldu.

Aydınlık, 1922 Temmuzundan itibaren tekrar yayınlanmaya başladı. Türkiye İşçi Derneği, 21 Temmuz 1922'de yedi işçi teşkilatının katıldığı büyük bir konferans topladı. İşçi derneklerini birleştiren merkezî bir konfederasyon kurulmasına karar verildi. Beynelmilel İşçiler İttihadı, birleşmeyi savunan şu bildiriyi yayınladı:

> **«Yoldaşlar, gözlerimizi açıp, aramızdan, sömürücülerin ektiği milli ayrılıkları söküp atalım. Bir an evvel teşkilatımızı, birliğimizi tamamlayalım. Kaderimizi, dünya emekçilerinin kaderiyle birleştirelim. Beynelmilel İşçiler İttihadının kızıl bayrağı altında toplanalım.**
>
> **«Yaşasın Türkiye İşçi Teşkilatları Birliği!**
> **«Yaşasın Beynelmilel İşçiler İttihadı!**
> **«Kahrolsun sömürücüler, çorbacılar, haram yiyici sınıflar!»**

Ancak, konfederasyon gerçekleşemedi. Şefik Hüsnü, Türkiye İşçi Derneği ve Beynelmilel İşçiler İttihadının bu faaliyetleri hakkında şöyle diyor:

> **«Bunların tek hatası, işçi arasında yeterî kadar propaganda yapmadan, mümkün olduğu kadar çok zümreleri ilgilendirmeyi başarmadan, bütün Türkiye işçilerini kapsaması istenen pek genel bir birlik programıyla ortaya atılmalarıdır... Bununla beraber, işçinin ortak çıkarlarını ve sınıf mücadelesini zorunlu gören bu teşkilatlar, yaşamak kabiliyetine sahip olduğunu göstermişlerdir... Ektiğimiz tohumların kök salmaya başladığını fark etmek kabildir.»** (Aydınlık, sayı 13, 10 Şubat 1923)

Emperyalist kuklası Yunan kuvvetlerine karşı zaferin kazanıldığı Ağustos-Eylül aylarında, Türkiye Komünist Partisi, işbirlikçi İstanbul hükümetine karşı yoğun bir propagandaya girişti. Türkiye Komünist Partisi Genel Merkezi, «Din ve Mezhep Farkı Gözetmeksizin Bütün İstanbul İşçilerine» hitaben şu bildiriyi yayınladı:

«Arkadaşlar, kardeşler!

«Milliyet farkı gözetmeksizin sesleniyoruz: Amele arkadaşlar! Türkiye işçi ve köylüsünün istilacılığa karşı mücadelesi, sizin mücadeleniz, dünya proletaryasının mücadelesidir...

«Anadolu proletaryasıyla emekçi kitlelerinin öncü müfrezesi olan Türkiye Komünist Partisi... size, işgalcilere ve sultanın mutlakiyet ve istibdadına karşı mücadele tavsiye ediyor...

«Eski idare taraftarları, Hilmi, Rıza ve arkadaşları, hain sosyalistler, istilacılara yardım ediyorlar... Bu gerici tahrikçileri memleketimizden atınız...

«Irk ve mezhep gözetmeksizin bütün İstanbul işçileri, kuvvetlerinizi birleştiriniz...

«Sultanlığa ve işgalciliğe, istilacılığa karşı mücadele zamanıdır. Uyanınız, kalkınız, silâhlanınız, teşkilatlanınız.

«Üçüncü Enternasyonalin bir şubesi olmak sıfatıyla, Türkiye Komünist Partisi Genel Merkezi... sizi... sultan hükümeti ve istilacılar aleyhine... genel bir grev ilân etmeye çağırıyor.

«Arkadaşlar, bu beyaz elli efendileri, beyleri, sudan, ulaşımdan, ekmekten, gazeteden, telgraftan, ışıktan, her şeyden mahrum ediniz. Atelye ve fabrikaların işlerini durdurunuz. Memurlar, sultan hükümeti dairelerindeki vazifelerinizi terk etmelisiniz... İstanbul hükümeti ve sultana kaçabilmek fırsatı vermeyiniz. Onu tevkif ediniz. ...Sultanın polis ve jandarmalarını silâhtan tecrit ediniz...

«Yaşasın Türk ve Rum işçi kitlesi kardeşliği! Kahrolsun sultan ve Konstantin hükümeti!»

Sultan hükümeti ve işgal kuvvetleri bu faaliyete, Türkiye İşçi Derneğini ve Beynelmilel İşçiler İttihadını kapatarak karşılık verdiler. **Aydınlık** Ekim ayında çıkamadı.

Türkiye Komünist Partisi, Ankara hükümetinin Komünistlere yaptığı zulüm ve cinayetlerin acısını yüreğinde saklayarak, Millî Kurtuluş Savaşma vargücüyle katıldı. Türkiye Komünistleri halkın safında fedakarca çarpıştılar, millî ihtilalin işçi ve köylülerin menfaatleri yönünde ilerlemesi için mücadele ettiler. Ancak, genç bir teşkilat olan ve 1921'de burjuvazideri ağır bir darbe yiyerek merkez

teşkilatı dağılan Türkiye Komünist Partisi, Kurtuluş Savaşında işçi ve köylüleri teşkilatlayıp, Parti önderliğinde halkın silahlı gücünü yaratmayı başaramadı. Sonuç olarak, millî mücadelenin kazançları, Kemalist burjuvazinin eline kaldı.

Türkiye Komünist Partisi
Şefik Hüsnü Önderliğinde
Teşkilatlanmaya ve Mücadeleye Devam Etti

Türkiye Komünist Partisi, 1922 yılı içinde Komintern'in Balkan Komünist Federasyonu ile temas kurdu. 1922 Kasımında toplanan Komintern Dördüncü Kongresine İstanbul'dan üç delege yollandı. Kongreden sonra, burjuvazinin 1921'deki saldırılarının teşkilatta yarattığı düzensizlikler giderildi. Şefik Hüsnü'nün önderliğinde merkezî yönetim sağlandı. Türkiye Komünist Partisi, 1922 sonbaharından itibaren toparlanarak gizli teşkilatın inşasına devam etti. Partiye bağlı olarak Türkiye Komünist Gençler Birliği kuruldu.

1923 yılı başlarında Türkiye Komünist Partisi, işçi kuruluşlarını birleştirme faaliyetinde yeni bir atılım yaptı. Şefik Hüsnü ve arkadaşları, Ankara mebusu Numan Usta'nın teşvikiyle kurulan Birlik Meclisine katılarak, bu çalışmaya önderlik etmeye başladılar. Birlik Meclisi, işçi derneklerini Türkiye çapında bir «Dernek Birlikleri İttihadı»nda birleştirmeyi amaçlıyordu. Birlik Meclisine devrimcilerin hakim olması üzerine, İştirakçi Hilmi kalıntısı oportünistler, işçi sınıfını kendi kontrolünde tutmak isteyen Kemalist burjuvazinin himayesine sığınarak bölücü faaliyetlere giriştiler. İstanbul Amele Birliği adındaki teşkilatı bu amaçla kullandılar. Hatta zorbalığa başvurarak, Birlik Meclisi toplantılarını bastılar. Şefik Hüsnü, bu oportünistlerle mücadele üzerine şunları yazdı:

> **«Birlik, mevcut derneklerden bir ayıklama yapmak zorundadır. Kimi dernekler vardır ki... görünüşte ne tavır takınırlarsa takınsınlar, gerçek işçi birliğine düşmandırlar. Bu çeşit teşkilatlar... kapitalist çıkarlarına hizmet etmiş olurlar. Bundan ötürü, onlara amansız bir mücadele açmak, her işçinin boynuna borçtur... Daha dün, bir işçi derneğinin, tüccarların kongresinde, zenginler-**

den işçinin haline acıyarak onları refaha kavuşturmalarını dileyip, yalvardıklarını... okuduk... Elleri pamuk gibi olan kapitalistlerin sinirleri nasırlıdır... Fakat kuvvete tapan patron, işçi kitleleri bir tek adam gibi önünde doğrulduğu zaman, kendisine uzatılan istek listesini çok defa imzalamaya razı olur.» (Aydınlık, sayı 13, 10 Şubat 1923)

Aydınlık, bu sıralarda toplanacak olan Türkiye İktisat Kongresi için 1923 Şubatında yirmi üç maddelik bir «Asgarî İşçi Talepleri» programı açıkladı. İşçileri, bu talepler etrafında birleştirmeye çalıştı. Birlik Meclisince benimsenen program, İktisat Kongresine sunuldu. Bu demokratik taleplerden bazılarının Kongrede kabul edilen «İşçi Programı»nda yer alması sağlandı.

9 Nisan 1923'te yeni seçimlere gidileceğinin ilan edilmesi üzerine, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası, ertesi gün «Türkiye İşçi ve Çiftçi ve Orta Halli Halk Kitlelerine» hitaben bir bildiri yayınlayarak, demokratik talepler ihtiva eden bir program açıkladı ve halkı Parti saflarına çağırdı.

Birlik Meclisi çalışmalarının hızla gelişmesi ve Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkasının yeniden faaliyete geçmesi üzerine polis, 1 Mayıs 1923'te dağıtılan bir bildiriyi bahane ederek Şefik Hüsnü'yle beraber birçok arkadaşını tutukladı. Bu olay, **Aydınlık**'ta ve demokrat gazetelerde şiddetle kınandı.

Hükümet, işçi sınıfının yükselen mücadelesi karşısında baskıları arttırmaya devam etti. Temmuz ayında Ankara'da, aralarında bazı eski Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası üyelerinin de bulunduğu otuz kişilik bir grup, «Komünist teşkilat kurarak hükümeti devirmek» iddiasıyla yargılandı ve mahkum edildi. Yine Temmuzda, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkasıyla birlikte Beynelmilel Bina İşçileri İttihadı ve Beynelmilel Marangozlar İttihadı kapatıldı.

Bu baskılara rağmen, yaz ayları boyunca grevler birbirini izledi. Türkiye Komünist Partisi bu mücadeleler sırasında işçi sınıfı içinde başarılı bir çalışma yürüttü ve birçok greve önderlik etti. Özellikle basın işçilerinin 7 Eylülde başlattıkları grev, siyasî yönden ileri bir muhteva ka-

zandı. Basın işçileri, **Aydınlık**'ın yardımıyla çıkarttıkları **Haber** gazetesinde, işçi sınıfını dayanışma ve birliğe çağırıyorlar ve Sovyetler Birliği ile dostluk ilişkilerinin geliştirilmesini istiyorlardı.

Hükümet ise, legal işçi derneklerini birbiri ardına kapatmaya, ele geçirebildiği işçi önderlerini tutuklamaya ve sürgüne göndermeye devam ederek, işçi hareketini bastırmaya çalıştı. Fethi Okyar'ın başvekil olduğu Ağustos ayında, **Aydınlık,**

> **«Devrimin ileri mevzilerinden düzenli bir geriye dönüşü gösteren açık belirtiler»**

olduğunu tespit ediyordu. Dergi, Kasım ve Aralık aylarında yayınlanamadı.

Kemalistlerin işçi düşmanı uygulamaları karşısında Şefik Hüsnü, 1924 Mayısında Komünistlerin, Kemalist iktidara karşı tutumlarını şöyle açıklıyordu:

> **«... Biz başlangıçta, henüz siyasî inançları ve sınıfsal vasıfları şekillenmemiş bazı ülkücü önderlerin, Kurtuluş Savaşımızı gereği gibi başardıklarını ve değeri inkar edilmez bir siyasî devrimi başlattıklarını dikkate alarak, Cumhuriyet yöneticilerine geniş bir kredi açmıştık.**
>
> **«Bizim gibi, halkı yoksul ve orta hallilerden ibaret olan bir milletin, yabancı kapitalizmin sömürü ve tahakkümünden uzak kalmasının, ancak milletin büyük çoğunluğunu teşkil eden işçi ve köylü sınıflardan güç alan, kollektif yaşayışa dayanan ekonomik kuruluşlarla mümkün olabileceğini ileri sürüyor ve yazılarımızda, bu yönde devrimimizi derinleştirmesini hükümetten temenni ediyorduk.**
>
> **«... Halk Fırkasında toplanmış olanların sınıfsal durumlarına göre, bu tarihsel zorunluluğu anlamalarına pek az ihtimal vardı. Biz, özellikle uluslararası şartların baskısı altında, bazı kökten tedbirlere başvurma zorunluluğunun duyulacağını mümkün görmüştük. Olaylar, bunun da olamıyacağını gösterdi. Bugün artık yüzeyde bile olsa, hiçbir girişimde bulunulmayacağı açıkça ortaya çıkmıştır. Halk Fırkasının toplumsal temeli, bu yola gidilmesine engeldir.»** (Aydınlık, sayı 21, Mayıs 1924)

Öte yandan Şefik Hüsnü, eski İttihatçıların başını çektiği işbirlikçilere ve gericilere karşı millî devrimin kazançlarını korumanın önemine de işaret etti:

> **«Bugün Cumhuriyet Partisine muhalefet edenler, yabancı sermaye ile olan ilgi ve ilişkilerinin, yani sınıf çıkarlarının yöneltmesiyle, devrimin yıktığı bütün kuruluşlara, hilâfete ve saltanata ve karşı - devrim programının bütün isteklerine taraftar olmak zorunda kalmışlardır. Bu yüzden, geçmişin zulüm ve facialarına tekrar dönmeye karşı olan işçi sınıfı, yarın iki grubun birleşeceğini bilmekle beraber, tutucuların her türlü saldırısına karşı Cumhuriyeti savunmaya hazır olduğunu ilân etmelidir.»** (Aydınlık, sayı 21, Mayıs 1924)

Türkiye Komünist Partisi, 1924 yaz aylarından itibaren, işçi sınıfıyla bağlarını güçlendirmek yolunda önemli adımlar attı. Gizli fabrika komitelerinin kurulmasına hız verildi. Eylül ayında kurulan Amele Tealî Cemiyetine Komünistler önderlik ediyordu. Amele Tealî birçok işçi mücadelelerini teşkilatladı ve bunlara önderlik etti. Bütün işçi sınıfının talebi olan İş Kanununun çıkartılması için mücadeleye girişti. **Aydınlık**, yirmi günde bir özel işçi sayıları çıkarmaya başladı. Ayrıca, devrim ve teşkilat meseleleri üzerinde duran çeşitli gizli broşürler yayınlandı. **Aydınlık**'ın Kasım sayısında, Troçki'yi eleştiren bir yazı yer aldı. 21 Ocak 1925'te «Haftalık Siyasî İşçi ve Köylü Gazetesi» **Orak Çekiç** yayınlandı. Şubat ayı içinde, Amele Tealî Cemiyetinde «otuz amele grubuna mensup yüz elli kişilik bir kongre» toplandı. Bir heyet Ankara'ya giderek işçi taleplerini hükümete bildirdi.

1925 Şubat ayı ortalarında patlak veren Şeyh Sait isyanı bahane edilerek Takrir-i Sükûn Kanunu çıkartıldı. Kürt milliyetine uygulanan terörle birlikte, bütün işçi hareketine karşı ağır baskılara girişildi. **Aydınlık** ve **Orak Çekiç**, 12 Mart 1925'te kapatıldı. Türkiye Komünist Partisi, Bursa'da yayınlanmaya devam eden **Yoldaş** gazetesinde, baskıları protesto etti. Amele Tealî Cemiyeti, 1 Mayıs'te büyük bir protesto gösterisi yapmak için faaliyete giriştiği sırada, hükümet dağıtılan bir bildiriyi bahane ederek, **Aydınlık** ve **Yoldaş** çevresi ile Amele Tealî Cemiyetinin yöneticilerini

tutukladı. Şefik Hüsnü, tutuklamalardan az önce yurt dışına çıktı. Mahkeme on iki kişiyi yedi ilâ on yıl, Şefik Hüsnü'yü gıyaben on beş yıl hapse mahkum etti.

Şefik Hüsnü'nün Leninist Çizgisinin İfadesi Olan Türkiye Komünist Partisi 1926 Programı Günümüze de Işık Tutuyor

Türkiye Komünist Partisinin devrimci çizgisi, sağ ve «sol» oportünizme karşı mücadele içinde gelişti. İkinci Enternasyonal oportünistlerine karşı başarılı bir mücadele veren Türkiye Komünist Partisi önderliği, 1920-1923 yıllarında Sadrettin Celâl'in Troçkist fikirleriyle mücadele etti. Sadrettin Celâl anti-emperyalist mücadeleyi küçümsedi, Kemalist burjuvaziyle her türlü ittifaka ve Millî Kurtuluş Savaşına karşı çıktı. Buna karşılık, Türkiye Komünist Partisi önderliği, 1919-1922 yıllarında millî mücadeleyi destekleyerek doğru bir siyaset izledi.

Millî mücadelenin zaferinden sonra Sadrettin Celâl, Vedat Nedim ve Şevket Süreyya ile birleşerek bu defa Kemalist burjuvazinin peşine takılmayı ve teslimiyetçiliği savunmaya başladı. Bunun üzerine, Şefik Hüsnü'nün temsil ettiği Marksist-Leninist önderlik ile bu sağcı kanat arasındaki mücadele şiddetlendi.

Şefik Hüsnü, millî mücadelenin zaferinden sonra Kemalist burjuvaziye karşı izlenen iyimser siyasetin eleştirisini yaparken, Sadrettin Celâl ve Şevket Süreyya, Türkiye'de işçi sınıfının zayıf olduğunu ve demokratik devrimi burjuvazinin yapacağı yolundaki Menşevik görüşleri ileri sürdüler. Büyük bir sahtekarlıkla «Lenin ve Leninizm» adını verdikleri broşürlerinde, Türkiye Komünist Partisinin o günkü görevinin Türkiye'de kapitalizmin gelişmesine hizmet etmek ve Kemalist burjuvazinin bu yoldaki bütün faaliyetini kayıtsız şartsız desteklemek olduğunu savundular.

Türkiye Komünist Partisi, Üçüncü Enternasyonalin tutumuna uygun olarak, emperyalistlerle işbirliği yapan gerici Kürt feodallerine karşı Kemalist iktidarı destekledi. Fakat Şeyh Sait isyanında Kürt halkı üzerinde uygulanan terör ve katliama karşı çıktı. **Orak Çekiç** gazetesine hakim

olan Vedat Nedim-Şevket Süreyya kliği ise, millî zulme alkış tuttular.

Sadrettin Celal, 1925 mahkemesinde dönekliğini ilan etti. Şefik Hüsnü'nün yurt dışına çıkmasından istifade eden Vedat Nedim ve Şevket Süreyya ise, Parti yönetimine kendi oportünist tutumlarını hakim kıldılar. Teşkilatlanmayı tasfiye etmeye giriştiler. Partiyi, Cumhuriyet Halk Partisinin kuyruğuna takmaya çalıştılar. Şefik Hüsnü'nün yaptığı uyarı ve eleştirilere uymadılar ve bu eleştirileri teşkilattan gizlediler.

Şefik Hüsnü, 1926'da Viyana'da Türkiye Komünist Partisi Kongresini topladı. Kongrede Türkiye Komünist Partisinin altı yıllık mücadelesinin ürünü ve Şefik Hüsnü'nün Marksist-Leninist hattının ifadesi olan 1926 Programı kabul edildi. Programda, Türkiye Komünist Partisinin Kemalist diktatörlüğe karşı «barışmaz ve devamlı bir... mücadele açtığı», bağımsızlığın tek teminatının teşkilatlı halk kitleleri olduğu belirtiliyor; ihtilal, işçi ve köylülerin demokratik diktatörlüğü, proletarya önderliğinin ve işçi-köylü ittifakının zorunluluğu, milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı, proleter enternasyonalizmi ve halkın acil talepleri savunuluyordu.

Kemalist Burjuvazinin Terörü Oportünizmin Tahribatıyla Birleşti

Vedat Nedim, Merkez Komitesinin kararlarını ve Parti Programını uygulamayı sinsi bir tavır alarak görünüşte kabul etti. Fakat, Partiyi tasfiye çabalarını aynı şekilde sürdürdü. Bu durum karşısında, Şefik Hüsnü, 1927 Ağustos ayında Türkiye'ye döndü. Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi toplandı. Kemalist iktidarın uşağı sağcı Vedat Nedim-Şevket Süreyya kliği Partiden atıldı. Partiyi içinden yıkma imkanını kaybeden Vedat Nedim, Şefik Hüsnü'yü ve birçok Komünisti hakim sınıflara ihbar etti. Türkiye Komünist Partisinin önemli bir darbe yemesine sebep oldu. 89 kişi tutuklandı.

Şefik Hüsnü, 1927 mahkemesindeki sorgusunda, Marks ve Lenin gibi büyük önderlere ve Komünizme sıkı

bir şekilde bağlı olduğunu söyledi. Savcı esas hakkındaki mütalaasında,

> **«Doktor Şefik Hüsnü, Karl Marks'ın eserlerinden aldığı ilhamla Komünist hareketinin, insanlığa... kurtuluş ve mutluluk getireceğine inanmış ve taraftar olmuştur.»**

diyerek, Şefik Hüsnü'nün siyasî inancını, bugünkü Sıkıyönetim Savcılarının yaptığı gibi, bir suç delili olarak göstermeye çalışıyordu.

Şefik Hüsnü bir buçuk yıl hapse mahkum edildi. Yirmi kadar devrimciye üç ilâ dört ay arasında hapis cezaları verildi.

Muhbir Vedat Nedim ve Şevket Süreyya, Kemalist iktidar tarafından devlet memuriyetleriyle mükafatlandırıldılar. Daha sonra, 1932'de, **Kadro** dergisinde bürokrat burjuvazinin ideologluğunu üstelenerek faşist tezler ileri sürdüler.

Şefik Hüsnü'nün hapse girmeden önce, 1927 sonbaharında başlattığı teşkilatlanma faaliyeti, Kemalist diktatörlüğün Komünistler ve işçi sınıfı üzerindeki ağır baskılarına rağmen durmadı. Türkiye Komünist Partisi, Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Gaziantep, Samsun, Eskişehir, Edirne ve Adana gibi şehirlerde teşkilatlandı. Sürekli bildiriler dağıtılıyor, gizli gazete ve broşürler yayınlanıyordu.

Türkiye Komünist Partisi bütün baskı ve teröre rağmen, işçi sınıfımızı teşkilatlamak için sebatla mücadele etti. Marksizm-Leninizmi işçi sınıfına mal ederek maddî bir güç haline getirmeye çalıştı.

Şefik Hüsnü, 1929 Nisanında tahliye olduktan sonra yurt dışına çıktı ve mücadelesine orada devam etti. 1931'de Berlin'de Türkiye Komünist Partisinin organı **İnkılâp Yolu** dergisini yayınlamaya başladı. Komintern'in 1935 yılında yapılan Yedinci Kongresine Türkiye delegesi olarak katıldı. Büyük Marksist-Leninist Dimitrov'un başkanı olduğu Enternasyonal İcra Komitesi Sekreterliğinde görev aldı.

1930'dan sonraki yıllarda her sene irili ufaklı tutuklamalar oldu. Yüzlerce devrimci ağır cezalara çarptırıldı. Komünistler mahkemelerde, burjuvazinin baskı ve ceza tehditlerine boyun eğmediler. Ağır cezaları, Türkiye Komünist Partisi marşını ve Enternasyonal'i söyleyerek, «Yaşasın

Türkiye Komünist Partisi, Kahrolsun Cumhuriyet Halk Fırkası Hükümeti!» şiarlarını haykırarak karşıladılar.

Ancak, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye Komünist Partisi içinde de beliren Troçkist eğilimler, mevki düşkünü unsurlarla birleşti ve Marksist-Leninist önderliğin müdadelesine rağmen, Partinin güçlenmesini ve kitlelerle sağlam bağlar kurmasını baltaladı.

«Kahrolsun
Tek Parti ve Vurguncular Saltanatı!»

1936'da faşist İtalyan Ceza Kanunundan aktarılan 141. ve 142. maddeler, Komünistler üzerindeki baskıyı arttırdı. Faşist baskılar, İkinci Dünya Savaşına doğru şiddetlenerek devam etti. Hükümetin baskısına Troçkistlerin tahribatı eklendi. Türkiye Komünist Partisi, bu şartlar altında, Komintern'in Yedinci Kongresinde, faşizme karşı en geniş demokratik cephenin kurulması yolunda alınan kararı, Türkiye'deki dar kadrolarıyla uygulamaya çalıştı.

Şefik Hüsnü, 1939 yılında Türkiye'ye döndüğünde durumu şöyle anlatıyordu:

> **«İşçi sınıfı tam bir teşkilâtsızlık ve dağınıklık içinde bocalıyordu... Küçük burjuvazi ve gençlik de aynı durumdaydı. İnkılapçılar, harpten az evvel kabul etmiş oldukları yeni taktik gereğince, gizli teşkilâtları yok denebilecek dereceye indirmişlerdi.»** (Şefik Hüsnü, Rapor)

Türkiye Komünist Partisi önderlerinden Reşat Fuat Baraner'in yönetiminde, 1940 yılında çıkmaya başlayan **Yeni Edebiyat** dergisi, gençlik ve aydın çevrelerinde etkili olmaya başlayınca, 1941'de Sıkıyönetim tarafından kapatıldı.

1941 yılında toplanan Türkiye Komünist Partisi Genişletilmiş Merkez Komitesi, «sol demokratik hareketin olgunlaşmaktan çok uzak bulunduğu» şartlarda, Türkiye'yi, faşizme karşı savaşan Müttefiklerden tamamen koparak Nazi Almanyasının yedeğine sokmak isteyen Alman taraftarı faşistlerin iktidara bütünüyle hakim olmasına karşı mücadeleyi esas kabul etti. Bunun yanında, «kendi bağımsız inkılapçı siyasetini» devam ettirmeyi kararlaştırdı. (Şefik Hüsnü, Rapor).

1942 yılı içinde faaliyet daha çok legal yayınlar üzerinde toplanmıştı. Ankara'da çıkan iki devrimci dergiye rehberlik edildi. Günlük bir gazetede, genel siyaset ve savaş hakkındaki Parti görüşünü günü gününe yansıtan yazıların yayınlanması sağlandı. (Şefik Hüsnü, Rapor).

Faşist Saraçoğlu hükümetinin işbaşına gelmesi üzerine, yeni bir siyaset tesbiti gerekti. Türkiye Komünist Partisi Genişletilmiş Merkez Komitesi 1943 Ağustos ayında yeniden toplandı. Faşizm ve Vurgunculuğa Karşı Demokrat Mücadele Cephesinin kurulması için bütün imkanları seferber etmek ve faşist hükümete karşı en şiddetli bir şekilde mücadeleye atılmak kararı alındı.

> **«1943 baharından 1944 baharına kadar olan yıl, savaş devresinin en verimli ve Türkiye Komünist Partisinin kredisini azamî derecede yükselten bir yıl oldu.»** (Şefik Hüsnü, Rapor)

Bu sırada «gemi azıya almış olan» ırkçılıkla mücadele edildi ve anti-faşist safta savaşa girmemiz savunuldu. Üniversite gençliği içinde İleri Gençlik Birliği kuruldu.

1944 yılında, faşistler yıkılmanın telaşı içinde geniş çapta gerici saldırılara giriştiler. Bu sırada hızla gelişmekte olan devrimci hareket içinde gizlilik ilkelerinin gözardı edilmesi, 1944 Martında aralarında Reşat Fuat Baraner'in de bulunduğu bir grup Türkiye Komünist Partisi üyesinin tutuklanmasına yol açtı. Ekim ayında da İleri Gençlik Birliği mensuplarından bazıları tutuklandı. Faşist hükümet, tutuklanan Komünistlere ve gençlere vahşi işkenceler uyguladı. Askerî Mahkeme, Reşat Fuat Baraner'e yedi yıl hapis cezası verdi. Birçok Komünist ağır hapis cezalarına mahkum edildiler. Fakat devrimci faaliyet duraklamadan devam etti.

Faşizme karşı büyük bir nefret besleyen işçi-köylü kitleleri ve aydınlar, Nazi Almanyasının yenilgisini coşkun bir sevinçle karşıladılar.

Devrimci şair Enver Gökçe, bu sevinci, 1945 Mayısında şu mısralarla dile getiriyordu:

Şimdi göz aydın etme zamanıdır
Yeni bir dünya doğuyor
Şorul şorul giden kan pahası

Müjdeler müjdeler olsun
Yeni bir dünya doğuyor
.....
Dumdum kurşunuyla vursalar da
Her zaman böyle döğüşeceğiz
Gırtlak gırtlağa, diş dişe, tank tanka
Demokrasi için
Eşitlik ve hürlük uğruna
Bir mermi de benden aslanım
Bir mermi de benden
Bir mermi de benden
Zafer topları, mübarek namlular
(«İlk Adım», Ant, 16 Mayıs 1945)

Faşist Saraçoğlu hükümetinin tamamen tecrit olduğu ve halkın demokrasi talebinin önü alınmaz bir şekilde geliştiği bu dönemde Türkiye Komünist Partisi, başlıca görevini, demokratik cephenin kurulması olarak tesbit etti.

1945 Temmuzunda İleri Demokratlar Cephesi Programı açıklandı. Bu Programın temel maddeleri şunlardı:

«Vurguncu tüccarların, büyük müteahhitlerin, büyük çiftlik sahiplerinin ve ırkçı Türkçülerin, Saraçoğlu başkanlığındaki, demokrasiye ve Sovyetler Birliği'ne düşman hükümeti, hemen iktidardan uzaklaştırılmalıdır.» (Madde 1)

«Bütün hükümet daireleri, ordu ve mektepler, tarihte misli görülmemiş kanlı işkenceler içinde medeni insanlığı mahva sürüklemesine ramak kalmış olan faşizm ve ırkçılık safsatalarına kapılmış ve bunları sözle veya yazıyla övmüş ve yaymış memur, öğretmen ve komutanlardan çabuklukla temizlenmeli ve bu cereyana rehber rolü oynamış olanlar, bundan sonra zarar veremeyecek bir hale getirilmelidir.» (Madde 4)

«Köylülüğün topraksız veya toprağı yetmeyen ana kütlelerine... yeter miktarda toprak bedava olarak dağıtılmalı ve âlet ve kredi sağlanmalıdır. Bu maksatla, büyük çiftlik sahiplerinin ve zengin köy ağalarının ortakçı ve yarıcılara ve daimî köy işçilerine işlettikleri veya para ile kiraladıkları topraklara devlet tarafından el konulması gerekir.» (Madde 11)

«Yoksul ve orta halli köylülerin, büyük toprak sahiplerine, mahallî tefecilere ve Ziraat Bankasına olan eski borçları silinmelidir.» (Madde 12)

Programın sonunda şu şiarlar yer alıyordu:

«Yalnız vurguncuları ve köy mütegallibesini temsil eden tek parti istibdadından kurtulmuş serbest ve bağımsız bir Türkiye!

«Kahrolsun Tek Parti ve Vurguncular Saltanatı!

«Halkı, demokrasi hürriyetlerinden sahiden faydalanan şen bir Türkiye!

«Yaşasın Serbest Vatandaşların Türkiyesi!

«Yaşasın Sefalet Korkusundan Kurtuluş!

«Hangi millet ve dinde olursa olsun, bütün vatandaşlara eşit hak tanıyan, ırk ve milliyet menfaatlerinden sıyrılmış adil bir Türkiye!

«Kahrolsun Milli Azınlıklara Düşmanlık!

«Yabancı topraklara göz dikmeksizin bütün komşularıyla kardeşçe geçinen, dış durumu sağlam bir Türkiye!

«Yaşasın Hür Milletler Arasında Kardeşlik!

.....

«Yaşasın Sovyetlerle Sıkı İşbirliği!

.....

«Kanaatleri ve görüşlerinden dolayı hiçbir kimsenin takibe ve işkenceye maruz kalmadığı, tam bir vicdan serbestliği sağlayan inkılapçı bir Türkiye!

«Köyleri ve çiftlikleri parazit soyguncular dan temizlenmiş ve toprakları, onları işleyen ve eken köylülere mal edilmiş, mamur ve müreffeh bir Türkiye!

«Kahrolsun Toprak Köleliği!

«Yaşasın İleri Demokratlar Cephesi!»

Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi Emekçilerin Umudu Oldu

Halkın anti-faşist muhalefeti ve dünya çapında faşizmin uğradığı yenilginin doğurduğu uluslararası şartlar, Saraçoğlu hükümetinin çekilmesiyle sonuçlandı. Sınıf temeline dayanan siyasî partilerin kurulması serbest bırakıldı. Şefik Hüsnü, 1946 Haziranında Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisini kurdu.

Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi, programında, İleri Demokratlar Cephesinin anti-faşist, anti-feodal taleplerini temel aldı. Programın esasını şu şiarlar meydana getiriyordu:

Ordu, devlet daireleri ve eğitim kurumları içinde yuvalanmış bulunan faşistler ve faşistleri destekleyen unsurlar temizlenmelidir.

Büyük tekellere ve savaş yıllarında gayri meşru yollarla elde edilen mal ve mülke el konmalıdır.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, yoksul ve topraksız köylüleri toprağa kavuşturamaz. Büyük topraklar ve Hazine toprakları, bedelsiz olarak köylüye dağıtılmalıdır.

Büyük çiftlikler kurulmalı ve bu çiftliklerde makinalı tarım ile üretim geliştirilmelidir.

Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi, amaçlarını ana tüzüğünün dördüncü maddesinde şöyle açıklıyordu:

«a) Memleketin ekonomik, politik ve sosyal hayatının bütün gelişmelerinde, emekçi halkın demokrasi hak ve hürriyetlerinden gerçekten faydalanmasını, iç ve dış siyasetin tâyininde doğrudan doğruya söz sahibi olmasını sağlamak.

«b) Türkiye emekçi ve köylüsünü ve tabii müttefikleri olan sosyal zümreleri, ırk, mezhep farkına, deri rengine, yerli veya muhacir olmalarına bakmaksızın, yerli ve yabancı sermayedarların sömürülerine, siyasî tahakkümlerine karşı korumak ve gericiliğe, faşizme karşı sistemli bir mücadele yürütmek.

«c) Milleti, teşkilâtlı ve demokratik bir bünyeye kavuşturarak, bu sarsılmaz temel üzerinde millî bağımsızlığımızı gereği gibi sağlamlaştırmak.

«d) Emekçi ve köylü yığınlarının, gittikçe daha geniş ölçüde teşkilatlanmalarına ve iktisadî, siyasî hareketlere girişmelerine yardım suretiyle, memlekette sosyalist bir topluma geçiş şartlarını olgunlaştırmak.»

Esat Adil gibi burjuva sosyalistlerinin ve Hüsamettin Özdoğu gibi Troçkistlerin elele vererek Türkiye Sosyalist Partisini kurmaları ve Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisini baltalama çabaları, aslında Türkiye Komünist Parti-

sini parçalamaya ve tasfiye etmeye yöneliyordu. Bu tasfiyeci çabalar sonuçsuz kaldı. Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi çok kısa zamanda İstanbul, Adana, Ankara, Gaziantep, İzmir, İzmit ve Samsun'da teşkilatlandı. Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi, verdiği mücadele ile faşizmin karanlık yıllarını yaşamış olan emekçi yığınların kurtuluş umutlarını ve demokrasi özlemlerini üzerinde topladı. Partiye kısa zamanda on bin üye kaydoldu. Gaziantep şubesi kuruluş bildirisinde şöyle diyordu:

> **«Ateş karsısında demir dövenler, ekmek pişirenler, döküm dökenler, zemheri ayazında ilk horozda kalkıp çifte gidenler, kızgın ateş altında yolma yolanlar, buğday kazanıp gilgil yiyenler, alınterini ekmeğine katık yapanlar!**
>
> **«Bilin ve bildirin, öğrenin ve öğretin, okuyun ve okutun, duyun ve duyurun ki, esas davamız, aş pişirenin, iş yapanın, toprak sürenin, ekin biçenindir. At binenin, kılıç kuşananın değil, atı besleyen binmeli, kılıcı yapan kuşanmalıdır.»**

Partiye bağlı olarak İşçi Sendikaları Birliği kuruldu. **Sendika** adlı bir yayın organı çıkarıldı. Ayrıca, gençlik içinde Ankara'da Türkiye Gençler Derneği, İstanbul'da Yüksek Tahsil Gençlik Derneği teşkilatlandı.

Faşist Peker hükümeti, Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisinin halkı hızla teşkilatlama yolunda ilerleyen kararlı mücadelesine altı ay tahammül edebildi. Şefik Hüsnü, **Emekçinin Sesi** adlı günlük bir gazetenin hazırlıkları içindeyken, 19 Aralık 1946'da daha birçok Parti üyesiyle birlikte Sıkıyönetim tarafından tutuklandı.

Komünistleri ve yurtseverleri, elli yıldır, kendi kanunlarını dahi pervasızca çiğneyerek özel veya askerî mahkemelerde yargılayan burjuvazi, Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi duruşmalarını da halktan gizli olarak yürüttü. Şefik Hüsnü beş yıl hapse mahkum edildi. Ayrıca, elli beş Parti üyesi, bir ilâ beş yıl arasında hapis cezalarına çarptırıldı.

Biz, Şefik Hüsnü'nün Leninci ve Stalinci Yolundan Yürüyoruz

Şefik Hüsnü'nün bundan sonraki hayatı, kısa bir süre dışında hapiste ve sürgünde geçti. 1950 yılında hapisten çıkan Şefik Hüsnü, 1951-1952 tevkifatında yeniden tutuklandı ve tekrar beş yıl hapse mahkum edildi. Daha sonra Manisa'ya sürgüne gönderildi.

Proletaryanın yorulmak bilmez savaşçısı ve önderi Şefik Hüsnü, 7 Nisan 1959 tarihinde yetmiş iki yaşındayken sürgünde hayata gözlerini kapadı.

Mao Zedung'un dediği gibi,

> **«İnsanın bir parça iyilik yapması zor değildir. Zor olan, hiç kötülük yapmadan hayat boyu iyilik yapmaktır. Her zaman geniş kitlelerin, gençlerin ve devrimin yararına hareket etmek ve çetin mücadeleyi yıllarca sürdürmek: İşte en zor olan budur!»**

Şefik Hüsnü belli zamanlarını veya hayatının bir kısmını değil, bütün ömrünü işçi sınıfı davası için mücadeleye verdi. Türkiye Komünist Partisini teşkilatlamak ve Partinin mücadelesini emekçi kitlelere maledebilmek için, burjuvazinin devamlı baskı ve takibine, hapis ve işkencelerine fedakarca göğüs gerdi. Yılmak bilmeyen mücadele ruhu ile bütün devrimcilere örnek oldu.

Şefik Hüsnü uzun yıllar boyunca Türkiye Komünist hareketine önderlik etti. Komünist hareketin proleter bir karakter kazanması ve Bolşevik tipte bir parti yaratmak için mücadele etti. Parti ruhunu yaşatmayı ve güçlendirmeyi, Partinin Marksist-Leninist birliğini korumayı ve geliştirmeyi her şeyin üzerinde tuttu. İşçi sınıfının örgütlenmesi ve birliğinin sağlanması için, her türlü güçlüğe karşı sebatla mücadele etti.

Şefik Hüsnü, Lenin ve Stalin'in ihtilalci çizgisini bütün hayatı boyunca savundu. Oportünizme, Troçkizme ve her türlü bölücü akıma karşı kararlılıkla mücadele etti.

Türkiye proletaryası, büyük Marksist-Leninist Dimitrov'la beraber Enternasyonal'in İcra Komitesinde görev yapmış Şefik Hüsnü gibi büyük bir önder yetiştirmekle şeref duymaktadır.

Şefik Hüsnü, Komünizm davasına bağlılığı ve yılmak bilmeyen savaşçı ruhuyla bugün de Türkiye Komünistlerine önderlik etmektedir.

Türkiye Komünist Partisinin Hataları Zeki Baştımar Yönetimi Altında Oportünizme Dönüştü

Marksizm-Leninizme sadık ihtilalci bir önderliğe sahip olan Türkiye Komünist Partisi, burjuva diktatörlüğüne karşı yıllar boyunca yılmadan mücadele etti. Bütün gücüyle işçi sınıfını teşkilatlamaya çalıştı.

Bununla birlikte Türkiye Komünist Partisi, Marksizm-Leninizmi yurdumuz şartlarına yaratıcı bir şekilde uygulayamadı. Uluslararası Komünist hareketin tecrübelerinden gerektiği gibi yararlanamadı ve hatalarını yenemedi. Yurdumuzda, devrimin temel meselesinin köylü meselesi olduğunu programında belirttiği halde, pratikte buna uygun bir çalışma yürütmedi. İhtilalci çalışmasında yoksul köylü kitlelerine önderlik edemedi. İşçi ve köylü yığınları içinde kuvvetli bir şekilde kök salmayı başaramadı. Bu sebeplerle, işçi-köylü yığınlarını ihtilal yolunda seferber edemedi ve halkın silahlı gücünü yaratamadı.

Öte yandan Türkiye Komünist Partisi, bütün mücadele tarihi boyunca burjuvazinin ağır baskı ve terörü altında, her türlü legal imkandan mahrum olarak çalışmak zorunda kaldı. Oportünistlerin, teşkilatlanmayı baltalayan ve zaman zaman siyasî çizgiyi etkileyen tahripkâr faaliyetleri, bu ağır şartları daha da güçleştirdi ve Türkiye Komünist Partisinin ihtilal yolunda başarıyla ilerlemesini engelleyen diğer bir etken oldu.

Türkiye Komünist Partisi, 1940'tan sonra yürüttüğü anti-faşist mücadeleyi işçi-köylü ittifakına dayandıramadı. Teşkilatlanmada temel kitleleri esas almadı. Partinin anti-faşist mücadelesi, sadece burjuva demokratlarıyla birleşmeye yöneldi. Bu durum, Parti teşkilatında burjuva aydın kadroların çoğalmasına ve yönetimde etkin hale gelmelerine yol açtı.

İkinci Dünya Savaşı sonunda faşizmin yenilmesiyle birçok ülkenin Komünist hareketinde yaygın bir şekilde

görülen, demokrasi cephesinin hızla gelişeceği hakkındaki iyimser tutum, Türkiye Komünist Partisini de etkiledi. Türkiye Komünist Partisi illegal teşkilatlanmasını ve çalışmasını koruyamadı.

CHP hükümetinin gelişmekte olan demokratik muhalefete karşı 1946'da giriştiği saldırı, teşkilatlı işçi ve köylü kitlelerine dayanmayan bir demokratik mücadelenin başarılı olamayacağını bir kere daha gösterdi.

Bütün bunların yanısıra, Şefik Hüsnü ile Reşat Fuat'ın hapiste bulunması, 1946'dan sonra Türkiye Komünist Partisi yönetiminin fiilen, sinsi bir burjuva yolcusu olan Zeki Baştımar'ın eline geçmesine sebep oldu. Zeki Baştımar yönetimi, Türkiye Komünist Partisi içinde varolan hataların hakim duruma geçmesine ve oportünizme dönüşmesine yol açtı. Leninist teşkilatlanma ilkelerini terk eden bu revizyonist yönetim altında Türkiye Komünist Partisi, burjuvazinin baskı ve takibini altedemedi. Faşist Demokrat Parti İktidarının 1951-1952 yıllarında giriştiği saldırıyı göğüsleyemedi ve dağıtıldı.

Bu saldırıyı Millî Emniyet, Siyasî Polis ve ordu, birlikte yürüttü. Bugün olduğu gibi, Askerî Savcılar, İddianamelerini, işkence altında aldıkları ifadelere ve kanunsuzluklara dayandırdılar. Gizli yapılan duruşmalar sonunda 130 kişi, bir ilâ on yıl arasında ağır hapis cezalarına çarptırıldı.

Mahkemede Zeki Baştımar gerçek yüzünü ortaya koydu. Marksizm-Leninizmi bilimsel tahlil metodu olarak göstermeye çalıştı ve Türkiye Komünist Partisinin ihtilalci geçmişini reddetti.

Revizyonist İhanet
Türkiye Devrimine Büyük Zarar Verdi

Yönetimine oportünizm hakim olduktan bir süre sonra, 1951 tevkifatında Türkiye Komünist Partisinin ağır bir darbe yemesi, Sovyetler Birliği'nde 1956'da iktidarı ele geçiren modern revizyonizmin, dünya Komünist hareketi içindeki yozlaştırıcı ve yıkıcı etkileriyle birleşerek Türkiye'de Komünist hareketin dağılması ve tasfiye olmasıyla sonuçlandı. Türkiye Komünist Partisi, Kruşçev revizyonistlerine

sırtını dayayan Zeki Baştımar kliğinin tamamen eline geçerek bir burjuva partisi haline geldi. Buna karşılık, Türkiye Komünist hareketi içinde Stalinci bir önderlik teşekkül etmedi ve uzun yıllar, Türkiye Komünist Partisi'nin Leninci çizgisini devam ettirecek bir parti inşa edilemedi.

«TKP» revizyonistleri, Kruşçev'in Stalin'e karşı açtığı kampanyaya en önde katılarak Marksizm-Leninizme düşmanlıklarını ortaya koydular. Türkiye Komünist Partisinin Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnü önderliğindeki Leninist mücadelesini tarihten silmeye çalıştılar. Türkiye Komünist Partisinin 1926 Programının bütün Leninist ilkelerini reddettiler. Kruşçev'in «barış içinde geçiş» teorilerine sarıldılar. Büyük burjuvazi ve toprak ağalarının diktatörlüğünün devrim yoluyla yıkılmasını reddettiler. «Kapitalist olmayan yol» teorisiyle burjuva iktidarlarının devam etmesini savundular.

Revizyonist «TKP» yöneticileri, Kruşçev-Brejnev dönüşlerinin peşinden giderek uluslararası Komünist hareket karşı düşmanlık güttüler. Sovyet revizyonistlerinin uluslararası Komünist hareket üzerinde tahakküm kurma çabalarının aleti oldular ve partiyi onların uydusu haline getirdiler.

Bugünkü sahte «TKP»nin, Mustafa Suphi'nin kurduğu ve Şefik Hüsnü'nün uzun yıllar önderlik ettiği Türkiye Komünist Partisi ile ve taşıdığı «Komünist» adıyla hiçbir ilgisi yoktur. Zeki Baştımar kliğinin yönettiği «TKP», «Komünizm» adı altında revizyonizmi savunan, sosyal-emperyalistlerin menfaatlerine hizmet eden ve halkımızı aldatan bir dönekler kulübü haline gelmiştir.

Türkiye Komünist hareketinin, revizyonistler tarafından tasfiye edilmesi, halkımızın 1960'tan sonra gelişen mücadelesinin Komünist önderlikten yoksun kalmasında tayin edici rol oynadı. Revizyonist ihanet, Türkiye devrimine büyük zarar verdi.

Marksist-Leninist Hareket
Oportünizmle Mücadele İçinde Gelişti

Halkımızın 1960'tan sonra yükselen mücadelesi, devrimci fikirlerin canlanması ve yayılmasını da beraberinde

getirdi. İşçilerin, köylülerin ve gençliğin mücadelesi içinde ortaya çıkan kadrolar, Marksist-Leninist fikirlerle temasa geldiler. Proletaryanın ihtilalci düşüncesi gittikçe daha geniş kitleleri ve kadroları etkilemeye başladı.

Ne var ki, mücadelenin Marksist-Leninist bir partinin önderliğinden yoksun olarak gelişmesi ve modern revizyonizmin yarattığı ideolojik kargaşalık, Marksizm düşmanı fikirlerin etkin olmasına imkan verdi. Devrimci kadroların ve emekçi yığınların, devrimci teorinin rehberliğine kavuşmalarını engelledi.

Revizyonistler, halkımızın ve yetişen yeni devrimci kadroların, Türkiye Komünist Partisinin ihtilalci mirasını devralmalarını ve Marksizm-Leninizmin gösterdiği yolda örgütlenmelerini engellemede hakim sınıflara yardımcı oldular.

Modern revizyonizmin etkileri ve Leninci çizgide bir partinin yeniden kurulamaması sebebiyle, kitlelerin mücadelesi birleştirilip iktidar hedefine yöneltilemedi. Her türden oportünist akımın etkilerine açık olarak ilerleyen halkın mücadelesi, saldırılar karşısında silahsız ve savunmasız kaldı.

Bütün bunlara rağmen, işçi sınıfımızın ve halkın yükselen mücadelesi içinde Komünist hareket, Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnü'nün Leninci çizgisi temelinde yeniden boy attı.

Marksist-Leninist hareket çeşitli oportünist akımlarla mücadele içinde gelişti.

Devrimciler, parlamentarizmi savunan oportünist fikirlere karşı mücadele ettiler ve devrim yolunu savundular. Parlamentarizm, kitlelerin mücadelesinden korkmayı ve «faşizm gelir» bahanesiyle kitle mücadelelerini pasifleştirme çabalarını da beraberinde getiriyordu. Burjuva sosyalistleri, kitleleri parlamenter ve ekonomik mücadele sınırları içine hapsetmeye ve siyasî iktidar hedefinden saptırmaya çalıştılar. Parlamentarizmin tabii sonucu, köylülüğün devrimci rolünün ve proletaryanın geniş köylü kitlelerine önderlik görevinin inkar edilmesiydi. Devrim yolunu reddedenlerin müttefikler bulma meselesi yoktur. Onlar, parlamenter partilerle rekabeti ve oy kapma yarışını her

şeyin üzerinde tutarak, ilerici güçlerin birleşmesi ve eyleme geçmesini baltalamaya çalıştılar. Burjuva kanunlarına ve burjuvazinin insafına güvenmeyi esas aldılar ve legalizme battılar.

Parlamentarizm yolunu tutan ve kitleleri pasifleştirmeye çalışan burjuva sosyalistleri, bu oportünist hatlarını, «sosyalist devrim» şiarının arkasına gizlediler. Onların sosyalizmden anladıkları, Marks ve Lenin'in proletarya diktatörlüğü değil, parlamenter yoldan iktidara gelerek gerçekleştirilecek bir burjuva reform programıydı. Bu program, muhteva itibariyle demokratik devrimin görevlerini yerine getirmekten dahi çok uzaktı.

Bütün bu tutumlar, Marksizm-Leninizmin temelden reddedilmesini ifade ediyordu. Burjuva sosyalistleri, oportünist yüzlerinin açığa çıkmasını önlemek için, Marksist-Leninist eserlerin okunmasını ve yayılmasını sürekli olarak engellemeye çalıştılar. Proleter enternasyonalizmine karşı çıktılar.

Parlamentarizmi savunan burjuva sosyalistlerine karşı mücadelede, devrimci hareket içinde darbeci ve milliyetçi akımlar ortaya çıktı. Bunlar, parlamenter yolu reddederken, burjuvazinin bazı kesimlerinin darbe yoluyla iktidarı ele geçirmesine bel bağladılar ve ordunun devrimci olduğunu iddia ettiler. Bu suretle, işçi-köylü yığınlarının mücadelesini küçümsediler ve devrimin halk yığınlarının eseri olacağını reddettiler. İşçi-köylü ittifakına dayanan halk cephesi yerine, darbeci ve reformcu burjuva akımlarıyla ittifakı savundular. Ordu içindeki darbecilerle uzlaşmak, onları geniş halk yığınlarının taleplerinden uzaklaştırdı ve milliyetçiliğe götürdü. Bu sebeple, Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkını reddettiler ve proleter enternasyonalizmine karşı çıktılar.

Bunlar, bir yandan burjuva kuyrukçuluğu yaparken, diğer taraftan ilerici ve devrimci güçleri bölen bir tutum takındılar. Marksist-Leninist ilkeleri reddettiler. Leninist bir partinin kurulmasına karşı çıktılar. Türkiye Komünist Partisinin 1926 Programına tamamen zıt bir çizgiyi savundular. Devrimci kadroları, Türkiye Komünist Partisinin devrimci

geçmişinden ve Marksist-Leninist ilkelerden koparmaya çalıştılar.

Bütün revizyonist akımlar, devrimin canalıcı ilkelerini inkar noktasında birleşiyorlardı. Bunlar, burjuva devlet kurumlarına dayanarak iktidara gelmeyi savunmakla, burjuva devlet mekanizmasının parçalanmasına, yani devrime karşı çıktılar. Devrimin kitlelerin eseri olacağını ve işçi-köylü ittifakını reddettiler. Milliyetçiliğe kapıldılar. Enternasyonalizme ve Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesine karşı çıktılar. Çünkü onların bütün bu oportünist fikirlerini yıkan silah, Marksizm-Leninizmdi.

Revizyonist akımlar, oportünist fikirleriyle genç devrimci kadroların önlerini kararttılar. Devrimci kadroların, Türkiye Komünist hareketinin devrimci mirasıyla birleşmelerini ve Marksizm-Leninizmi rehber edinmelerini engellemede Zeki Baştımar'ın revizyonist kliğine destek oldular.

Revizyonistlerin yarattığı ideolojik kargaşalık, kitlelerin devrimdeki rolünü kavramayan, proletarya partisinin zorunluluğunu reddeden ve bireyci kahramanlığı esas alan fikirlerin yayılmasında tayin edici rol oynadı. Modern revizyonizm, özünde teslimiyetçiliği taşıyan akımları körükledi.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnülerin Leninci Çizgisi Temelinde İnşa Ediliyor

Proleter devrimcileri çeşitli oportünist akımlarla mücadele içinde, revizyonist fikirlerden arınma ve hatalarını yenme yolunda ilerlediler. Revizyonizmle her türlü bağlarını koparark ve işçi-köylü kitleleriyle bağlar kurarak Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesini kavrama yolunda geliştiler. **Proleter Devrimci Aydınlık** dergisi ve **İşçi-Köylü** gazetesi, Marksist-Leninist fikirlerin devrimci kadrolar ve kitleler içinde yayılmasında ve oportünizme karşı mücadelede önemli rol oynadı.

Tecrübeler gösterdi ki, Mao Zedung Yoldaşın belirttiği gibi, bir zaman revizyonizmin etkisi altında olan devrimciler, devrimci mücadeleye devam ederlerse revizyonizmin

etkilerinden kurtulabilir ve Marksizm-Leninizm yolunda ilerleyebilirler.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, 1970 yılına varmadan Türkiye Komünist Partisinin 1926 Programında ifadesini bulan Leninci çizgisi üzerine inşa edilmeye başladı. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin Marksist-Leninist çizgisi, işçi sınıfımızın ve halkımızın mücadelesinin, Büyük Proleter Kültür Devriminin tecrübeleriyle kaynaşması sonucu doğdu.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnülerin önderlik ettiği Türkiye Komünist Partisinin devrimci davasını devam ettiriyor ve onun mirasını savunuyor.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi,
Türkiye Komünist Partisinin İhtilalci Davasını Devralmıştır

Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnü gibi Komünizm davasına sadık fedakar önderlerin yönettiği Türkiye Komünist Partisi, Üçüncü Enternasyonal'in Türkiye'deki öncü müfrezesi olarak burjuvazi ve toprak ağalarının diktatörlüğüne karşı mücadele etti. Ağır baskılara göğüs gerdi. Türkiye Komünist Partisi Marksizm-Leninizme ve proleter enternasyonalizmine bağlı kaldı. Proletaryanın büyük önderleri Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in ihtilalci yolundan yürüdü. İkinci Enternasyonal oportünistlerinden Troçkistlere kadar her türden devrim düşmanı akıma karşı mücadele etti. Devrim yolunu ve proletaryanın önderliğini savundu. Bütün gücüyle, işçi sınıfını teşkilatlamaya çalıştı. Türkiye Komünist Partisinin ihtilalci önderliği, Partinin bağımsızlığını korudu.

Türkiye Komünist Partisinin ihtilalci çizgisi ve Leninist 1926 Programı bu mücadelelerin ürünüdür. Bu ihtilalci çizgi, bugün de devrimimizin temel meselelerine ışık tutmakta ve her türden oportünist akımı mahkum etmektedir. Türkiye Komünist Partisinin devrimci mirasını savunmak, ancak 1926 Programının Leninist çizgisini devam ettirmek ve bu yolda mücadele etmekle mümkündür.

Türkiye Komünist Partisi Programının birinci maddesi,

Partinin amacını ve proletaryanın önündeki devrimci adımı şöyle tesbit ediyordu:

> **«Türkiye Komünist Partisi, Komünist Enternasyonal'in bir şubesi sıfatıyla... mevcut burjuva diktatörlüğü yerine, amele ve köylünün hakimiyetine dayanan bir sovyet idaresi kurmak gayesini güder. Türkiye'nin emperyalizm tarafından tekrar esir edilmesinin önüne geçebilecek biricik etkili kaleyi teşkil eden Komünist Partisi, bu tehlikeye karşı ameleleri, gündelikçileri, şehirlerin ve köylerin yarı-proleterlerini usulü bir tarzda teşkilatlandırır. Her çeşit zulme ve soyguna karşı sınıf mücadelesini geliştirir. Köylünün belli başlı kitlelerini proletaryanın önderliği altında toplar. Böylece ve aynı zamanda, amele ve köylülüğün bir sovyet idaresi şeklinde kendi diktatörlüklerini gerçekleştirmeleri için gereken şartları hazırlar. Ancak böyle bir diktatörlük, halkçı burjuva inkılabı görevlerini yerine getirebilir ve bu inkılabın kazançlarını düzenleyebilir. Aynı zamanda, ancak böyle bir inkılap, SSCB ile ittifak halinde, burjuva idaresinden doğrudan doğruya sosyalizme geçişi sağlayabilir ve çabuklaştırabilir.»**

Türkiye Komünist Partisi, burjuvaziye ve parlamenter hayallere bel bağlamadı. **Devrimin, hakim sınıfların devletini ve ordusunu parçalayarak gerçekleşeceğini** savundu:

> **«Türkiye Komünist Partisi, iktidarda olan Kemalist Halk Partisine karşı barışmaz ve devamlı bir şekilde mücadele açmıştır.»** (Madde 2)
>
> **«Türkiye Komünist Partisi, pratik tecrübelerden alınmış örneklerle, proletaryanın ve köylülüğün belli başlı kitlelerinin önünde duran meselelerin parlamento mücadelesiyle değil, fakat özellikle amele ve köylülerin halkçı, inkılâpçı diktatörlüğü ile halledilebileceğini açıklar.» (Madde 8)**
>
> **«Türkiye Komünist Partisi, milli istiklali ve inkılabın kazançlarını korumanın en emin vasıtası olarak, amele ve köylülerin silahlandırılmasını, burjuva muhafızlığını meslek edinmiş orduların kaldırılmasını ve onların yerini amele ve köylü milisinin alınmasını ve askerlere subaylarını seçme hakkının verilmesini talep eder.»** (Madde 10)

Türkiye Komünist Partisi, yurdumuzun yarı-sömürge, yarı-feodal yapısını tahlil ederek, proletaryanın önündeki görevin demokratik devrim olduğunu tesbit etti. **«İşçi ve köylüler diktatörlüğünden proletarya diktasına geçişi hızlandırmak» için demokratik devrimi zorunlu gördü.** Türkiye Komünist Partisi Programı, demokratik devrimin görevlerini şöyle belirtiyor:

> **«Amele ve köylü diktatörlüğü, öldürücü darbelerini ilk önce en tehlikeli düşmanlarına, emperyalistlerin ve yarı - derebeyi gericilerin kafalarına indirir. Yabancı sermayenin malı olan büyük işletmelere (deniz ve kara nakliyatına, liman ve rıhtım işletmelerine, madenlere, sanayi müesseselerine, bankalara, vs.) ve büyük emlâk ve arazî sahiplerinin ve vakıfların malı olan çiftliklere (demirbaş eşyası, makina ve hayvanlarla birlikte) tazminatsız el koyar ve millileştirir. Düyun-u Umumiye'yi kaldırır.»** (Madde 46)
>
> **«Türkiye Komünist Partisi, kodaman zengin köylülerin arazileri de dahil olmak üzere, bütün büyük arazi ve çiftlik mülkiyetlerine tazminatsız el konması ve bütün toprakların, hayvanların, makina ve binaların, ırgatlar, gündelikçiler, mevsim işçileri, aşağı ve orta halli köylülerden kurulacak komitelerin emri altına konulması şiarlarının gerçekleşmesi için çalışır. Türkiye Komünist Partisi, ziraat amelelerinin mücadele ve grevlerini, köylülerin doğrudan doğruya büyük arazi mülkiyetine el koymak için mücadelelerini teşkilatlandırır.»** (Madde 5)
>
> **«Bu maksatla Türkiye Komünist Partisi, bizzat köylüler tarafından köylü komiteleri teşkil ve kitle hareketleri hızlandığı takdirde, bu komitelerin köylü birlikleri haline dönüştürülmesi lehinde tahrikatta bulunur.»** (Madde 26)

Türkiye Komünist Partisi, **millî mesele** konusunda Leninist bir çizgi izledi:

> **«Türkiye Komünist Partisi, millî azınlıkların Türkiye'den ayrılma hakkı da dahil olmak üzere, kaderlerini bizzat tayin etmek hakkını kayıtsız şartsız tanır. Halk Fırkasının müslüman azınlıkları zorla Türkleştirmek, Hıristiyan ve Musevî azınlıkları da ezmek siyasetine her**

vasıtayla karşı koyar. Ayrıca, bu azınlıkların emekçi kitlelerine, bey ve ağalarının, burjuvazilerinin kısmen Halk Fırkasına yaklaşmak ve kısmen de emperyalizme satılmak şekillerini alan hiyanetlerini izah ile, onları Türk emekçileriyle birlikte sömürücü sınıflara ve emperyalizme karşı mücadeleye sevk eder. Türkiye Komünist Partisi, onlar için hukukta tam bir eşitlik; dillerini kullanmak, kendi kültürlerini yayma ve eğitim konularında tam bir serbestî; köylülerin ve küçük aşiret fertlerinin yarı - derebeyi efendilerine ve reislerine esir olmaktan kurtulmalarını; bu bey ve ağalara ait arazinin, hayvanların, köylülere ve aşiret fertlerine parasız dağıtılmasını talep eder.» (Madde 11)

Türkiye Komünist Partisi, yüce bir enternasyonalist ruhla, Komintern'de bütün ülkelerin kardeş Komünist partileriyle omuz omuza mücadele etti. Komintern'in ihtilalci hattına bağlı kaldı. Türkiye Komünist Partisi, **proleter enternasyonalizmi**ni kararlılıkla savundu:

«Türkiye Komünist Partisi, emperyalist devletlere yakınlaşmaya yönelen her türlü dış siyasete, amansız bir tarzda karşı koyar ve Sovyetler Birliği ile sıkı bir siyasî ve iktisadî ittifak halinde mücadele eder. Çünkü, yalnız Sovyetler Birliği ile Türkiye işçileri arasında en samimî bir işbirliği, Türkiye'nin istiklalini ve iktisaden serbestçe gelişmesini sağlayabilir. Aynı zamanda, Komünist Partisi, sömürge ve yarı - sömürge ülkelerin emperyalizme karşı millî kurtuluş hareketleriyle sıkı bir ittifak ve bu hareketlere fiilî yardım lehinde çalışır.» (Madde 20)

«Sovyetler Birliği'ni her an daha çok tehdit eden emperyalist harp tehlikesine karşı, Türkiye Komünist Partisi, şiddetli propaganda yapar ve böyle bir harp vukuunda, dünya proletaryasının kızıl ordularıyla omuz omuza dünya sermayedarlarının karşı - devrimci ordularına karşı dövüşmenin Türk milleti için vazgeçilmez bir zorunluluk olduğunu çok kararlı bir tahrikat ile halk kitlelerine ispat eder. Bu zorunluluğu inkâra ve aynı zamanda millî istiklâle karşı ve şehir ve köylerin emekçi kitlelerinin en can alacak menfaatleri aleyhine caniyane bir hiyanet teşkil eden eğilimlere, Komünist Partisi bütün kuvvetiyle karşı koyar.» (Madde 19)

Burjuvazinin ve revizyonistlerin elele vererek halkımızdan gizlemeye ve halkın elinde bir silah olmasını engellemeye çalıştıkları, Türkiye Komünist Partisinin ihtilalci programının özü budur.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, Türkiye Komünist Partisinin devamı olarak, onun ihtilalci fikirlerini ve mücadelesini devralmıştır.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, Türkiye Komünist Partisinin ihtilalci geçmişinin gerçek mirasçısıdır.

> **«Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, uluslararası proletaryanın büyük önderleri Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in ihtilalci yolunda mücadele vermiş olan Mustafa Suphi ve Şefik Hüsnülerden devraldığı kızıl sancağı Türkiye işçi ve köylülerinin elinde daha yükseklere kaldırmak azmini bütün halkımıza açıklar.»** (TİİKP Programı, Madde 16)

TÜRKİYE DEVRİMİNİN YOLU : HALK SAVAŞI

«Yarı - sömürge, yarı - feodal toplumumuzda başlıca çelişmeler şunlardır:

«1. Emperyalizmle ülkemiz arasındaki çelişme,

«2. Geniş halk yığınlarıyla feodalizm arasındaki çelişme,

«3. Burjuvaziyle proletarya arasındaki çelişme,

«4. Hakim sınıflar içindeki çelişme.» (TİİKP Proramı, Madde 36)

«Bütün bu çelişmelerin ortadan kalkması ve halkımızın sömürü ve zulümden kurtulması, sosyalizmle gerçekleşecektir.

«Sosyalizme giden yolda önümüzdeki esas görev, demokratik halk devrimidir.» (TİİKP Programı, Madde 37)

Emperyalizmi, işbirlikçi kapitalizmi ve feodal kalıntıları demokratik halk devrimi tasfiye edecektir. Geniş halk kitlelerinin ihtiyacı budur. Tarihimizi ve toplumumuzun yapısını inceleyen savunmamız, bu gerçeği göstermektedir.

Lenin, geri ülkelerin ihtilalcilerine hitap ederek, görevlerini söyle belirtiyor:

«Marksist teori ile pratiği, nüfusun çoğunluğunu köylülerin teşkil ettiği ve görevin, kapitalizme karşı değil, ortaçağ kalıntılarına karsı mücadeleye girişmek olduğu şartlara uygulamayı başarmak zorundasınız.» (Doğu Halkları ve Örgütlerinin İkinci Tüm Rusya Kongresine Konuşma, 22 Kasım 1919)

Halkımız
Bağımsızlık ve Demokrasiye
Ancak Proletarya Önderliğinde Kavuşabilir

Çağımız, Büyük Ekim Devrimiyle açılan emperyalizm ve proleter devrimleri çağıdır. Burjuvazinin devrimci barutunun tükendiği bu çağda, proletaryanın önder olmadığı millî kurtuluş ve devrim hareketleri kalıcı zaferler kazanamaz. Halkımızın ve bütün dünya halklarının sayısız tecrübesi bunu gösteriyor.

Halkımızın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin yol açtığı Birinci Meşrutiyet, 1908 Jön Türk Devrimi, Millî Kurtuluş Savaşı ve 27 Mayıs hareketi, proletarya önderliğine sahip olmadıkları için, emperyalizmi ve yarı-feodal yapıyı tasfiye edemediler, burjuva demokratik devrimini sonuna kadar götüremediler. Tam tersine, bu hareketler giderek gericilikle uzlaştı ve emperyalizme teslim oldu. Burjuva demokratik hareketlerin cılız kalması, sonuç olarak halkımız üzerinde tekrar gerici diktatörlüklerin kurulmasına yol açtı.

Enver Hoca Yoldaşın belirttiği gibi,

> **«Kapitalist sömürüye dayanan milli burjuvazinin, dış emperyalizm ve iç gericilerle uzlaşma eğilimleri göstermesi ve yalpalaması, onun belirgin vasıflarıdır. Bu yüzden millî burjuvazinin kurtuluş mücadelesini ve demokratik devrimi sonuna kadar tutarlı olarak sürdürmesine imkan yoktur.»** (Arnavutluk Emek Partisi'nin Altıncı Kongresine Rapor)

Millî demokratik devrimimizin önderi, ancak proletarya olabilir. Proletarya, sınıf olarak gitgide büyüyen, politik bakımdan gitgide gelişen, büyük çapta işletmelerdeki çalışma şartları gereği kolayca örgütlenebilen, en devrimci sınıftır. Proletarya en uzak görüşlü, ve kendisiyle birlikte bütün halkı kurtaracak olan sınıftır. Onun, zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur. Ve proletarya, dünyada binlerce mücadelede sınanmış, geliştirilmiş, sağlam ve bilimsel bir ideolojiye, Marksizm-Leninizme sahiptir.

Lenin şöyle diyor:

> **«Burjuvazi, köylüleri ve bütün küçük burjuva tabakaları parçalayıp dağıttığı halde, proletaryayı bir araya**

getirir, birleştirir ve örgütler. Büyük üretimde oynadığı ekonomik rol nedeniyle, proletarya burjuvazinin çoğunlukla daha çok sömürüp ezdiği ve kurtuluşları için bağımsız mücadele yeteneği olmayan bütün çalışan ve sömürülen yığınların yol göstericisi olmaya yetenekli tek sınıftır.» (Devlet ve İhtilal)

Proletarya, ihtilalci partisi vasıtasıyla, bütün ülkede örgütlenmiş ve birleşmiş olan hakim sınıflara karşı, halkın güçlerini ve mücadelesini ülke çapında birleştirebilecek ve iktidar hedefine yöneltebilecek yegane sınıftır.

Ülkemizde proletarya, gün geçtikçe gelişmektedir. Büyük fabrikalarda çalışanların oranı oldukça yüksektir ve daha da artmaktadır. İşçi sınıfımızın yarısı, İstanbul ve İzmit'te toplanmıştır. Diğer yarısının önemli bir kısmı ise Zonguldak, İzmir, Çukurova, Bursa gibi merkezlerdedir. Bütün bunlar, işçi sınıfımızın devrimdeki rolünü arttırmaktadır.

Ülkemizde millî demokratik devrimin önderi ve en kararlı savaşçısı proletaryadır. Çünkü demokratik devrimde en büyük menfaati olan sınıf odur. Çünkü proletarya, sosyalizme geçebilmek için demokratik devrimi sonuna kadar ilerletmek zorundadır.

Halk Cephesinin Temeli:
İşçi-Köylü İttifakı

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin demokratik halk devriminde dayandığı temel güç, köylü kitleleridir.

Proletarya, ülkemizde çoğunluğu meydana getiren geniş köylü kitleleriyle sağlam bir şekilde birleşerek, feodal kalıntıların tasfiyesi mücadelesinde onlara önderlik edecektir.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, geniş köylü kitlelerinin özlemlerini dile getiren Toprak Devrimi Programını ortaya koymuştur. Ancak toprak devrimi mücadelesidir ki, geniş köylü kitlelerini toprak ağalığına, tefeciliğe ve her türlü feodal kalıntıya karşı toprak ve hürriyet için harekete geçirebilir. Ancak demokratik devrimin özü olan toprak devrimi yolu, köylük bölgelerde gelişecek olan gerilla savaşını her yana yayabilir. Köylülerin toprak ve hürriyete

kavuşmaları, kendilerini kesin zafere ilerletecek olan işçi sınıfı önderliğinde mücadeleye atılmalarına bağlıdır.

İşçi-köylü ittifakı, halk cephesinin temelidir. İşbirlikçi burjuvazinin ve toprak ağalarının faşist diktatörlüğünü yıkmak için, sömürü ve zulüm altındaki geniş halk kitlelerini birleştirmek ve seferber etmek zorunludur. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, en geniş halk çoğunluğuyla birleşecek ve işçi-köylü ittifakı temelinde bütün halkın birleşik cephesini kuracaktır. Halk cephesi, bütün halkı birleştirirken, bir avuç gerici ve zalimi azamî ölçüde tecrit edecek ve iktidara doğru ilerleyecektir. Proletaryanın ihtilalci partisi, faşizme, emperyalizme ve gericiliğe karşı en geniş halk kitlelerini, her yurtsever örgütü, her ilerici insanı halkın birleşik cephesinde toplanmaya çağırır ve bu politikasında sebat eder.

Devrimci Savaş
Halk Yığınlarının Savaşıdır

Demokratik devrim ancak silahlı mücadele yoluyla zafere ulaşabilir. Demokratik devrimin başarılamadığı yurdumuzda, halkın mücadelesi, daha başından hakim sınıfların silahlı zorbalığıyla karşılaşmaktadır. Devrimci güçlerin toparlanması, birleştirilmesi ve iktidar hedefine yöneltilmesinin yolu, hakim sınıfların silahlı zorbalığına, silahlı mücadele ile karşı koymaktır.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, geniş köylü yığınlarına dayanan halk savaşını tek kurtuluş yolu olarak kabul ediyor. Bugün hakim sınıflar güçlü görünmektedir. Onlar iktidarı ellerinde tutuyorlar ve büyük bir merkezî orduları vardır. Ancak, nihaî olarak güçlü olan, halktır. Halkın zaafları ve yenilgileri geçicidir. Hakim sınıfların zaafları ise sürekli ve kaçınılmazdır.

Halkın güçleri, uzun süreli bir gerilla savaşı yolunu izleyerek gelişebilir. Geniş köylü kitlelerine dayanan ve belli üsler edinen silahlı mücadele, uygun yer, zaman ve şartlarda üstün bir gücü düşmanın zayıf olduğu noktalara yığarak, düşmanı teker teker yokedebilir. Devamlı bu taktiği uygulayarak halkın güçlerini birleştirebilir ve düzenli

ordular kurabilir. Halk savaşı, halkın silahlı güçleri düşmanı yokedecek güce ulaşana ve ona nihaî darbeyi indirecek duruma gelene kadar uzayan bir savaştır.

İhtilalci savaş halk yığınlarının savaşıdır. Ancak yığınları seferber ederek ve ancak yığınlara güvenerek yürütülür. Silahlı mücadelenin tek amacı, her seferinde daha geniş kitleleri silahlı mücadeleye seferber ederek iktidarı ele gecirmektir. Halk ordusu, böyle bir mücadele içinde inşa edilebilir. «Halkın ordusu yoksa, hiçbir şeyi yok demektir.»

> **«Ülkemizde halk savaşı, esas olarak silahlı mücadele yoluyla iktidarın köylük alanlarda parça parça kazanılması, devrimci üsler kurulması, şehirlerin köylük alanlardan kuşatılıp gerici iktidarın ülke çapında yıkılması ve halkın devrimci iktidarının kurulmasıyla zafere ulaşır.»** (TİİKP Programı, Madde 39)

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, esas olarak köylük alanlara dayanan devrimci mücadeleyi, şehirlerde işçi sınıfının ve halk yığınlarının mücadelesiyle birleştirecektir.

Silahlı mücadele proletaryanın siyasî mücadelesinin en yüksek şeklidir. Halkın silahlı güçleri, proletaryanın iktidarı ele geçirme mücadelesinin araçlarıdır. Bu sebeple silahlara, proletarya partisi kumanda eder.

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Demokratik Devrimi Başardıktan Sonra Durmaksızın Proletarya Diktatörlüğünü Kuracaktır

> **«TİİKP, önündeki görev olan demokratik halk devrimini başardıktan sonra durmaksızın sosyalizme geçerek kapitalizmi tamamen tasfiye edecek, yani işçi-köylü ittifakına dayanan proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirecektir.**
>
> **«TİİKP, mülk edinme yoluyla başkalarının emeğine egemen olma imkanını tamamen ortadan kaldırmak amacıyla, halk yığınlarının yaratıcı çalışmasını seferber ederek, bütün yurtta sosyalizmin kuruluşunu ilerletecektir.**
>
> **«TİİKP, kapitalizmi yeniden canlandırma heveslerinin ve geriye dönme teşebbüslerinin hâlâ devam edeceği bu aşamada, Büyük Proleter Kültür Devriminin yolunu ya-**

ratıcı bir şekilde izleyecek, siyasî, ideolojik, iktisadî, kültürel, diplomatik alanlarda sınıf savaşını durmadan devam ettirecek, halk yığınlarını seferber ederek proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak için her tedbiri alacaktır.» (TİİKP-Programı, Madde 58)

«TİİKP'nin nihaî hedefi, insan üzerindeki her türlü sömürüyü ve zulmü ortadan kaldırmak, halkımızı, sınıfların kalmadığı bir dünyada, en büyük ve en mutlu geleceğe, Komünizme ulaştırmaktır.» (TİİKP Programı, Madde 59)

Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin programı, halkımıza kurtuluş yolunu gösteriyor. Bu yoldan ilerleyen halk kitleleri, mutlaka zafere ulaşacaklardır. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi, programının sonunda halkımıza şu çağrıyı yapıyor:

«TÜRKİYE'NİN YİĞİT İŞÇİLERİ VE KÖYLÜLERİ, TİİKP SAFLARINDA BİRLEŞİN!»

HALKIMIZ FAŞİST KANUNLARI TANIMIYOR 141 - 142 MUTLAKA YIKILACAKTIR

Savcılar, bizi devrimci bir siyasî partiye üye olmakla suçluyorlar.

Biz, Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin görüşlerini ve programını savunuyoruz. Halkımızın kurtuluş mücadelesine, Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisinin yol gösterdiğine kuvvetle inanıyoruz. Fakat biz, Savcıların TİİKP'ye üye olduğumuz yolundaki iddialarını kabul etmiyoruz. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki, devrimci bir örgüte üye olmak suç olamaz.

Teşkilatlanmak
Halkın En Tabii Hakkıdır

Bizi devrimci bir teşkilata üye olmakla suçlayan Savcıların temsil ettiği hakim sınıflar, halk kitlelerini ezmek ve sömürülerini devam ettirebilmek için, toplumun her kesiminde alabildiğine teşkilatlanmışlardır. Onlar, AP, DP, CGP ve MHP gibi faşist partileriyle, Yüksek Komuta Konseyi gibi gayri meşru kuruluşları ve faşist cuntalarıyla, ordusu, polisi ve jandarmasıyla, Sanayi, Ticaret, Ziraat Odaları, İş Adamları Derneği ve İşveren Sendikalarından banka ve tekellere kadar iktisadî kuruluşlarıyla, Komünizmle Mücadele Derneği, İlim Yayma Cemiyeti ve Ülkü Ocakları gibi gerici ve faşist teşkilatlarla ve gizli-açık daha yüzlerce örgütle, emekçi halkı tahakkümleri altında tutmaktadırlar.

Savcılar, halkın gizli teşkilatlar kurmasını bir suç gibi göstermeye çalışıyorlar. Oysa halkı sömürmek ve ezmek için en gizli ve en sinsi yollara başvuranlar, daima hakim sınıflar olmuştur. 12 Mart faşist darbesini tezgahlayan faşist generaller çetesi gizli değil midir? Millî Güvenlik Kurulunda, halkı ezme planları gizli olarak hazırlanmıyor mu? Gizli anlaşmalarla yurdumuzu Amerikan emperyalistlerine peşkeş çeken kimdir? Türkiye'nin kaderi köşklerde, saraylarda yapılan gizli toplantılarda tayin edilmiyor mu? MİT ve Kontrgerilla, halkın mücadelesini ezmek için kurulmuş gizli teşkilatlar değil midir? Abdülhamit devrinde olduğu gibi halk arasında gizli jurnal ve hafiye teşkilatı kurmak isteyenler bizler miyiz?

Hakim sınıflar, kendilerine en geniş teşkilatlanma özgürlüğü tanırken, halkın teşkilatlanmasını zorbalıkla yasaklamışlardır. Onlar, bir yandan kitleleri kontrolleri altındaki örgütlere hapsetmeye çalışıyorlar, diğer yandan da terör uyguluyor, faşist kanunlar çıkartıyor ve halk teşkilatlarını kapatıyorlar.

Büyük burjuvazi ve toprak ağalarının iktidarları, tarih boyunca ilerici halk teşkilatlarına ve Türkiye Komünist hareketine baskı ve zulüm uygulamıştır. İlerici ve devrimci sendikalar, dernekler ve her türlü kitle örgütleri yasaklanmış veya baskı altında tutulmuştur.

Yüzyılların tecrübesi göstermiştir ki, teşkilatsız halk, köleliğe mahkumdur. Halk kitleleri, ancak teşkilatlanmak suretiyle hakim sınıfların sömürü ve zulmüne karşı koyabilir ve kurtuluşa ulaşabilirler.

Sömürü ve zulümden kurtulmak için, halkın her yoldan teşkilatlanması, en tabii hakkıdır. Hiçbir kanun veya hüküm, bu hakkı kaldıramaz. Hakim sınıfların zorbalığı karşısında, halkın gizli teşkilatlanması kadar meşru bir şey olamaz.

Ezilen halk yığınları, bu gerçeği kavramışlar ve tarih boyunca çeşitli teşkilatlar kurarak mücadele etmişlerdir. Tarihimizde bütün ilerici hareketler, gizli teşkilatlanmak zorunda kalmışlardır. Anadolu köylüleri, Osmanlı zalimlerine karşı gizli mezhep ve tarikatlarda toplanmışlardı. Jön

Türkler, Abdülhamit istibdadını, gizli teşkilatlanarak yıktılar. Millî Kurtuluş savaşçıları, emperyalizme ve işbirlikçi sultan hükümetine karşı birçok gizli teşkilat kurmuşlardı. 27 Mayıs'ı gerçekleştirenler de gizli olarak örgütlendiler.

Proletarya ve halk yığınları, ezilmemek ve zalimlerin saltanatını yıkmak için gizli teşkilat kurar. Hakim sınıflar ise, halkın alınterini sömürmek ve kanlı saltanatlarını sürdürmek için gizli teşkilatlar kurarlar ve karanlık faaliyetlerini halktan gizlerler. Devrimcilerin teşkilatları, halktan gizli değildir. Onlar, halk yığınlarını seferber edebilmek ve mücadele eden halkı zorbalığa karşı savunmak için kitlelerin bağrında teşkilatlanırlar.

Sınıf mücadelesinin tecrübeleri göstermiştir ki, proletarya ve halkın örgütlenmesi, hakim sınıflar tarafından istendiği zaman dağıtılamayacak ve ezilemeyecek, her türlü baskı ve teröre göğüs gerecek, hakim sınıfların saldırılarına cevap verecek, her mücadele biçimine hazır olacak ve her şart altında mücadelesini sürdürebilecek şekilde olmalıdır.

141. ve 142. Maddeler Faşist Mussolini İtalyasından Alınmıştır

Savcılar, hakim sınıfları kırk yıldır halk teşkilatlarını baskı altında tutmak için kullandıkları Türk Ceza Kanununun 141. maddesine göre cezalandırılmamızı istiyorlar.

Burada görülmekte olan dava, hakim sınıfların halk teşkilatları üzerinde senelerdir uyguladığı zulmün bir devamıdır.

TCK'nın 141 ve 142. maddeleri, 1936 yılında faşist İtalyan Ceza Kanunundan tercüme edilerek alınmıştır. Bu maddeleri icat edenler, Mussolini faşistleridir.

İtalya'da Mussolini'nin faşist diktatörlüğü, 25 Kasım 1926'da bütün siyasî partileri, işçi sendikalarını ve dernekleri yasakladıktan yirmi gün sonra, «Devletin Korunması Özel Kanunu» adlı olağanüstü nitelikte bir kanun çıkardı. Faşistler, bu kanunla her türlü demokratik düşünceyi ve teşkilatlanmayı yasakladılar. Hakim sınıfların bugün Türki-

ye'de açıkça ifade edemedikleri faşist niyetlerini, İtalyan Ceza Kanununun gerekçesi şöyle belirtiyordu:

> **«Faşizme karşı hareketler ve bu hareketlere esas teşkil eden düşünceler, suçtur. Bu suçların sert cezalarla cezalandırılması gerekir.»** (İtalyan Meclisine sunulan Kanun Gerekçesinden)

Mussolini'nin hukukçularından Manzini de, bu kanunun amacı hakkında şunları söylüyordu:

> **«... Faşist ideoloji dışında kalan bütün dernek ve partilerin yeniden gizli olarak kurulmalarını, bu dernek ve partilere ait düşünce, program ve eylemlerin propagandasının yapılmasını engellemek ve faşist düşünce dışında düşüncenin kişisel veya kollektif olarak açıklanmasını, yani düşünceyi yasaklamak.»**

Bu özel kanun, 1930 yılında «Rocco İtalyan Ceza Kanunu» diye anılan yeni bir kanunla daha da ağırlaştırıldı. İşte TCK'nın 141. maddesi, bu kanunun 270. maddesinin, 142. maddesi de, 272. maddesinin tercümesidir.

İtalyan faşistleri bugün Türkiye'de de faşizmin en önemli sermayesi olan zulüm ve zorbalığı, ceza kanunlarının gerekçelerinde açıkça ilan ettiler. Kanunun 270. maddesiyle ilgili gerekçe şunları belirtiyordu:

> **«Otoritenin bilincine varmış ve otoriteyi temel alan bir devlet, hele faşist devlet, kendi ülkesinde bütün örgütlenmelere izin veremez. Bunlara izin vermek, kendi varlığına aykırı düşer. Bu nedenle, söz konusu maddeler, faşist devletin şahsiyetinin korunması yönünden temel bir unsur teşkil etmektedir.»**

Bu kanun, bir avuç tekelci kapitalistin sömürü imkanlarını sınırsız bir hale getiriyor ve işçilerin, emekçi halkın sendikalaşma, grev, toplu sözleşme, siyasî parti ve dernek kurma, serbestçe teşkilatlanma haklarını tamamen yokediyordu. İtalyan Bakanlık raporu, kanunun amacını açıkça şöyle belirtiyordu:

> **«Ekonomik düzenin değiştirilmesini istemek, yıkıcılıktır. Çünkü mevcut düzen, özel mülkiyet ve buna bağlı zenginleşmeyi amaç bilen bir düzendir ve bunun değiştirilmesi ve değiştirilmesinin istenmesi suçtur.»**

Savcıların bizi mahkum ettirmek için dört elle sarıldıkları kanun maddeleri, işte böyle faşist gerekçelere dayanmaktadır.

Mussolini Kanunlarını Daha da Ağırlaştırmak «Şerefi» Türkiye'nin Hakim Sınıflarına Aittir

1930'dan sonraki yıllar, bütün emperyalist dünyada gelişen buhranın Türkiye'yi de etkilediği ve faşizm eğiliminin güçlendiği yıllardı. 141-142. maddeler ,1936 yılında, işte bu ortamda faşist İtalya'dan alınarak Ceza Kanununa kondu.

Fakat bu maddeler de halkın mücadelesini durduramadı. Bunun üzerine hakim sınıflar, 141-142. maddeleri dört defa değiştirdiler ve ağırlaştırdılar. Mussolini'nin «Faşist Devleti Koruma Kanunu»nu daha da ağırlaştırmak «şerefi», Türkiye'nin hakim sınıflarına aittir.

Gerici iktidarlar, bu değişikliklerden sonra her türlü muhalif düşünce ve teşkilatlanmayı bu maddelerin tehdidi altına soktular. DP Erzurum milletvekili Emrullah Nutku, 1950'de şunları söylüyordu:

> **«... Bu memlekette hükümeti tenkide kalkışan her vatandaş hakkında, en ufak bir itiraz sebebiyle komünist fişi tanzim edilmiş ve bunlar, 141-142. maddelerden mahkum edilmişlerdir.»** (Milliyet, 11 Mayıs 1974)

DP'nin ilk Adalet Bakanı Halil Özyörük ise, 1951 yılında Adalet Komisyonu Başkanı olarak, şunları belirtiyordu:

> **«Yürürlükte olan kanun... çok tehlikelidir. Demokrasi yıkılır, ferdin fikir hürriyeti yıkılır ve 141. maddeye girmeyecek sosyal bir fikir tahayyül etmek dahi mümkün olmaz.»** (TBMM Tutanak Dergisi, 26 Kasım 1951, Cilt 10, s. 223)

Tabii Senatör Ahmet Yıldız ise, 141-142. maddeler hakkında şöyle demiştir:

> **«Türkiye'de Mussolini İtalyasından da daha sert ve her anlama çekilişe daha elverişli hale getirilmiştir, bu maddeler.»** (24 Nisan 1974 tarihli Senato konuşması)

«Bu Kanunlar
Zulüm Kanunlarıdır!»

141-142. maddelerin şimdiye kadarki uygulaması göstermiştir ki, bu maddelerin amacı, hakim sınıfların, işçi sınıfı ve geniş halk yığınları üzerindeki iktisadî, siyasî, sosyal ve kültürel tahakkümünün korunmasından başka bir şey değildir.

Bugün milyonlarca emekçi bu maddeleri lanetliyor. Halkımız, 141 ve 142'nin bir avuç sömürücü zalime hizmet ettiğini kendi tecrübesiyle biliyor. **Barış** gazetesinin «Özgürlük Anketi»ne yurdun dört bir yanından gelen binlerce mektup, bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır:

Elazığ'ın Karabörk köyünden topraksız köylü Düzgün Kömürcü:

> **«Bu maddeler, zalim ağaların bize zulmetmesine yarıyor. Kalkmalıdır.»** (Barış, 7 Haziran 1974)

Kırıkkaleli işçi Mahmut Kolbaş:

> **«Toprak ağalarının, para babalarının menfaatlerini korumak için konan faşist 141 ve 142. maddeler tamamen kaldırılmalıdır.»** (Barış, 30 Haziran 1974)

Turhallı işçi Erol Baskın:

> **«TCK'nın 141 ve 142. maddeleri, patronların sınıfsal çıkarlarını sürdüren maddelerdir.»** (Barış, 11 Haziran 1974)

Elazığ'dan İbrahim Polat:

> **«Bu kanunlar zulüm kanunlarıdır. Bizi ezenlerin işine yarıyor.»** (Barış, 17 Haziran 1974)

Ankaralı işçi Hıfzı Kemik:

> **«Bu maddeler, akıl almaz bir zalimlik örneğidir. Bunların kalkmasını istemeyenler de bizim gibi emekçilere zulmetmek isteyen zalimlerdir.»** (Barış, 25 Haziran 1974)

Ankara'nın Aktepe gecekondularından hammal Mehmet Güler:

> **«141-142, demokrasiye ters düşen maddelerdir ve daima halka karşı bir baskı aracı olarak kullanılmıştır. Bu maddeler kalkmalıdır.»** (Barış, 30 Haziran 1974)

Ankara'dan memur Tülây Sezgin:

«Faşist İtalyan kanunlarından alınarak, bir takım değişikliklerden sonra daha da ağırlaştırılan bu maddeler, her türlü düşünce ve inanç özgürlüğünü yasaklayarak, bilinçlenen halkımızın mücadele yollarını tıkamakta, mevcut bozuk düzenin devamını sağlamak yolunda en büyük yeri tutmaktadır...» (Barış, 15 Haziran 1974)

Ankara'dan Yılmaz Çepoğlu:

«TCK'nındaki 141 ve 142. maddelerin, gün geçtikçe uyanan işçi sınıfımızın, yoksul halkımızın, ilerici aydınlarımızın siyasî ve demokratik mücadelesi karşısında, sömürü ve soygun çevrelerinin, halk düşmanlarının çıkarlarını koruduğu anlaşılmıştır...» (Barış, 14 Haziran 1974)

Halkımız 141-142'yi Mahkum Ediyor

Bugün iktidar, bu maddelerin değiştirileceğinden ve böylece «fikir özgürlüğü»nün sağlanacağından söz ediyor. Oysa halk, faşist maddelerin değiştirilmesini değil, tamamen kalkmasını istiyor. İşçi sınıfımızın ihtilalci düşüncesi ve halkın teşkilatlanması üzerindeki her türlü baskı tamamen kaldırılmadan, halk için teşkilatlanma hürriyetinden söz edilemez. 141 ve 142. maddelerde yapılacak değişiklik, sadece halkımızın talebini bastırmaya hizmet eder.

Bugün halkımız, 141 ve 142 gibi bütün faşist kanunları mahkum ediyor. Meydanları dolduran on binler, «Kahrolsun Faşizm!» şlarının ardından, 141 ve 142'nin kaldırılmasını, zindanların boşaltılmasını ve devrimci evlatlarının serbest bırakılmasını istiyor. Bağımsızlık ve demokrasi özlemini haykırıyor. İşçilerin, köylülerin, esnafın, zanaatkarın, öğrenci, öğretmen, aydın, memur, hukukçu ve bütün halkın sesine kulak verelim:

Elazığ'ın Karakoçan kazasından elli beş köylü:

«Bizler, aşağıda imzaları bulunan Kümbet köylüleri... evlatlarımızı bağrımıza basıyor ve onları içeride bırakan bu maddelerin kaldırılmasını, onların dışarı çıkarılmasını istiyoruz. Bu evlatlarımızı affetmeyenleri biz asla affetmeyeceğiz.» (Barış, 17 Haziran 1974)

Antalya'dan 108 yurttaş:

«Biz, aşağıda isim ve imzaları bulunan Antalya ve çevresi halkı, geniş bir özgürlük ortamının kurulmasını, tüm faşist baskıların kaldırılmasını, halkın çıkarlarını yiğitçe savunanların affını istiyoruz.» (Barış, 10 Haziran 1974)

Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği Genel Kurul delegesi 226 mimar ve mühendis:

«... Bu maddeler Mussolini'nin faşist ceza kanunlarından 1936'da aynen tercüme edilerek TCK'ya girmiştir. Dünyanın bütün barışsever ve demokrat insanlarının tepki gösterdiği bu maddeler, alındığı İtalyan Ceza Kanunundan çıkartılmıştır. Bu maddelere dayanarak, aydınlarımızı hapislerde çürütmek, dünyayı kana boğmuş faşist cellatların yolunda yürümek demektir.» (Barış, 20 Mayıs 1974)

Elazığ'ın Karakoçan kazasından on beş köylü:

«Cabbar köylüleri olarak, bugün içeride bırakılan evlatlarımızın mutlaka özgürlüklerine kavuşturulmalarını istiyoruz. Bu kanunlar nereden ve kimden alınmışsa kaldırılsın. Olur mu böyle şey? İnsan inandığı şeyi yiğitçe savunur, bunun için hapishaneye adam tıkmak korkaklıktır. Ama insanın korktuğu başına gelir.» (Barış, 21 Haziran 1974)

Afşin'den hammal Ali Gözükara:

«141.142. maddeler kaldırılmalıdır. Fikir özgürlüğü sağlanmalıdır.» (Barış, 6 temmuz 1974)

Sivas'tan terzi Rıza Ekinci:

«İstiyorum. Çünkü esas suçlular, onları suçlu olarak görenlerdir. Osmanoğulları neden affedildi?» (Barış, Temmuz 1974)

Sandıklı'dan öğretmen Ayfer Oncan:

«Halkın çıkarlarını savunan gerçek yurtseverler hapiste olamaz.» (Barış, 30 Haziran 1974)

Nezihe Tanrıverdi:

«Bu yasa çıkarsa tarihi bir hata düzeltilecek, o kadar... Onlar düzeltmezlerse kendini, tarih düzeltir onları.» (Barış, 2 Haziran 1974)

Elazığ'ın Maksutali köyünden 29 köylü:

«Maksutali köylüleri olan biz, evlatlarımızın mutlaka özgürlüklerine kavuşturulmalarını istiyoruz. Bu gençlerin neden hapse atıldıklarını biliyoruz... Bu maddeler kaldırılmalıdır. (Barış, 18 Haziran 1974)

Malatya'dan işçi Elif Toprak:

«Demokratik bir ülkede hiçbir fikir baskı altına alınmamalıdır. Çıkarılacak Fikir Özgürlüğü Kanun tasarısını da kınıyorum. Halkın tepkisini söndürmek için çıkarcı çevrelerin uydurması olan bu tasarı, gerçek fikir ve inanç özgürlüğünü getirmiyor. Gerçek fikir özgürlüğü için bütün demokratları birleşmeye çağırıyorum.» (Barış, 6 Temmuz 1974)

Bir Bakan babası:

«Fikir özgürlüğünün bulunmadığı bir ülkede demokrasi yok demektir. Demokrasinin bulunmadığı bir ülkenin yönetiminin ise ne olduğunu çok kişi bilir.» (Barış, 23 Haziran 1974)

Tarsus'ta lise öğretmeni Halil Yüceçam:

«Çok yakın bir gelecekte affetmeyenler içerdekilerden af dilemek zorunda kalacaklardır. Çıkarılması düşünülen Fikir Özgürlüğü, bir bağış değil halkın isteğidir.» (Barış, 2 Haziran 1974)

Antakya'dan Hidayet Acılıoğlu:

«12 Mart'tan önce otuz tane devrimci genci öldürenler ceza görmezken, devrimciler hapis yatamaz.» (Barış, 15 Haziran 1974)

Şemsettin Sayıner:

«Fikrimden ve inancımdan ötürü beni mahkum etmelerine hangi mantık ile razı olurum, engizisyon mantığı ile mi?» (Barış, 28 Mayıs 1974)

Öğrenci Hıdır Çakır:

«İçerdekiler... sadece zavallı, sefil, aç ve fakir halk için mücadele vermişlerdir. Bunlar, zindanlarda ve demir parmaklıklar arasında çürütülemez.» (Barış, 19 Haziran 1974)

Tunceli'nin Pertek ilçesi Zerve köyünden Elif Koyun:

«141.142. maddeler, demokratik bir ülke için utançtır. Halk için çalışan ve bu uğurda hapiste olan evlatlar için böyle bir madde olamaz.» (Barış, 7 Temmuz 1974)

Rıza Taşkıran:

«141-142'nin kaldırılmasını canü gönülden istiyorum. Memleketinin geleceğini düşünenler içeride kalamazlar.» (Barış, 17 Haziran 1974)

Elazığ'ın İsabey köyünden 41 köylü:

«İsabey köyü halkı olarak, faşizan olayların tertipçilerini kmarız. Faşist İtalyan Ceza Kanunundan alınıp, halen ülkemizde çağ dışı yöntemlerle uygulanan 141-142. maddelerin kaldırılması, bu maddelerden yargılanan yurtsever vatandaşlarımızın özgürlüklerine kavuşturulması... en büyük dileğimizdir.» (Barış, 29 Haziran 1974)

İsmail Gençtürk:

«Fikir suçu diye bir şey kabul etmediğim ve içeride olanların ülkenin en namuslu kişileri olduğunu bildiğim için, evet.» (Barış, 30 Mayıs 1974)

Karabük Demir-Çelik fabrikasında işçi Ahmet Nalkesen:

«Madem ki Türkiye'de demokrasinin var olduğu söyleniyor, öyleyse 141-142 diye faşist maddelerin varlığı söz konusu olamaz.» (Barış, 7 Temmuz 1974)

Niğde, Ulukışla TÖB-DER Şube başkanı İsmail Göltaş:

«Zindanların hiçbir zaman fikirleri bastırmak için çare olmadığını, fikri bastırmaya çare aramanın alçaklık olduğunu bildiğim için istiyorum. Emekten yana olanları parmaklık altında tutmak, yurdumuz için yüzkarasıdır da ondan.» (Barış, 8 Haziran 1974)

Ahmet Aytimur (Bingöl Eczanesi):

«Halk faşizme karşıdır. Hükümlüler bizimdir.» (Barış, 23 Haziran 1974)

İşçi Vahap Akpınar:

«Sömürüye ve faşizme paydos demek için 141-142. maddeler kaldırılmalıdır.» (Barış, 25 Mayıs 1974)

Akçadağ Öğretmen Okulundan Davut Yılmaz:

«Türk Ceza Kanununda bulunan 141-142 ve bunun gibi kanunlardan utanç duyuyoruz. Demokrasimizin gerçek demokrasiyle ilgisi yok. Bir maske olarak kullanılıyor.» (Barış, 29 Mayıs 1974)

Konya, Karapınar'dan Sıtkı Karagöz:

«Ben, yeni hapisten çıkan biriyim. Özgürlüğünü kaybetmeyen, özgürlüğün ne denli tatlı olduğunu bilemez. Evet, bugün dışarıdayız, güya özgürüz. Ama açız, yine kahve köşelerindeyiz. Kısacası, belli bir sınıfın tutsağıyız. İşte biz ezilenleri, horlananları, sermaye esaretinden kurtarmak için düşündüklerini yiğitçe söyleyenleri içeride tutmak, insanlık adına utanılacak bir olaydır. Ama bunlarda utanma nerede? Mustafa Kemal'in elli yıl önce kovduğu emperyalizme bugün bu yurdu satmak istiyorlar. Ben üzülmüyorum. Alışmışım. Evet, bugün sermaye, diktasını kurmuştur. Ama belli mi olur? Güneş bir sabah başka türlü doğar.» (Barış, 13 Haziran 1974)

Şarkışla'dan Neşe İslimyeli:

«Evet istiyorum. 141-142, Mussolini İtalya'smdan alınmış kanunlardır. Bunlar geçerli olamaz.» (Barış, 7 Temmuz 1974)

İstanbul'dan Ergun Altan:

«Fikir özgürlüğü sınırsız olursa, göstermece demokrasinin biz garibanlara yapmış olduğu terör havası kalkmış olur...» (Barış, 19 Haziran 1974)

Elazığ Akyokuş köyünden işçi Ali Esen:

«... O kişiler ezilen halk taraftarıdır. Ve ben de ezilen bir köylü parçası olduğumdan onların kurtulmasını istiyorum.» (Barış, 29 Haziran 1974)

Orhan Selen:

«Halen Ceza Kanununda yer alan 141 ve 142. maddeler, demokrasi adına işlenen cinayetlerin cellatlarıdır.» (Barış, 1 Haziran 1974)

Malatya'dan ev kadını Nuriye Yıldırım:

«Bu maddelerin gençliğe ve devrimci kişilere uygulanmasının sebebi, faşizmdir. Türk halkının sömürülmesinin

amaç edinildiği gerçektir. Çıkarlarsa, halkı aydınlatırlar, sömüremeyiz daha diye korkuyorlar.» (Barış, 10 Haziran 1974)

Abdullah Ateş:

«Bugün bütün partiler demokrasi adı altında bir yoz türkü tutturmuşlar, ama 141-142 hâlâ duruyor.» (Barış, 19 Haziran 1974)

Öğrenci Meral Korkmaz:

«Halkı sömüren, iliklerine kadar emenler, ülkemizde kol gezerken, yeni tasarılarını gerçekleştirirlerken, bunların oyunlarını ve gerçek yüzlerini halka açıklayanlar, hâlâ hapislerde çürütülüyor. İnsanlık adına yüzkarası bir durum bu. Fikir ve İnanç Özgürlüğü Kanunu hemen gerçekleştirilmelidir.» (Barış, 24 Haziran 1974)

Palu'nun Karabörk köyünden Abdullah Arslan:

«Memleketimizde fakir insan kitlesi durmadan ezilmektedir. Bunlar da fakir ve emekçi kitlesinin haklarını savundukları için çıkmalarını istiyorum.» (Barış, 1 Haziran 1974)

Ankara'da İnşaat mühendisi Tuncer Ergenekon:

«141 ve 142. maddelerin TCK'dan kaldırılması yolunda bütün girişimleri destekliyorum. Fikir ve İnanç Özgürlüğü Kanununu önlemek isteyenlere karşı bütün devrimci güçleri mücadeleye çağırıyorum. Zafer elbette bizim olacaktır.» (Barış, 5 Haziran 1974)

Konya'nın Hadim ilçesinden Mustafa Yalçın:

«Onların kötü bir şey yapmalarına imkan yoktur. Halk için uğraşıyorlar. Bunu yapan insanlar kötü olamaz. En yakın zamanda bırakılmalarını istiyorum.» (Barış, 27 Haziran 1974)

İsparta'dan işçi M. Ali Acılıoğlu:

«Sermayeyi müdafaa etmek suç olmuyor da, emekçileri savunmak mı suç oluyor?» (Barış, 15 Haziran 1974)

Şebinkarahisar'da ziraat teknisyeni Cengiz Karaca:

«... Fikir özgürlüğüne karşı çıkmak, faşistliğin bayraktarlığını yapmaktır.» (Barış, 4 Haziran 1974)

Ankara'dan bir öğrenci:

«İstiyorum. Çünkü yurdumuzu, milletimizi aydınlık geleceklere kavuşturacak olanlar, onlardır. Onlardır, emeğin sömürülmesine son verecek. Arkalarında biz varız, mücadelelerini sürdürecek.» (Barış, 31 Mayıs 1974)

İstanbul, Üsküdar'dan Erdal Mut:

«Evvela, yabancı sermaye ve yerli işbirlikçilerini yurtseverlere karşı koruyan bu maddelere karşıyım. Sonra, faşist İtalyan yasalarından alınan bu maddeler en kısa zamanda yasalarımızdan çıkarılmalıdır.» (Barış, 13 Haziran 1974)

Ankara'dan Orhan Bayçu:

«Sermaye çevrelerinin faşizan oyunlarını bozacak,... fikir ve inanç özgürlüğünün çıkması için elimizden gelen herşeyi yapacağız. Çünkü biz halkız, halk daima muzaffer dir. Bu kanunu önlemek için türlü oyunlar sahneye konacaktır belki. Ama devrimcilerin mücadelesi mutlaka zaferle sonuçlanacaktır.» (Barış, 5 Haziran 1974)

İstanbul'dan emekli topçu subayı Orhan Tomer:

«Fikir özgürlüğünü kısıtlayan ülkelerde faşizm kol gezer.» (Barış, 25 Haziran 1974)

Ortadoğu Teknik Üniversitesinden bir işçi:

«Sesini duyuramıyan halk, kafeste öten keklik sayılır. Yirminci asırda Türk milleti, kafeste değil, düşüncesini yaylada, koruda inletmeli.» (Barış, 28 Mayıs 1974)

Konya'nın Hadim ilçesinden Mehmet Özer:

«İstiyorum. Bizleri savunanların kim olduğunu anlamaya başladık.» (Barış, 27 Haziran 1974)

Ankara'dan M. Nuri Haşar:

«141 ve 142. maddeler, 1961 Anayasasına aykırıdır... Sadece 141 ve 142. maddeler değil, TCK ve öteki kanunlarda düşünce ve inanç özgürlüğünü kısıtlayan tüm anti-demokratik maddeler bir kanunla ilga edilmelidir.» (Barış, 14 Haziran 1974)

İnşaat mühendisi M. Kemal Kurt:

«Fikirleri hapse tıkmayı kabullenmek, bütün Türkiye'.

nin zindanda olmasına rıza göstermekten farksızdır.» (Barış, 27 Mayıs 1974)

Hasan Yıldırım:

«Fikirlerin kısıtlandığı bir ülkede demokrasi fikri yok edilmiş sayılır. Oysa faşizme karşı mücadele vatandaşlık ödevidir, suç değildir.» (Barış, 18 Haziran 1974)

Yerköy'den öğrenci Esen Ürünlü:

«Sağcı hainler ve katil faşistleri affedip de, yurtsever gençleri zindanda çürütenler utansın. Bu dünya Demirel'e de kalmaz.» (Barış, 15 Haziran 1974)

Devlet Demiryolları Elazığ şubesinden Fevzi Hasbay:

«141.142, faşist Mussolini'nin kepazelik ve rezaletlerinin saray dışına taşmasını önlemek için çıkartmış olduğu bir kanundur, bir prangadır. Kimin kimi affedeceğini tarih kaydeder. Dünya Sultan Süleyman'a kalmadı, bugünkü Süleyman'a kalmaz.» (Barış, 1 Haziran 1974)

Ankara'da memur Göksel Olcaytu:

«Eğer fikirleri açıklamak suç sayılırsa, o ülkede faşizm hüküm sürüyor demektir.» (Barış, 11 Haziran 1974).

Elazığ'dan işçi Necip Karataş:

«İstiyorum. Emekçilerin haklarını savunanlar, 12 Mart'tan sonra haklı davalarından haksız çıkarılmışlardır.» (Barış, 7 Haziran 1974).

Hasan Çiçek:

«Evet. Bir memlekette demokrasi ya vardır ya da yoktur. Eğer memleketimizde de demokrasi varsa, bu faşist kanunlar ne oluyor?» (Barış, 18 Haziran 1974).

Öğrenci Gülsen Sayar:

«Çıkarılacak Fikir Özgürlüğü kanunu yanlıştır. 141 ve 142. maddeler tamamen kaldırılmalıdır. Yurtseverler halkın vicdanında beraat etmişlerdir. Bir an önce zindanlardan çıkarılmalarını istiyorum.» (Barış, 30 Haziran 1974).

Hopa, Çavuşlu ilkokulu öğretmeni Adem Karaibrahimoğlu:

«Asıl yargı organı halktır.» (Barış, 1 Haziran 1974).

Arif Akman (İşçi), Mehmet Öztürk (işçi), Ali Güldal (işçi), Sefer Bingöl (işçi), Ahmet Yıldırım (işçi), Feyzi Kılıç (işçi), Ramazan Baltacı (işçi):

«Bizler meydanlarda «Kahrolsun Faşistler!» diye bağırarak, yurtsever devrimcileri aramızda görmek istedik.... 141-142'yi kabul etmiyoruz.» (Barış, 30 Haziran 1974).

Ankara'dan Semiha Erkan:

«Evet, çünkü biz halk olarak, 141.142. maddeleri tanımıyoruz.» (Barış, 30 Haziran 1974).

Elbistan'ın Yapalak köyünden Ali Rıza Güngörmüş:

«141.142. maddeler kalksın istiyorum. Faşist Mussolini İtalya'smdan alınan bu kanun, halk nazarında geçersizdir. Bizler bu maddeleri tanımıyoruz.» (Barış, 6 Temmuz 1974).

Malatya şeker fabrikasında işçi Hasan Toprak:

«Biz, faşist 141.142. maddeleri tanımıyoruz.» (Barış, 6 Temmuz 1974).

Biz
Halkın Hükmüne
Saygı Duyuyoruz

Halkımız, 141-142. maddeleri tanımıyor. Halkın tanımadığı kanunlar, yıkılmaya mahkumdur. Mussolini faşistleri, diktatörlüklerini mutlak ve ebedî görüyorlardı. Hitler, kurduğu Nazi devletinin bin yıl yaşıyacağını ilan ediyordu. Fakat halkların demokrasi mücadelesi, onların faşist devletlerini yerle bir etti. Hitler ve Mussolinileri, ne işkence, ne katliam, ne zindan cezaları ve ne de 141-142 gibi faşist kanunlar kurtaramadı.

Türkiye'nin faşistleri ve onların 141 ve 142. maddeleri de mutlaka tarihe karışacaktır. Hiç kimsenin şüphesi olmasın ki, gericiler bu zulüm kanunlarına ne kadar sıkı sarılırlarsa, bu kanunların yıkılışı o kadar hızlı olacaktır. Ve kendileri de onlarla birlikte yıkılıp gideceklerdir. Bir kere daha söylüyoruz: Faşist kanunların tarihe gömüldüğünü, burada bulunan herkes görecektir. Bunu Savcılar da, Hakimler de göreceklerdir.

Halkın tanımadığı 141 ve 142. maddelere dayanarak hüküm vermek, büyük bir sorumluluktur. Faşist kanunları uygulayanları halkımız mahkum ediyor.

Bu dava hakkında iki hüküm verilmiştir. Birisi, daha MİT işkencehanelerindeyken verilen, büyük burjuvazi ve toprak ağalarının hükmüdür. Diğeri ise halkın hükmüdür. Halkın hükmü, bütün kanunların ve mahkeme kararlarının üzerindedir.

Biz, mahkemenizin çoktan vermiş olduğu karara değer vermiyoruz. Biz, bütün emekçi halkın hükmünü dile getiren Elazığ'ın Karabörk köylülerinin kararına saygı duyuyor ve buraya onların kararını yazıyoruz:

«Bizler, aşağıda imzaları bulunan Karabörk köylüleri olarak, bizim göz bebeğimiz olan namuslu ve yiğit evlatlarımızı bağrımıza basıyoruz. Bu maddeler yıllardır zorba ve hain ağaların bize zulmetmesine, bizi sömürmesine yaramıştır. Bu kanun, bu ağaların kanunudur. Biz hiçbir zaman ağalardan af dilemedik. Bizim demir yürekli evlatlarımız da kimseden af dilemeyecektir. Evlatlarımızı affetmeyenleri, biz asla affetmeyeceğiz.»
(Barış, 28 Haziran 1974)

SAVUNMAYI İMZALAYANLAR

14 Haziran 1974 tarihli celsede okunmaya başlanan ve 1 Temmuz 1974 tarihli celsede okunması 8 Temmuz 1974 gününe bırakılan, 1. sayfası «Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi davası...» ibaresiyle başlayıp 326. sayfasında Karabörk köylülerinin «Biz asla affetmeyeceğiz» sözleriyle biten Savunma'yı ve 7 adet ekini, savunmam olarak kabul ve imza ediyorum.

Doğu Perinçek, Gün Zileli, Selahattin Fırat, Caner Öztaş, Ferit İlsever, Alaattin Sevimli, Bülent Boyer, İşbora Alp Kamoy, Hulki Akbaş, Muharrem Özabat, Oktay Cengizbay, Adil Arslan, Sami Pirençek, Daşar Karadağ, Abdurrahman Taşçı, Erkan Yücel, Aydoğan Büyüközden, Faysal Karaçalı, Şamil İlter, Nejat Bayramoğlu, Halil Berktay, Atıl Ant, Nuri Türkeeş, Ali Lütfü Tınç, Özal Bayramoğlu, Gökdere Candemir, Füsun Orhon, Lale Uzay, Leyla Yurdakul (Güz), Feyza Perinçek, Merih Kutlar, Ömer Parlar, Musa Tanrıkulu, Yusuf Vargün, Taylan Erten, Ahmet Uyanık, Muammer Altıner, Hasan Ertin, Günnur Ünverdi, Cüneyt Akalın, N. Serhat Hürkan, Kerem Çalışkan, Celal Üster, Oktay Deprem, Kayahan Uygur, Gündüz Bilgili, Güven Karabelli Raşit Gürdilek, Ferai Özipek, İpek Erkeller, Sema Nuhrat, Sabahat Arslan, Fatmagül Berktay (Baltalı), Gülay Büyüközden, Kazime Erten, Şükran Kumral, Ufuk Alper, Şenal Sölpüker, Büşra Ersanlı, Nergiz Ovacık (Savran), Semra Eker, Sunay Ege, Fatma Özdoğan, Penina Bencuya, Mine Haksal, Gönül Zileli, Sumru Altuğ, Feyziye Yalçın,

Nur Üster, Çiğdem Kömürcüoğlu, Şule Zaloğlu, Yurdanur Atadan, Rıfat Işık, Arslan Sonad, Cahit Düzel, Ziya Yüksel, Hüseyin Akar, M. Yalçın Akdeniz, Mehmet Canpolat, Niyazi Işık, Ünal Ecer, Mehmet Bedri Gültekin, Dinçer Naldelen, Mustafa Pekgüleç, Haluk Mıhalioğlu, İ. Halil Akbay, M. Fikret Yalçınkayalar, A. Rıza Çelik, Mehmet Cengiz, Semih Koray, Rıza Cenabi Nuhrat, Doğan Türkdönmez, Mehmet Tuba Ongun, Cuma Dal, Ahmet Tahir Türkistanlı, Korkut Erkan, Durmuş Uyanık, İdris Yalçın, Ramazan Duran, Doğan Yurdakul, İlker Ağca, Durmuş Yalçın, Mehmet Latif Güvercin, Gürhan Ertür, Ömer Kömürcüoğlu, Ömer Faruk Ciravoğlu, Raif Türk, Akın Evren, Ercan Enç, M. Ali Öztürk, Kamil Erdem, İhsan Adıgüzel, Erol Bilgi, Hasan Bayık, Süleyman Göral, Cengiz Özdemir, Abdülaziz Şenel, Salih Pekin, Hayrettin Şahman, Bülent Kumral, Hasan Yalçın, Oral Çalışlar, Ali Karşılayan, Levon Mafyan, Şemuel Sivil, Raif Çakır, Şaban Şerif Yarar, Bayram Yurtçiçek, Muzaffer Tunçağ, Hüseyin Karanlık, Alp Orçun, M. Emin Yıldırım, Haluk Yılmaz, Kazıp Koyun, Erdoğan Kaymaz, Cemal Beydağ, M. Ali Zarifoğlu, Orhan Bursa, Arif Toraganlı, Hüsnü Ovacık, Nuri Çolakoğlu.

ANKARA SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI
ÜÇ NOLU ASKERİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

Savunmama ektir.

Mahkemenizde görülen Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Davasında, 12 Temmuz 1974 tarihinde, Heyetinize yüz kırk bir imzalı bir savunma vermiştik. Bu savunmada, ülkemizin Amerikan emperyalizminin boyunduruğu altında yarı-feodal, yarı-sömürge bir ülke olduğunu belirtmiştik. Halkımızın faşizmin zulmü altında bulunduğunu söylemiştik. Savunmamızda emperyalizme ve faşizme karşı mücadele etmenin suç olamayacağı anlatılıyordu.

Savunmamızda yer alan bu noktaların ne kadar doğru olduğu, dünyadaki ve Türkiye'deki son olaylarla bir kere daha ispatlanmıştır. Ülkemiz iki süper devletin, özellikle Amerikan emperyalizminin dünya hakimiyeti emellerine alet edilmektedir. Irkçılık ve militarizm körüklenmektedir. Komünistler ve yurtseverler, başka halkların ve ülkelerin bağımsızlıklarına göz dikilmesine ve istila emellerine her zaman ve her şart altında karşı çıkarlar.

Kararınızı etkilemesi bakımından, savunmama ek olarak bu noktaların da Heyetinizce dikkate alınmasını arz ederim.

20 Ağustos 1974

Doğan Yurdakul, Hüsnü Ovacık, Erkan Yücel, Semra Eker, Rıfat Işık, Ramazan Duran, Ömer Parlar, Faysal Karaçalı, Mine Haksal, İpek Erkeller, Özal Bayramoğlu, Ercan Enç, Nergiz Ovacık (Savran), İlker Ağca, Leyla Yurdakul (Güz), Feyziye Yalçm, Kayahan Uygur, Şemuel Sivil, Fatmagül Berktay (Baltalı), Feyza Perinçek, Yurdanur Atadan, Çiğdem Kömürcüoğlu, Sunay Ege, Merih Kutlar, Arslan Sonad, Aden Tolay, Ayşe Armağan Anar.

20 Lira